

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

BUKET UZUNER

UYUMSUZ DEFNE KAMAN'IN MACERALARI

ATEŞ

ROMAN

11. BASKI

BUKET UZUNER

Romancı, öykücü ve gezi yazarı Buket Uzuner, 3 Ekim Pazartesi günü Ankara'da doğdu. Hacettepe Üniversitesi, (Norveç) Bergen Üniversitesi, (ABD) Michigan Üniversitesi'nde biyoloji ve çevre bilimi eğitimi aldı. (Finlandiya) Tampere Teknik Üniversitesi ve ODTÜ'de araştırmacı olarak çalıştı, ders anlattı. Romanları 10 dile çevrilen Buket Uzuner, 1996 yılında (ABD) Iowa Üniversitesi'nin (IWP) onur üyesi olmuş, Türkiye Cumhuriyeti'nin 75. kuruluş yılında Türkiye üniversiteleri, basını, meslek kuruluşları ve 81 ilin valiliklerinden oluşturulan jürinin oylarıyla '*Cumhuriyetin 75 İz Bırakan Kadını*'ndan biri seçilmiş, 2004 yılında da ODTÜ senatosu tarafından takdir belgesiyle onurlandırılmıştır. Yazar, yayımlanışından 34 yıl sonra **sansürlen** *Ayın En Çıplak Günü* adlı kitabı nedeniyle Türkiye Yayıncılar Birliği tarafından 2020 '*Düşünce ve İfade Özgürlüğü Ödülü*'yle desteklenmiştir.

Buket Uzuner, 21. yüzyılın önemli sorunu '*iklim değişikliği*'ni merkeze aldığı "*Tabiat Dörtlemesi*" *Su, Toprak, Hava ve Ateş* romanlarında, kadim inanç ve geleneklerimizde şimdi unutulmuş 'tabiata saygılı insan' modelini günümüze taşıyarak modern bir Türkiye Mitolojisi kurmayı amaçlamaktadır.

Kuzey Sahra Afrikası, Kuzey Amerika, Kuzey Avrupa'da tren, Okyanusya ve Galapagos'ta deniz seyahatleri yapan Buket Uzuner, İstanbul'da yaşamaktadır.

Buket Uzuner'in Türkiye'de yayımlanmış kitapları

Roman: *İki Yeşil Susamuru, Anneleri, Babaları, Sevgilileri ve Diğerleri* (1991), *Balık İzlerinin Sesi* (1993 Yunus Nadi Roman Ödülü) (1992), *Kumral Ada-Mavi Tuna* (1998 İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Ödülü) (1997), *Uzun Beyaz Bulut-Gelibolu* (2001), *İstanbullular* (2007), *Tabiat Dörtlemesi: Uyumsuz Defne Kaman'ın Maceraları: Su* (2012), *Toprak* (2015), *Hava* (2018), *Ateş* (2023).

Öykü: *Benim Adım Mayıs* (1986), *Ayın En Çıplak Günü* (1988), *Güneş Yiyen Çingene* (1989), *Karayel Hüzünü* (1993), *Şairler Şebri* (1994), *Şiirin Kızkardeşi Öykü* (2003), *Yolda* (2009)

Gezi: *Bir Siyah Saçlı Kadının Gezi Notları* (1989), *Şehir Romantizminin Günlüğü* (1998), *New York Seyir Defteri* (2000)

Otobiyografi: *Gümüş Yaz, Gümüş Kız* (2002)

Deneme: *Selin ve Cem'le Yolculuklar* (2004), *Benim Adım İstanbul* (2011)

Çizgi Roman: *İstanbullular* (Ayşe Nur Ataysoy çizgileriyle, 2011)

Resimli Hikâyeler: *Bir Yılbaşı Hikâyesi* (2014), *Ah Bir Kedi Olsam* (2017)

BUKET UZUNER

UYUMSUZ DEFNE KAMAN'IN

MACERALARI

ATEŞ

Yayın No 2304
Türkçe Edebiyat 962

Ateş
Buket Uzuner

Editör: İlknur Özdemir
Yayına Hazırlayan: Devrim Çakır
Vinyetler: Buket Uzuner
Kapak Tasarımı: Utku Lomlu
Arka Kapak Fotoğrafi: Ersin Demirel
Sayfa Tasarımı: Ceyhun Aydı

© 2022, Everest Yayınları
Kaynak belirtilerek yapılacak kısa alıntılar dışında
hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1.-10. Basım: Ocak 2023
11. Basım: Ekim 2023

ISBN 978-605-185-928-6

Sertifika No: 43949

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık
Matbaa Sertifika No: 45099
Çiftehavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8
Bayrampaşa/İstanbul
Tel: (0212) 674 97 23 Faks: (0212) 674 97 29

EVEREST YAYINLARI

Ticarethane Sokak No: 15 Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: (0212) 513 34 20-21 Faks: (0212) 512 33 76
e-posta: info@everestyayinlari.com
www.everestyayinlari.com
www.twitter.com/everestkitap
www.facebook.com/everestyayinlari
www.instagram.com/everestyayinlari

Everest Yayınları, Alfa Yayın Grubu'nun tescilli markasıdır.

ATEŞ

Ateş romanını;

İnsan uygarlığının temeli olan “bilgi”yi sadece kendisine saklayan kibirli ve acımasız muktedir Zeus’tan hayatı pahasına kaçırıp ATEŞ olarak insanlığa armağan eden kahraman *Prometheus’a*
ve

İnsanlığın yalansız bilgiye ulaşabilmesi için hayatları pahasına çalışan *namuslu gazeteci, öğretmen, sanatçı ve bilim insanlarına*
ve

Bilgelikleri, deneyim, hoşgörü ve bilgileriyle beni büyüten, gençlik kibrime, çokbilmişliklerime katlanıp yolumu açan, bana emeği geçmiş bütün *ateş ustalarım ve ateş dostlarıma* ithaf ediyorum.

İnsan yaşadıkça ATEŞ sönmez.

“Bunlardan üçü ateş, üçü su, üçü yel, üçü topraktır;
Bunlardan dünya ve memleketler meydana gelir.”

Yusuf Has Hacib

Kutadgu Bilig, B23-143

Karahan Türkçesinden Türkiye Türkçesine çeviren:
Reşit Rahmeti Arat

“Bu toprak ve hava, bu ateş, su ile
Bu gece ve gündüz, bu akis ve gölge
Görmez misin; hepsi birbirine zıttır
Hikmeti nedir; hepsi birden eşittir.”

Ehmedê Xanî

Mem ile Zîn

Çeviren: Selim Temo

“Filozof ve doğa bilimcilerin, önceki kuşaklardaki
efsane anlatıcılarından bir farkı yoktur.”

J. George Frazer

Ateşin Kökenine Dair Mitler

Çeviren: Deniz Uludağ

“[Gezegemizdeki iklim krizi hayatı tehdit etmektedir.] Dünyadaki yüksek karbon salınımı [böyle] devam ederse her 1.5°C ısınmada kuraklıklar iki katına, 2 °C ısınmada 2.4 katına çıkacak ve denizler 2100 yılına dek 1 metre, buz tabakalarının tamamen erimesi halindeyse 65 metre yükselecek.”

Prof. Michael E. Mann

İklimbilimci - *The New Climate War* yazarı

Time, 09.08.2021

Çeviren: BU

Bu kitap bir kurgu romandır. Bu romandaki bütün karakterler, kurum ve dernekler yazarın hayal gücünden türemiş veya kurgusal olarak kullanılmıştır.

Ateş romanında 21. yüzyıl Türkiye'sinden esinlenilmiş karakterler ve olayların, gerçek kişi ve olaylarla benzerlikleri tesadüftür.

Ateş, Orta Asya: Türk Şaman; Yunan, Mezopotamya: Kürt, Süryani, Arap, Ermeni, Acem, Azeri, Ezidi mitolojilerinden ilham alınarak yazılmıştır.

Bu roman, dünyanın en zengin kültürel coğrafyalarından Anadolu ve çevresindeki Balkan, Kafkas, Mezopotamya'da yaşamış ve yaşamakta olan 'İlk Halklar' olan Hitit'ten Frig'e, Sümer'den Babil'e, Lidya'dan Urartu'ya, İoni-a'dan Asur'a önemli uygarlıkların masal ve destanlarından karışarak bizlere kadar ulaşmış imge ve sembolleri ateşleyebilir.

Bu yüzden ateşin insan zihnindeki asıl sahiplerini: Hitit'le Arinitti, Sümer'le Gibil, Lykia'yla Khimaira, Türk'le Od Ana (Ot Ene), Macar'la Tüz Anya ya da Mısır'la Ra'yı anıyorum.

İÇİNDEKİLER

ÇARŞAMBA

1. Yangın 15
2. Yeleleri Alev Alev Yanan At 26
3. Her Yangın Bir Kıvılcımla Başlar 35
4. Yola Çıktım Mardin'e 38

PERŞEMBE

5. Başım Gözüm Üstüne 46
6. Çocuklar Her Coğrafya ve Çağda Çocuktur 56
7. Kendi Yarasına Ağlamaktan Ötekine Kör Olmak 63
8. Ey Vefakâr, Utkulu ve Saygıdeğer Okur! 71
9. Küllerinden Doğan Ateş Kuşu: Hüma-Umay 78
10. Kızının Adı Nar Olsun! 92
11. Peki Şimdi Ne Olacak? 105
12. Kötülük Daima En Yakınında Saklanır 112
13. Sıfır, Hiç ve Sonsuz 119
14. Sınır Tanımayan Gazeteciler 132
15. Sınır Tanımayan Doktorlar 145
16. Yeni Ev 156
17. Gıda Silahtan Tehlikelidir 164
18. Düş mü, Rüya mı? 169
19. Irk Kavramını Kim İcat Etti? 174
20. Masalcı Kadın 185
21. Yılan Kadın Şahmeran ile Medusa 197
22. Oduncular Kahvesi 215

CUMA

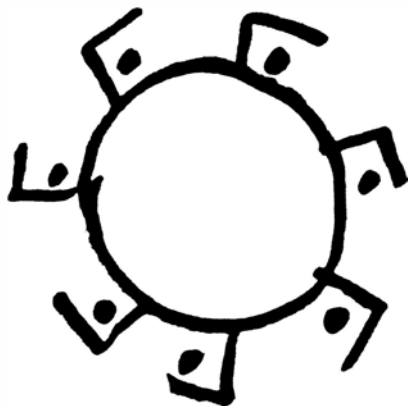
23. Kız Babası Olmak 224
24. Mezopotamya Denizi ve Cebbo Amca 232
25. Ateş Kitabı 246
26. Başına Buyruk, Meraklı Kadınlar 264
27. Ateşle Oynama, Yanarsın! 273
28. İnsanı Korku veya Umut Yönetir 280
29. Rıza ve Feragat Hakkında Bir Şeyler 290
30. İnsanın En Büyük Olduğu Ân 305
31. Reyhâni: Mezopotamya'nın En Ateşli Dansı 318
32. Sığınmacı, Mülteci, Göçmen, Sürgün ve Bunun Gibi... 328

CUMARTESİ

33. Bir At Verin Bana! Bir At! Krallığıma Karşı Bir At! 336
34. Kocakanlık Makamı 347
35. Uçan At Tulpar: Pegasus'un Kız Kardeşi 354
36. Deyrulzafaran Manastırı ve Kâsımiye Medresesi 364
37. Kuşların Adını Bilen Kadın 379
38. Gerçek Sonrası Toplum 392
39. Hatırlamak ve Unutmak: Ceza mı, Ödül mü? 400
40. Küçük Buzul Çağı'ndan Bize Ne? 409
41. *Keiner oder Alle, Alles oder Nichts. Einer kann sich da nicht retten!* 424
42. Eğer Defne Kaman'ı Öldürmedilerse... 430
43. Ekokırım, Cinskırım ve Zenofobi 442
44. *Hûn Bixêr Hatîn* 448
45. Yâ Kebikeç: Kitapları Koruyan Peri Kızı! 458

Meraklısı İçin Notlar 463

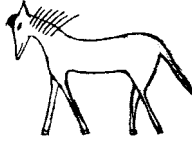
Meraklısı İçin Okuma Listesi 468

ÇARŞAMBA

1.

YANGIN

“Ateş sadece düştüğü yeri yakmaz.

Ateş, düştüğü yerin çevresindekileri de yakar.

Yangın, karanlığa gizlenmiş yalan ve sırları ortaya çıkar.

Ateşin yarattığı kayıp ve kazançlar, o ancak söndüğünde anlaşılır.”

“Sevgili dinleyicilerimiz, destekçilerimiz ve dostlarımız! Ekoloji Radyo’da dinlemekte olduğunuz ‘İklim İçin Gençlik: Türkiye’ adlı programımıza önemli bir son dakika haberi için ara veriyoruz.

“Bugün sabah saatlerinde Mardin’in Nusaybin ilçesine bağlı Beyazsu Vadisi’nde henüz bilinmeyen bir nedenle başlayan yangın, yerel halkın kendi olanaklarıyla müdahalesi ve bölgeye ulaşan itfaiyenin yerden söndürme çalışmalarına rağmen henüz kontrol altına alınamamıştır.

“Mardin, Midyat ilçesinin güneyinde doğan ve şehrin dört mevsim su ihtiyacını karşılayan Beyazsu Irmağı, üzerine kurulu balıkçı lokantaları ve çevresindeki meşe, çınar, kavak, melengiç, zeytin ağaçlarıyla Mardinlilerin en gözde piknik alanlarından biri kabul ediliyor. Bugün öğle saatlerinde mevsim normallerinin çok üzerinde seyreden sıcaklar nedeniyle çıktığı tahmin edilen yangının rüzgârın etkisiyle çevreye yayılmasından endişe ediliyor.”

Yüksek tavanlı, mavi boyalı duvarları yaban hayvanları posterleriyle süslü geniş çocuk odasında, rafları tıka basa dolu kitaplığın önündeki masada, ev ödevi yapan on üç-on dört yaşlarında bir kız oturuyordu. Kızıl saçları iki örgüyle omuzlarına uzanan kız, ödevini yaptığı dizüstü bilgisayardan aynı zamanda “Radyo Ekoloji”yi dinliyordu. Duyduğu yangın haberiyle kaşları aniden çatıldı, üzüntüden çığlık atmamak için eliyle ağzını kapattı.

“Mardin Valiliği, Beyazsu yangınını Suriyeli mültecilerin çıkarıldığına dair yayılan sabotaj haberlerinin gerçekdışı ve kasıtlı olduğunu belirtti. Yangının gerçek nedeninin henüz tespit edilemediğini, ancak araştırmaların sürdüğünü bildiren valilik, şu ana kadar bir terör örgütü bağlantısına da rastlanmadığını açıkladı. Şehirde, yangın nedeniyle bazı Suriyeli mültecilerin taciz edildiği haberlerinin tamamen gerçekdışı olduğuna dikkat çekilen açıklamada, ‘Binlerce yıllık medeniyetler beşiği Mardin’in misafırperver halkına ve onun sağduyusuna güvenerek, tabriklere kapılmayacağına inanıyoruz,’ denildi. Valilik, yangın bölgesinin imara açılacağı haberlerinin de gerçekdışı olduğunu duyurdu.”

“Ayperiii! Kapat şu televizyonu anneciğim, hadiii! Ay, içim şişti kötü haberlerden artık ya!”

Gözlerinde derin bir endişeyle haberi dinleyen Ayperi, annesinin sesi yüzünden haberi iyi duyamadığı için bilgisayarın ses yükseltme tuşuna tıkladı.

“Beyazsu yangınıni söndürmek için Şanlıurfa ve Diyarbakır itfaiyesinin araç ve personelinin bölgeye sevk edildiğini bildiren yetkililer, yangının kısa süre içinde kontrol altına alınması için çalıştıklarını ifade ettiler. Sevgili dostlar, Radyo Ekoloji’ye şimdi ulaşan önemli çevre haberlerini de sizlerle paylaşıyoruz.”

“Ayperiii, kapatsana şu televizyonu kızım!”

“Londra’da ‘6. Büyük Yokoluş Hareketi’ni temsil eden binlerce iklim aktivisti, ‘Yokoluş İsyanı’ adı altında birleşerek iklim felaketine dikkat çekmek için başlattıkları eylemle Trafalgar Meydanı’nı trafiğe kapattılar. İklim eylemcilerinin, polisin kendilerini eylem alanından uzaklaştırmasına karşı direnmek amacıyla bedenlerini tutkalla direklere ve asfalta yapıştırdıkları bildiriliyor. İçlerinde Oscar ödüllü oyuncular, Nobel ödüllü bilim insanları ve yazarların da bulunduğu eylemcilerle onları asfalttan sökmek için şiddete başvuran polis arasında çıkan çatışmada çok sayıda kişinin yaralandığı, pek çoğunun da gözaltına alındığı bildiriliyor.”

“Ayperiii, kızım! Ne diyorum ben sana, yaa? Haber değil, felaket tellallığı yapıyor bunlar! Ben de gazeteciyim ama nedir bunların yaptığı, ya? Hem sen boş ver yangını, hadi gel, yemeğini ye!”

Haber dinleyen kızla ögle yemeğini yemeye hazırlanan annesinin bulunduğu 7. kattaki dairenin öndeki pencereleri Kalamış Koyu’na, arka cephesiyse beton bir otoparka bakıyordu. Ayperi’nin arka balkona martılar ve kargalar için gizlice bıraktığı ekmek kırıntıları eğer kuşların oraya kaka yapmasına neden olmasaydı, annesi Aysu balkona çıktığında onları görüp öfkelenmeyecekti. Aysu hayatında bir kez bile temizlik yapmamış biriydi, kuş kakası da temizlemezdi, zaten hayvanlar gelmesin diye oraya dikenli tel koydurtmuştu. Küçük kız, ellerini kanatmak pahasına dün gece o dikenli telleri söküp, bir torbaya koyup dolabına saklamıştı. Zaten Aysu’yu kızdıran, kuş pisliğinden çok, arka balkondan görünen

beton otoparkın bitişişindeki, içinde çocukluğunun geçtiği bahçeli küçük evdi. Beton bir apartmanın şık döşenmiş konforlu dairesi yerine, ‘toz-toprak içinde iki katlı eski bir evde’ geçen çocukluğunu ona hatırlatan yemyeşil, meyve veren ağaçlarla dolu, serası ve fiskiyeli ss havuzu bulunan bahçesini görmek Aysu’nun asabını bozuyordu.

“Son dakika haberlerimizi ‘iklim değişikliği’ne dikkat çekmek için cuma günleri tek başına okul boykotu başlatan İşveli ğrenci kız Greta Thunberg’in eylemiyle bitiriyoruz. Aşırı tkretim ve yüksek karbon bazlı enerji kullanımının yarattığı iklim felaketinin önemine dikkat çekmek için boykot başlatan Thunberg’in eyleminin hızla başka kıtalardaki gençler arasında da yayıldığı ve Türkiye’de de başladığı bildiriliyor.”

“Ayperiii, yemek!!!”

O sırada kızın odasının beton otoparkla yanındaki yeşil bahçeye bakan küçük balkonuna bir martı kondu. Kız başını hiç kımlıdatmamaya zen göstererek martıya baktı, onunla göz göze geldi. “Mardin yanıyormuş, martıcım!” diye fısıldadı üzüntüyle. Martı, sanki kızı daha iyi duyabilmek için yan yan yürüyerek cama yaklaştı ve o sabah Ayperi’nin oraya koyduğu elma dilimlerini yemeye koyuldu.

“Ayperi, kızımıım!”

“Dünya yanıyor anne! Ama sen hâlâ yemek derdindesin! Pes ama pes yani sana!”

O böyle bağırınca balkondaki martı korkup katı.

“Ayyyyy, teyzesi kılıklı! şu içine ettiğimin dünyası zaten yanıyor canikom, sana ne? Sen mi kurtaracaksın dünyayı? Bak Defne Teyzen çok uğraştı ama sonunda kendini bile kurtaramadı, Kapadokya’da bir yerlerde saklanıyor işte! Sen gel yemeğini ye de önce kendini kurtar!”

“Ah anne ah! Sen nasıl bu kadar duyarsız bir insansın acaba?”

“Sevgili Radyo Ekoloji dinleyicileri, yayınıımıza kaldığımız yerden devam ediyoruz. Saat başında her çarşamba olduğu gibi ‘İklim İçin Gençlik’ programı başlayacaktır.”

“Amaaan, başlama yine her ota böceğe duyar kasan Umay Ninem’le eylemci kardeşim Defne Kaman ağızlarına! Kapattın mı televizyonu sen?”

“Ben televizyon seyretmem anne! Televizyonu sizin kuşaklar izler. Bizim haber kaynağımız internet.”

Ayper’*n*in annesi, tıpkı yıllardır çalıştığı gazetede*ki* moda köşesinde geçen yıl yazdığı gibi; “zamansız çizgisiyle, retro ile Art Deco yaklaşımların yenilikçi çizgilerini buluşturan minimalist bir anlayışla bembeyaz mobilyalar”la döşediği, beyaz duvarlı, geniş, yüksek tavanlı salonda yemek yiyordu. Kırklı yaşlarının ortasında olsa da otuz beşten fazla göstermiyordu.

Eşyalarına gururla bakarken aslında kendi stil zevkiyle övünen Aysu, bir yandan da, aldığı duyumlara göre, gelecek yılın yemek odası konsepti tamamen farklı olacağı için burayı ve haliyle tüm evi yenilemek gerekeceğini düşünerek hayıflanıyordu.

Artık eski itibarını yitirmiş fakat on yıl öncesine dek Türkiye’nin en çok okunan ve güvenilen gazetelerinden sayılan birinde moda editörü işine halen devam eden Aysu Kaman Peker, birkaç yıldır bir “youtuber” ve “trendsetter” olmuştu. Araştırmacı-gazeteci kardeşi Defne Kaman’ın sık sık “gazeteci reklam yapmaz” diyerek kendisini eleştirmesinden bıkan Aysu Kaman Peker, artık rahat rahat reklam yapıyor ve bol para kazanıyordu. Mart ayının en sıcak yazdan bile sıcak bir çarşamba öğlesinde, beyaz yemek masasında iki kişilik hazırlanmış somonlu salata ve maden suyundan oluşan yemeği, lokmaları ağzında özenle ve uzun uzun çiğneyip yuttuktan sonra, iyice duysun diye yüksek sesle, tane tane konuşarak azarladı kızını:

“Aman Ayperi! Ne çok bilmişsin sen! Ha televizyon, ha bilgisayar, sadece cihazlar farklı!”

O arada nihayet odasından çıkıp salona gelen Ayperi, tam kızların anneleriyle didişme yaşlarında görünüyordu.

“Hayır, hiç de öyle olmuyor anne! Biz ne izleyip izlemeyeceğimize kendimiz karar veriyoruz, sizse hep önünüze konanla idare etmişsiniz. Zaten dünyanın başına gelen tüm belâların nedeni de bu! Biz farklı bir kuşağız.”

“Aman neyse ne! Bana yine kasar yapma! Nedense bir büyüme merakıdır gidiyor! Sen daha on üç buçuk yaşında bir çocuksun bir kere! Hem bu saçmalıkları bırakıp normal kızlar gibi yeni sezonun trendi pembe pelüş çantalarla, boynu boncuklu tank kotonlarla, ne bileyim o da olmadı, Justin Bieber’la falan ilgilensene biraz! Şu üstüne başına bak, dökülüyorsun!”

“Ben artık on dört yaşında sayılırım anne! Bizim sınıftakiler gibi saatlerce insta’da manitacılıkla, çetleşmekle meşgul olsam daha mı iyi olurdu sanki? Ben sahici ve bilimsel işlerle ilgiliyim. Ayrıca Justin Bieber belki sana göre genç ama benim babam yaşında!”

“Hadi yaa, o kadar yaşlandı mı o? Yok canım, daha dünkü çocuk o tatlım! Hem o bir ‘baby face’. Justin hiç yaşlanmaz, canım ya!”

İleride, Kalamış Marina’daki tekneler suda yumuşak hareketlerle yavaş yavaş sallanıyor, yelken direklerine tünemiş birkaç martı boşu boşuna balık hayali kuruyordu. Martılarınki sadece içgüdüsel bir hayaldi.

“Kusura bakma anne ama yani tıpkı Umay Ninem’in dediği gibi yine ne kadar boş konuşuyorsun... Zaten benim derdim bana yeter!”

“Ay Ayperi, tadımı kaçırma yine! Tam nihayet Defne’nin dünyayı kurtarma çokbilmişliğinden kurtulduk, diyorum. Oh, Umay Ninem de alsın bütün şifalı otlarını, kıssadan hisseli masallarını

ve o antikacı geveze arkadaşını, gitsin kıymetli küçük torunu herbokolog Defne'nin yanına, artık Kapadokya mı, Kayseri mi, hatta mümkünse o çok beğendiği İzlanda mı, nereye isterse oraya yerleşsin, diyorum. 'Yaşasın, oh, aman kurtuluyoruz bunlardan!' diye göbek atıyorum falan... Aa, olur mu hiç? Maşallah, sen yetişiyorsun başımıza! Buyrun: Ailenin üçüncü çokbilmişi!"

"Ah anne ah! Keşke bu sözlerin şaka olsaydı! Defne Teyzem gibi hiç tanımadığı kişilere bile iyilik yapan süper bir kardeşin var. Umay Ninem gibi şifa dağıttığı insanların taa uzaklardan teşekkür geldiği sihirli bir anneannen var ama sen onlardan kurtulmaya çalışıyorsun!"

"Ayyy, nasıl ahlakçı, nasıl 'cool' tavırlar bunlar Ayperi! Gözümü kapatsam 50 yaşında kadın konuşuyor sanacağım. Ya da çokbilmiş bir cüce! Ay, ben bu işkencenin aynısını zaten kız kardeşimde yaşadım bir kez! Allahım, ya Rabbim, ben ne günah işledim de kendi öz kızımda ikinci Defne Kaman vakası yaşıyorsun bana, hey yüce Tanrım?"

"Ah anne, senin bu 'drama queen'liğin var ya, aynen anneannen gibisin yani."

"Bak bak bak! Her güne yeni bir deyim: Ne o öyle, 'drama queen'liği falan... Sen bu lafları o Defne Kaman kılıklı 'planet saver' arkadaşlarından mı öğreniyorsun acaba?"

"Anneciğim, bak şimdi de öyle yapıyorsun. Bir durup kendini incelesen zaten göreceksin haksızlık yaptığını. Bu arada benim iklim aktivisti arkadaşlarım Atlas ve Elâ çevre konusunda gerçekten bilgili gençler. Keşke ben de onlar kadar çok şey bilsem. Ha, ayrıca, 'drama queen' lafını da senden öğrendim. Yoksa benim tercihim her zaman 'triplere girmek' tir."

Kızını dinlemediği anlaşılan Aysu, karşısında küçük bir kız yerine kız kardeşi varmış gibi öfkeyle devam etti:

“Ayrıca anneme hiç laf ettirmem! Bir kere annem Ayten Hanım son derece normal bir kadındır. Ne annesi Umay ne de küçük kızı Defne gibi öyle iklim krizi palavralarına kanmış, dikkat çekmek için vegan olmak istemiştir!”

Yüzünde tek bir çizgi bulunmayan, omuzlarına uzanan, küllü bir renkte açılarak son “trend” griye boyanmış saçları kusursuz fönlü güzel kadının, az sonra bir iş toplantısına veya bir sunuma katılacak kadar şık ve makyajlı haline tam bir zıtlık içinde, salaş bir eşofman altı ile üzerinde “World is Our Home” yazan gri tişört giymiş Ayperi, elinde cep telefonu masada annesinin karşısına oturdu. O zaman kızının gözlerinin kanlanmış olduğunu fark eden Aysu telaşlandı:

“Ayperi, sen ağladın mı? Neyin var kızım?”

“Yok bir şeyim!” diye homurdandı Ayperi. “Hem sen benim iklim duyarlı arkadaşlarıma takacağına Gökhan’ın dijital bağımlılığına ek olarak ekofobisine odaklansan daha iyi yaparsın anne.”

“Anlaşılan sen yine Defne Teyzen’i özledin, hıncını benden çıkartıyorsun kızım.”

“Hiç bile değil...”

“E, peki nedir bu? Ağbinin oyun bağımlılığı için onu haftada iki kez terapiye götürmek yetmedi, şimdi bir de ekofobi icat ediyorsun Ayperi. Sağ olsun baban da son zamanlarda hiç ortada yok! Devamlı iş seyahati! Adamın yüzünü unutacağız yakında... Annemin durumuysa malum... Hızla unutuyor her şeyi! Defne Hanım her zamanki gibi yine ortada yok. Tek başıma kaldım burada yani...”

“Aslında ben de babamı uzun zamandır göremiyorum anne. Eve biz uyurken gelip sabah erkenden işe gidiyor. Ama hiç değilse beni her gün arıyor, telefonda konuşuyoruz.”

“İyi bari, ailesinden özlediği biri varmış demek ki...”

Bir yabancı ortaklı enerji şirketinde üst düzey yönetici olan kocası Kudret Peker’i, sık sık kızları Ayperi’yi şımartmakla suçlayan

Aysu'ya, 'oyun bağımlılığı' tedavisi gören liseli oğulları Gökhan'a aşırı düşkünlüğü nedeniyle aynı eleştiriyi kocası yöneltmekteydi.

"Neden sen çocukluğundan beri böyle olgun bir kadın gibi konuşuyorsun Ayperi? Ben hakikaten senden korkuyorum! Herhâlde annem de Defne'den bu yüzden çekiniyor, uzak duruyordu. İnsan çocukken çocuk olmalı canım!" dedi Aysu.

"Aman anne, gene başladın anneannem gibi konuşmaya!"

"Sen hâlâ Umay'la Defne'yi koru ama öz anneciğin ne sıkıntılar çekiyor hiç merak etme, e mi! Ben burada aylardır zavallı anneme üzülüyorum; kadıncağız beş dakika önce yediğini, içtiğini bile unutmaya başladı. Anneannene demans teşhisi kondu ama senin hiç umurunda değil Ayperi."

"Anneannem umurumda olmaz mı anne? O beni Defne Teyzem'e benziyorum diye pek sevmese de ben onun sağlığını düşünüyorum. Hatta farklı bilim dergilerinden demans üzerine yapılan araştırmaları indirip okumaya ve anlamaya çalışıyorum. Sonuçta biz de genetik olarak o riski taşıyor olabiliriz."

"Yok canım, bizi etkileyeceğini nereden çıkartıyorsun Ayperi?"

"Hem üzülüyorum da anne. Sonuçta o benim anneannem. Ama sen zaten onu en iyi doktorlara götürüyorsun, elimizden başka ne gelir?"

"Annemin sağlığıyla neden sadece ben ilgileniyorum? Neden 80 küsur yaşındaki anneannem ya da öbür kızı Defne yok ortada? Ya, sonuçta Ayten birinin kızı, öbürünün de annesi!"

"Anneciğim, neden olduğunu çok iyi biliyorsun. Ayten anneannem hayatı boyunca senden başka kimseyle ilgilenmemiş ki! Nasıl söylesem, bilmiyorum ki... Yani iki tanecik torunu var ama ne bana ne de Gökhan'a bir kere bile masal anlattı ya da bizi bir kere çocuk tiyatrosuna götürdü meselâ. Bunları hep Defne Teyzem ve Umay Ninem yaptılar. Sen de, babam da hep çok meşguldünüz."

“Nankörlük etme Ayperi! Siz en iyi okullarda okuyun, hiçbir şeyiniz eksik olmasın diye çok çalıştık. Ne yapsaydı zavallı annem? O şartlarda kim olsa öyle yapardı. Bunu düşününce, iyi ki ben varmışım da annemi kurtarmışım, diyorum. Hem sen bana laf yetiştireceğine şu yemeğini ye bakayım.”

“Ben somon balığı yemiyorum anne! Henüz arkadaşlarım gibi vegan değilim ama yerel gıdaları destekliyorum. Norveç’ten gelen balığı yiyemem. Küresel gıda ticareti yerel tarımı ve ticareti kötü etkiliyor. Uzaktan gelen gıdanın ulaşımı da karbon salınımını artırıyor.”

“Ay benim çok akıllı kızım! Sen ve teyzen hayvan hakları diye kafamıza vura vura devamlı veganlığı savunuyorsunuz ama hayvan sütü yerine içtiğiniz yok badem sütüymüş, yok hindistancevizi sütüymüş, soya sütüymüş, efendim protein için yediğiniz çiya tohumu, tofu, brokoli; sonra ne vardı başka? Ha, kinoa da var tabii. Bunlar da uzaktan gelen ve karbon izi yüksek yüksek gıdalar değil mi akıllım? Neyse, aç kalma, buzdolabında senin için yaptırdığım, tamamen yerli ve çok yerel zeytinyağlı pırasa var, ondan ye bari!”

“Haksızlık ediyorsun ama anne! Sen de çok iyi biliyorsun ki ben nohut, bezelye, mercimek, fıstık ezmesi, siyez ekmeği gibi Türkiye’de yetişen gıdaları tüketiyorum. Ayrıca soya, çiya, kinoa falan artık Türkiye’de üretiliyor ama lütfen bugün üzme beni.”

“Ay aç kalma da ne yersen ye ama veganım diye üstencilik taslayıp başkalarını hor görme! Hem nedir senin bugün bu melankolik halin Allah aşkına? Sen benimle didişmeden öyle kolay pes etmezdin Ayperi?”

“Yok anne, bir şeyim yok. Sadece bugün yangın çıkan Beyazsu Vadisi, Mardin’in neresine düşüyor, onu Google Maps’ten öğrenmem gerekiyor,” diyen Ayperi, cep telefonunda Mardin haritasını açtı.

Onu yine hiç dinlemeyen annesi aklına birden gelmiş gibi endişeyle sordu:

“Ay, baksana Ayperi, bu demans meretinin genetik olduğunu ben de okumuştum. Hakikaten bizde de çıkar mı acaba?”

O sırada Fenerbahçe-Kalamış Camii’nde okunan öğle ezanının sesi duyuldu. Henüz mart ayının başında oldukları halde İstanbul’da hava sıcaklığı mevsim normallerinin çok üstünde ve güneş ağustostaki kadar öfkeliydi. Mevsimsiz bastıran sıcaklık, havaya şimdiden bunalıcı bir ağırlık yüklemişti.

Aysu tabağındaki somonun son lokmasını da yerken, kızının telefonunda gördüğü bir şeye bakarken gözlerinin yaşardığını ve nefesinin hızlandığını fark etti.

“Allah aşkına Ayperi, söyler misin ne oluyor sana kızım? İyiye tuhafsın bugün.”

“Mardin’e bakıyorum anne.”

“İyi de sana ne Mardin’den?”

“Ah anne, bak gördün mü haritayı?”

“Ne var kızım? Ağlıyor musun sen? A, nedir bu Mardin telaşı? Acaba bizim ailede bilmediğim bir Mezopotamyalı mı var?”

“Mardin önemli anne! Of, baksana yangın çok merkezi yerde çıkmış ya...”

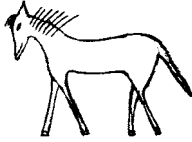
“Bize ne Mardin’den?”

“Çünkü Defne Teyzem Mardin’de anne! Bir buçuk yıldır Mardin’de yaşıyor ve sabahtan beri telefonu kapalı, ona ulaşamıyorum! Çok korkuyorum anneee! Ya teyzeme bir şey olduysa?”

Bunu duyan Aysu, elinde çatalla masa başında dondu kaldı.

2.

YELELERİ ALEV ALEVYANAN AT

“Her yer kapkaranlıkmiş. Her yer karanlıktan da karanlıkmiş. Çünkü o gece dünyanın en karanlık gecesiymiş. Ortalık kuzgunî, zipzifiri, simsiyahmış.

“Meğer ben, gündüzün sarının kızilla oynadığı, güneşin kırmızıya boyadığı, değerli taşlarıyla meşhur uzak bir şehirdeymişim. Daracık sokakları labirent ustası zamansız periler tarafından yapılmış bu şehirde, taşların dantel gibi işlendiği evlerin o taşlarla döşenmiş yollarında bir başıma dolaşmışım. Meğer ben, taşın dile gelip binlerce yıllık insan ve hayvan, su ve toprak, hava ve ateş hikâyeleri anlattığı kırmızı renkli o şehre gönlümü kaptırmışım.

“Yüce bir dağın eteğine kat kat kurulmuş taş evleriyle dillere destan bu kırmızı şehir, güneş yeniden doğunca ateş rengiyle göz kamaştıracakmış. Fakat ben henüz bunu bilmiyordum çünkü daha güneşin doğuş vakti gelmemişmiş. Güneş, vakti gelmeden asla doğmazmış.

“Bu şehir, aynı zamanda evliyalara, erenlere, azize ve azizlerin iliy-miş. Karanlık gecenin sessizliğinde insanlar taş evlerinde uyurken,

ermişler, evliya ve azizelerle azizler kendi dilleri ve dinlerinde fısıf fısıf dualar ederlermiş. İnsanların çoğu bu fısıltıları rüzgârın veya rüyanın sesi zannedermiş.

“İnsanın ruhunu yatıştıran dua fısıltılarına rağmen, o gece şehrin üzeri ‘Alt Dünya’nın en karanlık siyahıyla örtülmüşmüş. Şehrin bir ucundan öbür ucuna bütün ‘Orta Dünya’ uykunun en derin kara kuyusuna yatmışmış. Çünkü o gece ‘Üst Dünya’daki¹ yıldızlar önceden sözleşip bulutların ardına saklanmış, köşe bucağa yayılmış kökleriyle her zamankinden daha koyu, marsık karası bir karanlık kırmızı taş şehri sarmışmış. Henüz mübarek şehrin hiçbir mukaddes camisinden ve kadim kilisesinden ibadete davet sesleri yükselmemişmiş.

“Kırmızı taş şehrin tepesindeki çalılımlı dağın üstünde bin yıllık yüce bir kale yükselirmiş. Kalenin burçlarında, göklere uzanan dağı arkasına almış, dünyanın en keskin gözleriyle karanlığı delen, devasa sipsivri kanca gagası, mağrur başı, iri, güçlü pençeleri ve dev kanatlarıyla zebella bir kartal nöbet tutar, şehri korumak için güzel başını ağır ağır çevirerek ufku tararmış. Bakışları alev alev yanan, bedeniyle ateş saçan bu kartalı gören her Âdemkızı ve Havvaoglu’nun korkudan gözleri kamaşır, kimsecikler ona alıcı gözle bakmaya cesaret edemezmiş. Bu yüzden kartalı hiç kimse tasvir edemez ama her anlatan onun betimine kendince bin bir yeni sıfat eklermiş. İşte nasıl olmuşsa olmuş, bu soylu kartala ben hiç korkmadan ve hayranlıkla bakıyormuşum. Hem de gözümü kırpmadan. Bakıyormuşum da meğer ne görüyor muşum?

1 Türk Mitolojisi ve Kamlık (Şamanlık) geleneğinde dünya üç katmanlı olarak tahayyül edilmiştir. Kutsal sayılan gökyüzü “Üst Dünya”, ölümlü canlıların yaşadığı yeryüzü “Orta Dünya” ve ölümlerin yattığı yeraltı da “Alt Dünya” olarak betimlenmiştir. (yaz.n.)

“Ey Gökler, Karalar ve Sular hayrına! Nasıl olur da daha önce fark etmemişmişim? Meğer ben bu kartalı daha önceden tanıyor-muşum da nereden olduğunu çıkartamıyormuşum! Bu, masmavi gözbebeklerini bana dikmiş, sert bakışlı, gerdanı bembeyaz, başı simsiyah, irilerin en irisi, güçlülerin en güçlüsü, gelmiş geçmiş tüm zamanların en azametlisi kartalın her biri en az iki metre görünen kanatları meğer demirdenmiş. Evet, bu oymuş! Meğer bu kartal, ben bundan birkaç yıl önce, uzak bir şehirde uyurken pencereme gelmiş olan o kartalın ta kendisiymiş! Şimdi, kartalların yüzlerce yıldır burçlarında dinlenip adaleti korudukları kalelerden birinde, kendi yuvasından yine bana bakıyormuşmuş meğer. Bizim destan-larımızda ezelden beri adaletin ve hürriyetin temsilcisi olan karta-lın, bu kırmızı taş şehrin burçlarında beklediği kalenin adı da halk arasında ‘Kartal Yuvası’yımış² meğer.

“Ben büyülenmiş gibi kartala bakarken, birden onun kulak-larına hızla koşan bir canlının ayak sesleri gelmişmiş. Önce kalp atışına benzeyen o sesler, yaklaştıkça kuvvetlenmiş, taş evlerin du-varlarında ve taş sokaklarında yankılanmaya, sonra da bütün şehir-de duyulmaya başlamış. Bu sesler öyle çoğalmış ve yakınlaşmış ki, dua fısıltılarını bastırıp şehri gürültüyle çarpan koskoca bir yüreğe dönüştürüvermiş. Şimdiye kadar gözünü budaktan sakınmayan kalenin cesur ve vakur bekçisi kartal, bu sesleri duyunca karanlığı yırtan bir çığlık atıvermiş. Zaten tık tık atan dev bir yüreğe dö-nüşmüş olan şehir halkı, kartalın çığlığıyla derin uykularından hep birlikte uyanmaz mıymış?

“Bu esnada şehrin boş taş sokaklarında yankılanan tekdüze ritimli bir davul sesine benzeyen o gizemli seda bana doğru yaklaştıkça yaklaşmışmış. Tık tık- tık tık- tık tık- tıkıdık tıkıdık- tıkıdık

2 Mardin Kalesi’ne halk arasında Kartal Yuvası denir. (yaz.n.)

tıkıdık...Korkudan donup kalan ben, uzaktan bir ateş yumağı gibi görünen o şeyin, yaklaştıkça dünyanın en parlak kızıl renkli atı olduğunu anlıyordum. Kızıl yeleleri renkli oyalarla örülmüş olan atın iri badem gözleri, dar ve dik kulakları, uzun ve yüksek bir boynu varmış. At yaklaştıkça, eğimli dar göğsü ve uzun güçlü bacaklarının güzelliği ortaya çıkıyordu. Mükemmel kas yapısından genç olduğu anlaşılan atın dik kulaklarının tam ortasından burnuna kadar dümdüz inen beyaz bir çizgisi, bir nişanesi varmış. Bu beyaz ‘akıtma’, atın güzel narin suratının ortasından geçen delifişek bir oka benziyordu. Atın başında gelinlere özgü kırmızı bir tül uçuşuyordu. Aaa, bu atın ateş renginde duvağı varmış! Ben ona baktıkça hayretler içinde kalıyordum ama yerimden hiç kımıldayamıyordum. Fakat o da neymiş? Bu asil atın gözleri; ah, dünyanın en sevgili bakışlarıyla bakan o badem gözleri bana yaklaştıkça renkleri kapkaradan önce elaya, sonra yeşile dönüyordu. O sırada Demir Kanatlı Kartal, kalenin burçlarından dile gelip ‘Ahal Teke!’ diye üç kere çığlık atıyordu. Ben, ‘Ahal Teke’ adını ninemin masallarından hatırlıyor ama manasını çıkartamıyordum bir türlü. Kendime, en tehlikeli cehalet yarım bilgidir, diye kızıyordum.

“Ben bir rüyanın içinde olduğumu bilerek bunları düşünürken, kırmızı şehrin labirent gibi birbirine dolaşan, koridor kadar dar taş sokaklarında dörtnele koşan Kızıl At yaklaştıkça yaklaşmıştı. At, meğer bana gelmiyor muydu? Bunu anlayınca heyecandan bedenim sarsılmaya başlıyor, uyanmayı diliyor ama bir yandan da rüyanın sonunu merak edip manasını öğrenmek istiyordu, uyanamıyordum.

“Ben işte böyle Araf’ta asılı kalmışken kaledeki kartal, gökleri delen bir çığlık daha atıyor, ‘Ahal Teke!’ diye dile gelip Orta Dünya’daki bütün fânilerin yüreğini ağzına getiriyordu. Kartal’ın

çığılığıyla tepeden tırnağa bir defa daha ürpermişken artık iyice yaklaşan ata bakınca, onu tanıdığım için ondan korkmadığımın farkına varıyormuşum. Fakat, o da neymiş? Şimdi gözlerinin içinde yeşil menevişler dolaşan Kızıl At'ın yeleleri meğer alev alev yanıyormuş! Ah, üstelik o güzel atın bundan henüz haberi yokmuş. Ah, at yanacağını henüz bilmiyormuş! Ah ki, ne ahmış!

“At bana iyice yaklaşıncı bu defa da kartal gibi dile geliyor, üst üste üç kere dalya, derye, darha gibi bir şey diyormuş. Onu tam anlayabilmek için ata yaklaşmaya çalışıyormuşum, fakat o sırada dapdaracık sokağın ucunda annesinin peşinden koşan kapkara bir tay görüyormuşum.

“Ve işte o anda da uyanıverdim!” diye sözlerini bitirip nefes nefese kaldı yaşlı kadın.

“Hayırdır inşallah! Vallahi insan şaşırıyor! Sen ne müthiş rüyalar görüyorsun Sultanım!” diyerek, bahçe sehpasındaki cam sürahidenden bir bardak su doldurup ona uzatan yaşlı adam devam etti:

“Daha mühimi her detayı, rengi, sesi, duyguyu hatırlıyor olman. Ben gariban, hiçbir rüyamı hatırlamıyorum. Hayır, seninle tanışana kadar kendimi hiç rüya görmeyen biri sanıyordum ama sen rüyalarımı unuttuğuma ikna ettin beni. Vallahi yine müthiş bir rüya görmüşsün Sultanım!”

Adam başının tepesinde azalmış beyaz saçlarına inat, ensesinde kalanları sırtının ortasına kadar uzatıp atkuyruğu yapmıştı. Rüyasını, binlerce yılda kulaktan kulağa, nineden dedeye süzölmüş sözcüklerin kıvamlı yoğunluğuyla zenginleşmiş bir destanın şiirsel ritmiyle anlatan yaşlı kadına uzanıp onun incecik elini tuttu. Beyaz saçlarını küçük bir kız gibi iki örgüyle omuzlarına uzatmış yaşlı kadın, içini çekerek adama döndü:

“Atın gözleri Tuğrulcuğum...” dedi. “Uyanınca, atın gözlerinin Defne'min gözleri olduğunu anlıyorum ve atın yelelerinde beliren

o yangın, alev alev benim de gönlüme düşüyor! Meğer o at Defne'nin suretiymiş, meğer akıllı torunum, biricik Ayçöreğim at olup rüyama gelmiş, benden yardım istemiş! Ah, Defne'mi tehdit eden bir şeyler var Tuğrulcuğum!”

“Dur canım, olumsuz şeyler düşünme hemen. Hem rüyaların tersi çıkar, derler.”

Yaşlı kadın onu duymadı bile. Derin bir suyun içinde yüzüyor-muş gibi dalgın ve uzak görünüyor, sayıklarcasına konuşuyordu. Hâlâ gördüğü rüyanın içindeymiş, gecedен çıkıp gündüze erememiş gibiydi. Onun endişelenmesine gönlü hiç dayanamayan adam telaşla konuştu:

“Dur, telaşlanma hemen Sultanım. Hadi ara Defne'yi. Kendisiyle konuşalım da için rahatlasın Umay Sultanım! Yeter ki sen tatlı canını üzme,” diyerek cebinden akıllı telefonunu çıkaran Ertuğrul Türel'i, yaşlı kadının yanında oturan, sıska denecek kadar zayıf, siyah saçları omuz hizasında kesilmiş, kırmızı spor ayakkabı giymiş, otuzlarında gösteren bir kadın, zarif bir el hareketiyle durdurdu.

“Yok, Ertuğrul Amca,” dedi. “Ben bu rüyayı sabah erkenden dinlediğimden beri Defne'yi birkaç kez aradım ama telefonu kapalı, ulaşamıyor ona. Hatta Avukat Kumru'yu, Pilot Kanat'ı bile telefonla uyandırdım sabahın köründe. Onlar da denedi ama ulaşamadılar kendisine.”

“E, yok mu başka birileri? Defne'nin dostu çoktur.”

“Karaca'ya vatsaptan yazdım, biliyorsun onlar her pazar mutlaka konuşurlardı, ama meğer iki haftadır sıkayp yapmıyorlarmış. Komser Ümit'e ulaşamadım, ama arar o birazdan beni,” diye üzgün bir sesle açıkladı genç kadın.

Kadının ses tonu, yüzündeki ciddiyete tamamıyla zıt düşecek kadar tiz bir çocuk sesini ya da sevimli bir çizgi roman karakteri-ninkini andırıyordu.

“İlâhi Semahat, Kayseri’yi, Göreme’yi, Kırşehir’i, hatta ta Amerikalıları falan aramaya ne gerek var kızım?” dedi Ertuğrul Amca, tanıyanları bazen bıktıran, her zaman ve her koşulda hep iyimser sesiyle. “Defne artık Mardin’de yaşamıyor mu? Oradaki arkadaşlarını niye aramıyoruz? Hani şu çok sevdiği arkadaşı... Neydi o hani, adı pek güzel olan bir doktor kadın var ya? Onu aramadınız mı?”

“Doktor Havinyaz mı? Onu da aradı Semahat ama ameliyattanmış kendisi. Bir arkadaşı açmış telefonunu. İlk fırsatta bizi arayacaktır,” dedi Umay Nine. Sonra sayıklar gibi sordu: “Bir de arkasından gelen bir tay vardı. O tay neyin simgesi biliyorum ama dilimi ısıtıyorum... Haydi hayırlısı...”

Antikacı Ertuğrul Türel, hayat arkadaşı eczacı-şifacı Umay Bayülgen’in pek sevdiği abartılı iyimserliğiyle onu teselli etmeye çalıştı:

“Canım, şimdi iyi şeyler düşünüp iyi niyetlerle bekleyeceğiz. Hem daha geçen hafta telefonda uzun uzun konuşmadık mı Defnemiz’le? Gayet iyiydi sesi. Ayrıca kızın orada işi gücü, dersleri var, öğrencileri var. Kolay mı öyle kırk yaşında sıfırdan bir hayat kurmak? Tanınmış, başarılı bir gazeteciymen bir günde işten çıkartılıp haksızlığa uğramak! Bak maşallah güçlü bir kızmış, nasıl toparlandı, hayata döndü bir buçuk yılda! Hadi hadi, gönlünüzü ferah tutun.”

Onu duymayan Sahaf Semahat, ortamı biraz neşelendirmek için altın bulmuş gibi sevinçle elindeki akıllı telefondan okumaya başladı:

“A bakın; ‘Ahal Teke’ meğer bir Türkmen atıymış. Üç bin yıl önce insanlar tarafından evcilleştirilmiş ilk at türü olarak görülürmüş. Bu aygır, Alman at ırklarını ıslah etmiş ve Almancada ‘Türkmen Attı’ diye bilinirmiş.”

Bir tepki duymak için bekledi ama Umay Nine onu dinlemiyordu.

“Ama bu ‘ıslah etmek’ ne ırkçı bir deyim ya, değil mi?”

Ne Umay Nine ne de Ertuğrul Türel yanıt verdi.

”Çinliler altın renginden dolayı ‘Ahal Teke’ye ‘cennet atları’ derlermiş,” diyerek umutla devam etti Sahaf Semahat. Fakat Umay Nine sanki hâlâ rüyasının içinde dolaşıyor, henüz gerçek hayata dönmemiş, hatta yanlarına hiç uğramamış görünüyordu.

Etrafındaki bütün evlerin çok katlı beton apartmanlara dönüşerek onu kale gibi kuşatmasıyla, şimdi kırk yıl önceki İstanbul’un sade ama zevkli hayat tarzını tek başına temsil eden iki katlı, mütevazı İstanbul evinin yemyeşil bahçesinde üç kişiydiler. Bahçenin ortasındaki, daire şeklinde taştan yapılmış küçük süs havuzunun başında rahat ahşap sandalyelerde oturuyorlardı. Havuzun fiskiyesinden akan suyun sesi, şimdi sanki yeleleri alev alev yanarak koşan atın gözlerinden onlara bakarak yardım isteyen Defne Kaman için daralan içlerini yıkıyordu. Birbirlerine belli etmeseler de üçü de telefonlarının çalmasını ve bir süredir Mardin’de yaşayan gazeteci kadının sesini duymayı heyecanla bekliyorlardı. Ama duydukları, Defne’nin ablası Aysu’nun öfkeyle haykıran sesi oldu.

“Aşk olsun anneanne ya! Şu küçük Ayperi bile Defne’nin yerini biliyor da sen benden ve annemden bunu saklıyorsun ha? Ya zaten annem artık neredeyse beni bile hatırlamıyor, demans olmuş zavalı, yani bilse ne olacak ki?”

Üçü de şaşkınlıkla dönüp Aysu’ya baktı.

“Haydi bir sefer de cesur olup adını koy ya! Defne yine her şeyi yüzüne gözüne bulaştırdı ve başarısızlıkları unutulsun diye Mardin’e saklandı, değil mi? Zaten o uslu duramaz, kim bilir oralarda yine ne uyumsuzluklar peşindedir? Umurumda bile değil ama ben onun nerede olduğu bilgisini bizden saklamana bozuluyorum Umay Nine! Ya anneanne, ben de senin torunun değil miyim, neden beni daima dışlıyorsun?”

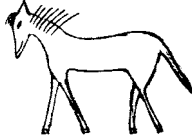
“Anneniz Ayten Hanım Alzheimer olmak için daha genç canı! Kendisi benden bile genç. Siz üzülmeyin Aysu kızım. Onunki geçici bir unutkanlıktır, küçük kızını özlüyordur herhâlde. Geçer geçer...” diye konuşmaya balıklama atladı yaşlı adam.

Ertuğrul Türel’in zamansız ve yersiz soru ve yorumlarını duymazdan gelmeyi yıllar içinde öğrenmiş olan Sahaf Semahat’la Umay Nine yine öyle yaptılar. Zaten sabaha karşı gördüğü rüyanın etkisinden hâlâ çıkamamış olan yaşlı kadın, o konuşurken dikkatini toplamaya çalışarak torunu Aysu’ya bakıyor, onun söylediklerini kavramaya çalışıyordu.

Havuzlu bahçenin hemen dibinde yükselen çok katlı beton apartmandaki evinden, ayakkabısını giymeden, ayağında yüksek topuklu, pelüş ponponlu lame terlikleri ve elinde çatalla fırladığı gibi çıkıp gelen Aysu, yanında onu durdurmaya çalışan Ayperi’yi iterek dolaptan çıkartıp giymeye çalıştığı bir çocukluk elbisesi gibi kendine küçük gelen çocukluk sesiyle bağırıyordu devam etti:

“Bak anneanne, bu Ayperi’ye çocuk mocuk demeden en kıymetli torunun Defne hakkında bilgi verirken yine beni ayırdın sen! Eğer Mardin’de yangın çıkmasa Defne’nin orada olduğunu ben hâlâ bilmeyecektim, di mi? Hayır yani, nedir bu Defne’nin bana üstünlüğü acaba? Neden beni sevmiyorsun anneanne ya?”

“Mardin’de yangın mı çıkmış?” diye haykırdı Umay Nine. “Ah, rüyama gelen o at boşuna yanmıyordu tabii Tuğrulcuğum! Ah Semahat kızım! Ah Ayçöreğim’in başı gerçekten belâdaymış! Ah arkasında bir tehdit var kızımın! Ah iyi kalpli Defne’m beni çağırıyor!” diye dövünen yaşlı kadın, bahçedeki küçük havuzun başında oturduğu ahşap sandalyede yığılıp kaldı.

HER YANGIN BİR KIVILCIMLA BAŞLAR

“Nineciğim, çok korkuttun beni. Şimdi iyisin değil mi?” diyerek yanaklarından akan gözyaşlarını sildi Ayperi.

“Korkma Ay Perisi! Sil o incileri yanağından,” diye ağır ağır konuşan yaşlı kadın, torun çocuğuna gülümsedi. Yorgun ama sakın görünüyordu şimdi. “Sakın korkma kuzucuğum. Korkmak, olacağı değiştirmez.”

“Sana bir şey olacak diye korktum Umay Nineciğim,” diyen küçük kız yeniden hıçkırdı.

“Kötü şeyler her zaman olabilir Ay Balam. Bundan böyle her korktuğunda aklını ve cesaretini hatırla. Bırakma kendini. Söz ver bana Ayperi’m! Aklını korursan korkunu kontrol edebilirsin.”

“Ama Nineciğim...”

“Söz ver ki benim içim ferahlasın küçük ayçöreğim benim.”

“Söz Nineciğim.”

Küçük kız, büyük ninesine sarılıp onu yanaklarından öptü. Çocuğun gözyaşları yaşlı kadının solgun yanaklarını hayat öpücüğü verilmiş gibi canlandırdı. Hayat arkadaşı Ertuğrul Türel’in

dilaltına koyduğu tansiyon ilacından sonra şimdi kendine gelmiş görünen Umay Nine'nin tansiyonunu bir koşu evden alıp getirdiği tansiyon aletiyle birkaç kez ölçen Sahaf Semahat, her şeyin yolunda olduğunu müjdeleyince hepsi rahat bir nefes aldı.

İçleri rahat etsin diye aile dostları olan genç doktor komşularına telefon etmiş, onun gelmesini bekliyorlardı.

“Çok rica edeceğim Aysu Kızım, Umay Nineniz'in son zamanlarda tansiyon problemi var, onunla konuşurken lütfen biraz daha dikkatli olur musunuz?” diye, en yumuşak sesiyle konuştu Ertuğrul Amca.

Anneannesinin kısa baygınlığı ve kendine gelişi sırasında hiç konuşmadan ve hareket etmeden, donmuş gibi olduğu yerde kımıldamadan duran Aysu, “Ha, bunun da sorumlusu benim, değil mi?” diye, kaldığı yerden yine söylenmeye başladı:

“Defne Hanım her zamanki gibi sorumsuzca çekip gitsin, zora gelince ortadan kaybolsun, acaba yaşlı anneannem üzülür mü, hastalanırsa ona kim bakacak demesin, ama ben suçlanayım değil mi? Yahu, sizin öve öve bitiremediğiniz o Defne, öz annesinin başına gelen felaketi umursamıyor ya! Annemiz daha 60 yaşında demans olmuş demiyor, zahmet edip bir telefonla aramıyor, merak etmiyor, ablam ona tek başına nasıl bakacak demiyor ya! Fakat o melek sandığınızı Defne, küçük kızıma ‘Annemin rahatsızlığı benim için yeni değil. Annem zaten ben çocukken beni unutmuş, o zamandan beri hatırlamıyor,’ diye laf sokup kuru kuru ‘Geçmiş olsun!’ mesajı yolluyor ama sonuçta yine ben suçlanıyorum, değil mi? Oh be, ne güzel! Bravo Ertuğrul Bey! Bakıyorum annemle bana muhalif olan takıma siz de dâhil olmuşsunuz!”

“Lütfen kırıcı olmayın Aysu Hanım kızım. Son tahlilde her ailede bazı çelişkiler olması diyalektik bir gerçekliktir. Fakat bazı zor zamanlarda akrabaların birbirine katlanması gerekir. Şimdi o

zamanlardan biri. Hem siz hiç merak etmeyin, Umay Sultanım'ın hayat arkadaşı var, biz gerekirse bakarız ona.”

“Ay siz yenisiniz, bu aileyi bilmezsiniz Ertuğrul Bey! Bu ailede Umay ve Korkut Bayülgen öz kızları olmasına rağmen annemi ve ilk torunları olan beni, sanki üvey evlatmışız gibi dışlamışlardır bir kere. Ama acayıplıklarıyla bizi ömür boyu utandırmış sevgili Defne Kaman'a nedense daima değer vermişlerdir. Yani aslında bize katlanamayan onlardır, biz değil!”

“Anne, haydi lütfen eve git, bak Ninem rahatsızlandı, görmüyor musun?” diye üzgün bir sesle annesine yalvardı Ayperi, yine hıçkırmaya başladı.

“Hah işte bak, kızımı da aldılar benden, görüyor musunuz? Böyledir bunlar, kendilerine benzeyenleri seçerler!” diye mızıklandı, yetişkin bir insan olduğunu yine unutan Aysu.

O sırada, hâlâ yorgun olsa da sesi kulağa, süs havuzunun fışkiyesinden akan suyun huzur dolu ezgisi gibi gelen Umay Nine, araya girdi:

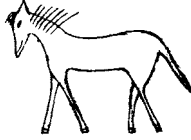
“Gözle görülen ve görülmeyen âlemde her şeyin mutlaka bir sebebi vardır evlâdım. Adına artık Paralel Evren mi ne diyorsanız, o da dâhil.”

Yaşlı kadının yorgun sesindeki lokum gibi yumuşaklık, onu seven birini yatıştıracak, sevmeyeni sinir edecek kadar merhametli ve hülyalıydı. Sonra, kaykılarak oturduğu sandalyesinde hafifçe doğruldu, başını yavaşça büyük torununa doğru çevirip ona dikkatle baktı ve sanki “Bugün hava ne sıcak!” dermiş gibi olağan bir ses tonuyla konuştu:

“Siz çocukken bahçedeki şeftali ağacını gerçekte kimin bilerek-isteyerek yaktığını ve suçu kimin üzerine attığını biliyorum Aysu!”

Bu sözleri duyan Aysu'nun ağzı açık kaldı, şaşkınlıktan elindeki çatal yere düştü.

YOLA ÇIKTIM MARDİN'E

Çocuklar, ailelerinin onlara öğrettikleri değerlere göre utanmaları gereken durumlarda utanır ve yüzleri kızarır. Bazı yetişkinler büyüdüklerinde de utanma duygusunu kaybetmezler ama bunların sayısı çok azdır. Kendilerine yapılmasını istemedikleri herhangi bir şeyi başkalarına bilerek ve isteyerek yapanların çoğu utanma duygularını öldürüp gömmüş kişilerdir.

Umay Nine'yi muayene etmek için koşa koşa bahçeye giren komşu kadın doktor, bahçedeki havayı zehirli bir duman gibi bulandıran aile içi gerilimin etkisiyle bir an irkildi, havayı kokladı, derin bir nefes aldı. Defne'nin ilkokul arkadaşı olan ve çocukluğunu bu bahçede oynayarak geçiren doktor kadın, "elinde büyüdüğü" Umay Nine'ye eğilip solgun yüzünü avuçlarının arasına aldı, sevgi ve şefkatle onu inceledi. Yaşlı kadın beklediğinden daha iyiydi ama yine de onu muayene etmek için koluna girip eve doğru götürdü. Yürürken Umay Nine başını arkaya çevirip hâlâ şaşkın bakakalan torunu Aysu'ya seslendi.

"Sen de benimle içeri gelir misin Aysu? Sana diyeceklerim vardır."

O böyle söyleyince, Ertuğrul Türel ile Sahaf Semahat endişeyle birbirlerine baktılar. Onların arasında derin bir konuya benzeyen o “ağaç yakma” sorunu büyümesin diye eve gitmek için ayağa kalktılar ama Umay Nine onlara bahçede kalmalarını işaret etti.

“Bu bizim aramızda bir konu ve artık konuşmamızın vakti gelmiş. Merak etmeyin, kısa sürecek,” dedi.

Aysu onlarla birlikte isteksizce eve girerken, Umay Nine, Ayperi’yi de elinden sımsıkı tutarak yanında götürüyordu. Eve girerlerken arkalarından endişeyle bakan Ertuğrul Amca ve Semahat’a dönüp, “Merak etmeyin, bizim sülalede kadınlar 100 yaşına kadar yaşarlar. Benim daha en az 15 yılım var,” diye seslendi. Sesi yorgun ve zayıftı, uzaktan duyulmadı. O zaman Ayperi genç ve gür sesiyle onun ilk cümlesini tekrarladı ama kalan 15 yıllık ömrü kesip attı. Umay Nine, küçük kızın kendisini de artık sülalenin o kadınlardan biri olarak gördüğünü o an anladı, mutlulukla gülümseyip çocuğun elini coşkuyla sıktı.

Onlar eve girdiğinde Semahat, belli ki aile içinde önemli ve en az 30 yıllık olan bir yüzleşmeyi özellikle küçük Ayperi’nin önünde yapacağı anlaşılan Umay Nine’nin bu davranışının nedenini düşünmeye başlamıştı. Biriyle hesaplaşmak, özellikle o kişinin küçük kızının önünde hesaplaşarak onu utandırmak Umay Nine’nin tarzı değildi. Ayrıca yaşlı kadın, hayatta kalan tek çocuğu Ayten’in hızla başlayıp çarçabuk ilerleyen demans hastalığı nedeniyle artık ondan da tamamen ümidi mi kesmişti? Yoksa Umay Nine bu yüzleşmeyle, aslında kardeşi Defne’ye karşı hep kibirli ve acımasız davranan Aysu’ya artık resmen veda edip Ayperi’ye mi el verecekti? Geleceğe dair olasılık hesapları ve analizleri her zaman güçlü olan bilge kadın, şimdi geçmişiyile hesaplaşmasını mı tamamlıyordu acaba? Eğer öyleyse bunu neden şimdi yapıyordu? Bu, yeni bir başlangıcın mı yoksa bir vedanın mı işaretiydi? Yok

yok, ona bir şey olmasını daha... Onun başlarında olmasına hepsinin ihtiyacı vardı, en çok da Semahat'ın... Çok ihtiyacı vardı, çok!

Yıllarca yapayalnız ve saklanarak yaşadıktan sonra, Defne ve Umay Nine'nin evine taşınıp tam kendini bu evde artık güvende hissettiği sırada yeni ailesini de kaybetme endişesiyle huzuru kaçan Semahat'ın yüreği daha fazlasını düşünmeye dayanamadı. Zaten son bir buçuk yıldır uzakta yaşayan Defne Kaman ve Amerika'da önemli bir üniversiteden tam burs alıp oraya okumaya giden Karaca'dan ayrı düşen İstanbul'daki hayatının sevinci eksilmişti. Son zamanlarda bununla başa çıkmakta bile zorlanıyorken, yeniden o derin depresyon uçurumuna yuvarlanmaktan çok korkuyordu Sahaf Semahat. Üzüntülerini yıllarca kendi içine gömmeye alışmış insanların alışkanlığıyla bir midye gibi kabuklarını kapatıp büzüldü, iyice ufaldı ve dibe çöktü. Üstelik artık yıllarca içine saklandığı karanlık sahaf dükkânından da dışarıya çıkmıştı. Onu çocukluğundan beri tanıyan ve hayatını kurtaran Ertuğrul Türel, o sırada uzanıp Semahat'ın elini tuttu, sevgiyle sıktı. Kendi derdine saplanıp yaşlı adamın varlığını unuttuğunu fark eden Semahat önce irkildi, sonra Umay Nine'nin kaybıyla asıl bu adamın nasıl yıkılacağını hatırlayıp utandı, yanakları kızardı. Haksızlık yaptığında utanma duygusuna sahip insanların erdemine hayran olan yeni-seçilmiş-geniş ailesinde bu yüzden kendisine övgü yağdırdıklarını bilen Semahat, şimdi üzüntüden ağlamamak için kendini zor tutuyordu.

Neden insan hayatı, huzurun ve barışın kısa ama kötülüğün ve savaşın uzun sürdüğü bir yolculuktu? Ne zaman kendini güvende hissetse –ki bu çok sık olmuyordu– neden ille bir kıskançlık, hak gaspı, her çeşit zalimlik ve ölüm çıkıveriyordu ortaya? Neden hayat

âdil değildi, mutluluk kısa ama mücadele tükenmezdi? Yani ‘neden insan insanın kurdu’ydu?’³

Ertuğrul Türel ile Sahaf Semahat hiç konuşmadan ve bakışmadan ama birbirlerine sımsıkı tutunarak bahçede öylece beklediler. Ne kadar zaman geçti bilmiyorlardı. Sonradan kısa olduğunu öğrenseler de onlara çok uzun gelen bir zaman sonra önce komşu kadın doktor çıktı evden. Yanlarına gelip, Umay Bayülgen’in fazla kilosu, insülin direnci ve kolesterol sorunu olmadığı için daha stressiz, sakın bir hayat temposunda gayet sağlıklı yaşayacağını müjdeleyip gitti.

Onun gidişinden on beş dakika kadar sonra yüzü kıpkırmızı kesilmiş Aysu çıktı evden. Onun arkasından kapıda beliren Umay Nine ve Ayperi yine el ele tutuşmuşlardı.

Aysu’nun yüzü allak bullaktı. “Amaan, ne haliniz varsa görün be!” dedi, “Burada daha fazla kalıp senin avcı-toplayıcı devri o Şaman etik argümanlarını, Disney animasyonundan bozma hayvanlar âlemi fantazyalarını dinleyemeyeceğim Anneanne! Hadi Ayperi, evimize gidiyoruz!” Sonra da hızlı adımlarla bahçe kapısına yöneldi.

“Ben seninle gelmiyorum anne. O ağacı yaktığını söylemeden de eve dönmeyeceğim. Ben artık Umay Ninem’de kalacağım,” dedi Ayperi, çokbilmiş ve inatçı bir sesle.

Aysu kızına bağırarak için arkasına döndü ama Ayperi, Umay Nine’ye, sanki onu fiziksel bir şiddetten korumak ister gibi küçük bedenini siper etmiş, iki elini beline dayamış, bacaklarını dengede kalmak için iki yana açmış, isyana hazır yay gibi gerilmiş, somurtarak annesine bakıyordu. Aslında o anda çok komik görüldüğünün farkında bile olmayacak kadar çocuktı ve kendini muhtemelen bir

3 *Homo homini lupus* (Lat.) (yaz.n.)

süper-kız kahraman gibi hissediyordu. Defne Teyzesi gibi kızıl olan saçları, onun çocukken yaptığı gibi iki örgü halinde omuzlarına uzanıyordu. Tanıyanlar için Ayperi, bu haliyle neredeyse Defne Kaman'ın çocukluğunun birebir kopyasıydı. Bugün yaşadığı şokun etkisiyle bir an için kızını, kız kardeşi gibi gören Aysu, alı al, moru mor bağırmaya başladı:

“Ben yaktım, tamam mı? O gece senin çok sevdiğin o şeftali ağacını bilerek ve isteyerek ben yaktım işte! Bir odun parçasına o kadar değer vermenden bıkmış, ifrit olmuştum! Senden de bıkmıştım! Keşke ölsen diyordum! Ölsen de annemle beraber uyumsuzluklarından ve senden utanmaktan bir kurtulsaydık ya! Sen olmasaydın dedemle ninem belki annemle beni de severdi. Oh işte, iyi ki yaktım ve hepinize gününüzü gösterdim! Tamam mı? Oldu mu şimdi?”

Sonra derin bir nefes aldı. Besbelli rahatlamıştı. Durdu. Etrafına baktı, nerede olduğunu hatırladı. Önce biraz şaşırdı, bozuldu, fakat çabucak toparlandı, bahçe kapısına doğru yürüdü. Orada yere düşürdüğü çatalı gördü. Eğilip pahalı bir İtalyan markasının özel tasarımı olan paslanmaz çelikten yapılmış şık çatalı aldı, ayağındaki pelüş ponponlu lame terliklerinin tozunu eliyle sildi. Sonra saçını başını düzeltti, salına salına bahçeden çıkıp hemen bitişikteki beton otoparklı, pek çok katlı apartmana doğru yürüdü gitti.

Aysu, kızını anneannesinin bahçesinde unutmuştu.

O gidince, olanları bir açık hava tiyatrosunda klasik trajedi oyunu gibi izleyen Semahat ile Ertuğrul Amca yerlerinden kalkıp endişeyle Umay Nine'ye doğru koştular. Fakat yaşlı kadın hepsini şaşırtacak kadar dinç görünüyor, ıslıl ıslıl gülümsüyordu. Ayperi'nin elinden tutup evin önündeki basamaklardan indi, bahçedeki kayın ağacının önünde durdu, keten ayakkabılarını çıkarıp toprağa çıplak ayaklarıyla bastı, başını havaya kaldırıp ellerini avuçları birbirine

bakacak şekilde gökyüzüne uzatarak yumuşak bir sesle dua etmeye başladı.

“Ey göklerin, ey tabiatın, ey Dünya’nın sevinci! Ey hiçbir canı birbirinden üstün tutmayan hakkın savunucusu, zayıfın yanında, zalimin karşısında duran gönül dostu! Sen bilirsin! Bir suçu itiraf etmek iyileşmek için ilk şarttır. Çok gecikse bile, torunum Aysu’nun bu zehri nihayet kalbinden atmasına vesile olduğun için sana gönlümden bin şükran, kökümünden bin *alkış*!”⁴

Gözlerini yumdu, burnundan derin derin nefes alıp verirken yüzüne taze bir gülümseme yayıldı:

“Bize ayıplarımızı itiraf edebilmek, kabullenmek ve düzeltmek için güç ver; rüzgârınla, suyunla, toprağınla, ateşinle...”

“Bize başkalarında açtığımız yaralar için gönülden özür dileme ve bundan

ders alma kuvveti nasip et! *Alas, alas, alas!*⁵

“Hiç kimsenin kendini haksızken haklı sanmasına izin verme. Zalimlerin masumları kendi kibir ve suç çamuru içinde boğmasına engel ol. Torunum Aysu’ya vicdanını ve utanma duygusunu yeniden kazandır.”

Umay Nine’nin her ne pahasına olursa olsun hakikati aramak ve haklının yanında durmak için verdiği mücadele sırasında başı belâya girince ortadan kaybolan torunu *Gazeteci Defne Kaman*’ın son görüldüğü yerde, o salimen geri dönene dek nöbet tuttuğuna inandığı gerçek bir geyik ve yunusla konuştuğuna, rüyasında demir kanatlı bir kartalla iletişim kurduğuna şahit olan Sahaf Semahat için, şimdi yaşlı kadının göklerle, hava ve toprakla konuşması hiç

4 Alkış: Alğış -Türkçe: Teşekkür, şükran anlamına gelir. Dr. Timur Davletov; Hakas Türk Şaman araştırmacı - *Şaman Doğanın Şifası Uyanınca*, Asi Kitap, 2017.

5 Alas: Eski Türkçe, “Âmin”, age.

şaşırtıcı değildi. Onun için yeni olan, artık genç bir kız olmaya başlayan Ayperi'nin de çıplak ayaklarıyla toprağa basarak büyük ninesiyle eşzamanlı aynı hareketleri ve sözleri tekrarlamasıydı. Semahat, aralarında üç kuşak bulunan biri yaşlı, öbürü çok genç iki kadının fısıldadıkları iyi dileklerin çıplak ayaklarıyla bastıkları toprağa ve göklere kaldırdıkları kollarıyla havaya, göklerden yerlere ve oradan yeraltı sularına yayıldığını hayal etmek istedi. Dünyada kadınlar var oldukça insanlık için ümidin hiç eksilmeyeceği belki de gerçektir?

O zaman Semahat de çok sevdiği kırmızı pabuçlarını çıkarttı ve yanlarına gidip onlarla göklere ve köklere iyi dileklerini yolladı. Hayatı, çocukken başına gelen felaketle paramparça olan Semahat, yan yana durmanın, dayanışmanın ve iyilik dilemenin, dua etmenin şifa gücünü bizzat yaşayarak zaten öğrenmişti.

Kendisine kaba davranan torunu Aysu için hâlâ iyi dileklerde bulunan Umay Nine'nin onu affetmesine başından beri bozulan Ertuğrul Amca, şimdi bu üç kadının birlikte dua edişiyse kendisinin dışlandığı hissine kapılıp huysuzlaşmaya başladı.

"Yok, bence artık Aysu'ya daha fazla yüz vermemelisin Sultanım! Evet, torunun olabilir ama nedir bu küstahlık canım? Şımarıklık etmek için de – hiç kusura bakma ama yaşı da hayli geç! Şu küçük Aypericik bile saygıda sınırını biliyor da..." diye homurdandı. Baktı onu kimse dinlemiyor, biraz daha bozuldu. Sonra toparlandı ve en erkek sesini aradı, bulunca da konuştu:

"Haydi, bitirin artık şu yoga mı her neyse yaptığınız ritüeli de içeri girip öğle yemeği yiyelim. Vallahi benim midem kazındı. Hem sen de biraz uzan, dinlen Sultanım. Aa, resmen saldırdı hepimize şu torunun canım!" diyerek, yine kendisine hâkim olamadı yaşlı adam. Fakat o sırada hiç beklemediği bir şey oldu ve Umay Nine gelip onu sevgiyle kucaklayıverdi.

“Niye dinlenecekmişim canımın içi Tuğrulcuğum acaba? Şimdi nihayet mazide saklanmış bir haksızlığın itiraf edilmesiyle içimden büyük bir yük kalktı, hafifledim, tazelandim, kendimi gayet iyi hissediyorum, çok şükür!” Sesi enerjikti. “Biliyorum, bir zehri içinde saklamak insanın kendisini de zehirler. Torunum Aysu da bir gün bu zehri atacak, o da ruhunu yıkayıp yunacak. Artık bahtıyarım!”

İnsan hiç beklemediği bir anda sevdiğince kucaklanınca, kaç yaşında olursa olsun bedeni dinçleşir, her sorunun çözüleceğine dair taze bir umuda kapılıverir. O umut ateşi insanı zindeleştirir, yaşamanın güzel olduğunu anımsatır kişiye.

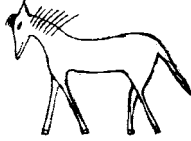
Bu ateşin Ertuğrul Amca’daki yansıması, yüzünde âniden beliren çapkın bir delikanlı gülüşü oldu. Onun yüzünü okuyormuş gibi dikkatle inceleyen Umay Nine, kendisini sevenlerin iyi tanıdığı, iyilikte birkaç yüzyıl demlenmiş gibi duru sesiyle ağaçlara, kuşlara, bulutlara ve henüz ilkbaharda olduğunu unutmuş kızgın güneşe seslendi:

“Haydi aşımızı yiyelim. Canımızı canlandıralım. Sonra yarın erkenden kalkın, Mardin’e gidiyoruz!”

PERŞEMBE

5.

BAŞIM GÖZÜM ÜSTÜNE

Gençken, gezmek veya göçmek için yeni bir şehre gitmek, yeni insanlarla tanışmanın ve yeni bir hayata kapı açmanın umutlu heyecanı demektir. Yaşlıyken yeni bir şehre gitmek, tanışacağı her yeni insanı birkaç dakikada çözmek ve çözdüğü, gördüğü her yeni hayatı birkaç kez yaşamış olmak gibi bıktırıcı olabilir. Özellikle aynı filmi ikinci kez izleyemeyen, aynı konuyu aynı kişilerle yeniden tartışmaktan bunalan birisi için yaşlıyken yeni bir şehre gitmek bir eziyet bile sayılabilir, fakat çok sevdiği şehirlere her yaşta defalarca gitmek için her zaman enerji bulur. Bu yüzden ister yurtiçinde ister yurtdışında ‘yeni bir şehre’ giderken insanın hissettikleri onun yaşını ele verir. Böyle zamanlarda biyolojik yaşı genç olup içi yaşlanmışlarla tam tersine, yeni bir şehrin vaat ettikleriyle hâlâ heyecanlanan, ruhu diri kalmış genç yaşlılar birer birer ortaya dökülür.

“Mardin’e neden daha önce gelmedik acaba Tuğrulcuğum? Buraya gelen herkes şehri çok seviyor ve mutlaka yeniden geliyor. Bu şehrin muhakkak bir sırrı olmalı. Defnem sayesinde yeni bir şehir daha tanıyacağız işte!” diye heyecanla konuştu Umay Nine. Az önce uçağın merdiveninden doğrudan piste inip küçük yolcu salonuna girerlerken bir kedi gibi burnunu oynatarak havayı kokluyordu. Valizlerini dönen banttan alıp, ‘gelen yolcu’ salonuna geçtiklerinde üçü de Defne’yi aradılar ama bulamadılar.

“Mardin’de bir tane havaalanı olduğuna göre onun bizi bulmaması söz konusu değil. Az daha bekleyelim Umaycığım, şimdi gelir Defnemiz,” dedi Ertuğrul Amca tekerlekli küçük sarı valizini çekerek yürürken.

“Aman aman! Zaten bir şehre birden fazla havaalanı yapmak akla ziyan Tuğrulcuğum. Her havaalanı, insanın tabiatıdan toprak, börtü böcek, ağaç, kuş hırsızlığıdır,” diyerek içini çekti Umay Nine. “Ah o zavallı kuşlar sadece havai fişekler sebebiyle ölmüyor ki! Biz gökleri vızır vızır metal kuşlarla işgal ettik; havayı bile hayvan canlılardan çaldık! Göçmen kuşlar da kaybolduğunda biz insanlar artık zırnık gıda bulamayacağız! Ah, günahımız çok büyük, çok!”

“Öyle diyorsun ama Sultanım, bak İstanbul’dan Mardin’e o metal kuşla sadece bir saatte vardık. Nereden baksan vardır, ne bileyim, en aşağı 1300 kilometre falan, değil mi Semahat? Eğer eski günlerdeki gibi otobüsle yolculuk etseydik, saatte ortalama 90 kilometreden desek, ne eder? Dur hesaplayayım şunu...”

Beyaz atkuyruğunu sarı beyzbol şapkasının arkasındaki delikten dışarıya sarkıtmış yaşlı adam, tekerlekli valizini yanına çekip durdu. Kot pantolonunun üzerine giydiği Beatles desenli gömleği ve siyah deri ceketini, boynunda asılı deri kılıflı kocaman Rolleiflex fotoğraf makinesiyle girdiği her ortamda dikkat çeken Ertuğrul

Türel, yüzünden eksilmeyen gülümsemesiyle cebinden akıllı telefonunu çıkartıp hesap makinası uygulamasında 1300'ü 90'a böldü.

“Bak gördün mü? Mardin’e uçak yerine otobüsle gelseydik ancak 14 ila 16 saatte varacaktık Sultanım. İşte ben bu yüzden bazı insanların, medeniyetin nimetlerinden yararlanıp hem de çevrecilik adına bunu eleştirmesine kızıyorum. Yani kusura bakma ama bazen sen de o duruma düşüyorsun Umaycığım!”

“Çok haklısın Tuğrulcuğum,” diye gülümsedi Umay Nine. “Kişi özsaygısını yitirecek çelişkili davranışlardan kaçınmalı. Ama sen yanımda oldukça benim öz-çelişkili davranma ihtimalim azalıyor. Sen çok yaşa, e mi?”

“Hep beraber Umay Sultanım, hep beraber!” diye, haklı çıkmasından duyduğu hazzı saklamayarak gevrek bir kahkaha attı yaşlı adam.

“Yine de...” diye devam etti Umay Bayülgen. “Yine de iklim değişikliği denen belânın mesuliyetini, aman ‘Uçakla daha az seyahat edin, daha az et yiyin, plastikleri geri-dönüştürün!’ diye biz yurttaşların üzerine yıkan pazarlama kampanyaları olduğunu da unutmayalım. Evet daha sade yaşamalıyız ama iklim felaketinin asıl müsebbibi fosil yakıt şirketleri ve onlarla işbirliği yapan bütün hükümetler!”

Onların bu konuşması üzerine kendini tutamayıp gülmeye başlayan Sahaf Semahat’a ikisi de aynı anda dönüp şaşırarak baktılar.

“Noolur kusuruma bakmayın ama hakikaten bazen duyduklarıma inanamıyorum,” diyerek, dudaklarını birbirine sıkıca bastırdı Semahat. Sonra yüzünü saklamak için eğilip tekerlekli siyah valizinin fermuarıyla oynamaya başladı.

“Ne varmış bunda inanamayacak? Sen de bazen tuhaf konuşuyorsun ama Semahat kızım!” diye, bozularak başını ters yöne çeviren Ertuğrul Amca, küçük bir çocuk gibi suratını astı.

Çocukken öz dayısı tarafından taciz edilen, bunu öğrendiklerinde kızlarına destek vermek yerine onu suçlayan ve tecavüzü örtbas eden öz ailesinden kaçarak İstanbul'a gitmesine yardım eden Kadıköylü Antikacı Ertuğrul Türel, Sahaf Semahat için öz babasından çok daha değerliydi. Şimdi Mardin Havaalanı'nda Defne Kaman'ı beklerken onu kırdığını anlayan Semahat mahcup oldu. Yine yüzü kızardı.

"Yok, vallahi eleştirmek için gülmedim Ertuğrul Amca. Koskoca Umay Ninemi sık sık özeleştiriye çekiyorsun ya... Yani, ne yalan söylemeli, ben buna biraz şaşırdığım için böyle bir tepki vermiş olmalıyım," diye telaşla açıkladı.

Aslında gerçek duyguları böyle değildi. Sahaf Semahat, bilgeliğine, sabrına ve görüşlerine hayran olduğu Umay Nine'nin kocası Doktor Korkut Bayülgen'in ölümünden yıllar sonra kendisine hayat arkadaşı olarak seçtiği Ertuğrul Amca'nın yaşlı kadına bazen yargılayıcı ve hoyrat davrandığını düşünüyordu. Ona göre, yaşlı adam tam anlamıyla erbilgiçlik taşıyordu!

Oysa Semahat, Ertuğrul Amca'sını 68 kuşağının çağdaş ve çoğulcu görüşlerine sahip, kendini eğitmiş, o yıllarda Sultanahmet'te tanıştığı yabancı turistlerle –o zamanki "Hippy"ler– Avrupa ve Hindistan'ı gezmiş, görmüş ve geçirmiş, olgun bir erkek olduğu için severdi. Ertuğrul Türel'i, insanları ayırmadan kabul eden, şefkatli, candan ve artık 'ununu elemiş, eleğini duvara asmış' tonton bir ihtiyar kabul ettiği için saygın buluyordu. Kızını tecavüze uğradığı için suçlayan, kadınları erkeklerden aşağı canlılar sanan, çocuklarının hiçbirini bir kez bile kucaklamamış kendi öz babasının tam bir antiteziydi o. Fakat bu yaşlı adamı zaman zaman Umay Nine'ye karşı eril üstünlük taslamaya çalışırken yakalıyor ve hayretler içinde kalıyordu. Ertuğrul Amcası bile –üstelik– hayatının sonbaharını yaşarken hâlâ o hoyrat ve

gölünç “erbilgiçlik” çukuruna düşüyordu işte! Ama Semahat’i üzen sadece bu değildi.

Semahat, gayret edip kendi duygularını gerçekten çözümlemeye cesaret ettiği ender zamanlarda, yaşlı adamın oğlan çocuğuna benzer bu tavırlarının tam da Defne Kaman’ın evden uzakta, yani Semahat’ten ayrı yaşadığı dönemde farkına vardığını anlıyor ve bu zamanlama onu ürkütüyordu.

Defne Kaman, Semahat için yalnızca biyolojik ailesinden daha sahici olan şimdiki ailesinin bir ferdi değildi. O, gerçeğin peşindeki dürüst gazeteci, tür farkı gözetmeden canlıları korumaya çalışan bir aktivist, erkeklerin egemen olduğu medyada dişiliğinden ödün vermeden var olmayı başaran bir rol modeldi.

Defne Kaman, hayatta kendi hatalarından ötürü her düştüğü veya başkalarınca her düşürüldüğünde bağırıp çağırmadan, hakaret etmeden ve ağlayıp sızlamadan kalkıp kafasına koyduklarını yaşamak üzere başka bir yolculuğa başlamaya cesaret eden bir kadındı.

Defne Kaman, kadınların insan olarak kabul edilebilmek için verdikleri binlerce yıllık mücadeleden kendi kuşağına ulaşan meşaleyi sonrakilere teslim etmek üzere koşan pek çok hemcinsi gibi, başını eğmeden yola devam edebiliyordu. O hiç vazgeçmiyordu. Okurları ve takipçileri de onu sadece araştırma ve yazıları için değil, bu duruşuyla seviyor ve destekliyordu.

Çocukluğunda yaşadığı felaketten sonra Ertuğrul Amca ve Komiser Ümit dışında insanlarla yakınlık kurmayı, onlara güvenmeyi ve bağlanmayı başaramayan Semahat, son bir buçuk yıldır sadece görüntülü internet bağlantısıyla, Skype veya WhatsApp üzerinden sohbet edebildiği Defne Kaman’ın yokluğunu derinden hissediyordu. Bu eksiklik duygusu onu korkutuyordu. Yok, korkutmuyor, çok çok korkutuyordu! Yıllarca bir sahaf dükkânının

içine kendini hapsedip dış dünyayla tek ilişkisini kitaplar ve müşterileriyle kısıtlamışken, Kadıköy İskeleyi'ne yerleşen bir yunusun yarattığı o meşhur *SU* mucizesiyle Defne Kaman ve Umay Nine'yle tanışmıştı. Onlar sayesinde âdeta yeniden doğup hayata katılma cesareti bulan Semahat şimdi korkuyordu. Aile ve güven kavramlarını tam yeniden kurmuşken, yeniden ortada kalmış gibi paniğe kapılıyordu.

“Bunun adı aşk olabilir Semahat Kızım,” dedi Umay Nine, Mardin Havaalanı, gelen yolcu salonundaki metal bir banka otururken.

“Hiç kimsenin önünde eğilmeyen baş, sadece sevdiğini kaybetmemek için onun için eğilirse bunun adı aşktan başka ne olur ki?”

Kafasında birbirine dolanarak uçuşan düşüncelerin içinde kaybolmuş olan Semahat önce anlamadı bu sözleri.

“Meğerki sevdiceğin senin inceliğini, jestini anlayabiliyorsa, gerektiğinde o da başını eğip seni ortalık yerde, hak ettiğin zamanlarda bile rezil etmez. Yok, rezil ediyorsa zaten o kişiler arasındaki duygu aşk olmaz, onun adı başkadır evlâdım.”

Yaşlı kadının yanına oturan Ertuğrul Amca “Ah gönlümün sultanı!” diyerek hayat arkadaşı Umay Nine'nin elini tutup yanağına sürdü ve öptü. Ertuğrul Amca'nın yüzü aydınlanmıştı. Hakikaten genç âşıklar gibi tutkuyla bakıştılar.

Çocukluğunda ruhu ve bedeni şiddetle zedelenmiş insanlar, başlarına belâ olan derin bir kuşkuculuk hastalığı nedeniyle ıstırap çekerler. Semahat, belki de hiç iyileşmeyecek kuşkuculuğu nedeniyle, aynı akşam oteldeki yatağına yattığında Umay Nine'nin o sözlerini tekrar düşündü. Yaşlı kadının, “Eğer sevdiceğin senin jestini anlayabiliyorsa o da gerektiğinde başını eğer, seni ortalık yerde, hak ettiğin zamanlarda bile rezil etmez,” sözünde bahsettiği “sevdiceğin”in aslında bizzat kadının kendisi olabileceğini o

zaman kavradı. Belki de Umay Nine, özel esprilerini anlayabildiği için sevdiği Ertuğrul Amca'yı hak ettiği zamanlarda bile sadece bu nedenle rezil etmiyordu. Ah bu Umay Nine, ah!

Onlar Mardin Havaalanı, gelen yolcu salonundaki bir bankta oturmuş bunları konuşurken yanlarına, az önce banyodan çıkmış gibi ıslak ıslak parlayan, uzun, mavi-siyah, gür, kıvrıkcık saçlarını savura savura yürüyen çok genç bir kadın yaklaştı. Kusursuz yay şeklinde karakaşlı, kara gözlüydü. Kapkara uzun kirpiklerini özenle tek tek rimellemiş, az sonra gülecekmiş gibi neşeyle bakan, antik heykellerinkine benzer kemerli burnu yüzüne asalet katmış, zayıf, ufak tefek biriydi. İlk bakışta okulu kırıp havaalanına gelmiş liseli bir kız öğrenci olduğu düşünülebilirdi. Bir pantolon ve tişört giymişti. Ayaklarında beyaz keten pabuçlar vardı.

“Merhabalaar! Hoş gelmişsiniz Mardin'imize! Yolculuk iyi geçmiştir, bi sıkıntı yoktur inşallah!” dedi, sanki yüzyıllık tanışlarmış gibi coşkuyla.

“Hoş görmüşüz kızım! Sen Doktor Havinyaz olmalısın, değil mi?” diyen Umay Nine, onu kucaklamak için oturduğu yerde kollarını sonuna kadar açtı. Genç kadın sanki tam da bunu bekliyormuş gibi aynı içtenlikle o kucağa koşup beyaz saçları iki örgüyle omuzlarına sarkmış, kollarında püsküller olan nefli bir tunik, siyah pantolon ve kendisi gibi beyaz keten spor ayakkabı giymiş yaşlı kadına sarıldı. Havinyaz'ın sırtını elleriyle sıvazlayan Umay Nine, bu sırada genç kadının omzu üzerinden meraklı gözlerle yolcu bekleme salonunda Defne Kaman'ı arıyordu.

Yaşlı kadının tuniğinin kollarındaki püsküller, derin suların üzerinde yumuşak bir esintiyle oluşan huzurlu dalgalar gibi genç kızın sırtında salınıyordu. Onun, şifalı elleriyle sırtını sıvazladığı insanlara sarıldığında gözlerini kapatıp iyiliğin hâlâ varoluşuna şükrederek dua ettiğini bilen Semahat, bunun yerine şimdi gözleriyle

havaalanını kolaçan ettiğinin farkına varınca, Defne için daha da endişelenmeye başladı.

“Merhaba kızım. Demek Defnemiz’in arkadaşı Doktor Havinyaz sensin?” dedi Ertuğrul Türel. “Gel, ben de öpeyim seni. Ama dur, önce bir daha bakayım. Yahu, sen çok küçükmüşsün be çocuğum! Ne zaman tıp fakültesine gittin, mezun oldun da bir de uzmanlaştın sen kızım?”

“Merhaban başım gözüm üstedir. Sen de Defne’nin dedesi Ertuğrul Dede’sin, değil mi?” diyerek onunla da içtenlikle kucaklaştı Doktor Havinyaz.

Semahat tam, ‘Yok, Ertuğrul Türel, Defne Kaman’ın dedesi değil. Onun dedesi Korkut Bayülgen, yıllar önce vefat etmiş ünlü bir cerrahmış,’ diye onu düzeltecekti ki, o anda Umay Nine ile göz göze geldi ve dilini ısırıldı. Yaşlı kadın o zaman Semahat’i gözleriyle öptü. Sadece iki kişi arasında temassız geçen minnetle ‘gözlerinden öpme’ eylemi insanın ömrünü uzatır.

“Sen de Semahat olmalısın? Meşhur Sahaf Semahat! Ama sen de benim zannettiğimden genç ve güzelmışsin kuzum! Bak, gücenme ama, ben sana ‘Semahat Ablâ’ falan diyemem,” diye, Semahat’i de aynı içtenlikle ve kemiklerini kıracak kadar sımsıkı kucakladı Havinyaz.

“Meşhur Sahaf Semahat” ha? Demek Defne Kaman, Semahat’i unutmamış, onu anmıştı. Böylece Semahat’in yüzüne uzun zamandır uğramayan sahici bir gülümseme yayıldı. Doktor Havinyaz bu gülümsemeyi kendisine sanıp aldı, “başı gözü üste” kabul etti.

“Eee, Defne nerede? Arabayı mı park ediyor?” diye merakla sordu Ertuğrul Amca.

“Şöyle söyleyeyim: Defne’nin acil bi işi çıktı, mâlum kendisi çocuklarla çalışıyor ve tabii biliyorsunuz çocuklar her şeyden önemlidir. Yani sizi otele ben götüreceğim. Kendisi daha sonra bize katılacaktır.”

“Demek öyle!” diyerek içini çekti Umay Nine.

“Biliyorsunuz, Defne Mardin’deki sığınmacı çocuklara resim, masal ve eliş kursu veriyor. Tabii söz konusu Defne Kaman olunca kendisi sadece tek işle yetinmemektedir. Siz onu benden daha iyi tanırırsınız. Sözüm ve özüm kısası, çocuklara sadece öğretmen değil, tam bi öz abla oldu. Çok yoğun çalışmaktadır yani,” diye telaşla açıkladı Havinyaz. Sesindeki telaşı saklamayı beceremediği için kendisi dâhil hepsi tedirgin oldu.

“Evet, biz bütün bunları, o hakikaten çok akıllı telefonlarla yaptığımız görüntülü konuşmalarımızdan ve sadece onun bahsettiği kadarıyla biliyoruz işte,” diye içini çekti yeniden Umay Nine.

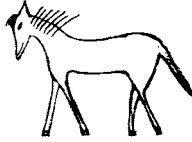
“Haydi çıkalım buradan, nasılsa konuşacak bol bol vaktimiz olacak. Arabam otoparkta,” diyerek Umay Nine’nin sözlerine yorum yapmaktan kurtulan genç doktor uzanıp Semahat’ın iki elinde tuttuğu iki tekerlekli valizden birini ona hiç sormadan, sanki yıllardır beraber seyahat ederlermiş rahatlığıyla aldı. Böylece hep birlikte yürümeye başladılar.

Umay Nine ile Ertuğrul Amca’nın, daha az önce tanışmalarına karşın, genç Doktor Havinyaz’a neredeyse kendisine gösterdikleri kadar sıcak ilgiyle davranmalarına bozulan Semahat, farkında olmadan yine dişlerini sıkmaya başlamıştı. Ona göre sevgi ve ilgi, kazanılmak için çok emek verilmesi gereken armağanlardı.

Korkuyordu Semahat; yeniden hayatın dışında kalmaktan çok korkuyordu. Eğer bir defa daha hayatın kıyısına sürüklenirse artık iyileşemezdi. Çok korkuyor ama bunu kimseyle konuşamıyordu. Önce Defne onu terk etmiş, sonra bu gamsız, bir eli yağda öbürü balda yaşamış olduğu besbelli şımarık doktor kadınla arkadaş olmuştu. Tamam, Defne de büyük haksızlıklar yaşamış, nükleer santrallerin zararlarının kârından büyük olduğunu yazdı diye işinden atılmış, hakkında dava açılmış, sevdiceği tam bu sırada onu

bırakıp memleketine dönmüştü. Semahat bunlardan ötürü Defne'nin başka bir şehirde yaşamasına anlayış gösterebilirdi ama eğer Umay Nine de artık onu istemiyorsa çekip giderdi! İstenmediği yerde durmazdı. Onun da bir gururu vardı. Onu sevmiyorlarsa kalamazdı yanlarında daha fazla. İşte migreni tam o sırada “geliyorum” dedi.

6.
**ÇOCUKLAR HER COĞRAFYA
VE ÇAĞDA ÇOCUKTUR**

Havaalanından çıktıklarında Umay Nine durdu. Başını kaldırıp Mardin göklerine baktı, havayı kontrol eden bir uzman edasıyla derin derin içine çekti; hava temiz değildi, takvime göre henüz ‘Mardin İlkbaharı’nda olmalarına karşın çok sıcaktı. Buna rağmen yaşlı kadın memnuniyetle başını sallayarak gülümsedi.

“Defnem’in anlattığı Mardin’in sarı-sıcağı bu olmalı!” derken torununu koklar gibi havayı kokladı.

Bu sırada aynı anda birden fazla işi rahatlıkla kontrol edebildiği anlaşılan genç doktor, bir eliyle de akıllı telefonundan birileriyle mesajlaşıyor, henüz girdikleri otoparkta arabasını arıyor ve cıvı cıvı anlatmaya devam ediyordu.

“Hiç sorma Umay Ninem. Normalde martta çiçek açan bademler bu yıl şubatta açtı garibanlar. Geçen yıl da narlar, dutlar, üzüm ve zeytinlerimiz sıcaktan zarar gördü.”

Mezopotamya coğrafyasında böyle değerli meyvelerin yetiştiğini düşünmemiş olan Semahat şaşırdı ama bunu belli etmedi. Öbürü anlatmaya devam ediyordu:

“Şimdi şöyle özetleyeyim: Burada kendi emeklerimizle kurduğumuz tamamen gönüllülük temelli ‘Çocuklar Hep Çocuktur’ derneğimizin anaokuluna ne zaman ki Defne Kaman katıldı, işte ondan sonra hakikaten tılsımlı bi el değmiş gibi birçok şey değişti. İlk Defne’nin ‘Sınır Tanımayan Gazeteciler’den meslektaşları sayesinde AB desteği aldık. Böylece olanaklarımız arttı. Hem materyallerimiz; legoydu, boyaydı, sandalye, manyetik yazı tahtası falan, hem de beslenme; meyve, sebze, et falan şansımız arttı. Çocuklar anında serpildi, bedensel ve psikolojik iyileşme oranları arttı. Unutmayın, bu çocuklar bebeklik döneminde ve çoğunun en az bir ebeveyni savaşta öldürülmüş, çoğu travmalı yani!”

“Güzel de evlâdım, bizim kendi milletimizin anaokuluna gidemeyen, iyi beslenemeyen yoksul bebekleri ne yapsın? Ben ırkçı değilim ama neden sığınmacı bebeklere öncelik veriliyor, doğrusu bu bana dokunuyor yani!” diye öfkелendiğini gizlemeden konuştu Ertuğrul Türel.

“Haklısın Ertuğrul Dede, zaten bizim anaokulu Defne’nin katılımıyla çok büyüdü. Mardinli bebeler de gelmeye başladı. Hani var ya, çocuklara her kültürde, her anadilde masallar anlatılır, resim ve şarkı öğretilir, di mi? Hah, yani bunlar atla deve değil, dersin ya! Valla atla deveymiş Umay Ninem! Ben bu masal anlatma yeteneğini bi tek Mardinimiz’in ünü Mezopotamya’da Şehrazad kadar yaygın Masalcı Kadın’ında bilirdim ama senin torunun sadece yaptığı haberlerle, dürüstlüğü ve alçakgönüllülüğüyle hayran olduğumuz bi gazeteci değilmiş meğer! Çünkü bak, eğer Defne’yi masal anlatırken bi görsen, yaşı kaç olursa olsun, onu dinleyen herkesin birdenbire çocuk oluverdiğine şaşar kalırsın!”

Bunu söylerken durdu ve kendi sözlerini ilk kez duymuş gibi ağzını bir karış açıp gözlerini kırpıştırarak abartılı bir şaşkınlık jesti yaptı. Doktor Havinyaz belli ki sadece zeki, yaşam enerjisiyle

dolu bir genç kadın değildi. O aynı zamanda komik olacak kadar cesurdu. Kadınların daha çok şakalara gülen olması tercih edilir, komiklik de erkeklerin alanı olarak tescillenmiştir.

Doktor Havinyaz'ın komikliğine gülecekken kendini tutan Semahat, bunu neden yaptığını kendine sormaktan çekinip konuyu örtbas etti.

“Ve böylece bizim sığınmacı bebekler için açtığımız anaokulu Mardinli çocuklarla büyüdü. Önce ne yapacağımızı bilemedik. Fakat çocuk işte, sözden anlar mı hiç? Gelip yerdeki kilimlere oturuyorlar, yüzleri gülüyor, kıkırdaşıyor, birbirleriyle arkadaş oluveriyorlar. Dünyada çocuk kahkahasından daha güzel ne var ki?”

“Güven!” diye içinden geçirdi Semahat. “İnsanın hayatında gerçekten gülenebileceği en az bir kişinin olmasından daha güzel başka bir şey yoktur. Güven olmadan asla gülemezsin!” Ama bunları da kimseye söylemedi, yine içine attı.

“O çocuklar evlerine dönünce Defne'nin sihirli masallarını artık nasıl canlı aktardılarsa, bi baktık, okulun masal saatine bu kez çocukların anaları ve ablaları da gelmez mi? Şaka maka değil, valla aynen böyle oldu. Yahu bizimki anaokulu, 7-8 yaş bile büyüktür, dedik ama hah hah ha! Kim dinler, kime ne?”

“Bak, Defne bize bunları anlatmadı, değil mi Umay?” derken, Rolleiflex kamerasının üstten bakarak fotoğraf çekme avantajından yararlanan Ertuğrul Amca havaalanı otoparkından başlayarak çoktan Mardin'i kaydetmeye başlamıştı bile.

Genç kadın doktorun yanında yürürken onu dikkatle dinleyen Umay Nine kendi kendine “Masalcı Kadın,” diye mırıldandı.

“Çocukların diline düşen şey, dünyada en hızla yayılan haberdur. Defne Kaman'ın tılsımlı masalları şehre yayılmaya başlayınca bu haber koşa koşa Masalcı Kadın'ın Şahmeran Dükkânı'ndaki

kulağına gitti. Adı üstünde kadın masalcı! Tabii davet etti Defne'yi dükkânına.”

“Masalcı Kadın mı?” diye yine kendi kendine tekrarladı Umay Nine, “Masalcı Kadın demek...”

Onu duymayan genç kadın anlatmaya devam etti.

“Masalcı Kadın, masalları, destanları, kıssadan hisseleriyle çok kişinin ruhsal sıkıntılarını, saplantılarını çözmüş, şifa olmuştur ama o sadece yetişkinlerle konuşur. Çocuklar korkar ondan. Aslında ondan çekinmeyen yetişkin de yoktur. Bu coğrafyada yaşamak cesaret işidir ama benim tanıdığım en korkusuz insan Masalcı Kadın’dır. Burada erkekler bile ona rüya yorumuna giderler. Masalcı Kadın, Mardin’in bi kültür motifidir yani.”

“Ne cevherli, seçkin bir kadın!” dedi Umay Nine.

“Tabii onu ciddiye almayan başka masalcılar, destancı ve Şahmeran ustaları vardır ama onların hepsi erkektir. Masallarının gücünü kıskanırlar. Kadınların başarısını sevmeyenlerin çoğu onlardan korkan erkeklerdir. Bak meselâ bizim hastanede bana hâlâ inatla ‘Doktor Bey’ diyen bi teknisyenle bi şoför vardır ve bilin bakalım hangi cinsiyettenler?”

Genç doktor otoparkın içinde hem telefon mesajı yazıp hem de konuşarak yürürken birden durdu, Semahat’ın valizini bıraktı, sol kolunu havaya kaldırıp arabasının uzaktan kumandasının düğmesine bastı. O durunca diğerleri de durdu. O anda ciyak ciyak inleyen mekanik bir ses duyuldu. Arabasının kapılarının açıldığını anlayınca çocuk gibi sevindiğini gizlemeyen Havinyaz, aynı anda mesajlaşmaya, yürümeye ve konuşmaya devam etti.

“Ya, ben bazen arabamı nereye park ettiğimi unutuyorum. Val-la bak, gülmeyin bana! Bulunca da eşeğini kaybedip bulan *gundi*⁶ gibiyim ha!” diye güldü. Sonra hemen kaldığı yerden devam etti:

“Ne diyordum? Ha, işte Masalcı Kadın’la Defne’nin tanışması bi olay oldu şehirde. Yani hani insanın hayatta tanık olduğunu, asla unutamayacağı müthiş deneyimler vardır ya, işte öyle bi şey! Daha önce kimselerle arkadaşlık etmemiş, nereden geldiği hakkında onlarca efsane anlatılan, bi çeşit rahibe hayatı yaşayan, Şahmeran Dükkânı’ndan hiç çıkmayan, herkesin özel güçlerine ve yaşının yüzün çok üstünde olduğuna inandığı için çekindiği Masalcı Kadın, tutup bizim Defne Kaman’la arkadaş olmaz mı? Vallahi de billahi de bütün Mardin şaştı kaldı bu işe! Çünkü daha sonra Masalcı Kadın’ı dükkânından çıkartıp birlikte manastırlara, medreselere gitmeler falan... Efsane yani!”

“Defne’nin dükkânlara saklanan umutsuz kadınları hayata kazandırma mucizesi tek değildir. Ama önemli olan güveni sağlam tutmaktır,” diye sitemli bir sesle söylendi Semahat.

“Neyse, ben döneyim çocuk projemize,” diye devam etti Doktor Havinyaz. Semahat’i duymamıştı. Bizim başarımız arttıkça sayımız da arttı. Bu yılın başında Çocuk Kütüphanesi’ndeki küçük odamıza sığmayıp müze müdürü Nahit Ağbi’nin desteğiyle müzenin onarttığı eski bi Ermeni taş evine taşındık, onun geniş taş avlusunda derslere devam ettik.”

“Bak sen bizim Defnemiz’e! Ne hayırlı işler yapıyormuş burada!” diye sevindi otoparkta bile fotoğraf çeken Ertuğrul Amca.

“O masallar, şarkılar, oyunlar çocukların zihnini bi açtı bi açtı ki, çocukların masalları, çizdikleri resimler, söyledikleri şarkılar

6 Gundi: Köylü (Kürtçe); mecazî olarak kurnaz, küçük hesapçı anlamında kullanılıyor. (yaz.n.)

bizi aştı, sergilere taşındı. Defne'nin yabancı gazeteci arkadaşları sayesinde kışın iki Avrupa başkentinde sergi bile açtık. Efsane olduk resmen ya! Yerli çocuklarımız da var ama çoğunluk mülteci, öksüz ve yetim yavrulardır. Çocuk dediysem bunlar çocukluk yaşamamış küçük insanlar yani. Bu yavrucakların anne babaları gözlerinin önünde öldürülmüş, bazıları yaralı getirilmiş buraya, kiminin kolu veya bacağı, çoğunun ailesi yok! Şimdi bi şeyi eksik anlatmak yarım gerçektir ve o da yalan sayılır, günahıdır.”

Son derece minyon, üflesen uçacakmış kadar incecik ve neredeyse bir liseli kız kadar genç görünen Dr. Havinyaz konuşmaya başlayınca, insan bunu unutup karşısında güçlü kuvvetli, orta yaşlı bir kadın olduğunu düşünmeye başlıyor, fakat o susunca gerçeği hatırlayıp şaşırıyordu.

“Hah, işte arabam budur. Bakmayın böyle ufak tefek olduğuna, hepimizi ve eşyalarımızı taşır, hiç de sızlanmaz; canavar gibidir,” diyerek, önünde durduğu mavi metalik *hatchback* Honda Jazz arabayı gösterdi. Semahat arabayı görünce baş ağrısını unuttu, kendini tutamayıp güldü:

“Eğer Karaca burada olsaydı, şimdi bize insanların kendilerine benzeyen köpekleri ve arabaları seçtiğini söylerdi mutlaka. Araban da senin gibi minyon...”

“Valla derdi, ha!” diye kahkaha attı Havinyaz. “Ama o Karaca'dır, onun sözü başım, gözüm üstünedir! Bak biliyor musun Semahat, ben o dâhi oğlanı, Karaca'yı kalabalıkta bile görsem tanırım ha! Ne de olsa, Defne'nin yakın arkadaşları artık bizim de dostumuz olmuştur,” derken, arabasının bagajına valizleri yüklemeye başlayan genç kadın, Semahat'i şaşırtmayı sürdürüyordu: “Ama benim favori cümlem ne biliyor musun?”

“Hayır, bilmiyorum,” diye homurdandı Semahat, bir çocuğunki gibi çıtır çıtır sesiyle.

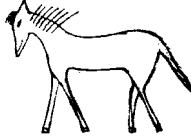
“Hani Karaca, Avukat Kumru’ya ‘İkimizin ailesi de öyle çok hayvan severmiş ki, çocuklarına hayvan adı vermişler,’ demiş ya? Ya işte ben orda yarıldım yani, hah hah ha!”

“Bir dakika, bir dakika, sen Avukat Kumru’yu nereden tanıyor-sun ki?” diye neredeyse hesap sorar gibi onun sözünü kesti Semahat. Migreni bir çember olmuş, alnından başlayarak başını cendere gibi sıkıyordu.

“Yeter ama! Nedir bu bir yılda akraba kesilmeler falan? Emek vermeden hak edilmez bazı şeyler Havinyaz Hanım!”

Arabasının bagajını açmakta olan Doktor Havinyaz bu sözler üzerine durdu, kaşlarını çatıp Semahat’e dikkatle baktı.

KENDİ YARASINAAĞLAMAKTAN ÖTEKİNE KÖR OLMAK

“Semahat evlâdım, Doktor Havinyaz, Defnem’le geçen yıl Kapadokya’da Kaptan Kanat’ın evinde tanışmış. Meğer Kanat ile Havinyaz çok evvelden arkadaşlarmış. Kendisi aynı zamanda rehber olduğu için Kanat’ın çevresi maşallah çok geniş; biz Kayseri’deyken Avukat Kumru’yla dostluklarını zaten öğrenmiştik,” diye, Semahat’i yatıştırmak için yumuşak bir sesle açıkladı Umay Nine.

“Ben bunu hiç bilmiyorum ama!” diye, gizlemeden çocuk gibi bozulmaya devam etti Semahat.

“Defnem bunlardan, hani o görüntülü telefon konuşmaları yapıyoruz ya, hah işte orada bahsetmişti!” diyerek, bir çocukla konuşur gibi tane tane açıkladı Semahat’e yaşlı kadın. Onun, Semahat’le sabırlı bir şefkatle konuştuğunun farkına varan Doktor Havinyaz, hâlâ dikkatle Semahat’e bakıyordu.

“Ya, önemli olan tanışmaktır Semahat. Gerisini boş ver! Bu dünyadaki asıl sıkıntı tanışmamaktır. Söylesene, iyi insanlar

birbirinden habersizken, tanışmadan nasıl el ele tutuşacak, nasıl dayanışacaklar ha?” dedikten sonra bagajın kapağını sertçe kapattı.

Hem genç hem de akıllı olması kadar, Mardin’de sanki İstanbul’daymış gibi rahat davranması da dikkat çeken Havinyaz’a bozulmaktan vazgeçti Semahat. Çünkü bozulmakla kalmıyor, artık ondan nefret ediyordu. Bundan pek haberi yokmuş gibi görünen öbürüyse hiçbir şey olmamışçasına konuşmasına devam etti:

“Kanat Ağbi benim eski dostumdur. Ben üniversiteyi Ankara Tıp’ta okudum. Öğrenciyken okulun *trekking* takımına girdimdi. Neden *trekking*? E, çünkü en ucuz ve en gezgin spor ‘dağ yürüyüşü’ de ondan! Ayrıca adı da çok havalı. Zaten severim dere, tepe, dağ keçi gibi tırmanmayı; çocukken meşhur Mardin kara keçilerimizle az yarışmadım ha!”

Havinyaz’ın bu sözleri, onun tıp fakültesinde okumuş olmasıyla övündüğünü düşünen Semahat’ın içindeki onulmaz bir başka yarayı kanatmaya yetti. Semahat’ın çocukluğunda yaşadığı taciz travması sadece eğitimini yarım bıraktırmamış, üniversiteli bir kız ve meslek sahibi bir kadın olma hayallerini de ezip çığnemişti.

“Neyse, işte bizim *trekking* takımıyla bi hafta sonu otobüse atlayıp Göreme’ye gittiydik. Kapadokya’yı ilk kez göreceğiz ama biz de –övünmek gibi olmasın– tabiata, toprağa yakın büyürüz burada, sonuçta Mardin çocuğuyuz. İşte Göreme’ye gidince artık tesadüfe inanıyorsan tesadüf, inanmıyorsan tanışmamız gerekiyormuş de, sonuçta biz Kanat Ağbi’nin balonunda uçtuk. Meğer o, rehberlik de yaparmış ve Mardin hayranıymış. Mardinli öğrencileri görünce bizi aldı, evine götürdü. Hem o hem de karısı Pirjo –o zaman çocukları yoktu daha– falan, sağ olsunlar, bizi yedirip içirdiler. Çok candan insanlar. Söylemesi ayıp, biz Mardinliler dünyanın en vefalı halkıyızdır. Bak bize bi iyilik et, onu başımız gözümüz üstüne kor, ömür boyu hiç unutmayız!”

“Ay, neymiş bu Mardin!” diye bağırarak için ağzını açacakken Umay Nine’nin bakışlarını üzerinde hisseden Semahat içini çeke- rek sustu.

“Demek istediğim şudur,” diye devam etti Havinyaz. “Kanat Ağbi’yi tanıyınca otomatikman Kumru’yu da tanıdık tabii... Onlar zaten akraba gibi olmuşlar artık. Derken derken, bu bağlantılar Defne Kaman’ımıza vesile oldu işte. İyi insanlar hep böyle zincirleme bulmaz mı birbirini zaten Umay Ninem, ha?”

“Öyledir elbette. Aman ben arabaya binıyorum artık! Siz anla- şana kadar konuşun,” diyerek arabanın ön koltuğuna oturmak için kapıya yöneldi Umay Nine. Ertuğrul Amca da ön kapıyı açıp yaşlı kadının yerleşmesine yardımcı oldu.

“Aman o ‘iyi insanlar’la ilgili yüzlerce şehir efsanesi ve romantik grafitiler falan dolaşıyor sosyal medyada! Yok, Anadolu insanının ferasetiymiş falan! Hepsi hikâye! Gerçek hayatta işler öyle yürümüyor ama! Herkes şanslı doğmuyor yani. Kendi öz çocuğuna bile kötülük eden ve bu kötülüğü saklamak için işbirliği yapan aileler var bu mem- lekette meselâ!” diyerek homurdanan Semahat, yine kendini tutama- mıştı. Üstelik hızını alamayıp uzlaşmaz bir sesle konuşmayı sürdürdü:

“Tarih boyunca kötülerin birbirleriyle çıkarları adına öyle güçlü bir işbirliği ağı ve dayanışması var ki, iyilerin romantik ve pasif düşünceleri un ufak olup dağılıveriyor karşılarında.”

Dr. Havinyaz’ın şaşkınlıkla baktığını görünce ekledi:

“Étienne de La Boétie diye bir felsefecinin kitabında okumuş- tum da, yani tam yeri diye aklıma geldi işte...” diye söylendi.

Semahat’i dikkatle süzen Doktor Havinyaz, ona doğru eğildi, kendisinden hiç beklenmeyecek kadar güçlü kollarıyla onu kendine doğru sertçe çekti, dışardan bakınca kucaklıyormuş gibi görünse de canını yakacak kadar sıktı omzunu ve sadece onun duyacağı alçak bir sesle fısıldadı:

“Kendi acısına ağlamaktan gözleri başkasınınkine kör olanlara da bencil denir Semahat. Öyle bencildirler ki, kendilerinden başka hiç kimsenin hayatında felaket yaşanmamış sanacak kadar aptallaşırlar. Sana daha fazla anlatırdım ama şimdi Defne’yi dert etmemiz zamanıdır!” dedi.

Bu sözleri duyan Semahat kıpkırmızı oldu. Ellerini ateş yakmış gibi bedenine doğru çekip göğsünde birbirine bastırdı. Onun Semahat’e ne söylediğini duymayan ama iki kadın arasında yaşanan gerilimi beden dillerinden anlayan Ertuğrul Türel onları arabanın camından izlemeyi bırakıp ön koltuktan oturan Umay Bayülgen’e döndü. Yaşlı kadın, kafasının içinde bambaşka bir yerdeymiş gibi uzakta görünüyordu. O zaman iş başa düştü mantığıyla olaya el koymaya çalışan Ertuğrul Türel, arabanın açık kapısından seslendi:

“Canım, aramızda, her kahkahanın arkasında gerçekten mutlu insan hayatı olduğunu sanacak kadar saf kimse yoktur elbette. Defneciğimin nükleer santral yazısı nedeniyle hakkında açılan o haksız davada, Kumru kızımızın bir avukattan çok aileden biriymiş gibi verdiği desteği asla unutamayız. Kanat Kaptan ile ikisinin gerek Defne’mizin Kapadokya’da kayboluşu sırasında gerekse bulunmasındaki yardımları ve moral dayanakları bizim için çok kıymetlidir. Değil mi Umaycığım?”

Şımarık bir kız sandığı Havinyaz’dan ağzının payını alan Semahat’in panik atak krizi tuttu, nefesi daraldı. Tek kelime etmeden aceleyle arabaya binip arka koltuğa oturdu, başını omuzları arasına gömdü, ufaldı, görünmez oldu. Canı yine sigara çekti. Bu sırada sakın bir şekilde arabaya binen Havinyaz, “Yalnız benim ‘mavikız’ genç sayılmaz, 2016 model,” dedi.

“Bak bak, 2016’ya yaşlı diyor bu kız Umaycığım! Ah gençlik işte!” diye güldü Ertuğrul Türel. “Bak Sultanım, ben de boş durmadım ve internetten araştırdım, yaklaşık 20 dakikada oteldeyiz.”

“Doğru bilmişsin Ertuğrul Dedem, havaalanı Artuklu arası 17 kilometre kadardır,” diyerek onu doğruladı Havinyaz emniyet kemerini takarken.

“Artuklu mu? Aaa, bizim otel Mardin’de değil mi?” diyerek telaşla elindeki kâğıttan Mardin haritasını açtı Ertuğrul Türel.

“Yok yok, bazı şeyleri haritalar yazmaz Ertuğrul Dedem. Bu, bi Mardin sırrıdır, dışarılıklılar bilmez,” diye kıkır kıkır güldü Havinyaz. Sonra arkada Semahat’le yanyana oturan yaşlı adama dikiz aynasından bakarak ekledi: “Bak sonra başınıza gelecekler için demedi demeyin, bu Mardin, Mezopotamya’nın en sihirli, en masalsı şehridir ve sırlarını ancak kalbini kendisine emanet edene açar ha!”

“Aman kızım, dur, daha ilk defa ayak bastık Mardin’e, sen de gözümüzü korkutma canım!”

“Tamam tamam, şöyle açıklayayım: Kimi Mardinli’ye göre Mardin merkez Artuklu’dur. Ama bi Midyatlı için Mardin demek, kesinlikle Midyat’tır. Nusaybinli bu konuyu tartışmaz bile, onun için varsa yoksa Nusaybin. Kızıltepe için kuşkusuz baş Mardinli kendisidir. Savurluya gelince, merkez kendisidir. Daha da Derik vardır, Mazıdağı vardır!”

“Canım, her vilayette vardır böyle kasaba-ilçe çekişmeleri. İstanbul’un Beşiktaş’ıyla Kadıköy’ü, Şişli’siyle Beyoğlu’su hep çekişir meselâ! Daha Bakırköy, Arnavutköy, Polonezköy, Üsküdar, Karaköy vardır.”

“Doğru dersin ama bu dediklerin Mardin’de geçerli değildir Ertuğrul Dedem. Çünkü Mardinliler hangi ilçenin öbüründen daha üstün olduğu konusunda hiç çekişmezler. Çünkü hepsi en has Mardinli’nin kendileri olduğuna tartışmasız inanır. Hah hah ha!”

Genç kadının gülüşü şıngır mıngır cınladı arabanın içinde.

“Mardin’i bütün Mezopotamya’da biricik yapan sihre gelince, bu özellik başka hiçbir ilimizde yoktur.”

“Aa, neymiş o efendim?”

“Ne olduğunu ben diyemem, onu bu şehir seni kabul edince anlarsın zaten.”

“Aman Havinyaz kızım, anladım, sen Mardin’i çok seviyorsun, tamam da ne eziyet ediyorsun bize sabah sabah! Peki anladık, mübarek bir şehirdir burası.”

“Vallahi öyledir Ertuğrul Dedem. Mardin mübarek bir kenttir.”

Onun bu özgüveni karşısında merakına yenilen Ertuğrul Amca yine de dayanamadı:

“Ee, peki neymiş o başka şehirlerde olmayan şey?”

“Mardinliler kendilerini birbirlerinden farklı bilir ama üstün bilmez. Mardin’de Kürdü, Arabı, Türkü, Süryanisi, Ermenisi, Ezidisi ayrı ayrı değerlidir. Aralarında bi yarış yoktur. Misal, kimse birbirinin dilini konuşmaktan gocunmaz burada. Yeter ki, dışarıdan bize sataşmasınlar.”

Genç doktorun bu sözleri, sanki birden çok uzak başka bir gezegene doğru ışınlanmışlar ama henüz uzayda, galaksiler arasında asılı kalmışlar gibi âdeta yerçekimsiz ve derin bir sessizlik yarattı. İçinde yaşadıkları şimdiki zaman, ileride belki de Anadolu’nun en fazla kutuplaştırılmış, birbirine düşman edilmiş yılları olarak tarihe geçecekken, üçünün de ilk kez geldikleri bu kendi coğrafyalarının en güney ve en doğusundaki Mardin’de, şimdi Mardin’in yerlisi genç bir kadın doktor, neredeyse unuttukları bir çoğulcu ve uzlaşmacı kültürden bahsediyordu. İnsan, çok özlediği ama uzun süren hasret sonunda artık hayallerinde bile eskiyen şeyi hatırladığında derin bir sızı duyar.

Onların neden birden sessizleştiğini, Mardin’e ilk gelen misafirlerde sık sık deneyimlemiş olan Dr. Havinyaz, konuyu kapattı ve sustu. O susunca Semahat kendini çok zorladığı anlaşılan buz gibi bir sesle kendi kendine konuşur gibi mırıldandı:

“Umay Nine d n ‘Mardin’e gidiyoruz!’ deyince, ben hemen sahaf dükkânına koştum. Defne Mardin’e taşındığından beri elimin altında tuttuğum birkaç kitabı karıştırdım.”

Umay Nine ve Ertuğrul Amca, şimdi hiç olmazsa sesi sakinleştiği için onun az önceki öfkesinin geçtiğini düşünerek sevindiler.

“Mardin kelimesi Süryanice ‘kale’ anlamına gelen ‘Meridine’den geliyormuş. Bunun Farsçadan S ryaniceye, Arapçaya ve Türkçeye geçen yiğit, güvenilir kişi anlamındaki ‘mert’ kelimesiyle ilişkili olarak da kullanıldığını buldum.”

“Vay Semahat, senin dükkân da Defne’nin masalları gibi sihirli bilgilerle dolu desene kuzum!” diye kakhaha atan Dr. Havinyaz arabanın kornasına basıp “dadi dadi” sesler çıkarttı. Semahat onun bu tavrıyla aralarındaki tatsızlığı silip attığını, böylece ‘büyüklük bende kalsın’ demeye getirdiğini düşünerek yeniden bozuldu. O böyle düşünürken, Havinyaz kalacakları otelden bahsetmeye başlamıştı.

“şimdi biz Kızıltepe ile Midyat arasındayız, kuzeye doğru Artuklu’ya, yani Mardin merkeze doğru yol alıyoruz. Kalacağınız Meridiana Otel şehrimizin mimarisine özgü Ermeni ustaların yaptığı tarihî bir taş konaktır. Dokusu bozulmadan restore edilmiştir. Odaları konforludur. Wi-fi ücretsizdir ama en önemli özelliği geniş taş avlusunun baktığı eşsiz Mezopotamya Ovası ile meşhur Mardin kahvaltısıdır.”

Bu sırada yolun her iki yanında iki katlı binaların dizildiği, gençlerin filmlerden, Youtube’dan, virallerden, orta yaşlıların çocukluklarından hatırladığı 1970’lerin insan  ölçeğindeki güzel bir caddeye girdiler. Burası Mardin’in arşılarının, birbirinden güzel tarihî taş konaklarının dizili olduğu eski şehrin meşhur Birinci Cadde’siydi.

Adını şehrin adından alan ve gerçekten görkemli tarihî bir taş konağı mekân edinmiş Meridiana Otel’in önünde durduklarında

Dr. Havinyaz birden tedirgin bir sesle hızlı hızlı konuşmaya başladı.

“Şimdi eğer kusuruma bakmazsanız benim hastaneye dönmem gerektir. Aslında ben bugün izinli değildim ama sizinle tanışmayı çok istiyordum, havaalanına gelmek için izin aldım; bir doktor arkadaşım idare ediyor beni.”

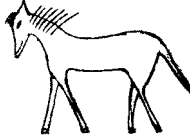
“Elbette evlâdım, sen işinin başına dön,” dedi Ertuğrul Türel babacan bir sesle.

“Siz hele bi yerleşin, dinlenin önce. Toprağa en yakın odayı Umay Ninem’e tutmayı da unutmadık ha! Oteldekiler size hizmette kusur etmeyecektir, hepsine tembihimi yapmışımdır. Siz taş avluda güzelce yemeğinizi yiyin. Mırra’nızı için. Ben öğleden sonra gelip sizi alacağım, Mardin’i az gezdireceğim,” diye, yine telaş içinde konuştu Dr. Havinyaz.

Yol boyunca az konuşan Umay Nine derin derin içini çekti. Sonra uzanıpyanında şoför koltuğunda oturan, tanıştıklarından beri aynı anda pek çok işi yapmayı başarırken bir yandan da farklı konularda müthiş bir mantık silsilesi içinde bıcı bıcı konuşabilen, dünyada sadece kadınlara özgü hayatın kurucu, kurtarıcı ve sürdürücü enerji kaynağı olan o “kız neşesi”yle pırıl pırıl parlayan Doktor Havinyaz’ın elini tuttu. Yüzüne dikkatle baktı:

“Ah güzel doktor kızım, ah benim Havinyaz çocuğum!” dedi, “Defnem’in kayıp olduğunu sen benden daha ne kadar saklayacaksın, evlâdım?”

8.
**EYVEFAKÂR, UTKULU
VE SAYGIDEĞER OKUR!**

Ey bu kitabın değerbilir, güzel niyetli, paha biçilmez aziz Okuru!

Sen ki, uğurlu ellerine kitap alıp okumaya zaman ayıran, altın kalpli, dünyada eşi benzeri azınlıkta kalmış, lütufkâr, hamiyetli, iyiliksever kişisin!

Sen, yazının ve sözün artık hor görüldüğü, her şeyin görselleştiği, kelimelerin emojileştiği bu çağın cesur kişisi: Ey Okur! Sen ki, şöhretle paranın, hayat ve tabiattan daha değerli kabul edildiği günlerde hâlâ kitap okumayı sürdürüyorsun ya, senin kitap okuyan o mübarek gözlerine kutlu günler doğsun!

Ah, insanın insanı duymadığı, görmediği, ah kimsenin kimseye vakti olmadığı bu “çağ yangını”nda⁷ hâlâ kitap okumakta direnen, ey basiretli, hemdert, yâren, duygudaş ve hünarlı Okur!

Ey, bu her şeyin parayla değerlendirildiği, paranın da zor kazanıldığı zamanda, kıt kanaat yaşayıp elinde kalan parasını kitap

7 *Bir Çağ Yangını*, Hulki Aktunç (YKY, 2008). (yaz.n.)

almaya, zamanını kitap okumaya, kafasını yeni ve farklı fikirlere açmaya cesaret eden sen anayiğit ve sen babayiğit Okur!

Bugün bu sayfada karşılaşmamıza kadar kalbini temiz, ak ve pak, lekesiz ve berrak tutabilmek için mücadele veren Okur! Ne mutlu sana ki, böyle acar, dirençli ve sağlam bir vicdanın var senin!

Bendeniz, bu kitabın anlatıcısı olan ‘sadık kulunuz’dan sana alkışlar, teşekkürler, şükranlar ey Okur!

Daha önceki *SU* maceramızda karşılaştığım saygıdeğer okurların şimdi beni hemen hatırlayacağı gibi Bendeniz, kendi değerinden her zaman kuşkulu ve mütevazı dostun, elinde tutmakta olduğun *Ateş* kitabının iyi niyetli ve cömert anlatıcısıdır.

Engin hoşgörüne, samimi hüsnüniyetine, derin şefkatine sığınarak hatırlatmak isterim ki, bendeniz bu kitabın yazarı değil, bu hikâyenin asıl ve aslî anlatıcısıyım.

Senin huzuruna ilk defa BU kadın yazarın “Tabiat Dörtlemesi” adını verdiği *Su* macerasında çıkmış ve şükranlarımla beraber ulu alkışlarımı sana sunmuştum. Okurlar arasında *Su* romanının methedilmesi beni sevince boğmuşken vuku bulan talihsiz bir durumla sarsıldığımı itiraf etmeliyim. Şehirler, dağlar, ovalar ve denizlerde söylenen bütün insan seslerini duymaya mütekâmil kulaklarıma gelen söylentiye göre, bazı okurlar bendenizi bu kitabın yazarı sanmışlar! Ah, sadece birkaç yüz yıllık geçmişi olan şu yeniyetme “edebiyatçı” takımıyla, binlerce yıldır ‘az giden uz giden, dere tepe düz giden, annesiyle babasını beşiğinde tıngır mıngır sallayan’ bendeniz gibi göklerdeki yıldızlara ilk isim koymuş, binlerce yaşındaki bir “anlatıcı” karıştırılabilir mi hiç? Bana bundan ağır kabalık yapılabilir mi?

Ben ki; 3000 yıldan fazladır sık sık Kara Ormanlar’ın Kırmızı Başlıklı Kızı’nı kurtlara yem olmaktan kurtaran, hazır oradayken Nibelungen’e selam edip soğuk Kuzey Ormanları’nın sihirli destanını Kalevala’ya güç dileyen, oradan dünyanın cenneti Ege’de yelken

açmış Odyseia'ya rüzgâr üfleyip Sibiryâ Bozkırları'nın kadın alp kahramanı Huban Arığ'a doğru koşarken dilime dolanan "çocuk-tum ufacıktım, top oynadım acıktım, yolda buldum bir erik kaptı bir alageyik"⁸ şiiriyle Bamsi Beyrek'in kovaladığı geyiğin yurt-çadırda prenses hatuna dönüştüğüne şahit olanım.

Ben ki, Dedem Korkut'a gönülden selam edip Manas Destanı'ndaki prenses AyçöreĖi'yle göldeki kuğuları besleyen, Kuzey'de Prens Igor'u ziyaret ettikten sonra, aşağıda Mezopotamya ile Anadolu'nun buluştuğu köşede Gılgamış'tan ayrılıp Mem ile Zin ve hemen yanında kendi halkını *řahněme* ile ayağa kaldıran Firdevsi'ye, ardından onun Güney'indeki şehrazad'ın hayatını kurtarmak için kulağına 1001 tane masal fısıldayanım.

Ben ki, sıcak denizlerin Ramayanası Prens Rama'yla çay içip ardından, en öte Doğu'da, şinto Destanı'nda Japonların evrendeki ilk yıldız olduğuna inandıkları Güneş'e sık sık şükranlarımı sunanım.

Ey sevgideğer okur, bütöün bu seyahatleri sadece kafanın içinde değil, bizzat diyar diyar gezerek, senin masallarını, senin destanlarını derleyen, hepinizin hikâyesini anlatan, bazen Masalcı Nine, bazen de Destancı Dede olarak asırlardır dinlediğin bu kadim dostun Bendeniz'i sakın sadece bizim anlatılarımızı yazmayı iş edinen yazarlarla bir tutup bir daha benim kalbimi kırma.

Çünkü okur nezdinde bu gibi hafife alınmalar, derin kederlere kapılıp özümü ağır bir hazan mevsimi kadar katmerli bir karamsarlık denizinde bulmama yol açıyor. Fakat dünya işleri beni bekler; ne şehrazad'ı ne de Prenses Ayçöreği'ni, ne Beowulf'u ne de Dede Korkut'u bekletmem mümkün değil. Onları sık sık ziyaret etmem ve ihtiyaçlarını karşılamam gerektir ki, insanlık var oldukça onlar da yaşasınlar.

Ey kalbi güzel Okur,

Kutsal kitapta cennetin kapısı “OKU!” emriyle önüne serilmiş,
ey cennetlik Okur!

Elinde tuttuğun *Ateş* romanının hikâyecisi olan, şahsen ortalıkta görünmeyi hiç sevmeyen ve hikâyelerin insanlar üzerindeki gücünün farkında olan Bendeniz, seninle bir sırrımı paylaşmak isterim. Şimdi seninle bu sırrı paylaşma riskini göze almamın tek dayanağı hâlâ bu kitabı okuyor olmandır.

Sırrım şudur ey kalbi güzel okur; binlerce yıl önce, daha yazılı işaretler hiç ortada yokken, henüz insanın harfleri, rakamları ve notaları hayal bile edemediği çağlarda hikâyeler kurup onları mağara duvarlarına çizen zamanın “İhtiyar Bilge Heyeti”nin üyesi bir nine veya dede olarak, gece karanlığında ateş etrafına toplanan insanları harfleri, sayıları ve notaları icat etmeye heveslendiren de bendim. Evet, insanın en büyük gücünün “hayal gücü” olduğunu en başından beri biliyordum ve asırlar boyu bunda hiç yanılmadığımı da gördüm.

O yüzden ya Ozan olur şiirler ya da **Haycı**⁹ olup hay söyler, şarkı çağırır diyar diyar dolaşırım. İşte bu sebeple soruyorum ey faziletli, cesur Okur: Eğer dünyada hikâye anlatıcıları, destancılar ve masalcılar olmasaydı, yazarlar, bilimci ve besteciler neyi yazacak, neyi icat edecek ve neyi besteleyecekti? Neyi? Neyi, ney, ne, N?

9 Hakas Türkleri, kahramanlık destanlarına “alıptığ nımah” [=alpplik masal], bu destanları anlatanlara da genellikle “haycı” adını verirler. Haycılar, destanını “çathan” (yadağan / yatha/ cedigen) adı verilen yatık ve yedi kılı (telli) alet eşliğinde ya da “homıs” [=kopuz] eşliğinde ara sıra gırtlaktan söylemek suretiyle, beş veya daha çok gece boyunca icra etmektedirler. Hakas kahramanlık destanlarının hacmi genellikle 1.500- 30.000 dize arasında değişmektedir (Timur B. Davletov 2006: IX).

Ah Saygıdeğer Okur! Şu kendini çok önemseyen BU yeniyetme romancılara işte bu sebepten hiç katlanamıyorum! Kitap kapaklarına adlarını kocaman yazdırırken onlara yazdıklarının korunu, tohumunu, 'od'unu-ateşini fısıldamış olan mitolojiyi, destanları ve masalları unutmuş görünen başı kavaklı o yazarlar!

Hâlâ beni dinlemek nezaketi, sabrı ve hürmeti gösteren sen ey medenî ve çelebi Okur! Bu anlattıklarım sebebiyle, bütün romanların anlatıcıları gibi naçizane

Bendeniz de sözler ülkesinin atası ve ninesiyim. Ve sen, Türkçe dilinin mucizelerinden biri olarak bana yalnızca 'O' diye hitap edecek ve böylece 'O' zamirinin güzel tarafsızlığı, cömertliği, insanı kadın-erkek demeden şartsız kucaklayan gücü sayesinde değerli zamanını, bana hep saçma gelen o 'aklın ve zekânın cinsiyeti' gibi bağnazlıklara harcamamış olacaksın. Çünkü ben zaten hem nine hem de dedeyim. Yüce gönlün çok iyi bilir ki, aklın yolu birdir ve onun cinsiyeti yoktur.

İnsan denen, hayal edebilme sihrine sahip olan siz sihirli canlılar, aynı zamanda dünyamızın güzelliklerini kargışlayan bir ejder de olabildiğiniz için artık o Kara Ormanlar'da bir zamanlar Kırmızı Başlıklı Kızı korkutan binlerce kurttan 21. yüzyılda sadece 200 tane kalmıştır. Viking masallarındaki buzdan saraylar, sizin bencilliğiniz yüzünden erimeye, Orta Asya'nın bozkırları ve Yağmur Ormanları'ndaki çok zengin biyoçeşitliliğin yok olmaya başlamasına rağmen benim işime devam etmem ihtiyaçtır; çünkü dünya üzerinde tek insan kalana kadar hikâye, masal ve destanların anlatılması aklınızı başınıza almanız için hâlâ bir umuttur.

Ve yolcu daima yolunda gerektir.

Bütün bu gevezeliklerimden sonra sadık ve içi temiz ben-denizin, Batı'dan Cervantes, Sterne ve Rabelais ile Doğu'dan

Binbir Gece Masalları'nın anlatıcısı Şehrazad, Dede Korkut, Yusuf Has Hacib, Yunus Emre ve Mevlâna ve Ahmad Khani ile Homeros ve Evliya Çelebi'nin de akrabası olduğumu anlamışsındır ey Okur; insanın dili icat ve ateşi kontrol edebilmesinden sonra 'Orta Dünya'da ateş başında hikâyeler, masallar, meseller ve destanlar dinleyen her insanın kulağındaki ses elbette benimkidir. Çünkü halk ozanıyım, âşığım, haycıyım, gazelciyim, dengbejim, şairim, gezgin müzisyenim, *troubadour*'um, cazcıyım, bozlakçıyım.

Değeri dünyanın hiçbir kültür bakanı veya yayıncısı tarafından anlaşılmamış ey saygıdeğer Okur, şimdi *Ateş* adlı maceramız başlamıştır, varın gelin birlikte yola koyulup görelim kahramanlarımızın başına neler gelecek, kimler düştüğü yerden kalkacak ve yoluna devam edecek, kimler de kaderine boyun eğip susacak, eriyecek ve hangi zalimler sonunda mutlaka yıkılıp gidecekler?

Ey Okur, sakın unutma; gerçek, ancak görülmeye başladığı anda alev alan bir ateş gibidir. İnsan onu görene kadar gerçek, uyuyan bir yanardağın içinde sessizce bekleyen kor ateştir. Gerçek, insanın gönül gözü onu görene kadar yüzyıllarca karanlıkta bekler. Bir gün sadece bir kişinin gerçeği görmesi bile ateşi uyandırmaya yeter ve sonra dünya aydınlanır. Ateşin uyanması sırasında birçok kişi yanar ama en büyük etkilenmeyi çoğunlukla onu ilk gören, ilk fark eden kişi yaşar.

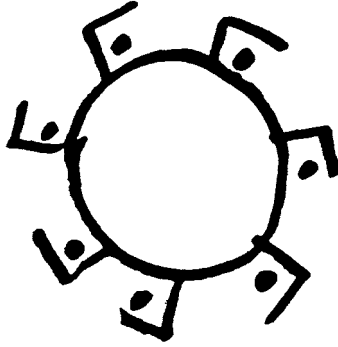
Maceramızın kahramanı, çocukken gerçeğin ateşini gördü ve o günü bir daha asla unutmadı. Gerçek, bazen kuşaklar boyu karanlıkta bekler. Bir gün sadece bir kişinin gerçeği görmesi bile ateşi uyandırmaya yeter ve sonra dünya aydınlanır.

Maceramızın kahramanı, çocukken gerçeğin ateşini gördü ve o günü bir daha asla unutmadı.

Ateş sadece düştüğü yeri yakmaz.

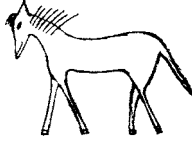
Ateş, acısıyla düştüğü kişinin ve onu sevenlerin kalbini de kavurur. Ateş, yangınıyla düştüğü yerin çevresini ve geleceğini yakar. Aynı ateş, ışığıyla düştüğü yerden hiç beklenmeyecek kadar çok uzakları aydınlatır, karanlıkta gizlenen kötülükleri apaçık ortaya çıkartır. Ateş yakar, ateş yıkar ama ateş pırıl pırıl ısıldatır.

Ateşin yarattığı zarar ve yararlar ancak o söndüğünde anlaşılır.

Ey bu kitabın değerbilir, güzel niyetli, ey paha biçilmez aziz Okuru! Madem ki, maceramızın adı Ateş'tir şimdi, binlerce yıl önce ateşin başına toplanıp masal, mesel, hikâye, destan dinleyen nenen ve deden gibi sen de güneşin veya ışığın ateşle bizim hikâyemizi okumaya devam edesin. Seni, *Ateş* kitabımızın uyumsuz kahramanı Defne Kaman ile onun dost ve düşmanlarıyla baş başa bırakma zamanım gelmiştir. Buyur, maceramız seni beklemektedir!

KÜLLERİNDEN DOĞAN ATEŞ KUŞU HÜMA-UMAY

“Onu bulduklarında perişan haldeymiş. Elleri ve ayakları yara bere içinde, yarı baygın, kıvrılmış, yatıyormuş. Ve görenler yemin ediyor ki; içinde yattığı mağaranın önünde heybetli bir kartal gece gündüz nöbet tutuyormuş,” dedi Doktor Havinyaz, derin derin içini çekerek.

Umay Nine bir yıldan fazladır içinde tuttuğu sırrı nihayet havaya üfleyen genç kadının üzerinde sanki bir toz bulutunun uçtuğunu görür gibi oldu. Belli ki taşımaktan yorulduğu büyük bir yük sırtından kalkmıştı.

“Mağaranın önünde nöbet tutan o görkemli kartal, aslında Kanat Ağbî’ye Defne Kaman’ı bulması için basbayağı yol göstermiş; bildiğin arama köpeği gibi çalışmış yani. Evet, biliyorum, kulağa çok saçma geliyor ama hayatımda tanıdığım en gerçekçi kişilerden biri olan koskoca adam niye yalan söylesin ki?” diye, kendisi de hâlâ inanamazmış gibi hayret dolu bir sesle ekledi.

Havinyaz’ın bahsettiği kişi eğer Defne Kaman olmasaydı, yarı baygın bir kadının Kapadokya’daki binlerce mağaradan birinde

bulunmasına yol gösteren haşmetli bir “kartal hikâyesi”ne katılarak gülecek olan Sahaf Semahat, bunun yerine derin bir “Ah!” çekti.

Yıllar önce, çalıştığı gazete için artık adına “cins kırımı” da denilen “kadın cinayetleri”ni araştırırken, Kadıköy’den bindiği vapurda kaybolan Defne Kaman’ın son görüldüğü yerde günlerce nöbet tutan bir “yunus hikâyesi”ne, Semahat kendi gözleriyle tanık olmuştu.

Daha sonra, yine çalıştığı gazete için bu kez tarihi eser kaçakçılarını araştırmak üzere gittiği Çorum’daki Hitit antik şehrinde kaybolduğunda, gazeteci kadın bulunana dek bir geyiğin Yazılıka’ya’da nöbet tuttuğunu bizzat görenlerden birisi de kendisiydi.

Daha bir buçuk yıl önce “Nükleer Santraller Neden Terk Edilmeli?” konulu gazete yazısı nedeniyle Defne hakkında açılan çevre davası Kayseri’ye taşınmıştı. Yargıcın aynı gün kalp krizi geçirmesiyle ertelenen davadan sonra Kapadokya’ya geçip orada bindiği bir turistik balonda kaybolan Defne Kaman’ın, daha sonra balonun pilotu Kanat tarafından “Peri Bacaları”nda bir kartal rehberliğinde bulunması, Semahat için artık neredeyse olağan bir durumdu. Şaşırmamıştı bile. O, Defne’nin yaralı ve baygın olmasına üzüldüğü için “Ah!” çekiyordu.

Semahat, Umay Nine ve Defne Kaman’ı tanıdıktan sonra, binlerce yıldır birçok konuda insanlara yardım eden hayvanları, “insan dışı canlılar” diye hor gören şimdiki insanlığın körleştğine inanıyordu.

“Kanat Ağbi, sizler henüz Kapadokya’dan İstanbul’a dönmeden, yani Defne kaybolduğu gün, onu aramak için araziye gittiğinde, cipinin üstüne bir kartal konuyor. Heykellerdeki gibi, iri ve çok güzel bir kartal. Bu kartal, gözlerini Kanat Ağbi’ye dikip bir dakika kadar hiç kırpmadan bakıyor. Yıllardır Kapadokya’da çalışan ve orada zaman zaman kartallara rastlamış olan Kanat Ağbi, yabanî bir hayvanın insana bu kadar yaklaşıp göz teması kurduğunu ilk kez görüyor. Kendisi diyor ki; önce korktum ama kartal öyle muhteşem ve güzeldi ki, adeta büyülenip gözlerine mışıldandım.”

“Demek öyle... Demek ki, aynı kartal Kanat Oğluma da görünmüş sonunda...” diye mırıldandı Umay Nine. Onun hangi kartaldan bahsettiğini kavrayan Semahat, yeniden derin bir “Ah!” çekti ve elleriyle ağzını kapattı. Onların olayın şokunu yaşadığını düşünen Havinyaz anlatmaya devam etti:

“Ertesi sabah, siz İstanbul’a döndüğünüzde, daha güneş doğarken Kanat Ağbî’nin cipinin alarmı cayır cayır çalıyor. Hırsızlık falan olmaz oralarda, alarmı başka şehirlerde kullanmak için taktırmış arabaya. Neyse, anahtarı kapıp dışarı fırlayınca ne görsün? Aynı kartal bu kez evinin önüne park ettiği cipin üzerine tünemiş, alarmın gürültüsüne rağmen korkmadan dimdik dikilmiyor mu? Şimdi siz, kartallar birbirine benzer, bunun aynı kartal olduğunu nereden bilmiş ki, diyeceksiniz. Ben de öyle dedim zaten. ‘Anlamıştım, aynı kartal olduğunu, beni tanıdığı belliydi,’ dedi Kanat Ağbî.”

Onu dikkatle dinleyen Semahat, Umay Nine ve Ertuğrul Amca, kartal hakkında hiçbir soru sormadılar.

“Düşünebiliyor musunuz, kartal resmen bunu evine kadar takip etmiş ya! Sabaha karşı da cipinin üstüne konup alarmı çalıştırmış! Onu evden dışarı çağırmış yani. Tabii yine o keskin gözlerini Kanat Ağbî’ye dikmiş, kımıldamadan bakıyor. Tövbe estağfurullah! Yani utanmasa konuşacak ha! Hani, kıssadan hisselerde falan olur ya, tıpkı öyle! Tabii ki korkuyor adam. Sonuçta yabanî ve çok güçlü bi yırtıcı hayvandan bahsediyoruz! Şaka değil, gerçek bi kartal bu ya!”

“Çok da güzel bir kartal! Mübarek, sanki kartalların ecesi olsun diye öve öve yaratmış yaradan! Öyle heybetli, öyle azametli, soylu bir hayvan kendisi,” diye anlattı Umay Nine, sevgiyle.

“Aaa, onu sen de mi gördün Umay Ninem?” diye şaşırdı Havinyaz.

“Rüyasında görmüştü kartalı,” dedi Semahat, son derece normal bir konudan bahseder gibi rahatlıkla. Onun bu sözleri üzerine,

acaba şaka mı yapıyor, diye dönüp ona bakan genç doktor kadın, o sırada Ertuğrul Amca'nın da bu bilgiyi doğrularcasına başını salladığını gördü.

Defne Kaman'ın ailesi, sabah uçağıyla Mardin'e geleceklerini haber verdiğinden beri, dünkü yangında onun kaybolduğunu nasıl izah edeceğini bilemeyen ve bunun için zaman kazanmaya çalışan Doktor Havinyaz kendince bir plan yapmıştı. Defne'nin ailesini otele bırakıp hastaneye nöbete gidiyormuş gibi yapacak ve belki bu arada Defne ile çocuk da ortaya çıkacaktı. Fakat planı tutmamış, leb demeden leblebiyi anladığı, çok uzakta konuşulanları duyduğu ve bakınca insanın kalbine sakladığı derin duyguları okuduğu söylenen Defne'nin anneannesi Umay Bayülgen, daha Mardin Havaalanı'ndayken torununun kaybolduğunu anlamıştı. Otele geldiklerinde de bunu açıkça sordu. O zaman Havinyaz hastanedeki nöbet yalanını kenara bıraktı ve onlarla otelde kaldı. Fakat hikâyesi uzundu ve bazı hikâyeler en başından anlatılmak zorundaydı.

Defne Kaman, Kapadokya'da kendisini kurtaran kartalın hikâyesini ve orada yaşadıklarının ayrıntılarını henüz ninesine anlatamadığını Havinyaz'a söylemişti. “Çünkü,” demişti Defne Kaman, “çünkü bazı şeyler ancak yüz yüze, beden ve göz tanıklığıyla aktarılabilir. Bunları nineme yüz yüze anlatmak için biriktiriyorum.” Genç doktor böylece ‘saklamak’ ile ‘anlatmak için biriktirmek’ arasındaki farkı da ilk kez düşünmüştü. Fakat Doktor Havinyaz, gazeteci kadının dün ‘Mardin-Beyazsu Yangını’nda kaybolması nedeniyle o biriken hikâyelerin kendi üzerine kaldığını, çünkü onlar olmadan daha sonrasında ve şimdi yaşananların anlamayacağını kavramıştı.

Şimdi, muhteşem bir taş işçiliğiyle yapılmış mimarlık harikası bir konaktan otele çevrilmiş Meridiana Otel'in taş avlusunda

oturmuş, henüz ilkbahar olmasına rağmen kendini âdeta ağustosta zanneden Güneş'in sert ışınlarla ateş kırmızısına boyadığı engin Mezopotamya Ovası'na bakarak çay ve kahvelerini içiyor, Havinyaz anlatıyor, onlar dinliyordu. Otelin geniş, taş avlusunda, bu öğle saatinde, sanki misafirliğe gittikleri evin kızıymış gibi içten bir gülümsemeyle arada bir yanlarına uğrayıp bir arzuları olup olmadığını soran genç garson kızdan başka kimse yoktu.

“Rüyasında mı görmüş kartalı?” diye şaşırarak sordu Havinyaz. Önce yanlış duyduğunu sanmıştı.

“Evet, biz Kayseri'deyken aynı gece hem Umay Nine hem de Defne tıpatıp aynı kartallı rüyayı gördüler. Bu, ancak yüz yılda bir rastlanan bir durummuş. Şamanlar, dünyada aynı gece iki kişinin tıpatıp aynı rüyayı görmesini önemli olayların işareti sayar, o rüyanın da gerçekleşeceğine inanırlarmış,” diye, sanki bilimsel bir gerçeği açıklar gibi anlattı Semahat.

“Kartal, Türk mitolojisinde adaletin ve hakkın sembolüdür. Bu sebeple aynı gece torunuyla ikiz rüya görünce o kartalı hayırlara yordu Sultanım. Sanırım onu bulmadan eve dönmemize biraz da bu sebep oldu. Bence, Kapadokya'da kaybolan Defnemiz'i kartalın temsil ettiği bir kişinin koruyacağına güvendi Umayımız. Bu kişi de senin ağbi dediğin Kaptan Kanat'mış işte!” diyerek, uzun süren suskunluğunu bozdu Ertuğrul Amca. Yüzünde, “onlar ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine” diyerek masalı bitirmiş gibi mutlu bir ifade vardı. Sonra, aynı masada oturduğu halde onları duymuyormuş gibi kırmızı Mezopotamya Ovası'nı, sanki iri bir canlının gövdesiymiş gibi gözleriyle severek seyreden Umay Nine'nin elini tutup parmaklarından öptü.

Onların kartal ve rüyalar hakkındaki konuşmalarındaki rahatlığa şaşırmış görünen Doktor Havinyaz, genç garson kıza eliyle işaret edip bir kahve daha ısmarladı.

“Ji kerema xwe re tu dikarî se qehve binî?”¹⁰

“Kaptan Kanat, diyordun. Kartalı ikinci sefer görünce ne yapmış Havinyaz kızım?” diye, gözlerini önlerinde sonsuzluğa doğru uzanmış kıpkırmızı topraklardan ayırmadan sordu Umay Nine. Bir eli hâlâ hayat arkadaşı Ertuğrul Türel’in avucundaydı.

“Ha, evet, onu diyordum...” diye toparlanmaya çalıştı Havinyaz. “İşte Kanat Ağbi, kartalın kendisini takip edip evini bulduğunu anlayınca ilk şoku atlatıyor. Fakat alarmını susturmak için üzerinde eşofmanı, ayağında terlikleriyle korka korka cipe yaklaşıyor. Bu sırada kartal hâlâ kımıldamadan cipin kaputunda bekliyor. Kanat Ağbi usulca cipe binip ağır çekim hareketlerle alarmı kapatıyor. Kartal gözlerini dikmiş bunu seyrediyor. O zaman bizimki yavaşça kontağı çeviriyor ve yirmiyle yola çıkıyor. Ama hangi yola? Nereye gideceğini bilmiyor ki! Evde karısı, çocukları uyuyor, bizimki terlikle yolda. Kendisi de olanlara inanamıyor ama ‘Büyülenmiş gibiydim, sanki kartal beni kontrol ediyordu,’ diye anlatıyor bunu bize.”

“Hımm...” diye onu dinlediğini belirten bir ses çıkarttı Umay Nine. “Biz derken, senden başka kimler bu hikâyeyi dinledi evlâdım?”

“Ha, onlar mı? Ben zaten Ali Werther ve çocuktan da bahsedecektim sizlere...” diye, birden telaşlandı Doktor Havinyaz. Neyse ki, tam o sırada güzel gülümlü garson kız kahve ve çaylarını yenilemeye geldi. Umay Nine reyhan çayına devam ediyordu, sadece su istemişti.

“Evet, biz Kapadokya’ya dönelim; cip birkaç metre yol alır almaz kartal havalanıyor ve Kanat Ağbi sonrasında onu takip ederek Peri Bacaları’nda balonla uçuş yaptığı vadiye varıyor. Artık

10 “Bize üç kahve daha getirir misin?”

ciple bile gidilemeyecek kadar engibeli bir arazide arabadan iniyor. Kartal yükseklerde bir mağaranın önüne konup yine gözlerini ona diyor. Ayağında terliklerle oraya tırmanamayacağını anlayan Kanat Ağbi cep telefonunu da yanına almadığını fark ediyor. Öyle çıkıvermiş uykudan kalkıp uyurgezer gibi yani.”

“Rüyalar gibi... Çıglık atmak isteriz, sesimizi evde bırakmışızdır ve rüyada çıgıksız kalakalırız,” diyerek gülümsedi Umay Nine.

“Yok, rüya değil Umay Ninem. Bizzat başına gelmiş bunlar Kanat Ağbimin. Neyse uzatmayayım, bunun üzerine çabucak eve dönüp uygun bi ayakkabı giymeyi ve genç dağcı arkadaşını alıp o mağaraya tırmanmayı planlıyor. Yani siz İstanbul’a döndüğünüz sabah, hâlâ Defne Kaman kayıpken oluyor bunlar. Buraya kadar güzel ama sonra ne yapıyor? Sonra kartala bakıp, ‘Bekle kartal, döneceğim!’ diye bağıyor. Valla bak, kartalla konuşuyor iki çocuk babası koskoca adam!”

“Demek ki, Kanat Kaptan, Defnemiz’in o mağarada olduğuna ikna oluyor. Bravo! Herkesin hayal gücü böyle geniş olmaz, değil mi doktor kızım?” diye çocuk gibi güldü Ertuğrul Amca.

“Herhâlde öyle düşünmüş olmalı. Fakat bize anlatırken kendisi hâlâ bunları yaptığına şaşırıyordu. Zaten hemen eve dönüyor, karısı Pirjo’yu ve çocukları uyandırmadan giyinip dağcı arkadaşını telefonla uyandırıyor – artık onu nasıl ikna ediyorsa bilmiyorum, apar topar evinden alıyor. Bunlar aynı yere döndüklerinde belki inanmayacaksınız ama aynı kartalı, aynı mağaranın önünde nöbet başında buluyorlar. Bak şimdi bu olayın iki tanığı var. Yani bütün bunlar bi rüya değil Umay Ninem.”

“Zaten rüya dediğin nedir ki evlâdım?” diye içini çekerken gülümsedi Umay Nine. “Uyanıkken yaşadıklarımızı uyurken seymekten başka bir şey değildir, rüyalar. Gece ve gündüz düşleri, hepsi aynı beynin aydınlık ve karanlık yüzleridir.”

“Aman, kartal ikinci kişiyi görünce sakın huysuzlanmasın?” diye endişelendi Ertuğrul Amca.

“Yok, Ertuğrul Dedem, artık o kartaldan onlara bi kötülük gelmeyeceğini anlıyorlar. Hayvanlar kötülük planı yapmaz ki, o insana mahsus. Bak Semahat, ben de biraz feylozofluk taslıyorum yani!” diye takıldı Havinyaz. Semahat hiç yüz vermedi, aklı başka yerdeymiş gibi dalgın görünüyordu.

“Neyse, bu ikisi, zahmetli bi tırmanış sonunda mağaranın önüne çıkıyorlar. Bak ben olacaktım ki orada, keçi gibi zıplar, çıkardım tepeye valla! Fakat bu ikisi rehber adamlar, benim kadar iyi olmasalar da antrenmanlılar yani.”

“Cebrail gibi,” dedi Semahat birden Havinyaz’ın sözünü kesip. O böyle deyince hepsi dönüp ona baktı.

“Hani haberci melektir ya Cebrail, o bakımdan aklıma geldi,” diye, boş bulunup telaşla açıkladı Semahat. “Defne ilk kez suda kaybolunca Komiser  mit, toprakta kaybolunca bizim *hacker* Karaca, tıpkı Cebrail gibi onun habercisi oldular, onun kurtuluşuna yardım ettiler gibi düşünüyorum, nedense. şimdi sen bunları anlatınca, belki havanın meleği de Kaptan Kanat’tır, diye geçti aklımdan.” Sesi, sanki istemeden bir suç veya günah işlemiş gibi endişeliydi.

Doktor Havinyaz, boş bir duvara bakar gibi baktı Sahaf Semahat’ın yüzüne. Semahat burnunu büktü, içini çekti. Söylediklerine bin pişman olmuştu.

“Uzun lafın kısıası,” diye gözlerini Semahat’ın üzerinde bırakarak devam etti Havinyaz:

“Sonunda gerçekten de Defne’yi o mağarada yaralı ve yarı baygın buluyor ve hemen konum göndererek ambulans çağırıyorlar. Sonraki    gün hastanede kalıyor Defne, bilinci açık ama kan değerleri düşmüş, serumla besleniyor. Sonrasını kısmen biliyorsunuz.

Defne birkaç ay Kanat Ağbimlerde misafir kalıyor. O sırada zaten sizlerle telefonda konuşuyor, haberleşiyormuş.”

“Evet, ama biz bu kartal, mağara ve hastane kısmını hiç bilmiyoruz, sadece bazı şeyler tahmin ediyorduk. Sağ olsun Kanat Oğlum, İstanbul’a döndüğümüzün ertesi günü bizi aradı ve Defne’nin onlara geldiğini, bir süre kendilerinde misafir kalacağını söyledi. İzin verirseniz o biraz dinlensin diye size birkaç gün ben bilgi vereceğim, dedi, rahatlattı bizi,” dedi Umay Nine gözlerini Mezopotamya Ovası’ndan ayırmadan.

“Bir hafta sonra Defnem, keyifsiz ve yorgun bir sesle de olsa benimle telefonda konuşmaya başladı. Ben Ayçöreğimi zor ve umutsuz zamanlarda gördüm ama o vakte kadar onun hayata karşı hevesiz ve meraksız olduğu bir zamanı bilmiyordum. Kanat evlâdımı aradım, dedim ki, güneşe çıkar Defnem’i bol bol, yürümeyi sever, D vitamini alsın. Halsizliği, dikkat dağınıklığı ve yorgunluğuna karşı magnezyum, potasyum ve B12 takviyesi şarttır. Onlara yük olmayalım diye İstanbul’da devamlı alışveriş ettiğimiz güvenilir aktarımızdan kuru siyah üzüm, ceviz, badem, fındık alıp yolladık. Şimdi benim eczanemi devralan eski kalfamın kızı Eczacı Hanım’dan vitaminler aldım. Bol bol ıspanak, karnabahar, kereviz, bakliyat yesin, diye tavsiyede bulundum. Fakat anladığım kadarıyla yemek yemeye hiç hevesi yoktu. Bana telefonda biraz dinleneceğini, sonra eve, İstanbul’a döneceğini söylüyordu,” diye üzüntülü bir sesle ekledi Umay Nine.

Yaşlı kadın bunları anlatırken, onun eczacı olduğunu hatırladı Doktor Havinyaz, avukat bir babayla ev kadını bir annenin kızı olarak ailenin üniversitede okumuş ikinci kuşağıydı. Türkiye’de beyaz saçlarını boyatan ya da tülbent, yazma veya eşarpla örten yaygın “yaşlı kadın” modeli düşünülünce, karşısında beyaz saçlarını iki örgü yapmış, son derece şık bir pantolon üzerine kolları

püsküllü tunik giymiş Umay Nine, ne köylü ne de kentli, hiçbir kalıba uymuyordu. Kibirsiz, doğal ve önyargısız tavrı, düzgün Türkçesiyle tam tatlı bir büyükanne duygusu yaratmışken, bu kez kadının verdiği bilgilerle, 1950'lerde eczacılık fakültesinde okumuş, meslek ve ekonomik bağımsızlık sahibi olduğu ortaya çıkıyordu. Belki de Defne Kaman'ın karizmasının sırrı, anneannesinin bu mirasında saklıydı. Umay Nine ile Defne Kaman aslında tıpkı Mardin gibiydiler! Ya da İstanbul. Bunları düşününce birden gülümseyiverdi Havinyaz.

Başını kaldırınca Umay Nine'nin de ona gülümsediğini gördü. Yoksa bu kadın gerçekten söylendiği gibi karşısındakinin içini görüyor, düşüncelerini okuyabiliyor muydu?

"Doktorun yanında tereciye tere satmış gibi oldum ama binlerce yıldır otacıların bildiği mineral ve vitaminlerin önemini artık klasik tıp da kabul ediyor, değil mi doktor kızım?" diye manalı manalı gülümsedi yaşlı kadın. Sonra yine başını Mezopotamya Ovası'nın engin güzelliğine çevirdi ve devam etti:

"Fakat her şeyden önemlisi sevgili kızım, insanın merakını kaybetmemesidir. Merak hayatın ateşidir. Merak etmeyen insan sadece bir et yığınıdır. Defnem'in daha çocukken başlayan keşfetme merakı ve gerçeğin peşinde Kaf Dağı'nı aşma cesareti onu kıymetli bir kişi yapan nişanelerinden en önemlisidir. Ah işte Ayçöreğim'in Kapadokya'daki sesinde maalesef ne merak ne de iştah kalmıştı!"

Rollieflex kamerasıyla fotoğraf çekmeye devam eden ve onları dinlemediği anlaşılan Ertuğrul Amca damdan düşer gibi konuşmaya başladı:

"Dünya çapında başarılar elde etmiş, yıllarca gerçeğin peşinde koşmuş, meşhur bir gazeteci kadını, tutup bir vatsap mesajıyla işten attılar yahu! Ayıp be ayıp! Tabiata saygılı enerji kullanın, diye yazdığı için dava açtılar kıza be! Memleketin beyin gücüne, akıllı

evlatlarına yazıktır, günahtır bu gazez yahu! Madem ortaya çıkarttığı gerçeklerden korktunuz, bari usulüne uygun, nezaketle i ten çıkartın be edepsizler! Muz Cumhuriyeti mi burası!” diye bağırdı Ertuğrul Amca sinirlenerek.

“Dur, sinirlenme Tuğrulcuğum. Bırak edepsizleri, tarih onları utandıracak nasılsa. Kimlerin kimlerin torunları, bu yüzden soyadlarını değiştiriyor sanıyorsun?” diye onu yatı tırmaya çalıştı Umay Nine.

“Hem bak, Ay  oreğim yaşadığı bu haksızlık ve zulme rağmen hayatta kalarak, küllerinden yeniden doğan Ateş Ku u Hüma-Umay gibi güçlenmiş oldu. Ki iyi   ld rmeyen zorluk, onu g  len-dirir. Ben Defnem’in şimdi her zamankinden daha g   , sabırlı ve dirlikli olduğunu biliyorum. Hem o internette açtığı iklim ve tabiat haber kanalı da –yat p m  yut p mu, neyse– içine dönmesi için yeni bir mecra oldu. Binlerce takipçisi var, diyor Semahat. Kişi amaçsız, toprak boş durmaz, ikisi de   r r.”

“Valla onları bilmiyorum ben ama biz küllerinden doğan ku a burada Z mr d-  Anka Ku u deriz, Umay Ninem. * abn me*’de Z mr d-  Anka ilahî g   lerle donanmış bir ku tur; o bütün kuşların kraliçesidir. Geleceği gören, evrenin sırlarına ermiş, zorlukları a mayı bilen kutsal bir varlıktır. Efsaneye göre dünyada yalnızca bir tane olduğuna inanılan Z mr d-  Anka yanarak yok olur ama kendini küllerinden var eden tek canlıdır.”

“Doğrudur evlâdım, ona kimi Simurg, kimi Hüma veya Umay, ya da Feniks, veya Garuda dese de o ku  aslında hep aynı *ateş ku u*’dur ve asırlardır insanlığa umut verir. Anka Ku u her yanıp kül olduğunda küllerinden yeniden doğar ve hiç usanmadan hakikatin peşine d  er. Desen ki, bunlar altı kız karde tir, hepsi sihirli ku tur, ayrı coğrafiyalarda u sa, biri Yunanca, öbür ikisi Türkçe, biri Arapça, biri Farsça ve sonuncusu Hintçe konu sa da hepsi hakikat

uğruna yanmaya, pişmeye razı, yalancıya, sahtekâra, haine daima, her devirde karşıdır. Öyledir, güzel kızım,” diye, sanki bu büyülü kuşlarla tanışmış gibi onları özlemle anarak anlatan Umay Nine susunca hepsinin gözünde, göz kamaştırıcı kırmızı tonlarda alev alev yanan kanatlarıyla farklı yönlere gururla uçan iri, gösterişli, muhteşem kuşlar belirdi. Birkaç saniye o sihirli imgelere dalıp gittiler. Bu sessizliği Ertuğrul Amca’nın neşeli sesi böldü:

“Tuğrul da, Umay da kutsal kuş adlarıdır Havinyaz Kızım. Biz iki kuş bulduk birbirimizi sonunda işte!”

Gülmek için dudaklarını kemiren Semahat, az önce içtenlikle öfkelenen Ertuğrul Amca’nın inişli çıkışlı ruh hali ve çocuksu tabiatının kimi zaman içinden çıkamadıkları ağır havayı hafifletmekte önemli bir işlevi olduğunu düşünüp günlerdir ilk kez ona kızmadan baktı. Bu sırada onun elini tutmakta olan Umay Nine genç doktora döndü:

“Şimdi anlat bakayım bana Havinyaz Kızım. Sizlerden uzaktayken bizim bilmediğimiz ama bilmemiz gereken neler olmuştur?”

Efsaneler ve destanlar söz konusu olduğunda en ince ayrıntılara ve simgelere kadar anlatmaya doyamayan Umay Nine’nin, Ateş Kuşu’nun dünyanın her yanında benzer bir efsaneye sahip sihirli yolculuklarından vazgeçip konuyu ivedilikle şimdiki zamana yönlendirdiğini kavrayan Sahaf Semahat, endişelenmekte haksız olmadığını anladı.

“Benim size asıl söylemem gereken şey de budur. Aslında bunu size, zamana yayıp biraz da yumuşatarak anlatacaktım ama en doğrusu olduğu gibi söylemek sanırım,” dedi Havinyaz. “Defne’nin ayağa kalkıp yeniden hayata bağlanması ne Kanat Ağbimin ne de benim sayemdedir. Biz, belki demin Semahat’in dediği o iyi niyet elçileri, Cebrail benzetmesindeki gibi sadece habercileriz... Ya da kimyasal tepkimelerdeki katalizörler gibiyiz.”

Bunu söyledikten sonra güç toplamak istercesine, artık buz gibi olmuş çayını bir dikişte bitirdi.

“Çünkü,” dedi, “çünkü Defne Kaman birkaç gün sonra hastaneden taburcu olduğunda, iyileşen sadece bedeniymiş. Hayatla ilişkisi sıfırmış! Ne yer ne içermiş. İğne ipliğe dönmüş. Haftalarca bi odada gözünü duvara dikmek, arada bi Göreme’de yürüyüş yapmak ve Kanat Ağbi’nin ailesiyle akşam yemeklerinde kısa sohbet etmek dışında dünyaya kapalı, neşesi tükenmiş, insanlığa küs bi hayat yaşamış meğerse. Evin köpeğiyle oynuyormuş, çocuklarla bikaç cümle ediyormuş. Günlerce arazide uzun uzun dürbünle kuş gözlemliyormuş. Çevredeki ağaçlardaki mantarları, topraktaki karıncaları, bahçedeki kuşları falan seyrediyormuş. Hayatında yüzlerce kadına yıllarca rol model olmuş Defne Kaman, hayata küsmüş ve onu yakan yangında küllerinin içine gömülmüş kalmış yani. Fakat onun küllerinden doğmasına neden olan biz değiliz.”

“Zaten biz onu, nükleer santral davasının düştüğü müjdesi için aradığımızda, konuyla ilgilenmemiş, telefonda birkaç kelime konuşmuştu,” diye açıkladı Semahat.

Doktor Havinyaz’ın kendi Cebail benzetmesini önemsedliğini duyunca Semahat’in sesi daha dostane çıkmaya başlamıştı.

“Kimdir Defne kızımızı kanatlarının kırılıp düştüğü yerde şifasıyla iyileştiren ve onu yeniden kanatlandıran kişi, söylesene evlâdım?” diye sordu Ertuğrul Türel.

Bu sırada neredeyse hiç tepki vermeden onları dinleyen Umay Nine sakın görünüyordu.

“O kişi Hamra’nın ta kendisidir,” dedi Doktor Havinyaz.

“Hamra mı?” diye, Semahat ile Ertuğrul Amca aynı anda sordular.

“Evet, Hamra. Aslında gerçek adı Hamra değil ama ağız alışkanlığı işte.”

“Hamra da kim kızım?” diye bozularak tekrar sordu Ertuğrul Amca.

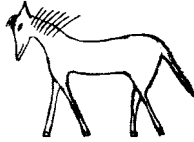
“Aslında adı Nar’dır. Ama hem meyve Nar hem de A’sı uzun okununca Nâr, ateş yani.”

“Tamam, adı Nar olsun! Kimdir bu çocuk, sen onu söyle kızım!”

“E, çocuk onun kızıdır. Hamra Nar, Defne’nin kızıdır ya! Yoksa siz bilmiyor muydunuz? Hay boşboğaz Havin hay!”

Onun bu sözleri üzerine şaşkınlıktan donup kalan Semahat ile Ertuğrul Türel’in aksine, dalgın bakışlarla gözlerini Mardin Ovası’na dikmiş Umay Nine gülümseyerek başını sallıyordu.

10.
KIZININ ADI NAR OLSUN!

“Bizim Mardin’in tek yabancı sınırı Suriye’dir. Zaten bak, şu Mezopotamya Ovası’nın bu yanı Mardin, karşısı Suriye’dir,” diye kolunu uzatıp sanki eli sınırdan Suriye’ye geçmiş gibi başıyla da işaret ederek önlerinde uzanan ovayı gösterdi Havinyaz.

Daha marta gireli birkaç gün olmasına karşın Mardin baharı için bile çok sıcak sayılacak havadan bunalıp güneşin öfkesinden korunmak için bulundukları muhteşem binanın taş avlusuna bir tente istediler. Türkiye’deki pek çok işletmedeki gibi hemen o kırmızı plaj şemsiyelerinden biri açıldı ve İstanbullu misafirler rahatlatıldı. Umay Nine ve Ertuğrul Amca nefeslerini tutmuş, bedenleri Doktor Havinyaz’a doğru gergin bir yay gibi uzanmış, tamamen kulak kesilmiş, onu dinliyorlardı. Şemsiye açılırken başını kaldırıp bakan yalnızca Semahat oldu.

Tepelerindeki plaj şemsiyesinin üzerinde, sağlığa zararları bilinmesine rağmen en çok yoksulların içtiği, dünyada en fazla tek kullanımlık pet şişe atığı oluşturan bir şekerli-gazlı içeceğin reklamı vardı. Plastik atıkların doğadaki tüm canlıları ve doğayı

yok ettiği artık herkes tarafından bilinmesine rağmen, yönetim kurullarında dünyanın en iyi üniversitelerinde okumuş, en zeki ve kültürlü insanların büyük maaşlarla yer aldığı bu gazlı içecek şirketi, kendi içeceğini satan işletmelere, dünyanın her kıtasında bedava güneşlikler, tenteler, minderler, peçeteler, tuzluk-biberlik gibi hediyeler dağıtıyordu. Halklarını sağlığa zararlı olduğu için al-kollü içeceklere karşı ruhsat ve yüksek vergi cezalarıyla korumakla gururlanan devletler, kitleler halinde ölümlere yol açtığı belgelenen bu şekerli-gazlı içeceğin satışını, çocukların ulaşabildiği sokak aralarındaki küçük büfelerde bile onaylıyordu.

“Suriye’de içsavaş başladığından beri Mardin sığınmacıların ilk duraklarından biri oldu. Şimdilik gözden ırak oldukları için bilmi-yorsunuz ama son yıllarda durum gerçekten her iki taraf için de içler acısı. Ucuza iş gücü diye hem sığınmacıları sömüren işverenler hem de onlar yüzünden işini kaybeden yerli halk! Bu arada asıl büyük acıyı savaşta ana babasız kalan minnacık yavrular çekiyor,” diye tane tane anlatan Havinyaz’ın bir an önce asıl konuya gelmesi için sabırsızlanan Semahat, sinirlendiğini göstermemek için gözlerini plaj şemsiyesindeki gazlı içecek markasına dikmişti.

Öte yandan içinden susturmaya çalıştığı bir ses, Defne’nin evinden uzak geçen bir buçuk yılda yaşadığı ama anlatmayı ‘yüz yüze buluşmaya bıraktığı en önemli olayın’ şimdi bu beklenmedik yangın nedeniyle, âniden genç doktorun omuzlarına yüklendiğini söylüyordu. Başından beri gıcık olduğu Doktor Havinyaz’ın iki saat önce havaalanında karşılaştıklarında kendisini kıskandıran enerjisi artık biraz sönmüştü, genç kadın oldukça bunalmış görünüyordu. Yeni ısmarladığı kahvesinin kalan kısmını bir yudumda içti, yutkundu, dudaklarını yaladı, derin bir nefes alıp, büyük bir olasılıkla, hastasına önemli bir teşhisi söylemek zorunda kaldığı en ciddi sesiyle devam etti:

“Bilirsiniz, ‘Sınır Tanımayan Doktorlar’¹¹ diye uluslararası saygın bi örgüt var. Suriye Savaşı başlayınca dünyanın her yanından kopup gelen bu sınır tanımaz yiğit doktorlar, insan hayatı kurtarmak için ölümü göze alıp Suriye’ye gittiler. Bunlardan bazıları savaş alanlarına gitmeden Mardin’e uğrar, bizim hastaneye gelirler, tanışırız. Mardin’de savaştan kurtulan öksüz çocukların korunduğu sığınmacı kampları var. İşte devlet olsun, bizim belediyemiz olsun, halk olsun, bi şekilde hepimiz zorda kalanlara yardım etmeye çalışıyoruz.”

“Hani şu çocuğu anlatacaktın sen bize?” diye araya girdi Ertuğrul Amca.

“Hah işte oraya geleceğim ama önce bunları söylemem şarttır. Bunları demeden mümkünü yok ki olaylar anlaşılсын!”

“O derece çetrefilli, öyle grift diyorsun yani...” diye içini çekti Ertuğrul Amca bu kez. Sonra hâlâ ağzını açmayan Umay Nine’ye dönüp: “Sen de bir şeyler söylesene Sultanım! Haksız mıyım ama?”

“Karışık değil de biraz kalabalık. Şöyle başlayayım: Bizim ‘deli yürek’, *ciwan egît*¹² bi doktorumuz vardır. Adı Doktor Ali Wert-

11 *Sınır Tanımayan Doktorlar (MSF: Médecins Sans Frontières)*, doktor ve sağlık çalışanlarından oluşan uluslararası bir sivil toplum kuruluşudur. Dünya çapındaki faaliyetlerini etkin bir şekilde yürütebilmek için sağlık personelinin yanı sıra diğer meslek gruplarına da ihtiyaç duyar. Sınır Tanımayan Doktorlar (MSF), zor durumdaki insan topluluklarına, doğal veya insan kaynaklı afet mağdurlarına ve silahlı gruplar tarafından şiddete maruz kalmış kişilere, ırk, din, köken ve siyasi görüş ayrımı gözetmeksizin yardım ve destek sağlar. STD evrensel tıp etiği ve bireylerin insani yardım alma hakkı adına, tarafsızlık ve ayrım gözetmeme ilkelerine sıkı sıkıya bağlıdır; faaliyetlerinin sağlıklı biçimde yürütülmesi için özgür çalışma koşulları talep eder. Üyeler, meslek etiği kurallarına riayet etmenin yanı sıra; her türlü siyasi, ekonomik ve dini güç odaklarından bağımsız duruşlarını korumakla yükümlüdür. (Ref: *hipokratist.com*)

12 Ciwan: Genç - Egît: Yiğit (Kürtçe)

her, ki annesi Türk, babası Almandır. Kendisi Berlin’de büyümüş, orada okumuş bir doktordur ama işte o da tıpkı Defne Kaman gibi rahatın –affedersiniz– kışına battığı tiplerden biri! Yani Ali Werther Berlin’de oturup özgür ve uygar bir ülkede yaşamının keyfini süreceği yerde, kalkmış ‘Sınır Tanımaz Doktorlar’a katılmış. O da aynen öbürü gibi uyumsuz, yerinde duramaz, ille haksızlığa uğrayanlara yardım edecek!”

Bunu duyunca Umay Nine kendini tutamayıp gülmeye başladı. O gülünce hepsi biraz rahatladı.

“İşte bu Doktor Ali Werther bi bakarsın atlar Somali’ye, olmaz Halep’e bombaların arasına girer, çocukları, büyükleri ameliyat eder, hayat kurtarır. Doktoruz biz, Hipokrat yemini etmişiz, insan ayırmayız; Kürtmüş, Arapmış, Almanmış hiç derdimiz değildir, ama bu ‘Sınır Tanımayan Doktorlar’ ateşin tam ortasına atlayan türden doktorlar.”

“E hadi ama kızım ya... Bırak Ali’yi Werther’i de anlat artık şu Defne’nin çocuğunu ama... Çatlattın bizi yani!” diye, bu kez Ertuğrul Amca isyan etti.

“Ama Ali Werther’i anlatmadan Defne’nin kızına geçemem ki! Bu mümkün değil. Çünkü bu üçünün kaderi birbirine bağlıdır ve ayırmak bana düşmez.”

Bunun üzerine sanki havada oksijen tükenmiş gibi o ikisi nefeslerini tuttular. O zaman Umay Nine nihayet konuştu:

“Mademki bizi Defnem ve kızına bağlayan bu yiğit doktordur, onun hikâyesini sabırla dinlemek de bize düşer...” O böyle söyleyince Ertuğrul Amca birkaç kez yüksek sesle boğazını temizledi, sinirli bir hareketle çenesini kaşıdı, huzursuzca omuzlarını geriye attı.

“İşte Ali Werther, geçen yıl Suriye’den iki yaşlarında bi bebekle çıkageldi. Perişan bi yavru... Öyle böyle değil... Zavallı yavrucağın gözleri iltihaplı, ellerinde ayaklarında mantarlar üremiş, üflesen

uçacak kadar sıksa. Dediler; annesiyle babası Halep'te gözü önünde öldürülmüştür, o nedenle konuşmuyor, yemiyor, hayata küsmüş, perişan. Çocuk yaşamak istemiyor. Hiç istemiyor. Ali Werther bulmuş kızı, kucağından indirmiyor. Bana dedi: 'Bak Havinyaz, sakın bu çocuk ölmesin, buna el vereceksin.' Peki, başım gözüm üste, dedik. Aldık yıkadık, gözlerini, cildini tedavi ettik, bitlerini kuruttuk, saçlarını toplayıp kurdele taktık, güzel entari giydirdik, oyuncak falan aldık. Tabii ne doğum belgesi ne kimlik var! Biz de aramızda kızın adını Aleppo taktık. Ama yok, olmuyor! Aleppo kız, ayakta durmayı bile istemiyor, gözlerini dikmiş boşluğa, öyle duruyor. Tek hayat işareti yoktur bunda.”

“Anlattıklarından onu görmüş kadar oldum. Kanatları kırılmış bir kuş gibiymiş yavrucak...” dedi Umay Nine kederle.

“Hah, bak aynen öyleydi Umay Ninem. Fakat Ali Werther takmış aklını bu çocuğa; sanırsın öz evladıdır. Bırakmıyor çocuğu yüzüstü, vazgeçmiyor. Bak öyle de inatçıdır kendisi ha! Bak o her yere motosikletle giden adam sırf o çocuk için cip kiraladı, arkasına bebek koltuğu koydu falan. Çocuğu dağ bayır gezdiriyor, köfte pişiriyor elleriyle ki, protein alsın – bak, çok da iyi aşçıdır kendisi. Mardin otlarından şifalı yemekler yapıyor, eliyle besliyor; sanırsın hakikaten kendi öz kızıdır. Bizim Zahit Mungan vardır Mardin’de. Kendisinin meşhur uçurtma atölyesi var, rüya gibi uçurtmalar yapar Zahit. Mardin’in rüzgârı, Zahit’in de Uçurtma Şenlikleri meşhurdur burada. Bak, Doktor Ali, çocuk ruhundan anlar diye oraya götürüyor kızı ama olmuyor! Mardin Müze Müdürü’nün bal damlası oğlu vardır, adı Ali Eren. Kızı onunla oynasın diye oraya götürüyor ama orada da tık yok! Çocuk yanıt vermiyor! Yavrucak öyle büyük bir travma geçirmiş ki, yaşamak istemiyor.”

“Bu anlattıkların olurken Defne Mardin’e gelmiş miydi?” diye sordu Semahat.

“Yok, Defne o sırada Göreme’de, tıpkı Doktor Ali’nin getirdiği çocuk gibi hayata küsmüş vaziyetteymiş ama benim bundan habirim yok henüz. Ne ilginçtir ki, eşzamanlı oluyor bunlar Semahat.”

“Birileri acı çekerken, bundan habersiz milyonların yaşaması ne büyük bir çelişkidir,” diye fısıldadı Semahat. Onu duyduğunu başını sallayarak belli eden Doktor Havinyaz, anlatmaya devam etti:

“Derken, o sırada Kanat Ağbî’nin bi ay sonra gezdireceği İzlandalı bi turist grubu, Kapadokya’dan sonra Mardin’e gelmek istiyor ve o da beni arayıp geldiğimizde bir kahve içer miyiz, diye soruyor. İyi rehberler, yerel halkla turistleri buluşturmayı sever, bilir misin?”

“Sen o sırada Defne’yi hiç tanıımıyorsun değil mi?” diye sordu, şimdi bir film hikâyesi dinler gibi heyecanlanan Ertuğrul Amca.

“Canım, evet ben ‘inek öğrenci’ydim ama memleket meselelerine de öyle ilgisiz değildim Ertuğrul Dedem. Yani Z Kuşağı kadar tekno değilsen de biz de Milenyum kuşağına yakın sayılırız. 80’lerin ortasında doğduk yani! Biz de biraz Susam Sokağı çocuğu sayılırız. Gerçi Güneydoğu doğumluysan buranın dışına çıkınca bazı kesimlerin sana vebalı gibi baktığını maalesef öğreniyorsun ama çok şükür herkes öyle değil. Başım, gözüm can dostlar da edindik okulda. Bak, Ankara’da öğrenciyken Sakarya’daki Barış, Konur’daki İnsan Hakları heykellerinin farkında olan bi gençtim ben meselâ. Yani herhâlde biliyoruz biz de gazeteci Defne Kaman kimdir, kadın sorunlarından çevre sorunlarına, hayatı boyunca gerçeklerin peşinden nasıl koşmuştur, falan...”

“Yok evlâdım, sen hiç kendine alınma!” diyerek güldü Umay Nine. Yaşlı kadın, Havinyaz’ın anlattığı hikâyenin sonunu sanki çoktan kavramış gibi rahat görünüyordu. “Sağ olsun Tuğrul, kendi 68 kuşağını en politik ve entelektüel gençlik kabul ettiği için yaşitları dışındakileri neredeyse cahil cühela sayar. Biz onu böyle kabul ettik, böyle seviyoruz. Sen de etsen iyi olur,” dedi.

“Öyleyizdir ama Sultanım. ‘68 Kuşağı’ başkadır, başka!”

“Yok, bizim kuşak için biraz apolitik derler ya, ben de o yüzden savunmaya geçtim herhâlde,” diye toparlandı Havinyaz. “Biz, yarı Milenyum Kuşağı’nda doğanlar, kimin neyi neden yaptığı hakkını da hemen her türlü veriye erişmekte sessiz ve hızlı bi kuşağız. Hele kadınlar, önümüzü açan önceki kuşağın cesur ve akıllı kadınlarını tanırız biraz. Yani ben şahsen daha lisedeyken gazeteci aktivist Defne Kaman’a hayran bi kızdım ama bi gün onun yakın arkadaşı olacağımı hayal bile edemezdim o sırada ha!”

Tanıştıkları ilk andan beri rahat, doğal ve samimi tavırlarına olduğu kadar sadece bir buçuk yıldır tanıdığı Defne’yi sahiplenişine de bozulduğu genç doktor kadının bu sözleri Semahat’i hâlâ rahatsız etse de artık gıkını çıkartamıyordu. Çünkü Havinyaz, onun kendi yarasına ağlamaktan kör olup başkalarının derdini göremeyen biri olduğunu yüzüne vuruvermişti. Üstelik, kendisinin de derin bir yarası olduğunu ima etmiş, açıkçası Semahat’e haddini bildirmişti.

“İşte Kanat Ağbi beni Mardin turu için aramışken, Havinyaz be, dedi; benim bi sıkıntım var, sen doktorsun, belki bu çaresiz ağbime bi fikir verirsin? Benim burada çok kıymetli bi konuğum vardır ama sağlık durumu pek iyi değildir. Yani fiziksel olarak iyi, test değerleri düzgün ama ciddi depresyonda kendisi. Çok özel, memleket için kıymetli bi insan, haliyle çok üzülüyoruz. Ne yapacağımızı bilemiyoruz. Dedim: Kanat Ağbim, ben psikiyatrist değilim, kalp, damar hastalıkları uzmanıyım. Övünmek gibi olmasın ama kadın cerrahımdır bu arada. Dedi: İşte o yüzden sana danışıyorum ya kız! Değerli konuğumuzun kalbi kırıktır. Memleket için çok önemli bi kalemidir kendisi. O böyle deyince ben sevinçle, a, yazar mıdır konuğun, diye heyecanlandım, biliyor musun? Yerli kadın yazarlardan bikaç tane sevdiklerim vardır. Kanat Ağbi dedi: Yok, bu tanınmış bi gazetecidir. Oyyy, o zaman ben bi merak ettim ki sorma!”

“Peki o zaman mı gittin Kapadokya’ya?” diye sordu Ertuğrul Amca.

“Yok, ben zannediyorum ki, Kanat Ağbi İzlandalıları getirirken, o gazeteci kadını da getirecektir Mardin’e. Ama biraz tereddüt etti. Dedim: Ben hekimim Kanat Ağbi. Hipokrat yeminim vardır. Hasta adı dâhil hiçbir bilgi çıkamaz bizden. O zaman daha o adını söyler söylemez, akan sular durdu benim için. Dedim: Kanat Ağbim, ben yarın geliyorum size. Defne Kaman bize lâzımdır. Kaç tane namuslu, gerçeği araştıran gazeteci kalmıştır memlekette? Hani diyorlar ya, artık ‘gerçek sonrası’ sahte haber çağındayız diye! Bizim bu kadına ihtiyacımız vardır. Hemen Ali Werther’e dedim; hadi al sen şu Aleppo kızı, gidelim Kapadokya’ya, hem belki hava değişikliği çocuğa da iyi gelir. O da meğer Kapadokya’yı hiç görmemiş mi? Söylemeyi unuttum, Ali Werther de Ertuğrul Dedem gibi fotoğraf çekmeye düşkündür, ciddi fotoğrafçıdır ha! Ve hiç Kapadokya’yı görmemiştir! Olacak şey değil!”

“Aa, o da benim gibi fotoğrafçı demek ki?” diye boynundan hiç çıkartmadığı Rolleiflex kamerasını işaret etti Ertuğrul Türel, neredeyse çocuk gibi sevinerek.

Havinyaz, “Ama onun fotoğrafları ünlü bi fotoğraf sitesinde yayımlanıyor ve acayip kalabalık takipçisi vardır!” deyince, hemen küstü yaşlı adam.

“Ben motorla gidecektim Göreme’ye ama yanımızda çocuk olunca, ertesi gün biz atladık cipe. Çocuğu sarıp sarmaladık, güzelce oturttuk arka koltuğa. Zaten çocuk etten bir külçe, ne sesi var ağzında ne ışığı var gözünde. Çıktık yola. Meğer o yolculuk hepimizin hayatını değiştirecekmiş.”

“Aa, sen motor da mı kullanıyorsun?” diye hayretle sordu Semahat.

“Ya evet, elden düşme de olsa var bir motorum, araba kullanmaktan daha fazla özgürlük duygusu veriyor insana. İstersen sana da öğretirim.”

“Hah, bir bu eksikti!” diye homurdanan Semahat bu noktada artık genç doktora ne bozuluyor ne de ondan nefret ediyordu. Hayatında belki ilk kez birini açıkça kıskanıyordu. Sahaf Semahat, koskocaman bir yetişkinen, Doktor Havinyaz’ı resmen kıskandığını anladığı için kendine fena halde kırıldı.

“Söylemesi ayıp, ben de fena fotoğrafçı sayılmam,” diyerek boyundan sadece yatarken çıkarttığı antika fotoğraf makinasını bu kez Havinyaz’ın gözüne soktu Ertuğrul Türel. “Kapadokya’da kınılmıştı ama sağ olsun Karaca ile Güneş Amerika’da aynısından bulup İstanbul’a gelen biriyle bana yolladılar. Ben şu Doktor Ali Werther’le tanışım da onun fotoğraf sitesini sorayım. Belki beni de kabul ederler.”

“Demek içinüz, şahsen hiç tanımadığınız Defnem’e şifa olmak için Kapadokya’ya doğru bir yolculuğa çıktınız. Bizim kültürümüzde bilinen birçok hayırlı hikâyede böyle mukaddes bir yolculuk vardır. Aslında hayatın kendisi yolculuktur. Duran hikâye, hareketsiz hayat olmaz, biter,” diye Ertuğrul Amca’nın sözünü kesen Umay Nine kendi kendine konuşur gibiydi.

“Çok haklısın Umay Ninem. Bizimki de aynen öyle oldu. Kapadokya’ya vardığımızda geçen sene neredeyse bu zamanlardı. O günü hiç unutmam; serin, ılık ılık güneşli bi pazardı. Kanat Ağbi bizi kapıda karşıladı. Ali Werther ve çocukla tanıştı. Bizi, Defne Kaman’ın yanımıza çıkmayacağı, çıkarsa da pek konuşmayacağı konusunda fısıldayarak uyardı. Hakikaten endişeliydi. Biz eve girdik, Pirjo ve çocuklarla şakalaşıp ayakkabılarımızı çıkartırken birden öyle bi şey oldu ki, ona ancak mucize denir!”

“Kızım çatlatma insanı, anlatsana ne oldu?” diye oturduğu sandalyeden ayağa fırladı Ertuğrul Amca.

“Merak etme, güzel bir şey olmuş işte Tuğrulcuğum. Dur, sen sakın aşırı heyecanlanma lütfen!” dedi Umay Nine.

“Vallahi doğru söyler Umay Ninem. Çok güzel bi şey oldu. Bi mucize! Ali Werther’in kucağında haftalardır pelte gibi duran küçük kız birden yere atladı ve odanın bir ucundaki koltukta, bi battaniyeye sarınmış, başka bi âlemdeymiş gibi oturan solgun, sessiz, kızıl saçlı kadına doğru koşmaya başladı. Bu sırada ‘Hamra Hamra!’ diye sevinçle bağırıyordu. Hani dilsiz ve sağır, engelli diye bildiğimiz o çocuk yapıyor bunu ha! Biz, ağzımız şaşkınlıktan açık küçük kıza bakarken, koltuktaki kadın kalktı ve yere çömelerek çocuğa kollarını açtı. Çocuk o açılmış kucağa koştu ve bu ikisi birbirlerine özlemle sarıldılar. Bu öyle bi kucaklaşmaydı ki, sanırsın o ikisi yıllardır birbirlerine hasret kalmıştır da sonunda kavuşmaktadır. Hepimiz bakakaldık. Aylardır koltuğa yapışmış gibi yaşayan Defne Kaman ile yine aylardır yürümeyen, konuşmayan Aleppo çocuk sarmaş dolaş olmuştu. Biz öyle donmuş kalmış bunlara bakıyoruz ha! Çocuk, bi ara geri çekildi ve elleriyle Defne’nin saçlarına dokunup okşamaya başladı. Bu sırada ‘Hamra,’ diye mırıldanıyordu. Hamra, Arapça kırmızı demektir.”

Derin bir sessizlik oldu. Dördünün de gözleri dolmuştu.

“Fakat Arapça ‘ahmer’ kırmızı anlamına gelir. Meselâ, Kızılay’ın Arapçası Hilal-i Ahmer’dir,” diye, Havinyaz’ın Arapçasını düzeltmek istedi Ertuğrul Türel. Yaşlanmış olsa da “eski tüfek” sözünü kendine yakıştırır, hâlâ altta kalmaya hiç dayanamazdı.

Mardinlilerin çoğu anadili olmasa bile Arapça anlar, hatta konuşur. Bu yüzden Havinyaz gülmeye başladı. Bu kiminin dediği gibi “Beyaz Türkler”in “kart kurt”tan başlayarak Kürtlere devamlı bir şeyler öğretme heveslerine alışmıştı ama her ırktan ve yaştan erkeğin yaşlandıklarında bile, ırk ve kültür fark etmeksizin tüm

kadınlara hep bir şeyler öğretme çabasındaki “erbilgiçlik” hastalığı, genç kuşak kadınları artık çok güldürüyordu.

“Arapça, Türkçeye benzemez. Arapçada sıfatların dişil ve eril halleri vardır Ertuğrul Dedem. Hamra dişil kırmızıdır,” dedi, hiç kibirlenmeden ama çok kesin bir tonla.

“Çocuğun annesi de kızıl saçlıymış demek...” diye mırıldandı Umay Nine, sevinçli bir sesle.

“Biz de aynen böyle düşündük Umay Ninem. Aman, o haftalardır konuşmaz, duymaz, iştahsız, sevinçsiz, umarsız çocuk, o akşam ne şarkılar, ninniler söyledi, Defne’ye ne masallar anlattı Arapça, ne cilteler yaptı tatlılıkla, bi görsen şaşar kalırdın! Defne’nin kucağından inmedi bi türlü. O sırada Kanat Ağbi benim kulağıma demez mi: ‘Vallahi çok şaşırdım Havinyaz! Baksana, o haftalardır konuşmaz, yemez, içmez, gülmez, umarsız Defne Kaman ilk defa canlandı, hayat buldu yah! Bu çocuk Hızır gibi yetişti, derman oldu hepimize! Sağ olasin Havin, çok yaşayasin sen!’ Bak yalanım varsa ne olayım! İnan ki, birebir böyle dedi. E, ben daha da bi şey demem valla!” diye konuşan Doktor Havinyaz’ın sesi titredi, o gece yaşadıklarını yeniden görmüş gibi gözleri sevinçten yaşardı, dudaklarını bastırıp kendini kontrol etmeye çalıştı.

O zaman Umay Bayülgen ayağa kalkıp genç kadının yanındaki sandalyeye oturdu. Sakin ve alçak bir sesle konuştu:

“Kızım sen, Ali ve Kanat, bu koskoca dünyada pusulasız ve umutsuz, zifiri karanlıkta kalakalmış iki cana uzanıp önlerinde kilitli duran kapıyı açmışsınız. Sizler o kapıdan, bu iki cana dışarıdaki güneşi, ışığı ve ateşi göstermeye vesile olmuşsunuz. Şimdi elbette sevinç gözyaşı dökmeyi hak ediyorsun, adı gibi kalbi güzel kızım.”

Yaşlı kadın böyle söyleyince genç doktor onun incecik, buruşuk, bembeyaz elini tuttu ve yanağına götürüp sürdü, içi yıkanarak

ağladı. Onun sadece sevinçten değil, kendi yarasına da dokunmuş bir nefes yüzünden ağladığını düşünen Umay Nine, o anda Havinyaz'ın annesiz büyümüş bir çocuk olduğunu hissetti ve onu bir koluyla kucakladı. Onları sessizce izleyen Ertuğrul Türel ile Semahat de duygulandılar. Fakat Semahat'in kıskanma duygusu yine ağır bastı ve kendini tutamadı.

"Bazen doğru zamanda doğru yerde olmak büyük bir şanstır elbette," dedi ama der demez de ne kadar saçmaladığını anlayıp pişmanlıkla içini çekti. Bu genç doktor kadının, kendisinin büyük emekle kazandığı değerli dostlarını elinden almasına öyle bozuluyordu ki, bu yüzden aslında aynı zorlukla inşa ettiği kendi gururunu da zedelediğini görüyor fakat bir türlü kendini kontrol edemiyordu. Sabahtan beri Havinyaz'a şu yaptıklarını ve söylediklerini başkası yapsa, etse, en hafifinden 'çiğlik' derdi. Çiğlik! Bildiğin pişmemiş, kaba, ilkel, ergen falan...

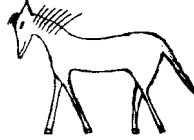
"Semahat de geçmişte, başka bir sıkıntılı zamanda, senin gibi Defnem'in yoluna ışık tutmuş, hiçbirimizin aklına gelmeyen kıymetli *Kutadgu Bilig'*den beyitler çözerek karanlığı aydınlatmıştı. İyilik eden, sonunda iyilik bulur evlatlarım," diye Semahat'e gülümsedi Umay Nine. Bu sözlerle birlikte kendini çiğ ve kaba bulunduğu için utanan Semahat, artık yerin dibine girdi ve orada saklandı.

"Hani yıllarca hayattaki amacın bellidir, onun için okursun veya çalışırsın, önüne çıkan engellerle savaşırsın, yenilsen de yoluna devam edersin falan... İdeallerin vardır, yolun bellidir, millet boş boş gezerken sen daha çocukluktan başlayarak kendini o iş ve o hayat için hazırlarsın ya... İşte Defne Kaman böyle hazırlanmış gazeteciliğe," dedi Havinyaz. Daha bir rahatlamış görünüyordu

"Yani Defne Kaman, canlıların canını korumak için doğru haberci olmak istemiş. Haberciliği reklamcılık, pazarlamacılık gibi

gören sözde gazetecilerden ya da yönetenin istediği haberleri yapan ‘iliştirilmiş gazeteci’lerden değil. Ünlü, zengin, özel hayatıyla gündemde olmak veya güç sahibi olmak değilmiş amacı. Hep bunun için çalışmış, kim bilir ne engellerle savaşmış ve dürüst kalabilmek için kimlerden vazgeçmiş? Sonra pat! İşten atılıvermiş. 20 yıllık işinden kovulmuş. Neden? Doğruyu, hem de kaynak göstererek yazdığı için. O zaman durmuş. Durmuş ve kendine o berbat soruyu sormuş olmalı: ‘Peki şimdi ne olacak?’ Evet. Ben çok iyi tanırım ‘Peki şimdi ne olacak?’ çaresizliğini yaşamış insanı. Defne Kaman bunu yaşamış ve yaşama küsmüştü!” dedi Doktor Havinyaz Elçi.

11. PEKİ ŞİMDİ NE OLACAK?

Herkesin hayatında en az bir kez olmuştur.

Üzerine yıllarca emek verdiği bütün planların bozulduğu, umudun kaybolduğu, o “Peki şimdi ne olacak?” diye duvara çarptığı, boşluğa yuvarlandığı, yapayalnız kaldığı ve verecek tek bir yanıt olmadığı bir zaman. Kimi kez aylarca, hatta yıllarca süren bulanık, çok bulutlu, boğucu hava.

Yaşanan hayal kırıklığı o kadar büyüktür ki, kişinin yaşına ve kaçınıcı kez “Peki ne olacak şimdi?” şoku yaşadığına bağlı olarak, o kendini cezalandırmaktan neredeyse zevkle acı çekme dönemi hiç bitmesin bile isteyebilir. O soruya yanıt bulma isteği, ancak kişi hazır olduğunda canlanır. O zaman kişi, karşısına çıkan yeni başlangıçları görmek için kullanır gözlerini.

Ve gerçekten kişiyi öldürmeyen şey, onu güçlendirir.

Onlar neredeyse dünyadan kopmuş gibi Havinyaz’ı dinlerken güler yüzlü garson kız, bir tepsi dolusu su, limonata, reyhan şerbeti ve kola ile masalarına gelip, bunları otelin İstanbullu misafirlere ikramı olarak bıraktı.

“O gece hiç uyumadık. Göreme’de, Kanat Ağbiler’in evinde, Defne Kaman’a Mardin’de sığınmacı öksüz ve yetimler için kurduğumuz anaokulundaki sanat terapi grubundan bahsettik. Avrupa Birliği’ne bi türlü başvurup alamadığımız fonlardan, kendi olanaklarımızla öksüz bebeklere müzik, resim, dans, oyun grupları kurduğumuzdan, topluma uyum sağlayabilsinler diye onlara Türkçe öğretmeye çalışıp şans vermek isteğimizden bahsettik. Bu sırada ‘Sınır Tanımayan Doktorlar’da çalışan Ali Werther’le ‘Sınır Tanımayan Gazeteciler’den¹³ Defne’nin bazı ortak arkadaşları olduğu ortaya çıktı. O ortak dostlar bunları bi gecede arkadaş yapmaya yetti ama asıl önemlisi, ikisi de o sırada bizim Aleppo adını taktığımız çocuğa tutkundular. Zaten o çocuk bunları birbirine sımsıkı bağladı.”

Defne Kaman ile Ali Werther’in birbirine sımsıkı bağlandığını coşkuyla anlatan Havinyaz’ın bu ‘sımsıkı bağlanmak’ ile tam olarak ne demek istediğini merak etseler de şimdi sırası olmadığını düşünerek hiçbiri soramadı.

“O gece evdeki üç çocuk uyuduktan sonra biz sabaha kadar önce, her ne kadar bizim Süryani şarapları kadar olmasa da güzel Kapadokya şarapları, sonra kahve ve çay içerek unutulmaz bi sohbetin ucuna takıldık gittik. Hatıralarımdan asla silinmeyecek

13 *Sınır Tanımayan Gazeteciler (RSF: Reporters Sans Frontières)* Paris kökenli, basın özgürlüğünü savunan uluslararası bir sivil toplum kuruluşudur. Robert Ménard, Rony Brauman ve gazeteci Jean-Claude Guillebaud tarafından 1985 yılında kuruldu. Her insanın özgür ve güvenilir haber alma hakkını savunan uluslararası bir sivil toplum kuruluşudur. Yolsuzluk, çıkar çatışmaları ve ayrımcılığı reddeder; şeffaflık, karşılıklı saygı, diyalog, tabiata saygı, prensipleri arasındadır. Sınır Tanımayan Gazeteciler tamamen bağımsızdır, hiçbir maddi çıkar, bağış kabul etmez ve etki altında kalmaz. STG, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nin 19. maddesine, gazetecilik etik ve Münih Gazetecilik Görev ve Hakları Beyannamesi’ne bağlıdır. (Ref: rsf.org)

muhteşem bi gecedir Kapadokya'daki o olağanüstü gece. Bi kurtuluş müjdesi, küllerinden yeniden doğuş mucizesidir adeta!"

"Mucize gecelerin, sevincin, iyi dostların bol olsun Havinyaz kızım. İyilikle dolu kalpleri bencillikle, hırsla, hasetle kıranlar, kendi kalplerini kaybetsin! Sana da zor zamanlarında iyilik perileri yardım etsin!" diye dua etti Umay Nine.

"Tabii Kaptan Kanat da çok sevinmiştir. Sağ olsun kendisi Defne'yi bir akraba gibi sahiplendi," dedi Semahat.

"Sevinmez mi? Sabaha karşı ben uyumak için kanepeye kıvrılırken Kanat Ağbi sevinçle boynuma sarıldı, kız, dedi, Allah senden razı olsun! Defne Kaman'ı iyileştirdin. Dedim: Yok ağbi, ben sadece bi ulak sayılırım... Bak Semahat, o vakit senin o Cebail Melek metaforunu bilseydim patlatırdım vallahi! Dedim: Defne Kaman'ı ben değil, çocuk iyileştirmiştir. Sonra sırayla, nöbetleşe uyuduk. Ertesi gün öğleden sonra yola çıktık. Defne Kaman bizimle o gün Mardin'e geldi."

Defne Kaman'ın yeni hayatına başlama kararı verdiği o âna ve birlikte Mardin'e yaptıkları yolculuğa sanki birebir tanık olmuş gibi gülmüşediler. O zaman masadaki içecekleri fark edip içmeye başladılar.

"Sen Arapça da biliyorsun demek ki?" diye yine araya girdi Ertuğrul Amca. Belli ki, erbilgiçlik ciddi bir hastalıktı ve tedavisi yoktu. Bu kez üç kadın da onu duymazdan geldi.

"Dönüş yolunda arka koltukta Defne'yi gülücükler ve öpücüklerle boğan Nar Çocuk'un, gidişteki *post-mortem* görünüşlü çocukla ilgisi yoktu. Hayatımda yaptığım en sevinçli yolculuktu diyebilirim. Biz doktorlar için bir hastamızın hayata dönmesinin verdiği hazzı anlatmak zordur."

"Sen anlatmayı başardın Doktor Havinyaz! Daha nice sevinçler yaşayasınız inşallah kızım!" derken genç doktora yeniden sarıldı Umay Nine. Sonra kalkıp ilk oturduğu sandalyeye geçti.

“Defne’nin katılımından sonra, ‘Sınır Tanımayan Gazeteciler’ gibi STK’lar desteğiyle aldığımız fonlarla burada sığınmacı çocuklar için kurduğumuz ‘Çocuk Her Yerde Çocuktur Derneği’ büyüdü, gelişti. Dediğim gibi, Mardinli okul öncesi çocuklar da gelmeye başladı. Çocuk kovulur mu, hepsine açtık kapımızı. Yani AB ve BM’den sığınmacılara verilen hibe, yerli çocukların daha çok işine yaradı.”

Bu sırada sanki çocukları görüyormuş gibi gülümseyen Havin-yaz çayını yudumladı.

“Ama bak, bu senin torunun var ya, inanılmaz bi kadın Umay Nine! Hani

gözümle görmesem inanamazdım, Defne Kaman öyle bi söz sihircisi, öyle etkileyici bi masalcı ki, çocuklar onu dinlerken acılarını unutup iyileşiyorlar yeminle! Tabii çocuklara ulaşabilmek sadece hareketlerle olmuyor, bu yüzden kendisi biraz Arapça, biraz Kürtçe öğrendi zamanla. Zaten çocuklar, büyüklerden daha çabuk dil öğreniyor, bi çoğu Türkçeyi söktü çabucak. Ama ilk zamanlar mutlaka birimiz onun masallarını Arapçaya çeviriyorduk. Eğer hiçbirimiz gelemiyorsak, Defne tahtaya resimler çizerek anlatırdı hikâyelerini.”

“Oysa daha iki yıl önce İzlandaca öğreniyordu Defne. Hayat ne tuhaf, ne beklenmedik olaylarla dolu...” dedi Semahat.

“Aa, İzlandaca mı? Bak o yüzden Kanat Ağbı’nın getirdiği İzlandalı turistlerle konuşuyordu demek? Fakat Semahat, kimin aklına gelir Allah aşkına: Yani ‘sıfır’, ‘hiç’ ve ‘sonsuz’ büyükler için bile son derece soyut değil mi? Ama Defne bunu bi keçi masalıyla çizerek anlatınca hepsi anlıyor ve tek tek keçi oluyorlar. Sonra meselâ ‘Zebralar neden çizgilidir?’ diye iki saat çocukları meraklandırıp düşündürmek, soru sormaya yönlendirmek falan... Yani diyeceğim şu: Bizim derneğimizin başarısı arttıkça ve büyüdükçe

BM Dünya Mülteciler Birliği ve bizim Dışışleri Bakanlığı destekli kaynaklar bulmaya başladık.”

“Demek Defnem, keçi hikâyesiyle ‘sıfır’, ‘hiç’ ve ‘sonsuz’u anlatıyordu çocuklara?” diye birden genç doktorun sözünü kesen Umay Nine çok sevinmiş görünüyordu. “Zebraların neden çizgili olduğunu da unutmamış Ayçöreğim. Gördünüz mü çocuklar, hayatta işe yaramayan bir bilgi yoktur, yeter ki, hiçbir canlıyı ve bilgiyi küçümsemeyin!”

Onun ne demek istediğini ve neden sevindiğini anlamayan diğerleri, insanların hep yaptıkları gibi, kavrayamadıkları şeyleri kadının yaşlılığına verdiler. Genç olsaydı o zaman da gençliğine vereceklerdi.

“Bütün bunlardan Umay Ninesi’ni haberdar etmemesini yadırgadım şahsen!” diye araya girdi Ertuğrul Amca, sesi kırgın çıkmıştı. Onun erbilgiçlik girişimlerini ciddiye almadıkları için bozulduğunu unutmuş görünen Umay Nine, “Aslında son zamanlarda Ayçöreğim hem görüntülü konuşmalarımızda hem de kendi tv yayınlarında bana cıvı cıvı sesi, parlayan gözleriyle bazı ipuçları veriyordu. Onun kalbinde belki de birden fazla aşk yeşerdiğini, yeniden ayağa kalkıp uçmaya hazırlandığını hissediyordum ama biliyorsunuz, ben soru sormam. İnsanlar ancak hazır olduklarında size kendi hikâyelerini anlatırlar. Demek ki, evlat edinme işlemini tamamlayınca her şeyi anlatacaktı bize,” diye mutluluktan yüzü ışıldayarak konuştu.

“Resmi adını neden Hamra değil de Nar koydunuz çocuğun?” diye birden soruverdi Semahat. Kendisi gerçek adı Bahar’ı yıllarca saklayıp Semahat olarak yaşamak zorunda kalmış ve toplumun topluca öldürdüğü Bahar’ı yaşamak için de artık geç kalmıştı.

“İşte biz üçümüz şöyle düşündük: Eğer çocuğun annesinin adı Hamra idiyse ve gözü önünde öldürüldüyse bizim ona aynı adı

vermemiz haksızlık olacaktır. Çocuk bunu hatırlayamayacak kadar küçük olsa da o adı her duyduğunda sanki aynı acıyı hissedecekmiş gibi endişelenecektik, o da bunu fark edecekti. Sonunda bu konuda anlaştık ama vereceğimiz isimde anlaşılamadık bi türlü.”

“E, işte Ahmer adını verseydiniz ya! Hem manası kırmızı hem de annesinin adını çağrıştırmıyor,” diye tutturdu Ertuğrul Amca.

“Kız çocuğuna Ahmer adı olmuyormuş işte. Hem bu çocuk Türkiye’de büyüyecek. Neden anlaşılır, seveceği, modern bir ismi hak etmesin Ertuğrul Amca?” diye sordu Semahat.

Daha küçük bir kızken Semahat’i ‘namus cinayeti’ne kurban gitmekten kurtaran ve İstanbul’a kaçmasına yardım eden, akrabalarının yanına yerleştirerek hayatını kurtaran Ertuğrul Türel, onun kendi adını değiştirmek zorunda kaldığını şimdi unutmuş görünüyordu.

“Defne kızına ‘Ateş’ adını istiyordu. Ali Werther, ki o da çocuğun manevi babası sayılır, ‘Barış’ adında direniyordu. Ben de ‘Berfin’ adını severim. İşte o sırada Masalcı Kadın çocuğa öyle bir ad buldu ki, hepimiz çok sevdik ve böylece adı Nar oldu.”

“Aferin Masalcı Kadın’a! Belli ki o, bilgedir, yektadır, özgedir. Nar, pek güzel bir yeğleme olmuş. Pek güzel, bereket sembolü, şifalı meyvedir. Hem de ateş manasına gelir,” diyerek gülümsedi Umay Nine.

“Evet, Masalcı Kadın Mardinimiz’in uğurudur, gururudur. Defne’nin de buradaki ninesi olmuştur. Zaten bugün eğer yorgun değilseniz, bekler sizin ziyaretinizi. Bu sabah bana dedi: Umay Kadın’la tanışma zamanımız artık gelmiştir.”

“Eğer Masalcı Kadın, Defnem’le Narım’ın izini bulmamıza yardım ederse davetine hemen şimdi dönüş yapalım,” dedi Umay Nine ama Semahat ile Ertuğrul Amca söz birliği etmiş gibi bu fikre aynı anda itiraz ettiler. Onun yemek yemeden ve birkaç

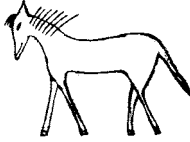
saat dinlenmeden otelden çıkmasına karşı koyacaklarını son derece kararlı bir sesle açıkladılar.

Aslında Umay Nine'nin içsesi de dinlenmeye ihtiyacı olduğunu söylüyordu fakat rüyasında bir tayla koşan Defne gözlü at ondan yardım istiyorken şimdi yatıp dinlenmek olacak iş değildi. Böylece Semahat, Umay Nine ile Ertuğrul Amca dinlenirken hastaneye dönmek için ayağa kalkan Havinyaz'ı arabasına kadar geçirmeyi teklif etti. Semahat'ın bu jesti yaşlı çifti memnun etti. Bu, nihayet iki kadın arasındaki tatsızlık bitiyor, demekti. Onlar taş avlunun merdivenlerine doğru ilerlerken Umay ile Ertuğrul bakışıp muzipçe gülümsediler. Aradan on dakika geçmişti ki, Semahat telaşla yanlarına döndü, çantasını aldı ve Havinyaz ile Mardin turu yapacağını söyleyip koşarak çıktı gitti. Yaşlı adam bu duruma hiç anlam verememiş, şaşırırken, Umay Nine ayağa kalktı, dinlenmek için otel odasına gideceğini söyledi.

Kafasına koyduğunu mutlaka yapan Umay Bayülgen'in dinlenmeyi böyle kolay kabul etmesine önce şaşırın Ertuğrul Amca sonra her zamanki iyimserliğiyle bunu iyiye işaret sayarak rahatladı. Artık rahat rahat fotoğraf çekeceği için keyfi yerine gelmişti ki, masada üzerine elyazısıyla dört kelime yazılmış kâğıt peçeteleri gördü. Semahat ve Umay'ın elyazılarını iyi tanıdığı için hem Semahat'ın hem de -tanımadığı yazının sahibi- Havinyaz'ın aynı soruyu yazmış olduğunu gördü:

“Peki şimdi ne olacak?”

KÖTÜLÜK DAİMA EN YAKININDA SAKLANIR

“Ben Havinyaz’ı geçirip geleceğim,” diyen ama onunla birlikte giden Semahat, aslında Doktor Havinyaz’dan anlatmadıkları konusunda bilgi edinmek istiyordu. Birlikte otelin taş terasından merdivene doğru yürürken nihayet sordu:

“Ya, ben bir türlü soramıyorum ama Defne’nin başına aslında ne gelmiş olabilir? Kaybolduğunu polise bildirdiniz mi?”

“Polis zaten durumu biliyordu,” dedi Havinyaz.

“Hangi durumu biliyordu?”

“Defne’nin tehdit edildiğini.”

“Tehdit mi? Niye ki?” diye şaşırdı Semahat.

Durup az önce Defne’yle ilgili öğrendiklerini kafasından geçirdi ama bir şey bulamadı. Yine de kaçırdığı veya kendisinin bilmediği ama bu “çokbilmiş doktor kadın”ın bildiği bir şey varsa, ona direkt sormayı kendine yediremediği için sanki özet yaparmış gibi saymaya başladı.

“Yani düşününce ben ortada bir şey bulamıyorum. Defne Kaman artık resmen bir gazetede çalışan aktif bir gazeteci değil.

Sadece kendine ait bir Youtube kanalından haftada bir kez Türkiye’de ve dünyadaki iklim ve çevreyle ilgili haberler derliyor; maden, HES, TES, NES ve bu gibi nedenlerle çevreye, tarıma zararlı projeleri takip eden aktivistlerin sesi oluyor; zaten sadece 170 bin kadar abonesi var. Hani ünlülerin milyonluk takipçilerini düşününce Defne’yi çok da ciddiye almazlar herhâlde? Ayrıca hakkındaki nükleer davası da düştü, artık karşı karşıya kaldığı bir soruşturma falan yok. Sonuçta yüzlerce işsiz gazeteciden biri o. Kim, neden tehdit etsin ki onu? Zaten haber yapmasın diye hayatın dışına ittiler kadını! Dedesiyle ninesinin mülkleri olmasa diğer işsiz gazeteciler gibi o da aç kalırdı.”

“Semahat!” diye fısıldadı Havinyaz, onun sözünü kesip kolumdan tutarak merdivenin terastan görünmeyecek bir köşesine doğru çekerken. “Sığınmacı karşıtı bazı gruplar bir süredir tehdit ediyor hepimizi. Bunlar Mardinli değil, dışarılıklılar. Bunları kim finanse ediyor bilmiyoruz ama ellerini kollarını sallayarak insanları tehdit edebildiklerine göre, arkalarında güvendikleri güçlü birileri olabilir.”

“Ama bu çok ciddi bir durum!” diye endişeyle içini çekti Semahat.

“Defne Kaman buraya gelmeden önce dağınık ve düzensiz devam eden ‘Çocuk Her Yerde Çocuktur’ derneğinin önünde yer alan mülteci ve sığınmacı sözcüklerini, başımıza iş açmasın diye zaten çıkartmıştık. Fakat Defne’nin sağladığı olanaklardan sonra birçok atanamamış öğretmene, sanatçıya, yoksulluktan okuyamayan üniversite öğrencisine ve özellikle kadınlara iş olanağı sağladık. Belki de bu modelin Mardin’den Türkiye’ye yayılması düşüncesi bile bazılarını rahatsız etti ve tehditler arttı,” diye fısıldadı.

“Anlıyorum!” diye kaşlarını çattı Semahat, endişeliydi, kolunu sanki kaçmasını engellemek istercesine hâlâ sıkı sıkı tutan

Havinyaz'a sığınmacılar konusunda bir şeyler söylemek ihtiyacı hissetti. Fakat Türkiye'ye son yıllarda milyonlarca sığınmacının düzensiz ve kontrolsüz gelmesi konusunda onun da kafası pek çok insan gibi karıştı. Bir yandan da yaşadığı gerçekler vicdanıyla çelişiyordu. Sonra cesaretini topladı:

“Politik doğrucu konuşmama riskini göze alarak açıkça söyleyeceğim Havinyaz. Bence bu sığınmacı ve mülteci konusu iğneli fiçı gibi, ne kadar vicdanlı ve iyi niyetli olsan da içine bir düştün mü mutlaka canın yanıyor. Ve şimdi hepimiz o fiçinin içindeyiz,” dedi.

Sonra kendisini de şaşırtacak kadar rahatlıkla, bu konuda açıklamaya çekindiği düşüncelerini, genç kadına açık açık anlatmaya başladı:

“Yani savaştan kaçan kadınlara ve özellikle çocuklara elbette kucak açılmalı. Hem de hiçbir ayırım gözetmeden. Ben çocuklara duyulan düşmanlığı gerçekten anlamakta zorlanıyorum. Ama Türkiye'nin de tıpkı Avrupa ülkeleri gibi bir mülteci politikası olmalı. Avrupa Birliği'nin sadece para ödeyerek milyonlarca mülteciyi, özellikle sığınmacı statüsünde kalmaları şartıyla Türkiye'de tutma politikası insan haklarına aykırı bir tutum sayılmaz mı?”

Onu başını sallayarak onaylandı Havinyaz.

“Kaldı ki, insan-dışı canlıların da hakları var. Tüm yunus parkları ve hayvanat bahçeleri yasaklanmalı. Söylesene tel örgülerle çevrilmiş, çadırlarla dolu o mülteci kamplarının onlardan farkı ne? Ha?”

Birden durdu. İyice saçmalamıştı galiba... Acaba bu düşüncelerini dile getirdiği için Havinyaz onu hem şapşal hem de ırkçı olarak mı görecekti? Eğer görürse kendisi buna üzülür müydü?

“Demek istiyorum ki; düzensiz ve kontrolsüzce ülkemize alınan sığınmacılar arasında eğer varsa kriminaller, teröristler, kadın ve çocuk tecavüzcüleri girmemeli bizim memlekete. Ayrıca yeni

gelenlere daha önce gelip yerleşmişlerin işleri ve hakları verilmemeli. Yani vatandaşlık hakkı verilmez, kazanılır,” dedi.

Havinyaz, canı sıkılarak içini çekti:

“Söylediklerinin haklı yanı var ama sanki insanlığın tümü aslında göçebe değilmiş gibi, herkes kendini yerli sayıyor. Mültecilere ve sığınmacılara duyulan düşmanlık, dünyanın her yerinde, her zaman ciddi ve tehlikeli bi konu Semahat!”

Sonra Semahat’ın kolunu hâlâ sımsıkı kavramış olduğunu fark edince şaşırdı. Pat diye bıraktı.

“Kusura bakma, ben de biraz gerginim Semahat.”

Onun özür dilemesi Semahat’i rahatlattı.

“Desene Defne’nin başı çok büyük dertte!” dedi.

“Bak bizim Mardin’in yerlisi birbirine, komşusunun kültürüne kin duymaz. Yok şarap mı içer, Mırra mı, başını mı örter, bacağı mı açar, hiç karışmaz Semahat. Buralılar bin yıldır bu kültürü korumuş. Yaşanan Ermeni ve Süryani sürgünleri de yine dışarıklı ayrımcıların işidir. Bak bize karışmasınlar, Vallahi *biz burada iyiyiz!* Sığınmacı konusuna gelince; eğer kim yerlidir, kim dışarıklı konusuna gireceksek, o zaman asıl dışarıdan Mardin’e gelip biz binlerce yıllık Mezopotamyalı insanları tehdit eden o alçaklar buraya kendileri de başka yerlerden göçmen olarak gelmediler mi? Mezopotamya’nın asıl yerli halkları kimdir, diye bi araştırınsınlar önce!” diye bu kez öfkeli konuştu Doktor Havinyaz.

“Kötülerin dışarıdan geldiğini söylüyorsun ama ah, o işler öyle değil işte! İhanetin ve kötülüğün en tehlikelisi insanın en yakınından, kendi ailesinden geliyor Havinyaz. Bazen iki kardeş bile birbirine yabancılaşabiliyor. Kardeşle kalles arasında iki harf fark var sadece, biliyor musun? Bana öz akrabam tecavüz etti, annemle babam olayı kapatmaya çalıştı. Öz ağbim, tek kız kardeşine destek

bile vermedi. Masumiyet ve ihanet içimizdeki akla kara Havinyaz!" diyecekti ama bunların hiçbirini demedi Semahat.

"Ah!" diye inledi, derin derin içini çekip dişlerini sıktı, acıyan kolunu ovuşturdu ve bunun yerine şöyle dedi:

"Bir ara İspanyol içsavaşına kafamı takmıştım. Bir generalin yabancı ordulardan destek alarak kendi halkını nasıl bombalatıp öldürttüğünü anlamaya çalıştım. General Franco, Naziler'den destek alıyor, kendi ülkesinin şehirlerini bombalatıyor! Kendi ailesine bilerek kötülük yapan kişiler gibi, kendi milletindeki farklılıkları bahane ederek ülkesini kana bulamak pahasına iktidarını koruyor. Faşizm de bütün erkek sistem ve ideolojileri gibi kendine hizmet eden sistemi, iktidarı, gücü korumak için her şeyi göze alır. Daima!"

Onun konuyu neden ve nasıl İspanyol içsavaşına getirdiğini kavramaya çalışan Doktor Havinyaz, Semahat'ın sadece eski kitaplar satan biri olmadığını, Defne'nin sık sık andığı gibi kültürel merakları olan ve hiç doymayan bir kitap kurdu olduğunu o sırada anımsadı.

"Lorca adında ünlü bir İspanyol şair var. Lorca'yı Cumhuriyetçi diye, General Franco yanlısı fanatik milliyetçiler, o henüz 38 yaşındayken kurşuna diziyorlar. Fakat daha birkaç yıl önce anlaşıldı ki, Lorca'yı aslında kendi öz kuzenleri Endülüs'te saklandığı çiftlik evinde kurşuna dizmişler. Evet, kuzenleri de Franco'cu fanatik Cumhuriyet düşmanları faşistler ama onlar, dünyaca ünlü şair kuzenleri Lorca'dan en çok eşcinsel diye nefret ediyorlarmış. Belki heteroseksüel olsaydı onu öldürmeyeceklerdi?"

O böyle söyleyince Doktor Havinyaz, Sahaf Semahat'e dikkatle baktı. Düşmanın, hainin ve zalimin ille dışarıdan gelmeyeceği daha güzel anlatılabilir miydi? Sonra onu sıkıca kucaklayıp yanaklarından öptü. Hiçbir şiirini okumadığı, hatta adını bile daha önce duymadığı bir İspanyol şair için kederlenmesi ve hakkında araştırma yapmasından duygulanmış görünüyordu.

Onun birden kendisini kucaklayıp öpmesine hem şaşırın hem de sevinen Semahat bunu hiç belli etmedi.

“Biz Defne ve kızının kaybolduğunu polise haber verdik, fakat kendimiz de elimizdeki ipuçlarının izinde araştırma yapıyoruz. Merak etme Canım Semahat,” dedi Havinyaz. Sonra yine fısıldamaya başladı: “Eğer kayıp şahıs ilk 48 saatte bulunamazsa, canlı bulunma şansı yüzde elli azalıyormuş.”

İkisi de aceleyle telefonlarının saatlerine baktılar. Sadece 20 saatleri kalmıştı. Birbirleriyle göz göze gelmekten kaçınıp yere baktılar. İlk toparlanan Semahat oldu:

“İstatistikler tıpta çok işe yarayabilir Havinyaz ama söz konusu bizim cevval ve uyumsuz Defne Kaman olunca, hiçbir genellemeye, istatistiğe girmeyen o istisnalara –‘sapma’ gurubu mu deniyordu?– işte oraya bakmak gerekir. Çünkü Defne bundan önce kaç 48 saat ötesi kaybolduysa biz onu hep canlı olarak bulduk,” dedi.

Sözleri kendi kulağına bile fazla duygusal ve havada asılı kalmış gibi gelince telaşlandı. Sahaf Semahat, kendisini Doktor Havinyaz’a beğendirmek istediğini o anda fark etti.

“Biliyorum, senin gibi sayısalcı birine saçma gelecek Havinyaz ama içimden bir ses, Defne’yi Su’da yunusun, Toprak’ta geyiğin, Hava’da senin anlattığın kartalın koruduğuna inanmamı söylüyor. Aslında Umay ile Defne’ye rastlamadan önce ben de böyle destansı şeylere inanmazdım ama... Galiba destanların da gerçek hikâyelere dayandığını nihayet ben de kabullenmeye başladım.”

“Ne yani, oturup bi hayvan gelsin ve Defne ile Nar’ı kurtarsın diye beklemeyeceksin, değil mi Semahat?”

“At.”

“Ne?”

“Bu kez bir at bekliyor Umay Nine. Rüyalarında bir at görüyor sık sık...” diye ciddi bir sesle yanıtladı onu Semahat. “Ama

haklısın, ben de oturup o atı beklemeyeceğim ve kendimce tedbirimi alacağım,” diyerek telefonun rehberindeki Ü harfinden bir kişiyi bulup, ona hızlı hızlı bir mesaj yazıp yolladı.

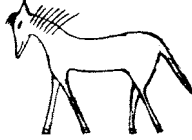
“Valla ben at falan bekleyemem!” diye gülen Havinyaz, onun mesaj yolladığı kişinin adını görmeye can atar gibi görünüyordu. “Semahat, ben aslında şimdi Defne’nin evine, belki orada bi ipucu falan bulurum diye eşyalarını araştırmaya gidiyorum. Sen de benimle gelmek ister misin?”

Bu teklife çok sevindiği anlaşılan Semahat koşarak terasa gidip çantasını aldı ve Umay Nine ile Ertuğrul Amca’ya iki saate döneceğini haber verip kendisini arabada bekleyen Havinyaz’ın yanına döndü, ön yolcu koltuğuna oturup emniyet kemerini taktı. Arabayı çalıştırıp yola koyulan Havinyaz, güneş gözlüğünün üzerinden Semahat’e göz atıp, “Dünkü Beyazsu, ‘Ava Spi’ yangınında bildiğimiz kadarıyla hiç insan ölmedi ama bazı insan-dışı canlıları kaybettik. Oradaki lokantacı ve esnaf arkadaşlardan öğrendiğimize göre çok sayıda keçi, yılan, kuş ve kaplumbağa ölüsü bulunmuş. Hastanelere hiç yanık vakası gelmemesi dışındaki tüm bilgiler hep ‘şimdilik’ geçerli. Yangının sabotaj olmadığı, iklim değişikliği nedeniyle çıktığı söyleniyor Semahat. Peki o zaman, yangında neden sadece Defne ve Nar kayboldu?” dedikten sonra gaza bastı.

Bir süre ikisi de konuşmadılar. Birkaç dakika sonra, sanki birden aklına bir şey gelmiş gibi yeniden konuşan Havinyaz, Semahat’i şaşırttı:

“Bak ne diyorum Semahat; eğer bu beladan Defne ve Nar’ı sağ salim kurtarabilirsek, seninle Lorca’nın kurşuna dizildiği Endülüs’e gidip onun mezarına çiçek bırakalım mı? Sen nasılsa onun şiirlerini de ezbere biliyorsundur, orada beraber bikaç şiir okuruz. Belki şair bizi duyar? Biri İstanbul’dan, öbürü Mezapotamya’dan gelen iki kadın adaletin peşindeler diye sevinir.”

13. SIFIR, HİÇ VE SONSUZ

“Bir adamın yedi tane keçisi ve üç kızı varmış... Adam üç keçisini, mısır almak için değış-tokuş etmiş. Çünkü o zamanlar daha para yokmuş. Adam, kalan keçilerden üçünü de kızlarına çeyiz olarak vermiş. Eğer çeyizin ne olduğunu bilmiyorsan bana sorabilirsin. Adamın keçilerinden biri de o gün kaçıp kaybolmuş. Şimdi bil bakalım, adamın kaç keçisi kalmış Anane?”

Küçük çocuk kıkır kıkır gülerek, kocaman yeşil gözlerini kendisine sevgiyle bakan orta yaşlı kadına dikmiş, bacakları üzerinde yaylanarak, sevildiğinden emin, mutlulukla iki yana sallanıyordu. Omzunda okul, elinde beslenme çantası, hemen arka sokaktaki okulundan dönmüş, Kalamış’taki evin bahçesinde onu karşılayan anneannesine okulda öğrendiklerini sevinçle anlatıyordu. Anneanne, yan sokaktaki eczanesini her akşam aynı saatte kalfaya emanet edip, çocuğun annesi ve ablası evde olmasına rağmen, küçük torununu karşılamak için koşarak eve dönüyordu.

Eczacı kadının iki torunu vardı ama sadece küçük olanı merak etmeyi, araştırmayı, öğrenmeyi ve oyun oynamayı seviyordu.

Büyük torunu, sanki çocukluğunu atlayıp birden yetişkin oluvermiş gibi büyüklerin dünyasındaki para, pul, kariyer konularına ilgi duyuyordu. Oysa küçük kardeşinin, olayları dolaysız ve düz aktarmak yerine onları hikâye ederek bulmacalar içinde anlatmak, çoğunluğun önemsiz bulduğu ayrıntıları öğrenmek, sorularıyla yetişkinleri bıktırmak gibi pek makbul sayılmayan huyları vardı. Aslında onun sevdiği şey öğrenmektir. Hatta yeni bir şey öğrenmediği günler, derslerdeki tekrardan sıkıldığı için okulu terk edip eve dönüyor, bunun bir itaatsizlik olarak öbür çocuklara kötü örnek olduğunu düşünen öğretmenlerin çoğu ona kızsalar da sınav sonuçları başarılı olan kıza ceza veremiyordu. Hep yapıldığı gibi, farklı ve özel çocuklara yepyeni ufuklar açmak yerine, kendi çocukluklarından kalma yetersiz bir metot olan “ceza-ödül sistemi”yle sınırlı kalıyorlardı. Sonunda küçük kızın ‘hal ve gidiş’ ile ‘ahlak’ notlarını düşürerek ona itaati öğretmeyi akıl eden bir öğretmen ortaya çıktı. Fakat çocukların özgür düşüncelerini korkmadan ifade etmesini zararlı bulan bu öğretmenin okula gelmesine henüz biraz daha zaman vardı.

Öğle sonrasının solmaya başlayan aydınlığı henüz akşam loşluğunda kaybolmamıştı, insan gözü bahçenin nefes açan, gönül zenginleştiren yeşil renklerini hâlâ görebiliyordu. Kızıl saçları iki örgüyle omuzlarına uzanan, örgülerinin ucuna iki beyaz kurdele bağlanmış küçük kız, anneannesinin bulmacasını yanıtlamadığını görünce ona yardım etmek istedi.

“Üzülme Anane, eğer çeyizin anlamını bilmediğin için bu bulmacayı çözemediysen ben öğretmenden öğrendim. Çeyiz, kızlarını evlendiren ailelerin onlara verdiği eşyalarmış. Öğretmen dedi ki; oğlanlara çeyiz verilmezmiş. Bu sence de çok saçma değil mi Anane? Sonuçta kızlarla evlenen oğlanlar da aynı eşyaları kullanmıyor mu yani? Ben bunu söyleyince herkes

güldü. Ben de dedim ki, eğer ben büyüyünce evlenirsem, babam masaldaki gibi hem bana hem de evleneceğim oğlana keçi versin! Yine güldüler. Keçi çok güzel hayvan Anane, neden güldüler anlamadım?”

“Hımm...” diyerek gülümsedi orta yaşlı kadın. Kumral ve gür saçları da tıpkı torunununki gibi iki yandan örülmüştü fakat onun örgüleri beline kadar uzanıyordu.

“Ee, Anane, bilemedin sorunun yanıtını galiba?” diye kıkır kıkır güldü çocuk.

“Aklımı karıştırdın Ayçöreğim, ama senin zihnin benimkinden berraktır maşallah! Haydi sen söyle, kaç keçisi kalmış acaba adamın?”

“Tabii ki hiç keçisi kalmış Anane! Hiç!”

“Hiç keçili adam olmuş desene?”

“Bak, dikkat et Anane! Sıfır demiyorum, hiç diyorum, hiç! Çünkü o zamanlar daha sıfır sayısı da yokmuş. Yani sıfır varmış ama onlar henüz bilmiyormuş! Koskoca insanlar, adamın sıfır keçisi kaldı, diyemiyormuş. Sıfırın sayı olduğunu bilmiyorlarmış! Hah hah ha! Düşünebiliyor musun Anane? İyi ki o zaman yaşamamışız, değil mi?”

“O halde bugün sen sıfır sayısını öğrendiğin için böyle mutlusun Defnem!”

“Elbette Anane. Bence dünyada bundan daha güzel bir sayı yok. Bak şimdi: Sıfır bir sayı değil mi? Ama o hem var hem de yok. Şimdi sıfırı gözünün önüne getir bakalım. Görebiliyor musun sıfırı? Hah! Bak böyle!” diyerek, işaretparmağıyla havada küçük bir daire çizdi. “Fakat sıfır o tam yuvarlak değilmiş, yumurta gibi ama içi boş. Bence biraz şeftali çekirdeğine de benziyor. Ama çekirdek, sıfır gibi boş değil, sen demiştin ya, çekirdeklerin içinde hayat tohumu var, değil mi Anane?”

Orta yaşlı kadın, bahçe kapısının önünde yeni öğrendiği sıfır sayısı yüzünden sevinçten uçan torununa gözlerinden sevgi taşarak baktı, sonra başını göklere çevirip böyle bir torunu olduğu için şükretti. Eğilip torunuyla göz hizasına geldi ve ona bakıp, “Ah, seni merak eden aklınla, öğrenme sevincinle, soran, sorgulayan kalbinle dünyamıza armağan eden göklere, yerlere, sulara, ağaçlara, yaratana şükürler olsun Ayçöreğim!” diyerek küçük kızı kucakladı.

‘İcat çıkartma!’ diye azarlanan çocukların aksine, merakının takdir görmesiyle yeni meraklar peşinde koşması teşvik edilen bütün çocuklar gibi küçük kız da o sırada, sanki çok sevdiği kocaman bir dilim çikolatalı pasta yemiş, bisiklet (veya şimdikiler için tablet) armağanı almış kadar mutlu görünüyordu.

Çocukların ilgilerini çekmeyen konuları, âni bir rüzgârla savrulmuş gibi çabucak unutulması ne büyük mutluluktur.

Çocukla anneannesi elele tutuşup o zamanlar henüz ortasından bölünüp yarısına beton otopark ve apartman dikilmemiş olan yemyeşil bahçenin şeftali, kayısı, dut, kayın, zeytin ağaçlarının arasından geçerek iki katlı küçük, mütevazı eve doğru yürüdüler.

Bu sırada bahçeden gelen cıvı cıvı sesleri ve kahkahaları duyan genç bir kadın evin kapısına çıkmıştı. Onlara bakarak yüzünü ekşitiyor, başını iki yana sallayarak oflayıp pufluyordu. Onlar yaklaşıncı, “Ayol nedir bu gürültü? Siz ikiniz yine ne işler çeviriyorsunuz bakalım?” diye alaycı bir sesle sordu.

“Defnemiz bugün okulda sıfırı öğrenmiş annesi. Sevincimiz o yüzden,” diye neşeyle açıkladı Umay Nine.

“Sıfırı mı öğrenmiş? Ayol bunca gürültünün sebebi bu mu yani? Hey Allahım, bu koskoca ülkede, dünyanın en değersiz tek sayısını bir sevinç vesilesi gören iki kişi var; biri annem, öbürü küçük kızım! Nedir benim günahım Ya Rabbim?”

“Olur mu hiç Ayten?” diye gülümsedi Umay Bayülgen. Bir yanında duran kızına ve öbür yanındaki küçük torununa bakarak, “Sıfır, yokluğunda tüm sistemlerin çökeceği kadar büyük değerde bir sayıdır. Sıfır, kendi başına hiçbir değeri olmasa da ondalık sayı sisteminde bir rakamın sağına geldiğinde o rakamı on kat büyüten işarettir. Küçükken sana da öğretmiştim ya? Hem işaretleri, sembolleri ve özellikle sayıları sakın küçümseme; bunlar insan medeniyetinin üzerine kurulduğu temellerdir evlâdım,” dedi.

“Ay gene mi senin o sembollerin, o saçma sapan medeniyet masalların anne? Hayır, beni ve Aysu’yu zehirleyemedin diye seviniyordum ama buldun bu Defne’yi kendin gibi uçuk-kaçık, doldur bakalım kafasını safsatalarla değil mi, hem şifacı, hem de eczacı Umay Bayülgen Hanım!”

Küçük kız, annesinin kendisine karşı sık sık kullandığı ‘aşırı saf’, ‘uyumsuz’, ‘değişik’, ‘tuhaf’, ‘uzaylı’, ‘uçuk-kaçık’ gibi sıfatların hiç de iltifat sayılmadığını artık anladığı için bu yakıştırmalara kırılıyor, onun gözüne girmek için annesinin yerlere göklere sığdıramadığı ablası Aysu’ya benzemeye çalışıyor ama bunu bir türlü başaramıyordu. Buna karşılık, okulda tanıdığı çocukların büyükannelerine hiç benzemeyen, hemen her konuda masallar anlatabilecek kadar akıllı, üstelik otlarla, ağaçlar ve hayvanlarla konuşabilen Umay Ninesi’yle hayatta her soruna çare bulan, kocaman kahkahalı Korkut Dedesi onu olduğu gibi seviyor, değişmesi için baskı yapmıyordu.

“Yok anneciğim!” diye panik içinde araya girdi. “Ananemin suçu yok. N’oolur kızma ona! Ben okulda öğrendiklerimi anlatıyordum Umay Ninem’e. Bak sana da anlatayım; adamın birinin yedi keçisi varmış...”

“Ay aman istemem! Ben sizin tuhafliklarınızla başa çıkamam! Yok, benim bir tane hayatım var ve ben artık vazgeçtim sizden!”

“Anneciğim, lütfen bizden vazgeçme! İstersen keçi hikâyesini bir daha hiç anlatmam, söz!”

“Sen sahiden uzaylı olmalısın Defne! Ayol benim derdim keçi mi yani? Sekiz yaşında bir kızın, sıfır sıfır icat edilmiş diye sevinçten havalara uçması normal mi acaba? Nesi güzel sıfırın ya? Sıfır işte; yok, hiç, boşluk! Finito! Kapiş? Sen hiç nedir biliyor musun? Al sana hiçlik o halde: Hiç yokluk, ölüm, karanlık bir boşluk, yalnızlık demektir! Bunu mu seviyorsun yani? Kal bakalım yapayalnız da gör neymiş hiçlik o zaman!”

“Yok anneciğim, öyle deme ama...”

“Valla ben bıktım artık!” diye bağırdı annesi, eve girip kapıyı sertçe kapattı.

Kapının sertçe sarsılmasıyla bahçedeki ağaçlara tünemiş onlarca serçe ve karga ürkerek toplu halde havalandı.

Ayten lisede öğrenciyken sınıf arkadaşlarını da böyle hor görüp azarladığı için sevilmez, yemek ve dans davetlerine çağrılmaz, sonra tıpkı şimdiki gibi sinir krizleri geçirip öfke patlaması yaşar, kapıları böyle sertçe vururdu. Evlendikten sonra ‘kırsaldan gelmiş’ diye hor gördüğü kocası Akın Kaman’dan, ikinci kez anne olduktan sonra Aysu gibi kontrol edemediği için küçük kızı Defne’den öfkesini de böyle çıkartıyordu.

Ayten’in, küçük kızının sıfır sayısına duyduğu sevgiye karşı öfkesi, ufak bir alev olarak parlayıp büyüyerek bir yangına dönüşmüş, sonunda yine asıl derdine; kendi annesiyle bir türlü bitiremediği hesaplaşmaya dayanmıştı. Kızı Ayten’in hayatı boyunca asıl kızgınlığının kendisine karşı olduğunu bilen Umay Nine, onun kontrolsüz öfkesiyle küçük torununun ruhunda derin bir

yara daha açmasına çok üzülmüş, gözleri dolmuştu. Ayten, çocukluğundan beri hayal ettiği cemiyet hayatında önemli ve ünlü bir kadın olamayışının engeli olarak gördüğü annesini üzmemek için o yıllardan beri uğraşırdı. Son yıllarda annesine benzediği için artık küçük kızı Defne'ye de eziyet ediyordu.

Bu sırada alt dudağı sarkmış, iyice ufalmış görünen küçük kız, kuşların ürküp topluca havalanmasıyla birlikte irkildi:

“Bak Anane, bak kuşlar anneme küstüler! Bahçemizi terk ediyorlar! Hadi Anane, sen onlara söyle, burada sadece annem oturmuyor, sen, ben, Korkut Dedem, Timur ve onun bahçıvan dedesiyle ninesi de var bu evde. Hem senle ben, kuşların öterek konuştuklarını biliyoruz. Sen onlarla konuşabilirsin. Hadi n'oolur, onlardan annem adına özür dile. Lütfen bize küsmesinler Umay Ninem!” diye bağırdı, sonra da hıçkırarak ağlamaya başladı.

O sırada 50'li yaşlarının başında olan Umay Nine, önce kendi gözünden akan yaşları sildi, sonra yere çömeldi ve küçük Defne'yi sımsıkı kucakladı. Çocuğun sırtını sıvazlayarak ona bir şarkı söylemeye başladı. Bu, aslında bir ilâhiydi. Çocuk, bir süre kana kana ağladı, sonra hem sımsıkı kucaklanıp sıvazlanan sırtındaki kaslar gevşemeye hem de kulağına üflenlen müziğin etkisiyle ruhu yatışmaya başladı. O zaman o da anneannesinin sırtını sıvazlamaya ve aynı ilâhiyi mırıldanmaya başladı. İkisi bir süre böyle kaldılar, ta ki bir serçe az ileride, bahçeye hazırladıkları kuş evine konup oradaki kuş yemini yemeye, suyu içmeye başlayınca dek.

“Bak Anane. Bak, seni duydu kuş! Bahçemize geri döndü. Annem inanmasa da ben hayvanların bizimle konuştuklarına inanıyorum Umay Nine,” dedi çocuk, burnunu çekerek. Sesi kırık döküktü, küçük bedeni yaprak gibi sallanıyordu.

“Ah keşke annen de bunu anlayabilseydi Ayçöreğim. Bak Defnem, hayatta her üzüntünün yanında sevinç, her karanlığın yanında ışık vardır. Hayatta başına ne gelirse gelsin, asla umutsuzluğa kapılmayacağına söz ver bana.”

“Söz veriyorum Anane. Bak bu serçe de tanığımdır!”

Gözleri ağlamaktan kıpkırmızı olan çocuğun gülümsemesiyle içi ferahlayan Umay Nine, “Gel şimdi sana ikindi kahvaltısı için pişirdiğim taze ayçöreğiyle bahçeden topladığım şeftalinin suyunu ikram edeyim. Ablan Aysu çörek otlu ayçöreği sevmiyormuş, ona bademli yaptım. Haydi Timur’u da çağıralım gelsin,” dedi.

İstanbul’un eşsiz alacakaranlığı bahçeye çöktüğünde torunun elinden tutan kadın, onun yere düşmüş çantasıyla beslenme kutusunu da aldı ve evin kapısını açtı. İçeriden mis gibi ayçöreği kokusu geliyordu.

“Anane, hani sen bana demiştin ya: Zebraların çizgileri, üzerlerine konacak sineklerin görüşünü bozarak onları kendilerinden uzak tutuyormuş diye... Böylece, meselâ atlar ve eşekler yüzlerce sinek tarafından ısırılırken zebralar rahat ediyormuş. Öyle demiştin ya?”

“Evet Ayçöreğim.”

“Acaba diyorum, biz insanlar da sinek ısırıklarına karşı yüzümüze zebra çizgileri mi çizsek Anane?” diye kıkırdadı. Ama tam eve girmişlerdi ki, annesinin çok sevdiği keskin yasemin parfümünün kokusunu duydu, birden sert bir cisme çarpmış gibi sallanarak durdu, dudakları sarktı, omuzları çöktü.

“Ama Anane... Ya ‘hiç’ gerçekten de annemin dediğı gibi kapkara bir delikse? Ya o kara delik, gece rüyama gelip beni içine çekerse Anane? Ya annem haklıysa? Ya ben, okuldaki ‘hiç’

ve ‘sıfır’ı seven tek çocuğum diye ceza olarak yapayalnız kalırsam? Ya sen ölürsen Umay Nine? Ya beni senden başka kimse sevmezse?” diyerek yeniden ağlamaya başladı.

“Olur mu hiç Ayçöreğim!” diye onun önünde yine çömelip göz hizasına inerek saçlarını okşadı Umay Nine. “Hiç’ ve ‘sıfır’ boşluk değildir ki. Bence annen bu bilgileri unutmuş. Biliyor musun, bazen büyükler çocukken öğrendiklerini tekrarlamazlarsa unuttur, hata yapabilirler.”

Umay Nine torununun çantalarını sandalyenin üzerine bıraktı ve yeniden yere çömeldi, bir elinin parmaklarını kıvrarak elini yumruk yaptı.

“Bak şimdi, bu elim neye benziyor?”

“Elma? Şeftali? Top? Dünya?”

“Aferin sana. Doğru bildin. İşte ‘hiç’, tıpkı ‘sıfır’ gibi yuvarlaktır. Yuvarlağın öbür adı dairedir. Bilezik gibi. Anladın mı?”

“Anladım Anane.”

“Şimdi işaretparmağını getir ve bu yuvarlağın üzerinde istediğin bir yere koy. Evet, böyle. Diyelim ki, parmağını koyduğun nokta bahçedeki kuş ya da ben veya Korkut Deden ve yahut da şeftali ağacının doğduğu gün olsun. Tamam mı?”

“Tamam Anane.”

“Eveet. Şimdi de bu yuvarlak üzerinde bir daire çizer gibi parmağını dolaştır. Bak, işte sonunda başladığın yere geri döndün. Gördün mü?”

“Evet, gördüm.”

“İşte hayat da böyle bir döngü. Döngü, dönmek demektir. Anladın mı? Bütün insanlar ve canlılar doğup büyüyor ve sonunda aynı yere dönüp ölüyorsun. Yani ölmek de tıpkı doğmak kadar çok doğal, çok normal. Bu yüzden ölümden korkmak çok saçma çünkü ölenler yok olmuyor.”

“Aa, gerçekten mi?” diye, yanaklarından gözyaşı damlaları sarkarken, bir umutla gülümsedi Defne.

“Elbette. Bak, bu yuvarlak üzerinde devamlı dönen şey kaybolur mu hiç?” diye top gibi yusuvarlak yaptığı elini gösterdi Umay Nine.

“Öldüğümüzde hiçbirimiz yok olmayacağız; kuşlar, şeftali ağaçları, arılar, yılanlar, kediler, ben ve Korkut Deden, hiçbirimiz! Çünkü toprağa karışan her canlı yeni canlara can katar. Yani kaybolmayacağız. Anladın mı?”

“Anlamadım Anane.”

“Bak güzel Defnem; ‘hiç’ yokluk demek değildir. ‘Hiç’, devr-i daimdir Ayçöreğim. Bunun ne demek olduğunu gerçekten iyi anlayan kişi, bu ‘Orta Dünyamız’da hiç yalnız kalmaz. Hem de hiç!” diyerek torununa göz kırptı. Sadece sağ gözünü kırpa-bilen küçük kız da anneannesine göz kırptı.

“Devr-i daim ne demek Anane?”

“Devr-i daim hiç bitmeyen hayat demektir torunum. Devr-i daim, binlerce yıldır ninelerimiz ve atalarımızın bize aktardığı çok önemli bir hayat bilgisidir. Daima dönmek, dervişlerin dansı gibi, sema gibi döne döne yaşamı ifade etmek, dönüşmek, yani tam ve sürekli dönüş veya dolaşım demektir.”

“Hııı,” diye bir ses çıkarttı çocuk. Yine anlamayınca artık ilgisini kaybetmişti.

“Su gibidir,” dedi anneanesi o zaman.

“Su mu?” diye yeniden ilgilendi küçük kız.

“Evet su. Hani sana suyun ısınıp kaynayınca buharlaşıp bulut, bulutun yağmur ve kar olarak tekrar suya dönüştüğünü anlatmıştım ya?”

“Evet, bahçedeki sera laboratuvarında göstermiştin bana Anane.”

“Hah, işte suyun hiç kaybolmadan döne döne başka şekillerde yaşadığını konuşmuştuk. Sonra kışın kar toplayıp mikroskopta bakmıştık ya?”

“Aa, evet, kar tanesi yıldız gibiydi. Çok şahaneydi Anane.”

“Hah işte öyle. İşte ‘hiç’ de böyledir. Hiçlik devr-i daim gibidir. Su gibidir. Yani hiçlik varlıktır, varlık hiçliktir. Hayat hep devam eder. Anladın mı akıllı torunum? ‘Hiç’ su gibidir. Kar olabilir meselâ. Sevdiklerimiz de su gibi hiç kaybolmaz. Başka şey olurlar ama yok olmazlar. Hayvanlar, ağaçlar ve insanlar, hepsi devr-i daimde hep yaşarlar. Bunu şimdi anlarsan, büyüdüğünde artık seni kimse üzemez,” diyerek çömeldiği yerden doğrulup kalktı Umay Nine.

“Ha bir de... Birkaç yıl sonra okulda sana hepimizin karbon adlı bir maddeden oluştuğumuzu da öğretecekler. O zaman, devr-i daimi daha iyi anlayacaksın. Acele etme, daha zamanın var e mi?”

“Anane, sana da bunları ninen mi öğretti?”

“Evet Ayçöreğim. Bana da ninem Aybilge Huban Hatun öğretti bunları. Seninle benim ninelerimiz aynı kadınlardır. Onlar binlerce yıldır, tabiatın kutsallığına inanmış, suyu, toprağı, havayı, börtü böceği ve ağacı kişi kabul eden, bunlara hatır ve hürmeti ibadet sayan, değere değer veren insanlardır. Onlar devr-i daimi çok önceden anlamış akıllı insanlardı. Ama ‘hiç’ konusunda düşünüp çok güzel şiirler yazan Konyalı bir mübarek ‘dede’ de vardır.”

“Kim ki o Konyalı dede?”

“Adı Mevlâna’dır. Doğu Romalı, Doğulu, Anadolulu anlamına gelen göbek adı da ‘Rumî’ dir. Senin gibi o da ‘hiçlik’ üzerine düşünmüştür. Anlaşılan seni artık onun devr-i daim ettiği yere götürmemizin zamanı gelmiş. Korkut Dede’ne söyleyeyim

de okul tatilinde seninle birkaç günlüğüne Konya'ya gidip onun 'hiç' hakkındaki sözlerini dinleyelim.”

“Yaşasın, Konyalı Dede Mevlâna ile tanışmaya gideceğim!” diye heyecanlandı küçük Defne Kaman.

Annesi ve küçük kızı eve girdiklerinden beri, onları üst katta gizlice dinleyen Ayten, annesinin aynı hikâyeyi kendisine ve büyük kızı Aysu'ya anlattığı zamanı ve ikisinin de sıkılıp yarım bıraktığını o zaman hatırladı. Demek sonuna dek dinleselerdi, hep birlikte Konya'ya gideceklerdi. Derin bir 'Oh!' çekti.

“Ayol aman, ben hiç sevmezdim o iki günlük 'sevgi yumağı' seyahatleri, hiç! Neydi o bilmiş, kendini beğenmiş, nereye gitse herkesin gözdesi, ünlü şifacı, masalcı, Şaman kökeniyle sürekli övünüp duran Eczacı Umay Bayülgen öyle! Yanında da -onda ne buluyorsa artık- daima âşık kocası Cerrah Korkut Bayülgen!”

Kendi sözleriyle öfkelenen Ayten elini yaka silker gibi salladı.

“Hem nedir o ilkel Şaman kültürüyle övünmek canım? Yok ilkel değilmişmiş de ilkselmiş. Ay güleyim bari! Bildiğin klan, aşiret ayol! Yok, Şaman bilgeliği ekolojinin köküymüş de sonunda tabiat yine o felsefeyle kurtulacakmışmış! Ay her şeyi de bilirsin Umay Hanım! Millet de bayılıyor bu masallara. Nereye gitsek bana sadece, 'Canım sen Umay Bayülgen'in kızı mısın?', 'Kızım böyle muhteşem bir annen olduğu için ne şanslı olduğunu biliyor musun?' diye sorarlardı. Ya, biriniz de sorun bana ya! Senin adın ne kızım? Sen neleri seversin, bir hayalin var mı? Yok, hayır! Beni görmezsiniz. Ben yoktum. İlle Umay, ille Umay! Beni hiç görmediniz! Hiç.”

Ayten, gurur duyduğu büyük kızı Aysu'nun okul dönüşü hiç zaman kaybetmeden ödevlerini yapmak için çalıştığı odaya

dönerken, kendine çeki düzen verdi, saçını düzeltti, ponponlu, lame, sivri topuklu terliklerine hayranlıkla bir bakış attı. Annesi Umay'ın sade kıyafetlerini ve örgülü saçlarını bakımsız bulduğu ve bundan utandığı için Aysu'nun okuldan döneceği zaman süslenmeye özen gösteriyordu. O annesi gibi olmayacaktı. Ayten, kızının gurur duyacağı modern bir anne olacaktı.

Tam odaya girecekken durdu, yine kendi kendine söylendi:

“Fakat bu zebraların çizgisi konusunu hiç hatırlamıyorum. Bu, yeni bilgi olmalı. Ay, kaç yaşına geldi kadın ama hâlâ yılmıyor, nasıl okuyor, inceliyorsa devamlı yeni bir şeyler buluyor! Nasıl bir yaşam oburuysa artık... Bak ben daha otuzumda iki iş yapsam yoruluyorum, bu kadın ellisini geçti hâlâ kendini yeniliyor! Ayol bu annem bu hevesle kesin beni gömer!” dedi.

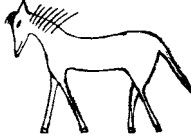
O sırada alt kattaki mutfakta torunu Defne'ye kendi yaptığı çörek otlu ayçöreğiyle şeftali suyu hazırlayan Umay Nine, Mevlâna Celaleddin Rumi'yi düşünüyordu. Mevlâna'nın Konya'da Selçuklu Türklerinin arasında yıllarca varlıklı, rahat ve saygın bir hayat yaşamasına rağmen Türkçe öğrenmeyi reddedip sadece Farsça yazdığını ve Türkler hakkında hiç de nazik olmayan sözler sarf ettiğini, hatta Türkleri asıp kesen Moğollarla iş birliği yaptığını¹⁴ üzülerken düşünüyordu. Küçük Defne'nin şimdilik Mevlâna'nın şiir dehâsından haberdar olmasını ve büyürken karşılaşacağı zorlukları onun derinlikli felsefesinden destek alarak çözmesini istiyordu. Rumi'nin kişiliğindeki zayıflıkları büyüyünce öğrenebilirdi. Büyük sanatçıların kişilik sorunları, onları sevenler için her zaman büyük bir yük olmuştur.

“Defnee, ayçöreğin hazır, gel Ayçöreğim!”

14 Prof. Halil İnalçık; *Devlet-i Aliye* (İş Bankası Kültür Yayınları, 2009; 1. Cilt).

14.

SINIR TANIMAYAN GAZETECİLER

Özü gerçek işçiliğe, adanmışlığa, büyük sabır ve bitmez tükenmez araştırmaya dayanan, 24 saat ve bir ömür devam eden, okullarda sadece hakkında bilgi verilen ama nasıl yapılacağı öğretilemeyen bazı işler vardır. Bu işlerin mesleklerden önemli bir farkı da emekliliği olmaması, sağlıklıyken ve yaşarken bırakılamamasıdır. Gazetecilik böyle işlerden biridir. Elbette her iş ve meslek gibi bununda da tüccarı boldur.

Defne Kaman'ın gazetecilik sevgisi daha çocukken, henüz bu işin gazetecilik olduğunu bilmeden çok önce başlamıştı. İlkokuldayken diğer çocuklar tarafından dışlandığı, davet edilmediği için çok üzüldüğü etkinlik ve buluşmalarda, aslında sorunun haber kaynağı eksikliği olduğunu fark etmişti. Bir çocuk için bu, yakın arkadaş demekti. O zaman sınıftaki doğum günleri ve diğer davetlerin yazılacağı bir tablo yapıp duvara astı. Böylece birkaç doğum gününden haberi oldu ve onlara katıldı ama öğretmen kendi kontrolü dışında duvara hiçbir şey asılamayacağına karar verince haber kaynağı kesildi. Yine de Defne Kaman çocuk aklıyla bilginin

haberle ilişkisini kurmaya başlamıştı. Demek ki, bilgiye ulaşmak çok önemliydi!

Büyüdükçe bu konuda yazılmış kitaplar okudu, böylece hayatında yolunda gitmeyen pek çok şeyi ve onu üzen sorunları sadece bilgi eksikliğiyle açıklamanın da yetersiz olduğunu kavramaya başladı. Bilginin doğru aktarılması en can alıcı konuydu. Örneğin babasının evi terk etmesinin, okulda ve evde uyumsuz sayılmasının veya bahçedeki şeftali ağacının birdenbire yanıp kül olmasının haberleri kendisine ulaşana dek değişmiş oluyordu. Yanlış bilgi tehlikeli sonuçlar yaratabiliyordu. Belki babasının evi onun yüzünden terk etmediğini ve küçük kızını çok sevdiğini bilseydi geceleri yatağında ağlamak yerine, yazları babasıyla Çorum’da geçecek daha mutlu bir çocukluğu olacaktı. Kendisine farklı ve meraklı olduğu için “uyumsuz” dendiğini, aslında bu özelliklerinin olumlu sayıldığı başka kültürler olduğunu bilseydi, belki de kendini ucube gibi hissetmeyecekti. Belki bahçede en sevdiği şeftali ağacını ablasının aslında kendisini üzme için bile bile yaktığını bilse, onun kendisini sevmesini umutsuzca beklemekten vazgeçip kendine başka kız kardeşler arayacaktı. O halde bilgi tek başına işe yaramıyordu, bilginin doğru olarak ve zaman aşımına uğramadan iletilmesi gerekiyordu. Defne Kaman bunu anladığında hayatını gazetecilik yaparak kazanmaya karar vermişti bile.

Lisedeyken, doğru haberin ve dürüst habercinin insanlık tarihinin kaderini değiştirecek kadar önemli olduğunu anlatan kitaplar okumaya, DVD filmler kiralayıp izlemeye başladı. Osmanlı İmparatorluğu’nda ferman, nizamname gibi önemli yazılı kararların, İstanbul dışındaki yönetim merkezleriyle adına “Menzil” denen düzenlemeyle paylaşıldığını, gelişmelerin saraya ve vilayetlere ulak, koşucu, Tatar veya çağar adı verilen özel olarak yetiştirilmiş o

zamanın postacıları, iletişimcileri tarafından aktarıldığını öğrendiğinde bunu heyecanla dedesine anlatmıştı.

“Korkut Dede, bak atlar gazetecilikte hiç düşünmediğim kadar önemliymiş meğer! Koşucu denen haberci atlılar bildiğin iletişim işi yapıyormuş o zamanlar. Padişahın fermanlarını haftalarca yolculuk yaparak, yolda bin türlü tehlikeyle boğuşarak yerine ulaştırırlarmış.”

Dedesı o meşhur, karnından fişkıran kocaman kahkahalarını atarak onu her dinlediğinde, torununun ileride yaman bir gazeteci olacağını düşünerek onunla iftihar ederdi.

Defne Kaman, aslında destanların da zamanın bir data bankası ve iletişim aracı olduğunu anneannesinden öğrenince, tarihteki ilk gazetecilerin elçiler, çevirmenler, ulaklar, seyyahlar ve tarih yazıcıları olduğunu, gerçeğin bunların ellerinde her şekle girme olasılığını kavradığında en dürüst habercilerin masalcılarla başladığını anladı.

Anneanesi o yıllarda Kalamış’taki eczanesinde tam zamanlı, evin bahçesindeki küçük laboratuvarında bitkiler üzerinde de yarım zamanlı çalışmayı sürdürüyordu. Defne’nin lise yıllarında gazeteci biyografileri okuması, sık sık “doğru bilgi kaynağı” konusunda kitaplardan öğrendiği cümleleri tekrarlaması üzerine, anneanesi artık ona *Ateş*’ten bahsetmenin zamanının geldiğini düşündü ve genç kızı karşısına oturttu:

“Bak Ayçöreğim, bizim Altay Mitolojimizde evreni meydana getiren dördüncü unsur kabul edilen ‘ateş’ aslında bilgiyi, doğru haberi, gücü temsil eder. Şimdi sana inanması zor gelse de insanlık tarihinde daima en büyük savaş, bilgiyi kimin elinde tutacağı konusunda olmuştur. Hani senin küçükken okuduğun *Yüzüklerin Efendisi* romanında yüzüğün temsil ettiği o zehirli güç bu işte! Doğru bilgi, bütün güçler arasında daima en büyük güçtür, çünkü

bilgi ateş gibi aydınlatır, görmeyi sağlar, aynı zamanda karanlığın verdiği korkuyu yok eder. Ateş, insanın kontrol edebildiği güneştir.”

‘Ateş, insanın kontrol edebildiği güneştir!’ daha sonra, Defne’nin liselerarası kompozisyon yarışmasında üçüncülük ödülü aldığı yazısının başlığı oldu. Annesi ve ablası bu ödülle gurur duymak yerine, birinci olmadığı için kendisiyle dalga geçmişlerdi.

Defne Kaman artık gazeteci olarak çalışmaya başladığında meslektaşlarının da kendisi gibi halka gerçek haber vermek için bu işi yaptığına uzun yıllar inanmıştı. Fakat yıllar içinde gazetecilik diye haber arasına reklam sıkıştıran pek çok meslektaşını görmüştü. Yıllar önce kendi hayatını tehlikeye atıp kadın cinayetleri hakkında haber yaparken, Türkiye’nin en büyük gazetesinin yayın müdürünün bu cinayetleri zerre kadar önemsemediğini öğrenmişti.

Vicdanen, gerçeği ne pahasına olursa olsun halka duyurmanın bir insanlık sorumluluğu ve toplumsal yaraların iyileşebilmesi için bir şifa olduğuna hâlâ inanan Defne Kaman, Çorum’da “tarihi eser kaçakçılığı” konusunda haber yaparken, bazı gazetecilerin kişisel çıkarları için gerçeği saklayıp, eğip bükebileceğini kaçakçıların elinde ölümden dönerken öğrenmişti.

Halk sağlığına ölümcül zararlı çevre sorunları, tarım zehirleri ve enerji santralleri hakkındaki gerçekleri yazdığı için onu susturmak isteyenlerin açtığı davada yıllar boyu çalıştığı gazetesi kendisini yalnız bırakıp üstüne bir de pat diye işten atıvermişti. Defne Kaman’ın yediği o son tokat onu öncekilerden daha fazla dağıtmış, dostluk ve aşk kavramlarıyla beraber, gerçek habere ulaşmak isteyen halk konusunda da inancı paramparça olmuştu. Bu nedenle Eczacı Umay Ninesi’nin sık sık bahsettiği, yakın gelecekte yaşanması olası bir pandemide haber kaynağını elinde tutacak otoritenin yaratacağı tehlikeyi düşünmek bile istemiyordu.

Gerçek bir haber yaptığı için hakkında soruşturma açıldığını öğrendiği gün, Defne Kaman için hayatının çok önemli bir dönüm noktasıydı. O gün yaşamında ilk kez umutsuzluğa kapılmıştı. O gün “Yoruldum ve artık dinlenmek istiyorum,” diye düşünmüştü.

Dış dünyadaki yenilgiler, savrulmalar ve dışlanmaları sırasında iç dünyasında yanında duran ailesine, sevdiklerine daha fazla ihtiyacı varken, annesi ve ablası yine onu suçlamış, babası uzaktan teselli etmiş, sevdiği adam da yurtdışındaki düzenini bozmak istemediği için yanına gelmemişti. Arkeolog Güneş Aytan New York’tan Kayseri’ye gecikerek geldiğindeyse artık iş işten geçmişti. Gerçekte, Korkut Dedesi’nin vefatından beri Defne’nin yanında kalan sadece anneannesiydi. Artık yaşlanan, kendisinden sonra bilgeliği, dayanıklılığı, iyiliği, şifacılığı, sağlam kalmayı sürdürmesi için onu yıllardır eğiten biricik Umay Ninesi... Bir de dostları Sahaf Semahat, eski *hacker* Karaca, eski Komiser Ümit, eski Vali Sabahattin Ali Okur. Onların da kendi kişisel yaraları henüz kapanmamıştı. Bir de Kayseri’de edindiği yeni dostları vardı: Profesör Osman Özsoy, Avukat Kumru Çalığı ve Pilot Kanat Atlar.

Peki, hayatına anlam katmış, onsuz yaşayamayacaklarını defalarca söylemiş o adamlar; eski kocası Dağhan, ona çocukluğundan beri hayran olan Timur, sevgisini kırık kalbine gömen meslektaşları Attila ve çok sevdiği Güneş Aytan; neden hiçbiri hayatının en zor döneminde yanında olmamıştı? Acaba kendisi mi uzaklaştırmıştı onları? Yoksa erkekler, aslında çok kırılgan oldukları için mi devamlı ilgi ve bakım bekliyor, fakat bunu itiraf etmekten utanıyorlardı? Belki de –yine– hayatlarını kendi başlarına devam ettiremeyeşleri ve devamlı ilgiye ihtiyaç duymaları yüzünden, kendileriyle 24 saat ilgilenen kadınlara bağımlı yaşıyor, bu ilgi azaldığında yeni eşlere ve sevgililere koşarak kadınsız yaşayamıyorlardı?

İnsanın bir zamanlar “onsuz yaşayamayacağım” duygusunu hissedecek kadar içtenlikle çok sevdiği, vazgeçilmez olduğuna inandığı biriyle yollarının ayrılması ve bir daha yıllarca hiç görüşmeden de pekâlâ hayatta kalabilmesi ne berbat bir gerçektir! Peki o yoğun sevgiye, o güvene, o aşka ne oluyordu? Eğer varsa nereye kayboluyordu? Eğer yoksa milyonlarca insan bir zaman o duygu varmış gibi ona nasıl kanıyordu? Ve dünyada neden bu kadar çok yalnız, kalbi kırık insan vardı?

“Bütün şu yalnız insanlara bak! Nereden geliyorlar? Nereye aitler?”¹⁵

Sanki bu kez büyük bir boşlukta tek başına düşüyordu Defne Kaman ama bu düşüş, bir düş değildi. O zaman hayatında ilk kez pes etti. Pes ettiğine kendisi de şaşarak her şeyden vazgeçti. İnsandan umudunu kesmişti. Kolunu kıpırdatmak istemiyor, ninesi dışında yokluğunun fark yaratacağı tek bir kişi veya değer bulamıyordu. Bıraktı kendini. İlk kez bıraktı kendini Defne Kaman. Göreme’de bir mağarada “ölmeye yatmak”¹⁶ fikri o zaman aklına düştü. Yattı da.

Kimseye söylemeden Kayseri’den Göreme’ye gittiğinde, gün doğumunda önce bir balona binip göklere yükseldi, bir gece önce rüyasında gördüğü kartalı aradı havada. Yere inip toprağa ayak bastığında doğruca en yakındaki Peri Bacaları’ndan birinin içine girdi. Orada fareler ve kargalar vardı. Üzerine derin bir uyku çökmüştü. Tıpkı bir kedi gibi kıvrıldı, öylece uyudu. Öylece. O kadar.

Mağaraya girdikten sonra ne kadar zaman geçtiğini, kaç gün ve kaç gece orada kaldığını bilmek istemediği kadar kaldı orada. Ne acıktı ne susadı. Ne üşüdü ne terledi. Bomboştı. Neden

15 “Elenaor Rigby” - The Beatles şarkısına gönderme. (yaz.n.)

16 *Ölmeye Yatmak*, Adalet Ağaoğlu. (yaz.n.)

sonra büyük bir gürültüyle gözlerini açtığında mağaranın girişinde bir kartal belirmişti, vakur ve korkusuz bakışlarıyla onu seyrediyordu. Defne önce gözlerine inanamadı. Sonra yine düş gördüğünü anladı. Kartal önünde dikilmiş, onu seyrediyordu. Uzun uzun bakiştılar. Bu gerçekten çok güzel bir kartaldı. Tabiatın mucizelerinden, mükemmel bir canlıydı. Ölmeye yattığı mağaranın içinde başında bekleyen kartalla bir süredir konuştuğunu fark eden Defne buna şaşırdı. Hani hiçbir şey istemiyordu? Oysa konuşmak, kendini ifade etmek, heves, kendi sesine tahammül etmek de cesaret ister. Heves ve cesaret yaşamak arzusu değil midir? O zaman bu güzel kartalın kararmış ruhunda bir ateş yaktığını anladı. Ancak o ateşin kendi istemezse asla yanmayacağını da iyi biliyordu. Ateşin yanması için bu hayvana bir anlam yüklemesi kendi bilinçdışı edimi olmasındı? Eğer bu yırtıcı etobur kuş gerçekse, bu mağaraya tırmanırken Defne'nin bedeninde muhtemelen oluşan yara berelerdeki kan kokusu nedeniyle buraya gelmiş olabilirdi. Bir biyolog için bu kartalın varlığının tek açıklaması böyle olsa gerekti. Fakat ya değilse? Eğer bu kartal onu yemeye gelmediyse o zaman ne için gelmişti? Neyse ne! Sonuçta bu bir düşü.

Defne, bu hayvanı hem kendisinin hem de Umay Ninesi'nin rüyasına aynı gece giren o kartala benzeterek hayata tekrar tutunabilirdi.

Defne'nin hayatı anlamlandırmak arzusu kısa sürdü. Bedeni ve beyni yorgundu. Vazgeçti. Nasılsa aynı şeyler yeniden başına gelecek ve yine dışlanacak, yalnız kalacaktı. Nasılsa yine gerçek haberlerin üstü örtülecek, birçok gerçek gazeteci gibi o da ya işsiz ya sürgün ya da hapiste olacaktı. O zaman yeniden vazgeçti ve uyumaya devam etti. Uzun uzun uyudu. O kadar çok uyudu ki, herhâlde artık ölmüştü.

Defne Kaman öldüğünü anladığında anneannesini, yeğeni Ayperi'yi, İstanbul'u, ah o güzel İstanbul'u, Anadolu Yakası'ndan Avrupa'ya vapurla geçişlerini, Kadıköy'ü, Boğaziçi'ni, Kız Kulesi'ni ve Galata Kulesi'ni, Haydarpasha ve Sirkeci garlarını, Ayasofya ve Topkapı Sarayı'nın silüetinin en güzel görüldüğü Kalkedon'u birden özledi. Sonra kedisi Dört'ü, küçük yeşil bahçelerini, Sahaf Semahat'i ve sahaf dükkânını, babasını ve Çorum'u, dünyadaki bütün şeftali ağaçlarını, denizleri, Akdeniz'deki bütün zeytin ağaçlarını, ayçöregini, kahve kokusunu, adaçayını, sokak kedi ve köpeklerini, kitapçıları, müzeleri, kütüphaneleri ve haber kovalayıp yazmayı özledi. Bunları düşünüp üzüldü. Çok üzüldü. Ama çok geçti, çünkü artık ölmüştü.

Bir hastanede uyandığında, başucunda bekleyen adamın Göreme'de bindiği balonun kaptanı olduğunu saatler sonra anımsadı. Kaptan Kanat, onu bir kartalın rehberliğinde bulduğunu ve kartalın iki gün boyunca kendisini korumak için mağaranın kapısında nöbet tuttuğunu büyük bir heyecanla anlatıyordu. Bu hikâyeyi belli ki defalarca dinlemiş olan doktor ve sağlık çalışanları ya bıktıklarından ya da Kaptan Kanat'a inanmadıklarından o daha "kartal" derken başlarını hafakanlar basmış gibi sallıyor, gözlerini deviriyorlardı.

"O kartal benim de düşüme girdi. Fakat o gerçek değildi."

Defne Kaman kendine geldiğinde ilk sözleri bunlardı. Yaşadığını gerçekten kavrayınca da ilk isteği, Umay Ninesi'ne haber vermeleri oldu. Hastanede başucunda bekleyen Kayserili arkadaşı Avukat Kumru ile Kaptan Kanat zaten bunu çoktan yapmış, İstanbul'da haber bekleyen yaşlı kadını rahatlatmışlardı. Fakat bundan sonra da pek konuşmadı Defne. İnsanlara küsmüş, içine kapanmış, sessizleşmişti. Hatta bir süre kartala kızdı, belki ona yem olsaydı bedeni bir işe yaramış sayılırdı. Oysa şimdi işsiz, terk edilmiş, kaç

kez hayata yeniden başlasa da sonunda yenilmiş, dahası artık yaşam ateşi sönmüş, hevessiz biriydi.

Hastaneden ancak beş gün sonra taburcu oldu, Kaptan Kanat ve ailesinin evine misafir olarak yerleştikten sonra, önce ormanda kısa yürüyüşlere çıktı, en sevdiği romanları tekrar okumaya, en sevdiği yemekleri yemeye çalıştı ama hiçbirini tamamlayamadı. Ne *Don Kişot*, ne *Deniz Küstü*, ne *Yenişehir'de Bir Öğle Vakti*, ne *Bozkırkurdu*. Gerçekten uğraştı, gerçekten denedi ama iştahı, hevesi, güveni kalmamıştı. Olmuyordu.

Ancak Umay Nine yine haklı çıkacaktı. İnsan nefes aldığı sürece her zaman bir umut vardı. Bu yüzden hiç beklemediği bir gün her şey değişiverdi. Göreme'de Kaptan Kanat ve ailesinin evinde battaniyeye sarınmış, külçe gibi oturuyorken kapı açıldı ve kara kuru, küçücük bir kız girdi odaya. Kız ona baktı, onu süzdü, gözleri büyülenmiş gibi saçlarına takıldı kaldı. O zaman sevinçle kendisine doğru koştu, ona tüm varlığıyla sarıldı, kızıl saçlarını sanki kendi annesininmiş gibi büyük bir sevgiyle okşadı ve dokunduğu saçlarından başlayıp tüm bedenine can kattı. Küçük kızın varlığı, onu okşayan elleri, sihirli bir değnek değmiş gibi Defne'nin ölmeye yatırdığı bedenine dirlik üfledi, zihnine heves ve kalbine aşk kattı. Defne Kaman bu çocuğun bu dünyada en çok kendisine ihtiyaç duyduğunu anladığı anda yaşamaya karar verdi. Böylece doğruldu, ayağa kalktı, yaşamak istedi. İnsanın vicdanı gerçek, tutkusu sahiciyse kaybolmaz. Defne eliyle yokladı, evet, bu ikisi sapasağlam yerindeydi. İnsan, birine veya birilerine yararlı olmanın kendi yaşamına anlam kattığını bilen ve bunun daima yolunu bulabilen bir canlıdır.

Sonra bu minicik çocuğun yalnız olmadığını fark etti. Onu kendisine getiren ve aynı çocukta benzer bir gönenç yaşamış, benzer bir onanca kavuşmuş olduğunu sezdiği o adamla tanıştı.

Adı Doktor Ali Werther'di ve onun da kendisi gibi çocukken dışlanmış, ötekileştirilmiş biri olduğunu anladı Defne. Daha tanıştığı anda bu küçük kıızı beraber büyüteceklerini kavradı. Belli ki bu küçük kız bu adama şifa oluyordu ve ondan ayrılamazdı.

Defne Kaman, Göreme'de daha ilk tanıştıkları gün, çocuktan ayrılamayacağını çok iyi anladığı adama dikkatle baktı. Onu dünya gözüyle inceledi. Anladı ki, bu kez ne beklentiler ne kurallar ne de planlar olacaktı. Köşeli çerçevelere sıkıştırmadan, kendi getirdiği ve götürdüğü şekilde yaşanan şeyin 'gerçek bir yaşam' olduğunu artık öğrenmişti. Belki de Umay Ninesi'nin "hayat arkadaşlığı" dediği şey de buydu

Böylece Doktor Ali Werther, çocukla beraber Defne'nin hayatına girdi. İnsanın her yeniden başlayışına, kurtuluşuna ve düştüğünde yerden ayağa kalkışına fırsat olacak bir ulak, haberci, aracı-melek gerekiyordu. Bütün mesele o fırsatı görebilmek arzusu, hevesi ve azmiydi. Birkaç hafta önce Kapadokya'da bir mağarada Orta Dünya'yla bağlarını koparttığı sırada aynı çocuğa rastlasa kılını kıpırdatmayacak olan Defne Kaman, şimdi artık yaşama geri dönmeye hazırdı. Ona bu kez ulak olarak ateşi getiren cesur ve akıllı kadınsa Doktor Havinyaz'dı. Eğer Havinyaz yazdıkları ve çalışmaları nedeniyle Defne Kaman'ı sevmese Göreme'ye gelmeyecek, çocuğu getirmeyecekti. Ulak kesinlikle oydu. Defne'nin ertesi gün onlarla Mardin'e gidişi, ikinci hayatının başlangıcıdır ve hiçbir hayat öncekinden bağımsız yaşanmaz.

Mardin'de önce geçici bir süre Doktor Havinyaz'ın ailesinin yanında kaldı. O zaman, Havinyaz'ın henüz on yaşındayken annesini kanserden kaybedip iki kardeşiyle birlikte öksüz kaldığını öğrendi. Henüz 15 yaşında olan ablası Dicleçem, okulu bırakıp onlara anelik ederek, şimdi avukat olan ağbisi Ateşagır ile onu okutmuştu. Havinyaz'ın öksüz çocuklara karşı aşırı duyarlı olması, sığınmacı

veya yerli, annesiz yavruların anaokulu çalışmalarında daima öne atılmasının altında yatan yarası belki de buydu.

Yaşam sevincini geri kazanması konusunda Havinyaz'dan her konuda destek alan Defne, onun yaşama bakışından da farklı deneyimler ediniyordu. Örneğin Havinyaz'ın kuzenlerinden Dilan'ın her eserinde ayrı bir ruh olduğunu düşündüğü Chopin'e tutkusu, başlı başına bir enerji kaynağıydı. Genç Dilan, Chopin üzerine müzik kariyeri yapmak için yurtdışı burslarına başvuruyor ve bu konuda çok kararlı görünüyordu.

“Bir Kürt kızının Chopin yerine yalnızca Şiwan Perwer ya da Aynur Doğan sevmek zorunda olduğunu sananlar arasında yaşamak, günlük yaşantımızı sürekli bi mücadeleye çeviriyor. Fakat genç kuşakta bu rahatsızlık yok. Dilan on yedi yaşında ve onun kuşağı için Chopin sevmenin milliyeti, ırkı, cinsiyeti, dini ve dili yok. Ona göre, Chopin insanlık için beste yapmıştır. Bu çok güzel bi bakış,” diyerek Havinyaz'ın içini dökmesi, Defne'nin yeğeni Ayperi'nin de benzer bakışta olduğunu anımsayarak umutlanmasını sağlıyordu.

Bu süreçte, uyurken bile elini bırakmayan küçük öksüz kız, kendisiyle Mardin'e gelen Defne ile gündüz beraberken yemek yemeye, konuşmaya ve uyumaya başlamıştı fakat geceleri, Ali Werther kendi evine giderken yine terk edileceğini sanarak huy-suzlaşıyor, ortalığı birbirine katıyordu. Defne ile çocuğun hâlen Havinyaz'ın küçük evinde kalmaları hepsini sıkıntıya sokuyordu. Bu sorunu nasıl çözeceklerini konuşurlarken ortaya çıkan Mardin Müzesi müdürü, daha sonra defalarca yapacağı gibi, konuya hemen ve sessizce bir çözüm buldu. Onları yaşadıkları evde her gün ziyaret eden Doktor Ali Werther'le bu süreçte arkadaş olmaya başladı. Genç adam son derece nazik, az konuşan biriydi ve önceleri yalnızca çocuğun ihtiyaçlarını konuşuyorlardı. Zaten Defne'nin de

çocuk dışında kimseyle pek konuşası yoktu, dış dünyasını sadece çocukla sınırlı tutmak istiyordu. Ama öyle olmadı, olamadı, olamazdı. Yaşamın sınırlarını insanlar koyamaz.

Önce genç adamın çocuğa kırık dökük Arapça anlattığı masallar, sonra sabırla ona el işleri öğreterek motor sinir sistemini geliştirmeye çalışması, Almanca ve Türkçe kelimelerle dilini zenginleştirme çabası ilgisini çekmeye başladı. Zamanla onu tanımaya, hiç beklemediği kadar derin bir entelektüel birikimi olduğunu keşfetmeye başladığında bu günlük buluşmalardan artık zevk aldığının farkına vardı. Çünkü Doktor Ali Werther sabah kahvaltıya gecikse küçük kız gibi o da meraklanmaya başlıyordu. Uzun süredir böyle derinlikli sohbetlere hasret olduklarını anladıkça kimi zaman çocuğu unutup tartışmalı uzun konuşmalara dalmaya başladılar. Böylece Defne ile Ali arkadaş oldular.

Defne Kaman, iki hafta sonra, küçük kızın haftada üç gün devam ettiği, Suriyeli öksüz sığınmacı çocuklar için “Çocuk Her Yerde Çocuktur Derneği”nin açtığı anaokulunda resim, masal, ninni ve tekerleme dersleri vermeye başladı. Çocuk ve Defne birlikte hızla iyileşiyor, artık sık sık gülüyorlardı. Defne, Mardin’e gelişinden beş ay kadar sonra Amerika’da öğrenci olan Karaca’nın ve Berlinli Doktor Ali Werther’in teknik ve moral destekleriyle “*Defne Kaman’la İklim ve Canlar*” adını verdiği sivil, bağımsız, çoğulcu YOUTUBE ekoloji platformunu açtı. Çok sevdiği gazetecilikten vazgeçmediğini, sadece gazete, televizyon yerine dijital bir mecrada devam edebildiğini görmek ona iyi gelmişti. Şimdilik haftada iki kez yarım saatlik haber, yarım saat soru-yanıt programı yapmasına karşın onu seven 500 takipçisiyle yola çıkmış, bir yıl sonra şimdi 170 bin destekle, o da gazetecilik mesleğini birçok işsiz meslektaş gibi dijital ortamda sürdürmekten başka çare bulamamıştı. Böylece üyesi olduğu Türkiye Gazeteciler Birliği ve “Sınır Tanımayan

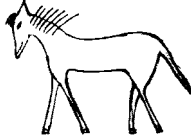
Gazeteciler” ile ilişkisini yeniden kurdu: Yaşamaya başladı. Artık yeniden işe yarıyordu, seviyor ve seviliyordu.

Şimdi asıl öğrenmesi gereken, nasıl iyi bir anne olacaktı ve bu, dünyadaki en zor işti. Çünkü annelikte yapılacak en küçük hatanın bile asla geri dönüşü yoktu. Bu çok zor işin ödülü “tanımlanamaz ancak yaşanır” türünden bir şeydi. Çocuktan aldığı bir öpücük, kucaklama veya bir içten gülüş onu daha önce tatmadığı türden bir mutlulukla uçuruyor, enerjisini ve yaşama arzusunu yükseltiyordu. Demek kendisi de onu büyüten Umay Ninesi’ne böyle mutluluk vermişti. Öz annesi Ayten’in kendisinde reddettiği, sadece Aysu’nunkiyle yetindiği de buydu herhâlde?

Herhâlde tabiata duyulan aşka en yakın aşk, çocuklara duyulan aşktı.

Herhâlde?

SINIR TANIMAYAN DOKTORLAR

Kendileri dışındaki dünyayı merak edip öğrenmekten haz duyanların tutku ve heyecanları yıllar içinde paslanmaz. Yakınlarda 75 yaşına girecek olan Ertuğrul Türel, Mardin'in muazzam renkleri ve özgün mimarisini eşsizleştiren coğrafyasıyla bir fotoğrafçı için olağanüstü olanaklar sunduğunu şehre girer girmez anlamıştı. Böyle olunca yol yorgunluğuna rağmen onu uyku tutmadı. Mardin'de çekilmeyi bekleyen yüzlerce müthiş fotoğraf olduğunu anlamak, onu heyecanlandırmış, tazelemişti.

Her kaldıkları otelde veya evde daima giriş katında, toprağa en yakın odada uyumaya önem veren hayat arkadaşı Umay Bayülgen'in, sabah erkenden yaptıkları uçak yolculuğundan sonra dinlenmeyi hiç direnmeden kabul edip, otel odasına uslu uslu gidip yatmasına önce hayret etse ve sonradan nedenini anlasa da bu durumu kendisi için fırsat bildi.

Umay Nine'nin bir gün önce İstanbul'da büyük torunu Aysu ile yaşadığı büyük kriz üstüne bugün de küçük torunu Defne'nin Mardin'de kayboluş haberi, yaşlı kadını yorgun düşürmüştü.

olmalıydı. Sevdığı kadın, ne denli dinç ve sağlıklı olsa da kendisinden handiyse on yaş kadar büyüktü. Onun karşı koymadan öğle uykusuna yatması iyi olmuştu: Özellikle bu sıralar kendisine iyi bakmalıydı, çünkü biri gelecek yıllarda tabiat ve otacılık eğitimleri vermeye devam edeceği Ayperi, diğeri henüz ailedeki pozisyonu pek netleşmemiş Nar adında iki kız çocuğu vardı önünde.

Aslında Umay Nine'ye kalsa, hemen yola çıkıp Defne ile çocuğunu aramaları konusunda kararlıydı fakat Doktor Havinyaz ile Semahat'ın konuştuklarını duyduktan sonra fikrini değiştirdi. Yaşlı kadın, onun uzaktaki sesleri duyma konusundaki yeteneğini unutan iki kadının taş avlunun merdiveninde fısır fısır konuşmalarından öğrendikleriyle dehşete kapılmış ama bunu onlara belli etmemişti. Anadolu'nun binlerce yıllık sözlü kültürel geleneğini ve tecrübesini damıtmış bütün bilge nineler gibi kafasına koyduğunu mutlaka yapan Umay Bayülgen, işte bu yüzden uysalca otel odasına dönmeyi kabul etmişti. Onun bu sürpriz itaatkâr tavrının nedenini anlamayan Ertuğrul Amca, yaşlı kadının ateş renkli halı ve öğle güneşi renkli yatak örtüleriyle Mezopotamya gelenekselliğine uygun döşenmiş odasına girer girmez, üzerindeki giysilerle hemen yatıp bir anda uyuyuverdiğini görünce durumu kavradı. Çünkü Umay Nine, sanki ameliyathanede anestezi almış gibi ansızın uykuya düşmeye "düş uykusu" adını veriyor ve bunu yalnızca yeni bir haber veya karar hâli ihtiyacı oluşunca yapabiliyordu. Yaşlı adamsa kendi rüyalarını hiç hatırlayamadığı ve 'böyle şeyler'e pek inanmadığı için bu hassas konuya olabildiğince uzak durmaya çalışıyordu.

Umay Bayülgen'e göre bilinçdışı duygu ve düşünceleri okumanın bir tekniği olan "düş uykusu", yaşlı adama ilk gençliğinde Sultanahmet'te rastlayıp birlikte beş parasız Hindistan'a gittiği Avrupalı Hippiler sayesinde tanıdığı Budistlerin meditasyonunu andırıyordu. Ve ikisi de ona pek inandırıcı gelmiyordu. Fakat çoğu

başarısız hayat deneyiminden sonra, Ertuğrul Türel, sevdikleriyle arasındaki en kırılgan noktanın karşılıklı inanç veya alışkanlıkları değiştirmek çabası olduğunu çok iyi öğrenmişti. Sık sık yinelemeye bayıldığı gibi, “hayatta aynı hatayı tekrarlamak aptallığın ta kendisiydi” ve büyük olasılıkla son sevdiceği olan Umay’la sadece bu değil, hiçbir konuda tartışmaya girmemeye çaba gösteriyordu. “Keşke insan bu olgunluğa gençken ulaşabilse, en başta kendimizinki olmak üzere kim bilir ne çok kalbi kırılmaktan kurtarırdık,” derdi sık sık. Bu yüzden Umay Nine uyur uyumaz, otelin pek beğendiği taş avlusuna çıkıp fotoğraf çekmeye başladı..

“Senin Ertuğrul Türel olduğunu sanıyorum ben?” diye bir ses duyduğunda taş sütunların üzerindeki burma yılan figürlere eğilmiş, hangi açıdan en iyi fotoğrafı çekebileceğini hesaplamaya çalışıyordu.

Boynuna asılı fotoğraf makinesinden kafasını kaldırıncaya hemen yanı başına dikilmiş, orta boyludan az uzun, uzundan az kısa, kolları kaslı, güçlü kuvvetli, gür ve dalgalı kumral saçları günlerdir taranmamış gibi dağınık, şakaklarından birkaç aceleci kırılmış saç fışkırmış, kara gözlü, düzgün dişleri dikkat çekecek kadar bembeyaz, yakışıklı bir adamla karşılaştı. Adam 35 yaşlarında görünüyordu. Üzerinde bu sıcak havadan hiç etkilenmemiş gibi rahatlıkla giydiği lacivert bir tulum, içinde sarı bir tişört, elinde de bir motosiklet kaskı ve güneş gözlüğü vardı. Onu, kıyafetinden ötürü kargo taşıyan bir genç zanneden Ertuğrul Türel, ‘Acaba bizim antikacı dükkânındaki çocuklar otele kargo mu yolladı?’ diye düşündü bir an.

“Bana mı söylüyorsun oğlum?” diye sordu.

“*Klar!* Ben sana bir şey soracağım. Eğer sen Ertuğrul’san senin yanında beyaz saçları böyle... Amerikan İndiyan kadınlar gibi saçı örgülü bir yaşlı hanımefendi olmalıydı?”

“Aa, sen Umay’ı soruyor olmalısın! Ah, bak kendi kültürümüzü siz gençlere öğretmedikleri için Şaman yerine Kızılderili diyorsun! Evlâdım, o saç örgüsü bizim özbeöz kültürümüzden gelmektedir. Bir dakika, ama sen neden Umay’ı soruyorsun? Kargo onun adına mı? Yoksa Defne’den mi haber var?”

O böyle biteviye konuşurken, genç adamın gözleri hayranlıkla, onun boynunda asılı Rolleiflex fotoğraf makinasına takıldı.

“Ya sen nereden buldun bunu? Efsanedir bu kamera be! Antikanın kralını bulmuşsun sen! Bravo! Bak eminim, buna bir *fortune* ödemiştir sen!” dedi.

“Şaka mı yapıyorsun oğlum, karşında antikacı kralının ta kendisi durmaktadır, hah hah ha!” diye keyifli bir kahkaha patlattı Ertuğrul Türel. “Antikacıların kralı, Kadıköy’ün en meşhur antikacısı, Guru Antikacı Dükkânı’nın sahibi Ertuğrul Türel, bendeniz!”

“*Tja!* Ben bildim zaten seni,” diyerek en yakındaki masaya motosiklet kaskını ve güneş gözlüğünü bırakan genç adam, yan masadan aldığı bir sandalyeyi yaşlı adamın yanına çekip oturdu.

Bu ikisi, Rolleiflex kamerayı sanki canlı bir varlıkmiş gibi özenle masaya koyup iki oğlan çocuğunun bir oyuncak trenin ya da bilgisayar oyununun önünde buluştukları iştahla, analog ve dijital fotoğraf üzerine Meridiana Otel’in taş avlusundaki lokantada koyu bir sohbeta daldılar. Önce onlara ilgiyle bakan otelin diğer konukları sonra onları unuttu, kendi sohbetlerine döndü.

Bir süre böyle derin bir sohbeta dalmışlardı ki, kısacık uykusundan dinçleşmiş olarak uyanıp yıkanmış, kıyafetlerini öncekilerin benzerleriyle değiştirmiş, ıslak saçlarını güneşte kurutmak üzere avluya çıkan Umay Nine’nin yanlarına yaklaştığını fark etmediler.

Genç adama dikkatle bakıp onu iyice süzen yaşlı kadın, “Sen Doktor Ali Werther olmalısın!” dedi.

O böyle deyince genç adam heyecanla oturduğu sandalyeden fırladı, ayağa kalktı, 'hazırol'a geçer gibi dikilip başıyla selam verdi. Umay Nine onu alıcı gözle tekrar süzdü, ölçtü, biçti, etrafında döndü dolaştı, inceledi, sonra yüzünde mutlu bir gülümsemeyle, "Gel kucaklayayım seni Oğul," dedi.

Genç adam yaşlı kadına döndü, onun sözlerini gözleriyle dinlermiş gibi üzerine doğru eğildi, yüzüne baktı ve bir elinde sedef tarakla kollarını açmış bekleyen Umay Nine'ye sarıldı. Yaşlı kadın otel banyosunda bulup yıkandığı Bittim sabunu, genç adamsa sigarayı bırakmak için çiğnediği karanfilli sakız kokuyordu. Kadın, adamı bağrına bastı, sırtını sıkı sıkı sıvazladı, kısacık bir dua okudu. Ali Werther, sanki yıllardır hasret kaldığı kendi büyükannesine kavuşmuş gibi mırıldandı:

"Nenem, güzel nenem!"

"Aa, sen Doktor Ali Werther misin yahu? Hay Allah, ben de motorlu kurye sanmıştım seni!" diye gevrek gevrek güldü Ertuğrul Türel.

"Getirdin mi Defnem'le kızı Nar'dan iyi haberler Ali evlâdım?" diye hemen sordu Umay Nine, nemli saçlarını hızlı hızlı örerken.

O böyle sorunca genç adam acele etrafı kolaçan edip neredeyse fısıldar gibi konuştu:

"Biz henüz Defne ve Nar'dan bir haber alamadık. Biz bu yüzden saklandıkları yeri bilmiyoruz."

"Saklandıkları yeri mi?" diye hayretle bağırdı Ertuğrul Amca.

"Sus sus! Sen Dede neden bağıırıyorsun yahu?"

"Canım sen de fısıldıyorsun ama! Benim kulaklarım bunların ailesi gibi ışık yılı mesafeden duymaz ki! Sonuçta yaşlı bir adamım ben," diye, işin içinden çıkamayınca hep yaptığı gibi kendini acındırdı Ertuğrul Türel.

“Demek ki sen de Havinyaz gibi Defnem’le kızının tehditler nedeniyle saklandıklarını düşünüyorsun Ali evlâdım?” diye sakin bir sesle sordu yaşlı kadın.

“Ne tehdidiymiş o? Aaa, bir ben mi kaldım burada bunları bil-meyen canım?” diyerek, bu kez alçak sesle mızımızlandı Ertuğrul Amca.

“Ben de bunları bir saat önce Havinyaz ile Semahat konuşur-ken duydum Tuğrulcuğum. Fakat az önce üçüncü defa düşümde tekrar gördüğüm aynı hayaller, tıpatıp aynı sesler de bu ihtimali teyit ediyor.”

“Sen rüyada üç kez aynı imajları mı gördün Nenem? *Ach so!* Üç kez! Vay canına! Nedir onlar? Sen anlatmalısın mutlaka bana.”

“Aaa, bari sen yapma oğlum Ali! Sen pozitif bilimcisin ama! Tıp doktoru dediler senin için. Ne işin var senin rüyayla, hayalle canım? Gerçi kime söylüyorum ki ben? Bak Umaycığım da eczacı, o da fenci ama rüyalara önem veriyor işte...”

“Sen öyle deme Dede. Psikanalizde rüyalar önemlidir çok. Has-tanın kendi rüyasında saklanmış kodlar sayesinde onun sağlığını bozan problemi yakalamak ve çözmek mümkün olabiliyor. Şifa yani şifa.”

“Aa, yoksa sen psikiyatrist doktor musun? E, o zaman gidip bombaların altında, ateş hattında falan nasıl ameliyat yapıyorsun peki? Hani o ‘sınır tanımayan doktorlar’la?”

“Yok yok. Ben çocuk cerrahıyım Dede. *Klar*. O dediğin çokook eskidendi,” diye acı acı gülümsedi Ali Werther.

“Yok artık, iki uzmanlık mı yaptın sen oğlum? Yahu sen on yaşında mı girdin tıp fakültesine, Doktor Ali?”

Genç adamın “O çokook eskidendi,” derken acı acı gülümse-diği gözünden kaçmayan Umay Nine, “Rahat bırak delikanlıyı Tuğrulcuğum,” dedi. “Bir kişiye kendisine dair sorulacak tek soru

'Nasılsın?'dır. Gerisini ancak o istediğinde anlatır. Bak, düşlerin içinde şifanın saklı olduğunu biliyor ya, o yeter bana."

"Olur mu Sultanım? Bu oğlan bu yaşta çift uzmanlık yaptıysa dâhi demektir yahu!"

"Rüyaların önemi içindeki sembollerdir. Bak, Defne bana şeftali çekirdeği armağan ettiğinde, meyvenin kendi özünde sakladığı zehri anlatmıştı. Ben bu metafora hayran oldum çok! İşte rüya da tıpkı böyle bir şeydir," diye açıklayan Doktor Ali Werther, Ertuğrul Amca'yı duymazdan gelmişti.

"Ayçöreğim sana şeftali çekirdeği armağan etti demek," diye manalı manalı gülümsedi Umay Nine. Bunu söylerken yüzünde güller açmış gibi yanakları renklendi.

"Evet, bak burada," diyerek tulumunun cebinden kurutulmuş bir şeftali çekirdeği çıkartan Ali Werther, onu altın bir yüzük tutarmış gibi sevinçle gösterdi. Bu sırada çekirdekle beraber cebinden bir tomar anahtar da çıktı ama Umay Nine bunu görmezden geldi.

"At," dedi Umay Nine. "Devamlı aynı atı görüyorum düşümde. Kızıl renkli çok güzel bu atın, Ahal Teke denen Asya bozkırlarının meşhur soyundan olduğu fısıldanıyor bana. Atın yemyeşil gözleri tıpkı Defnem. Tam da işte bu otelin önündeki gibi daracık, kesme taş döşeli sokaklarda koşuyor. Ardında da bir tay var. İkisi de bir şeyden kaçıyor ve bana doğru koşuyorlar. Fakat bu düşün en korkunç tarafı, o güzel at, kendi yelelerinin yandığından henüz bihaber! Yandığını daha bilmiyor yavrucağı! Bunu ona birinin, muhtemelen benim haber vermem, Ayçöreğimi korumam gerekiyor!" diye inledi.

Yaşlı kadını büyük bir ciddiyetle dinleyen Doktor Ali Werther, kaşlarını çattı, derin bir nefes aldı ve duyduklarını anlamaya, kafasında tartmaya çalıştığı kısa bir sessizlikten sonra başını öne sallayarak, tulumunun cebinden çıkarttığı küçük bir bloknota sol eliyle

tuttuğu bir kalemle notlar aldı. Notları Almanca yazıyordu. Sonra aklına bir şey gelmiş gibi durdu, gözlerini uzaklara dikti ve sanki orada bir yerlerden okur gibi, her kelimesini tartarak şöyle dedi:

*“Yorgun güneş altın renkte battı. Kor gibi arabasının parlak izine bakılırsa.”*¹⁷

Sonra alkış bekleyen bir oyuncu gibi başıyla selam verdi ve açıkladı:

“Eigentlich, Yunan mitolojisinde Ateş Tanrısı, yani Güneş Tanrısı Apollon, ateşten atların çektiği arabasıyla her gün gökyüzünden geçermiş, şimdi senin rüyan bana birden bunu hatırlattı. Tabii bu Yunan mitolojisi. Bir de benim ilk defa Defne’den duyduğum bir Türk mitolojisi var. O da çok ilginç. Sonuçta hepsinde anlatılan insanlığın korku ve umut sembolleridir.”

“Ne yani, şimdi siz ikiniz, bana kayıp Defne kızımızla o küçük çocuğu bir rüyanın mitolojik yorumlarıyla mı bulacağınızı söylüyorsunuz? Yahu liseden terk bir antikacı olan ben bile buna itiraz ediyorum da biri eczacı, öbürü doktor iki koskoca üniversite mezunu, siz ikiniz psikanalizle manalizle mi kurtaracaksınız onları? Olacak şey değil! Hakikaten pes yani!” diye bağırdı Ertuğrul Türel.

O bağırınca otelin terasında öğle yemeği yiyen misafirler dönüp tekrar onlara baktılar. İkinci kez aynı masaya bakınca orada bir şeylerin ters gittiğine emin olmuşlardı, onları ayıplar gibiydiler. Fakat bu üçü kendi dertleriyle öyle meşguldüler ki, bakanları fark etmediler bile.

“Tuğrulcuğum, bu çocuklar sabahtan beri ikimizi otelde meşgul edip burada tutmak için sırayla ve nöbetleşe yanımıza geldikçe

17 *III. Richard*, William Shakespeare, Çeviren: Bülent Bozkurt, Remzi Kitabevi, 2007. - *Richard III* -The Complete Works of Shakespeare 1951, London.

bizim yapabileceğimiz zaten fazla bir şey yok. Biz iki ihtiyar da zamanımız olduğu için pekâlâ düşlerden bahsedebiliriz, diye düşünüyorum,” diye sakin bir sesle açıkladı Umay Nine. Bu sırada yanlarından geçmekte olan garson kızı çağırıp diğer ikisine sormadan herkese birer çoban salata ve methini çok duyduğu Mardin’in meşhur yoğurtlu çorbası Lebniye ısmarladı.

“Dediğim gibi nasılsa vaktimiz var, bari yemek yiyelim,” diye açıklama yaptı yine aynı sakin sesle.

“Umaycığım, sen iyi değilsin, ne dediğini bilmiyorsun...” diye kaygılandı Ertuğrul Amca. “Hem şimdi nereden çıkarttın bu bizi nöbetleşe otelde meşgul etme işini canım? Bak korkutuyorsun beni ama! Sen mantıksız konuşmazdın hiç böyle Sultanım...”

“Canım ne yapınlar? Onlar da haklı aslında. Biz yaşlıyız, yani yavaş hareket ediyoruz, onlarsa zamana karşı mücadele ediyorlar. Üstelik hepsi akıllı ve cesur gençler. Salimen bulacağız Ayçöreğim ile yavrusunu inşallah.”

Sonra kendisine endişeyle bakan Ertuğrul Türel’e gülümsedi:

“Tuğrulcuğum sen beni merak etme, iyiyim ben. Hem bak, Defne’nin babası aradı az önce beni. Ayperi dedesine telefon edip Defne Teyzesi’nin kaybolduğunu, gelip kendisini Mardin’e götürmesini, annesinin ona izin vereceğini anlatmış.”

“Bravo Ayperi’ye, çok iyi yapmış!”

“Kızının kaybolduğunu bilmek hakkıdır Akın Kaman’ın. Ayten’in hafıza kayıplarından çok az bahsettim ki, İstanbul’a gidince eski karısı onu tanımazsa adam yine numara yapıyor sanmasın. Yarın sabah Akın ile Ayperi; dede-torun Mardin’e geliyorlar.”

Bunu duyan Ertuğrul Türel biraz rahatladı.

“İyi iyi, aile böyle günlerde gerekli, birbirimize destek oluruz. Çünkü bu ailedeki çekişmeler ve Defne’nin sık sık kaybolmaları beni sarsıyor gerçekten...”

Onu dinlemediği anlaşılan Umay Nine, “Şu anda Doktor Havinyaz ile Semahat, Defnem’in evine gittiler, fakat aradıklarını orada bulacaklarını sanmıyorum. Defnem akıllıdır, ‘Ateş Kitabı’nı sağlam bir yere koymuş, kesinlikle güvendiği birine emanet etmiştir,” dedi.

Onunla göz göze gelmemek için bir süredir elindeki not defterine gömülmüş görünen Ali Werther, sonunda dayanamadı.

“Anlaşıldı! Sen, Defne’nin dediğinden çok daha zeki kadınsın Nenem! Okey, ben çok ciddiye alacağım seni. Evet, Doktor Havinyaz, o ‘second-hand’ kitapçı arkadaşı Semahat ile bizim evde bir ipucu arıyor, siz bundan şüphelenmeyin diye buraya yolladılar beni,” dedi.

Bu sırada mis gibi Lebeniye çorba ve çoban salatalarını servis eden garson kız, şef aşçının ikram olarak onlara kabuklu kuru soğanla pişen Soğan Kebabı, Süryani ekmeği Kiliçe ve Demirhindi şerbeti yolladığını söyleyerek, şık sunumlu tabakları masaya bıraktı.

Yemekleri görünce keyfi yerine gelen Ertuğrul Amca, hemen peçetesini dizlerine koyup çorbaya davranmıştı ki, Umay Nine’nin ona sevgiyle baktığını görünce göz kırptı:

“Hadi bakayım Sultanım, önce sen başla ki, aklım kalmasın. Afiyet, şifa olsun!” dedi.

O ikisinin birbirlerine sevgisini dikkatle izleyen Doktor Ali Werther’in telefonuna bu sırada bir mesaj geldi.

“Yanlışı numara herhâlde?” dedi önce Ali Werther. “Ümit Kaman diye biri bana not yollamış. Onun adını duydum ama onunla hiç tanışmadım.”

“Ne yazmış oğlum?” dedi, çorbasını sakın sakın içen Umay Nine.

“‘Mardin’e geldim, konum atın bana,’ diyor.”

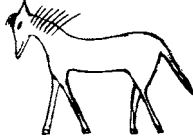
“Komiser Ümit’tir o. Gönlü, akıllı, fikri temiz kişidir,” diye açıkladı Umay Nine. “Büyük ihtimal onu da Semahat çağırdı buraya

ve bunu anlamayalım diye kendi numarası yerine Komiser Ümit'e senin numaranı verdi.”

Sonra çantasından akıllı telefonunu çıkarttı, 41N28E şifresini yazıp telefonun kilidini açtı.

“Saat 13:30 olmuş,” dedi ve kâsedeki çorbasının kalan son kaşığı içti.

16. YENİ EV

İnsanın yetişkin hayatında kendine yeni bir şehirde veya ülkede yeniden ev kurması zordur. Bir otel, pansiyon, misafırhane veya oda-kahvaltıda yaşanmayan, hatta akla gelmeyen tuhaf, hiç beklenmeyen duygusallıklar, insanın kısa bir süreliğine bile “ev”i olacak mekâna daha adım atar atmaz başlar. Kişi, en lüksünden en mütevazı, hatta pejmürde, en salaşına kadar sadece geçici bir süre kalacağı hiçbir mekânı eviyle kıyaslamaz. Bu yüzden otel odaları, pansiyon gibi yerlerde rahatlıkla kalınır ve onlar unutulur ama konu yeni bir ev kurmaya gelince iş değişir. Birdenbire kişinin yıllardır alıştığı masa, yatak, koltuk, duvardaki resim, çatal-bıçak, fincan, havlu ve yastık, ‘ah yastık!’tan ayrılıp yenilere uyum sağlamak, o ‘alt tarafı eşya’larla arasında geçen yaşanmışlıklar; kederli, sevinçli günlere tanıklıklar, tatlı ve acıyı paylaşmışlıklar, mutluluk veya öfkeyle mıncıklanmışlık veya fırlatılmışlıklar anlaşılmaz biçimde değer kazanır.

Semahat, Defne’nin –evlat edinip edinmediğini henüz öğrenemediği– kızı Nar’la kaldığı evin kapısından içeriye daha adım atar atmaz, buradaki “ev” kokusunu aldı.

İçine rahatlıkla küçük bir kafe sığacak kadar geniş, yüksek kubbe tavanlı ferah oda, tepesinde yarım silindir kemer ve tonozlarla süslenmişti ve tatlımsı yemiş kokuyordu. Mardin, sık sık tekrarlanan eyvan ve revakları, muhteşem tonozlu tavanlarıyla, geleneksel Mezopotamya mimarisini misafirlerine hiç unutturmuyordu. Taş duvarların içine açılan kocaman yuvarlak oyukların hem pencere hem de niş olarak kullanışlı rafları salona zenginlik katıyordu. Tavanın tam ortasından sarkan iri yarı pervaneli avizesiyle klasik bir evden çok modern bir stüdyoya benzeyen mekân, âdeta canlı bir organizma gibi hayat doluydu. Yerde, masa ve kanepede, aslında her yerde küçük bir çocuğa ait eşyaların bulunduğu rengârenk bir dağınıklık, ortalığa saçılmış kitap, dergi ve boya kalemleri, evden acele çıkıldığı duygusu yaratıyordu.

Bir pencere önünde çalışma masası ve üzerinde belli ki bir bilgisayar varken, ona takılı şarj kabloları şimdi açıkta, tek başına kalmış bir bilgisayar faresinin yanında duruyordu. Ortada dört kişilik kare bir yemek masası, onun arkasında bir şömine, yanında Semahat'ın daha önce sadece kitaplarda gördüğü çift fırınlı olarak kullanılan kuzine tipi bir soba vardı. Pencere nişlerinde gelişigüzel üst üste dizilmiş yüzlerce kitapla oluşmuş küçük bir kütüphane, bir koltuk, bir kanepa, iki sandalye, bir perdeyle ayrılmış bölümde bir çocuk yatağı, başucunda ışıklı bir yerküre, yerlerde legolar, oyuncak trenler ve iri boyutta resimli rengârenk çocuk kitapları görülüyordu. Düz ekran büyük bir televizyon, askı aparatıyla duvara monte edilmişti. Küçücük bir tezgâhtan oluşan açık mutfakta elektrikli su ısıtıcısı, kahvedanlık, çaydanlık, fincanlar, iki gözlü mini bir elektrikli ocak, tabaklar ve mini bir buzdolabı vardı. Bu mutfak insana, ev halkının yemekleri başka yerde yedikleri, burada sadece kahvaltı ve küçük öğünleri geçıştirdikleri duygusunu veriyordu. Binanın düzayak giriş katındaki üç misafir sanatçı odasının ortak açıldığı taş avluda, çoktan

yeşillenmeye başlamış beş-altı tane asmayla çevrelenmiş bir bahçe vardı. Bahçenin ortasına süslü ve dekoratif görünen ferforje bir masa ve dört sandalye dizilmişti.

Semahat etrafa dikkatle göz atarken, fincanların üzerindeki yunus, içinde hâlâ taze papatyalar bulunan vazounun üzerindeki geyik ve kanepenin arkasındaki duvarda asılı Mardin halısına dokunmuş kartal figürlerini hemen gördü.

“Demek Defne bir yıldır burada yaşıyor,” diye mırıldandı.

“Öyledir. Fakat zamanının çoğunu müzede ve anaokulunda geçirir. Defne’nin Mardin’de sevdiği bazı kafeler, dükkânlar vardır, oralara gider, yalnızsa oturur, düşünür, yazar, okur, kulaklığını takıp müziğini dinler. Kızıyla zaman geçirdiklerinde onu Mardin Çarşısı’nda gezdirir, çocuğa sabundan mücevhere, çöreğinden şerbetine yerel adları tek tek öğretir, onun insanlarla konuşup sosyalleşmesine çalışır. Ha, sık sık da Masalcı Kadın’ın dükkânına gider, Nar’ı orada yatırıp uyutur, sonra bunlar zamanı unutup uzun uzun sohbet ederler. Bir de sahafta vakit geçirmeyi sever,” dedi Havinyaz.

“Mardin’de sahaf var mı?” diye şaşırdı Semahat.

“Neden olmasın ki?” diye bu kez Havinyaz şaşırdı.

“Ne bileyim işte... Benim cahilliğim olmalı.”

“Senin İstanbul’daki Kutlu Bilgi Sahafi’nin methini Defne’den çok dinledim. Bizim Kebikeç Sahafımız küçüktür ama güzeldir. Götüreyim seni bi ara.”

Kırdığı potu düzeltmek için telaşla konuyu değiştiren Semahat, “Defne’yi bir bebekle baş ederken hiç hayal edemiyorum. Onun öyle tekil ve özgür bir imajı vardı ki, annelik hevesi olduğunu hiç düşünmemiştim,” dedi.

“Defne, dünyaya bi evlat getirmedi Semahat. Anne olmak isteseydi olurdu. O, anneliği seçmedi, çocuk onu kendine anne seçti. İkisi farklı bence,” dedi Havinyaz. “Defne, ölmek üzere olan bi

çocuğu kurtardı. Çocuk da bi bakıma onu kurtardı... Eğer Defne anneliğe gönüllü olmasaydı, emin ol, Ali Werther bi erkek olmasına karşın aynı emeği vermeye hazırdı.”

“Ay, o az önce kapıda karşılaştığım, bu saatte daha yüzünü yıkamamış, saçını taramamış, sorumsuzca motosiklette çocuk gezdiren, kim bilir hangi çocukluk travması yüzünden bombaların ortasına koşup kendi hayatını da her keresinde tehlikeye atarak ameliyatlar yapan Doktor Ali Werther’den bahsediyorsun değil mi?” diye, iğneleyici bir sesle sordu Semahat.

Tanıştıklarından beri Semahat’in çocuk gibi davranmasına biraz önce ters yanıt veren Havinyaz yine kendini tutamadı, neredeyse azarlar gibi konuştu:

“Bak Semahat, bi çocuğun hayatta kalması için bi anne ile bi doktorun işlevi çok farklıdır. Doktor kişinin hayatını kurtarabilir ve hayata biyolojik olarak devamını sağlar. Fakat anne sadece hayat kurtarmaz. Anne, çocuğun en az 15-18 yıl boyunca tek tek her gününü yaşanılır kılmanın hem bedensel hem de ruhsal gıdasını hazırlamak zorunda olan dünyanın en güçlü canlısıdır. Bunu annesiz büyüyen çocuklar daha iyi anlar. Defne Kaman şimdi üzerine düşen annelik sorumluluğunu öğrenmeye çalışıyor.”

“Annelik üzerine kitaplar okuyormuş bak!” dedi Semahat, pencere nişinde dizili kitaplar arasındaki kalın ciltli bir tanesini işaret ederek. Yumuşak bir sesle alttan aldı Havinyaz:

“Elbette okuyacak Semahat. Defne bana anlattığı kadarıyla kendi annesinden sevgi görmemiş, yani kendisi de benim gibi bi öksüz aslında... Şimdi ne örnek alacak bi annesi ne de kendi çocuğu var. Annesiz büyümenin ne olduğunu iyi bilirim ben. N’aapsın, öğrenmeye çalışıyor kadın işte.”

“Öksüz mü? Fakat Defne’nin muhteşem bir anneannesi var, hangimizin hayatta böyle büyük bir şansı oldu ki?”

“Saçmalıyorsun Semahat. Büyükanne ve dedeyle büyümek asla anne ve babanın yerini tutamaz,” diye kesip attı Havinyaz. Sonra fazla sert konuştuğunu düşünmüş olmalı ki, konuşmayı bambaşka bir yere çekti: “Neyse bırak bunları Semahat. Ben seni bu akşam mirra içmeye Atilla Çay Bahçesi’ne götüreyim mi?”

“Atilla çay Bahçesi mi?”

“Defne’nin en sevdiği mekânlardandır. Aslında Artukbey’i de sever. İkisi de Mezopotamya Ovası’na bakar, manzarası, hayal kurması ve kahvesi güzeldir.”

“Dur bakalım, akşam olmadan buluruz belki Defne’yi, orada beraber otururuz,” diye ilgisizce mırıldandı Semahat, eşyaları dikkatle incelemeyi sürdürürken.

“Semahat, senin burada özellikle aramak istediğin bir şey var mı? Ne de olsa Defne’nin en az üç kez kayboluşuna tanıklık ettin sen. Kuşkusuz onu benden daha iyi tanıyor olmalısın.”

Havinyaz’ın bu sözleri Semahat’i hiç tahmin edemeyeceği kadar sevindirdi.

“Tabii var,” dedi sakın olmaya çalışan sevinçli bir sesle. “Meselâ Defne’nin bilgisayarı önemlidir ama anladığım kadarıyla onu yanında götürmüş.”

“Yok, bilgisayarı Doktor Ali Werther’dedir. O aldı bilgisayarı.”

“İyi yapmış. Yalnız o bilgisayarı hemen Karaca’ya bağlayıp *Team Viewer* gibi bir programla onun içinde dolaşmasını sağlamalıyız ki, varsa bir ipucu bulsun çocuk.”

“Hımm...” diye mırıldandı Havinyaz. “Aslında Ali Werther de bilgisayar konusunda canavardır ama eski bi *hacker*’la yarışamaz herhâlde? Evet, bi de Karaca baksın tabii...”

Defne’nin son zamanlarda annelik dışında neler okuduğunu da öğrenmek için meraktan çatlayan Semahat, aslında ‘Ateş Kitabı’nı arıyordu. Yıllar içindeki deneyimlerinden, daha önce kadim *Su*,

Toprak ve Hava kitaplarının Defne Kaman'ı kurtarmak için pusula işlevi gördüğünü öğrenmişti.

Bunları düşünerek kitapların içlerini karıştırırken Defne'nin birden fazla Berlin kitabı olduğunu fark etti. Berlin, şu yarı Alman Doktor Ali Werther'in doğup büyüdüğü şehirdi, değil mi? Tam bu sırada masanın altına düşmüş kartı gördü Semahat. Mutfaktaki bulaşık makinasında kalmış temiz fincanları rafa dizmekle meşgul olan Havinyaz görmeden eğilip kartı yerden alan Semahat, arkasını çevirince bunun bir fotoğraf olduğunu anladı. Fotoğrafa baktığındaysa az daha küçük dilini yutuyordu. Dilini yutacağına fotoğrafı aceleyle cebine atıverdi. Arkasına döndüğünde Havinyaz burnunun dibinde ona bakıyordu fakat fotoğrafı cebine attığını gördüğüne dair yüzünde bir belirti yoktu ya da iyi bir oyuncuydu.

“Of, ödümü koparttın Havinyaz ya! Ne zaman geldin buraya sen?” diye, derin bir nefes verdi Semahat.

“Sen söylemiyorsun ama herhâlde şu ‘Ateş Kitabı’nı arıyorsun Semahat.”

Daha cebindeki fotoğrafta gördüğü şeyin şokunu atlatamamış olan Semahat, Havinyaz'ın ‘Ateş Kitabı’nı da bilmesine şaşırsa da bunu önemsememiş gibi baktı ona. Sonuçta Semahat de çocuk yaşta bir felaketten sonra hayatta kalmayı başarmış, yaralı ama güçlü bir kadındı.

“Geçtiğimiz kış, Defne bu kuzinenin üstünde kestane kızartır, bi yandan Nar'ı beslerken, bana ‘Ateş Kitabı’ndan bahsetti. Sanırım *Su*, *Toprak* ve *Hava* kitapları da varmış.”

“Vardır,” dedi Semahat, sakın olmaya çalışarak. Hâlâ gördüğü fotoğrafın etkisindeydi.

“*Su*, *Toprak*, *Hava* kitapları da vardır. Bunlar kalın, elde ciltlenmiş, deri kaplı, yüzlerce yıllık defterlerdir. Önlü arkalı hakiki

mürekkeple yazıldığı halde hiç renk kaybı olmamıştır. Yüzlerce yıllık elyazması bilgiler ve bilgelik öğütleridir. Tıpkı *Kutadgu Bilig*'deki erkek şairin erkek kaanlara öğütleri gibi, bunlar da bilge ninelerin kız torunlarını oğullardan ayırmadan hayata dair bilgileri kapsar.”

Onu ilgiyle dinleyen Havinyaz, Defne'nin çalışma masasındaki ahşap sandalyeye oturdu.

“Oh be! Yetti bu erkek erkeğe meslek bilgisi transferi ya! Nihayet kadın bilgeliğinin de kadim yazılı belgeleri varmış. Bıktım ben bu kadın düşmanlığı ve kadın korkusundan ama!”

“Şahsen çok sevmeme, kendi dükkânımın adını da ondan esinlenerek koymama rağmen değerli kitabımız *Kutadgu Bilig*'le ilgili benim aklıma takılan bir şey vardır Havinyaz. Şair Yusuf Has Hacib'in Karahan Türkçesiyle yazdığı *Kutadgu Bilig*'in orijinal elyazması nedense kayıp olduğundan, Şamanlık geleneğine sahip toplumun 1069-1070 yıllarında içinde bulunduğu sosyal yapıya pek uymayan çok eril dili beni hep düşündürmüştür. Acaba aslı sonradan mı değiştirilmiş, yani kadınlar konusunda şair gerçekten böyle alaycı ve üstten bakan biri miydi, bunu bilmiyoruz. Fakat Su, Toprak, Hava kitapları hem iki cinsiyeti hem de tüm farklılıkları ne yargılar ne de ikincil görür. Çünkü ninelerin dili, dedelerden çok farklı olarak daima birleştirici, şifacı ve önyargısızdır.”

“Vay canına Semahat, sende ne belagat yeteneği varmış ya! Belig mi derler? Babam avukat olduğu için sık sık kullanır belagat sözünü. Maşallah onun belagati de iyidir.”

Onun kendisiyle dalga geçip geçmediğinden hâlâ emin olamayan Semahat devam etti:

“Bu kitaplar kuşaktan kuşağa ailedeki algısı, hayal gücü yüksek ve vicdanı sağlam olan kadınlara devredilir. Bu değerli sorumluluğu her teslim alan kadın kişi kendi döneminin sorunlarını, çözümlerini, deneyimlerini kitaba ekler. *Su*, *Toprak* ve *Hava* kitapları

Umay Nine'den Defne Kaman'a teslim edildiğine göre Ateş de onda olmalı.”

“Valla ben her yeri aradım ama ne bi not ne de elyazması bi defter buldum! Yanına alsa, diyorsun ki kalın bi defterdir, o da olmaz. Evde bi yere saklamış olmalı.”

“Ya da güvendiği birine teslim etti?”

“Bende veya Ali Werther'de olmadığına göre, kalıyor geriye bi Masalcı Kadın. Ama onun ağzını bu sabah aradım, bana hiçbi şey söylemedi.”

“Bu herkese verilecek bir bilgi değildir, o yüzden sana söylememiş olabilir,” diyecekken dilini ısırды ve sustu Semahat. Onun yerine, “Şu arkadaki iki kapı nereye açılıyor? Bir de oraya da bakalım mı?” diyerek açık mutfağın yanındaki kapıları işaret etti.

“Banyo orası. Ben baktım, yok bi şey. Öbürü de yatak odası. Her santimetre karesine baktım,” dedi Havinyaz.

“Yine de bir bakayım ben. Benim sahaf gözlerim, belki senin doktor gözünün görmediği bir kitabı, bir defteri görürerir.”

“Semahat yatak odasına girmesen iyi olur.”

“Aa, o niye ki?”

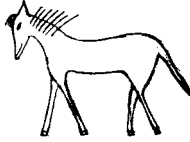
“Defne'nin size kendisinin anlatmak istediği şeyler vardı, ben onları bozmak istemiyorum... Yaa, bu kayboluş çok fena oldu ya...”

“Havinyaz, Defne ve çocuğun başı gerçekten dertte olabilir. Allah aşkına anlat bana aslında neler olduğunu! Haydi, başını gözünü seveyim!”

Sandalyeden kalkan Havinyaz, yüzünü buruşturarak yatak odasının kapısını açtı.

Kapıdan içeriye başını uzatan Semahat, duvarda asılı fotoğrafı görünce güldü. Bu, az önce bulup cebine attığı fotoğrafın büyütölüp çerçevelenmişiydi.

GIDA SİLAHTAN TEHLİKELİDİR

“Sen rüya yerine devamlı düş dersin Nenem. *Tja*. Neden bunu tercih ediyorsun sen?” diye sordu Ali Werther, bilmem kaçını kahvesini su gibi lıkır lıkır içerken.

Akıllı insanların iyi sorularıyla dikkat çektiklerini sık sık yineleyen yaşlı kadın, genç doktorun beğendiği bu sorusuna tam yanıt verecekken, Meridiana Otel’in şef aşçısı mutfaktan çıkıp müdüriyetin haklarında “önemli İstanbullu konuklar” diye not yolladığı masalarına gelmişti. Şef aşçı birbirinden lezzetli yemek ikramları yetmezmiş gibi, üstüne bir de sütlü, pekmezli, cevizli, tarçınlı Harire Tatlısı yollamıştı onlara.

Bu, üzerinde bembeyaz gömleği, başında aşçı şapkasıyla ilk anda iri görünse de aslında ufak tefek, tombul yanakları ateşten kızarmış genç bir adamdı. Nezaketle kendini tanıtıp hürmetkâr bir tavırla eğilerek yaşlı konukların ellerini öpüp başına koydu. Hem ‘Hoş geldiniz’ demek hem de konukların yemekler hakkındaki beğeni ve eleştirilerini bizzat duymak istemişti. Onun henüz otuzlu yaşlarında, mütevazı bir genç adam olduğunu

görünce yeteneği konusunda heyecanlanan Ertuğrul Amca ayağa fırlayıp fotoğrafını çekti ve hararetle kendisini kutladı. Doktor Ali Werther ile zaten tanıştığı anlaşılan aşçının ona doğru eğilip fısıldayarak sorduğu soruya, genç doktorun fısıldayarak “Evdeler,” diye verdiği yanıtı Umay Nine kaçınılmaz olarak duydu. Fakat bundan bahsetmek yerine o da genç aşçının yemeklerini övdü ve mutfakta çalışan kadın aşçı olup olmadığını merak etti.

“Şef Aşçı evlâdım, eline, aklına, gözüne, burnuna, damağına, ustana, anana ve ninene sağlık! Pek lezzetle güzelce doyurdun bizi. Hiç aç kalmayasın, ellerin dert görmesin! Hiçbir canlı açlıkla, susuzlukla terbiye olmasın inşallah!”

Genç aşçı duaya benzeyen bu övgü dolu sözlerden mutlu oldu, hayranlık dolu bakışlarla gülümsedi ve “Âmin” dedi.

“Şef Aşçı oğlum, mutlaka sen benden daha iyi biliyorsundur; tıpkı sizin meşhur Mardin mutfağında olduğu gibi dünyada gıdayı ilk defa sanat eserine çevirenler, hiç kuşkusuz kadınlardı. Sizin bu nefis Mardin Mutfağı da kim bilir kaç yüz yıldır nine-lerinizin emeği ve kadın zekâsının icatlarıyla yerel tatlarla karışıp şimdiki kıvamına erdi ve böylece dillere destan oldu, değil mi?” dedi.

Ailesinde üç kuşaktır sadece erkeklerin lokantacılık ve aşçılık yaptığı genç aşçının bildiği kadarıyla, dünyanın her yerindeki önemli şefler hep erkekti. Önce yanlış mı duydu diye irkildi ama daha düşünmeye fırsat bulamadan yaşlı kadın devam etti:

“Beslenme, her şeyden önce esenlik, hayatta kalma ilmi ve bilgisidir, değil mi? Can boğazdan, iyi gıdadan gelir. Bu sebeple hangi otun hangi süt ürünüyle – yoğurtla meselâ, hangi bakliyatın hangi fermente sebzeyle – turşuyla meselâ, hangi etin hangi otlarla – baharatlarla meselâ, pişince öncelikle bebelere, çocuklara

sağlık katacağı konusu, devlet yönetmekten, savaş etmekten, silah icat etmekten falan çok daha mühimdir, değil mi? Çünkü açlıkla oyun olmaz, gıda paradan, kraldan, zalimden güçlüdür. Bu yüzden yemek ve içmek işleri, tıpkı otacılık, eczacılık, sağlık ilmi, hayat bilgileri gibi ilk defa kadınların ilgi ve bilgi alanı olmuştur.”

Aşçı, neden olduğunu hiç anlayamadığı şekilde incindiğini hissetti. Bu yüzden yaşlı kadının bunadığı için her şeyi birbirine karıştırdığına karar verip onu başından savmak istedi ama kadının cin gibi bakan gözlerini üzerinde görünce bunu yapamadı. Belli etmemeye çalışsa da yüzündeki saygılı gülümseme soldu. Onu son derece sevecen bir gülümsemeyle gözleyen Umay Nine, oturduğu yerden elini uzatıp onun kolunu şefkatle sıvazladı. İnsanın insana dokunması samimi ve dostaneyse daima iyi gelir.

Aslında binlerce yıldır yemeği hep kadınların yaptığı herkesin malumuydu. Bu nedenle mutfak sanatının kadın icadı olduğu; gıda bilgisinin, babadan çok anneyi ilgilendirdiği düşüncesi oldukça mantıklıydı. Hem yeni gelinler mahalledeki birçok nineye yemek ve sağlık konusunda hâlâ danışmıyorlar mıydı? Hatta babası da, kendisi de yılların aşçısı olmalarına rağmen karısı da, annesi de yemek tarifindeki otların cinsini büyükanneye sormuyorlar mıydı?

“Orta Dünya’daki bütün mutfakların yerel tatların, ot ve baharat katkılarını, pişirme usullerini, yemek çeşitlerini nenerlerimiz, annelerimiz, hala ve teyzelerimiz başlatmıştır. Bana sorarsan ateşi ilk kontrol eden, taşları ve dalları birbirine sürterek ilk ateşi yakan da kadınlardır. Çünkü çocukları, yaşlıları, hayvanları ve tabiatı koruyan, besleyen kadın, evin ve ocağın, yemeğin ve aşın, sağlığın ve hayatın, yani sürdürülebilirliğin temelidir. Söyle bakalım, eti çiğ yemekten, ağaç üstünde veya mağarada

uyumaktan en çok kimler şikâyet etmiştir sence? Elbette çocuklar. Çocukları Havva'dan beri kim besler, temizler, ninni ve masallarla uyutur, kim bakıp büyütür? Bugün hayatta kalmamıza sebep soruların cevabı eğer kadınsa, ki öyledir, benim sözlerim de kendiliğinden ispatlanmış olur.”

Yaşlı kadının sözlerini kafasında dikkatle tarttığı anlaşılan genç aşçı bu kadar yeni ve farklı düşüncenin birden üzerine yığılmasından bunaldı, ne diyeceğini bilmezmiş gibi dönüp Ertuğrul Amca'ya baktı.

“Yok, hiç benden yardım bekleme oğlum! Umay Ninen hiç boşa konuşmaz, eğer karşıt iddian varsa hazırlanıp çıkacaksın karşısına! Bak öyle şöyleymişle böyleymişle hiç şansın yok, söylemedi deme. Gözünün yaşına bakmaz ha! Ben dersimi aldım, kafamın ermediği konularda ağzımı kapatırım,” deyip bir kahkaha attı yaşlı adam.

Umay Nine'yle yeni tanışanların büyük çoğunluğu gibi ona bozulmakla hayranlık duymak arasında kararsız kalan aşçıya Ertuğrul Amca yine yardıma koştu:

“Onun ‘Orta Dünya’ dediği yeryüzüdür, biz fânilerin yaşadığı dünyadır.”

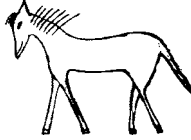
“Ha, öyle desenize efendim,” diye rahatlamış gibi rol yaptı aşçı ve çabucak toparlandı: “Mardin’de ünlü kadın aşçılarımız vardır. Cercis Konağı’nın şefi Ebru Hanım dünya çapında bir aşçıımızdır meselâ. Benim asistanım da kadındır ayrıca. Geçen yıl uluslararası Mezopotamya Mutfakları Yarışması’nda birlikte dereceye girdik.”

“Vallahi durumu iyi kurtardın, bravo! Akıllı adammışsın ves-salam!” diyerek aşçının birkaç fotoğrafını daha çeken Ertuğrul Amca onunla mutfakta kullandığı bakır kapların kaç yıllık olduğu üzerine kısa bir sohbete girdi. İstanbul’daki antikacı dükkânında satmak üzere nereden bakır kaplar alabileceğini de merak

ediyordu. Aşçı, mutfağına dönerken Ali Werther'e eğilip yine bir şeyler fısıldadı. Onun ne dediğini yine işiten Umay Nine, duyduklarına tepkisini saklamak için başını Mezopotamya Ovası'na doğru çevirdi ve arkası dönük olarak aşçıyla konuştu:

“Elini ninesinden, bereketi annesinden, nezaketini babasından almış baş aşçı oğlum, emeğine, aklına, zevkine sağlık. Yemeklerini Mardin'e gelecek her arkadaşşıma tavsiye edeceğim. Aman evlâdım; atıkları ihtiyacı olan canlara verin, gıda en büyük hazinemizdir.”

18.
DÜŞ MÜ, RÜYA MI?

Gerçekten çok lezzetli yemekleri yerken yemek kültürleri üzerine Umay Nine'nin yaptığı konuşmaya dalmış ve bundan etkilenmiş görünen Doktor Ali Werther, düşler konusunda ona bir soru sormuş olduğunu unutmuştu. Ama yaşlı kadın unutmamıştı. O bazen çok istese de unutamazdı.

“Düş sözcüğü, Türkçe tüş kökünden geliyor. Sadece o değil; düşünmek, düşlemek, düşmek de aynı kökten kaynaklanıyor,” diye konuştu.

O zaman önceki sorusunu hatırlayan genç adam, masada duran defteri önüne çekti, kadehine kırmızı Süryani şarabı doldurdu.

“Kanımca düşlerimizin bu üç önemli faaliyetle yakından ilişkisi vardır. Kadim Türk geleneğinde anne karnından dünyaya *düşerek* doğarız. Yani hayat bir bakıma düşmekle başlar. Anne karnında yerçekimi yoktur, doğar doğmaz üzerimize atmosfer basıncı bir yük olarak biter. Sen doktorsun, daha iyi bilirsin bunları.”

“Doğru. *Eigentlich!*” dedi, genç adam dalgın bir sesle not alırken.

“Düşlerde de sık sık düşeriz, değil mi?”

“Evet, sık sık,” diye onayladı onu genç adam.

“Düşlemekse bildiğin hayal kurmak demektir. Beri yandan geceleri biz uyurken beynimizin düş görmek için yaptığı faaliyetlerin uyanıkken olanına *düşlemek* ve *düşünmek*, diyoruz. Düşünmek, insan olarak düşlemek kadar mühim bir zihinsel faaliyet sayılmaz mı? Bak, bütün bu işlerin hepsi DÜŞ köküyle ilişkili. İşte ben bu yüzden rüyaya düş diyorum oğlum,”¹⁸ diye açıkladı sonra.

“Hımm...” diye kendi kendine söylendi Ali Werther. Sonra başını hiç kaldırmadan, bir yandan defterine Almanca notlar alırken konuştu:

“Önemli bilgiler verdin Nenem, çok yaşa sen! İnsanın iki önemli zihinsel, bir de fiziksel eylemini rüyanın Türkçe karşılığı ‘düş’e bağlaman kuşkusuz Avrupalı psikiyatristleri baştan çıkartacak kadar ilginçtir.”

“Düşmek: *Fallen*, Düşünmek: *Denken*, Düşlemek: *Träumen*,” diye yüksek sesle tekrarlayarak bunları da not etti. Bunu duyan Umay Nine başını nihayet Mezopotamya Ovası’ndan ona doğru çevirip sordu:

“Sen düşlerini Almanca mı Türkçe mi görürsün Ali Werther oğlum?”

“Bana mı sordun?” diye şaşırdı genç adam.

“Senin düşüncelerini kurarken kullandığın, sevdiğini özlerken dilinden dökülen, bir şehrin adını ilk aklına getiren hangi sözcüklerdir Ali? Onlar ilk olarak hangi dilde düşer zihninden diline? Senin anadilin nedir Werther?”

“Yahu üzme doktor oğlumu Umaycığım! Sabah Havinyaz dedi ya; annesi Türk, babası Almanmış işte. Berlin’de büyüdüğüne göre Almancadır onun anadili elbette.”

18 Psikiyatrist Prof. Talat Parman’dan alıntılar: Açık Radyo, Açık Bilinç konuşmaları; Prof Güven Yeşildere ile.

“Bilmem, belki de o iki anadillidir Tuğrulcuğum? Bırak kendisi açsın bize dilinin sırrını.”

“Evet bildin, ben bilingual biriyim. Ya sen var ya, Nenem... Analitik düşünüyorsun ve ayrıca korelasyonun çok güçlü. Yani keskin zekân var senin. Senin Alzheimer olma riskin çok düşük, yeminle bak.”

“Onda olmaz maşallah ama kızında demans başladı oğlum!” diye boş bulunup açıkladı yaşlı adam.

“Ayten, değil mi? Evet, Defne de annesinin demansına üzülüyor,” dedi Ali Werther.

“Sen Ayten’i tanıyor musun?” diye şaşırان Ertuğrul Türel’i duymazdan gelen Umay Nine, yeniden sordu:

“Sen rüyada sevdiğinle hangi dilde konuşuyorsun?”

“Rüya dili konusu ilginçtir tabii. Benimki kişiye göre değişiyor. Rüyalarımnda Türkle Türkçe, Almanla Almanca, yabancıyla İngilizce konuşuyorum. Tıpkı uyanıkken yaptığım gibi.”

“Duydun mu Tuğrulcuğum? Ben sana demez miyim, kişi analiliyle düşünür diye? Bak Türkçe konuşurken Türkçe düşündüğünü öğrenmiş olduk işte,” diye sevindi yaşlı kadın.

“Ben çocukken yaz tatilinde annem ve ablamla Türkiye’deki akrabaların yanına gelirdim. Büyük dayı bize türkü, büyük nene komik tekerlemeler öğretirdi. Eve dönünce, Berlin’de annem bana ve ablama her gece Türkçe masal anlatırdı. Babam bizim Türkçe öğrenmemizi istedi.”

“Bravo babana! Aslında Almanlar Türkçeyi pek önemsemez diye bilirim ben, o yüzden şaşırdım,” diye araya girdi Ertuğrul Amca. Sonra bu sözü havada kalmasın diye anlata anlata bitiremediği Hindistan seyahatinden bahsetmek ihtiyacı duydu.

“Şimdi bana önyargılı diyeceksin ama bak dinle: Sen daha doğmamışken Hindistan’a gitmiştim. Orada yaşayan bazı sömürgeci

Avrupalılar gördüm. Bunların bazıları Hintlileri kendi ülkelerindeyken bile hakir görüp kendi aksanlarıyla İngilizce konuşmalarıyla alay ediyordu.”

“Sömürecekler, o yüzden oradalar,” dedi, sakın bir sesle Ali Werther. “Emperyalistler zalimdir Dede. Sömürüyorlar basbayağı! Sömürmek ne demek? Yağmalamak! Artık kapitalizm deniyor. Fakat bu hastalığın milleti, dini falan yok. Sanma ki, eline fırsat geçip de sömürmeyen, ırkçı davranmayan bir millet vardır ama!”

Berlin’de büyümüş, sakın ve rahat görünüşlü bir genç adamın üzerinde epeyce düşündüğü anlaşılan fikirlerini son derece yumuşak bir sesle açıklamasına alışık olmayan Akdeniz kültürlü insanlar için Ali Werther o sırada tam bir Almandı.

Genç yaşta ‘Sınır Tanımayan Doktorlar’dan biri olarak, hiç tanımadığı insanları kurtarmak uğruna kendi canını, sömürgecilerin yaktığı ateşin içine atmasının nedenini Umay Nine şimdi daha fazla merak ediyordu. Ali Werther ile Defne’yi birbirine bağlayanın sadece çocuk olmadığını, aralarında bundan daha güçlü bir bağ olduğunu seziyor ama bunu henüz çözemiyordu. O bunu düşünmeye çalışırken Ali Werther yeniden konuştu:

“Bak, sonradan duyacağınıza baştan itiraf edeyim: Benim ailemde de böyle bir canavar var maalesef!” diye üzgün bir ifadeyle başını eğdi.

O böyle deyince, Umay Nine’nin kalbine bir ateş düştü. Yoksa bu ikisini ailelerinden aldıkları yaralar mı birbirine bağlıyordu? Birbirine sevinç, neşe ve güzellikle bağlanmak yerine, acı ve yara üzerinden bağlanan insanlar onu hep kederlendirirdi. Fakat kendisi de ateşlerde yanıp pişmiş bir bilge kadın, bir anne, bir nine değil miydi? Böyle durumlarda her ne olursa olsun, derin bir nefes alıp hazırlanır ve gelecek olanı beklerdi. Yine öyle yaptı ama Ali Werther onun hiç hazırlanmadığı bir hikâye anlattı.

“Benim baba-dedem kendi tercihiyle ve kabulüyle ‘Natzi’ olmuş, eline bile isteye masum insanların kanını bulaştırmış bir caniydi. Kendisini hiç tanımadım ama ailemize bulaştırdığı lânet bizim jenerasyonda bile devam etmektedir!”

19.
IRK KAVRAMINI KİM İCAT ETTİ?¹⁹

Geç bir öğle öğününde yedikleri nefis Mardin yemekleri üzerine, hem de Defne ile çocuk hâlâ kayıpken, üstüne bir de ırkçılık ve sömürgeciliğe uzanan sancılı bir konuya nasıl olup da geldiklerini anlamakta zorlanan Ertuğrul Türel işi tatlıya bağlamak istedi.

“Sen de abarttın ama Doktor Ali! İkinci Dünya Savaşı sırasında Almanya’da yaşayan bütün Almanları Nazi kabul etmek saçma bir genelleme olur. Nazilerce öldürülmemek için orduya zorla katılan binlerce genç olmuş, bunları okuduk, filmlerde izledik, değil mi? Sonra, benim bildiğim dünya tarihinde bir Almanya ve bir de Japonya kendi geçmişlerine özeleştiri yapmış, özür dilemiş ender milletlerdir. Ayrıca, dedenin günahını neden sen çekecekmışsin? Kaldı ki, baban bir Türkle evlendiyse, böyle bir oğul yetiştirmiş deden Nazi falan olamaz!”

Genç doktor yine acı acı gülerek ona yanıt verdi:

19 *İrk Kavramını Kim İcat Etti?*, Robert Bernasconi, Çeviren: Zeynep Direk, Metis Yayınları.

“Özeleştiri ve özür mü? Ah Dede ah, zorunda kalmasa herhangi bir devletin soykırımı veya sömürgecilik günahını kabul edeceğine gerçekten inanıyor musun sen? Cennet vaadi olmasa inananların bilerek işlediği korkunç günahlara af dileyebileceklerini mi sanıyorsun? O işler ekonomik mecburiyetten. Benim aileme gelince...” dedikten sonra şarabından bir yudum alıp içini çekti ve bir süre sustu.

“Baba-dedem tanınmış bir aileden geliyor,” diye devam etti genç doktor. “Sadece çok zengin değil, yüksek zevkleri ve derin kültürü olan bir aristokrat ailesi var. Kısaca, tercihleri tamamen bilinçli olan tam bir ırkçıymış kendisi. Ayaktan tepeye kadar faşist! Ölüm kamplarından bal gibi haberi varmış ve Hitler canavarıyla bizzat görüşüyormuş. Bu yüzden lânetlenmiş bir insandır. Ama bak, o masallarda ve destanlarda yedi sülale süren lânet var ya, işte o fantastik kurgu değilmiş. Çünkü o lânet, halamın intiharı, halamın torunlarından *neo-natziler* türemesi, babamın erken vefatı, annemin yalnızlığı, ablamın çocuk doğurmaktan korkmasına kadar, bu suçluluk travması devam ediyor.”

Bu duydukları üzerine ikisinin de Ali Werther’i ‘tepeden tırnağa’ diye düzeltecek hali kalmamıştı. “Bizim masallar” derken Alman mı Türk mü olduğunu da anlayamamışlardı. Gerçi çok da fark etmiyordu; masalların kardeşliğini bozacak bir ideoloji hâlâ bulunamamıştı.

Genç doktorun sanki arkasından biri kovalıyormuş gibi telaşla anlattıklarının kendisi için ciddi ve önemli olduğu, anlatırken sararan renginden ve kasılan çene kaslarından belli oluyordu. Ali Werther’in sanki bir an önce sırtındaki yükü açıp, içindekileri gösterip ondan kurtulmak ister gibi telaşlı bir hâli vardı. Umay Nine, onun bu telaşının Defne ve Nar Çocuk’la bir ilişkisi olduğunu seziyor ama en doğrusunun genç adamın nefesi kesilmeden çocukluğundan beri taşımaktan çok yorulduğu anlaşılan yükünü hafifletmek olduğunu düşünüyordu.

“Bu ırkçıların çoğu, kendilerinin mükemmel olduklarını sanacak kadar aşırı narsisist oldukları için hastalık derecesinde takıntılı, titiz ve katı disiplinlidirler. Yani OKB²⁰ yatkınlıkları vardır. İşte baba-dedem sevgi ve şefkati zaaf olarak gördüğü için oğlu ve kızını katı disiplinle, annelerinin sevgi göstermesini bile zayıflık sayarak birer laboratuvar kobayı gibi yetiştirmiş. *Also*, babaannemin üzüntüden genç yaşta öldüğü söylenir ama asıl nedeni hiç konuşulmaz. Sır gibidir. Anneleri ölünce babam ve halam çok problemli iki genç olarak hayatta kalmış. Babamın uykusuzluk sıkıntısı ta o zaman, yani çok gençliğinde başlıyor. Benim hatırladığım, kendi çocukluk yıllarımda babam hiç uyuyamazdı. Uyuduğunda da çığlıklarla uyanırdı, ablamla ben korkardık. Annemin sevgisi ve şefkati babamın daima en büyük ilacı ve desteği oldu. İnsomniya tedavileriye hiç işe yaramadı.”

Doktor Ali Werther’in Türkçesi akıcı olmasına karşın, aksanı vardı, şapkalı seslileri kısa söylüyor, lâneti “lanet”, dünyâyı “dünya” diye berbat ediyordu. Yabancı kökenli kelimeleri de Almanca veya İngilizce vurgularıyla kullanıyordu. Nazi yerine *Natzi*, demokrasi yerine *dimakrasi* diyordu. Çoğu kez “Ne?” yerine “Was?” kaçıyordu ağzından. Mardin’de ikinci ve üçüncü dil olarak Arapça ve Kürtçe öğrenmeye çalıştığı için kimse onu düzeltmiyor, aksine dillere gösterdiği ilgi nedeniyle insanlar ona saygı duyuyordu.

“İrkçılık bir kurmaca, düzmece, uydurmadır oğlum. Tabiatla ırk diye bir şey yoktur,” diye, su sesi gibi yatıştırıcı, temiz hava gibi iyileştirici bir sesle konuştu Umay Nine, neden sonra: “Bir Ankara kedisi için kendisi sadece bir kedidir, yaşıyordur ve çiftleşeceği

20 OKB: Obsesif kompulsif bozukluk - İnsanların sürekli tekrar eden düşüncelere takıntılı olarak sahip olması ve bu düşüncenin kendisini rahatsız etmesinden ötürü, kompulsiyon adı verilen sürekli tekrar eden davranışlarda bulunmasıyla karakterize bir durumdur. (Ref: *acibadem.com.tr*)

zaman bir sokak kedisini ya da Siyam kedisini seçmez. Kediler kokusundan etkilendiği kediyi eş seçer. Aralarındaki cinsel çekim, her canlıda olduğu gibi bireysel tercihlere göre değişir, o kadar. Çünkü tabiatla ırk diye bir şey yoktur. Irkçılık tamamen insan icadıdır.”

“Hah çok yaşa sen Nenem! İşte ben de o kitabı okudum,” diye nihayet neşeyle konuştu Ali Werther. “Çok iyi bir kitaptır.”

Onun hangi kitaptan bahsettiğini bilmeyen Umay Nine, tam ağzını açacaktı ki, Ertuğrul Amca araya girdi.

“Olur mu Sultanım, o zaman katır ne olacak?”

“Hangi katır?” diye önce şaşırdı Ali Werther. “*Ach so!* Haa, aynı türden olmayan çiftleşme diyorsun sen Dede. Fakat tabiatla her zaman türlerde biyolojik kırılmalar, farklılıklar olur, bunlar az sayıdadır ama tabiat kuralı olacak kadar binlerce yıldır da devamlıdır. Zaten ‘Sosyal Darwinciler’in çöktüğü noktalardan biri de budur!” diye eğlenerek açıkladı genç doktor.

“Zayıf olanın tabiatla silindiği teorisi biyolojik olarak gerçek görünüyor ama Darwin’in tezini sosyal hayata uygulayanlar bence pek iyi niyetli değiller. *Doch.* Bak, toplumca zayıf bulundukları için dışlanan uyumsuzlar, eşcinsel ve farklı olarak doğmuş insanların neden binlerce yıldır yok olmadıklarını açıklayamıyorlar!” diye ekledi.

“Çok haklısın! Tüm zulümlere rağmen ‘farklı insanları’ dünyadan tamamen yok edemiyorlar. Peki bunun sebebi sence nedir Doktor?” diye sanki sadece bunun nedenini anlayamamış gibi her zamanki rahatlığıyla sordu Ertuğrul Türel.

“Bu konuda farklı hipotezler var Dede. Ben, insan medeniyetinin üzerine kurulduğu bilim, kültür, inançlar, sanat, edebiyat, mitoloji gibi temel direkleri tasarlayan ve geliştirenlerin çoklukla farklı, uyumsuz, özel doğmuş insanlar arasından çıktığına inanıyorum.

Sıra dışı kişiler. Hayallerini, fikirlerini ve rüyalarını –düşlerini demeliyim– toplumun ve otoritenin kurallarına göre sınırlamayan, sansürsüz düşünen, cesur ve zeki insanlar. *Klar*. Elbette bilim insanı, sanatçı, şair olmak için ille marjinal olmak şart değil ama dâhilerin çoğu sıra dışı ve uyumsuz çocuklardan çıkıyor. Öyle di mi? Ve şimdiye kadar insan uygarlığı gelişmek için nasıl bu yaratıcı insanlara ihtiyaç duyduysa bundan sonra da duyacak.”

Az önce tazelenen kahvesinden bir yudum almak için kısacık bir ara veren Ali Werther devam etti:

“Dolayısıyla toplumların ahlak kuralları değişiyor artık. Nasıl köleciliğin aslında büyük bir ahlaksızlık olduğu konusundaki mücadele 19. ve 20. yüzyılın devrimlerinden birini yarattıysa şimdi de ‘farklı’ ve ‘uyumsuz’, ‘normal değil’ diye dışlanan insanların, kadın ve hayvan hakları mücadelesi çok yaygın olarak sürüyor dünyada.”

“Yok canım, sen de abarttın şimdi ama Doktor oğlum. Seni duyan da sanki normal insanlar arasından dâhi çıkmıyormuş sanacak yani,” diye homurdandı Ertuğrul Türel.

“Aman o ‘normallik’ dediğin oldukça tehlikeli bir kavram Dede! *Eigentlich!* Normal, hangi ‘norm’a göre normal? Yani, bak çok dikenli bir konu o... Hani bıyık sakal gibi. Yukarısı bıyık altı sakal... Değil mi? Yani tükürsen ikisi de sana yapışacak. Böyle bir şey işte!”

“Yukarı tükürsen bıyık, aşağı tükürsen sakal!” diye onu zevkle düzeltti Ertuğrul Türel.

“Aynen öyle. Bak, şimdi ilk aklıma gelen Leonardo da Vinci, sonra Alan Turing veya Oscar Wilde ve Çaykovski meselâ. Bunlar cinsel yönelimlerini ya gizlemek zorunda kalarak ya da bu yüzden cezalandırılarak büyük acılar çekti. Picasso, Dostoyevski, Dalí, sonra meselâ, Van Gogh, Cervantes evimize yemeğe gelseydi, onları kaba, tuhaf, hatta deli diye kovabilirdik. Einstein, dokuz yaşına kadar zor konuşuyordu. Ailesi onun ciddi zekâ sorunu olduğuna inanıyordu.

Einstein, otizm spektrumunda Asperger Sendromu olduğunu daha sonra kendisi açıklamıştır. Marie Curie ve Isaac Newton'un da ölümlerinden sonra aynı özellikleri taşıdıklarını ve buna 'Einstein Sendromu' dendiğini biliyoruz şimdi. Virginia Woolf, Rosa Luxemburg çok fazla soru soran, 'normal' sayılmayan çocuklardı. Yani o insanların hepsi toplumun 'uyumsuz'larıydı. Peki, şimdi soruyorum: Onlar olmasaydı toplumun çok sevdiği normaller neler kaybedecekti, hı? Halbuki *Natziler* göre hepsi zaten yakılmalıydı bunların!"

"Canım sen besbelli hazırlanmış gelmişsin Doktor Ali, beni hazırlıksız yakaladın, tuş ettim diye seviniyorsun şimdi. Ama bu yaptığın haksızlık yani!" diye, en mızıkçı sesiyle itiraz etti Ertuğrul Amca.

"Yok, eğer ben hazırlansaydım listem bir saat uzardı Dede... İşte Defne'ye 'uyumsuz' demelerinin nedeni de bu! Defne, pek çok konuda sıra dışı, özel bir insan. Ne diyorsunuz ona siz? Hani 'self-less' anlamında, kendinden önce başkalarını düşünen kişi? Şöyle 'öbür kam' gibi bir şey?" diye, açıkladı sonra.

"Diğerkâm. Evet, Defnem öyledir. Hem diğerkâm hem de kamdır Ayçöreğim benim," diyerek özlemle içini çekti Umay Nine.

"İşte Defne'nin bir mücevherden değerli olmasının bir nedeni de bu. Ben buna âşığım."

Doktor Ali Werther böyle deyince bir sessizlik oldu. Birinin bir şeyleri açıklaması gerekiyordu ama bu böyle mi olacaktı? Onların sessizliğinin farkında bile olmayan genç adam konuşmaya devam etti:

"Ben çocukluğumdan beri ayrımcılıktan, ikiye bölünlükten, ırkçılıktan çok çekmiş bir kişiyim. Sorsan kimse ırkçılım demez. Meselâ Robert Bernasconi diye bir felsefeci diyor ki: İnsanlar arasındaki farklılıklardan ırkçı bir zihniyetin doğumu, Batılı felsefecilerce bu kavrama bilimsel bir statü verilmesiyle başlar."

“Olur mu canım, ırkçılık her kıtada, her kültürde var,” diye söylendi Ertuğrul Türel.

“İşte ben de bunu söylüyorum Dede. Irk kavramı insan icadı, hikâye dir, bildiğin *fiction*! Çünkü bütün inançlar ve bilim insanlığın aynı türden çoğaldığını söylüyor. Popüler dille: Hepimiz Âdem ile Havva’nın çocuklarıyız.”

“Orası öyle tabii,” derken, kuruyan boğazını ıslatmak için bir yudum su içti Ertuğrul Türel. “Ama ben senin bu ırkçılık konusunu abarttığını düşünüyorum. Deden ırkçı olsaydı, onun oğlu olan baban Türk kıızıyla evlenmez ve bir Doğu dili olan Türkçeyi öğrenmeni istemezdi,” derken ayağa kalktı ve otelin önünden kol kola geçen, biri türbanlı, öbürü tayt üstüne askılı krop bluz giymiş iki genç kızın fotoğrafını çekti.

“Hiçbir şey dışardan görüldüğü gibi değildir Dedem. Bak meselâ, sen bilmezsin ama benim adım, Almanya’da ilkokula gittiğim yıllarda başlı başına bir hor görülme nedeniydi.”

“Ali mi? Hakikaten mi? Hem de 20 yıl önce mi?”

“Evet. Sınıfta Ali’nin deve adı olduğunu sanan çocuklar vardı ve bana gülerlerdi. Berlin’de doğmasına, soyadı Alman ve anadillerinden biri Almanca olmasına rağmen adıyla alay edilmesi her çocuğu incitir. Elbette sınıf öğretmeni benim psikolojimi düzeltmek için, aslında ırkçı olmadığını göstermek için çok didinmişti. Çocuğun ailesi okula çağrıldı falan...”

“Bu beni şaşırttı işte,” dedi yaşlı adam.

Onları sessizce dinleyen Umay Nine, sık sık saatine baksa da gözünü Mezopotamya Ovası’ndan ayırmıyordu.

“Fakat ben çocukları suçlamam. Çünkü çocukları bile zehirleyen ‘kendine benzemeyeni şeytanlaştır’ ideolojisi tek bir millete özgü falan değil. Yani bu işi Almanların veya Rusların üzerine yıkıp kurtulamayız. Bak benim bu gözlerim Afrika’da, Orta-Doğu’da ve

Avrupa'da çok acı şeyler gördü. Çünkü her milletin aşağılamak için kendi içinde yaşayan ille Türkü, Arabı, Kürdü, Meksikalısı, İrlandalı, hatta o toprağın yerli halkları ve bunun gibisi var.”

“Anlattıklarını şaşkınlıkla dinliyorum Doktor Ali,” diye üzüntüyle başını iki yana salladı Ertuğrul Türel.

“Hiç şaşırma Dede, insanın yaşadığı her yerde var bu zehir. *Eigentlich*. Baksana hayvanlara bile ırkçılık sembolü yüklemek ancak insan zihnine ait bir özellik! Meselâ bizim Berlin'in sembolü ayıdır. Ayı burada kaba, aptal bir hayvan sembolü ama güçlü, oyun zekâsı olan ve kendi türüne karşı şefkatli bir canlıdır. Tabiata yararlıdır. Türkiye'nin sembolü bazılarına göre kurt, at, kartal, fakat bizim Defne'ye göre kesinlikle geyiktir. Ee peki şimdi ne olacak?”

“Canım, ne olacak, elbette kartal olacak. Selçuklu bayraklarında bile çift başlı kartal Türklerin sembolü olmuş işte! Ayrıca Anadolu'da bizim de atalarımız sayılan Hititler, Sümerler ve Selçukluların da sembolü çift başlı kartalmış. Zaten kurt, Roma İmparatorluğu'nun sembolü. Kaldı ki, atsız ve geyiksiz bir Türk Destanı olduğunu sanmıyorum.”

“Yok ben şunu sormuştum: Arap kültürünü temsil eden deve, tabiatla ayıdan daha mı barbar yani? Benim adımla deveye gülene karşı, onun adındaki ayıya gülener!”

“Hah hah ha! İlâhi Doktor Ali ya! Bak güldürdün beni şimdi.”

Yaşlı adamın gevrek kahkahaları, diğer ikisini de gülümsetti. Ortam biraz rahatlayınca Umay Nine konuştu:

“Ayı ile devenin insandan daha medenî olduğu bu anlattıklarından anlaşılıyor evlâdım. Yalnız senden bir ninen olarak çok rica edeceğim ki; yazıyı matematiği, bilimi ve sanatı icat etmiş, destanlar söyleyip türküler bestelemiş, şiirler, gazeller okumuş insan soyunun hepsine birden küsme. Sakın insana küsme evlâdım! Çünkü kötüler çoğunluk olsa da iyiye, iyiliğe, karşılıksız sevgiye

inanan bir azınlık vardır. Onlar her çağda mutlaka vardır adı güzel oğlum. İnsanın iyi insanlara duyduğu sevgiye ve güvene ihtiyacı, su, hava, besin kadar büyüktür.”

“Çok haklısın Umaycığım. İnsan ıssız bir adada bol su ve gıdayla yapayalnız kalsa açlıktan değil ama yalnızlıktan çıldırır meselâ,” diyerek kulağını çekip, etrafta ahşap bir eşya arayıp nihayet bulunca çok sevinerek masadaki tahta nihaleye üç kez vurdu Ertuğrul Türel.

“O da doğru Tuğrulcuğum. Fakat diyelim ki, günümüzde –olmaz inşallah ama– farzı misal: Dünya çapında bir salgın hastalık çıksa, büyük bir pandemi yani! Ve hepimiz evlerde karantinaya girmek zorunda kalsak, daha ilk günlerde anlarınız birbirimize nasıl ihtiyaç duyduğumuzu. O yüzden en büyük dualarımdan biri, iyi insanların karşısına iyilerin çıkmasıdır, yalnızlık göklere mahsustur.”

“Aaaa, nereden çıkarttın şimdi salgını falan? Tövbe de Sultanım! Artık tıp ve teknoloji çok ilerledi 21. yüzyılda çıkmaz o eski Kara Veba, yok efendim İspanyol Gribi gibi büyük salgınlar falan.”

“Nene doğru söylüyor Dede. Yerinden edilen pek çok hayvan ve endemik bitki, global ticaret adına iklimler arasında taşınıyor. Onlarla virüs ve bakteriler de coğrafya değiştiriyor. Hatırla bak, Amerikalı yerlileri hiç alışık olmadıkları Poxvirus ile biyokırımı uğratan Avrupalı sömürgeciler, kendi immün sistemleri bağışık olduğu için korundu. Bu açgözlülüğün bir sonucu olacak elbette.”

“Yok artık! Ben nereden hatırlayayım canım! Yaşlıyız ama Kristof Kolomb’la yaşıt da değiliz yani, hah hah ha!”

Gülmeye bayıldığını anladığı yaşlı adamı bırakıp Umay Bayülgen’e dönen Ali Werther, “İyi insan bul diyorsun ama kişinin kendi ailesinde bile bunlar azken, dışarıda onu bulmak daha zordur be Nene!” dedi.

“Her şeyin iyisi, değerlisi zor yetişir ve azdır evlâdım,” diye içini çekti yaşlı kadın. Sonra gözlerini Mezopotamya Ovası’ndan almadan konuşmaya devam etti:

“İşin sırrı şudur: Kalbini başına gelen kötülöklere rağmen iyi ve temiz tutmaya çabalayan kişi, eğer hayattan vazgeçmez ve yürümeye devam ederse, yolu evinden uzaklara, meselâ Kapadokya ya da Mardin’e düştüğünde onu bulabilir. Onlar birbirlerini bulmuşlar zaten. Şimdi sıra onu ve yavrusunu yeniden ve salimen hep beraber bulmaktadır.”

Umay Nine’ye ne diyeceğini bilmeden, biraz şaşkın, biraz mahcup ama çok dikkatle bakan Doktor Ali Werther, onun yüzündeki şefkat dolu gülümsemenin arkasına saklanmış derin endişeyi de gördü.

Bir insanın yüzünde aynı anda birbirine zıt iki duygunun böyle görünür olmasına çok sık rastlanmaz. Daha önce bunu babasının yüzünde gördüğünü düşündü. Babası, ailesiyle mutluyken bile geçmişindeki korkunç lânetin ruhunu yakıp kavurması nedeniyle aynı anda devamlı acı çekerti. Ali Werther’in çocukluğu ikilemler arasında savrularak geçmişti.

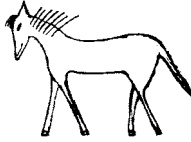
O bunları düşünürken Umay Nine sevecen bir sesle konuştu:

“İşte bütün bu sebeplerle artık Defne’yi çok seven bizleri dışlamayın. Gerçeğı, neler olup bittiğini bize de anlatın da Defnem ve yavrusunu beraber arayalım oğlum,” dedi.

Onların arasında yaşanan bu kısacık, etkisi upuzun an sırasında fotoğraf çekmekle meşgul olan Ertuğrul Türel, Meridiana Otel’in görkemli taş avlu restoran girişindeki merdivende kendisine el sallayan birini gördü. Bu orta yaşlı, orta boylu, hafiften göbekli bir adamdı ve aslında kendisine değil, Umay Nine’ye el sallıyordu. Birden el sallamayı bırakıp sevinçle masalarına doğru koşmaya başladı adam. Onun hemen arkasından da Sahaf Semahat gülümseyerek geliyordu.

“Ah Ümit, kadirşinas oğlum benim! Koştun mu yine imdadımıza, gönlü güzel evlâdım!” diye ayağa kalkan Umay Nine kollarını açıp eski Komiser Ümit’i kucaklamaya hazırlandı.

20. MASALCI KADIN

“Henüz yüzünün tamamını gören bi Allah’ın kulu yokmuş. Buna rağmen alnına dek uzanan simsiyah gür kirpikli, kara sürmeli, güzel, iri gözlerini bi kere gören erkekler büyülenir, artık gece gündüz o gözlerden başka hiçbir şey düşünemez, yemeden içmeden kesilir, sararıp solar, yataklara düşmüş. Hatta derler ki, Mardin’in varlıklı ailelerinden birinin gencecik oğlu, onun yüzünü görebilmek uğruna ölünce, onun aile içi bi miras kavgası yüzünden kaza süsü verilmiş cinayete kurban gittiği söylense de bu yüzden ne hapis yatan olmuş ne de suçlanan. Böylece onun tabiatüstü güçleri olduğu söylentileri Midyat’tan Nusaybin’e, Kızıltepe’den Dargeçit’e, Derik’ten Savur’a, Mazı Dağı’ndan Ömerli’ye kadar yayılmış!”

Doktor Havinyaz, İstanbullu konukları Umay Nine, Ertuğrul Amca ve Sahaf Semahat’i, Revaklı Çarşı’da Şahmeran Dükânı olan Masalcı Kadın’la buluşmaya götürüyordu. Kaldıkları otel Revaklı Çarşı’ya yakın olduğu için oraya Mardin’in dillere destan Birinci Cadde’sinden yürüyerek gidiyorlardı. Mardin’in

‘eski şehir’ bölgesinde yer alan Birinci Cadde’deki dükkânlar, birbirinden güzel kokulu yabancı fıstık yağından yapılmış Bıttım, Menengiç sabunları, telkâri gümüş el işlemesi takıları, aslan, kartal ve at dokumalı duvar halıları, yerel bademden yapılmış mavi badem şekerleri, leblebileri, çocukluk kokan mahlepli kurabiyeleri, yerel ceviz ve beyaz üzüm pekmezinden salkım salkım salınan cevizli sucukları, en az iki ay dayanan geleneksel peksimetleri, hemen her yemekte kullanılan ekşi tadı ve bol C vitaminiyle ünlü Mardin Sumağı, bol tarçınlı, baharatlı, bademli Süryani çörekleri, Süryani şarapları, Ermeni, Arap, Yezidi, Süryani, Kürt, Türk mutfaklarının vazgeçilmezi patlıcan ve kırmızı biber kurularının asıldığı renk cümbüşü hevenkleriyle onların gözlerini alıyor, nefeslerini kesiyor, içlerini açıyordu. Mardin Çarşı’da yürümenin keyfi sadece caddede satılan lezzetli, taze, el emeği ve çoğu yerel ürünü bir arada görmenin verdiği bolluk sevincinden değil, aynı zamanda bunları satan esnafın ve caddede yürüyen yerli halkın, şehirdeki yabancıları, özellikle kadınları ısrarlı bakış ve satış baskısıyla rahatsız etmeyişleriyle de ilgiliydi. Mardinliler görgülü insanlardı.

Mardin’le tanışmaya Birinci Cadde’den başlayanlar, renkleri, koku ve biçimleriyle insana hayat sevinci saçan bu dükkânlardan, Türkiye’deki pek çok şehrin turistik çarşılarındaki gibi insanı koldundan çekştirerek ya da kulağının dibinde azarlar gibi bağırıp çağırarak satış yapmaya çalışan esnafın fiziksel veya sözlü tacizine uğramıyordu. Bu şehirde hanutçuluk yoktu. Bu yüzden Mardin’i gezenler, kendilerini alışveriş makinası birer turist gibi huzursuz ve yorgun hissetmiyor, rahat yürüyebiliyordu.

“Olur mu canım? Mutlaka yüzünü gören birileri vardır, bu kadın hiç mi yıkanmıyor yani?” diye itiraz etti Sahaf Semahat. Sonra da önünden geçtikleri kuyumcu dükkânının vitrinindeki dantel

gibi incecik örölmüş gümüş bir telkâri yüzüğü daha iyi görmek için eğilip dikkatle inceledi.

“Sen Masalcı Kadın’ın Mardin’de ne anlama geldiğini anlamadın galiba Semahat?” diye konuştu Havinyaz. “O kimselere benzemez. Bak, meselâ geçmişî hakkında anlatılan birbirinden farklı hikâyeler bile onun Şahmeran Dükkânı’nda anlattığı masallardan çok daha akıl almaz ve gerçeküstüdür. Bu hikâyeler arasında en kabul göreni, ailesinin Masalcı Kadın doğmadan önce Kahire veya Şam’dan Mardin’e göçtüğüdür. O da çoğumuz gibi Arapça, Kürtçe, Türkçe, az Süryanice bilir. Bir keresinde rüyasında Aramice konuştuğunu uyanınca anladığını anlatmıştı. Bak, Aramice diyorum! Hazreti İsa’nın anadili.”

Semahat’ın yüzünde Havinyaz’ın anlattıklarına pek inanmış gibi bir ifade yoktu. Masalcı Kadın hakkında anlattıklarına açık açık gülmese de ciddiye almış gibi de görünmüyordu. Çünkü bizzat yaşadıklarına dayanarak kendisi bu dünyada kimselere benzemez tek bir bilge kadın tanıyordu ve o da elbette Umay Bayülgen’di. Evet, Umay Nine yabancı diller bilmezdi; eczacılık fakültesinde öğrendiği az Latince, biraz da İngilizce anlardı. Umay Nine’nin diller konusundaki asıl ustalığı, tabiattaki insandışı canlılarla, yani herkesin dilsiz sandığı canlarla iletişim kurabilmesi, onları anlayabilmesi, dillerini konuşabilmesiydi. O, ağaçlarla, otlarla, hayvanlarla ve suyla, toprakla, havayla konuşurdu. Semahat’ın aklından geçenlerden habersiz olan Havinyaz, az sonra tanışacakları Masalcı Kadın’ı büyük bir gayretle övmeye devam etti.

“Masalcı Kadın, iki ucu omuzlarına sarkan siyah ipek başörtüsüyle, tam bilinmeyen ileri yaşına rağmen hâlâ bi görenin bi daha unutamadığı simsiyah gözlerini haşmetli bir örümcek gibi çevreleyen muhteşem kirpiklerinin altından burnunu ve ağzını örten siyah dantel peçesiyle tanınır. Onun yerlere kadar uzanan siyah kadife

entarişi, mor terlikleri, omuzlarındaki mor-siyah kareli kefiyesiyle yaz-kış, gece-gündüz tepeden tırnağa simsiyah giyindiğini herkes bilir. Saçına kına yaktığını bilmemizin nedeni, alınının ortasında, sivri dipli V harfi şeklinde başlayan saçlarının o kısmını örtmediği içindir. Onu özellikle gösterir, çünkü saçları alınlarının ortasında V şeklinde başlayarak uzayan insanların doğuştan uğurla mühürlendiğini söyler.”

“İlginç!” dedi Semahat kendini zorlayarak, ayıp olmasın diye. Zaten bu sözcük özellikle bunun için icat edilmiştir.

“Bak, şaka değil, gerçekten Masalcı Kadın’ın yüzünü peçesiz olarak

daha hiçbir Mardinli kimse görmemiştir,” diye, ulusal bir kültürel hazineden bahsedermiş gibi gururlu bir sesle iddiasını yineledi Havinyaz.

Genç kadın doktorun Masalcı Kadın’ı övmek için anlattığı her şey, Semahat’e sanki Umay Nine’ye karşı bir kıyaslama niyetiymiş gibi geldiğinden, içinde aksine bir iticilik uyandırıyor. Halbuki otelden ayrılmadan önce kendilerini Masalcı Kadın’a götürmesini istemek için Doktor Havinyaz’ı arayan oydu. Defne yakın arkadaşlık ettiği bu ‘ilginç’ kadına, şimdi onu ve çocuğu bulmak için işlerine yarayacak “Ateş Kitabı”nı emanet etmiş olabilirdi. Masalcı Kadın’a danışmak kararını, daha önce kaybolduğu zamanlarda Defne Kaman’ı bulmakta başarılı olan eski Komiser Ümit’le beraber almışlardı.

Eski Komiser Ümit Haydar Kaman, toplumsal olaylara şiddetle karşılık verildiği dönemlerin birinde, doğru bulmadığı meslekî kararları uygulamakta zorlandığı için severek başladığı polislikten istifa edip, “limon satmak” yerine karısı Tasvir ile Kırşehir, Kaman’daki köyünde organik tarım yapıyordu. Artık iki küçük çocuk babası olan çiftçi Ümit Kaman, soyadı benzerliği nedeniyle yakın

akrabası sanılan Defne Kaman'ın bu kez de Mardin'de kaybolduğunu bir gün önce Sahaf Semahat'ın mesajıyla öğrenmişti. Bu haberi aldığı anda Antep'te, önemli organik tarım çiftliklerinden birinde hem bilgi hem de tohum alışverişinde olan Ümit Kaman, hemen ilk otobüse atlayıp dört saat sonra Mardin'e gelmişti. Defne'nin bir buçuk yıldır Mardin'de yaşadığını bilen Ümit Kaman, bu kadar yakına gelmişken ona sürpriz bir ziyaret yapmayı düşünürken, yeniden kaybolduğunu duyunca beyninden vurulmuşu dönmüştü. İlk iş olarak, öz ninesi gibi sevdiği Umay Nine ve kendisine kitap okumayı sevdiren Sahaf Semahat'le hasret giderdikten sonra Defne'nin buradaki yakınları Doktor Ali Werther ile Doktor Havinyaz Elçi ile tanışmıştı.

Daha önce İstanbul'da kaybolan Defne Kaman'ın bulunmasına yardım ettiği için deneyimli olan Ümit Kaman, meslekî bir alışkanlıkla hemen 'kayıp şahıs' hakkında kısa bir durum özeti yapmıştı. Bir kişinin hakkında kayıp ihbarının kendisinden en az 24 saat haber alınamayınca yapılacağını bildiği için önlerinde birkaç saat vakitleri olduğunu hesaplamıştı.

Ümit Kaman, onca yıllık polislik mesleğinde görüp yaşadığı hiçbir vakada rastlamadığı kadar gizemli ve karmaşık iki karakter olan Umay Nine ve Defne Kaman'dan çok şey öğrenmişti. Bunlardan en önemlisi, insanın yaşam yolculuğunda karşısına çıkan işaret, olay, kişi ve tesadüfleri asla küçümsememesi gerektiği idi. Ancak dikkatle ve içtenlikli bir ilgiyle bakan, ayrıntılardaki bilgiyi görebiliyordu. İkincisi, vazgeçmemekle inat etmek arasındaki farkı kavramak ve hatasını anlayınca inat etmemek ama haklılığından asla vazgeçmemekti. Zaten insan bunları yapmayı başarır ise yaşamı değişiyordu.

Defne Kaman eleştirel bir çevre haberi nedeniyle gazetesinden kovulmadan yıllar önce, adına "kadın cinayetleri" denen ama aslı

“erkek cinayetleri” olan ve caydırıcı cezalar verilmediği için hâlâ devam eden katliamları araştırırken İstanbul’da, ertesi yıl tarihî eser kaçakçılarının peşindeyken de Çorum’da tehditler almıştı. Şimdi Mardin’de öksüz ve yetim sığınmacı çocuklar için kurulan bir ana-okuluna bazı kurumlardan maddi destek bulduğu ve öğretmen olarak da bizzat manevi destek verdiği için tehdit ediliyordu. Ve yine kayıptı. Bu kez yanında bir de çocuk vardı ve –polislerin çok iyi bildiği gibi– çocukla kayıp olmak, durumu daha da zorlaştırıyordu.

Defne’yle ilgili olan veya olabilecek herkesi tek tek sorgulayıp topladığı bilgileri cep telefonuna not alan Ümit Kaman hemen bir plan yapmıştı. Plana göre iki gruba ayrılıp çalışacaklardı. Bir grup Defne ile çocuğu en son görenlerle konuşacak, diğer grup da elyazması Ateş Kitabı’nı arayacaktı. Eski Komiser Ümit Kaman, kendisinin de ilk duyduğunda dalga geçtiği elyazması Su Kitabı’nın kayıp kişi hakkında önemli ipuçları taşıdığını öğrendiğinden beri tıpkı Toprak ve Hava gibi Ateş Kitabı’nı ciddiye alıyordu.

Defne Kaman, araştırmacı gazetecilik çalışmaları nedeniyle rahatsız ettiği katil ve hırsızlar tarafından tehdit edilip başı belâya girdiğinde hayatını kurtarabilmek için daha önce de ortadan kaybolmuştu. Kadim Kam geleneğinin kutlu bilgilerinin bilge kadınlar tarafından kuşaklar boyu yazılı olarak aktarıldığı bu elyazmaları, en son Umay Bayülgen’den onun bizzat ‘el verdiği’ Defne Kaman’a devrediliyordu. İşte bu nedenle Defne Kaman, kendi yaşam deneyimlerinden öğrendiği bilgileri kaydettiği Ateş Kitabı’na önemli ipuçları bırakmış olabilirdi. O halde Ateş Kitabı bir an önce bulunmalıydı!

Ateş Kitabı, Defne’nin Mardin’deki evinde Ali Werther, Havinyaz ve Semahat tarafından özenle aranmasına karşın bulunamadığı için onu çok güvendiği birine emanet etmiş olabileceği konusunda hemfikir olmuşlardı. Gazeteci kadının Mardin’de güvendiği

bazı arkadaşları vardı ve Umay Ninesi'nin yokluğunda âdeta onun yerine koyduğu Masalcı Kadın bu konuda ilk akıllarına gelen isim oldu. Böylece, o sırada hastanede olan Doktor Havinyaz'ı arayan Semahat, uygun olduğunda kendilerini Masalcı Kadın'a götürmesini istemiş, ziyaret haberi kendisine iletilen Masalcı Kadın da, "Ben Umay Kadın'ı yıllardır bekliyorum. Kapım ona her zaman açıktır," demişti. İşte onlar Masalcı Kadın'ın Şahmeran Dükkânı'na gitmek için yola çıkarken, eski Komiser Ümit ile Doktor Ali Werther de tanık aramak için Artuklu sokaklarına karıştılar.

Havinyaz, yola çıktıklarında kendisi kadar hızlı yürüyemeyen iki yaşlının ritmini ve Mardin'e ilk kez gelenlerin Birinci Cadde'de saatlerce dolaşmaya bayıldıklarını hesaba katmadığına pişman olmuştu. Fakat artık yapacak bir şey yoktu.

"Bak baştan söyleyeyim, kendisi biraz aksidir, eğer bi de damarına basarsan acayip delibaş olur; işte o zaman Allah cümlemizi korusun! En hassas olduğu konulardan biri ilk masalcılar konusudur. Kafasını kesseniz değiştiremeyeceğiniz inancı; ilk masalcı, hikâyeci ve destancıların kadınlar olduğudur. Şehrazad'ın binlerce yıl önce yaşamış ninelerinin de masal anlatıcıları olduğuna karşı tek düşünce için bile dünyayı yıkar başımıza. Aman ha!"

"Demek öyle!" diye gülümsedi Umay Nine.

"Hem de nasıl. Bak babam, bana ve kardeşlerime şunu öğretmiştir: Mübarek kişiler yaşlandıkça sadece kendi denklerine tahammül eder, akılsızın kahrını çekmezmiş. Aklı büyük olanın yalnızlığı da büyük olurmuş. 'Huysuz İhtiyar' deyimi de bu yüzden gerçekmiş. Çünkü insanların çoğu her zaman ahmak olarak yaşamayı bilerek, isteyerek tercih edermiş," diye kıkırdadı Doktor Havinyaz.

Mardin'in 'eski şehir' bölgesinde doğudan batıya doğru bir zaman tüneli gibi uzanan Birinci Cadde'de adım başı tarihi bir taş

konakla, Ermeni mimarların muhteşem işçiliğinin göz kamaştırdığı eserleriyle karşılaşıyorlardı. Umay Nine, bir dükkânın içinden kendisine hayranlıkla bakıp, elini kalbine koyup başıyla selam veren yaşlı bir adama gülümseyerek karşılık verdi.

“Hanım Kadın, hoş gelmişsin Mardinimiz’e, başım gözüm üstüne sefalar getirmişsin! Buyur içeri gel, Mırramız’dan, lokumumuzdan, mavi badem şekerimizden ikram edelim!” diyerek dükkânından dışarı çıkan yaşlı adam, sağ elini kalbinin üstüne mühürleyerek, Umay Nine’nin önüne geçmiş, onu içeri davet ediyordu.

Yaşlı adam, beyaz örgülü saçları, kolları püsküllü bej ceket, su yeşili pantolonu, hâki süet ayakkabıları ve boynuna çapraz astığı daire şeklinde güneş renkli deri çantasıyla, bilinen yaşlı kadın tiplerine hiç benzemeyen bu sıra dışı kadını hayranlıkla süzüyordu. Yılların tecrübesiyle, yaşlı kadının farklı biri olduğunu hemen anlamıştı Mardinli esnaf.

“Saygıdeğer beyefendi, dükkânınıza geleceğiz ama önce Masalcı Kadın ile görüşmemiz lâzım. Daha sonra görüşmek üzere bu samimi davetiniz için teşekkür ederim,” diye, aralarına girip onu yanıtlayan Ertuğrul Amca, Umay Nine’ye dönüp fısıldadı: “Yahu Umaycığım, adamın tipik esnaf oltasına gelme! Görmüyor musun, o her müşteriye aynı şeyi söylüyor besbelli. Ne kadar safsın sen!”

“Ben saf değilim ama selamım çok saf ve samimidir Tuğrulcum,” diye gülümsedi yaşlı kadın ve o da esnafın yaptığı gibi sağ elini kalbinin üzerine mühürledi. Sonra Ertuğrul Türel’in koluna girdi.

“Demek Masalcı Kadın’a gidersiniz. Aman benim için de onun mübarek ellerinden öpesiniz,” diye sevindi esnaf. “Bizim ortanca geline yıllar önce musallat olan o kara düşlere Masalcı Kadın’ın anlattığı masallar şifa olmuş, uykularındaki musibetleri kovmuştur. Çok şükür, gelinimiz hemen sonra üç erkek çocuk doğurmuştur.”

“Demek öyle...” diye başını salladı Umay Nine.

“Vallahi de billahi de öyledir Hanım Kadın. Bak dönüşte bekleriz, seni de, bey babamızı, kızını da.”

“Selamını başımız gözümüz üste aldık, kendisine iletceğiz,” diyerek bu kez Ertuğrul Türel de elini kalbine bastırdı.

Revaklı Çarşı’ya doğru tekrar yürümeye başladılar. Masalcı Kadın’ın masalların içinde saklı duygudaşlık şifasıyla, hikâyenin tedavi edici gücüyle insanlara bir halk ozanı gibi el verdiğini ve bu yüzden saygı gördüğünü öğrenen Umay Nine’nin yüzü kıvançlı bir gülümsemeyle aydınlandı. Ortalık insanların duygularını sömüren şarlatanlarla doluyken, kimseye bir şey satmadan sadece masallara dayanarak var olmak artık hiç kolay değildi.

“Senin Mardin hakkında sabah söylediklerini, şimdi şehri ve insanları gördükçe daha iyi anlıyorum Havinyaz Kızım. Masalların çekirdeğinde saklı olan bilgiyi görüp ona değer verenler, kutlu ve uğurlu bir kültürün mirasçısı olmaya hak kazanırlar. Mardinliler böyle bir mirasa sahip çıkabildiklerine göre, sahiden senin dediğin gibi kavrayışı yüksek insanlar olmalılar. Çünkü kadim kültürlerin vicdanî değerlerini ancak böyle kişiler korur,” diyerek, genç kadının sırtını sıvazladı Umay Nine.

“Masalların çekirdeği ha?” diye tekrarlarlarken güldü genç kadın.

“Bak var ya, eğer sen şair olsaydın Umay Nine, vallahi Gülten Akın ve Ahmed Arif’le kardeş sayılırdın ha!”

“Ne güzel söyledin bunu Havinyaz Kızım. Biliyor musun, içinde sağlam karakterli kişi suretleriyle çare misallerinin bulunduğu hikâyeler, binlerce yıldır insan ruhuna şifa olmaktadır. Masalın ve şiirin hası da budur. Şiir, sadece güzel söz sanatı ve bir dil oyunu değildir.”

Sonra durdu. O durunca diğerleri de durdu.

“Ben bunu bizim eczacılıktaki plasebo ilaç etkisine benzetiyorum,” dedi.

Onun neyi “plasebo”ya benzettiğini anlamadıkları için üçü birbirine şaşırarak baktı.

“Masalların, şiirin ve hikâyenin insan zihnindeki iyileştirici gücü bence plaseboya benzer. Hani kendisine ilaç verildiği söylenen bazı hastalar şekerli suyu ilaç sanarak iyileşiyor ya? Sen doktor olarak daha iyi bilirsin kızım; ben Tuğrulcuğuma hatırlatmak için açıkladım bunu.”

“Aa, ama aşk olsun Sultanım! Sen de beni iyice cahil yaptın, çıktın. Canım plasebo etkisini bilirim ben! Lise mezunuyuz ama hayat okulunda okuduk yani!” diye bozuldu Ertuğrul Amca.

“Defnem’in hasretinden saçmalıyorum Tuğrulcuğum. Kusuru ma bakma sen.”

O ikisinin atışmasını duymayan Havinyaz, önlerine geçip, onları Birinci Cadde’nin sağ tarafına yönlendirdi.

“Masalların, edebiyatın ve tüm sanatların insan psikolojisi üzerindeki olumlu etkilerini biliyorum ama ne yalan söyleyeyim, bunu plasebo etkisine benzetmek hiç aklıma gelmemişti,” dedi sonra.

Onları artık pek dinlemediği anlaşılan Ertuğrul Türel bu sırada başlı başına muhteşem bir karakter olarak çevrelerini kuşatan “Eski Mardin” şehrinin fotoğraflarını çekiyordu. Bunu yaparken ya hayranlık dolu çocuksu sesler çıkarıyor ya da dükkân önlerinde rastladığı esnafla kısa sohbete koyuluyordu.

Ve sonunda Revaklı Çarşı’ya vardılar. İlk kez Revaklı Çarşı’ya giren herkes gibi onlar da iki tarafı sütunlar üzerinde yükselen kemerli revakla örtülü uzun bir koridora benzeyen ve 17. yüzyılda yapıldığı söylenen çarşayı hayranlıkla süzmeye başladılar. Revakların arkasında birer sıra olarak dizilmiş dükkânların beşgen ahşap kapıları üzerindeki ince işçilik göz dolduruyordu. Çarşının bir avlu gibi açık olan orta bölümü bahar ayında, üstelik ikindinin akşama döndüğü saatte Mezopotamya için bile aşırı sıcak havanın etkisiyle

ateş gibiydi. Artık dünyanın hemen her yerinde insanların her mevsimde en fazla kullandığı cümleyi onlar da yinelediler:

“Eskiden bu mevsimde hava hiç bu kadar sıcak olmazdı değil mi?”

Şimdi, özellikle baharda hiç görülmemiş bu sıcakta yaşarken, revakların arkasındaki taş dükkânlar sundukları muhteşem serinlikle her zamankinden daha davetkâr görünüyordu.

Evet, Revaklı Çarşı davetkâr, albenili ve gerçekten ilginçti ama onun en akılda kalan imgesi kuşkusuz Şahmeran’dı. Yüzlerce rengârenk suretinin hepsinde üzgün ve yalnız yeşil gözlerini üzerlerine dikip bakan, yılan kuyruklu meşhur kraliçe: Şahmeran. Çarşı dükkânlarında sergilenen onlarca, yirmilerce, ellilerce Şahmeran figürü, bir kez görenin bir daha asla unutmadığı eşsiz suretiyle alıcılarını bekliyordu. Belki de bu çarşının adı “Şahmeran Çarşı” olmalıydı. O, her suretinde onlarca farklı renge boyansa da hemen hepsinde gözleri yeşil olan Yılanların Kadın Şahı: Şahmeran! Ya da Şahmaran! Hem adının başındaki “şah”ın kraliçe, ece anlamına gelmesinden hem de başındaki tacı, boynundaki boncukları, گردanında mücevherleriyle soylu bir kadın olduğu hemen anlaşılan Şahmeran’ın gözlerinden akan hüznün, bir erkeğin ihaneti yüzünden altı kısa ayağıyla sonsuza dek yeraltında ve yerde sürünmeye mahkûm olmasındandı besbelli. Mezopotamya’nın her dilinde farklı nüanslarla anlatılan binlerce yıllık Şahmeran efsanesini dinleyenler, onun kuyruğundaki muhteşem yılanın sırrına da ermiş olurlardı. İşte bu yüzden evinin duvarlarına asmak için en az bir tane Şahmeran suretini almadan Mardin’den ayrılan tek insankızı veya insanoğlu bulunmazdı.

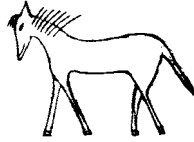
Efsanelerin ve masalların anavatanlarından biri olan Mezopotamya’nın en ünlü efsanelerinden Şahmeran’ın yöredeki tüm kültürlerde farklılıklar gösteren hikâyesine karşın hepsinde yerde

sürünmeye mahkûm olduğu bilinir. Fakat bir tanesi hariç! Binlerce yıllık binlerce Şahmeran'ın içinden bir tanesi, sadece o bir tanesi, yerden kalkmaya cesaret etmiş ve nihayet tahtına oturmuştu. Revaklı Çarşı'da tahtına oturmuş sadece bir tane Şahmeran figürü görünce, yüzüne kocaman bir gülümseme yayılan Umay Nine, "Hah, işte burası Masalcı Kadın'ın dükkânı olmalı!" dedi ve yanıt beklemeden, binlerce yıldır yerlerde sürünen Şahmeran'ın sonunda ayağa kalkıp tahtına oturduğu resminin asıldığı o biricik dükkâna doğru yöneldi, içeriye girerken dışarıdan da duyulacak bir berraklıkta konuştu:

"Merhabalar, selamün aleyküm, rojbaş, tünaydın, ışıklar ve güneşin bereketi üzerine olsun ey Bilge Masalcı Kadın!"

21.

YILAN KADIN ŞAHMERAN İLE MEDUSA

Masallarının ünü Mardin dışına taşmış Masalcı Kadın'ın cam üzerine kendi elleriyle boyadığı Şahmeranları sattığı Masal Dükkânı'na girmenin bir yolu-yordamı, usulü-erkânı, âdabı-muaşeretı, yazısız kuralları vardı. Bu mübarek hanımın yanına öyle izinsiz, elini kolunu sallayarak girilmezdi. Evet, davetli, haberli gelmişlerdi ama yine de Masal Dükkânı'nın geleneklerini bozmak yakışık almazdı. Geleneklerin, günlük âdet ve düzenin Mardin'deki değerini iyi bilen Mardinli Doktor Havinyaz önden girip misafirleri ev sahibesine tanıştırmayı planlamıştı ama gerçekte yaşananlar hiç de öyle olmadı. Umay Nine, sanki buraları ve Masalcı Kadın'ı kırk yıldır bilirmiş de geçerken uğramış gibi, önce Masal Dükkânı'nı eliyle koymuş gibi buldu, sonra büyük bir rahatlıkla dükkâna pattadak giriverdi. Kuralsızlık ve saygısızlıktan hiç hoşlanmayan Masalcı Kadın'ın kızıp bağıracağını, hatta bunu hadsizlik sayıp Umay Nine'yi kovabileceğini düşünen Havinyaz, kapının eşiğinde yüzünü buruşturarak dondu kaldı. Onun endişeyle kasıldığını gören Semahat tatsız bir şeyler olduğunu hissederek doktor kadının

koluna girdi. O sırada içeriden kalın, davudî, güçlü ve handiye neşeli bir ses duyuldu:

“Vallahi hoş gelmişsin; yanında sefalar, uğurlar, şifalar, iyilikler getirmişsin şehrimize! Selamın başım gözüm üstedir. Ben de zaten nicedir seni bekler dururdum Kam Ninesi Umay!”

O böyle konuşunca henüz dükkândan içeri girmemiş olan Semahat ile Havinyaz birbirlerine şaşkınlıkla baktılar. Biri, dik kafalı, huysuz ve sözünü esirgemez diye bilinen Masalcı Kadın'ın hiç alışılmamış tatlı diline, öbürü de onun Umay Nine'ye “Kam Ninesi Umay” hitabına şaşırmıştı. Sonra bir sandalyenin taş zemin üzerinde kaydığı duyuldu, ardından kısa bir sessizlik oldu ve sonra içeriden uğultuya benzer bir selen yayıldı. Bu, hafif hırıltılı bir ritmi ve içinde neşe tonları taşıyan bir ses seliydi. O sırada Revaklı Çarşı'da bakır elişî maşrapa, ibrik, tencere üretip satan esnafla sohbet edip fotoğraf çekmekte olan Ertuğrul Amca'nın olup bitenden haberi yoktu.

Semahat ile Havinyaz kendilerine gelip dükkâna girince gördükleri manzara karşısında iyice sersemleyerek birbirlerine sokuldular. Çünkü biri uzun örgülü saçları bembeyaz, giysileri ve ayakkabıları pastel renklerden seçilmiş, akça pakça, öbürü tepeden tırnağa simsiyahlara bürünmüş, yüzünün yarısını örten siyah tül peçesinin üzerinden insanı mıknaş gibi çeken kara sürmeli, örümcek ürperticiliğinde kirpiklerle çevrelenmiş muhteşem iri gözleriyle gizemli bir albeniye sahip iki yaşlı kadın, içi resimler, boyalar, tuvaler ve camlarla dolu dükkânın ortasında, sanki yüzyılların hasretiyle sımsıkı sarılmış, birbirinin sırtını sıvazlıyordu. Bu sırada ilâhiye benzer bir ezgi mırıldanıyor, hafif hafif iki yana sallanıyorlardı. Birinin Arapça, öbürünün Türkçe dua okuduğu düşünülse de bu pekâlâ Süryanice, Kürtçe veya Hakasça da olabilirdi. Bu sahne, yazının ve sesin, hatta görüntünün betimlemeye

yetersiz kalacağı, ancak yaşanarak kavranabilecek “o şeyler”den ve “o olaylar”dan biriydi.

Yaşlı kadınlar biraz sonra durup birbirlerinin ellerini avuçları içine aldılar ve hiç konuşmadan birbirlerine gülümsediler. Onlar öyle durunca, Havinyaz ile Semahat de ister istemez nefeslerini tutup bekledi. Tanık oldukları bu gerçeküstü karşılaşma insanın ancak hayal edebileceği, çok ender yaşanabilecek bir güzellikti.

Onlar böyle düşünürken iki yaşlı kadın birer adım geri çekildiler. Sanki uzun uzun konuşmuş ve sonunda anlaşmış gibi başlarını sallayarak birbirlerine yeniden gülümsediler. Sonra âdeta bunlar olmamış gibi Masalcı Kadın çalıştığı siyah deri koltuğa dönüp oturdu ve önündeki sehpa da duran cam üzeri Şahmeran’ı kaldığı yerden boyamaya devam etti. O çalışmaya başlayınca Umay Nine, bir süre daha ayakta kaldı, etrafı süzdü, duvarda asılı Şahmeran resimlerini tek tek inceledi. İçlerinden kızıl saçlı, altın taçlı, kızıl kuyruğundaki kızıl başlı yılanın bembeyaz bir taç takmış olduğu “Tahtına oturan Şahmeran”ı buldu. Ve tam onun karşısında duran beyaz hasır sandalyeye oturdu. O da oturunca Havinyaz ve Semahat tuttukları nefeslerini salıp rahatladılar.

Önündeki resmi boyamaya devam eden Masalcı Kadın, başını hiç kaldırmadan konuştu:

“Vallahi, o da hep aynı yere oturur.”

“Hiç şaşırmadım,” diye, gözlerini ahşap işlemeli çerçevenin içinde süslü bir tahtta oturan Şahmeran’dan ayırmadan yanıtladı Umay Nine.

“Vallahi, insan en çok oturduğu ve yaşadığı yeri seçerken sırlarını ele verir.”

“İnsan sırlarla yüklüdür. O sırlar ki, insanın nefesinden havaya, suya ve toprağa karışır. Gören göz havayı, suyu ve toprağı okur.”

“Buna karşılık ateş, bütün sırları yakar, kötöleri yok eder, kötölüğü temizler. Ateş temelsizi, bätılı nihayetlendirir. Ateş karanlığı yakar, ıştırır. Ateş aydınlatır. Hava ateşi canlandırır, su ateşi söndürür, toprak ateşi gömer.”

“Vallahi, ateş insanın güneşidir, ateş bedeninin ve aklın dostu, ateş gecenin sırdaşdır. Hava da ateşin yoldaşı. Su ile toprak onun düşmanıdır.”

İki kadının sanki ezberledikleri bir tiyatro oyununu prova edermiş gibi birbirlerine hiç bakmadan atışmaları, Sahaf Semahat’e Defne’yi aramak için Çorum’a gittiklerinde Bektaşî kadın saz ozanlarının katıldığı âşık atışmasını, Havinyaz’a da dengbejleri anımsatmıştı.

Onlar bunu düşünürken iki yaşlı kadın aynı anda irkilip hafifçe titrediler. Ne olduğunu anlamak için başlarını kaldırıncı, havada dans edercesine uçuşarak dolaşan Şahmeran’ı gördüler. Bu, bir Şahmeran hologramı gibiydi. Onların havada görünmez ama hareketli bir şeyi takip ederek mutlu sesler çıkarmasına pek anlam veremeyen Semahat ile Havinyaz gözlerini devirerek birbirlerine bakıp dudak bükerek içlerini çektiler. Semahat, iki yaşlı kadın arasında yaşanan gizemli işaretleri anlamak konusunda tam pes ediyordu ki, o da havada rengârenk uçuşan Şahmeran figürünü gördü. Ya da gördüğünü sandı. Bu, renklerin birbirine aktığı sulu boya bir animasyona ya da şeye... Şeye... Canım, işte şeye...Hani ebru yapmak için hazırlanmış boya dolu suyun içinde yüzen bir Şahmeran çizimi gibi kaygan, uçuşkan, akışkan ve gerçek olamayacak kadar güzel bir figüre benziyordu.

“Yılan neden eczacılığın ve tababetin sembolüdür. İşte beşeriyetin artık hatırlamadığı önemli husus budur,” diye, havada uçuşan Şahmeran’ı gözlerini kısarık seyreden Masalcı Kadın açıkladı.

“Yılan, insanlık için her daim en çok kıskandığı, aynı zamanda en çok korktuğu canlılardan biri oldu, henüz yazıyı icat etmeden

ilksel insanlar dünyadaki bütün tapınak ve sığınaklara daima yılan resmettiler. Yılan bütün medeniyetlerde en çok kullanılan motif ve simgedir. Çünkü yılan, kuyruklu yıldıza benzer, hem çok muhteşemdir hem de çok tehlikelidir,” diye karşılık verdi Umay Nine gözlerini havada dans etmeyi sürdüren Şahmeran’dan alamadan.

“Eczacı ve hekimler, aslen ilk otacı ve şifacıların çocuğudur.”

Boğazı kuruyan Umay Nine sustu, su bulmak umuduyla etrafına bakındı. Oturduğu beyaz hasır iskemlenin yanında duran, üstü camlı, küçük, beyaz hasır sehpanın üzerinde bir kadehle bir bardak gördü. Sarı yaldız süslemeli, kısa bacaklı kadehte demli çay kırmızısı bir içecek, yine sarı yaldız süslemeli, rakı bardağı olan ötekinde su vardı. Umay Nine önce sudan birkaç yudum içti, sonra soğuk çay veya övgüsü İstanbul’a ulaşmış ünlü Süryani şarabı olduğunu düşünerek kadehi eline aldı. Dikkatle inceledi ve kokladı. Koklar koklamaz yüzüne huzurlu bir gülümseme yayıldı. “Reyhan,” dedi, gülümseyerek reyhan şerbetinden birkaç yudum içti.

“Vallahi o da reyhan şerbeti sever.”

İkisi de birbirlerine bakmadan gülümseyerek başlarını salladılar. Umay Nine kaldığı yerden konuşmaya devam etti:

“Tabiatın kendisi gibi otacı ve şifacılar, masalcı, destancı ve haycılar da en başta hepten kadındı. Kadınların söylediği masallar, destanlar ve hayların içine kattıkları birçok canlılar gibi yılanlar da iyilik, sağlık ve uzun hayat sembolüydü. Ve tabiattaki devamlılık gereği, o yılanlar da dişiydi,” dedi.

“Hımm...” diye mırıldandı Masalcı Kadın, başını üzerinde çalıştığı Şahmeran figüründen kaldırmadan. Tam konuşacaktı ki, birden bir ses duymuş gibi irkildi, başını kaldırıp baktı. O zaman Semahat’in de havada uçuşan Şahmeran’ı gözleriyle takip ettiğini fark etti. Kaşları çatıldı, homurtuya benzer bir ses çıkarttı ve çok dikkatle Semahat’i süzmeye başladı. O böyle yapınca sanki

çok kocaman, kalın bir hortumdan üzerine yoğun, kapkara katran fışkırıyormuş gibi bedeni sarsıldı Semahat'ın. Sonra da elleri kaşınmaya başladı. “Ne oluyor?” diye çevresine bakınca Masalcı Kadın'ın âdeta ateş fışkıran gözleriyle karşılaştı. Korkuyla gözlerini yere eğen Semahat bir daha özgürce dans eden Şahmeran'ı görmeyeceğini o anda anladı.

“Vallahi, doğuran, hayata hayat katan, besleyip büyüten, derleyip toparlayan, pişiren, doyuran, kedere, yokluğa, açlığa, kötülüğe siper olan, çaresizliğe çare bulan buluşturan, ‘Yüce Yaratan’ın temsilcisi olan tabiatın ve insanın kökünün dişi olması şüphesizdir, elzemdir, vazgeçilemezdir. Dünyanın bütün *homongolos*’ları²¹ bu gerçeği saklamak için asırlardır efsaneleri kesip biçer, nine sözlerini sakatlayıp değiştirirler. Fakat gerçek daima bir yanardağın tepesinden fışkıran ateş topu gibi yeraltının dokuz kat altından yeryüzüne çıvlar, pırtlar, çıkar. Öyledir çünkü,” diye, son derece sakın bir sesle konuştu Masalcı Kadın.

“Kız Neşesi, insan medeniyetinin hâlâ devam etmesini sağlayan enerjinin kaynağıdır,” diyerek onu onaylayan Umay Nine reyhan şerbetini yudumladı.

“Vallahi öyledir. Zaten onun da ‘Kız Neşesi’ dediği budur,” dedi, Masalcı Kadın.

O zaman Sahaf Semahat, iki yaşlı kadının o diye bahsettiği kişinin Defne Kaman olduğunu kavradı. Çünkü insan uygarlığının, kadınlarda doğuştan var olan birleştirici ve sağaltıcı eşsiz enerji sayesinde kurulup, gelişip korunduğuna dair konferanslar veren ve

21 *Homongolos*: Simya literatüründe, laboratuvarı yaratılan minyatür canlı. Latince *homunculus*, “adamlık” sözcüğünden alıntıdır. Türkçedeki anlamı (“kadın düşmanı, misojin”), Reşat Nuri Güntekin’in *Bir Kadın Düşmanı* adlı romanının baş kişisi olan karakterden türemiştir (1927). (Ref: *turkcenedemek.com*)

bu ‘Kurucu Dişı Enerji’ye “*Kız Neşesi*” adını takan kişı Defne’ydi. Hatta bu “*Kız Neşesi*” kavramı kadınlar tarafından öyle çok sevilip benimsenmişti ki, Defne Kaman’ı gazeteci olarak daha önce tanımayan genç kuşak kadınların onu sadece bu yüzden konuşmacı olarak okullarına davet ettiklerine bizzat şahit olmuştu. Tabii bunlar, gazeteci kadının nükleer santrallerin zararlarının yararlarından fazla olduğunu yazdığı için işten atılıp hakkında dava açılmasından önceydi.

“Doğru söyler, duru konuşur, açık anlatırsın Masalcı Kadın. Kalbi kötü insanlar asla doğruyu söyleyemez, konuştuğu dile de kötü davrandığı için duru konuşamaz, anlattığı şeyi kendisi bile anlamadığı için de açık anlatamaz,” dedi Umay Nine.

Bunun üzerine bir süre sustular. Biri Şahmaran boyamaya, öbürü reyhan şerbeti içip tahtta oturan Şahmeran’ı seyretmeye, ikisi de düşünmeye devam ettiler.

Neden sonra Umay Nine kaldığı yerden konuşmaya devam etti:

“Değerli Masalcı Kadın, seninle ben biliriz ki, insana ve tabiata yargılamadan bakabilen, yere düşene tekme atanın zulmünde saklı zavallılığı görebilen, kendine ve iyi canlılara şifa aramaktan yorulmayan, kısacası gönül kapısını açık tutmayı başarabilen kişilerin zihni hep berrak kalır. Onlar, hayatlarının sonuna kadar kafalarının içindeki dağınık, devasa pazaryerinde her aradıklarını bulurlar. İşte Şahmeran’ın Mezopotamya’da sana emanet olması bu yüzden tesadüf değildir.”

“Vallahi, hayatta hiçbir tesadüf yoktur,” diye önündeki resmi boyamaya devam ederken konuşan Masalcı Kadın sordu:

“Annesi, değil mi?”

“Evet, Defnem’in annesi. Kızım Ayten’in zihni artık dumanlı. Kızım artık yoruldu hayattan.”

“Vallahi, demek o yüzden, ‘Hayatımda ilk defa annemle sohbet edebiliyorum, artık sık sık arıyor, uzun uzun konuşabiliyorum onunla,’ diyordu sevinçle.”

“Defnem annesini artık kendisini tanımadığı için arayabiliyordu. Bunu tahmin ediyordum çünkü bana söylemiyordu,” diye üzülerek konuştu Umay Nine. “Ah, ne *beyhude bir mutluluk*, insanın tanınmadığı için sevilmesi... Ah özge Ayçöreğim!” diye içini çekti.

Bunun üzerine iki yaşlı kadın yine sustu.

Defne’nin kaybolmasıyla ilgili bilgi almak için geldikleri Masalcı Kadın’ın Şahmeran Dükkânı’nda onun, Umay Nine’yle sanki her şey yolundaymış gibi sohbet edip üstüne üstlük kendisine de göz dağı vermesine başından beri içerleyen Semahat, artık buna dayanamayıp, “Tamam Masalcı Kadın, sen bilge ve cesur bir kişisin, Mardin’de saygı duyulan değerli bir insansın, en önemlisi binlerce yıldır yerlerde sürünmeye mahkûm edilmiş bir kadın efsane kahramanını kolundan tutup kaldırmış ve tahtına oturtmaya cesaret etmiş bir kadın olabilirsin! Bravo! Fakat bize âcilen Defne’nin nerede olduğu bilgisi lâzım. Taa İstanbul’dan geldik ama sabahtan beri onun nerede olduğuna dair tek bir şey öğrenemedik. Bak bu kıymetlimiz, Umay Ninemizin kalbi kederlidir ve torunu bulunana dek kanayacaktır. Ama artık bana fenalık geldi, bırak bu mistik tavırları da ne biliyorsan bizimle paylaş! Hem nedir o bana kötü kötü bakıp korkutmalar falan? Sen benim hakkımda ne biliyorsun ki? Ben daha çocukken yaşadığım felaketin üstesinden gelmiş, güçlü bir kadını ve senden korkmuyorum! Yeter be! Bıktım bu ülkenin korkutma kültüründen de, geleneğinden de! Başlarım senin bilgeliğinden, gizeminden valla! Söyle artık, Defne nerede? Yoksa onu ve küçük kızı bu dükkânın altına mı sakladın sen?” demek için ağzını açmıştı ki, onun simsiyah gözleri üzerine dikiliverdi.

Masalıcı Kadın, sanki Semahat'ın söyleyeceklerini zihninden okumuş gibi dikkatle yüzüne bakıyordu. Bu kez kızgın değildi ama sevecen olduğu da söylenemezdi. Zaten onu sevecen biri olarak düşünmek Semahat için olanaksızdı. Onun kızgın olmayan bakışlarından bile huzursuz olan Semahat, bütün söyleyeceklerini yuttu ve onların yerine ağzından hiç planlamadığı şu sözler döküldü:

“Biliyor musun Masalcı Kadın, sen Umay Ninemle buluşunca Yang'ına kavuşmuş Ying olabilirsin?”

O böyle deyince öbür ikisi de dönüp Semahat'e baktılar. Masalcı Kadın iri cüssesiyle yavaş yavaş yerinden kalktı, ağır ağır yürüyerek dükkânın arka tarafındaki masada üzeri bembeyaz tülbentle örtülmüş pırıl pırıl kalaylı bakır sürahidin iki altın yaldızlı kadehe reyhan şerbeti doldurup Semahat ile Havinyaz'a ikram etti. Onun kimsenin ayağına ikram sunmadığını bilen Havinyaz ayağa kalkıp saygılı bir sesle, “Sen zahmet etmeseydin Masalcı Kadın!” dedi.

“Vallahi, beşeriyetin kendi soyunu devam ettirmek için kurduğu medeniyet basit bir hıncı üzerine inşa edilmiştir,” dedi, yerine oturup boyamayı sürdüren Masalcı Kadın.

“İnsanın-oğlu denen adam, tarih boyunca iktidarı elde edip en üstte oturmak ve öbürlerini kendisine köle etmek için kendi öz erkek kardeşini, hatta kendi öz evladını bile elleriyle öldürebilmiştir. İşte ‘beşerî medeniyet’ diye övündükleri şey, erkeğin iktidar için her şeyi göze aldığı o derin hırsı ve hıncı üzerine kurulduğu için adaletsiz ve lânetlidir. Bu yüzden insanın-oğlunun yaptığı o kötülükler bütün dinlerde günah olarak tek tek yasaklanır.”

O böyle deyince derin bir sessizlik oldu. Duvarları mitolojik bir kadın kahramanın suretiyle dolu bir taş mekânda oturan dört farklı dilde ve dört farklı aile geleneğinde yetişmiş aynı memleketin dört kadını içlerini çekerek, insan uygarlığının övünerek gele gele

vardığı adaletsiz, huzursuz ve mutsuz, bu yavan 21. yüzyılı düşündüler. Sessizliği yine Masalcı Kadın bozdu:

“Vallahi, Şahmaran, bu bitmeyen müzekker, sizin anlayacağınız ‘eril’ hıncı anlatan hikâyelerden en mühim bir tanesidir.”

O zaman Umay Nine sordu:

“E, tabii zavallı Şahmeran’ı yeraltında asırlarca sürünmeye kendi hemcinsleri mahkûm edecek değildi herhâlde? Sen aslını bizden iyi bilirsin, Şahmeran’ın sevdiği o adama gerçekten inanmış olması muhtemel midir?”

“Vallahi, en başından söylemem elzemdir ki, bizim Mezopotamya’da Şahmaran öyle emsalsizdir ki, asla paylaşamaz! Acemlerin, Arapların, Süryanilerin, Ezidilerin, Kürtlerin, Ermenilerin, kasabalarının ortasına heykelini diken Tarsusluların, Ceyhan’da Şahmaran’ın bizzat Yılkale’si olan Adanalıların, İslahiye’de Şahmaran mahallesi bulunan Gaziantepililerin, hatta buraya bozkırlardan en son gelmelerine rağmen Türklerin bile kendi Şahmaran’ı vardır. Ben Mardinliyim, bu sebeple bizim Mardin’in Şahmaran’ını bilir, onu söylerim. Çünkü Şahmaransız bir Mardin olmaz, olamaz!”

“İzninizle araya gireceğim. Şeyi biliyoruz. Şeyi... Efsane ve destanlar birbirinden kıtalarca uzak toplumlarda söylenmiş bile olsa birbirine benzer. Ayrıca şeyi de biliyoruz: Her kültür kendi efsanesinin sihirli hayvan ve ağaç sembolünü de kendi yaşadığı coğrafyaya göre seçmiştir.”

Onun kendisiyle Masalcı Kadın arasındaki diyaloga nihayet katılmasına sevinmiş görünen Umay Nine gülümsedi, Semahat’e destek olmak için araya girdi:

“Semahat bizim ‘seçilmiş ailemiz’in değerli bir üyesi, evimizin kızlarındandır. Kelimelerin, kelimelerin, tabirlerin köklerine seyahat etmeyi sever. Kadıköy’ünde gönlü kırıklarla uyumsuzlara,

reddedilmişlere de kapısı açık bir dükkânı vardır. Onun sahaf dükkânı da dermanını kitaplarda arayanların uğrak yeridir.”

“Vallahi, ‘sahhaf’ benim anadilim Arapçadan Türkçeye girmiştir; kökü ‘mushaf’ dan, sahife, sayfadan gelir; kitapçı, eski kitap alıp satan insandır,” diye Semahat’i hiç muhatap almadan, hatta yüzüne bile bakmadan konuşan Masalcı Kadın, boyama işine devam etti: “Sorduğun soruya gelince Umay Kadın, vallahi Şahmaran’ın Cemşab’a aşkı öyle gerçektir ki, delili güneş kadar aşikâr, Şems’inki kadar bâkidir. Şahmaran, kraliçesi olduğu şifalı yılanlar ülkesinin sırrını öğrendiği için Cemşab’ı öldürmesi gerekirken, ona duyduğu aşk sebebiyle başköşede ağırlamış, hoş tutmuştur. *Çünkü kadınlar sevdiğini öldürmez.*”

O böyle söyleyince, kadınların aksine erkeklerin, Adem’in oğlu Kâbil’den, belki çok daha öncesinden beri, sevdikleri kadın ve erkekleri, oğulları, kızları ve kardeşleri takır takır öldürdüğü, o kan revan içindeki ‘erkek insanlık tarihi’ne dalmış olan dört kadın, o sırada selamsız sabahsız dükkâna giren Ertuğrul Türel’i görünce hayalet görmüş gibi irkildiler. Onların yarım saattir, hâlen kayıp olan Defne Kaman ve Nar adlı çocuğu nasıl bulacaklarını konuştuklarını sanırken, bunun yerine efsaneler hakkında araştırma yapan akademisyen titizliğiyle Şahmeran hakkında söylediklerini anlayan Ertuğrul Amca bozulmuştu. Masalcı Kadın’a selam bile vermeden karşılarına dikilen yaşlı adam, her zamanki patavatsızlığıyla onları ayıpladığını söyledi. Bunun üzerine yerlerinden fırlayan Semahat ile Havinyaz onu, Şahmeran Dükkânı’nda kullanılması asla kabul edilmeyen ‘sınır tanımaz’ fotoğraf makinesiyle beraber apar topar dışarı çıkarttılar. Her şeyin kontrol altında olduğuna ve yarım saat içinde edindikleri önemli bilgilerle hemen yakındaki Marangozlar Kahvesi’nde buluşacaklarına onu ikna ettiler. Doktor Ali

Werther ve eski Komiser Ümit Kaman ile akşamki buluşma noktaları da zaten o kahve olarak planlanmıştı.

Ama öyle olmadı. Antikacı Ertuğrul Türel hiç ikna olmadı. Gitmedi. Geri döndü.

Kendini “faka basmaz”, “kül yutmaz” olarak tanımlayan Ertuğrul Amca, apar topar kapı dışarı atıldığı Masalcı Kadın’ın dükkânında “ne dolaplar döndüğünü” anlamak ve asla faka basmamak için oradan biraz uzaklaştıktan sonra usul usul geri döndü ve aralık duran kapıya kulağını dayayarak onları dinlemeye koyuldu. İlk duyduğu yoğun aksanlı, dinlerken insanı ağır ağır uyuşturan, kendine bağlayan koyu kıvamlı, erkek sesine en yakın kadın alto sesiydi.

“Vallahi, yedi kat yerin altında yaşayan Şahmaran’ın rakipsiz güzelliğinden sual olunmaz. O, belden yukarısı insan gözünü kamaştıracak kadar güzel, göreni baştan çıkartacak kadar emsalsiz, bir daha artık başkasına bakamayacak kadar gizemle bağlayıcı, belden aşağısıysa pulları altın gibi parlayan bir ylandı. O, dünyadaki bütün yılanların kraliçesi, cihandaki tababetin hanım ağası, şifacıların büyük anası, lokmanların lokmanı, tabiplerin tabibi, hekimlerin hekimiydi. Çünkü âlemin bütün illetlerinin, salgın hastalık, kara veba ve dâhi kangren, cerahat, irinşişlerin şifasını, iflahını bilirdi. Bu bilgisi sebebiyle daima sağlıklı, yılan kılıfını sık sık değiştirdiği için daima genç, şifa dağıttığı için de iyi kalpli olduğu bilinirdi. Şahmaran, ölümsüzlüğün sırrını bilen ilk ve yegâne lokmandı.”

“O halde Yılanların Ecesi Şahmeran, ‘Orta Dünya’nın yedi kat altında Yeraltı Tengrisi Erlik Han katında varlık süren, cümle otacıların, teknil doktor ve eczacıların kadınanası ve büyük nine-sidir,” diyerek başını memnuniyetle salladı Umay Nine. “Yılanlar toprağın, tabiatın dostu, devr-i daimin anahtarı, tarımın, gıdanın, insanın dostu varlıklardır. Yılanlar arılar gibi kıymetlidir. Dokunmayana kötülük etmezler.”

“Vallahi, eğer senin Orta Dünya dediğin yerde yaşayan fâniler, bu yedi kat göğün üstünde ve yedi kat yerin altında mevcut hakikat-üstü vasıflara sahip o varlıklarla karşılaşsalar akıllarını kaçırdılar. Bu sebeple, bazı hakikatleri onlara sadece masalcılarla destancı, şifacı ‘koca karılar’ anlatır,” dedi Masalcı Kadın.

Umay Nine başını salladı.

“Vallahi, bu ebedî varlıklar, bulundukları her memlekette aynı efsaneler içinde farklı nâm, mahlas, şöhretle anlatılırlar,” diyerek, dolaylı olarak Semahat’ın az önce söylediklerini, aslen kendisinin de kabullendiğini dile getirdi.

“Öyledir. O kahramanların sadece adları, renkleri, sesleri değişir fakat Orta Dünya’nın bütün illeri ve dillerinde özleri aynıdır. Bu nedenle hiçbir milletin efsanesi, destanı ve masalı öbüründen üstün ya da aşağı değildir, olamaz,” dedi Umay Nine.

“Vallahi, işte aynen böyle oldu. Çünkü insanın oğlu ve kızı, cihanın en açgözlü, en menfaatperest ve en zalim canlısıdır. İyi şeyleri hemen yok eder, kökünü kurutur, sonunda mutlaka öldürür. İşte aynen böyle oldu. Şahmeran’ı gören ilk insan Cemşab, ormanda ağaç kesip odun satan fakir bir ailenin oğluydu. Bir gün Cemşab ve çocukluk arkadaşları, arıların bal depo ettiği, içi bal dolu olduğu söylenen bir mağaraya girdiler. Balı çıkarıp satarak zengin olmayı hayal ediyorlardı. Bak, buraya dikkat edin: Emelleri yetecek kadar kazanmak değil, zengin olmaktı! Açgözlüydüler, tamahkâr ve haristiler!”

“Hımmm...”

“Balı çıkartmak için aşağıya inen Cemşab’ı, kan kardeşleri, can dostları, kendi paylarına daha çok bal düşmesi için orada ölüme terk edip kaçtılar. Cemşab en güvendiği arkadaşlarının ihanetine çok üzüldü. O kapkaranlık, buz gibi mağarada tek başına kalınca çok korktu. Açlık ve susuzluk içinde günlerce direndi, bağırdı,

ağladı, yalvardı. Tam umudunu kaybetmişti ki, ileride bir delikten ışık sızdığını fark etti. Cebindeki bıçakla deliği büyütüp açınca, kendini ömründe görmediği kadar güzel bir cennet bahçesine buldu. İşte o bahçede cihanın bütün çiçekleri, otları, ağaçları ve mis kokuları mevcuttu. Bahçede büyük bir havuz ve tatlı bir sesle akan suların fışkırdığı fiskiyeler vardı. Huşu içinde, yüzünde bir gülümsemeyle gezerken burada yalnız olmadığını fark etti. Bahçede dolaşan pek çok yılan vardı. Cemşab yılanları görünce irkildi, korktu. Ayaksız gezen canlılardan ayaklı canlılar daima çok ürker. Fakat yılanlar ona dokunmuyor, uzağında dolaşıyorlardı. Aç olmayan hayvana kötülük yapmazsan hayvan sana dokunmaz. Hayvan ve tabiat açgözlü değildir. İşte tam o sırada onu gördü. Yeraltındaki cennet bahçesinde bulunan havuzun başında kocaman altın bir tahtta oturan, süt beyaz vücutlu, başında altın tacı olan çok güzel bir kraliçe gördü ki, onun belden aşağısı yılandı.”

“Hımm...” diye mırıldandı yine Umay Nine. Sonra mırıl mırıl konuştu: “Fakat hiçbir şey durağan değildir, herkes ve her şey daima hareket eder, doğar, nefes alır, büyür, döner, yürür, buluşur, ayrılır, gider, kaybolur, bulur, hep hareket eder. Ve bu hareket bir daire biçimindedir, sifira benzer ama sonsuzdur. Çünkü nefes tükenip bitince parçalar hareket eder, dağılır, toprağa, suya, havaya karışır, döner dolaşır.”

“Vallahi, derler ki, Şahmaran’ın güvenini ve sevgisini kazanan Cemşab uzun yıllar o cennet bahçede krallar gibi yaşamıştır. Birçok efsane anlatıcısı dürüstlük ahdine, fazilet yemine ihanet ederek onların aşkını saklamış, sadece arkadaş olduklarını söylemiş olsa da hakikatin daima ortaya çıkma gibi yasaklanamaz bir huyu vardır. Çünkü Cemşab’ın vücudunda beliren yılan pulları ancak aşkın tene değmesi, vücudun ateşle kavrulmasıyla ortaya çıkabilir. Aşk ve ateş, ateş ve aşk birbiriyle gezerler. Bu aşk yüzünden Şahmaran ona tıp

ve eczacılık bilgileri de öğretmiş olmalıdır. Çünkü ondan önce Fâni Dünya'daki şahlar dâhil, insanlık bu bilgileri hiç bilmezdi.”

“Öyledir. İnsanlık, şifa ve bilgeliği efsane ve destan kahramanlarında nesiller boyu öğrenmiştir. Bizler onları insanlığa taşıyan, aktaran ulaklar; dünyanın bütün ‘Koca Karıları’, ‘Kocamış Kadınları’, ‘Bilge Nineleri’yiz,” diye onun sözlerine kendi sözlerini ekledi Umay Nine.

O böyle konuşunca Semahat’ın aklına yine Defne ile küçük çocuğun Şahmeran Dükkânı’nın altında bir sığınağa saklanmış olabilecekleri geldi. Aslında bu olasılık aklından hiç çıkmamıştı. Burada böyle yeraltıyla ilgili uzun ve derin konuşan iki yaşlı kadın elbette bir şeyler biliyor olmalıydı.

“Vallahi, Cemşab her dem genç ve güzel Şahmaran ile yıllarca çok mutlu yaşadı. Fakat artık kendisi yaşlanmaya başlamıştı ve ölmekten ailesini çok özlediğini söyleyip gitmek için Şahmaran’a yalvardı. Efsane anlatıcıları saklar ama belki de adam ailesini görüp sonra sevdiğine geri dönecek, onun yanında ölecekti? Ah mine’l aşk!²²”

“Böyle bir ihtimal her zaman vardır.”

“Vallahi Şahmaran âşıktı ve âşık kadınlar sevdiklerine güvenirler. Böylece sevdiği adama, kendisini salıvereceğini, ancak yerini kimseye söylemeyeceğine dair söz vermesini istedi. Şahmaran’a söz verip ailesine kavuşan Cemşab bir süre verdiği sözde durarak Şahmaran’ın yerini kimseye söylemedi ama hep olduğu gibi bir gün bir şey olur ve her şey değişir.”

“Her şey bir gün değişir, mutlaka değişir. Çünkü hiçbir şey durağan değildir, herkes ve her şey daima hareket eder. Bu yüzden her derdin ve zulmün de sonu vardır,” diye yineledi Umay Nine.

22 “Âh aşkın elinden” anlamına gelir ve Şeyh Galib’in şiiri “Terci-i Bend”de yinelenir. (Ref: Beşir Ayvazoğlu *Galib-Kuşunun Son Şarkısı*, Kapı Yayınları)

“Vallahi, bir gün yerin üstündeki padişah hastalanmış. Padişahın veziri kadınlardan çok korkan, yani kadınlara düşman bir zavallıymış. Dünyanın bütün yılanlarının ölümsüz bir kadın şahı, Şahmaran’ı olduğunu bilir, bundan çok rahatsız olurmuş. Padişahı, hastalığına tek çarenin Şahmaran’ın etini yemek olduğuna inandırmış. Vezirin temsil ettiği kişinin, aslında ölümsüzlüğün sırrını ve hekimliğin anahtarını bir kadının elinde tutmasına içerlediğini anlayan anlamıştır. Bunun üzerine ülkenin her yanına Şahmaran’ın yerini bilenleri bulmak için haber salınmış. Gel zaman, git zaman kimse konuşmayınca vezir, memleketteki erkekleri zorla tek tek hamama sokup soyarak bedenlerinin yılan pullarıyla kaplı olup olmadığını kontrol ettirmeye karar vermiş. Bir gün, işte bir gün sıra Cemşab’a gelmiş. Cemşab soyununca vezir Cemşab’ın derisinde pullar olduğunu görüp Cemşab’ı işkenceyle konuşturmuş. Cemşab kuyunun yerini gösterince Şahmaran bulunup zorla dışarı çıkarılmış. Rivayete göre, Şahmaran, insanlar nankördür ve kendi sonları da bu nankörlükten gelecektir, demiştir.”

Şahmeran efsanesinin sonunu bilmesine karşın içi burkulan Semahat yine kendini tutamadı:

“Görüyorsunuz değil mi? Kraliçe, ece, hatta Şahmeran bile olsa, efsaneye adını veren kahraman dahi olsa, yine kolayca feda edilen, hemen adanan kadındır. Sonra masallarda da hep en akıllı kadınlar ‘cadı’, bütün üvey anneler zalimdir ama üvey babası tarafından başına fenalık gelmiş bir çocuk masalı, zeki yaşlı dedelerin ‘cadı’ olduğu efsane yoktur. Kulaktan kulağa geçerken nasıl sansürlenmişse artık!”

“Vallahi, Şahmaran’ın Cemşab’a, ‘Beni öldürdüklerinde, başımı kaynatıp padişaha içirmelerini söyle ki, padişah kurtulsun. Gövdemin suyunu da vezire içir, o ölsün, kötülüğü kurusun. Kuyruğuma gelince, onu kaynatıp sen iç, böylece Lokman Hekim ol,’ dediği söylenir,”

diyerek yine Semahat'i duymazdan geldi Masalcı Kadın: "Böylece vezirin öldüğü, padişahın iyileşip Cemşab'ı veziri yaptığı söylenir. Başka bir rivayete göre de Cemşab Lokman Hekim olmuş, tıbbın kutsal atası sayılmıştır. Efsaneye göre yılanlar o günden beri Şahmeran'ın bir gün döneceğini sanarak beklemekte ve öldürüldüğünü bilmemektedirler. Yoksa isyan edip tüm insanları öldürürlermiş."

"Bence 'insan nankörlüğü' falan değil, düpedüz sevdiği erkeğin kurbanı olmuş Şahmeran. Zaten yoksul ve cahil diye sempatik gösterilen Cemşab'ın o övüle övüle yerlere göklere sığdırılamayan aşkı nasıl büyük bir aşksa artık, adam kendi ölümlü kellesini kurtarabilmek için korkudan önce aşkını, insanlığa şifa dağıtan koskoca Şahmeran'ı ele vermiş! Hayırsız!" diye isyanına devam etti Semahat.

Semahat'in cesaretinden güç aldığı belli olan Doktor Havinyaz da Masalcı Kadın'ın bir anlatısına kendi fikirleriyle katıldı.

"Diyorsun ki; 'Kutsal Nine'lik şiddetle, gerekirse kadının bedeni bile yenilerek 'Kutsal Ata'ya dönüştürülüyor. Bunu masallar ve efsanelerle yayarak kafalara sokuyorlar. Binlerce yıldır. Öyle ki, aramızda ata, adam, oğul kelimelerinin gerçekten kadın cinsiyetini de kapsadığına inananlar bile var! Ben tanıyorum bu adamları."

Masalcı Kadın'ın Şahmeran Dükkânı'nda belki de ilk kez onu dinlemeye gelenler onun sözünü kesmeyi göze alarak anlattığı efsaneyi analiz edip tartışıyorlardı. Üstelik Masalcı Kadın'ın da bundan şikâyet ettiği söylenemezdi. Çünkü Masalcı Kadın o sırada ilk defa Semahat'e dönüp kocaman simsiyah güzel gözleriyle ona baktı ve şöyle dedi:

"Sahafların Semahat Kadını, artık üzülme. Şahmaran yok olmamıştır. Benim çizip boyadığım, o artık tahtına geri dönüp oturmuş Şahmaran, aslında ana kraliçenin öldürülmeden önce herkesten sır gibi sakladığı, özenle büyütüp bilgilerini aktardığı kıızıdır. O hepimizin ninesidir, burada, bizlerle yaşamaktadır."

Bu sözler onları gülümsetti. İki genç kadın hüznüyle gülümseyerek birbirine baktı.

“Ne Tarsuslular ne de Adanalılar artık endişelensin! Barış içinde yaşayan akıllı, şefkatli yılanların, efsaneye göre, Şahmaran’ın öldürüldüğünü bilmedikleri ve bunu öğrendiklerinde Tarsus’u istila edeceğine inanan Tarsuslular! Evliya Çelebi’nin 500 yıl önce Şahmaran Kalesi adını verdiği Toros Dağları’nda, Govara Kalesi’nde yaşadığına inanan Adanalılar! Hiç üzülmesinler. Çünkü Şahmaran’ın kızı annesinin tahtındadır,” diye gururla konuştu yaşlı kadın.

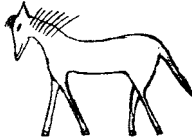
“Zaman yaklaştı. Biz kadınlara çektirilen acıların sonu yaklaştı. Zaten bu sebeple artık cesur, akıllı ve güçlü kadınların destanları, masalları, kitapları ve haberleri sarmaktadır dünyayı. Sahafların Semahat, işte senin dostun bunlardan biridir. *Defne Kaman gittiği her yere ışık saçan bir ateş, iyilik ve şifa taşıyan bir ulak, bu sebeple yeni fikirler ve taze umutların kaynağıdır ki; böyle kişiler masal ve destanlardaki kahramanlarla akrabadır.* Defne Kaman, Mardin’e umut ve iyilik, pek çok öksüz çocuğun gözüne ışık, yüzüne sevinç getirmiştir. Çocuklara sıfır ve hiç masalları anlatıp. Kitaplık odasına daha şimdiden onun adını verdiler.”

Gururdan gözleri dolan Umay Nine, boğazını temizlemek için bir yudum su içerken, Masalcı Kadın sözlerini bağladı:

“O yüzden Defnemizi kötülerden ve kem gözlerden korumak için burada buluştuğumuz oldu.”

O böyle deyince kapıda onları dinlemekte olan Ertuğrul Türel heyecanlanıp yine selamsız sabahsız içeriye girdi ve sevinçle, “Demek Defne Kaman’ı korumak için sen sakladın! Aşk olsun sana be Masalcı Kadın!” diyerek yaşlı kadını coşkuyla kucaklayıp sıkı sıkı sarıldı.

ODUNCULAR KAHVESİ

“Tamam anlıyorum heyecanınızı, Masalcı Kadın size çok ilginç şeyler anlatmış olabilir ama durum sandığımızdan daha ciddi arkadaşlar! Benim bir polis, daha doğrusu eski bir polis olarak söyleyeceğim şu ki: Şu anda elde var sıfır!”

Revaklı Çarşı’nın hemen yanındaki meşhur Oduncular Kahvesi’nin terasında altı kişiydiler. Mezopotamya Ovası’na bakan ahşap sandalyelere oturmuş, ötekiler kahve ve çaylarını içerken Umay Nine reyhan şerbetine devam ediyor, son iki saattir bulduklarını, daha doğrusu bulamadıklarını paylaşıyorlardı.

“Defne Kaman’la yanındaki küçük kız tam 30 saattir kayıp ve bizim elimizde hiçbir ipucu yok! Hatta bu defa tek bir *Kutadgu Bilig* şifremiz bile yok!” diyerek sinirli bir sesle konuşan eski Komiser Ümit Kaman, sonra koyu çayını, âdeta zezem içermiş gibi huşuyla içti.

“Bayılıyorum buraların çayına be Semahat Abla! Biz bulamıyoruz bu çayı bizim Kaman’da bir türlü!” diye ekledi sonra, Semahat’e bakarak. Ardından Doktor Havinyaz ve Doktor Ali

Werther'e dönüp, sanki çay keyfi yapan başka bir Ümitmiş gibi, devam etti:

“Polise malûm nedenle kayıp ihbarı da yapamıyoruz! ‘O neden?’ derseniz, şöyle izah edeyim: Eğer Defne takip edildiklerini ve tehlikede olduklarını fark ederek bir yere saklandıysa –ki, bunu yapacak kadar zeki olduğunu daha önceki maceralarından biliyoruz– o zaman emniyetin kayıp şahısların eşkâl bilgi ve fotoğraflarının, kaybolduğu Beyazsu Bölgesi’ndeki telefon kullanıcılarına SMS veya MMS olarak göndermesine izin vermiş oluruz. Söz konusu uzun süredir susturulmuş önemli bir gazeteci olunca, kayıp haberi sosyal medyada da hemen TT olacaktır. Kayıp şahısların en kısa sürede ve en az zararla bulunmasına yönelik yürütülen ‘Kayıp Alarmı Projesi’ şu anda bizim vakamızda kârdan çok zarara yol açabilir.”

“Evet, bence de saklandılar,” dedi, içlerinde en gergin görünen Ali Werther, ellerini birbirinin içinde sıkarak. “Fakat o ırkçı çeteler beni takip ettikleri ve büyük ihtimal şimdi sizlerle burada görüş-tüğümü de bildikleri için elimizde kesin bilgi olmadan harekete geçmemiz yanlış olur. Defne dünkü piknik için gecedен sandviç ve içecek hazırladığı için henüz açlık, susuzluk çekmezler, ama daha ne kadar dayanabilirler? Çünkü kızım daha çok küçük ve onun hâlâ beslenme problemleri var.”

“Defnem gecedен sandviç mi hazırladı?” diye sordu Umay Nine. “Sandviçlerin yanına fındık, leblebi, ceviz ve kuru üzüm aldı mı?”

“Nar’ın fıstık alerjisi var. Ama bol bol ceviz ve üzüm pestili koydu torbaya, gözümle gördüm. Dur bakayım, *moment!* Ben sordum Defne’ye, dedim: Neden böyle çok cevizle pestil aldın, gören de bizi bir haftalık seyahate gidiyoruz sanacak Nar Annesi! O da bana dedi: Belli mi olur, yolculuklar bazen uzun sürer, hazırlıksız

yakalanmamak gerek, Nar Babası. Ben güldüm geçtim ama belki de o bana bir şey demek istedi?”

O böyle söyleyince hepsi birbirine baktı. Onlar birden susunca, o sırada içeceklerini tazelemekte olan Oduncular Kahvesi çalışanı genç adam, önce neden hepsinin aynı anda birden sustuğunu anlamak için baktı, sonra bu suskunluğun kendisiyle ilgili olmadığını anladı ve sessizce uzaklaştı.

Defne ile birbirlerine ‘Nar Annesi’ ve ‘Nar Babası’ diye hitap ettiklerini farkında olmadan ağzından kaçırın ya da Avrupa’da büyüdüğü için Türkiye’de mahrem sayılacak sözleri aktarmış olduğunun farkında bile olmayan Ali Werther, en az genç garson gibi anlamadan onlara baktı.

“Demek ki, tehditler Defnem’i artık çok bunaltmış. Anladığım kadarıyla durumu herkesten saklamış ve gerekirse saklanabilmek üzere planlı yaşıyormuş. Fakat neden sana bunu anlatmamış, işte onu bilmiyorum Ali oğlum?” diye kaygılı bir sesle konuştu Umay Nine.

“Evet saklanmış ama saklandığı yer o Masalcı Kadın’ın Şahmeran Dükkanını değilmiş!” diye homurdandı Ertuğrul Amca. “Kadın az daha beni öldürüyordu canım!”

Yaşlı adam böyle deyince Havinyaz ile Semahat gülmemek için dudaklarını bastırıp ayakkabılarına bakıyormuş gibi gözlerini yere sakladılar.

“Kadının eline erkek eli değmemiş herhâlde, nasıl şirret bir çılgılık attı öyle! Alt tarafı Defnemiz’i korudu diye kucaklamak istemişim... Ne yabaniymiş meğer!”

“Aa, olur mu hiç?” diye birden itiraz eden Havinyaz gülmüyordu artık. “Masalcı Kadın’ın geçmişine ve ailesine ilişkin kesin bilgi olmasa da hakkında anlatılan, üç ayrı şehirde doğup üç farklı ailede büyüdüğü hikâyelerde erkekler hayatının tam ortasında yer alır,” dedi.

Tam Defne ile çocuğun kaybolmadıkları ama büyük bir tehditten saklandıkları konusunda ciddi ipuçlarını toplarken araya Masalcı Kadın'ın birbirinden farklı üç hayat hikâyesi girince, onun hakkında zaten hiçbir şey bilmeyen eski Komiser Ümit dışında hepsi bunları duymak için büyük bir merakla kapılsa da hiçbirinin o anda buna ayıracak zamanı ve enerjisi yoktu.

"Dün sabah Beyazsu'da pikniğe gitme fikri, Nar'ın oradaki dereyi ve deredeki balıkları çok sevmesi, orada iştahının açılması, havaların âniden ve çok felaket ısınması, ikimizin de sabah dersi ve işi olmamasıyla öyle kendiliğinden gelişti. Spontane. Yani önceden planlamadık bunu. Veya belki de ben öyle sanıyorum?" dedi, Ali Werther.

"Bizim pikniğe gideceğimizi Doktor Havinyaz'la hastanedeki iki arkadaşımдан başka kimse bilmiyordu. Ama sabah tam yola çıkmışken bir genç bizi çevirdi ve telaşla benim evi su bastığını söyledi. Benim hâlâ eşyalarımı koyduğum, depo gibi bir odam var, Defne'yle Nar'ın evine çok yakın. Aslında ben nereden çıkarsam çıkayım mutlaka suyu ve elektriği kontrol ederim. Özellikle savaş ortamı eğitiminde bir yerden ayrılırken arkayı kontrol etme konusunda bunlar sıkı sıkı öğretilir. Yine de orada bazı dokümanlar, çektiğim belgeseller falan var, onları kurtarayım diye bir koşu eve gideyim dedim. Defne'ye yola devam etmelerini, benim onlara daha sonra motosikletle yetişeceğimi söyledim. Ben yürüyerek eve döndüm, onlar arabayla Beyazsu'ya gitti."

"Yoksa, aslında evi su basmamış ve o genci daha önce hiç görmemiştim, demeyeceksin, değil mi Ali Kardeş?" diye dişlerini gıcırdattı eski Komiser Ümit.

"Bak, polis kafası hemen bildi işte! Evet, benim evi su basmamıştı."

"Aaa, Defne senin arabanla mı gitti Beyazsu'ya yani? Onun araba kullandığını hiç görmemiştim," dedi Semahat.

“Defne, Türkiye’de az rastlanacak kadar kurallara uyan, iyi bir şoför. Burada bir *station vagon* kiraladı, onu ortak kullanıyoruz. Bende de bir cip var.”

“Bak Ali Kardeş, senin bu çok önemli bilgiyi bana tanıştığımızda değil de şimdi, kaç saat sonra anlatmanın sırf dalgınlıktan kaynaklandığını sanmıyorum. Eğer daha bize anlatmadığın başka şeyler varsa şimdi hepsini anlat. Çünkü Defne ile çocuğu öldürmek için yangın çıkartanlar, onları saklandıkları yerde bulurlarsa yaşatmazlar. Bu iş polisin işi, ben karakola gidiyorum!” diye ayağa fırladı eski Komiser Ümit. Sonra Semahat’e dönüp: “Pes yani Semahat Abla, biz can derdindeyiz, sen ehliyet kontrolü yapıyorsun!” diye homurdandı. Ümit Kaman, çok sevdiği Sahaf Semahat’e hayatında ilk kez kızmıştı.

Bunun farkında bile olmayan genç doktor ona yanıt verdi:

“Sığınmacı çocuklar için açılan anaokulunun başarılı olup bulunduğu fonlar yardımıyla bölgede yaygınlaşacağı anlaşıncı Defne’ye tehdit mektubu yazarların şehirdışından getirtilerek bu işin organize edildiğini düşünüyoruz. Fakat bunu ispatlayamıyoruz. Mardinliler farklılığa ve çeşitliliğe binlerce yıldır alışkınlar. Zenofobi²³ bu kültürde endemik²⁴ değil. İşte şimdi eğer bir organize tehlike varsa diye böyle dikkatli davranıyoruz,” dedi sakın bir sesle Ali Werther.

“Kimsiniz siz? Biz ne demek?” diye bu kez Ali Werther’e öfkeyle sordu eski Komiser Ümit.

“Ben, Havinyaz, iki tane daha doktor var, birkaç tane de Mardinli aileden esnaf arkadaş. Yani biz arkadaşlar olarak ‘Ne yapabiliriz?’ diye düşünen kişileriz. Sivil, düşünen, araştıran normal vatandaşsınız sadece. Yok öyle bir dernek falan!”

23 Zenofobi: Yabancı düşmanlığı.

24 Endemi: Burada ‘yerel, yerli’ anlamına kullanılmıştır. (yaz.n.)

“Ha, yani bu da bir dedektif romanı ve siz de olanları kurgu sanıyorsunuz,

öyle mi? Ali Kardeş, ortada çok ciddi bir durum var. Defne ile çocuğun hayatı tehlikede olabilir!” diye, yine öfkeyle konuştu eski Komiser Ümit.

“Elbette öyle değil!” diye son derece sakın yanıtladı Doktor Ali Werther. “Elbette bu bir *fiction* değil.”

“Ben durumu, bu çevreyi dışarıdan getirilmiş yabancılardan çok daha iyi tanıyan, iki Mardinli esnaf arkadaşşıma anlattım dün. Onlar eğer Beyazsu’daki yangın bilerek çıkartıldıysa bunu yapanları araştırıyorlar. Komiser Ümit, burada bazı konuları yerli halk herkesten önce bulur, bilir ve anlar,” diye, soğukkanlı bir sesle açıkladı genç adam.

Doktor Ali Werther’in ateş ve kan içinde kanayan savaş coğrafyalarında, hiç tanımadığı sivil insanları kurtarmak için canını tehlikeye atan ‘Sınır Tanımaz Doktorlar’dan biri, ayrıca insan psikolojisini iyi bilen bir psikiyatrist olduğunu ve bu yüzden tehlike anlayışının çok farklı olduğunu besbelli henüz tam kavramamış eski Komiser Ümit, bu sözler üzerine iyice sinirlendi.

“Ya sabır! Peki, sana sahte su basma hikâyesini uyduran o herifi bulup konuşturmadan Defne’yle çocuğu bulamayacağımızı anlamıyor musun sen Ali Kardeş ya hu?”

“Bunun yerine, ben Defne’nin nerelerde saklanabileceği bilgisini kullanmaktan yanayım. Çünkü bu yerleri biliyorum ama beni takip edecekleri için Defne ile Nar’ı tehlikeye atmak istemediğimden, hemen bugün oralara gitmedim. Eğer o câniler bizi takip ediyorlarsa, bugün seninle ortalıkta dolaşarak onları da Defne’nin yerini bilmediğime inandırmış olabilirim. Yarın senin dediğin gibi ikiye ayrılıp, farklı yerlere dağılıp onları ararsanız işimiz kolaylaşır. Ben elbette onların en saklanmayacakları yere giderek şaşırtma planı uygulayacağım.”

“Ya ben biraz yürüyüp bir nefes alacağım, yoksa elimden bir kaza çıkacak!” diyerek sandalyeden fırlayan eski Komiser Ümit, kahvenin kapısı önündeki daracık labirent gibi sokakta öfkeyle volta atmaya başladı.

“Bana sinirlendi ama Mezopotamya insanı farklı düşünür. Birkaç yıl burada yaşayınca insan bunu anlıyor. Komiser Ümit sonunda bana hak verecektir,” dedi Ali Werther içini çekip gözlerini önlerinde sıcak sarı bir sonsuzluk gibi uzanan Mezopotamya Ovası’na dikerek.

Onları dikkatle ve kaygıyla dinleyen diğerleri birbirlerine bakıp kafaları iyice karışmış olarak içlerini çektiler. Doktor Havinyaz, meslektaşları Ali Werther’i desteklediğini göstermek için kolunu uzatıp onun sırtını dostça sıvazladı. Tam bu sırada Umay Nine ile Semahat’ın telefonlarına aynı anda gelen mesaj bildirim sesi duyuldu. İkisi de telefonlarını çıkartıp baktılar.

“Ayper’den mesaj var!” diye şaşırdı Semahat.

“Benimki de ondan. Hayırdır İnşallah? Oku bakalım kızım,” dedi Umay Nine.

“Umay Nineciğim ve Semahat Abla, yarın sabah uçağıyla Defne Teyzem’i aramaya Mardin’e geliyorum. Annem okuldan bir günlük izin aldı.”

“Aa, Ayperi’nin annesi bizim bildiğimiz, senin büyük torunun, Defne’nin ablası o öfkeli Aysu mu?” diye alaycı bir sesle sordu Ertuğrul Amca. “Lütfen kusura bakma Umaycığım ama dün sana yaptığı terbiyesizliği sırf akraban olduğu için hoş görmemi beklemeden, çok rica ederim! Akrabalık, kıskançlık ve kötülüğü örtebilecek bir bahane değildir.”

“Haklısın Tuğrulcuğum,” dedi gülümseyerek yaşlı kadın. “Fakat hayatta bazı acılar, kişiye kendisinin de aslında zayıf bir fâni olduğunu bir gün nihayet hatırlatır. Belki de büyük torunumun

-sebebi her neyse- sonunda haddini bilmeyi öğrendiğini ölmeden görmüş olacağım? Çok şükür! Alas, alas, alas!”

“Dün İstanbul’da, evin bahçesindeki tartışmanızın onun taşlaşmış kalbinde bir acı falan yaratacağına asla inanmam ben! Anneannesiyile konuşması öyle kibirli ve saygısızdı ki, sonunda kendi öz kızını bahçede unuttu Aysu!” diye homurdandı Ertuğrul Türel.

“Belki onu daha doğrudan acıtan başka bir şey olmuştur?” diye söze karıştı Semahat. “İnsan öyle bencil bir canlı ki, ancak ucu kendine dokununca canı yanar. Hatırlasanıza, ağabeyim ancak miras hakkını kaybedeceği zaman Kayseri’ye gelip benden yıllar sonra özür dilemişti. Annem, ancak ölmek üzereyken, cehennem korkusuyla benden helallik istemiş, öz kızını çocuk yaşta tacizden bile bile korumayışının azabı, ancak kendi can korkusuyla ortaya çıkmıştı.”

Onların neredeyse “Kötülüğün Sıradanlığı”na²⁵ verilecek en berbat örneklerden biri olarak konuştukları bu konu, iki genç doktorun içini burktu.

Bu sırada eski Komiser Ümit, telaşla yanlarına döndü:

“Umay Nine, Akın Ağbi’den şimdi bana mesaj geldi. Yarın sabah uçağıyla Mardin’e geliyormuş,” dedi.

“Hepinize mesaj geliyor ama kimse bana bir haber vermiyor. Beni hâlâ aileden saymıyorlar canım!” diye ortaya atılıp bozulduğunu açıkladı Ertuğrul Türel.

“Akın Ağbi, Defne’nin babası. Kendisi Çorum İl Kütüphane müdürüdür. Yakınlarda emekli oldu,” diye Ali ve Havinyaz’a dönüp açıkladı Semahat.

“Evet, biliyorum, Akın Kaman çok kibar ve esprili bir insan. ‘Çelebi’ kelimesinin anlamını onunla tanışınca öğrendim. Onun takma adı ‘celebi’ymiş çünkü,” dedi Ali Werther gülümseyerek.

25 Hannah Arendt’in “Kötülüğün Sıradanlığı” kavramına gönderme. (yaz.n.)

“Akın Bey’le de mi tanıştın sen?” diye şaşırdı Semahat. Sonra bozulduğunu hiç gizlemeden Umay Nine’ye dönüp hesap sorar gibi baktı.

“Demek ki, onların da tanışma vakti gelmiş Semahat Kızım. Nasıl bizim Havinyaz ve Ali ile tanışmamız bugüne kısmet olmuşsa, onlarınki de daha önce böyle olmuştur. Bu dünyada herkesin tanışmasının ayrı bir zamanı ve hikmeti vardır. Bazı tanışmaları zorlamak iyi değildir,” diye konuşan Umay Nine’ninse hiç de alınmış gibi bir hâli yoktu.

“Keşke Akın Bey’in haberi olsaydı da İstanbul üzerinden gelseydi Mardin’e. Böylece torunu Ayperi’yi de getirirdi. Çocuk da tek başına uçağa binmezdi böylece,” dedi, az önceki alınganlığını unutturmaya çalışan Ertuğrul Türel.

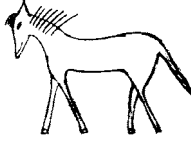
“Akın Ağbi zaten İstanbul’da, eski karısı Ayten Hanım’da kalıyormuş. Yarın sabah buraya kızı Aysu ve torunu Ayperi’yle beraber geliyorlarmış,” diye kahkahalarla gülererek açıkladı eski Komiser Ümit.

O zaman zaten iki gündür sinirleri iyice gerilmiş olan altısı birden gülmeye başladılar. Onlara dönüp bakanlar arasında en sevinmiş görüneni Oduncular Kahvesi’nin konuklarını mutlu görmeyi seven genç garsondu.

CUMA

23.

KIZ BABASI OLMAK

“Demek, Akın Kaman seninle tanışmak için Çorum’dan kalkıp Mardin’e geldi?”

“Defne’nin babası mı? Gelecek tabii. O kız babasıdır,” dedi Doktor Ali Werther son derece ciddi bir sesle. Onun Berlin’de Alman bir babanın oğlu olarak büyüdüğünü bilen Semahat şaşır-mıştı.

“Defne Kapadokya’da hastayken babası onu sık sık aramış, iki kez ziyaret etmiş ve kızı iyileşsin diye ona çocukken sevdiği masalları okumuş. Küçük Prens’i severmiş Defne, tıpkı benim gibi... Adam kütüphane müdürü, bilmediği çocuk kitabı yoktur herhâlde? Fakat Defne daha sonra oradan kalkıp İstanbul yerine Mardin’e gelince, adam merak edip buralara da geldi. O zaman tabii benimle ve Nar ile tanıştı işte.”

“Demek öyle...” derken uzun uzun esnedi Semahat.

Semahat ile Ali Werther, sabah uçağıyla İstanbul'dan Mardin'e gelmekte olan Defne'nin babası, ablası ve yeğenini havaa-lanından almak için erkenden yola çıkmışlardı. Doktor Havinyaz çalıştığı için onlarla gelememişti. Ali Werther arazi cipini sürerken, Semahat de ona eşlik ediyor, uyuklamadığı sürece sohbet ediyorlardı. Hava mart sabahının erken saatinde bile temmuzdan daha sıcaktı.

"Defne'nin babası, kızının Nar Çocuk sayesinde iyileşip hayata döndüğünü biliyordu. Bu yüzden çocuğun önemini farkındaydı."

"Evet, Havinyaz anlattı bize. Çok müthiş bir hikâye gerçekteen..." derken yeniden esnedi Semahat.

"Bak, o ikisinin iyileşme hikâyesi tam tıp literatürüne girecek bir '*case study*'dir yani! Daha sonra Defne babasına Nar Çocuk'u anlatırken, onu Halep'te bulduklarında ölmüş sanıp bırakıp giderlerken, nefes aldığını görüp kucığına alan Doktor Ali Werther diye bir adamdan da bahsediyor. Bak Semahat, biz Nar ile paket program gibiyiz, hah ha ha! Çocuk varsa yanında ben de varım yani! Aslında içinde olmasak çok ilginç bir hikâye ama içindeyken yaşanan o büyük acı hafızaya kaydediliyor işte..."

"Evet öyledir. İnsan, kendi hikâyesinin acısını kendi yaşıyor ve iyileşse bile yara izi kalıyor hayatında."

"İşte böylece Defne'nin babası beni merak etmeye başlıyor. Haklı adam tabii. Sonuçta kızı nasıl birini bulmuştur, kiminle birlikte, o kişi neyin nesidir ve ne kadar Alman ne kadar Türktür? Sonra eğer bu adam bir doktorsa, ne işi vardır savaş alanlarında ve Halep'teki o kimsesiz minik çocuğu bulup getirmiştir Türkiye'ye? Hem neden Berlin'de değil de Mardin'de yaşıyordur? Babasının kafası karışmakta haklı! Hani Türkiye'de ne diyorlar?"

"Ne diyorlar?" diye uykulu bir sesle sordu Semahat.

“Türkiye’de ‘Kız babası olmak zordur,’ diyorlar. Fakat bana sorarsan baba olmak zordur, konu çocuğun kız ya da oğlan olması değildir.”

“Olur mu hiç? Türkiye’de içinde kadın olan her suç ve günah vakasında tek şüpheli, kabahatli ve cehennemlik daima kadındır.”

“Hadi canım! Bana sorarsan kız babası olmanın zorluğunda kızların hiçbir suçu ve günahı yok.”

“Amma yaptın ha Ali! Burası Türkiye: Nevşehir, İstanbul, Mardin ya da Kayseri fark etmez, burada kadın hâlâ Orta Çağ inançlarına göre değerlendirilir. Baksana, mitolojideki ender kadın kahramanı bile ‘zehirli ve sinsi’ diye yılanla özdeşleştirip dünyada tek bir tane bile dişi Şah yokken Maranların Şah’ını sırf bir nedenle dişileştirmişler.”

“Şahmeran diyorsun sen. Şimdi anladım!”

“Evet, sonsuza dek yerin altına hapsedmek için şahı bile kadın yapmışlar be!” diye öfkelenen Semahat’ın uykusu bir anlığına açıldı.

“Kadına hem çok aşırı bir ilgi hem de öfke var Türkiye’de. Ben başka bir kültürde büyümüş bir erkek olarak bunu çok net görüyorum Semahat. Bak, meselâ Almanya’da kız babası çoktur ama ‘Kız babası olmak zordur,’ diye bir söz yoktur. E, bu sözü kim çıkartmış? Kızlar mı? Hiç sanmıyorum. Kadınları taciz edenler ve öldürenler kimse onlar bu sözü icat etti, çünkü kadınlara hayatı zorlaştıranı iyi tanıyorlar.”

“Bir gün Türkiye’de de kız babası değil, evlat babası olacak erkekler. Değişecek bu düzen. Babalar değer verecek kızlarına. Bir gün...”

Semahat böyle deyince sustular. Hiç konuşmadılar. Uzun bir süre sonra Semahat bozdu sessizliği.

“Sen iyi bir kız babası olacaksın Ali, çünkü sen insanın değerini organına göre değil, vicdanına göre tartıyorsun. Defne de seni bu nedenle sevmiş ve başı, gözü üste kabul etmiş olmalı,” dedi.

O zaman Ali onun kendileri hakkındaki gerçeği bildiğini anladı. Semahat de Ali'nin anladığını anladı. Böylece hiç konuşmadan birbirlerinin anladıklarını bildiler. Bunu sindirebilmek için zamana ihtiyaçları vardı. Sustular. Kadınların binlerce yıllık sessizlikleri suya sabuna dokunmayan konularla bozup işi tatlıya bağlama görevleri artık handiyse bir 'organ'ları olmuştur. Farkında olmasalar da bu 'organ' sık sık kullanılır. Semahat, hâlâ uykulu olsa da yine sessizliği bozdu:

“Ben Akın Bey ile Çorum'dayken tanışmıştım. Benim aklımda nazik, kültürlü ve çekingen bir adam olarak kaldı. Peki sen onunla iyi anlaştın mı Ali?”

“Çekingen mi? Şaka yapıyorsun Semahat! Yok canım, ne çekingeni? Biz Akın Baba'yla rakı içtik, Reyhani oynadık, Beyazsu'da piknik yaptık, Dara ve Deyrulzafaran'ı gezdik. O da bizim gibi çocuk evlat edinmiş; hem de iki tane. Bu çocuklar ikinci karısının ölen eşinden küçücükken öksüz kalmışlar. Bak, Akın Baba nasıl uygar bir adam. Uygarlığın eğitimle, parayla, güçle ilgisi yok, sen biliyorsun zaten.”

Semahat tam, “Evet ama bunu yaparken kendi öz kızlarını öksüz bırakmış,” diyecekti ki, birden, “Bir dakika, Dara mı dedin sen Ali? Nedir o?” diye heyecanla sordu.

“Dara mı? Dara Antik Kenti, Mardin'in en önemli mücevherlerinden biri. Nusaybin'de, Suriye sınırına 10 kilometre kadar mesafede bir antik kent.”

“Ben buraya gelmeden önce biraz Mardin çalıştım ama şimdi sen bahsedince kafama dank etti.”

Onun sözlerinden çok yola yoğunlaşmış görünen Ali Werther açıklamaya devam etti:

“Makedon Kralı Büyük İskender ile Pers Kralı Darius burada savaştığı ve Darius'un orada ölmesi üzerine adının Dara olduğunu söyleyenler var.”

“Dara adı bana bir şey çağırıyordu sanki?”

“Dario Fo diye Nobelli İtalyan yazar var, ondandır belki?”

“Bilmem ki...” diye daldı gitti Semahat. Gece az uyumuş, uyuduğunda da Defne ve çocuğa dair karabasanlar görmüş, sabah erkenden kalkınca içtiği koca fincan sert Mardin kahvesine rağmen hâlâ açılammıştı.

“Müze Müdürü Nahit Ağbi’nin dediğine göre Dara Antik Kenti, coğrafi olarak Mezopotamya Ovası’nın bittiği, Tur Abidin Dağları’nın başladığı yerdir. Doğu Roma İmparatorluğu’nun da en doğu sınırı olarak kabul edilmiş,” diye açıklamayı sürdürdü Ali Werther.

Uykunun sınırlarında gezinen Semahat, onu bir ninni dinler gibi tatlı tatlı gülümseyerek duyuyor ama pek işitmiyordu.

“Defne için Dara’nın asıl önemi o muhteşem sarnıcıdır. Her gittiğimizde aynı heyecanı duyar ve ‘Bizim İstanbul’daki Yerebatan Sarayı, Dara Sarnıcı’nın yanında yavrucuk kalır, burası muhteşem!” diye çocuk gibi sevinir.”

“Hı hı...”

“Defne, Youtube kanalında Dara Antik kenti ve Dara Sarnıcı’ndan bahsetmişti, belki izlemiştir? İşte onun videosunu da ben çektim. Hatta bir ara merdivenlerde görünüp kaybolan çocuk da bizim Nar’dır o videoda.”

“Hı hı...”

“Dara Sarnıcı 15 metre yüksekliğinde ve 10 bin metreküp su kapasitesine sahip. Yani sizin İstanbul’daki Yerebatan Sarnıcı’ndan da yaklaşık 6 metre daha yüksek ve gerçekten bir mimarî *masterpiece*!”

“Hı hı...”

“Defne, Dara’da turistlere at kiralayan çocukları da korur, gözetir. Atlara yem, çocuklara kitap, harçlık falan götürür. Altın kalplidir Nar Annesi. Biliyor musun Semahat, benden duymuş

olma ama Defne, o atları satın alıp Kapadokya'ya salıvermeyi bile hayal ediyor.”

“Dur, dur! Ne dedin sen Ali?” diye, yerinden zıpladı Semahat. “Dara, Mardin’de bir yerin adı ve orada atlar mı var?”

“Evet. Zaten bugün siz oraya gideceksiniz, çünkü benim bir fikrim var Semahat.”

“Ya, yoksa bu Dara, Umay Ninem’in rüyasında gördüğü Ahal Teke atın fısıldadığı o kelime olmasın? Kadıncağız duyduğu o kelimeyi bir türlü hatırlayamıyor, deli olacak hani? Dara’ya benzer her şeyi sayıklıyor ama...”

Bu sırada dün sabah indikleri Mardin Havaalanı’na yeniden gelmişlerdi. Onlar konuşurken Semahat’ın telefonu “Yeşilmişik” şarkısıyla çaldı. Arayan eski Komiser Ümit’ti ama konuşmuyor, adeta çılgık çılgığa bağıırıyordu:

“Semahat Ablam, Umay Ninem seninle mi? Kurban olayım bana ‘evet’ de! Bu kadın inşallah seninledir Ablam! Bak eğer sabahın köründe seninle değilse nerede bu ya hu?”

“Dur sakin ol Komserim. Yok, Umay Nine bizimle değil. Biz Ali ile dün gece planladığımız gibi havaalanına geldik şimdi. Siz bir Çarşı’ya falan baksanız?”

“Bakmaz mıyız Semahat Ablam? Ne otelde ne Revaklı Çarşı’da ne Oduncular Kahvesi’nde izi var! Yok, sanki yer yarılmış içine girmiş mübarek kadın ya!”

“Ertuğrul Amca görmemiş mi yanındaki kadını yani?”

“Yok. Belli ki o uyurken çıkmış. Amcamın da uykusu ağır demek ki!”

“Masalcı Kadın’a gitmiştir o!” dedi, Semahat rahat bir nefes alarak.

“Doktor Havinyaz, az önce Masalcı Kadın’a bir arkadaşını yol-ladı ama o daha Şahmeran Dükkânı’nı açmamış bile. Meğer tam

ekâbirmiş Masalcı, geceleri geç vakte kadar çalışır, öğleye doğru uyanırmış.”

“Allah Allah nereye kayboldu ki bu kadın?” diye huzursuzlanmaya başladı Semahat.

Bu sırada arabayı park edip Semahat’le havaalanı ‘gelen yolcu’ kapısına doğru yürüyen Ali Werther onun telefonuna eğilerek konuştu:

“Söyle Komisere: Umay Nenem dün bana Artukbey Kafe ile Harire Kafe’nin yerini sormuştu. Bunlar, Defne’nin bazen tek başına kalmak için gittiği, kahve içip kitap okumayı sevdiği mekânlardır. İkisi de Mardin Çarşı’dadır, herkes bilir. Acaba oraya gitmiş olabilir mi?”

Semahat bunu telefona tekrarlayınca, eski Komiser Ümit hemen oraları da arayacağını söyleyip telefonu kapattı.

Yarım saat sonra Ayperi, Aysu ve Akın Kaman’ı da alıp Meridiana Otel’e dönerlerken, Semahat’ın telefonu çaldı. Eski Komiser Ümit telaş içinde, Umay Nine’nin ne Harire Kafe’de ne de Artukbey’de olduğunu haber veriyordu. Semahat, kayıp gazeteci Defne Kaman’ı aramak için Mardin’e gelen akrabalarına, şimdi büyükannelelerinin de kaybolduğunu nasıl söyleyeceğini bilemeden kaygıyla dudaklarını kemirmeye başladı. Onun, arabanın arka koltuğunda cıvı cıvı yolculuk ayrıntılarını anlatan küçük Ayperi ve sessizce yolu seyreden Aysu’nun ortasında endişeyle kıvrandığını dikiz aynasında gören Doktor Ali Werther, Umay Nine’nin hâlâ kayıp olduğunu anladı. Sahaf Semahat’ın, Defne’nin anlattığı kadar içten ve sahici bir insan olduğunu daha tanışırken anlayan genç adam, onun da tıpkı Defne, Umay Nine ve kendisi gibi diğerkâm²⁶

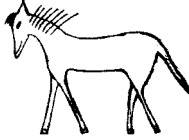
26 Diğerkâm: Başkalarının yararını da kendi yararı kadar gözetken, özgeci, alturist.

oluşuyla kendini tedavi ettiğini düşündü. O zaman yanında oturan Akın Kaman'a hepsinin duyacağı biçimde, "Biliyor musun Akın Baba, geldiğiniz için çok sevindim. Siz için Defne'nin birinci dereceden akrabalarısınız ve onun başı dertteyken yardıma koşmanız çok güzel bir insanlık refleksi. Türün devamlılığı için çağlar boyu canlılar akrabalarını korur ve kollar. Fakat bana anlatılanlardan bildiğim kadarıyla Semahat, Defne'yle akrabalık ilişkisi olmamasına rağmen, her ne zaman onun başı sıkışsa oraya koşup, kimsenin göremediği ipuçlarını birleştirip sorunları çözüyormuş. Defne ondan bana 'Semahat bir Ulak-Melek' diye bahsetmişti," dedi.

Semahat bunu duyunca derin bir nefes aldı, rahatladı, aynada göz göze geldiği Ali Werther'e şükranla gülümsedi. Fakat aynı anda Mardin'e inmelerinin üzerinden yarım saat geçmesine karşın hiçbirinin Umay Nine'yi sormadığını fark etti.

Hiçbirinin!

MEZOPOTAMYA DENİZİ VE CEBBO AMCA

Güneşin Mezopotamya Ovası'na doğuşunun güzelliğini torunu Defne'den öyle çok dinlemişti ki, Umay Nine o cuma sabahı henüz ortalık karanlık, sehere daha zaman varken uyanıp usulca giyindi, parmak uçlarına basarak otelin görkemli taş terasına çıktı. Otelin resepsiyon ve güvenlik görevlileri dışında herkes uyuyordu. Aslında bütün şehir uykudaymış gibi huzurlu bir sessizlik içinde gökyüzü usul usul aydınlanıyordu

Yaşlı kadın terasta durup önünde binlerce yıllık tarihî sırlarını kum tanelerine saklamış, vakur ve ketum uzanan Mezopotamya Ovası'na baktı ama henüz onu görmesine yetecek kadar ışık yoktu. Başını eğip aşağıya, otelin önünden geçen sokağa baktı sonra. O zaman, sokak lambalarının ışığında sarımsı kırmızı renkte parlayan kesme taşlardan yapılmış, insanı bir anda bu kadim şehrin kurulduğu Orta Çağ'a taşıyan, neredeyse sihirliymiş hissi veren daracık sokakları gördü. Yaşlı kadın, bu sokakların, taş evlerin ve gecenin sabaha evrilişindeki olağanüstü renk değişiminin, tıpkı üst üste üç kez gördüğü düştükine benzer bir atmosfer yarattığını

düşündü. Belki de hâlâ yatağındaydı ve bunlar o düşün parçasıydı?

Bunları düşünürken, Defne'nin telefon konuşmalarında, Mardin'in özellikle kadınlar için güvenli, medenî bir şehir olduğunu defalarca anlattığını hatırladı. Ve böylece otelden çıkıp dar ve ıssız sokaklarda tek başına yavaş yavaş yürümeye başladı. Her şey üç kez gördüğü düşündekilere o kadar benziyordu ki, az sonra yeleleri yanarak kendisine doğru koşan bir atla karşılaşsa şaşırmayacaktı. Ama öyle olmadı, ne kadar yürüdüğünü tam bilmesede bir süre sonra bir labirent gibi birbirine kavuşarak dolanan taş sokaklarda kayboldu. Şimdi güneş doğmuş, sokak lambaları sönmüş, sokaklarda insanlar belirmeye, belediye temizlik işçileri çalışmaya başlamıştı. Artık onu merak edecekleri için otele geri dönmesi gerektiğini düşünüp işçilere Meridiana Otel'in yerini soracaktı ki, bir ses duydu. Birisi "Hişt Hişt! Hanım Kadın, baksana bana! Hişt Hişt!" diyordu. Umay Nine sağına soluna baktı, aradı taradı ama kimse yoktu. 'Zaten düşümde de böyle bir bölüm yoktu,' diye güldü kendi kendine ama o ses susmuyordu. Kulakları çok iyi işiten kadınlar soyundan geldiği için sesin o yürüdükçe yakınlaştığını ve bir erkeğe ait olduğunu anlıyordu. Derken o ses, "Yukarı bak Hanım Kadın, yukarı! Hişt hişt!" dedi. Umay Nine başını kaldırıncaya kendisini eliyle selamlayan beyaz saçlı, sabahın bu erken saatinde takım elbiseli, şık, güler yüzlü yaşlı bir adam gördü.

"Buyurmaz mısın, sana bir sabah kahvesi ikram edeyim, Hanım Kadın?" dedi yaşlı adam gülümseyerek.

O zaman, yine Defne'nin sözlerini hatırladı. Defne, Mardin'de özellikle yaşlıların sokaktaki turistleri evlerine davet edip, onlara Süryani şarabı, Zafaran çayı, Mırza acı kahvesi, hurmalı, bademli Süryani çöreği ikramında bulunup Mardin Tarihi'ni ve artık kaybolmakta olan Süryani kültürünü aktarmak istediklerini,

kendisinin bu sayede mikro tarih saydığı, çok değerli ve ayrıntılı sözlü kültürel bilgilere eriştiğini anlatmıştı.

“Günaydın, siz nasılsınız beyefendi?” diyerek yaşlı adamın selamına karşılık verdi yaşlı kadın.

“Briğ Safro, günün aydın olsun! Seni Mardinimiz’de gördüm, pek çok memnun oldum Hanım Kadın. Lütfen buyur, kızım sana kahve yapsın, sohbet edelim.”

Umay Nine, artık Türkiye’nin unutulmuş en güzel geleneklerinden biri olan ‘Tann Misafiri’ davetine uzunca zamandır hasret kalmanın sevinciyle, kısacık da olsa içeriye girmeye böylece karar verdi. Zaten azıcık oturacaktı. Uzun kalamazdı, merak ederlerdi. Hem küçük ‘Ayçöreği’ Ayperi, torunlarının babası, daimî damadı Akın Kaman ve büyük torunu Aysu bir saat sonra Mardin’e geleceklerdi.

Yaşlı adamın evi eski bir taş konaktı. Onun yanına gidebilmek için önce bahçeden geçmek gerekiyordu. Umay Nine etrafa bakınca Mardin taşından yapılmış yüksek bahçe duvarının ortasında, ancak bir çocuğun sığabileceği kadar küçük ahşap bahçe kapısını gördü. Uzanıp ahşap kapının demirden yapılmış dilini çekince kapı açılıverdi. İçeride bir taş avlu vardı. Bahçe yeni yıkanmış, henüz ıslaktı, mis gibi davetkârdı. Avlunun kenarları toprak olarak bırakılmış, orada giriş katındaki pencereleri, duvarları sarıp sarmalamış boy boy asmalar ve vakur zeytin ağaçları vardı. Bahçeden yukarıya dimdik uzanan yüksek basamaklı taş merdivenin tepesindeyse yaşlı adam onu, sanki eski bir dostu bekler gibi hasretle gülümseyerek bekliyordu. Her bir basamağı iki basamak kadar yüksek olan dik taş merdiveni çıkmak Umay Nine için hiç kolay olmasa da o bunu yapmayı kafasına koyduğu için ağır ağır, küçük adımlarla, arada sık sık durup dinlenerek, teker teker çıkarak üst kata ulaşmayı başardı. Hiç de kısa olmayan bir süre sonra merdivenin başına varınca, onu bekleyen kendi yaşlarındaki adam tarafından sevinçle karşılandı.

Ev sahibi önce misafirin elini avuçları içine alıp nezaket ve samimi bir hasretle sıktı. Sonra önden giderek yaşlı kadını biraz önce ona seslendiği taş terasa buyur etti. Teras da az önce yıkanmıştı, arap sabunu kokuyordu. Basamakları tırmandığı için nefes nefese kalan Umay Nine önce durup biraz soluklandı. Terasta üzeri renkli çiçekli kumaştan dikilmiş minderle dolu birkaç ahşap kanepeler, özgün adıyla ‘sedir’ vardı. Yaşlı kadın kendisi oturana dek ayakta bekleyen bu hürmetli ve kibar adamın yanına gitti ve rahat görünen minderlerden birine oturdu. Nefesinin yavaşlayıp normale dönmesini bekledi. Biraz rahatlayınca başını kaldırıp terastan ufka doğru baktığında gördüğü manzara karşısında küçük dilini yutacak gibi oldu!

“Hey maşallah! Bu ne güzellik böyle, beyefendi!” dedi coşkuyla.

Önünde uzanan Mezopotamya Ovası, güneşin ilk ışıklarıyla sıcak kırmızıya göz kırpan sarışın bir güzellikle alabildiğine güneye doğru uzanıyordu.

“Çok güzel değil mi?” diye, onaylanacağını bilerek, gururla sordu yaşlı adam. Sanki yıllardır uğraşarak kendi elleriyle yaptığı bir sanat eserini gösterir gibi utkulu bir gülümsemeyle, besbelli çocukluğundan beri her gün görüp yeniden sevdalandığı Mezopotamya Ovası’na bakıyordu.

“Aşk böyle bir şeydir. Her gün ilk defa görmüş kadar taze bir heyecanla hayran olur insan,” dedi, Umay Nine kendisi de gözlerini Mezopotamya Ovası’ndan alamadan. “Benim de böyle âşık olduğum manzaralar, altın kalpler, her defasında yeni kerametler, derin manalar bulduğum hikâyeler, destanlar ve güzel suretler vardır beyefendi. Sanırım bunlara artık bir de Mardin Ovası eklenecek.”

“Mezopotamya Denizi!” diye fısıldadı yaşlı adam. Sonra büyük bir sır verirmiş gibi başını Umay Nine’ye uzatarak yineledi:

“Buranın adı Mezopotamya Denizi’dir, fakat bunu ancak hakiki Mardinliler bilir, yabancılara belli etmez.”

“Demek, Mezopotamya Denizi ha?” diye, her şeyi anlamış gibi sevinerek gülümsedi Umay Nine, gözlerini Mezopotamya Denizi’nden alamadan. “Mardin’in böyle farklı bir güzelliği olmasının bir sırrı vardı elbet. Zaten bütün sırların kökeninde mutlaka bir ana sır mevcuttur. Bana bunu söylediğiniz için ulu alkışlar, teşekkürler size beyefendi!”

“Başım gözüm üstüne Hanım Kadın. Senin gibi güngörmüş, görgülü bir hanımın bunu anlayacağını biliyordum ve bu sebepten ben bu dünyadan gitmeden şehrimin en büyük sırrını sana emanet etmek istedim. Sen İstanbullusun, sizler engine baktığınızda mutlaka deniz görmeyi beklersiniz. İstanbul’un cihanda meşhur eşsiz, biricik Boğaziçisi vardır. İşte bizim Mardin’in de Mezopotamya Denizi vardır. Biz ovaya baktığımızda Mezopotamya Denizi görürüz. Bizim Mardin’e olan ebedi aşkımız işte bu hikmetten dolayı senin İstanbul’a aşkından hiç eksik değildir. Hiç.”

“Hımm... Demek öyle... Biliyor musunuz beyefendi, eğer bunları bana iki gün önce anlatsaydınız hakikaten anlamazdım. Çünkü bir çölün nasıl olup da denize dönüştüğünü anlamak için kişinin Mardin’e gelip kendi gözleriyle Mezopotamya Denizi’ni görmesi gerekiyor. İnsan ancak bu güzelliği görüp kum denizinin altında tıpkı denizlerin dibi gibi milyonlarca canlının yaşadığını kavrayınca, Mardin’in tarihinin, bu ovoidan geçen yüzlerce farklı kültürün ayak izlerinin farkına varınca büyülüyor. Evet, haklısınız beyefendi, burası Mezopotamya Denizi’dir ve ben artık onu görebiliyorum.”

“O halde sen, başkalarını imtihan etmek yerine olduğu gibi kabul edebilen, insana iyi olduğu için değer verebilen, uğurlu bir kişinin Hanım Kadın. Demek ki, senin bu sabah sokağımızdan geçeceğin bu sebepten bana mâlum olmuş ve seni beklemişim. Bu saatte pek turist olmaz, meğer ben seni bekliyormuşum damda,”

dedi yaşlı adam. “Fakat biliyor musun, artık gözlerim zayıfladı, çoğu şeyi biraz da hayal ederek görüyorum şimdi. Üstelik benim gibi sanatı terzilik olan biri için gözler, en pahalı makas ve Hint işi iplik kadar değerlidir.”

“Terzisiniz demek,” dedi Umay Nine, kulakları adama, başı Mezopotamya Denizi’ne dönük oturmaya devam ederek. “Üzerinizdeki takım elbisenin çok iyi ve tecrübeli bir terzinin elinden çıktığı uzaktan bile belli oluyor zaten. Terzilik önemli bir sanattır. Her işin iyisini yapmak, hakiki ustalık bir adanmışlık, emek ister. Maalesef artık, diktikleri elbiseleri kimin giydiğini hiç bilmeyen, daha fenası, insan değil de robot muamelesi yapılan, emeğinin karşılığı ödenmeyen, çoğu kaçak göçmen, sığınmacı hazır giyim işçilerinin de iyi gören göze pek ihtiyacı kalmadı, denebilir.”

“Denebilir. Evet, böyle denebilir...” diye onu onayladı yaşlı adam.

Bu sırada yanlarına kırk yaşlarında, güler yüzlü, narin yüz hatları yaşlı adama benzeyen, şalvar rahatlığında bir pantolon üzerine mor bir tişört giymiş bir kadın geldi. Umay Nine’ye, “Hoş gelmişsiniz! Nasılsınız?” dedikten sonra yaşlı adama döndü: “Ee baba, sen bu sabah misafir kabulüne çok erken başlamışsın maşallah!” diye gülerek konuştu.

“Ben Hanım Kadın’ın geleceğini hissettim kızım. Sırf bu sebepten dama erken çıktım,” diye açıkladı babası.

“Babamın gözleri iyi seçemiyor artık, siz kusura bakmayın. Ne ikram edeyim, kahve içer misiniz?”

“Size zahmet vermeyeyim kızım. Bir bardak su yeter bana. Bence babanızın gözleri gayet iyi görüyor. Beni aşağıdan geçerken görüp davet etti.”

“Ak saçları örgülü bir hanım geçiyordu. Onu gördüm, gerisi önemli değildir,” diye güldü yaşlı adam.

“Siz kahvaltı etmemişsinizdir. Az önce tavuktan topladım, taze yumurta yapayım mı size, yanında siyah çay ya da Süryani çayı?”

“Zahmet etme kızım, bir bardak su yeter bana. Ağzım kurudu biraz. Zaten benim birazdan otele dönmem lâzım. Büyük torunumla kızı gelecek bugün İstanbul’dan. Merak ederler beni şimdi.”

“Sen Meridiana Otel’de kalıyor olmalısın. İstanbullular sever orayı. Merak etme, hemen yakındır buraya. Gidersin çabucak ama öyle suyla bırakmam ben seni Hanım Kadın. Mardin’de misafir dediğin yer, içer. İkramı reddeden misafirse ayıp eder. Hah hah ha! Bak ona göre! Kızım, sen beni dinle, bize biraz Süryani çöreği getir, yanında Zafaran çayı, limon da kes biraz. Azıcık da Hibiskus likörü ver ki, sekiz çeşit baharatla yaptığımız şifalı içeceğimizi tatsın hele bir!”

Umay Nine daha ağzını açmadan yaşlı adamın kızı pencereleri terasa bakan evlerine koşup girmişti bile.

“Benim adım Cebrail ama buralarda bana Cebbo, çoğunlukla Cebbo Amca derler. Anlamı haberci melektir, yüce Tanrı’dan peygambere haber getiren melektir Cebrail.”

“Cebrail güzel isim. Ulak, haberci, elçidir Cebbo Bey. Doğru haber, ateş gibidir; bilgiyi, aydınlığı, hürriyeti ve bereketi müjdeler,” dedi Umay Nine, gözlerini Mezopotamya Denizi’nden ayırmadan. “Yalan haber fenadır, felakettir. O yüzden Cebrail iyi ahlaklı olandır.”

“Hay diline sağlık, ne güzel anlattın böyle Hanım Kadın! Bak tüylerim diken diken olmuştur!” diyerek, kolunu ona doğru uzattı yaşlı adam.

“Eh ben de sana ‘Cebbo Amca’ diyecek kadar genç değilim, bir şeyler görüp geçirmişliğim vardır, söylemesi ayıp!” diye güldü Umay Nine. “Bu sebepten eğer sen bana Umay dersen, ben de sana Cebbo Bey diye hitap ederim, Terzi Cebbo Bey.”

“Umay demek! Adının güzel bir müziği varmış: Umay! U-may! Um-Ay. Ay vardır içinde. Destan adı gibi geliyor kulağa Umay.”

“Öyledir. Umay, Türk efsane ve inançlarında tabiatın, doğum ve bereketin tanrıçası, binlerce yıllık kadim Kam geleneğimizde ermiş kutsal anamızın adıdır. Annemin sülalesinde çok eskiden bu topraklardan biraz uzakta yaşamış o inançtan kadınlar vardır. Bunu hiç unutmamak için her üç-dört kuşakta bir tekrarlanır Umay adı. Kim bilir, bir gün Ayperim’in bir kızı olursa o da belki Umay adını alacaktır.”

“Bak bunu sevdim Umay Kadın. Manası ve hikâyesi olan isimler varlığımıza da mana katar. Biz Süryaniler buna çok kıymet veririz.”

“Çok haklısın Cebbo Bey. İnsan manasız kalınca eriyor, çürüyor âdeta. Başımıza ne geldiyse hep bu mana arayışından geldi zaten. Bu 21. yüzyılda, insanlık manasını yitirdiği için böyle şaşkın ve idealsiz kaldı sanıyorum.”

“Doğru dersin Umay Kadın, çok hakiki konuşursun. Diline sağlık!”

“Dil. Evet, bana sorarsan dillerin icadı en güzel mana arayışdır aslında.”

“Biz Süryanilerin dili meselâ, dünyada ilk konuşulan dil olan Aramice’den gelir. Zaten senin gibi feylesof kişiler de bilir muhakkak; dünyada mevcut bütün dillerin Mezopotamya’dan çıktığını söylerler. ‘Babil Kulesi’ sadece bir efsane midir sence? Bak, bizim Süryanice, Hazreti İsa’nın konuştuğu dildir, öyle kadimdir yani,” dedi gururla.

“Dilinizin böyle köklü bir zenginliği olduğunu bilmiyordum. Umarım Orta Dünya’dan hiç kaybolmaz, insanlık yaşadıkça özenle korunur. Bu dileğim bütün anadiller için geçerlidir.”

“Çok yaşayasın Umay Kadın. Fakat ne yazık ki, artık burada, ana vatanında rahat edemeyen bizim gençler başka memleketlere

göçüp orada o memleketin dillerini konuşuyor, Süryaniceyi unuttuyorlar. Benim çocuklarımın dördü de Avrupa'ya yerleşti, bu gördüğün benim en küçük kızımdır. O da bana bakmak için burada benimle kaldı. Hanımım vefat edeli bir o, bir ben kaldık koskoca evde bir başımıza!”

“Kızlar iyi evlattır. Kızlar arar, sorar, bakar, korur, sarar, sarmalar, besler, iyileştirir, yatıştırır, dert dinler, sır saklar, eşlik eder. Kızlar vefalıdır, edalıdır, cefakârdır.”

“Allah kızımın razı olsun!”

İkisi de susup iyi evlatlara, iyi torunlara kendi inançlarında dua ettiler. Sonra Umay Nine kendi kendine konuşur gibi söze başladı:

“Beri yandan zaman geçiyor, devir devamlı değişiyor; bizler yaşılanıyoruz, dünya ağaçsız, topraksız, susuz, havasız, bereketsiz bir seyyareye dönüşüyor. Onlara böyle sıkıntılı bir gezegen bıraktığımız için gençler haklı olarak çok bunalıyor ve bizlere kızıyorlar. Bunun düzelmesi için mücadele edip çalışan iyi insanlar azınlıkta, hep azınlıkta, her çağda iyiler hanesinde az insan var!”

Bu sırada elinde pırıl pırıl kalaylı iri yuvarlak bir tepside çörekler, börekler, çay, kahve, su ve Hibiskus likörüyle terasa dönen Cebbo Amca'nın kızı, bakır siniyi önlerindeki masaya bıraktı. “Afiyet olsun!” deyip yeniden içeriye girdi. Kızın ortaya çıkması gibi ortadan kaybolması da çok âni, beklenmedik, hızlı ve umulmadık, sürprizli oluyordu. O, bir Şahmeran kadar çevik, hızlı, kıvrak ve kısa sürede hazırladığı muhteşem kahvaltıya bakılırsa becerikli, bereketliydi.

Onlar iştahla kahvaltı etmeye koyulduklarında evin arkasından horoz sesleri duyuluyordu.

“Bak eğer bu Hibiskus likörünü alkollü diye içmezsen, şerbeti de vardır bunun. İçinde hibiskus, yani nar çiçeği kurusu, gülkurusu, tarçın, karanfil, kakule, tane karabiber, limon vardır. Şifalıdır.”

“Güzel bir tarifmiş. Besbelli şifalıdır. Fakat sen de beni İstanbullu diye iyice cahil yaptın Cebbo Bey!” diye güldü Umay Nine. “Naçizâne ben de biraz anlarım şifalı otlardan hani... Aslına barksan tıpkı insanlar gibi her nebatatın, meyvenin, sebzenin, otun, yosunun hem hikmeti hem de zilleti vardır. Bendeniz, meslekten eczacı, aileden şifacıyım.”

“Ne diyorsun Umay Kadın?” diye ağzındaki çöreği keyifle çiğnerken sevindi Cebbo Amca.

“Yıllar önce rahmetli kocam, kalp cerrahı Doktor Korkut Bayülgen ile kızımız Ayten daha bebekken, bahçemize küçük bir sera kurduk. Ben o serada çeşit çeşit şifalı ot yetiştiririm hâlâ. Bir gün yolun İstanbul’a düşerse, benim evim seninki kadar mükellef ve tarihî değeri olan bir konak değildir ama, ben de seni ağırlamak isterim. Canı gönülden isterim değerli, nezaketli, iyi kalpli Terzi Gabriel Bey.”

“Sağ ol, var ol, davetin başım gözüm üstüner Umay Kadın. Bu taş konak da aslında bizim evimiz değildir, bize bir emanet sayılır ve hikâyesi pek hüzünlüdür.”

Hurmalı, bademli çöreklerle limonlu siyah çayı katık eden Umay Nine, başını yaşlı adama çevirip ilgiyle bekledi.

“Burası eskiden bir Ermeni konağıymış. Evi de Ermeni taş ustalarıyla mimarları yapmış zaten. Bilirsin, Ermeniler taşı dantel gibi işlemekte maharetlidir, ustadır. Biz Süryaniler de yüzlerce yıldır gümüş ve altını dantel gibi işler, adı bizimle anılan meşhur telkâri mücevher yaparız.”

“Evet, dün Kuyumcular Çarşısı’ndan geçerken vitrinlerde telkâri yüzük ve broşları gördüm. Hakikaten ince işçilik ve kadim zanaat işi gümüş mücevherler vardı.”

“Öyledir,” diye gururla gülümseyip çökmüş omuzlarını geriye atan Cebbo Amca, gururla sırtını dikleştirdi.

“Şimdi bizim oturduğumuz bu konakta yaşayan Mardinli Ermeniler o zamanlar buradan gitmek, daha doğrusu...” derken birden susan Cebbo Amca, fısıldayarak devam etti: “Mardin’den ayrılmak durumunda kalınca, giderken evlerini benim dedemle babaanneme emanet etmişler. Onlardan bir daha hiç haber alamayınca emanet babama, sonra bize geçmiştir Umay Kadın.”

O böyle deyince derin bir sessizlik oldu. İkisi de taş konağın ilk sahiplerini düşündüler. Biri onları hiç görmediği, öbürü o sırada bebek olduğu için hiç hatırlamadığı ama bu terasta oturup kahve-çay içmiş, aynı Mezopotamya Denizi’ni hayran hayran seyretmiş, burada gülmüş veya ağlamış eski ev sahiplerini düşündüler. O yüzden bir süre konuşmadılar. Sokaktan geçen insan sesleriyle, her şeyi görüp bilen ama konuşmayan Mezopotamya Denizi’nin sessizliği doldu aralarına. Bu sırada horoz yeniden öttü.

“Demek eczacısın sen?” diye, neden sonra sessizliği bozdu yaşlı adam. “Okumuş kadın olduğun belli. Kadının okumuşu adamın gözünün içine hiç çekinmeden bakar.”

“Korkmadan bakar, değil mi?”

“Kesinlikle, bilgi ve emeğinin karşılığı olarak kendi parasını kazanmak her insana güven kazandırır Eczacı Kadın.”

“Evet, eczacıyım, eski Türkçesiyle söylersek: Otacıyım ben. Aslında bütün kadim kültürlerde otlardan, çiçek ve böceklerden insanlığa şifa bulanların işini artık modern şartlarda, fabrikalarda yapan evlatlarıyız biz eczacılar. Bu bakımdan eczacılık mukaddes bir meslektir.”

“Doğrusun Umay Kadın. İnsan hayatını koruyan, kurtaran bütün meslekler kutsaldır.”

“Sadece insan mı? Bütün canlar değerli değil midir Cebbo Bey?” diye sordu Umay Nine, limonlu çayını yudumlarken. “Meselâ senin bahçedeki güzel zeytin ağacı, şifalı asma, arkada öten

horoz, Mezopotamya Denizi'ndeki böcekler, örümcekler, akrepler, yılanlar, hepsinin birbirine ve bize yararı yok mudur? Biri eksilse tabiattaki denge bozulmaz mı? Bugün yaklaşmakta olan kıtlıkla imtihan olup solmaz mı insanlık?"

"Haklısın, çok haklısın Umay Kadın. Her canlı birbirine, her insan komşusunun külüne muhakkak muhtaçtır. Evet, biz genellikle insan dışındaki canlıları nedense unutma eğilimindeyiz. İnsan menfaatperest olduğu için galiba..."

"Öyleyiz ne yazık ki Cebbo Bey! Biz insanlar çok fazla, çok hadsizce benciliz."

"Biliyor musun Umay Kadın, sen daha buraya ayak bastığın andan itibaren bana genç bir dostumu hatırlatıyorsun. Bizim çok sevdiğimiz, sık sık sağlığını kontrol etmeye gelen -senden iyi olmasın- Mardinli genç bir doktor kızımız vardır. Doktor Havinyaz. Tıpkı babası gibi altın kalpli, cevval, akıllı bir kişidir. Ne yazık ki, kendisi çok küçükken annesi vefat etmiştir. Öksüzlüğün sızısını hep taşır kalbinde. Belki de bu sebepten kalp doktorudur. İşte bu bizim Havinyaz'ın da gazeteci bir arkadaşı vardır."

İyi insanların aynı yollarda yürüdükleri için birbirlerine rastlama ihtimallerinin yüksek olduğunu ve bunun asla tesadüf olmadığını bilecek yaşta olan Umay Nine, duyduklarına gülümsedi. Onun gülümsediğini göremeyen yaşlı adam coşkuyla anlatmayı sürdürdü:

"Bu gazeteci kız da nezaketli, bilgili, besbelli iyi aile çocuğu bir hanımdır. Sen var ya, sen işte sen tıpkı onun gibi konuşursun. Hah hah ha! Hani tanışsanız pek iyi anlaşırınız, inan bana. O da senin gibi canları birbirinden hiç ayırmaz, dünyayı evimiz beller."

"Doktor Havinyaz'ın arkadaşı, akıllı ve nezaketli gazeteci kadın kesinlikle Defne'dir! Ayçöreğimdir! Demek ki, sen benim Defnem'le benden önce tanışmışsın Cebbo Bey," diyerek, elindeki ince belli çay bardağını usulca tepsiye bıraktı Umay Nine.

“Evet, Defne’dir adı. Defne Kaman. Ünlü bir gazeteciymiş. Tanıyor musun onu yoksa?”

“O benim torunumdur Cebbo Bey!” diye yutkunarak fısıldadı Umay Nine. Heyecandan başı dönüyordu. Belki de Defne ve çocuk burada saklanıyordu ve onlara az sonra kavuşacaktı.

“Ne diyorsun Umay Kadın? Hakikaten mi? Çok sevindim, çok mutlu bir tesadüftür bu!” diye ellerini çırpıtı yaşlı adam. O zaman onların burada saklanmadıklarını anlayan Umay Nine’nin kederden gözleri doldu.

“Ah, maalesef kendisi, çocukla birlikte 40 saatten beri kayıptır!”

“Aaa, Defne mi kayıp? Nar Çocuk da mı kayıp yoksa? Ah biz kayıplardan çok korkarız!” diye bağırıp heyecanla ayağa fırlayan yaşlı adamın çığlığını duyan kızı içeriden koşarak terasa çıktı.

“Aman baba, dur heyecanlanma! Bak tansiyonun fırlarsa yine hastaneye gitmemiz gerekir. Beni korkutma baba! *Klay Yabo! Lo mazivatli Yabo!*”

“*Aydarbo?* Nasıl sakın olayım kızım? Defne ile çocuğu kayıpmış meğer! Bizim neden haberimiz olmadı? Ya başlarına bir şey geldiyse?”

“Dur babam, *klay yabo!* Doktor Havinyaz’a haber verelim önce. Sen bir otur, bir sakinleş aman babam! Bak korkutma beni baba! Böyle yapman bir işe yaramaz ki... Dur, sana tansiyon ilacını getireyim.”

“Bak, bu Umay Kadın, meğer Defne’nin nenesiymiş...”

Babasının derdine düşen kadın o zaman Umay Nine’yi hatırladı ve onun da renginin solduğunu, gözlerinden yaşlar boşandığını gördü. O zaman gönlünü almaya çalıştı:

“Demek siz Defne Ablanın nenesiniz. Tekrar hoş gelmişsiniz, *Bşayno asutu!* Çok memnun oldum. Biz çok severiz Defne Ablayı. Hem onu hem Nar’ı hem de Doktor Ali Ağbi’yi...”

“Kızım ikisi de kayıpmış, kayıp! Biliyorsun kaybolanların ölüsü bile bulunmuyor buralarda! Ah Defne kızım, ah!” diye bağırdı Cebbo Amca.

Babasının sağlığına odaklanmış olan kızı ancak o zaman onların kayıp olduğunu anladı.

“Kayıp mı olmuşlar? Fakat nasıl olur, daha üç gün önce buradaydılar. Emin misiniz kaybolduklarına? Onlar sık sık pikniğe giderler çünkü...”

“Maalesef Doktor Ali de onları arıyor kızım, Beyazsu yangınından beri kayıplar.”

“Vah vah! Polis ne diyor peki?”

“Hepimiz onları arıyoruz işte...”

“Vah vah vah! Demek Defne’nin içine doğmuştur ki, o defteri bana getirip emanet etmiştir. Vah vah vah!” diye, kendi kendine konuşan Cebbo Amca’nın dizlerini dövmesi üzerine ona döndüler.

“Ne defteri bıraktı sana Defnem, Cebbo Bey?” diye heyecanla sordu Umay Nine.

“Ne olacak, Ateş tabii! Şöyle tuğla kadar kalın, deri ciltli, kadim elyazmaları olan bir defter. Üzerinde *ATEŞ KİTABI* yazıyor. İçinde tavus kuşu tüyü ve at kılı varmış. Ben açmadım, okumadım. Bana başım gözüm üste emanettir çünkü! *Val vayni val rişi!*”

“Ateş Kitabı bu!”

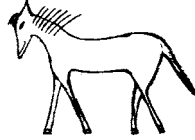
“Defne demiştir: ‘Bunu iyi sakla Cebbo Amca! Ailemizin kutsal emanetidir. Ben olmazsam da Ateş Kitabı’nı almaya mutlaka bir gün bir kadın gelir.’ Ah altın kalpli kızım Defne, ah!”

“Ateş Kitabı sende mi yani?” diye sevinçle sordu Umay Nine.

“Bendedir tabii. Onu korumak görevimdir. Emanet kutsaldır bizde.”

“Ateş Kitabı’nı bulduk! Şükürler olsun! Alas!” derken, mutlulukla parlayan yüzünü avuçlarıyla sıvazladı Umay Nine.

25.
ATEŞ KİTABI

Ateş

Hayattır, ölümdür,

Aşktır, isyandır

Aydınlıktır, cehennemdir Ateş.

Yok oluşturun Ateş

Yeniden hayata dönüştür Ateş.

Ateş hayattır.

Ateş ölümdür.

Ateş

Arınma, yeniden doğuş.

Ateş

Alevdir, aşktır.

Aydınlıktır, umuttur.

Ateş

İsyandır, diriliştir.

Uyanış, ayağa kalkıştır.

Ateş
Yakan, kavurandır.
Eritip bitirendir.

Ateş.
Yapanla yıkan,
Ölümlle dirimdir
Ateş.

Azap Meleği Zebâni'nin topuzu,
Ateş.
Ateş'ten yaratılmış Şeytan'ın nefesi,
Cehennemnin alevidir Ateş.

Ateş.
Makrokozmozun dördüncü elementi
Maddenin dört yaratılış unsurundan
Anâsır-ı erbaa'dan biri
Ateş.
Varlığı zıtlığa bağlı
Ateş.

Isıtan, pişiren, koruyan, kuran
Ateş.
Yakan, kavuran, öldüren,
Tezatların Efendisi Ateş.

Ateş.
Dünyanın en güçlü kırmızısı,
Güneş'in kardeşi
Yanardağ'ın anası
Ateş.

*Uygarlığın ışığı
Bilginin aydınlığı
Cesaretin ilk cığlığı
Ateş.*

*Özgürlüğün ve karanfilin
Aşkın ve gülün rengi
Ateş.*

*Zulme
İşkenceye isyanın sesi
Ateş*

*Haksızlığa ve
Adaletsizliğe direnişin cığlığı
Ateş.*

*İstilaya ve
İşgale karşı koyuşun haykırışı
Dışlanmaya ve
Ezilmeye yeter avazı
Ateş.*

*Farklının ve
Uyumsuzun binlerce yıllık feryadı
Ateş.
Öteki'nin ve
İstenmeyen Komşu'nun kırılmış cığırışı
Ateş.*

*Yuva kuran ocak
Masalı ve destanı kuran ocağın başı
Efsanenin ninesi Ateş.*

*Hayat kıvılcımını başlatan
Ve
Hayat yalazını söndüren Ateş.*

*İnsan olmanın onuru
Ateş.
Prometheus'un bedelli zaferi
Ateş.*

*Hem Zerdüşt'ün
Hem de Herakleitos'un Ateş'i
Hem 'büyük âlem' evren
Hem 'küçük âlem' insanın çekirdeği Ateş.*

*Tutkunun utkusu
Aşkın rengi, ihtirasın alevi
Tenin ürpertisi, zevkin doruğu
Ateş.*

*Savaş illeti,
Ölüm emrinin günahı
Ateeş!
Kurşuna dizmenin utancı
Kurşunun sesi
Ateeş!*

Hastalığın, sayrının cıvalı derecesi

Bedenin, bilincin düşmanı

Ateş.

Göz karartan, yatağa düşüren

Öd patlatan, yürek yakan

Od: Ateş.

Mikrobun düşmanı, hijyenin atası Ateş

Sabundan güçlü Ateş.

Can kurtaran Ateş.

Ve sonra

Uygarlığı borçlu olduğumuz Ateş.

Eşitlik, kardeşlik ve ekmek için

Devrimler yaptığımız: canla, kanla

Elimizde meşalelerle yürüdüğümüz

Ateş.

Ve sonra

Kardeşlerimizi cenklerde vurduğumuz Ateş.

Kadınları “cadı” yaftasıyla cayır cayır yaktığımız Ateş.

Utancın adı Ateş.

Farklı inançtan insanları tapınaklarda

Farklı düşünceden insanları kütüphanelerde

Farklı kültürden insanları kamplarda yaktığımız Ateş.

Kardeşin kardeşe, insanın insana zulmü Ateş.

Homo homini lupus²⁷ Ateş

27 İnsan insanın kurdudur. (Latince atasözü) (yaz.n.)

Ve sonra
Cennet bahçesinin ışıǒı
Cehennemnin akkoru
Ateş.
Aklın ışıǒı
Cinnetin alevi
Ateş.

Ocaǒı yuvayı ısıtan Ateş.
Yemeǒi aşu pişiren Ateş.
Evin, yurdun, ailenin sıcaǒı Ateş.
Çıtır çıtır, cıvılcıvılcıv çıtırdayan Ateş.

Ve sonra
Ocak söndüren, orman bitiren, yurt söken Ateş.
Yangının, yıkımın, volkanın ulaǒı Ateş.
Aǒıl aǒıl, uǒul uǒul uǒuldayan Ateş.

Ve sonra
Aşkın hazlı iniltisi
Ateş.
Baǒımsızlıǒın coşkulu marşı
Devrimin kızılı Ateş.

Yanardaǒın gösterişli nârı
Yıldırımın hiddetli elektriǒi
Ateş.
Acının kederli zifiri
Dumanın sisli fumesi
Şimşegin çakan gümüşi
Ölümün kan kızılı
Ateş.

*Bâdeye kırmızıyı, elmaya kızılı
Portakala cilveyi katan
Likopen güzeli Ateş.
Turuncunun efendisi
Güneşin kendisi Ateş.*

*Meyin, şerbetin, şarabın
“Zil, şal ve gül”ün²⁸
Üzümün bin bir çeşidi
Raksın, dansın, halayın rengi Ateş.*

*Ateş ki,
Aşk acısı, ayrılık alazıyla Ozan’ın dilinde,
“Gül Ateş, gülbin Ateş, gülşen Ateş, cuybar²⁹ Ateş”tir
Şeyh Galib’in Gazel’inde.*

*Ateş Denizi’nde yanarken
Aşk’ı atı Aşkar ile Gayret sayesinde kurtarandır
Hüsn ü Aşk’ın şairi Şeyh Galib Mehmet Dede.*

*Ateş ki,
Mevlâna Rumi’yi hamken, önce yakıp sonra pişiren,
Hayatın kendisi, ilahî derstir Ateş.
Ateş ki,
Shakespeare’in “Yeni bir Ateş söndürür başkasının yaktığını,*

28 Yahya Kemal Beyatlı; “Endülüs’te Raks” şiiri.

29 Cuybar (Farsça): Nehir, dere, su kenarı.

Yeni bir acıyla hafifler eski bir ağrı"sıdır.³⁰

Halide Edip'in gömleğidir Ateş.

*"Yaşamak görevdir bu yangın yerinde, yaşamak insan
kalarak"*

*diye şiir üfleyen Metin Altıok'u Sivas'ta yakan kalleş,
hain Ateş.*

Erzurumlu İbrahim Hakkı'nın Marifetnâme'sidir Ateş.

Dante'yle Rimbaud'nun cehennemidir Ateş.

Picasso'nun Guernica'sıdır Ateş!

Munch'ün 'Çılgılık'ını boyayan Ateş.

Van Gogh'un 'Ayçiçekleri'ne saklanmış Güneş

Michelangelo'nun 'Kıyamet Günü'dür Ateş.

Fabrelnissa Zeid'in 'Cehennem Taşları'dır Ateş.

Ve sonra

Hastalığın harareti

Zulmün tendeki yarası

Ateş.

Yangın tehdidi,

Kundakçının cinnet sapağıdır Ateş.

Ve sonra

Ocak kuran, bahar açan

Ve

Ocak yıkan, kuraklık saçan

Ateş.

30 Shakespeare, *Romeo ve Jülyet*.

*Sudan çok korkan,
Havayı çok seven,
Toprağı çok korkutan
Ateş.*

*Savaşın kurşunu, kardeş kanı Ateş
Kıtlığın kuraklığı, yokluğun acısı Ateş.
Ve sonra
Bolluğun ışığı, bereketin şenliği Ateş.*

*Kırmızı, kızıl, al, hamra, lâl
Ve en güzel tonunda turuncudur Ateş
Hararet, humma, nöbet, yangı Ateş
Od, ocak, nâr, ev, yuva, yurt, ev, aile Ateş
Aşk, coşku, sevinç, neşe, ihtiras, tutku Ateş
Hınc, öfke, intikam, tehdit, felâket Ateş*

*Ateş ki, karşıtların birliği:
Cennetle cehennem
Bollukla kıtlık
Aşkla isyan
Yaşamla ölüm birliği,
Doğumla eceldir Ateş.
Ateş ki, ancak farklıların bir arada denge sağladığını
İnsana ölümcül dersle ilk öğretendir.
Bu dersi her unuttuğunda felaketlerle tekrar hatırlatıp
İyileştiğinde coşkuyla hissettiren unsurdur Ateş.*

Ateş ki,

Bütün varoluş mit ve hakikatlerinde dünyanın yaratılışına

sebeplere olan

Su, Toprak ve Hava kadar önemli,

Kurucu ve temel

Dördüncü unsurdur Ateş.

Ateş ki,

Su gibi

Toprak ve

Hava gibi

Kadimdir, güçlüdür ve kitabımızda yeri onlar kadar kıymetli

ve önemlidir.

Ateş ki,

İnsanlık hikâyesinin vazgeçilmezidir.

Ateş ki, mitolojimizde Üst, Alt ve Orta Dünya'nın bildiğidir.

İnsan ki, Ateş'ten öğrendiğini

Suya anlattı,

Havaya üfledi,

Toprağa ekti.

Sonra bilgiyi Ateş'ten topladı.

Ateş ki, sadece düştüğü yeri yakmaz,

Ateş ki, yangınıyla düştüğü yerin çevresini ve geleceğini yakar.

Ateş ki, acısıyla düştüğü kişiyi ve sevenlerinin kalbini kavurur.

Ve sonra aynı Ateş,

Işıyla düştüğü yerden hiç beklenmeyecek kadar çok uzakları

dahi aydınlatır.

Ateş ki, karanlıkta gizlenen kötülükleri cascavoluk ortaya döker.

Ve Ateş pırıl pırıl ısıldatır.

Ateş ki, zararları ve yararları ancak söndüğünde anlaşılır.

Ateş ki, kontrol edebildiği en büyük güçtür;

Sayesinde pişmiş yemek yi yerek sindirimi kolaylaşınca,

Ateştir aslında beynini büyüten insanın.

Ateş ki, sayesinde düşünmeye fırsat bulan

Ve böylece düşünen insandır medeniyet kuran.

Ateştir, insanın dili ve yazısı,

Ateştir, insanın bilim ve sanatı

Ateştir, insanın teknoloji ve felsefeyi icat edebilmesinin sırrı.

*Çiğ yemediği, soğuktan donmadığı, karanlıkta yok olmadığı
için Ateş,*

Başında toplanıp ilk hikâyelerini kurduğu Ateş,

İnsan uygarlığının en büyük kaynağıdır Ateş.

Ateş ki, dört mukaddesin en âsi unsuruydu

Ateş ki, dehşetengiz yıldırımlarda gökten yağandı,

Ateş ki, cebbar yanardağ lavlarında kendini gösteren,

Ateş ki ne suya benzer ne toprak ve havaya.

Ateş ki ne elle tutulur ne de evcilleştirilebilir olandı!

*Ateş ki, Hızır ile İlyas'ın müjdesi **Hıdırellez***

Her 6 Mayıs'ta deniz mavisi, orman yeşiliyle baharı başlatır,

*Ve her 'yeni gün' sevinciyle bahar habercisi **Nevruz**'da baharı
muştular!*

*Ateş ki, hem Hıdırellez hem Nevruz'dur üstünden atlanarak
kutlanan.*

Baharın sevinci bizzat Ateş'tir.

Derler ki, Altay Türkleri, çıplak yaratılan insanın soğuktan ölmesine izin vermeyen Tanrı'nın merhamet ve inayeti sayesinde Ateş'i icat etmiş ve kontrol altına almayı öğrenmiştir.

Derler ki, Kutsal Ülgen'in üç kızı vardı ve bu kızlar her yerde arayıp bir türlü ateşi bulamayınca sakalı yerlere kadar uzun Tanrı onları ziyarete geldi. Onu tanımayan üç kız kardeş, ayakları sakalına dolaşan yaşlı adama hürmetsizlik edip güldüler. Kızların saygısızlığına kızan Tanrı gücenip geri gitti. Ülgen'in üç kızı o zaman hatalarını anlayıp üzüldüler. Böylece yollara düşüp onu aradılar. Sadece arayan, soran, merak eden kişidir bulan, gören ve duyan. Üç kız kardeş az gidip uz gittiler, dere tepe düz gittiler, altı ay, bir güz gittiler, kızlar çok gittiler ve sonunda Uluğ Tanrı'nın, "Kızlar taşın keskinliğini ve demirin sertliğini keşfedemedikleri için alaycı davrandılar," dediğini hatırlayverdiler. O zaman bu sözün manasını kavrayan kız kardeşler, keskin taşla sert demiri birbirine vurarak ateş yakmayı başardılar. Altay Ateş Efsanesi'ne göre, ilk ateşi kadınlar yakmıştır.

Derler ki, Yakut Türkleri: 'Sahalar', Ateş'in yakılıp söndürülmesini dağlarda yalnız yaşayan yaşlı bir adamdan öğrenmiştir. Yaşlı adam taşları birbirine vurarak kıvılcım çıkartırken büyük bir orman yangınına sebep olmuştu. Yakutlar bu yangından çok korkmuş, günlerce süren ateş topundan ancak yağmur yağınca kurtulabilmişlerdi. Taş ile suyun tam ortasında duran Ateş'i böylece kullanmaya başladıklarını binlerce yıldır kuşaktan kuşağa hâlâ anlatır dururlarmış.

Derler ki, Yakutlar'ın komşusu Moğol Buryatlar, kendilerine acıyan bir Kırangıç sayesinde ateş yakmayı öğrenmiştir. Aş ve üşümüş oldukları bir gün Buryatlar'a merhamet eden Kutsal Kırangıç, Gök Tengri'den ateşi çalmış. Buna çok öfkelenen Gök Tengri, kuşa kızıp ona bir ok fırlatmış. Ok, kırlangıcın bedenini sıyrarak kuyruğunu delmiş. İşte o gün bugündür kırlangıçların kuyrukları

ortadan ikiye ayrılmıştır. Yine o günden sonra Yakutlar asla kır-
langıç avlamaz, onların yuva yaptığı yerlere bolluk ve bereketin
geldiğine inanırlar.

Derler ki, Yeni Zelanda'nın ilk halkı, yerlisi ve yurtlusu olan
Maoriler, yaşadıkları adalar "Uzun Beyaz Bulut"a benzediği için
ölkelerine kendi dillerinde bu anlama gelen "Aote Aroa" adını ver-
miştir. Bu Maori halkının atası kadındır ve adı Mahu-İka'dır.
Kadın ata Mahu-İka halkının taşkınlık ve açgözlülüğünden bıktığı
için ateşi onlardan gizlemiş, kendi halkını kaderine terk etmiştir.
Pişmanlık içinde kalan halk tövbe etse de onlar için artık çok geçmiş.
İşte ateşsiz kalan ölkeleri elbette solmuş, donmuş, kararmış, sular
buzlu, ağaçlar çiçeksiz, meyvesiz, arılar tozsuz kalmış. Ve felaket-
lerin en fenası, büyük kıtlık başlamış. Bu duruma bir çare arayan
Mahu-İka'nın torunu Mahu, büyük ninesi kadın-atayı aramak
için çok tehlikeli bir yolculuğa çıkmış.

Az gitmiş, uz gitmiş, yollar, dağlar tepeler, nehirler, deniz-
ler aşmış. Yollarda devler ve ejderhalarla savaşmış ama sonunda
Ata-Ninesini bulmuş. Mahu-İka torununu zorlu testlerden ve
çetin sınavlardan geçirdikten sonra bir tırnağını söküp ona vermiş.
Çünkü insanların ateşi kötüye kullanmalarından bıkan Mahu-İka
yeryüzünün bütün ateşini tırnaklarına saklarmış.

Ateşi alıp halkına götürmek yerine sadece kendisi sahip olmak
ihtirasına yenilen genç Mahu, ninesinin bütün tırnaklarını söküp
hepsini çalmış. Onun bu ihaneti yüzünden çıkan büyük yangın yer-
yüzünü kavurmuş; binlerce canlı azap içinde yok olmuş. Sonunda
Ateş Tanrıçası Mahu-İka bütün nefesini toplayıp dünyanın gelmiş
ve gelecek en tiz çılgınlığını atarak yangını söndürmüş. Bundan böyle
insanların sadece kullanabileceği kadar Ateş kıvılcımını Yeni Ze-
landa'nın kutsal kaika-mako ağacının içine saklamış. İşte o ağaç
günümüzde bile çıra olarak kullanılmış.

Derler ki, Kongo Vadisi'ndeki Bakonglar, ilk Ateşi alev okları atan göklerin, bir ağacı yakmasıyla görmüş ve kendi mitolojilerini yıldırım ve şimşek hikâyeleriyle söylemişlerdir.

Derler ki, birbirini hiç görmemiş birçok halkın güneşe mızrak atarak, kimilerinin bulutlara kementle tırmanarak güneşten Ateş çalmaya çalıştıkları hikâyeleri, destanları ve masalları vardır.

Amerikan Yerlileri, güneşe ulak yollayıp kabuklar içinde Ateş getirir destanlarında.

Kuzey Halkları güneş batarken batıya gider, güneşten Ateş kopartır masallarında.

Derler ki, dünya mitolojilerinde birçok halkın yıldırıma duyduğu hayranlık ve saygının nedeni Ateş'tir.

Ateş ki, yüzlerce efsaneye sahip 'iye'dir, bunlar arasında en meşhur ve içlisi kuşkusuz Prometheus adlı yiğidin kahramanlık hikâyesidir.

Prometheus ki, adı 'önceden gören, öngörülü' manasına gelen bir balabandır, Ateş kültürünün sonsuza kadar baş kişisi olarak hep o anılacaktır. Çünkü Ateşi, hürriyet ve şuur olarak görüp anlayan ilk kahraman odur.

Bu yüzden yeryüzündeki Ateş efsaneleri arasında Ateş'i bilgiyle, doğru haberle ve güçle temsil eden kahraman hep Prometheus olacaktır.

O Prometheus ki, Hesiodos'a göre, Ateş'i Yunan'ın Tanrılar Tanrısı Zeus'tan insanın özgürleşmesi amacıyla çalarken cezasına katlanacak kadar yüreklidir. Onu, 'Ateş Ülkesi, Odlar Yurdu Kafkasya'da bir dağa zincirleyip, bir kartala her gün karaciğerini parçalamak cezası veren Zeus'u böyle zalim ve öfkeli kılan, basit bir hırsızlık değildi. Zeus, Prometheus'un Ateş'i insanları özgürleştirmek için çaldığını ve bu yüzden Tanrılarının artık asla eskisi kadar güçlü olamayacaklarını biliyordu.

Çünkü Ateş bilgidir, aydınlıktır. Çünkü Ateş bilinç ve akıldır.

Çünkü bilen insan artık boyun eğmez, aldatılamaz, ezilemez.

Çünkü Ateş'siz medeniyet, medeniyetsiz hayat sürmez.

Derler ki, kötülük ve karanlıktan beslenen hain ve zalim han-lar, sultan ve krallar, işte bu sebeple kendi halklarından Ateş'i, yani bilgiyi, doğru haberi ve aydınlığı çalarlar.

Derler ki, efsaneye göre Kafkasya'daki dağa zincirlenen Prometheus'u 40 yıl sonra Zeus'un oğlu Herkül kurtarır. Ve o gün bugündür Prometheus insanlığın bilincine sonsuza kadar orada kalmak üzere yerleşir.

Derler ki, Homeros'a göre aynı Prometheus sadece sefil bir hır-sızdır. Onu yücelten Hesiodos'tur

Derler ki, mitoloji insanlığın ilk felsefesi, halkın bilinçdışında, gönlünden kopan kendi hikâyesidir. O yüzden Prometheus'un hikâ-yesine şekil veren insanın gönlüdür.

Yunan Tanrısı Zeus'un Ateş'i kendisinden çalan Prometheus'u zincirlediği dağın Kafkasya'da olması tesadüf değildir. Zaten tesa-düf diye bir şey yoktur ve hiç de olmamıştır.

Çünkü aynı yolda, benzer amaçlarla yürüyenlerin karşılaşma ihtimali her zaman yüksektir ve bazıları buna tesadüf sanır.

Derler ki, zengin petrol ve doğalgaz variyeti sebebiyle "Odlar Yur-du" ve "Ateş Ülkesi" adını alan memleketlerin Kafkasya'da olmasıyla Zeus'un Prometheus'u o coğrafyada cezalandırması tesadüf değildir.

Bilgelerdir bilenler ve onlar bilirler ki, tesadüf diye bir şey yok-tur, olmamıştır hiç!

Bilgeler der ki, "Ateş Ülkesi"nin bir diğer adı Azerbaycan'dır ve ona 'Odlar Yurdu' da denir. Bir zamanlar Ateş'e tapan Zer-düştler-Mecusiler yaşamıştır orada. Zerdüştler, iyilik ilâhının ancak hiç sönmeden yanan Ateş sayesinde kötülük ilâhını yeneceğine inanırlar. İnançları gereği Ateş asla söndürülmez. Onların Kuzey İran'daki Media Krallığı'ndan doğup Endülü's'e kadar yayıldıkları bilinir.

Derler ki, petrolün bol olduğu Mezopotamya'da bu sebeple Ateş'in gücü nicedir, ganidir, bol ve ziyadedir.

Derler ki, Ezidiler, Mezopotamya'nın kadim milletlerinden Asurlular soyundan gelirler. Onların kutsal meleş, isyankâr olduğu için cehennem Ateş'inde 40 bin yıl yanan Melek Tavus Kuşu'dur. Derler ki, döktüğü gözyaşlarıyla Ateş'i söndürünce Tanrı Tavus Kuşu'nu affetmiştir. Bu yüzden Ezidiler için gururlu bir melek olan Tavus Kuşu ve Ateş çok kutsaldır.

Derler ki, Ateş'e saygı duyan insanlar, tabiata da sevgi ve hayranlık besler. Çünkü hayatın su, toprak, hava ve ateş unsurlarından, makrokozmosun anasır-ı erbaa'dan meydana geldiğini anlayanlar tabiata saygı duyar, onu korurlar.

Derler ki, bu dört unsur insan karakterlerini de belirleyendir:

Ateş'in sıcaklığı,

Su'yun nemi,

Hava'nın soğukluğu

Toprak'ın kuruluşudur her insanın farklı farklı yaratılma sebebi.

Derler ki; cennetten kovulduktan sonra gölgesine ve sıcaklığına sığındıkları bütün ağaçlar Âdem ve Havva'yı günahları sebebiyle reddetmiştir. Bir tanesi hariç!

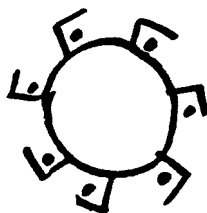
Derler ki, koskoca âlemden cennetten kovulan Âdem ile Havva'yı gölgesine kabul eden sadece Öd Ağacıdır. Ve bu sebeple önce Yaradan tarafından sorguya çekilen ama cevabı beğenilince cümle ağaçlardan üstün kılınan Öd Ağacı. Ve işte o zaman Yaradan'ın özel bir koku ihsan eylediği, ancak sadece yanınca mis kokusu ortaya çıkan Öd Ağacı. O gün bugündür cehaletin bilgiye dönüşmesi için tütsü olarak yakılan Öd Ağacı dünyanın dört bir yerinde hâlâ kutsal kabul edilir. Çünkü o, Yaradan'ın hediyesidir; kokusu biricik ve şifalıdır.

Ateş
Hayatın ışığı
Ölümün yangını
Ateş.

Eskiden dualarla anılan Ateş'i biz de eski bir duayla analım:

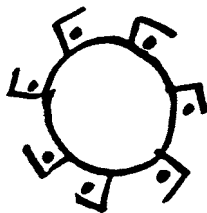
"Dört kenarlı taş ocak
Dört göbekli Ateş Ana Od Ene
Kutsal kabı tutturun
Zengin yurdu yaşatın
Kötülükten kurtarın
Şeytandan uzak durun
Otlayanı sağlam tutun
Kırk başlı Ateş Ana: Od Ene
Ak alevli Ateş Ana: Ak calbıştı Ot Ene
Bir alkışınız verin
Bir rahmetinizi getirin
Bir kötülüğümü affedin"³¹
Alas Alas Alas. (Âmin Âmin Âmin)

Ey BU kitabı okuyan kişi, Ateş'in gücü seninle olsun!"

31 Prof. İbrahim Dilek: Sibirya Türklerinde Ateşle İlgili İnançlar, Törenler ve Bazı Efsaneler, Bilig, Güz 2007, Sayı 43: 33-54.

Ateş kitabında, farklı el yazılarıyla farklı yıllarda, farklı kadın-atalar, bilge nineler tarafından siyah, kırmızı ve lacivert mürekkeple yazılmış yukarıdaki sayfalar burada bitiyordu. Bundan sonra yeşil mürekkeple yeni yazıldığı anlaşılan şu satırlar yer alıyordu:

“Ateş Kitabı’nı, 21. yüzyılın 18. yılında yeni koruyucusu ve sürdürücüsü olarak ben: Defne Kaman teslim aldım.

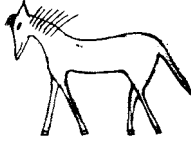
Ateş Kitabı’na 21. yüzyılda yapılacak katkı, kendi çağımızın ATEŞ’inden bahsetmek olmalıdır.

Şimdi Ateş ile sınavımızı anlatma vaktimdir.

Benim çağımın, 21. yüzyılın Ateşi: İklim Felaketi’dir.”

Umay Nine burada durdu ve son üç sayfayı okumadan önce bir bardak su daha istedi. Heyecanlanmıştı, Defne’yle ilgili asıl bilgiler bu sayfalarda olmalıydı.

BAŞINA BUYRUK, MERAKLI KADINLAR

“Şimdi siz saatlerdir Umay Ninem kayıp mı sanıyordunuz yani? Ya, keşke bize sorsaydınız,” diye, kıkır kıkır güldü Ayperi. Sonra bu durumun kendinden başka kimseyi eğlendirmedeğini, hatta onların gerçekten endişelendiğini görüp dudaklarını bastırarak yeniden, annesinin sık sık “Defne Teyzen gibi büyümüş de küçül-müşsün!” diye sinirlendiği o ağırbaşlı haline döndü:

“Biz uçaktan inerken Havinyaz Abla telefon etti. Umay Ni-nem’in, onun yakından tanıdığı bir ailenin evine kahvaltıya gittiğini söyledi. Siz otele gidin, onu ben getireceğim, merak etmeyin, dedi.”

“Yani siz havaalanında buluştuğumuzdan beri Umay Nine’nin nerede olduğunu biliyor muydunuz?” diye, bozularak sordu Semahat.

“Hay Allah! Biz, Havinyaz sizi de aramıştır sandık ve o yüzden bundan hiç bahsetmedik,” diye torununun yardımına koşan Akın Kaman, kızı Aysu’nun çayına atmadığı şekerleri onun tabağından alıp kendininkine attı.

“Şeker sağlığınıza çok zararlı baba! Merak etme, ben sana şeker-siz çay ve kahve içirmeyi öğreteceğim,” dedi, Aysu bir öğretmen tavrıyla.

“Tamam kızım, yeter ki sen babanla ilgilen. Bak o zaman baban da gayret gösterecek,” derken, yanındaki sandalyede oturan Aysu’nun yanağını şefkatle okşadı, Çorum il Kütüphane Müdürlüğü’nden emekli Akın Kaman.

Yıllardır Umay Nine ve Defne Kaman’la aynı evde yaşayan Semahat, bitişikte oturan Aysu’nun çok gerekmedikçe telefonda bile konuşmadığı babasının şimdi sağlığını önemsemesine, hatta kayıp kız kardeşini aramak için kızı Ayperi’yle Mardin’e kadar gelmiş olmasına inanmadığı için sık sık dönüp ‘Bu gördüğüm gerçek mi?’ diye ona bakıyordu.

“Ne yani, daha iki gün önce kardeşi Defne’ye öfke kusan, ninesine çemkiren, kızını itip kakan o kibirli kadın şimdi âniden sevecen kız evlat, anlayışlı anne ve şefkatli abla mı oluvermişti? Yok, insan öyle kolay değişmez, hele kötü insan hiç değişmez! Rol yapıyor bu Aysu. Onun gibiler çıkarları olmadan kıllarını kıpırdatmaz!” diye düşünen Semahat, sonra bu düşündüklerini sezen oldu mu diye telaşla etrafına baktı. Fakat insanın kafasından geçenleri sanki alnından akan bir altıyazıymış gibi okuyabilen sadece iki kişi tanıyordu ve onlar da bir süredir ortada yoktu.

“Dedeciğim, annem, şekerin zararları konusunda öyle çok konuştu ki, sonunda baklava delisi olan babam bile tatlıyı azalttı! Bak baştan söyleyeyim, annem de Defne Teyzem gibi kafasına taktığında mutlaka başarır.”

Defne’ye benzetildiği için belki de hayatında ilk kez öfkelenmeyen Aysu, kızının bu sözleri üzerine bir de gülümseyince, Semahat ile Ertuğrul Amca birbirlerine hayretler içinde bakakaldılar.

Şimdi Meridiana Otel’in taş sütunlu teras lokantasında beşi bir masaya oturmuş, Umay Nine ile Havinyaz’ı bekliyorlardı. Defne Kaman ve Nar Çocuk’tan haber almayalı neredeyse iki gün geçtiği için artık kayıp şahıs müracaatı yapmaya karar veren Ali Werther

ile eski Komiser Ümit karakola gitmişlerdi. Onlar giderken, Semahat dışında hiçbirinin aklına kayıp şahıs müracaatı için öncelikle o şahsın ailesi, kanuni yakınları, velisi veya vasisi, yasal temsilcisi ya da bağlı bulunduğu kurum yetkilisi olmak gerekliliği gelmemişti. Belki birinin yokluğunu fark edip endişe eden kişilerin de karakola kayıp müracaatı yapabileceğini düşünmüşlerdi. Yoksa Defne ile ilgili gerçeği yine herkes Semahat'ten önce mi öğrenmişti?

“Hayır, insan bir not yazar, ne bileyim, bir telefon mesajı yollar! Öyle sabahın köründe kalkıp hiç tanımadığı bir ailenin evine kahvaltıya mı gidilir canım? Karanlıkta, yabancı bir şehirde, kadın başına hem de! Bu senin rüyan değil, bu bal gibi realite Umaycığım ama!” diye sonunda dayanamayıp birden içindekileri döktü ortaya Ertuğrul Türel.

Onun üzüldüğünde ve öfkелendiğinde, muhatabı yanında olmasa da sanki varmış gibi yüksek sesle ona sitem ederek konuştuğunu bilen Semahat, diğerlerine bakarak gülümsedi, gözlerini kırıştırarak, sessizce hoş görmelerini istedi.

“Umay Ninem, Cebbo Amcalar'a misafirliğe gitmiş. Havinyaz Abla bana böyle dedi,” diye açıkladı Ayperi.

“Bak görüyor musunuz?” diye hiddetlendi Ertuğrul Türel. “Yani kimdir o Cebbo Amca? Hırlı mı hırsız mı? Hem ne zaman tanıştın sen o adamla? Değil mi? Ne var yani beni de uyandırsan da beraber gitsek, fena mı olur? Ya başına fena bir şey gelseydi? Hayır, dün bir, bugün iki; sen ne çabuk Mardinli oldun da komşuluk yapıyorsun canım? Yani bu kadar cesaret hiç iyiye delalet değil ama!”

“Yok yok! Umay Ninem, bu Cebbo Amca'yı önceden tanımıyormuş! O adam, evinin terasından seslenmiş nineme, davet etmiş bizimkini. Ninem de kahvaltıya gitmiş onlara. Yani tam Umay Ninemlik bir durum!” diye belli ki, büyük ninesinin bu davranışını beğenerek yine kıkır kıkır güldü Ayperi.

“Tanımıyor muymuş?” diye iyice bozuldu yaşlı adam. “Ah bu Umay beni çok korkutuyor, çok!”

“Ertuğrul Amca, korkmak bir işe yaramaz, hiç üzme kendini, çünkü bu ailenin kadınları böyledir. Hepsı başına buyruk ve meraklıdır,” diye, gülerek araya girdi Akın Kaman. “Ben de aileye yeni girdiğimde bu kadınların cesaretine, özgüvenine şaşırı, hatta erkek olarak bozulurdum. Tabii serde gençlik var. Bir de okumak için Anadolu’dan İstanbul’a gelmiş bir delikanlı olunca, başına buyruk kadınlar, erkeğin varlığına tehditmiş gibi geliyor. Halbuki...”

“Halbuki ne canım?” diye homurdandı Ertuğrul Türel.

“Halbuki öyle değilmiş. Evet, zordur ama bir defa âlemin kralı olmadığını kabul edersen, cesur ve akıllı kadınların arasında yaşayan çok şanslı bir adam olduğunu anlarsın. Candır Umay Ninem.”

Eski kayınvalidesi Umay, küçük kızı Defne ve torunu Ayperi’yi kastederek ‘ailenin kadınları’ hakkında böyle olumlu konuşan Akın Kaman’ın, ona hayatı zehreden eski karısı Ayten ile tıpkı annesine benzeyen büyük kızı Aysu’yu da şimdi aynı sepete koyuvermesi, Semahat’ın sabahtan beri yaşadığı ‘Aysu Bulmacası’nı iyice çözülmez hâle sokmuştu.

“Dün Ayperi beni arayıp Defne Teyzesi’nin Mardin’de kaybolduğunu ve oradaki akrabalarının yanına gidip aramaya katılmak istediğini söylediğinde elim ayağım boşandı,” diye açıkladı Akın Kaman. “Halbuki Defne’yi dört ay kadar önce burada ziyaret ettiğimde mutlu bir yaşam kurduğunu görmüş, nihayet küçük kızımın da huzura kavuştuğunu düşünmüştüm. Meğer taa o zamandan tehdit mektupları alıyormuş ama bunu bana söylememiş. O, çocukken de böyleydi, sevenlerini üzme istemez, içine atardı. Bir tek Umay Ninesi’ne sırlarını açardı ama anlaşılan, bu kez maalesef ona bile söylememiş.”

O böyle söyleyince sustular. Susup gözlerini birbirlerinden kâçırdılar. Susunca havanın ilkbaharın başında Mezopotamya için bile fazla sıcak olduğunun yeniden farkına vardılar. Hava, sessizlikte boşlukları daha çabuk doldurur. Çaylarını, kahvelerini, reyhan şerbetlerini içtiler; Süryani çöreklerinden, Mardin zeytininden, Derik zeytinyağına kırılmış yumurtadan ve Harire tatlılarından birer lokma aldılar. Aslında yaşadıkları bu belirsizlik hepsinin iştahını köreltmişti, masadaki nefis kahvaltılıkların ucundan kenarından sadece tırtıkıyor ve bunun için birbirlerini sessizce hoş görüyorlardı.

“Dün Ayperi aradıktan sonra, onu Mardin’e getirebilmek için anne ve babasından izin almam gerektiğini düşündüm. Ne yalan söyleyeyim, damadım izin verir diye içim rahattı ama Aysu ile aramız mesafelidir, bilirsiniz – neyse ki, artık o günler bitti çok şükür,” diye anlatırken kızının yanağını yeniden okşadı Akın Kaman.

“Bakın yüzüne de söyleyeceğim; Aysu daha telefonu açar açmaz bana yıllardır ilk defa ‘Babacığım,’ diye hitap edince ben daha o anda mutluluktan eridim. Ama ardından annesi Ayten’in hafıza sorununu ve durumunun ciddiyetini öğrenince üzüldüm. Konunun uzmanı değilim elbette ama bence demans için genç sayılacak altmış yaşında bir insanın bellek kaybının böyle hızla ilerleyebileceğini hiç tahmin etmezdim. Tabii dün gece arabaya atlayıp Ankara’ya, oradan uçakla İstanbul’a gittim. Aysu daha kapıda boynuma çocukken olduğu gibi sevinçle sarıldı, sonra eski karım Ayten bana hayatımda hiç davranmadığı kadar nazik ve iyi davrandı. İnanılmaz bir tecrübeydi yaşadıklarım. Hayatım boyunca dün geceyi unutamayacağım! Eski karımla kavgasız, gürültüsüz sohbet ettik. Küçük kızımın kayb olduğu akşamı, annesiyle yeniden kavgasız geçireceğimi birisi söylese gülerdim. İtiraf etmeliyim ki, durumumuz oldukça tuhaftı, çünkü beni tanı mıyordu,” derken, yüzünde hüznün endişeyle karıştığı garip bir renk oluştu.

“Ayten beni tanımamıştı. Kızlarımın annesi beni tamamen unutmuştu!”

“Ah çok acı... Annemin hâli gerçekten çok acı,” derken gözleri dolan Aysu, uzanıp babasının elini tuttu. Akın Kaman kızının elini avuçlarına alıp soğukta ısıtır gibi sıvazladı.

“Ah, ah eğer Umaycığım şimdi burada olsaydı, bize, ‘İnsan, başka bir insanın zor zamanlarında geçmişi bırakıp o kişinin yanında durabildiği, elini tutabildiği kadar insandır,’ derdi,” diyerek içini çekti Ertuğrul Türel.

“Canım, sanki Umay Nine bir daha dönmeyecekmiş gibi konuşma sen de ama! Yoldarmış, geliyorlarmış işte!” diye homurdanan Semahat, annesi için gözleri dolan Aysu’ya kaçamak bir bakış attı. Onun gibi kibirli, ayrımcı ve züppe bir kişiliği, hayattaki en büyük desteği olsa da, annesini yaşarken kaybetmiş olmasının verdiği üzüntü veya yalnız kalma endişesinin değiştireceğine zerre kadar inanmıyordu.

“Kız babası olmanın farkını, ikinci karımın oğullarına babalık ederken öğrendim,” dedi Akın Kaman, konuyu ustaca değiştirerek.

“Bir erkek, kadınları ancak kız babası olunca anlamaya başlıyor Ertuğrul Amca. Aynı çapraz algılama, oğul annesi kadınlarda da erkekleri anlamak bakımından geçerli olmalı. Ben bunu da şimdiki karımda gözlemliyorum. Üstelik, Alevi-Bektaşî kültürü gibi kadına değer veren ve tek-eşli bir kültürün içinde büyümeme rağmen ben bile kadınların zekâsı ve cesaretini hafife aldığımı kızlarım doğunca öğrendim. Galiba bu dünyada öğrenmesi en zor olan canlı, gerçekten de insan,” dedikten sonra koyu ve çok şekerli çayından bir yudum aldı Defne ve Aysu’nun babası.

“Haklısın oğlum,” dedi, şimdi daha sakinleşmiş görünen Ertuğrul Türel. Akın Kaman’ın samimiyetini ve mütevazılığını sevmişti.

“Bizi, kaskatı, insan icadı kurallar içine çocukluktan itibaren öyle hapsetmişler ki, içimizden pek azı bu hapishanelerden

çıkacak kadar gözünü ve aklını açabiliyor. Umay Ninem benim gönül gözümü açan ilk kişi, ilk kutlu öğretmenimdir. Kızlarımı ve torunlarımı da yetiştirdiği için çok şanslı ve minnettarım Ertuğrul Amca.”

Akın Kaman’ın eski karısını ve büyük kızını çoktan affetmiş olduğunu düşünen Semahat, onları sadece sekiz-dokuz yıldır tanımamasına rağmen kendisinin bunu yapabileceğini hiç sanmıyordu. Kendisini taciz eden akrabasını ve bunu saklaması için baskı yapan ailesini de affedemiyordu bir türlü. Aslında galiba bunu arzu etmiyordu. Belki de insan gerçekten affedebilen bir canlı değildi.

“Umay çok özel bir insandır hakikaten, ben bu yaşta bile ondan hâlâ tabiat hakkında çok şey öğreniyorum,” derken, birden onun hâlâ otele dönmediğini hatırlayan Ertuğrul Amca ayağa fırlayıp kol saatini göstererek bağırdı: “Fakat nerede kaldı bu kadın? Öldürecek beni böyle meraktan canım!”

O sırada otelin taş merdivenlerinde görünen ve telaşla onlara yaklaşan eski Komiser Ümit’in sesi üzüntülüydü:

“Ne Leyli Konak’ta ne de Oduncular Kahvesi’nde bulabildim! Sanki yer yarılmış, yerin dibine girmiş!” diye açıkladı.

Sonra Akın Kaman ile Ayperi’yi fark etti ve onları sevgiyle kucakladı. Yıllar önce Defne Kaman’ın bir vapurda kaybolduğunu bildirmek için annesi ve anneannesiyle o sırada görev yaptığı Kadıköy Karakolu’na geldiğinde tanıştığı Aysu’nun eliniyse neredeyse yüzünü buruşturarak, zoraki sıktı.

“Hani sen Doktor Ali ile karakola kayıp bildiriminde bulunacaktın? O dediğin konak ve sahaf nereden çıktı?” diye şaşırdı Ertuğrul Türel.

“Kayıp şahsın bulunabileceği her yeri aramak gerektir Ertuğrul Amca. Şimdi biz karakola giderken Ali, yolda Mardin’in en güzel lokantalarından birinin sahibi olan arkadaşına rastladı.”

“Ne yani, Umay’la Defne’yi unutup yemeğe mi gittiniz yoksa? Sen nasıl bir polissin Ümit? Hem de Umay’ın en sevdiği polis!” diye bağırdı Ertuğrul Amca.

“Dur hemen dellenne amcam ya hu! Biz tam karakola gidiyorduk fakat yolda öğrendik ki, Defne’nin sık sık takıldığı Leyli Konağı diye bir lokanta varmış, Umay Ninem de onu bulmak amacıyla sabahın köründe oraya gitmiş olabilir, diye ben Leyli’ye gittim. Doktor Ali de karakola gitti.”

“Bulduk, onu bulduk biz. Umay, Cebbo Amca diye, hem de hiç tanımadığı bir adamın evine kahvaltıya gitmiş! Şimdi geliyormuş otele,” diye nihayet açıkladı Ertuğrul Türel, çocuklar gibi mızık-lanarak.

“Essah mı?” diye boş bulunup sordu, Ümit Kaman. “Hah hah ha! İşte benim Umay Ninem! Yapar mı, yapar ya hu! Oh be, rahatladım şimdi be! Bak, Defne defalarca kayboldu ama mutlaka geri dönmeyi başardı. O, gençtir ve zekidir. Ama Umay Nine, kaybolursa işte o fena. O nedenle çok korkmuştum ben. Neyse, kaldığımız yerden yola devam edeceğiz o halde. Ha, bak unutmadan söyleyeyim: Şu Leyli Lokantası hakikaten görülmesi gereken bir yer. Eski radyo ve saatlerden şahane bir ortam oluşturulmuş, yemekleri de nefismiş.”

“Ya Allah aşkına, ben acaba Umay Nine’yle Defne’nin rüyalarından birinin içinde miyim? Bu ne rahatlık böyle? İki kişi iki gündür kayıp, siz sanki Mardin’e tatile gelmişiz gibi geniş geniş oturuyorsunuz ya! Defne’ye gelen o tehdit mektuplarını görmediniz mi?” diye bağırdı Semahat. O böyle bağırınca otelin terasındaki diğer konuklar dönüp ona baktılar. O zaman Semahat bu kez de neredeyse fısıldayarak ama hâlâ kızgın bir sesle devam etti:

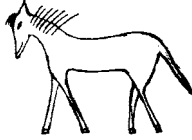
“Bak, Defne’yi öksüz ve yetim sığınmacı çocuklara yemek ve yatak bulmak için uluslararası ilişkilerini kullanarak bağış topluyor

diye vatan hainliğıyle suçlamış, hem kendisini hem de evlat edindiğı çocuğı ölümle tehdit etmişler! Üstelik Ali'nin anlattığına göre, evvelsi gün bunlar Beyazsu'ya pikniğe giderlerken planlı bir şekilde onu Defne ve Nar Çocuk'tan ayırarak eve geri yollamışlar. Planlı bir kaçırma olayıyla karşı karşıyayız ve siz hâlâ burada oturuyorsunuz! Hakikaten 'insan şaşıyor!' Hayır, sizi gören de sanki çıkıp gelmelerini bekliyorsunuz sanacak valla!"

"Yok Semahat Abla, biz Defne ile Nar'ı değil, şu anda Umay Ninem'in Ateş Kitabı'nı okumasını bekliyoruz. O eski kitaplarda daha önce Defne Teyzem'i bulmak için yol gösterecek bilgi ve *Kutadgu Bilig* şifreleri saklı oluyormuş," dedi Ayperi yatıştırıcı bir sesle.

"Ateş Kitabı'nı bulmuş mu Umay Nine?" diye şaşıırıp sevindi Semahat.

"Defne Teyzem, Ateş Kitabı'nı Cebbo Amca'ya emanet etmiş meğer," diye, bilmiş bilmiş açıkladı Ayperi.

ATEŞLE OYNAMA, YANARSIN!

Doktor Havinyaz, Defne'nin ardından bir de anneannesinin kaybolduğu haberiyle perişan olmuştu. Her hafta sağlığını kontrol edip hayır duasını almaya uğradığı Mardin'in tanınmış Süryani büyüklüklerinden Cebbo Amca'nın torunu heyecanla kendisini arayınca önce yaşlı adamın hastalandığını sanmıştı. Fakat Cebbo Amca'nın torunu, ortak arkadaşları Defne Kaman'ın kayıp olduğunu haber vermiş ve bu sırada Defne'nin anneanesiyle kendi dedesinin damda kahvaltı ettiğinden bahsedince, Havinyaz derin bir nefes almıştı. Umay Nine'nin Cebbo Amca'larda olduğunu haber alınca işi gücü bırakıp neredeyse koşarak oraya gitmişti.

Sabahın köründe ortadan kaybolup saatler sonra evlerine misafir olduğu Cebbo Amca'nın terasında onunla Mezopotamya Denizi'ni seyrederken ortaya çıkan Umay Bayülgen, Defne Kaman'ın Ateş Kitabı'nı bu yaşlı adama emanet ettiğini öğrendiğinden beri çok mutluydu. Yaşlı kadın, onu alıp otele götürmek için gelen Havinyaz'ı sanki saatlerdir haber alınamayıp telaşlanılan kişi kendisi değilmiş gibi kucağında Ateş Kitabı'yla gülümseyerek karşılamıştı. Onun son günlerde yaşadığı üzüntü yüzünden kafasının karıştığını

düşünen Doktor Havinyaz, yaşlı kadına bir çocuk hastasına davranır gibi dikkatle ve aşırı şefkatle yaklaştı:

“Umay Ninem, nasılsın? Hadi kalk gidelim otele, hı? Sen biraz yat, şöyleee azıcık dinlen. Hem bak torun çocuğun Ayperi, dedesi ve büyük torunun Aysu da varmıştır Mardin’e. Ne dersin, gidelim mi, ha?”

“Oh, çok şükür salimen gelmişler demek ki. Dur azıcık, bir soluklan önce kızım. Bak çok güzel kahvaltı tepsisi var, ye biraz. Gideriz az sonra. Fakat sen iyi misin Havinyaz kızım? Neden böyle tuhaf sesle konuşuyorsun benimle?”

Ona ne diyeceğini şaşırان Havinyaz, meslekî bir alışkanlıkla, karşısındakinin bilinci yerinde diye sevindi. Kulağını çekip üç kez tahta sandalyeye vurdu. Yine de yaşlı kadının soluk benzi, hızla inip kalkan göğsü, titreyen elleri doktor gözlerinden kaçmadı.

“Defnem’in ardından çok koşturdun, yoruldun evlâdım. Sen iyi bir insansın. Hakkını bana helal et yavrum.”

“Aman böyle şeyler söyleyip üzme beni Ninem. Ne hakkıymış o? Asıl biz Defne’nin kimsesiz yavrucuklara ettiği iyilikleri ödeyemeyiz.”

“Ama bak ne buldum?” diyerek, sımsıkı kucakladığı, deri ciltli, kalın, el yapımı defteri bir çocuk sevinciyle gösterdi yaşlı kadın. “Defnem, bu kitapta kendine ayrılan sayfalara yakın zamanda bazı şeyler yazmış ve bunlar hayırlı şeylerdir.”

“Nerede olduğuyla ilgili ipuçları var mı Umay Nine?” dedi genç kadın, heyecanlanmıştı.

“Çok daha önemlisi var! Defnem artık kendi başına kendi yolunu bulacak akla, fikre ve olgunluğa erişmiştir Havinyaz. O artık ben olmadan, kendi başına kutlu bilgisini, yolunu ve yordamını bilmektedir. Çok şükür, bu bengi Orta Dünya’da, bu sonsuz yeryüzünde benim gözüm arkada kalmayacaktır. Artık Defnem

olmuştur ve O'dur Ayperi ve Nar'ı yetiştirecek, O'dur sonrakilere el verecek olan...”

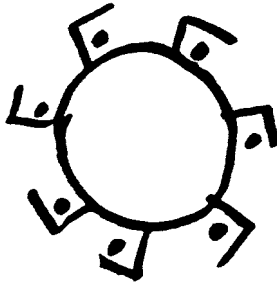
Onun üzüntüden aklını kaybettiği olasılığı yeniden aklına düşen Havinyaz, kederle içini çekti.

“İyi de onu bulamazsak bunları nasıl yapacak Umay Ninem? Eğer kaçırılımadılarsa nerede saklanıyorlar? Yok mu bi iz şu meşhur Ateş Kitabı’nda?”

“Umay Kadın doğru söylüyor kızım, bana birkaç satır okudu bu Ateş Kitabı’ndan ve ben de duyduklarımın sonra kendisiyle aynı kanaatteyim. Al sen de oku. Kendi gözlerinle gör, bizim gazeteci Defne Kaman neler yazmıştır hele,” diye yaşlı kadını onaylayan Cebbo Amca da aynı derin huzurla gülümsüyordu.

Onların ya bir mutluluk şurubu ya da yatıştırıcı bir şeyler içtiklerinden şüphelenen Havinyaz kahvaltı tepsisinde masum bitki çay bardakları ve sert Mırra fincanları gördü. Tepesine dikilip Ateş Kitabı’nı okumasını merakla bekleyen Cebbo Amca’nın torununa göz kırparak “Nesi var bunların?” diye soran Havinyaz’a karşısındaki, gözlerini devirerek ‘Çok tuhaflar ama anlamıyorum’ manasında sessiz bir yanıt verdi.

“Ya sabır...” çekerek eline aldığı kalın defterin yeşil mürekkeple yazılmış sayfasında Defne’nin güzel el yazısını tanıyan Doktor Havinyaz Elçi okumaya başladı:

"Ben Defne Kaman, BU benim Ateş manifestom, Ateş mukavelenâmem, Ateş sözleşmemdir:

Dünyanın içinden deniz geçen tek şehri İstanbul'da doğdum.

Çocukken Dedem Korkut ile Ninem Umay'dan sadelik, iyilik, alçakgönüllülük öğrendim.

İnsanın bu gezegendeki tabiatın efendisi değil, onun bir parçası olduğunu öğrendim.

İnsanın, tabiata efendilik taslamaya, ona hükmetmeye başlamasıyla kendi cezasını bulduğunu öğrendim.

Yeniden tabiiata saygı duymadan, onun sadece bir parçası olduğunu kabullenmeden insanın huzura eremeyeceğini öğrendim.

Aşkın bin bir çeşidi, lezzeti ve güzelliği ama yaş sınırının olmadığını Umay Ninem'den öğrendim.

Bir insanın başka bir insana olduğu gibi ağaca, suya, havaya, toprağa, tohuma, ateşe, aya, güneşe, yunusa, geyiğe, kartala ve ata, kuzuya, arıya, yılanı, egzilere, renklere, seslere, kelimelere, sayılara, kokulara sevdalanabileceğini öğrendim.

Tabiattaki bütün dışı canlıların, yavrusu kabul ettiği, annelik, teyzelik, ninelik etmek istediği çocuklara karşılıksız bir aşkla sevdalandığını öğrendim. Bu dışı aşkın yeryüzünün en önemli yaşam gücü olduğunu öğrendim.

Yeryüzünde milyon yıldır devam eden insanlık yaşamının en temel enerjisi ve şifasının Ateş'e denk düşen 'kız neşesi' olduğunu ve insan uygarlığının bu dışı güçten kaynaklandığını bizzat yaşamdan öğrendim.

Hayatın anlamını kaybettiği çok zor ve çok yalnız zamanlarda bile ancak bir çocuğa, bir ağaca ya da bir hayvana; bir cana tutunup onunla ayağa kalkmanın şifa ve mutluluk olduğunu ancak ateşte yanıp pıştikten sonra öğrendim.

Ateş ile oynamış ve oynayan tüm zalimlerin sonunda yandıklarını öğrendim.

Zulmüyle lânetlenen zalimin, öbür-Alt Dünya'dan önce bu- fâ-ni-Orta Dünya'da Cehennem Ateşi'yle yedi kuşağıyla beraber kavrul-duğunu öğrendim.

Bu öğrendiklerimi benden önce öğrenen öngörüsü büyük Umay Ni-nem bana ATEŞ Kitabı'nı emanet etti.

Ben de onun gibi öğrenmeye doymadım. Ne mutlu yaşadıkça öğ-renmeye sevdalanan kişiye!

Yaşarsam öğrenmeye devam edeceğim.

Ve yaşamaya

Ve insanla, insan-dışı canları yaşatmaya yeminliyim.

Yaşam düşmanlarıma karşı sonuna dek mücadele etmeye kararlıyım.

Koşullar zorladığında hayatta kalmaya, zorda olanlara el vermeye yeminliyim.

Bütün bu öğrendiklerim yaşamı savunanlara müjde,

Yaşam düşmanlarıymaysa dert olsun!

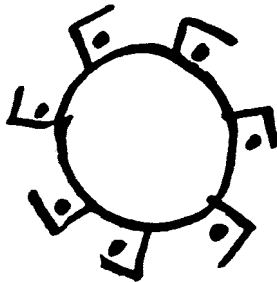
Yaşam iyi insanlara sevinç, bereket, şenlik,

Sağlık, sıhhat, selamet,

Yaşam iyilere kut ve kutlu bilgi olsun!

Kutlu bilgimiz yurdumuzdan, yeryüzünden tüm tabiat dostları ve canlara muştı olsun, erim olsun, umut olsun!

Kutlu Bilgi sonsuza dek hem yurdumuza hem de yeryüzüne utku, erinç, ongunluk saçsın!

Umay Nine, yanında oturduğu Havinyaz'ın kucağındaki Ateş Kitabı'ndan onunla birlikte tekrar okuduğu satırlar bitince, sakın bir hareketle yakın gözlüğünü çıkarıp kutusuna koydu. Sonra Havinyaz'ın kucağındaki Ateş Kitabı'nı alıp bir bebeğin üstünü örter gibi özenle kapattı. Gözleri dolmuştu. Bir süre sessiz kaldı, sonra yutkunup burnunu çekti ve yavaşça ayağa kalktı. Ateş Kitabı'nı şimdi sıkı sıkı göğsüne bastırmıştı.

“Sana doyum olmaz Cebbo Bey. Benim şimdi gitmem gerektir. Sağ ol, var ol. Emaneti teslim aldım,” dedi.

O böyle deyince Havinyaz da ayağa kalktı. Tam gideceklerdi ki, Umay Nine yaşlı adama yaklaştı:

“Sen gerçekten de adın gibi kutlu bir kişisin. Bütün kutsal kitaplarda Hazreti Yunus'u dev balığın karnından Cebrail'in kurtardığı yazar. Sen zaten bunu bilirsin,” dedikten sonra onun elini tutup avuçları içinde şükranla sıktı. İki birbirlerine bakıp sanki uzun ve uzak bir yolculuk öncesi vedalaşır gibi şükranla gülümsediler.

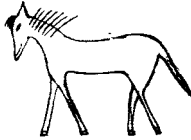
Umay Bayülgen, resmi kayıtlarda adı Cebrail Artuklu ama kendi inancı ve dilinde Gabriel Asuri olan, soyu sopu bin yıllık Mardinli Cebbo Amca'nın elini bıraktıktan sonra kendisini alıp otele götürmeye gelen Doktor Havinyaz'ın elinden tuttu. Birlikte dik taş merdivenin iri aralıklı basamaklarını yavaş yavaş, teker teker inmeye başladılar. Onları terastan kaygıyla izleyen Cebbo Amca, “Defne Kızım gazetecidir, onun gibi dürüst haberciler her devirde, her asırda halkın hakikati görebilmesi için kıymetlidir,” dedi. Ancak onu duymadıklarını düşünerek sesini yükseltip seslendi arkalarından:

“Bul torununu Umay Kadın! Onu ve Nar Çocuk'u bul. Bul ki, insanları korkutarak, tehdit ederek işinden, evinden, şehriden

kovan haydutlar yine kazanmasın! Bul ki, namusluların sesi de namussuzlarınki kadar gür çıksın!”

Sonra sözlerini başka duyan oldu mu diye endişeyle terastan sokağa baktı. Oh, neyse ki kimse duymamıştı! O zaman kısacık, derin bir nefes aldı yaşlı adam.

İNSANI KORKU VEYA UMUT YÖNETİR

“Peki sen oraya gittiğinde Umay hâlâ Ateş Kitabı’nı mı okuyordu Havinyaz?” diye sordu Ertuğrul Türel.

“Yok, bunlar gözlerini Mezopotamya Denizi’ne dikmiş, öyle transa geçmiş gibi yan yana oturmuş, hiç konuşmadan sanki orada bi şey varmış gibi izliyorlardı!”

“Bunlar kim?” diye bozuldu yaşlı adam.

“Cebbo Amca ile Ninem işte!”

“Yahu kim bu Cebbo denen adam ve sabahın köründe ne cüretle Umay’la böyle yakınlaşabiliyor!”

“Amaan Dede ya, zaten adamın ahı gitmiş vahı kalmış! Hem sen ne kıskanç bi tipsin böyle ya!” diye onu azarlarken genç doktor Havinyaz Elçi, aslında Ertuğrul Türel’in de yaşlı bir adam olduğunu anımsadı. Gülecekti ama kendi yaşlı hastalarında da sık sık gördüğü gibi ‘insan ruhunun asla yaşlanmadığı’ gerçeği aklına gelince vazgeçti.

Cebbo Amca’nın evinden Havinyaz’la beraber otele dönen Umay Nine, Ayperi, Akın Kaman ve Aysu’yla kucaklaştıktan sonra göğsüne sımsıkı bastırıldığı Ateş Kitabı’yla doğrudan odasına gidince, onun başına gelenleri anlatmak Havinyaz’a düşmüştü.

Bu sırada, az önce biri Kayseri’den, öbürü Kapadokya’dan Mardin’e Defne ve çocuğu aramaya katılmak üzere gelen Avukat Kumru ile pilot-rehber Kanat hakkında eski Komiser Ümit Kaman’a kök söktüren Semahat, hepsinin duyacağı bir sesle sordu:

“Onlar şimdi Defne ile Nar Çocuk’u arıyorlar’ ne demek? Peki bizim elimiz armut mu topluyor? Madem onlar Dara’ya gittiler de biz ne demeye şimdi otelde oturmuş çay içiyoruz? Ya, biz neden orada onlarla değiliz acaba?”

“Dur Semahat Ablam, dur kurban olayım bir sakinleş ya hu!” diye onu yatıştırmak isteyen eski Komiser Ümit’i dinlemeden devam etti Semahat:

“Hadi o ikisi oraya gittiler diyelim, peki sen neden buradasın Komserim? Bir turist rehberi ile bir avukat, antik bir kentin harabelerinde yanlarında senin gibi iyi bir polis olmadan Defne ile çocuğu nasıl bulacaklar ki? Ya Allah aşkına, sen şimdi nasıl olup da bizimle oturmuş böyle rahat rahat çay içiyorsun, ya?”

Onu sözle sakinleştiremeyen Ümit Kaman, uzanıp Semahat’ın sırtını sıvazladı.

“Gözünü seveyim Semahat Abla, sen benim yüreğime indirmeden şöyle bir derin bir nefes al ya hu! Allah, Muhammed, Ali Aşkına ya hu! Hadi! Hah, evet böyle işte! Şimdi bir yudum da çayından iç bakayım! Çay senin antidepresanındır, iyi bilirim ben seni. Hem de taa Kadıköy günlerinden bilirim.”

Semahat, onun bu sözleri içinde sadece ‘Kadıköy’, ‘antidepresan’ ve ‘çay’ı duydu.

“Şimdi bak güzel Semahat Ablam, hani dün siz Masalcı Kadın’ın yanındayken ben Doktor Ali ile dışardaydım ya? Hah, işte o sırada Ali, Kapadokya’daki arkadaşları Rehber Kanat ve Avukat Kumru’yla görüntülü görüşüyordu. Ben bilmiyordum, meğer bizim Defne Kapadokya’da kaybolduğunda onu bulup kurtaran Rehber

Kanat'mış, ya hu! Avukat Kumru da Defne'ye iftira atarak açılan o manasız davadan onu kurtaran avukatlardanmış. Neyse sen zaten onları bizzat tanıyorsun Kayseri'den. Boşuna konuşmaya başladın yine ey Ümit, ey!"

Bu sırada başını 'evet' anlamına sallayan Semahat, hiç sakinleşmiş görünmüyor, aksine bilmem kaçınıcı çayını ateş suyu içermiş gibi yana yana yudumluyordu. Ümit Kaman'ın tıpkı yıllar önce Kadıköy'deki sahaf dükkânına sohbete uğradığında yaptığı gibi, konuşmasının ortasında birden durup yüksek sesle kendi kendisini azarlama huyuna da gülmüyordu artık.

"Defne kaybolmadan birkaç gün önce, sığınmacı çocuklara ders verdiği için kendisini tehdit eden kişilerin gönderdiği mesajları, onları yolladıkları cihazları tespit etmesi için Amerika'da okuyan bizim Karaca'ya iletiyormuş. Sanırım Ali ile Nar Çocuk'u korumak amacıyla bu iletişimi onlardan habersiz kurmuş. Yani Ali dâhil hiç kimse Defne ile Karaca'nın bu konuda yazıştığını bilmiyormuş."

Bu sırada yeniden otelin terasına dönen Umay Nine, onların konuşmasını duymuştu.

"Bunu bir tek Ateş Kitabı'na yazmış Ayçöreğim," dedi

"İyi ama benim okuduğum sayfada böyle bir şey yoktu?" diye şaşırان Havinyaz, Umay Nine'nin ona sadece Ateş Manifestosu'nu okuttuğunu o zaman anladı. Onların ne konuştuğunu anlayamayan Ümit Kaman devam etti:

"Biliyorsunuz, bizim Karaca –affedersiniz– tam bir fırlamadır. Onun 17 yaşındayken Çorum Müzesi'ni *hack*'lediğini dün gibi hatırlarım. Başına açtığı belâdan çok zor kurtarmıştık keratayı, değil mi Akın Ağbi?" derken, başını sallayarak kendisini dinleyen Defne Kaman'ın babasına baktı. "Kim derdi ki, bizim devamlı homurdanan o isyankâr Karaca şimdi tövbeli bir *hacker* ve fizik öğrencisi

olacak diye? Neyse, işte Karaca telefon ve bilgisayar IP'lerinden, Defne'yi tehdit edenlerin izini bulmuş.”

“E, neden bize bunları daha önce söylemiyorsun da canımıza okuyorsun Komserim ya?” diye söylendi Semahat.

Onun Defne'yi çok sevdiği için endişesini öfkeyle örttüğünü bilen Ümit Kaman devam etti:

“Fakat Karaca'nın tespit ettiği bilgileri legal kanıt olarak kullanamadığımız için o şerefsizlere karşı şimdilik elimiz kolumuz bağlı. Neyse uzatmayayım; Karaca, bu heriflerin kullandıkları telefonlardan dün Dara'da olduklarını tespit etmiş. Etmiş etmesine ama bunu Defne'ye haber verememiş, çünkü ona ulaşamıyormuş. O zaman öve öve bitiremediği Kayserili Avukat Kumru'ya durumu haber vermiş. Onunla Kayseri'de, Defne'nin davası sırasında tanışmışlar. Kumru da rehber Kanat'a ulaşmış, derken haber dün Ali'yle bana ulaştı. Karaca, bu sabah –tabii Amerika'da geceyken– aynı numaraların Beyazsu'da olduklarını saptadı.”

“Beyazsu, Defne Teyzem'in yangın sırasında kaybolduğu yer işte! Haberlerde dinlemiştim bunu ben!” diye atıldı Ayperi.

“Bak gördün mü Sultanım, bir de gençler radyo dinlemiyor, televizyon seyretmiyor, apolitik falan derler. Bak işte Z kuşağından Ayperi radyo dinliyor!” diye sevindi Ertuğrul Türel.

Umay Nine'ye kavuştuğundan beri 'huysuz ihtiyar'dan 'tonton dede'ye dönüşmüş olan Ertuğrul Amca, elinden kayıp gidecek bir deniz yıldızını özenle tutarmışçasına hayat arkadaşının omzunu okşuyordu.

“Biz radyo dinlemeyiz, televizyon izlemeyiz!” dedi, aksi bir sesle Ayperi. “Biz, kendi istediğimiz zamanda, kendi seçtiğimiz bilgilere internette ulaşırız.”

“İlâhi çocuğum, ne fark eder ki? Cihaz fark etse de dinlediğin radyo işte!” diye güldü Ertuğrul Amca.

“Ay, aynı annem gibi konuştun Ertuğrul Amca, ya!”

Bu sözleri üzerine annesinin Ayperi’ye nasıl bağıracağına şahit olmak üzere hepsi yüzlerini buruşturarak dönüp Aysu’ya baktı ama ondan cıt çıkmadı.

“Bunlar, bir otoritenin şekillendirdiği hayat düzeni yerine, kendi tercih etme hürriyetleriyle gurur duyuyor Tuğrulcuğum. Seçebilen olmak, onlara imtiyazlı nesil olduklarını hissettiriyor. Onun için ikide bir, biz sizin gibi televizyon seyretmeyiz, diye bizi azarlıyorlar. Gençlere karşı anlayışlı olacağız. Hepimiz genç olduk, değil mi Ayperi?” dedi Umay Nine.

“İmtiyazlı nesil, tam olarak nedir Umay Nine?” sordu Ayperi, ninesine özel o en tatlı sesiyle.

“Ayrıcalıklı kuşak,” diye açıkladı Semahat.

“Her ne kadar, tarih her kuşağın kendini öncekilerden daha akıllı ve gelişmiş sanmak gibi bir gençlik kibrine sahip olduğunu yazsa da galiba bu sizin Z Kuşağı, dünyayı bir bütün olarak kavrayabilmek açısından gelmiş geçmiş en şanslı kuşak. Fakaat...”

“Fakat ne Semahat Abla?”

“Fakat iklim krizi açısından da gelmiş geçmiş en şanssız kuşak,” diye ekledi Semahat. Sesi şimdi umarsız çıkmıştı.

O böyle deyince, zaten Defne ve Nar Çocuk’u bulmak konusundaki endişe ve umutsuzluklarını birbirlerinden gizlemek için neredeyse turistik bir Mardin gezisindeymiş gibi davranmakta birbirleriyle yarışan hepsi ya yutkunarak ya da iç çekerek gözlerini birbirinden gizlemeye çalıştı. Derin ve koyu renkli bir sessizlik bu sırada aralarına girip yerleşti. Umutsuzluğu çok uzaktan görüp yaklaşırken tanımakta usta olan Umay Nine, aralarına çöreklenen sessizliği bozdu.

“İnsanları yöneten iki temel güdü vardır. Korku ve umut. İnsanlar zor zamanlarda ya korkuya ya da umuda teslim olur,” dedi.

“Korkmak sağlıklıdır. Sadece aptallar korkmaz. Fakat akıllılar korkarken bile korkunun sebebini aramaktan vazgeçmez, umudun ateşini söndürmezler. Bu fâni-‘Orta Dünya’daki haydutlar, zalimler, despotlar insanları daima korkuyla yönetir. Korkuya teslim olmak yerine yardım alabileceğin insanlara elini uzat, destek ara, bir dayanışma ağı kur. Tıpkı şimdi yaptığımız gibi.”

Karşısındakiler, yaşlı kadının sözlerini sindirmeye çalışırken, o devam etti:

“Akılla birleşen umut, ateşe benzer. Umutsuzluk ve korku insanın aklını yer, bitirir. Asla tek kalma, bir-likte kal.”

Onu büyük bir dikkat ve hayranlıkla dinleyen Ayperi’ye bakarak devam etti:

“Defnem’i, biricik Ayçöreğimi ve onun evladı kabul ettiği Nar Çocuk’u sağ salim bulmak için elbette sonuna kadar çalışacağız. Fakat bu arada içimizde gelecek için umutlar taşıdığımızı da unutmamalıyım. İçimizde daima bir umut bulunur. Yeter ki, ısrarla tohum ekmekten vazgeçmeyelim.”

Sonra karşısında oturup durmadan saatine bakarken, yıllar sonra yeniden başladığı sigarasını sıcak Mezopotamya göklerine savurarak, sakinmiş gibi davranmayı başaran eski Komiser Ümit Kaman’a hitaben konuştu:

“Ben de az önce Ateş Kitabı’nı okurken Defnem’in bazı endişelerini Karaca ile paylaştığına dair satırlar gördüm, Ümit Oğlum. Demek ki, o kötü kişiler Defne ile Nar Çocuk’u dün o Dara denen yerde aramışlar ve bulamayınca bugün Beyazsu’ya gitmişler.”

“Evet Umay Ninem. O şerefsizler önceden Dara’da arama yapıp vazgeçtiler.”

“O halde Ayçöreğimi Kapadokya’da bir mağarada perişan halde bulup kurtaran Rehber Kanat ile onu Kayseri Adalet Evi’ndeki iftira davasından kurtaran Avukat Kumru şimdi bu sebeple

Dara'dalar. Bu umut verici bir haber ancak yetmez. Bugün onların saklandıkları üçüncü gün, yemek ve su ihtiyaçları artmıştır. Unutmayın ki, Nar henüz çok küçük bir çocuk.”

“İşte ben de bunu söylüyorum ya Umay Nine. Yani koskoca Komiser Ümit, niçin buradasın sen Komserim ya?” diye yine öfkeli Semahat.

O böyle deyince yanında oturan Havinyaz, sakinleşmesi için Semahat'ın ellerini tutup sevgiyle okşadı. Havinyaz'a ilk önce çocuksu bir kıskançlıkla sinir olan Semahat, ona hayran olmaya başladığından beri onun ilgisinden açıkça hoşlanıyordu. Genç doktora dönüp desteği için minnetle gülümsedi.

“Ya Hızır, ya Ali aşkına! Tövbe tövbe...” diye söylendi eski Komiser Ümit. “Anlamıyor musun Semahat Abla? O şerefsizlerin kaynakları sağlam görünüyor. Büyük ihtimal bunların bazı, nasıl anlatayım ben sana daha, yani tırnak içinde, bazı bağlantıları olabilir, diyorum. Konuşturma beni şimdi! O yüzden benim eski polis olduğumu biliyor olmalılar. Beni ve Defne'ye yakınlığından ötürü Ali'yi takip ediyorlardır. İşte tam da bu nedenle ben burada sizlerle oturuyorum ve Ali de Beyazsu'ya gitti.”

“Bu şaşırtmaca planı güzel olmuş Ümit Ağbi! Tam çapraz plan olmuş!” diye sevindi Ayperi. Sonra kaşlarını çatı: “Güzel ama bence Semahat Abla da haklı. Çünkü bizim burada böyle rahatmışız gibi oturmamız da dikkat çekiyor olabilir. Yani ben dedektif değilim ama romanlarda, filmlerde falan böyle oluyor en azından. Açıkçası boş yapıyor olabiliriz.”

Kızının argo deyimler kullanmasına bozulan Aysu, bu kez hiç ses çıkartmadı. Buna Ayperi bile şaşırdı.

“Ayrıca,” diye devam etti Ayperi, “ayrıca, kötüler de hiç aptal değil, aksine psikopat zekâsı var onlarda ha! Diyorum ki, burada

oturmak yerine biz de araştırma yapıyormuş gibi hedef şaşırtmaya katkıda bulunabiliriz belki?”

“Bak bak bak! Defne Teyzesi’nin yetiştirdiği de hemen belli oluyor.”

Ümit Kaman böyle söyleyince Semahat hariç hepsi yeniden dönüp başını babasının omuzuna yaslamış, hiç konuşmadan, akıllı telefonundan aralıksız mesaj yazmakla meşgul olan Aysu’ya baktı. Kızının teyzesine benzetilmesine yıllardır öfkelenen Aysu, onu tanıyanlar için gerçeküstü bir sessizlik içindeydi, saatlerdir sadece mesajlaşmakla uğraşıyordu.

Aysu’nun geçirdiği bu büyük değişimin nedenini az önce öğrenen Semahat, onun kız kardeşi Defne ve aileye yeni katılan küçük kızı Nar ile zerre kadar ilgilenmediğini, aslında burada bulunmasının bambaşka bir planın parçası olduğunu artık bildiği için şaşırmıyordu. Semahat’i ilgilendiren, henüz çocuk sayılacak yaştaki Ayperi’nin kötülerle ilgili analizleri oldu. On dört yaşındaki bir çocuğun kötülük ve psikopatlık hakkında konuşabilmesi için ya bunu tanımış ya da bu Z Kuşağı denen gençlerin dünyayı bütün öncekilerden daha geniş bir perspektiften görebildikleri mitinin gerçek olması gerekiyordu. Semahat son yıllarda Umay Nine’nin evinde yaşadığı için bitişikte oturan Ayperi’nin ailesinde sevilen ve değer verilen bir çocuk olduğunu, fiziksel şiddete maruz kalmadığını biliyordu. O halde, sinir-bilimcilerin dediği gibi, insanların son yüzyılda soyut kavramları daha erken yaşta öğrenmeye başladıkları ve zekâlarında artış olduğu bilgisi doğrudu. Bu da Sapiens evriminin hızlandığına dair bir işaret olabilirdi pekâlâ. Evet, internet dünyayı bir ekrana sığdırıp gençlerin önüne sunuyordu ve bunun kazandırdığı geniş açı da zekâyı pekâlâ geliştiriyor olabilirdi.

O bunları düşünürken, bir yetişkine sorar gibi ciddi bir sesle torununa, “Sence ne yapmamız doğru olur Ayperi?” diye sordu Akın Kaman.

Ayperi de zaten hepsi onun aklına güvenerek bekliyorlarmış gibi bir özgüvenle, besbelli önceden hazırlamış olduğu planını açıkladı:

“Bence bazılarımız o bahsettiğiniz Masalcı Kadın’a, bazılarımız da Defne Teyzem’in sevdiği o lokantaya gidelim Dede. Bir de burada teyzemin bana sık sık kütüphanesini çok sevdiğini söylediği yüzyıllık bir manastır varmış, orası da üçüncü bir odak kaydırma noktası olabilir yani...”

“Deyrulzafaran Manastırı. Defne, oranın mimarisine bayılır,” diye, nihayet konuştu Doktor Havinyaz.

“Aklına sağlık akıllı torun çiçeğim. Biz de sizleri burada Tuğrulcuğum ile bekler, merkez masası kurarız,” diye sevindi Umay Nine.

Tam ayağa kalkıp gruplara ayrılıyorlardı ki, Umay Nine sordu:

“Bir dakika! Eğer Doktor Ali, tek başına Dara denen yere gittiye ve o kötüler de oradaysa, sakın başına bir şey gelmesin? Mert, iyilik için çalışan, özel bir çocuktur, onu korumamız gerek evlatlarım!”

“Hiç merak etme sen Umay Ninem!” dedi, eski Komiser Ümit Kaman. “Doktor Ali, Sınır Tanımayan Doktorlar bünyesinde çalışıyormuş. O yiğit doktor ve sağlık emekçileri savaş meydanları gibi çok tehlikeli yerlere can kurtarmaya gittikleri için aralarından birçoğu tercihe bağlı olarak önceden öz savunma teknikleri, dövüş dersleri alıyormuş. Doktor Ali de –bence akıllı bir kardeşimiz olduğu için– o bazılarından biriymiş. Zaten düzenli spor yaptığını vücudundan anlamışsınızdır. Mesleği bırakıp çiftçiliğe başlayarak tarlada çalışmama rağmen benim göbek salmam da acayip yani!”

“Siz ikiniz, bi günde hızlandırılmış şekilde bayağı kanka olmuşsunuz Komser Ağbi,” diye güldü Doktor Havinyaz. O gülünce ortam bir an için yumuşadı, hepsinin gerilmiş sinirleri biraz gevşedi.

“Bazen koşullar, işi özellikle can kurtarmak olan insanları çok hızla dayanışmaya zorluyor Havinyaz Kardeş. Siz doktorlar ve biz polisler iyi biliriz bunu,” diye içini çekti eski polis Ümit Kaman. “Sen merak etme Umay Ninem. Doktor Ali’nin yanında gerekirse kullanacağı ciddi savunma aletleri de var. O yüzden rahatım. Rehber Kanat ile Avukat Kumru’ya gelince, onları burada tanımadıkları için turist sanacaklardır.”

İçi yine de rahat etmeyen Umay Nine kaygılı gözlerle başını salladı. O sırada Semahat’ın telefonu “Yeşilmişik” şarkısıyla çaldı. Arayanın adını görünce şaşırdığını gizlemeyen Semahat, “Hop-pala! Defne’nin kaybolduğu haberi bu kadar çabuk mu yayıldı İstanbul’a? Defne’nin gazeteci arkadaşı Attila arıyor,” diye açıkladı.

“Alo. Merhaba Attila! Sağ ol. İşte, ne olacak? İyiyiz diyelim, iyi olalım... Sende ne var ne yok? Efendim? Umay Ninem de iyi, sağ ol. Defne’ye bir türlü ulaşamıyor musun? Şey... Defne... Nasıl? Ödül mü? Ne ödülü? Gerçekten mi? Ne zaman? Anladım. Attila, ben şimdi pek çekmeyen bir yerdeyim. Seni yarım saat sonra arayacağım. Tamam. Haber veririm Defne’ye. Hoşça kal.”

Merakla kendisine bakanlara alaycı bir sesle açıkladı:

“Türkiye Gazeteciler Birliği, düşünce ve ifade özgürlüğü ödülünü özellikle çevre ve iklim konusundaki bağımsız ve tarafsız haberleri nedeniyle hakkında dava açılmasına rağmen dijital platformda haberciliğe devam eden Defne Kaman’a vermiş! Ödül töreni pazar-tesi akşamı İstanbul’daymış. Ve bugün cuma!”

Derin bir sessizlik oldu.

“O halde bugünün manşeti de belli oldu!” dedi Ayperi: “Yılın gazetecisi Defne Kaman Mardin’de kayıp!”

RIZA VE FERAGAT HAKKINDA BİR ŞEYLER

“Şimdi bana bir söz vermeni istiyorum! Hayatta sırf korktuğun ya da birini üzmemek istemediğin için kendi rızan olmayan hiçbir şeye, asla ‘evet’ demeyeceksin! Anladın mı?”

“Peki.”

“Sana rızan olmadan dokunan, canını yakan olursa, önce buna rızan olmadığını söyleyeceksin. Buna rağmen devam ederse avazın çıktığı kadar bağırıp çığlık atacak, yardım isteyeceksin. Çünkü rızan olmayan bir şeyi bir defa yaparsan bir daha artık kendi hayatını yaşayamayabilirsin.”

Çocuk, ‘evet’ anlamında başını salladı, sonra biraz düşündü ve sordu:

“Rıza ne demek Anane?”

Ağlamaktan gözleri şişmiş kızıl saçlı küçük kız, büyük bir merakla yeşil gözlerini kocaman açmış, burnunu çekerek, tam karşısındaki koltukta oturan, kumral gür saçları iki saç örgüyle omuzlarına uzanan orta yaşlı kadına bakıyordu. Kadın gözlerinden taşan sevgiyi hiç esirgmeden çocuğun önünde çömeldi, onunla göz hizasına gelince sanki içini okuyacakmış

gibi dikkatle gözlerine baktı. Bunu yaparken bir eliyle çocuğun omzunu okşamaya başladı. Ve bir yetişkine anlatır gibi kelimeleri dikkatle seçerek açıkladı:

“Rıza, kişinin severek, isteyerek, akıyla ve kalbiyle bir şeyi kabul etmesidir Defneciğim. Rıza, kişinin yapacağı şeyi uygun bulması, yani isteyerek kabul etmesi, kendi iradesiyle razı olmasıdır. Onay vermektir.”

“Hııı...” dedi çocuk, dalgın dalgın.

“Meselâ ben şimdi senin omzunu okşuyorum ve sen buna rıza gösteriyorsun, değil mi?”

“Evet. Haa, rıza, sevdiğin şeylerdir yani...”

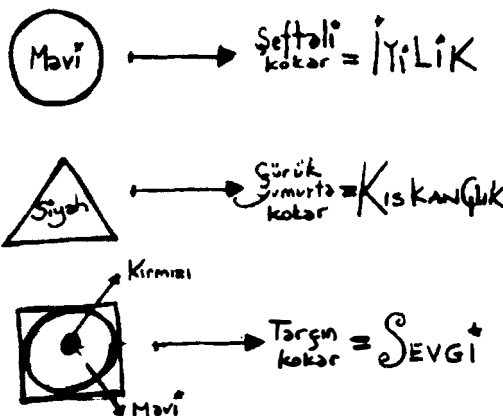
Anneanesi, küçük torununun duyduklarını önce kafasındaki terazide tartıp ölçmesini, sonra şekillere büründürerek anlamaya çalışmasını bekledi. “Akıl Terazisi Oyunu” Umay Nine’ye kendi ninesi Aybilge Huban Hatun’un öğrettiği bir soyutlama işlemiydi. Soyut kavramlara çok meraklı olan küçük torununun sık sık sorduğu büyük sorulardan bunaldığında, tıpkı kendi annesi gibi o da bu oyuna başvuruyordu. Oyunun ana kuralı, herkesin kafasında bir terazi olduğu ve yaşadıklarını bu terazide ölçme yeteneğiyle doğduğu varsayımıydı. Bu terazide her soyut kavramın şekli, rengi, kokusu vardı. Böylece çocuğun kendi hayal gücüyle somutlaşan kavramlar karmaşıklığını kaybediyor, kullanışlı olabiliyordu. Umay Bayülgen’in anne tarafından ailesindeki çocuklar bu oyunu kuşaklar boyu sevmişti, kızı Ayten ve büyük torunu Aysu hariç.

Soyut kavramları anlayamayacak kadar küçük çocuklar, hatta bu konuda sorun yaşayan yetişkinlerin bile rahatlıkla katılabileceği “Akıl Terazisi Oyunu” insanın hissedebildiği her duygu veya kavrama bir şekil, koku, renk vermesiyle başlıyordu. Bu, tamamen çocuğun hayal gücünün genişliğine bağlı, şekil-renk ve koku dışında kuralsız ve bu yüzden çok eğlenceli,

aynı zamanda soyutlamayı geliştirici bir süreçti. Çocuğa bu aşamada bu konuda yetkin bir yetişkinin destek vermesi oyunun sürdürülebilir olması için önemliydi. Bu oyun, daha sonraki yıllarda öğreneceği ve onun annesiz ve babasız hassas çocuk ruhunu yine kötülerden koruyacak BMK (Bilgini Mutluluk İçin Kullan) oyunu gibi yararlı bir zihin cımnastığıydı.³²

Küçük Defne için örneğin “iyilik” yuvarlak, daire biçimindeydi ve küçük kızın çok sevdiği sıfır gibi, hem vardı hem de görünmezdi. İyilik de tıpkı yokluğunda bütün öbür sayıların anlamsızlaşıp yok olduğu sıfır sayısı gibiydi. Defne, sayıların olmadığı bir dünyada diğer her şeyin birbirine karışacağına ve insanların o karmaşada yaşayamayacaklarına inanıyordu.

Çocuk, iyiliğe çok sevdiği daire şeklini, mavi rengi ve şeftali kokusunu uygun bulmuştu. Kıskançlıksa üçgendi, siyahtı ve çürük yumurta kokuyordu. Sevgi, biraz iyiliğe benziyordu, kare şeklinde bir kutunun içindeki sıfır gibiydi, ortasında da göze benzeyen kırmızı kocaman bir nokta vardı. Sevgi kırmızı-maviydi ve tarçın kokuyordu.

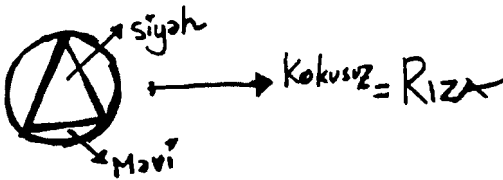
32 BMK, *SU* romanında geçmektedir. (y.n.)

“Çok zormuş ama... Galiba ben bu ‘rıza’nın şeklini bulamayacağım Anane,” dedi, çocuk yüzünü buruşturarak.

Onun en azından artık ağlamayı kesip yeni bir şey öğrenmek peşine düştüğünü gören anneannesi sevindi.

“Haklısın, rıza biraz karışıktır çünkü rızanın içinde hem iyilik var hem de kötülük. İyiyse kabul ediyorsun, kötüyse reddediyorsun. Sana bağlı yani.”

“Hımm... O zaman rıza, yuvarlak içinde bir üçgen olabilir mi? Rengi mavi, içindeki üçgen de siyah. Kokusu yok, alamıyorum kokusunu Anane. Sence böyle olabilir mi?”

“Neden olmasın Ayçöreğim? Eğer aklındaki teraziye koyunca oluyorsa elbette mümkün. Şimdi gelelim öğretmeninin sana okul piyasinde verdiği o role.”

“Evet Anane, ona gelelim, çünkü ben o rolü istemiyorum! Ama rıza bunun neresinde anlayamıyorum işte!”

“Bak Defneciğim, bazen canımız oyun oynamak istemez ama yakın arkadaşımız çok istiyor diye, onun hatırı, yani onu sevdiğimiz için oynarız, değil mi Ayçöreğim?”

“Evet Anane, ben meselâ, Timur’un sevdiği oyuncak tüfekte savaşıma oyunu var ya? İşte ben onu hiç sevmiyorum ama Timur’u sevdiğim için bazen oynuyorum. O da benim, bahçede toprağa yatıp karınca yuvası seyretme ve karıncalara isim koyma oyunumu sevmiyor ama beni sevdiği için oynuyor.”

“Çok güzel bir örnek verdin Defneciğim. İşte sen oyuncak tüfekte sadece arkadaşını üzmemek için oynadığında ona evet demiş, yani onay vermiş, rıza göstermiş oluyorsun. Eğer Timur senden gerçek tüfekte bir canlıya ateş etmeni isteseydi onu kırmamak için bunu yapmazdın. Yani rıza göstermezdin. Değil mi?”

“Asla!”

“Tamam işte, kişinin sevdikleri için bazen çok da sevmediği şeyleri yapmasına rıza göstermek diyebiliriz. Fakat bu şeyler bizim veya başkasının canını yakıyorsa bunu asla ama asla kabul etmemeliyiz. Yani rıza göstermemeliyiz. Çünkü can yakmak en büyük kötülüktür, günahtır. Eğer kötülüğe rıza gösterirsek artık o kötü kişinin gölgesi oluruz. Kendimizi kaybederiz. Anladın mı şimdi?”

“Eh işte, ben de onu diyorum Umay Nine!” diye yeniden ağlamaya başladı çocuk. “Öğretmenim benim yıl sonu piyesinde avcı olmamı istiyor. Ben nasıl hayvanları öldüren bir avcı olurum Ananee!”

“Dur evlâdım, ağlama bakayım. Böyle ağlarsan hiçbir sıkıntını çözemezsin. Çünkü insan ağlarken aklındaki terazi ıslanır ve bozulur. Bak işte seninki bu sebepten çalışmıyor şimdi. Görüyorum ben onu.”

Ağlamayı kesip gözlerini önlüğünün koluyla silen çocuk, burnunu çekti, kaşlarını çatıp anneannesini dikkatle süzerken düşünmeye başladı. Kuşlar, ağaçlar, otlar ve kedilerle konuşan, birbirine çok benzeyen otların adlarını ve hangi hastalıklara iyi geldiğini bilen, ‘ilim şifahanesi’ dediği eczanesinin tavana kadar yükselen raflarındaki bütün ilaçları, hiçbiri üzerlerinde yazdığı gibi okunmayan zor adlarıyla hatırlayabilen Umay Ninesi, elbette kafasının içindeki teraziye de görebilirdi. Herhâlde yani!

“Ağlamamı durduramıyorum ama Anane!” diye hıçkırdı.

“Ama ağlarken akıl terazin çalışmıyor işte. Aklına söyle, kessin ağlamayı. Beni dinlemez o. İnsanın akli sadece kendisini dinler çünkü. Bak dene, aklın hemencecik durduracak ağlamasını.”

Küçük kız, bir yandan kendi iradesinin gücünü keşfederken bir yandan da annesiyle ablasının insanların kafasında tıpkı marketteki gibi bir terazinin varlığına inandığı için kendisiyle alay ettiklerini düşünmeden edemiyordu. Eğer gerçekten anlamakta zorluk çektiği şeyleri tartan ve ölçen bir akıl terazisi varsa elbette onu görebilecek kişilerin başında anneannesi gelirdi. İnsanlarla alay eden, kuşları kaka yapıyor, kedileri pencere tellerini tırmalıyor, kurtları ağaçlardaki şeftalileri yiyor diye sevmeyen annesi ve ablası, belki de kendi akıllarında bir terazi olmadığı için böyle acımasız olmuşlardı?

Küçük Defne, kafası karıştığında hep yaptığı gibi yine bilgisine, şefkatine ve aklına inandığı anneannesine inanmayı seçti.

“Bak şimdi, beni dikkatle dinle Ayçöğüm!”

“Peki Anane.”

“Eğer senin oynayacağın avcı rolü, sonunda savunmasız hayvanları spor olsun diye öldüren zalim biriye, bu role rıza göstermemekte haklısın. Ama eğer avcı, yaptıklarının haksızlık olduğunu anlayıp pişman oluyor ve piyesin sonunda çocuklara avcılıktan vazgeçtiğini anlatıyorsa, o rol zaten senin olmalı Defneciğim.”

“Hımm... Evet,” diye mırıldandı çocuk, dalgın dalgın. Sonra âniden bir şey anımsamış gibi gözleri parladı ve sevinçle haykırdı: “Tabii ya! Doğru söylüyorsun. Evet, haklısın Anane! Ben bunu neden düşünemedim ki? Teşekkür ederim, alkışlar sana Anane!” derken kalkıp ona sarıldı.

İki ay sonra karne haftasında Korkut Dedesi ve Umay Nine-si, küçük torunlarının rol aldığı o piyesi izlemeye okula gittiler. Annesi Ayten başı ağrıdığı, ablası Aysu da küçük sınıfların oyununu önemsemediği için Defne'yi yine yalnız bırakmıştı. Babasıysa o yıl evi terk etmişti.

Okulun yıl sonu piyesinin başrolünde bir kral ve kraliçe vardı. Defne'nin oynadığı avcı, küçük bir roldü. Fakat piyesin sonlarına doğru Defne birden sahneye fırlayarak tahtadan tüfeğini yere atıp avcılığın kötülükleri ve hayvanların da canı olduğu üzerine ateşli bir konuşma yapınca en büyük alkışı o almış, aslında başrolü 'çalmış'tı. Veliler, oyunun sonunda da prens ve kraliçeden çok bu vicdanlı küçük avcıyı alkışlamış, onu 'Bravo!' diye kutlamışlardı. Defne, yüzünde muzaffer bir gülücükle anneanne ve dedesine mahalledeki devlet okulunun tiyatro salonunun sahnesinden el sallıyor ama bir yandan da veliler arasında annesi, ablası ve babasını umutsuzca arıyordu. Defne Kaman onları hayatı boyunca hep arayacaktı.

Ancak ertesi gün okul resmen tatile girmesine rağmen okula çağrılan annesi öfke içinde eve dönünce, Defne'nin piyesteki rolüne sadık kalmadığı, avcının pişmanlık tiradını kendisinin yazdığı ortaya çıkmıştı. Buna kahkahalarla gülen dedesi, yüzyıllar öncesinde, avcılıkla geçinen toplumlarda bile sadece ihtiyacı kadar hayvan avlayan avcılara rağmen, avcılığın günümüzde spor olarak çocuklara öğretilmesini eleştirmiş ve küçük torunun cesareti için kutlamıştı. Buna karşılık küçük kız, biraz da gururlu bir sesle, "Avcının kötü olarak kalmasına rıza vermedim Dedeciğim," dedi.

"Bak sen şuna, şimdiden 'rıza' ne demek falan öğrenmiş kerata! Yahu, ben bu Defne'ye bakınca senin çocukluğunu görmüş gibi keyifleniyorum Umaycığım!" diye sevinen Korkut

Bayülgen, yine o, karnından bir aslan kükremesine benzeyen sesle çıkıp göklere yükselen ve duyan herkesi gülümseten meşhur kahkahasını atmıştı. Defne Kaman'ın dedesi, o yıllarda henüz orta yaşlı, sevilen, sayılan İstanbul'un tanınmış cerrahlarından Korkut Bayülgen.

Küçük kızının oyununu izlemeye bile gitmeyen annesi Ayten, kendi babasından çekindiği için olayı büyütmeye korkmuş ama daha önceki yıllarda bütün piyeslerde daima kraliçe veya ona eşit başrollerde oynayan ablası Aysu, kardeşine artık bir küfür gibi kullandığı 'uyumsuz' etiketini yapıştırmıştı.

Öğretmenin en zoruna gidense öğrencisi Defne'nin sözleri olmuştu:

"Kafamdaki terazide tartınca, artık avcılık yapmanın spor olmadığına karar verdim. Bu yüzden onun kötülük yapmasına rıza göstermedim. Siz de doğru bulmadığınız şeylere sakın rıza göstermeyin Öğretmenim. Size istemediğiniz kişilerin dokunmasına rıza göstermeyin, çığlık atın."

Tanıştığından beri 'değişik', 'farklı' bulduğu öğrencisi Defne'yi 'düzeltme'ye çalışan öğretmeni bu kez çok öfkelenmişti. Aynı okulda örnek bir öğrenci olan Aysu'nun nasıl olup da böyle hiç normal olmayan, uyumsuz, hadsiz ve bu yüzden sorunlu bir kardeşi olduğuna bir türlü inanamıyordu. O sırada otuz beş yaşlarında olan öğretmen, küçük Defne'ye hal ve davranış notu olarak sınıftaki en düşük ve tek 'orta' notu verdiği için çocuğu 'norm'alleştireceğini düşünerek sevinmişti.

Hayvanları spor olsun diye öldüren kötü avcıya bunun için rıza vermeyip okul piyesini kendi başına değiştirmeye cesaret eden o küçük kız, o günden otuz yıl kadar sonra, kumral gür saçları artık incelmış ve beyazlaşmış ama hâlâ iki örgülü anne-annesiyle Kayseri uçağındaydı.

“Hatırlıyor musun Umay Nine, bana ‘rıza göstermenin’ ne olduğunu anlattığın o bahar akşamını?”

Hayatının son yirmi yılını adadığı kadın, hayvan, tabiat hakları ve çevre-iklim araştırmalarıyla artık tanınmış bir gazeteci olan Defne Kaman, enerji kaynakları konusunda yazdığı bir yazı nedeniyle hakkında açılan soruşturma için Kayseri’ye gidiyordu. Bu çok kederli seyahatte ona anneannesi Umay Bayülgen ve artık geniş ailesinin üyeleri saydığı Kadıköylü Sahaf Semahat, eski *hacker* Çorumlu Karaca ve dünya vatandaşı Antikacı Ertuğrul Türel de eşlik ediyordu. Defne Kaman, Kayseri seyahati boyunca onu tanıyanları ilk kez şaşırtacak kadar kederli ve umutsuz görünmüştü.

“Hatırlamaz mıyım Ayçöreğim?” dedi Umay Nine, kaygılı bir sesle. “Akıl terazinde ölçüp, biçip sonunda piyesteki avcının rolüne rıza göstermemeyi seçmiştin. Biliyor musun, acaba o fikri dolaylı olarak ben mi sana verdim, yoksa sen kendin mi bunu kurdun, kurguladın, diye çok düşündüm. Bu soru benim içimde hep bir ukde olarak kalmıştır. Dert!”

“Olur mu hiç Nineciim? Hem, her çocuk farklıdır, demez misin sen? Senin o gün bana ‘rıza’ kavramını anlatırken söylediklerinden başka bir çocuk başka bir ders çıkartabilirdi pekâlâ. Yine sen: Her çocuk bu gezegene kendi karakteriyle gelir, ancak onun üstüne bir şeyler inşa edilebilir veya edilemez, demez misin?”

“Haklısın Ayçöreğim. Kişi, ister çocuğu, torunu, ister yeğeni ya da evlat edindiği bir yavruyu büyütürken ne kadar dikkatli olursa olsun, muhakkak eksiklikleri vardır işte...”

“Kendine haksızlık etme Anane! Ben babası evi terk etmiş, annesi tarafından sevilmemiş bir çocuktum. Eğer sen ve dedem olmasaydınız, bırak yaşama sevincini, belki hayatta bile kalamazdım. Öğrettikleriniz kadar, bana güvendiğiniz ve değer

verdiğiniz için, bak şimdi bir ‘beş para etmez’in attığı iftira davasına bile dimdik gidecek cesareti buluyorum kendimde. Ve sen o sahici, şefkatli sevginle hâlâ yanımdasın Ninem,” diye uzanıp yaşlı kadının incecik ellerini okşarken, yorgun gülümse-di Defne Kaman.

“Biliyor musun Anane, birkaç gündür tıpkı çocukken ‘rı-za’nın takldığı gibi bir şey takılıyor kafama. Çok takılıyor hem de...”

“Öyle mi?” diye şaşırdı yaşlı kadın. “Hayırdır inşallah! Ney-miş o acaba? Deyiver bakayım?”

“Bu biraz ‘rıza’ya benziyor. Sanki onun zıttı ama tam da değil.”

“Hımm... Tam da bugünlerde böyle bir şeyin aklına takıl-ması önemli tabii... Haydi çatlatma beni de söyle kuzum.”

“Feragat.”

“Feragat mı?” diye şaşırdı Umay Nine.

“Dur, hemen tasalanma Umay Ninem! Ben, vazgeçmek, bırakmak, çekilmek, el çekmek, ne bileyim hani derler ya, da-vadan dönmek anlamında demiyorum.”

Onları, torun-nine tatlı tatlı konuşuyor sanan diğer üçü ken-di dünyalarına dalmış; arka koltuktaki Karaca cep telefonuyla uçuş modunda oyun oynuyor, Semahat Kayseri ve Selçuklular hakkında bir kitap okuyor, yanlarındaki Ertuğrul Amca da şe-kerleme yapıyordu. Oysa yaşlı kadının sesi kaygılıydı:

“Benim bildiğim feragatin günlük kullanımı dışında daha derin felsefi manası vardır ama bunun için sen daha gençsin Defnem!” derken az önce kabin görevlisinin ikram ettiği sudan bir yudum içti.

“Feragat, kişinin daha önce zevk aldığı veya onayladığı bir şeyi hâlâ severken kendi özgür iradesiyle reddedebilmesidir.

Bu bakımdan feragat, insan nefsinin, arzu ve ihtiraslarını terbiye edebilmenin en zor sınavı yani. Demem o ki, bilebildiğim kadarıyla birçok inançta feragat, göksel aydınlanmaya ulaşmak için maddi rahatlık arayışından vazgeçildiğini gösteriyor. Bizim Tasavvuf'ta, Sufizm'de dervişlik için şarttır meselâ.”

Onu sessizce dinleyen Defne Kaman hiçbir tepki vermedi.

“Bak Ayçöreğim, biliyorum şu anda büyük sıkıntılar içinde-sin. Memleketimiz ve dünyamız hayrına, tabiatın ve içinde yaşayan tüm canların sesi olmak için yaptığın çalışmalara kara çalan kötü kişiler seni çok üzdü. Fakat artık büyüdün, insanlık tarihinin kendi şahsi çıkar ve hınçları uğruna meyveli ağaçlara taş atmak için kullanılan zavallı insancıklarla dolu olduğunu öğrendin. İnsanlık, bu kişiler yüzünden fitnessiz, savaşırsız, zulümsüz bir çağ yaşamadı. Ve şimdi büyük hızla artan tabiat talanından anlaşılan o ki, tabiatı savunan namuslu gazetecilere yapılan haksızlıklar artarak devam edecektir. Fakat...” derken sesi titredi yaşlı kadının. Önce yutkundu. Biraz dinlendikten sonra kararlı ve şefkatli bir sesle devam etti: “Buna rağmen, bence şimdi senin için henüz feragat zamanı değil Defne Kaman.”

“Ben...” dedi, Defne Kaman, “Ben feragat derken, bağlanmaktan, yapışıp kalmaktan, bağımlı olmaktan vazgeçmek anlamını düşünüyorum Anane. Yani maddi olan her şeyden vazgeçip bir dervişin Çile Odası'na çekilmekteki feragat değil benim niyetim.”

“Neymiş senin niyetin peki?”

“Bağlanmamak derken, sorumsuzluk, bencillik, serserilik değil, aksine bir şeye veya bir kimseye kendimi baskılayacak kadar kuvvetli biçimde bağımlı olmanın yarattığı zincirleri kırmak özgürlüğünden bahsediyorum.”

“Demek öyle...”

“Örneke, benim gazetecilikle ilişkim bir meslekten öte bir şey! Yani ben sanki kendimi mesleğime zincirlemişim Umay Nine. Handiyse hayatta başka bir iş yapamazmışım kadar bir bağımlılık olmuş bu bende! Oysa tabiatın tüm canlılarıyla haklarını savunmak için farklı yollar var, değil mi?”

“Orası öyle tabii,” diye dalgın dalgın yanıt verdi Umay Nine.

“Bak şöyle yazıyor,” diyerek kucağındaki mini tableti açtı, oraya indirmiş olduğu kitaptan okumaya başladı Defne:

“Bir nesne veya kişiye bağımlı hale gelirsek şöyle deriz: Eğer onu kaybedersem veya her zaman sahip olamazsam perişan olurum, biterim, yaşayamam. Fakat bir şeyi bağlanmadan sevebilirsek şöyle deriz: eğer –meselâ– sevdiğim yiyeceğe sahip olursam çok iyi. Eğer olamazsam, bu da tamam, başka şeylerle de beslenir, yaşarım. Böylece o artık dünyanın sonu olmaktan çıkmıştır. İşte bağımlı olma ve bir şekilde yapışıp kalma böylece biter... Beni dinliyor musun Anane? Sıkıldın mı?”

“Yok, devam et sen. Ben dinliyorum seni.”

“Yani Anane, feragat etmek, kendimizi birisi veya bir şeye yapışıp kalmaktan ve ona karşı şiddetli bir arzu duymaktan kurtarmak demekse, ben bunu yapabilmeyi, artık beni terk etmeyecek bir eş, koca, sevgili, arkadaş, anne, baba ve abla beklemek işkencesinden kurtulmak istiyorum. Artık yeter!”

“Besbelli sen bunları epeydir düşünürmüşsün Defnem,” diye mırıldandı yaşlı kadın.

“Hatırlıyor musun Anane, sen bana küçükken, ‘Gazetecilik, haberci meleğin insana yansıyan yüzüdür,’ derdin. Gazeteci olduktan sonra da ‘Doğru haber yapan, kendi çıkarını değil gerçeği takip eden gazeteciler, halkına ateşi getiren Promete kahramanının insanda belirmiş suretidir,’ demiştin.”

“Evet, öyle derim Defnem.”

“Peki sonunda ne oldu? Sen şahitsin, bak yıllardır hem vatanın hem de dünyanın toprağı, ormanı, suyu, havası sadece birkaç zenginin çıkarı için yok ediliyor. Ben ve benim gibi bir avuç gazeteci, açgözlülük yüzünden meydana gelen iklim değişikliği bizleri yok edecek diye canımızı dişimize takıp haber yapıyoruz. Sonra yalnızca canların değerini savunan bir yazım nedeniyle ‘vatan haini’ diye beni koralıyorlar!”

“Biliyorum kuzum, biliyorum. Hiç âdil değil bunlar.”

“Dünyayı en fazla kirleten, doğal kaynakları en fazla tüketen, en zengin ve en demokrat ülkeler ve onların siyasetçileri de hiç utanmıyor!”

“Ah Defneciğim ah!”

“Şu halime bak Anane, şu anda yol parasını da cebimden vererek, kendimi suçlu olmadığım sözde bir suçtan savunmak için resmen mahkemeye gidiyorum! Üstelik sizleri de sürüklüyorum yanımda. İşte bir süredir düşündüm de, benim bu yoldan feragat edip aynı amaçlarla ama farklı yollardan yürüme kararı almam gerekiyor Umay Nine.”

O sırada kabin görevlisi Kayseri’ye iniş için alçalmaya başladıklarını, masalarını kapatıp kemerlerini bağlamaları anons etti. Torununun sözlerini ‘ağındaki terazi’de tarttığı anlaşılan yaşlı kadın bir süre sessiz kaldı. Uçaktan inmeden önce ona doğru eğilip kulağına iki dize fısıldadı:

“Mal sahibi, mülk sahibi,

Hani bunun ilk sahibi?

Mal da yalan, mülk de yalan,

Var biraz da sen oyalan!”

“Yunus Emre, değil mi?” diye gülümsedi Defne Kaman.

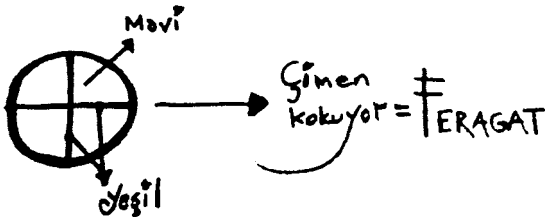
“Aa, siz deminden beri Yunus şiirleri mi konuşuyordunuz öyle fısır fısır? Kıskandım ama...” dedi Semahat, uçaktan inerlerken.

“Feragat edebilmek, yüzlerce yıldır yüzlerce bilgeyi meşgul etmiştir. Peki, ‘feragat’ mefhumunun şeklini, rengini ve kokusunu akıl terazinde bulabildin mi Defnem?” diye sordu yaşlı kadın Kayseri’ye ayak bastıklarında.

“Hayır Anane. Feragata uygun iki boyutlu bir şekil, renk ve koku bulamadım.”

“Evet kişi, varlığını özgürleştirmek için sevgi zincirleriyle bile olsa kendini esir ettiği bağımlılıklardan feragat edebilmelidir. Doğru, çok doğru. Ancak kişi, varlığının gıdası olan neşeyi besleyen oyun ve mizahtan son nefesine kadar asla vazgeçmemelidir canım!” diye söylendi. “Söz ver bana, şartlar ne olursa olsun, hayatta olduğun sürece sakın neşeden, oyundan ve umuttan vazgeçmeyeceksin Defnem!”

O ikisinin Kayseri’ye gittikleri gün rıza ve feragat hakkında konuştuklarını onlardan başka bilen olmadı. Ta ki, Umay Nine, bu konuşmadan bir buçuk yıl kadar sonra, Mardin’de Defne Kaman’ın Cebbo Amca’ya emanet ettiği Ateş Kitabı’nın son sayfasını açana dek bundan kimseye bahsetmedi. Ta ki, Ateş Kitabı’nın son sayfasında Defne Kaman’ın eliyle çizdiği mavi bir daireyi ortasından iki yeşil çizgiyle tıpkı enlem ve boylam gibi böldüğü o şekli görene dek. Bir dairenin ortadan eşit olarak dörde bölündüğü bu basit çizimin yanında: ‘Feragat: yoğun çayır çimen kokulu, biraz genzi yakıyor,’ yazısını okuyan yaşlı kadın derin bir nefes alıp şükretti.

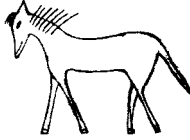

İşte Defne Kaman'la Nar Çocuk'u, eğer kaçırmadıysa, peşlerine düştükleri varsayılan tehlikeli kişilerden kurtarmak için aralarında işbirliği yaparak Mardin'in farklı semt ve ilçelerine dağılmak üzere oldukları o sıcak cuma sabahında, yaşlı kadının göğsüne bastırıldığı Ateş Kitabı'yla otele dönüp kendisini merakla bekleyen ailesi ve dostlarını korkutan sözleri, aslında Defne'nin yeniden mücadele için ayağa kalkmış olduğunu az önce öğrenmesinin sevincini yansıtıyordu. Ama onlar Defne'nin Ateş Kitabı'na yazdıklarını ve feragat konusunu bilmediklerinden, korkmuş ve şaşırmışlardı.

"Bu sabah Ateş Kitabı'nda okuduklarımdan anladım ki, Defnem artık kendi başının çaresine bakacak kadar güçlü ve olgun bir insan olmayı başarmıştır. Yani artık onun bana ihtiyacı kalmamış, benim görevim bitmiştir. Bu sebepten sonucu ne olursa olsun, ilk kez onun kayboluşu artık beni korkutmamaktadır," diyerek mutlu mutlu gülümsedi Umay Nine.

O korkmuyordu ama hepsini korkutmuştu.

İNSANIN EN BÜYÜK OLDUĞU ÂN

Mardin’de yaşamaya ve çalışmaya başladıktan sonra İstanbul’daki anneannesi ve dostlarıyla haftada birkaç kez görüntülü telefon konuşması yapan Defne Kaman, onlara yeni hayatı ve duygularından çok, orada edindiği arkadaşlarını, onu çok etkileyen şehrin tarihini, yemeklerini anlatıyordu. Son aylarda Youtube üzerinden yaptığı çevre ve iklim haber programı sayesinde torunuyla sanal olarak sık sık hasret gideren Umay Nine, o kendini evine, İstanbul’a dönmeye hazır hissedene dek böyle uzaktan idare edeceğini düşünüyordu. Torunu Mardin’de kaybolmadan önce son kez konuştukları aklının ucundan bile geçmeyen yaşlı kadın, onun güvende olmadığını sezince huzursuz olmuştu. O son telefon konuşmalarında anneannesinin yanında Ertuğrul Amca, Ayperi veya Semahat’in olmadığını anlayan Defne, ona çalıştığı anaokuluyla ilgili sorunları açmıştı. Ancak anneannesini hazırlamak için önce çocukluğundaki bir anıyı canlandırmakla konuşmaya başlamıştı:

“Sen hep bunu yapardın Anane,” demişti.

“İyi bir şey miydi bari?”

“Ah, sen bir çocuğun iyiliğine olmayacak bir şey yapar mısın Ninem? Hem de benim kendimi dünyanın en yalnız ve en istenmeyen çocuğu hissettiğim zamanlarda bunu yapardın. Beğenilecek hiçbir özelliğim olmadığı için sevilmediğimi sandığım her keresinde hep yapardın.”

“Ne yapardım acaba? Söyle de çatlatma beni Ayçöreğim!” diye merakla sordu yaşlı kadın elindeki akıllı telefonun geniş ekranında kendisiyle görüntülü konuşan kızıl saçlı, çilli, yeşil gözlü genç kadına gülümseyerek.

“Hani babamın evi terk ettiği yıllarda, annem beni eskisinden daha sık azarladığı, Aysu’nun daha fazla alay ettiği zamanlarda dudaklarım sarktığında ya da öğretmenim ‘Uyumsuz seni!’ diye sınıfın ortasında aşağıladığı için omuzlarım düşmüş olarak eve döndüğümde, sen hep aynı şeyi yapardın Anane.”

“Bak eğer görüntülü telefonda konuşmak yerine şimdi yanımda olsaydın, inan olsun omzuna bir çimdik atardım Defne! Çatlatma insanı canım! Aradan kaç yıl geçmiş, ne yaptığımı nasıl hatırlayayım ben Ayçöreğim?”

“Ah Ninem ah! Sen, omuzlarımın ve dudaklarımın sarktığını daha beni uzaktan görür görmez anlardın ve öyle zamanlarda benimle göz hizasına gelmek için önümde diz çökerdin Umay Nine.”

“Elbette öyle yapacaktım. Gözlerinin içine bakılmadan büyütülen çocuklar, büyüdüklerinde isterse kral, sultan olsun, kendilerini ölene kadar değersiz hissederler,” diye açıkladı Umay Nine. “Kendini değersiz hisseden kişi, değerli olabilmek için maalesef her şeyi yapabilir. Hele bunlar bir gün güç sahibi olurlarsa değerli olduklarını göstermek için o gücü eziyet etmek için bile kullanabilirler. Ne kadar zengin ve güçlü olurlarsa o derece zalimleşebilirler. Kimisi kendini en çok sevene, kimisi ailesine, kimisi de milletine eziyet eder. Meselâ sevdiğini bırakıp,

dünyanın en yüksek dağına çıkıp orada kendilerine bir değer arayanlar vardır.”

“Dağhan, beni bırakıp Tibet’e bu yüzden mi gitti Anane?”

“Bunu ben değil, senin eski kocan Dağhan’ın anne ve babası daha iyi bilir Defnem. Ancak bir çocuğa değerli olduğunu anlatmanın çeşitli yollarından biri onu dinlemek ve onunla konuşmaktır. Konuşurken çocuğun gözlerine bakmak, ona bunu hissettirmek çok önemlidir ve bunun için de onun önünde eğilmek şarttır.”

“Hah işte bunu söylüyorum ben de! O sırada bunu neden yaptığını anlamazdım ama senin önümde diz çökmen, yangın yerine dönmüş çocuk kalbimi soğutur, iyi gelirdi. O zaman ferahlar, nefesim açılır, boğulmaktan kurtulurdum.”

“Ah, sen üzüldüğünde nefesini tuttuğunun bile farkına varmaz, oksijensizlikten kıpkırmızı olur, beni çok korkuturdun Defnem!”

“Ama sen daha önümde diz çöküp benimle göz hizasına gelince iyileşir, sevildiğimi ve beni olduğum halimle değerli bulan bir nimen ve dedem olduğunu anımsardım.”

“Sen farklı bir çocuktun Defnem. Bebekliğinden beri hep farklıydın. ‘Orta Dünya’ kurallarına göre davranmaz, kendi kurallarınla yaşardın. Fakat kendi kurallarınla kimseye kötülük, kabalık etmezdin. Seni kurallara uyamıyor diye dışlayanlar, insanın farklı zekâ türleri olduğundan bihaberdiler. Sen zeki ve çok meraklıydın.”

“Normlara uymuyorum diye normal olmadığımı düşünenlere şimdi üzülüyorum ama çocukken inciniyor insan...”

“Öyle tabii. Meselâ sen büyükler sana ‘aferin’ desin diye sevmediğin, doğru bulmadığın şeyleri yapmazdın. Ve artık biliyorsun ki, farklı çocukların dünyayı güzelleştireceğini göremeyen körler arasında yaşamak, görebilenlerin en büyük talihsizliğidir.”

“İyi de bazen sen bile o göremeyenlerin mutlu körlüğünü arzulamıyor musun Anane? Yorulmuyor, bıkmıyor musun körlerin ve sağırların arasında yaşadığın yalnızlıktan?”

“Bıkmak mı? Sadece bir defa geldiğimiz bu güzel yeryüzünde işittiğini duyabilmek ve baktığını görebilmek tabiatın en büyük mucizesidir torunum. Böyle olmasaydık, şu muhteşem gezegende neler neler kaçıracaktık, bir düşünsene.”

“Ama ben senin kadar güçlü değilim Anane. Ah, bazen ben de görmeden bakmanın, işitmeden duymanın vasat rahatlığına özeniyorum! Bazen çok ama çok yoruluyorum devamlı bir şeyleri izah etmekten Anane...”

“Olur mu Ayçöreğim? Dinlediğin bir türkünün, şarkının sözlerini hangi ozan ne duygularla yazmış, okuduğun romanın yazarı neden yıllarca gözünün nurunu o kitaba dökmüş, yediğin yemeğin sebzesini, yağını o mübarek çiftçiler ne emekle yetiştirmiş, o toprak, o su ve hava nasıl dönüp dolaşıp sana hayatının devr-i daimini sunmuş... Bunları hiç bilmeden ve hiç merak etmeden yaşayıp ölenlerin talihsizliğini salim kafayla bir düşününce tüm yorgunluğuna değdiğini hatırlarsın. Çünkü her zaman mutluluk getirmese de bilmek, bilmemekten daima iyi, üstün ve engindir. Bilmek sadece insana has bir mucizedir.”

“Ah Umay Nine ah! Bir gün ben de senin kadar güçlü olacak mıyım acaba? İşte bundan kuşku duyuyorum, korkuyorum!”

“Hayrola Defnem, nedir seni üzen?”

“Anane ben... Ben bazen...”

“Bazen ne Defnem?”

“Sen biliyorsun Anane, ben hiçbir zaman kahramancılık oynamaya heves etmedim. Kahraman olmak gibi bir hayali olmayan, sadece doğru habercilik yapmak isteyen birini hayat neden böyle kahramanlık etmeye zorlar?”

“Güzel torunum, içine kötülüğün, kayıpların ve ihanetin karışmadığı hiçbir insan hayatı yoktur, olamaz. Çünkü ölümlüyüz, çünkü kıskançlığımızı ve ölümcül hırslarımızı kontrol etmeye hiçbir inanç veya güç engel olamıyor, çünkü tabiatı kontrol ettiğimizi sanıyoruz.”

“Sen anlatınca hayat daha kolay başa çıkılabilir gibi geliyor Anane. Bu hep öyle oldu.”

“Ben de şimdi bize sanki gerçektirymiş, sihirliymiş gibi gelen o destan ve masalların, tam bu yüzden insan üzerinde şifacıl bir gücü olduğunu annemden ve ninemden öğrenerek korkularımın bazılarını yendim Defnem. Çünkü destan kahramanlarının başına gelenler büyüğü gibi görünse de ilk kez dinleyen bile orada neyin kastedildiğini bilir, kendi kültürünün sembolleri anlar. Masallar mahsustan gerçeğin üzerini örter. Biraz narkoz gibidir. Fakat dinleyen özü kavrar. Anlam önemlidir. Ve hepimiz kendi maceramızın kahramanlarıyız, onu nasıl yaşayacağımız biraz da bize bağlı torunum.”

“Evet ama... Bazen insan kendi hayatının kahramanı olmaktan yorulabiliyor işte...”

“Söylemeyecek misin bana derdini kuzum?”

“Umay Nine, senden binlerce yıl önce yaşamış Sisam Adalı bir bilgenin ‘Bir insanın en büyük olduğu an, bir çocuğa yardım etmek için dizlerinin üzerine çöktüğü anmış,’³³ dediğini yakınlarda öğrendim.”

“Elbette demiştir. Aklın yolu birdir evlâdım. Ama neden sabrımı bu kadar zorluyorsun Defne? Anlat artık, sana bütün bunları hatırlatan çocuk kim?”

“Aman Umay Nine ya! Bir defa da leb demeden leblebiyi anlamasan olmaz mı?”

“Seni dinliyorum Defne.”

33 Pisagor (MÖ 570-495) Gelişim Okulu. ([youtube.com](https://www.youtube.com))

“O küçük kız... Hani sana bahsettiğim kimsesiz sığınmacı çocuk.”

“Evet, sık sık bahsettiğin ama hakkında hiçbir şey anlatmadığın o talihsiz yavrucak.”

“İşte ben de senin gibi yapıyorum Anane. Tıpkı senin gibi ben de çocuğun önünde diz çöküp onunla göz hizasına gelerek konuşuyorum. Ve daha iki yaşındaki çocuğun bu davranışımın ona değer vermek anlamına geldiğini kavradığını görüyorum Umay Nine.”

“Çocuklar, büyüklerin hatırladığından çok fazlasını anlarlar Defnem.”

“Burada onu öz çocuğu gibi seven, onu savaşın ortasından ölmek üzereyken kurtaran bir doktor var. Doktor Ali. O, çocuklara değer vermenin önemini anlattıkça senin bu konuda ne kadar başarılı olduğunu daha iyi anlıyorum. Ali psikiyatrist olduğu için onun gözlemlerini ciddiye alıyorum.”

“İyi ediyorsun torunum. Anladığım kadarıyla bu Doktor Ali iyi bir insan ve ayrıca sinir hastalıkları konusunda uzman olması hepimizin sinirlerine iyi geliyor. Yani bunları duymak bana uzaktan bile iyi geldi. Fakat senin bana söylemek istediğin asıl mesele bu değil, değil mi?”

“Değil Anane.”

“Onu ne zaman söyleyeceksin?”

“Şey... Hani anlatmıştım sana ya... O sığınmacı öksüz-yetim anaokulunda öğretmenlik yapıyorum diye...”

“Annesiz ve babasız miniklere bir anaokulunda para almadan, hayır için masal, ninni, resim dersi veriyorsun. Kimsesiz bebeklere şefkat ve bilgi dağıtmak çok büyük sevaptır evlâdım.”

“Bu durumdan rahatsız olanlar var ama...”

“Elbette olacak Defne. Her çağda iyilikten ve barıştan rahatsız olanlar daima vardır, olacaktır. Aynı anne babanın büyüttüğü iki

öz çocuğunun bile Kabil ile Habil gibi farklı karakterli olduğu bu dünyada, kötölüğü küçümsemek aptallıktır.”

“Bilmem iyi mi ettim ama sığınmacı çocuk anaokulunda çalıştığım için beni sosyal medyadan rahatsız eden adamla geçen hafta yüz yüze buluştum.”

“Ne dedin sen? Seni rahatsız eden biri mi var orada yani? Ne diyorsun Defnem sen?”

“Geçen hafta bana sık sık, vazgeç bu işten, diye, önce sosyal medyadan, sonra telefon numaramı bulup WhatsApp’tan mesaj yollayan kişiyle Mardin Müzesi bahçesinde buluştuk.

“Ah iyi kalpli Defnem, ah!”

“Biliyor musun Anane, o kaba saba şiddet dolu sözleri yazan kişi, gencecik, ufak tefek, zayıf, sessiz bir çocukmuş meğer. Ama beni hiç dinlemedi, duymadı bile. O bana birilerinden sözlü bir mesaj vermeye gelmişti sanki.”

“Ah Defnem, yalnız mı gittin adamın yanına?”

“Çocuğu da aldım yanıma. Korkma Anane, müze çok merkezi ve kalabalık bir yerde.”

“Peki ne söyledi sana?”

“Bu tür anaokulları Türkiye geneline yayılırsa ülkemize daha çok sığınmacı geleceğini, bizim düzenimizi bozacaklarını ve buna izin vermeyeceklerini söyledi. ‘Siz kimsiniz?’ diye sorduğumda güldü. Gülünce aslında temiz ve güzel bir yüzü olduğunu gördüm. Fakat o masum yüzlü gencecik oğlan, az ileride oyuncak atıyla oynayan minicik çocuğa bakarak, ‘O anaokulundan vazgeçmezsen iyi olmaz!’ dedi ve gitti. Bunu söylerken o temiz yüzü nefretle simsiyah oldu, karardı resmen. Arkasından baktım, ucuz pantolon, korsan marka beyaz lastik ayakkabı ve naylon bir kaban giymişti. Yüzü solgundu, iyi beslenmediği anlaşıyordu. Çok sigara içiyordu. Ben

de bu haftaki Youtube yayınımda ona veya onlara yanıt vereceğim. Yazdım zaten metnimi.”

“Sence bu iyi bir fikir mi Defnem?”

“Diyalog kurarsak belki niyetimin bebekleri kurtarmak olduğunu anlarlar?”

“Ne diyeceksin onlara Defne? Oku bana yazdıklarını.”

“Ülkemize çok yoğun, plansız ve kontrolsüz bir göç var. Fakat bizler sığınmacılar, göçmenler veya mültecilerin yerine, rasyonalist bir göçmen politikası ve planı olmayan devlet aklını sorgulamalıyız. Güç, göçmek zorunda kalan insanların değil, göçülen ülkenin yönetimindedir. Uzun vadede göçle gelen insanların yerli kültüre kattığı zenginlikler tarihte azımsanamayacak kadar sık görülmüştür.”

“Böyle mi başladın konuşmana?”

“Evet.”

“Devamı var mı Defne?”

“Göçmek yemek, içmek, uyumak gibi doğal bir canlı davranıştır. Sadece yaşadığı yerdeki gıda ve barınma sıkıntıları, doğal afetler, iklim değişikliği, kuraklık, seller ve savaşlar yüzünden değil, insan devamlı hareket halinde olduğu için de göçer. Meraklıdır, keşfetmeyi, aramayı ve hareketi sevdiği için göçer. Coğrafya kader olmadığı için göçer. Bizim Anadolu’ya göçen ata-nine ve ata-delerimiz de göçmendi. İnsanlık aslında tümünden göçmendir ve yeni bir yere göçen ilk kuşak hep sıkıntı çeker.”

“Tam olarak böyle mi yazdın?”

“Evet. Başlık olarak ‘*Hepimiz Yakında İklim Mültecileri Olacağız*’ diyeceğim.”

“Hımm...”

“Ne demek hımm? Beğenmedin mi Umay Nine?”

“Sözlerinin anlamı güzel.”

“Ama?”

“Ama kullandığın dilin tepeden bakan bir edası var. Seni tanımayanlar büyüklük taslıyorsun sanabilir. Bu eda sebebiyle asıl fikrin gölgede kalarak anlaşılmaz olabilir. Ayrıca...”

“Ayrıca ne?”

“Defne, biliyorsun ‘kadın aklı’ nı küçümseyen adamlar için kadının güçlü sözleri, bilek kuvvetinden daha yaralayıcıdır. Bu yüzden kadınların akıl gücü kadını zayıf sananlarda şaşkınlık ve korku yaratır. Çünkü kadının zekâsı, kadının dayanıklılığı ve daima hayatı savunuşu çoğu adam için tehdittir.”

“Sence bu sözlerim üstenci mi olmuş yani?”

“Üstenci mi deniyor ona artık?”

“Ne yani, beni ve küçücük bir çocuğu tehdit edenlerin insanî eksikliği yüzünden vaz mı geçeyim Anane? Önce yirmi yıllık işimi, onca emek verdiğim gazeteciliği elimden aldılar. Sonra tabiatı, dünyayı, yurdumu savunduğum için ‘hain’ dediler. Şimdi de çocuklara yardım elimi itiyorlar! Peki ne olacak o çocuklar? Asıl sevgisiz, eğitimsiz ve kimsesiz kalan çocuklar potansiyel tehlikedir! Belki beni tehdit eden o genç de ailesi tarafından istenmediği ve kendini değersiz hissettiği için kadınlarla çocukları tehdit ediyor?”

“Ayçöreğim?”

“Yeter artık! Her şey her gün daha kötüye gidiyor! Tam çocuklarla karşılıklı birbirimize şifa olduk, bundan sonra böyle de işe yarayabilirim diye seviniyorum ama... En fenası, artık hakkımı arayacak bir yer yok Anane!”

“Olmaz mı Defnem? Nükleer santrallerin zararlarını yazmak da bir haktır, diyen Kayseri’deki o namuslu hâkim, kendi kalp krizini bile yenerek senin davayı düşürdü, seni beraat ettirdi ya kuzum? Sakın unutma, onun gibi hak peşinde namuslu insanlar var daha bu dünyada.”

“Ne yapalım yani? Tehditlerine sessizce boyun mu eğelim? Peki bu kimsesiz çocuklar ne olacak?”

“Defne, beni duyuyor musun sen?”

“Oh ne âlâ! Bütün farklı düşünceleri yok etsinler diye seyredecek miyiz yani?”

“Defne Kaman, sus ve dinle bakayım!” diye bağırdı yaşlı kadın.

Bağırmanın güçsüzlük olduğunu torununa öğretmiş olan Umay Bayülgen’in çok ender bağırdığını bilen Defne Kaman bunu duyunca sustu ve telefonun ekranında görünen anneannesine şaşkın bakakaldı. Kısa bir sessizlik oldu. Sonra Defne’nin uykudan yeni uyanmış gibi derinden sesi duyuldu.

“Efendim Anane?”

“Bak, seninle ben artık aynı göz hizasındayız, o sebepten senin önünde eğilemem. Üstelik tam aksine, ben yaşlandıkça küçülüyorum, sen büyüyorsun Defne. Şimdi o telefonu kaldır ve sen eğilerek benim gözlerime bak.”

“Bakıyorum Anane.”

“Bak torunum, hepimiz içimize ateş düştüğünde bildiklerimizi unuturuz. Dur sana hatırlatayım. İçinden çıkılmaz durumlarda, tehlikelerde destan kahramanları ortadan kaybolur. Onlar korkudan değil, akıllı olduklarından kılık, şekil, tür değiştirirler. Senin Su’da karşına çıkan yunus, Toprak’taki geyik ve Hava’daki kartal sadece tabiatın birer tesadüfü müydü sanki? Öyle miydi Defne?”

“Ama anane!”

“Ama dediğin anda önceki sözlerinin manası düşer Defne. Şimdi iyi dinle beni: Ben sana ne öğrettim? Herhangi bir zamanda tehdit ve kargaşayla karşılaştığımızda öncelikle hayatta kalmak ve iyilik görevine başka şekil ve yollardan devam şarttır. Özümüz, dilimiz, efsanemiz hep bunu söyler.”

“Nasıl bırakırım bu çocukları?”

“Görevi ve nöbeti başka birine devret ve bir süre uzaklaş. Sonra yine dönersin. Ama sakın o bahsettiğin çocuğu yanından ayırma. Sen ona, o da sana hayat versin.”

“Öbür çocuklar ne olacak Umay Nine? Kim onlara kanat gerecek? Hep kaybeden biz mi olacağız?”

“Daha bir buçuk yıl önce, Kayseri uçağında bana, ‘feragat’ ile ‘vazgeçmek’ aynı şey değildir, demiştin Defnem.”

“Ah Anane ah! Şimdi o koşullar değişti.”

“Şartlar daima değişir. Sen kalbinin ve aklının sesleri farklı çıktığında bir süre geri çekilecek, ama o sırada çocuğun göz hizasına diz çöküp onun gözlerine bakacak, değerli olduğunu hissettireceksin. Ben ilk evladını yitirmiş, birçok sıkıntıyla başa çıkmaya çalışırken senin masum gözlerinde böyle şifa buluyordum işte.”

“Ah kuzum Ananem!”

“Artık bunu yapabilirsin Defnem.”

“Hımmm...”

“Beni dinle akıllı torunum. Unutma: ‘Cesaret, hiçbir şeyden korkmamak değildir; yok öyle aptallık! Cesaret neden korkulacağını, nelerden korkulmayacağını bilmektir,’³⁴ demiş bir akıllı kişi. Her zaman yardım alacak dostlar edin, yardımlaş, yardım istemekten çekinme, yalnız kalma, bir-lik ol, dayanış, destek bul.”

“Evet.”

“Evet ne?”

“Hımm...”

“Defnem, sen duyuyor musun beni?”

“Evet.”

“Korkutma beni akıllı torunum...”

34 *Aristoteles* (Aktaran: İoanna Kuçuradi).

“Seni duydum Umay Nine. Duydum ama şimdi bütün bunları iyice düşünmem ve sindirmem gerek. Çünkü ben...”

“Çünkü sen ne?”

“Bak Anane, ben Kapadokya’dan Mardin’e gelirken, işte yeniden hayata döndüm, bugün benim yeni doğum günüm, diye düşünmüştüm. Ama galiba öyle değilmiş, yeniden doğmak yetmiyormuş! Devamlı yeniden yeniden doğmak zorunda kalınca yoruluyor insan!”

“Evet Defne’m, hayat devamlı sınar bizi. Bu sınavların ancak hayat bitince biter.”

“O halde...”

“O halde ne?”

“O halde Anane, şimdi benim o efsanedeki dişi Şahmeran gibi kav atıp üzerimdeki eskimiş deriyi bırakmaya, kendime yeni baştan daha dayanıklı bir gömlek biçmeye ihtiyacım var.”

“Kav! Kav mı dedin? Ne güzel bir kelime seçtin Defnem. Biliyor musun kavın ne çok manası vardır?”

“Ah canım Umay Nine, kocaman kadın oldum ama sen hâlâ hiç bıkip usanmadan kelimeler üzerinden hayatın manasını bana anlatmaya devam ediyorsun! Çoğu kez çuvallamama rağmen benden hiç vazgeçmiyor, hâlâ bana güveniyorsun.

“Elbette öyle yapacağım.”

“Ah Anane, ben acaba sana bağımlı mı oldum? Bak kocaman kadın oldum ama her zorda kaldığımda sen sanki yanımda beliriyor ve benimle konuşuyor, bana akıl veriyorsun. Tuhaf değil mi bu? Sana da olur mu hiç böyle şeyler?”

“Olmaz mı? Hiç kimse doğduğunda olmuş değildir. Hepimiz ham doğarız, kuşkusuz hepimiz. Ben hâlâ bu yaşında daraldığımda kendi annemin sesini duyar, onunla konuşurum. Annelerimiz

ve ninelerimiz bizi hiç terk etmez. Hücrelerimizin içinde onların gerçek irsiyet parçalarını taşıyoruz.”

“Yoksa sen de Aybilge Nineyle mi konuşuyorsun Anane?”

“Evet, rahmetli ninem Aybilge Huban Hatun ile bazen rüyamda, bazen uyanırken hâlâ konuşurum. O konuştuğça içim açılır, yolum aydınlanır.”

“Demek sen bile daralınca yardıma gereksiniyorsun Umay Nine?”

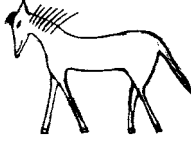
“Elbette Ayçöğüm. Dünyanın en bilge kişisi bile tıpkı en zalim ve en zengin kralı gibi sadece Orta Dünyalı bir fânidir. Bilgenin diğerlerinden farkı, zayıflıklarını bilecek kadar akıllı kalabilmesidir. Bu yüzden krallar değil de bilgeler geriye ağaç ve iyilik bırakır, sadece onlar iyi anılırlar.”

“Umay Nine. Ben şimdi izinle telefonu kapatıyorum. Aklıma iyi bir şeyler geldi. Galiba sen yine benim yolumu aydınlattın güzel Ninem. Hoşça kal Anane. Hoşça kal canım öğretmenim, rehberim, mürşidim.”

“Hoşça ve sağlam kal Ayçöğüm. Beni habersiz bırakma Defnem.”

Bu, gazeteci Defne Kaman’ın Mardin’de kaybolmadan önce Eczacı Umay Bayülgen’le son konuşması oldu.

REYHÂNÎ: MEZOPOTAMYA'NIN EN ATEŞLİ DANSI

“İlk bakışta durağan ve hatta tekdüze bir oyun gibi görünür ama öyle değildir. Bi kere, erkek erkeğe oynanan o kadınsız oyunlara hiç benzemez. Bakma sen şimdi bazı uyanık yaşlı adamlar omuza bi poşu, diş arasına bi gül, üstüne de Şal u Şepik geçirip ortada tek başına oynuyor ama o Reyhânî değildir. Onlar Reyhânî'nin manasını farklı anlamışlardır,” diye açıkladı Doktor Havinyaz.

“Ne diyorsun? Bak şimdi çok merak ettim bu oyunu ben. Peki madem sen Reyhânî'nin asıl mânâsını biliyorsun, bize de anlatır mısın Doktor Kızım?” diye sordu Ertuğrul Amca.

“Reyhânî, iki kişinin birbirine gözleri dışında hiç dokunmadan yaptıkları dünyanın en ateşli dansıdır.”

“Hiç dokunmadan ama çok ateşli? Allah Allah, ben meselâ tango, vals ya da ne bileyim flamenkoyu çok seksi bulurum ama bu bahsettiğin Reyhânî'yi hiç duymadım kızım,” diye dudaklarını bükerek konuştu yaşlı adam.

“Bak bi gör, o zaman anlayacaksın ne dediğimi. Reyhânî dansçılarının kolları ve bacakları dışında bedenleri de fazla kımıldamaz.

Ağır hareketlerle müziğin ritmine göre çömelerek, yavaş yavaş ileri-geri adımlar atarak oynarlar. İlk bakışta kolay gibi görünür ama değildir.”

“Neymiş zor kısmı?” diye artık gerçekten ilgilenerek sordu Ertuğrul Amca.

“Reyhânî’nin ruhu gözlerdedir. Mümkünse hiç kırpmadan, gözlerinden alev alev tutuşarak oynarsın!”

“Bak bak bak! Duydun mu Umaycığım, neler söylüyor bu yaramaz Havinyaz.”

“Reyhânî’nin müziği ve oyun ritmi ilk başta insana tekdüze gibi gelir ama kendini verirsən hem meditatif, yatıştırıcıdır hem de her adımın, her notanın ve her bakışın içi volkan gibi kor kor yanar. Sıcaktır, parlaktır ve tertemizdir. Reyhânî, Mardin demektir.”

Bir yandan Defne ile Nar Çocuk’u ararken, bir yandan da onlara kötülük yapmalarından korktukları çeteden korumak için gruplara ayrılarak, onları şaşırtmaya çalıştıkları günün akşamında, Leyli Konağı Lokantası’nda buluşmaya karar vermişlerdi. Leyli’ye ilk gelenler, hastaneden çıkıp Umay Nine ile Ertuğrul Amca’yı otelden alan Doktor Havinyaz oldu. O ikisi, içi onlarca eski radyo, anahtarla kurularak çalışan eski duvar saatleri ve guguklu saatler, bakır işlemeciliğinin en güzel el sanatı örnekleriyle döşenmiş Leyli’yi hayranlıkla süzerken, Havinyaz, onlara Reyhânî oyunu hakkında bilgi veriyordu.

Leyli Lokantası, Mardin’in sarı kalker taşıyla örülmüş kemerlerin çapraz tonozlarla tavan örtüsünü oluşturduğu tarihi taş konaklardan birinin giriş katındaydı. Leyli, Doğu’dan veya Batı’dan gelmiş herkesi daha içeri adım atarken etkileyecek kadar özgün ve güzeldi. Besbelli görgülü ve kültürlere saygı duyan bir göz, bakır servis kaplarından el yapımı seramik sürahilere, masa örtüsünden ahşap sandalyelerin tarzına dek lokantanın dekoruna

özen göstermişti. Fakat lokantanın mimarisi kadar etkileyici olan asıl özelliği duvarlardaki nişlerin içine serpiştirilmiş yerel kültür nesneleri, kap-kacak, eliş göz nurlarıydı.

Restoranın ortasında hem ısınma hem de içindeki fırınla yemek pişirme imkânı sunan şık kuzine sobanın, Mardin'in sertliğiyle meşhur karlı kış günlerinde, geniş cam penceresinden görünen alev alev ateşiyle ortamı nasıl güzelleştirdiğini hayal etmek bile hoştu.

Onlar, Ermeni mimarlar ve taş işçilerinin en az yüz yıl önce yaptığı bu çok güzel binanın içinde oturmuş Reyhânî oyununu konuşurken, güler yüzlü genç oğlan ve kız garsonlar masalarına müze toprak atölyesinde yapılmış eliş mavi seramik sürahilerde Reyhan ve Sumak şerbeti ile su bıraktılar. Bu sırada lokantadaki taş plaktan incesaz çalışıyordu.

“Bak, komşumuz Urfalıların erkek erkeğe türküler söylenip çiğ köfte yiyerek eğlendikleri ama kadınlara yasak meşhur Sıra Geceleri'ni duymuşsunuzdur, değil mi? Hah, işte bizim Mardin'in Leyli Geceleriye kadınlara has eğlencenin adıdır. Eski zamanlarda bu geceyi düzenleyen kadınların her biri, bi müzik aleti çalabilecek kabiliyete sahipmiş. Geceye davetli komşular da o gece ne yemekleri varsa getirir, birlikte yerlermiş. Şimdi Mardin'in 300 yıllık Leyli Gecelerini bi anlamda burada yeniden canlandırıyoruz.”

“Leyli zaten yatılı demek değil mi? Leyla da gece anlamında diye biliyorum ben.”

“Ben de öyle biliyorum Tuğrulcuğum,” diye onu onayladı Umay nine.

“Şu sahneye ve üzerinde ev minderleriyle çiçek oyalı tülbentlere bakılırsa bu gece burada Reyhânî çalınıp oynanacak. Fakat ben Defnem'le çocuk salimen bulunmadan eğlenemem, bunu bilesin Doktor kızım,” diye yorgun sesle konuşan Umay Nine, Ertuğrul

Amca'nın bardaklara servis ettiği Reyhan şerbetlerinden birini alıp birkaç yudum içti.

“Merak etme sen Ninem, bulacağız onları inşallah!” diyerek arkadaşı olduğu anlaşılan garson kıza eliyle işaret etti Havinyaz, hemen sonra önlerine üç kâse çorba geldi.

“Bu sıcakta çorba içemem ama!” diye bozuldu Ertuğrul Amca.

“Aa olur mu? Aşotu, Mehiç, Yayla çorbaları candır Dede. Yoğurtlu, naneli Yayla Çorbası var ya, işte bunlar da onun akrabasıdır ve her derde devadır ha! Hem asıl sıcakta iyi gelir. Bak ne şanslısın. Yanında hem doktor hem de eczacı var. İkisinin de tavsiyesidir Dedem,” derken, iki kadın çorbalarını içmeye başlamışlardı bile.

“Sen o bahsettiğim Reyhânî oyununu bi de Defne oynarken göreceksin ki Ninem! Sanırsın, o Defne aslen Mardinlidir de sonradan İstanbullu olmuştur: Yalanım varsa ne olayım. Valla benden iyi oynuyor Reyhânî'yi! Bak, demedi deme ha.”

Bahar ayında iklim değişikliğinin artık inkâr edilemez kanıtı kızgın yaz sıcağını yaşarken çorba içmemek için sızlanan Ertuğrul Türel bile duydukları karşısında şaşırdı, çorbayı unutup onları dinlemeye koyuldu.

“şunu belirtmeliyim ki, Defne'nin Reyhânî oynadığı gece hepimiz için çok özel bi anı oldu. Hani hayatta bi kere yaşanan öyle sihirli anlar, öyle muhteşem danslar yani...”

O sırada Leyli Konağı'na gelen Sahaf Semahat ile Ayperi, Doktor Havinyaz'ın sözlerini duyunca merakla sordular:

“Neymiş o sihirli danslar, muhteşem anlar öyle? Ne kaçırdık biz yine acaba?” sordu Semahat masaya otururken.

“Mardin'in iki kişilik meşhur bir folklor oyunu varmış, Defne de bu lokantada, şu ortadaki meydanda onu oynamış,” diye açıkladı Ertuğrul Türel.

“A, Defne Teyzem mi folk dansı yapmış? Keşke ben de görseydim. Kimle dans etmiş peki?”

“Kiminle olacak Doktor Ali’yle herhâlde!” diye boş bulunup pat diye yanıtladı Semahat. Sonra da başını eğip alt dudağını ısırdı ve sustu. O zaman Umay Nine’nin ona baktığını onu görmeden anladı ve bunu anladığı için kendine şaştı. Bakmadan görebiliyor muydu gerçekten? Çekinerek başını kaldırdı ve yaşlı kadına baktı. Evet, Umay Nine gülümseyerek ona bakıyordu. O zaman onun da bildiğini anladı. Umay Nine de ‘Ali ile Defne’yi biliyordu. Derin bir nefes aldı. Bu önemli sırrı tek başına sadece bir gün taşımak bile onu çok yormuştu.

“Onu bilmem ama Ali Ağbi’nin müzikle arası sıkı. Bak benim telefon arama müziğimden Billie Eilish sevdiğimi fark etmiş, meğer o da dinlermiş. Umarım Defne Teyzem’i de artık biraz Beatles, Bob Dylan’dan kurtarıp 21. yüzyıl müzik zevki aşılır!” diye açıklayan Ayperi, enerji fişkıran nefesiyle onları gülümsetti.

“O kadar heveslenme, derim ben yine de... Çünkü adamın kendi telefon arama müziği de Defne’nin klasiklerinden biri,” diye yaramaz bir sesle yanıt verdi Semahat: “*Su olsam, ateş olsam/ Göklerdeki güneş olsam/ Konuşmasan sus olsam/ Yine de oynar mısın benimle?*”³⁵

“Ama o şarkıyı kim sevmez ki Semahat Abla? Ben bile dinlerim onu. Çevreci zaten Ortaçgil,” diye şarkıyı mırıldanmaya başladı Ayperi.

Bu sırada eski Komiser Ümit ile Akın Kaman ve Aysu lokantaya girdiler. Ümit ve Akın Kaman oldukça gergindi, onların aksine Aysu sakin görünüyordu.

“Peşimizden ayrılmadılar, Beyazsu’da ensemizde dolaştı o şerefsiz herifler! Belli ki, onlar da Defne ile çocuğu bulamamışlar,

35 “Benimle Oynar mısın?”, Bülent Ortaçgil.

neredeys e bizi götürüp sanki yerlerini biliyormuşuz ve sanki bilsek de onlara s yleyecekmişiz gibi konuşturma işlemlerine sokacaktı o deyyuslar!” diye tıslayarak konuştu  mit Kaman.

“Konuşturma işlemi ne demek  mit Ağbı?” diye sordu Ayperi merakla.

“İnsanların kendi rızalarıyla anlatmak istemedikleri şeyleri şid-dete başvurarak söyletmek yani,” diye mekanik bir sesle açıkladı Semahat. Sesi neredesey bir dijital robot kadar duygusuzdu.

“Haa, işkence diyorsun sen! Öyle desene, neden açık açık söylemiyorsun ki?” dedi Ayperi.

“Bunun da bilmediği yok yani! Hani aferin desem olmayacak, demesem bir türlü!” diye söylenen Ertuğrul Türel, canı sıkılarak uzun uzun cık-cıkladı.

“ ocuklar her devirde her şeyi duyar, görür, anlar. Biz büyükler kendi çocukluğumuzu unuttuğumuz için yeni nesillere hep şaşarız Tuğrulcuğum,” dedi Umay Nine.

“Bir de sizin eskiden gördükleriniz azdı ama şimdi biz artık bütün dünyayı ve bütün arak larını, bata larını tek bir telefonda izleyebiliyoruz Umay Nine,” dedi Ayperi. “Biz Z Kuşağı’nın farkı da işte bu,” diye gururla açıkladı sonra.

Onun ‘bata ’dan ne anladığını hiçbiri sormaya cesaret edemedi. Annesi Aysu zaten cep telefonundan birine mesaj yazmakla öyle meşguldü ki, kızını duymadı bile.

“ ok doğru. Yine bu yüzden artık insanları kandırmak, dolandırmak da hem daha kolay hem daha zor. Bakalım bu yüzyılda yine sahtek rlar mı, yoksa tarihte ilk kez iyiler mi kazanacak? Bunu siz göreceksiniz,” diye, yine didaktik bir tonla açıkladı Semahat.

“Tabii eğer yüzyıl sonraya insanlık kalırsa, Semahat Abla. Çünkü aklı başında bütün bilim insanları, insanın neden olduğu iklim felaketi yüzünden temiz su kaynaklarının yok olması, salgın

hastalıklar, kıtlık ve denizler altında kalacak ülkelerin yaratacağı göçlerden, doğal kaynak savaşlarından bahsediyor,” diye, çok bilmiş bir tavırla yanıt verdi Ayperi.

“Yahu bu çocuk neden gidip yaşlılarıyla oyun oynamıyor, resim yapmıyor, süslenmiyor da bizim gibi yaşlılar arasında dolaşp işkenceden, felaketlerden ve tabiatın yok oluşundan falan bahsediyor bu yaşta Umaycığım! Yazık Ayperi’ye ama! Bir şeyler söylesen torun çocuğuna Allah aşkına!” diye isyan etti Ertuğrul Türel, üzül-müş gibi çıkıyordu sesi.

O zaman hiç umulmadık bir şey oldu, Aysu Mardin’e geldiğinden beri kızıyla ilgili olarak ilk kez konuştu:

“Hah işte, teyzesi Defne Kaman’ın yeni sürümü olarak Umay Ninem’le beraber yetiştirdikleri kızım Ayperi böyle! Ben de buna kızıyorum işte. Ama bunları ben söyleyince bozuluyorsunuz.”

Asıl beklenmedik olan, Aysu’nun bunları öfkeyle bağırarak değil, sakın ve kabullenmiş bir tonda söylemesiydi.

“Ama ben artık Ayperi’ye karışmıyorum. Çünkü kızım be-bekliğinden beri çok akıllı ve yaşından çok daha olgun bir çocuk oldu. Sonuçta, çocukluğundan beri kim bilir kaçınıcı kez ortadan kaybolan ve üstelik bu kez yanında bir de çocuk olan teyzesi Defne’ninki gibi mi, yoksa normal bir hayatı mı *-kendini işaret ederek-* olmasını istiyor, işte kendi gözleriyle görsün ve karar versin isterim.”

Aysu böyle konuşunca masanın etrafında toplanmış olanların sekizi birden sustu kaldı. Bazen söylenecek sözün kalmadığı, harflerin bile tükendiği anlar olur, işte tam öyle bir andı. Kimse an-ne-kız arasına girmek istemedi, ayrıca içinde bulundukları büyük sıkıntının öznesi ne Ayperi ne de Aysu’ydü. Galiba artık kendileri bile ailedeki kuşak çatışmalarından bıkmışlardı. Ya da ailede henüz bilmedikleri başka şeyler oluyordu.

Taş plakta çalan incesaz nağmeleri yatıştırıcı ve dinlendirici derinliğiyle aralarındaki söz boşluklarını doldurdu. Hayatında ilk kez incesaz dinleyen Ayperi ile gençliğinde İstanbul Radyosu'ndan İncesaz Fasılları'nı ninesi Aybilge Huban Hatun ve annesi Vesile Otacı'yla zevkle dinlemiş olan Umay Nine'ye kadar hepsi, artık unutulmaya terk ettiğimiz kültürümüzün bu zengin klasik müziğiyle yundu, yıkandı.

O sırada, yanında Avukat Kumru ve Pilot Kanat'la birlikte yorgun ve kir-pas içinde Leyli Konağı'na giren Doktor Ali Werther aralarındaki sessizliği bozdu:

“Duydunuz mu, Defne yılın gazetecisi ödülü almış! Haber sosyal medyaya düşmüş. Boston'dan Karaca bunu görünce bana mesaj atmış, biz de böylece İstanbul'daki olayı taa Amerika üzerinden haber aldık.”

Ali'yle beraber lokantaya giren Kumru ve Kanat ile bir yıldan fazladır görüşmemiş olan Umay Nine ile Ertuğrul Amca ayağa kalkıp Kayseri ve Kapadokya'daki yoğun işlerini bırakıp Defne'yi merak ettikleri için Mardin'e gelen gençlerle kucaklaştılar. Onlar da böylece haklarında çok şey duydukları Ayperi ve onun annesi Aysu ile tanıştılar. Ayperi onlarla içtenlikle kucaklaştı. Lokantada hep birlikte oturdukları üç masanın birleştirildiği geniş alanın en dibinde, babasının yanında oturan Aysu, yerinden bile kıpırdamadan zoraki bir gülümsemeyle başını salladı. Sonra gün boyu uzun uzun mesajlar yazmakla meşgul olduğu telefonuna kapanıp yine onlardan koptu gitti.

“Siz neden Defne'nin gazetecilik ödülüne şaşırmadınız? Yoksa duymuş muydunuz?” diye sordu Doktor Ali masaya oturduklarında.

“Biz de biraz önce öğrendik. Defne'ye ulaşamayan bir arkadaşı beni arayıp söyledi. Fakat ben onlara Defne'nin kayıp olduğunu söyleyemedim Ali,” dedi, Semahat yorgun bir sesle.

“Attila mı aradı? O, Defne’yi daima gözeten ve seven bir dosttur,” diye konuştu Ali. Sonra kendisine “Hoş geldin Ali Ağbi,” diyerek yanına gelen genç garsona “Biz çok acıktık. Bak bu kafadaki beyin var ya, işte o açken çalışmaz. Sen bizi hemen doyur arkadaşım,” dedi.

“Hemen Ali Ağbi. Her zamankinden mi getireyim?”

“Bugün vegan arkadaşlarım var. Şimdi sen bize etsiz, sumak ekşili, pirinçli yaprak ve soğan dolmasıyla beraber az humus, mercimek köfte ve patlıcanlı, salçalı, sarımsaklı mezeler getir lütfen. Ben keçi yoğurdu istiyorum ama beni lütfen affedin, çünkü ben bu rakıyı hiç sevemedim, bir türlü alışamadım tadına. Akdeniz’de büyümeyenler için anason alışılsması zor bir aroma. Fakat Kanat ile Kumru içerler. En iyisi sen bana Sumak şerbeti getir yine.”

Bu sırada afiyetle Zingil tatlısı yiyen Ertuğrul Türel, onlara da bu tatlıdan yemelerini önerdi.

“Tuğrulcuğum o Zingil tatlısı gece yemek için pek uygun değil, istersen kalanını bırak, ne dersin?”

“Canım zaten yarım porsiyon istedim Umaycığım. Tabakta bırakmak ayıp olur, beğenmedim zannederler sonra,” diyerek tatlıyı silip süpüren yaşlı adama bakıp hoşgörüyü gülümseyen Ali Werther, ellerini yıkamak için tualete gidecekti ki, Umay Nine’nin kendisini dikkatle izlediğini fark edince tedirgin oldu:

“Defne ile Nar kayıpken ben yemek derdindeyim diye kızma Nene. Biz Defne ile çocuğu büyütürken kendimize iyi bakmak konusunda birbirimize söz verdik. Hem onları bulunca onun çok sevdiği Süryani şarabıyla kutlayacağız bunu! Söz veririm sana Nene,” dedi.

“Onları artık sağ salım bulalım evlâdım, benim sabrım tükeniyor,” diye içini çekti yaşlı kadın.

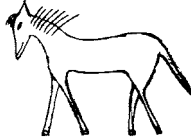
“Bak biliyor musun sen? Bu Defne’ye verilen ödölün zamanlaması çok iyi oldu Nene. Eğer bunu büyük haber yaptırmayı ve buralarda da duyulmasını başarabilirsek, onu tehdit eden faşistler verilen destek ve dayanışmadan çekinecektir. Böylece Defne ve çocuğun kısa bir süreliğine olsa da güvencesi artar. Onlar da korkmadan ortaya çıkabilirler.”

“Haklı olabilirsin Ali Oğlum. Bu Gazetecilik Ödülü meselâ haftaya ilan edilseydi durum farklı olabilirdi. Belki de dediğin gibi bundan yararlanmak akılcıcadır.”

Onlar kendi sıkıntılarıyla meşgul ve çok endişeliyken, havanın mevsim dışı aşırı ısınması nedeniyle, lokanta çalışanları, müzisyenler için hazırlanmış olan sahneyi, akşamüzeri daha serin olan bahçeye taşımışlardı. Defne Kaman’ın tamamen kendi içlerine kapanmış olan yakınları, birden bahçede muhteşem coşkulu Reyhânî şarkısı çalmaya başlayınca uykudan yeni uyanmış gibi etrafa şaşkın bakındılar. O sırada yemeğini yemekte olan Ali Werther, Reyhânî’yi duyunca çatalını bırakıp inler gibi derin bir “Ah!” çekti. Bu, öyle içten ve öyle kederli bir iç çekişti ki, hepsi dönüp ona baktı. O inler gibi:

“Ah!” diye içini çekti. “Ah Defne!”

SIĞINMACI, MÜLTECİ, GÖÇMEN, SÜRGÜN VE BUNUN GİBİ...

“Hayır, ben size romantik göç hikâyeleriyle veya o meşhur hümanist-liberal ‘bir zamanlar hepimiz göçmendik’ gibi klişelerle duygu sömürüsü yapmayacağım. *Eigentlich*. Ben dikkatinizi bambaşka bir yöne çekeceğim,” diyen Doktor Ali Werther’in sesi, uykusunda konuşuyormuş gibi derin ve ağır çıktı.

“Bugün Avrupa ve Amerika halkının büyük çoğunluğu, ‘cahil’ ve ‘terörist’ diye aşağıladığı Üçüncü Dünya memleketlerindeki değerli doğal kaynak ve insan gücü sayesinde refah içinde yaşadıklarını unutmuş görünüyor. Kendi coğrafyalarının pusulasına göre Üçüncü Dünya Ülkeleri diye işaretledikleri ülkelerde şimdi yaşanan derin yoksulluk, baskı ve haksızlıklar konusunda Avrupalılar ve Amerikalılar hiçbir sorumluluk hissetmiyor.”

Gecenin ilerleyen bir saatinde genç doktorun durup dururken neden bunları anlattığını anlayamayan Umay Nine ile Ertuğrul Amca endişeyle bakıştılar.

“Bak ama çoğunluklar daima kendine en çok benzeyen politikacıları seçer. Ya da aslında çoğunluklar, kendi olmak istediği

kadar zalim krala tapar. Ben meselâ, ben her bakımdan bir Doğu-Batı meleziyim diye böyle konuşmuyorum. Şunu sevinerek söyleyeceğim, Avrupa ve Amerika’da benim gibi kendi kültürünü eleştiren dürüst ve demokrat insanlar da vardır. Bunları niye anlatıyorum?”

“Hah! Ben de bunu soracaktım Doktor Oğlum?” diye atladı hemen yaşlı adam.

“Şunun için Dede: Türkiye’de yaşanan ve şimdi Defne’nin de başına büyük dert açan bu sığınmacı sorununun kökeni, aslında taa o ilk sömürgecilik yıllarında açılmış derin yaralara kadar böyle gidiyor işte! *Klar!*”

Yemekte içki içmemesine rağmen kör kütük sarhoş gibi dili dolanan ve çok yorgun görünen genç adamın yardımına Umay Nine yetişti.

“Oğlum, sen bütün gün peşindeki o kötü ve tehlikeli adamları yanıltmak için dağ-taş dolaştın, hem bedenini hem de kalbin yoruldu. Haydi git evine, hemen yat, uyu, yarına güç topla biraz.”

Leyli Konağı’ndaki müşteriler henüz eğlenmeye başlamışken, iki gündür süren endişeli arayış ve keşiflerden yorgun düşen Umay Nine, Ertuğrul Amca ile birlikte erkenden lokantadan ayrılmıştı. Ayperi de büyük ninesine eşlik etmek için onlara katılmıştı. Üçünü arabayla otele getiren Doktor Ali Werther, onları bıraktıktan sonra tekrar Leyli’ye dönüp orada kalan diğerlerine katılacaktı. Fakat öyle olmadı. Onları otellerine bıraktı bırakmasına ama çıkıp gidemedi genç adam.

“Yok, iyiyim ben Umay Nene. Birkaç saat uyursam toparlarım. Benim canımı sıkan yorgunluk değil. Bu dünyada yaşadığının resmen bir kaydı bile kalmamış, anne ve babası gözünün önünde öldürülmüş öksüz bir bebeği evlat edineceğimiz için, sanki bu

memlekette sığınmacıların yarattığı sıkıntılara biz neden olmuşuz gibi insanların bize devamlı ders vermelerine canım sıkılıyor ya!” diye içini döküverdi Ali Werther.

“Fakat insanlara da hak vermek lâzım, herkes bu sığınmacılardan çok bunaldı Doktor Oğlum! Birkaç yıl sonra bu sığınmacılar bizim en büyük meselemiz olacaktır,” diyerek, ırkçılıkla suçlanmaktan korktuğu için uzun zamandır içine attığı düşüncesini nihayet açıkladı Ertuğrul Türel.

“İnsanlar neden bunaldıklarını iyi anlamazlarsa yanlış hedef seçer, asıl sorunu çözemezler Dede!”

“Evet de evlâdım, Türkiye de önüne gelenin kevgir gibi sınırlardan rahatlıkla girip ev sahibine saygı göstermeden eve yerleşeceği bir han da değil yani!”

“Evet, haklısın. Elbette öyle olmamalı. Zaten hiçbir ülke öyle olmamalı. Her kültürün kendi hakları ve halkları öncelik taşımalıdır. Ama bu kültürleri ve halklarını coğrafyalara göre ayırmadan. Yani sadece Batı halkları ve kültürleri değerli ama Doğulular’ın canı değersiz olmamalı.”

Bu sırada otelin taş merdivenlerinde eski Komiser Ümit, Sahaf Semahat, Doktor Havinyaz, Avukat Kumru, Pilot Kanat, eski Çorum İl Kütüphane Müdürü Akın Kaman ve moda gazetecisi Aysu göründüler.

“Yok yok! Hiç keyfimiz yok. Böyle Araf’ta beklerken Leyli’nin ve Reyhânî’nin tadına varamadık, biz de döndük,” diye açıkladı Semahat.

Gecenin, henüz ne uyuyacak kadar geç ne de konuşacak kadar erken, işlevsiz ve yavan bir saatinde ortak sevdiklerinin kaybı nedeniyle birbirine kenetlenip ayrılamayan bu insanların sesini duyan otel çalışanları, meslekî bir sezgiyle koşup çay, kahve, şerbet ve şarap servisine başladılar.

Gözleri hâlâ önlerinde uzanan Mezopotamya Denizi'ne asılı olan Ali Werther:

"Hayır, ben size romantik göç hikâyeleri anlatıp o meşhur hümanist-liberal 'bir zamanlar hepimiz göçmendik' duygu sömürüleri yapmayacağım," diye kaldığı yerden devam etti.

Onun sözlerini dikkatle dinleyen eski Komiser Ümit, koyu çayını yudumlarken sordu:

"Başını kaçırmış olmalıyım Ali Kardeş, ama bu göç, sığınmacı, mülteci konuları çok önemli. Bak, yakın gelecekte Türkiye'nin en büyük sorunu bu olursa hiç şaşmam!"

"Hah, bak Komiser de benim gibi düşünüyor işte!" diye sevindi Ertuğrul Türel.

"Doktor Ali, siz gelmeden az önce, bugün Avrupa ve Amerika'nın şimdi refah içinde yaşamasını, 'cahil' ve 'terörist' diye aşağıladığı Üçüncü Dünya Ülkeleri'nin madenleri, petrolü ve hizmet gücü sayesinde elde ettiğini unutmuş görünüyor, diyordu. Yoksulluk ve şiddet içinde yaşayan az gelişmiş denem ülkelerin sıkıntılarına dair ne Avrupa ne de Amerika sorumluluk hissediyor," diye özetledi sonra.

"Ya hu hayret ettim Ali kardeş. Sen bir Avrupalı olarak böyle bir özeleştiriyi yapınca, ben çok duygulandım şimdi. Zaten biz çocuk gibi duygulu bir milletiz işte... Başımıza ne geliyorsa bu çabuk gaza gelmemizden geliyor ama... Ulusal karakterimiz böyle. Değil mi Semahat Abla? Ya söylesene bir şeyler; sen okur, araştırırsın, benim gibi cahil değilsindir..."

Semahat sanki bedeni aralarında ama aklı başka bir yerdeymiş gibi ona dalgın dalgın bakarken Havinyaz konuştu:

"Ali'nin dünyaya bakışı, Sınır Tanımayan Doktorlar grubundaki hemen tüm doktorların ortak görüşüdür. Savaşlar, dünyadaki derin yoksulluk ve şiddetin sorumluluğunu zengin ülkelerin

üstlenmemesi, refahı sadece kendi halkları için kullanmaları nedeniyle hiç bitmiyor. Fakat aynı adaletsizlik bazı ülkelerin içinde bölgesel olarak da yaşanmaktadır. Türkiye için Güneydoğu böyle bir bölgedir meselâ.”

“Slavoj Žižek,” dedi Semahat o sırada, “ demiş ki; ‘Liberallerin yoksul ülkelerden gelen göçmenlere ‘yüreğimizi açma’ çağrısı yapması, kapitalist dünyadaki statükoyu muhafaza çabasıdır. Çözüm bu değildir.’ Onun bu sözleri, senin Sınır Tanımayan Doktorlar üzerinden söylediklerine benziyor.” Google’ dan bulup telefonunun ekranından okuduğu metni işaret etti.

“Kim demiş bunu?” diye sordu Ertuğrul Amca.

“Žižek. Slavoj Žižek.”

“Žižek mi? O kim yahu?” diye şaşırdı yaşlı adam bu kez.

“Bulmuş bir kaynak, çıkmış yine bir referans! İşte benim Semahat Ablam böyledir ya! Yıllarca o sahaf dükkânında bana ne kitaplar buldu, neler öğretti bilerseniz. Kitap okumayan kişi, pişmemiş yemek gibi çiğ kalır, demişti bana. Benim daha çok çok yolum var, ömrüm yeter mi bilmem ama çocuklarımı kitaplığı olan bir köy evinde büyütüyorsam bunu Semahat Ablam’a borçluyum,” diye duyulandı Ümit Kaman.

“Slavoj Žižek, Slovenyalı filozof. Eski Yugoslavya kökenli yani,” diye açıkladı Semahat, Ümit Kaman’ı daha fazla coşturmak için duymazdan gelmişti.

“Allah Allah, hiç duymadım ben ama maşallah herkes tanıyor adamı! Sen de biliyor muydun bu Žižek’i Sultanım?”

“Hayır Tuğrulcuğum ama belli ki, sözü dinlenir bir kişi kendisi,” diyerek gülümsedi Umay Nine.

“Aslında kendisi pek sevilen bir felsefeci değil ama hangi felsefeci seilmeyi önemser ki?” diye zoraki güldü Ali Werther.

“Tamam, göçmenlere, sığınmacılara –adı her neyse yani– evini, yurdunu terk etmek zorunda kalmış bu insanlara kendi kısıtlı imkânlarımızı veremeyeceksek ne yapacağız? İki ucu keskin... keskin bıçak misali bu! Ama hırslı mı, hırsız mı nasıl bileceğiz? Bunları devletin araştırması gerekir,” dedi Akın Kaman, sesi endişeliydi. “Henüz Çorum’da pek sığınmacı yok ama olduğunda bizim de sıkıntı yaşayacağımızı pekâlâ biliyoruz.”

“Dedeciğim, bir kere o söz iki ucu keskin bıçak değil, ‘iki ucu boklu değnek’ olacak,” diyerek kıkır kıkır gülmeye başladı Ayperi. O gülünce dedesi de kendisini tutamadı, gülmeye başladı.

“Bak hakikaten bu Z Kuşağı çok mu zeki yoksa çok mu sınırsız, kuralsız, bilemedim ben. Fakat kız haklı, deyimim doğrusu değnek, bıçak değil,” diye kendi kendine söylendi Ertuğrul Türel. Sonra ortaya sordu: “Peki bu sizin meşhur Žižek, göçmenlik konusunda çözüm olarak neyi öneriyor?”

“O bir felsefeci Ertuğrul Amca. Siyasetçi değil ki çözüm üretsın.”

“Canım hem ortaya fikirler atıp hem kaçmak olur mu? Kafamızı karıştırıyor bu felsefeciler de yani!”

“Žižek, çözümü insanları göçe teşvik eden veya göçe neden olan küresel ekonomik sistemdeki radikal değişimde bulur,”³⁶ dedi Doktor Ali Werther.

“Bence asıl felsefi sorunlar şu anda Tiktokcular ile Instacılar arasında yaşanıyor. Yoksul gençlerle zenginler arasında çok öfkeli bir savaş var, çünkü yoksulluk çok büyüyor,” dedi Ayperi araya girip.

“Tiktok ve Insta nedir yahu? Bu kız konuşunca ben Taş Devri’nden gelmişim gibi hissediyorum ama Umaycığım!” diye huy-suzlaştı Ertuğrul Amca.

36 Slavoj Žižek, The Problem with Refugees, May 25, 2020 (Youtube - *The Radical Revolution Slavoj Žižek discusses his views on the recent wave of*).

“Bunların kullandığı sosyal medya adları galiba Tuğrulcuğum, inan ben de tam bilmiyorum. Kullanmadığın şeyi bilemezsin.”

Onları dinlemediği anlaşılan Doktor Ali Werter, “Sığınmacı ve göçmenleri kabul etmeyen, aralarından sadece elitlerini meyve seçer gibi seçip nitelikli olmayanları Türkiye’ye bırakan Avrupa, etik-dışı davrandığını bal gibi biliyor. Türkiye’de sizin milyonlarca kalifiye olmayan işsiz sığınmacıyla baş başa kalmanız gerçekten büyük sorun. Fakat bu sadece Avrupa’nın değil, sizin kendi yöneticilerinizin de tıpkı EU gibi etik olmayan politikasıdır. EU da sizinkiler gibi popülist politikacılarla dolu,” dedi ve sade Türk kahvesini bir yudumda içip bitiriverdi.

Bu sırada telefonuna mesaj gelen Avukat Kumru heyecanla sordu:

“Size de yazdı mı?”

“Evet, Karaca bana da yazdı az önce,” dedi Semahat.

“Bana da vatsaptan mesaj atmış az önce,” dedi Havinyaz.

“Semahat’le Havinyaz da bana haber verdi,” diye açıkladı Ali.

“Doktor Ali de bana mesaj attı,” diye mırıldandı Ümit.

“Pes yani! Bu mesaj her neyse bir tek bizim haberimiz yok herhâlde! Yoksa sen de bilip benden mi sakladın Umay?”

“Yok Tuğrulcuğum, Karaca’nın yolladığı mesajdan benim de haberim yok. Ama verdiği haberi bilmesi gerekenlere bildirmişse vardır bir bildiği herhâlde,” diye sakın bir sesle yaşlı adamı yatıştırmaya çalıştı Umay Nine.

“Ben senin haberin vardır diye söylemedim Umay Nine. Özür dilerim,” dedi Ayperi, üzgün bir sesle.

“Ay nedir bu haliniz? Kim nerden ne haberi almış, nedir sizin derdiniz?” diye sordu saatlerdir kimseyle ilgilenmeyip sadece son derece telaşla telefonundan birilerine sürekli mesajlar yazan Aysu.

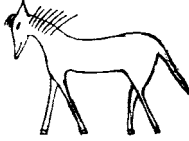
“Karaca, Defne’nin bilgisayarında bazı sayılar bulmuş. Daha önceden *Kutadgu Bilig*’den şifreler kullandığını bildiğimiz için kolayca anlamlarını çözdük. Fakat bu kez şifreleri çözssek de bir türlü yorumlayamadık,” dedi Semahat. Sonra telefonuna kaydettiği şifreleri tek tek okumaya koyuldu: “B179-2386, C179-3107, B295-4097”

O gece Aysu dışında hiçbiri doğru dürüst uyumadı.

CUMARTESİ

33.

**BİR AT VERİN BANA! BİR AT!
KRALLIĞIMA KARŞI BİR AT!³⁷**

“Atı görmüşler Nene! Tıpkı senin düşünde gördüğüne benzeyen çok güzel, kızıl bir at, tek başına Dara’da dolaşıyormuş!”

Doktor Ali Werther, bir gün önce saatlerce arazide dolaştığı için leş gibi kirlenmiş tişört ve pantolonunun hâlâ üzerinde olmasına, darmadağın saçlarına, kıpkırmızı gözlerine ve pıtır pıtır çıkmaya başlayan siyah sakallarına bakılırsa belli ki, üç saat önce çıktığı otele uyumadan ve alelacele geri dönmüştü. Henüz ortalığı tam aydınlatmamış olan güneş, daha şimdiden çok sıcak bir gün yaşanacağını ilan ediyordu.

37 Shakespeare’in *Kral 3. Richard* oyununda geçen, atını kaybettikten sonra yaya savaşıırken, yenilerek ölmeden önce Kral 3. Richard’ın söylediği rivayet edilen söz. (*III. Richard*, 7. Sahne, Remzi Kitabevi, 2007. Çeviren: Bülent Bozkurt; *The Complete Works of Shakespeare* 1951, London).

Genç adam, Meridianâ Otel'in taş avlusuna bağlanan geniş merdivenin basamaklarını ikişer ikişer atlayarak çıkmış, resepsiyondaki görevliye selam verip hızlı adımlarla Umay Nine'nin odasına yönelmişti. Otelin kahvaltı saati henüz başlamadığı için taş terasta tek başına oturup gözlerini Mezopotamya Denizi'ne dikmiş, dua okuyormuş gibi sessizce dudaklarını kımıldatan Umay Nine'yi orada görünce sevinmiş, hemen ona yaklaşıp selam bile vermeden heyecanla attan bahsetmeye başlamıştı.

"Tıpkı senin düşündeki kadar güzel, muhteşem bir atmış Nene! Görenler, böyle güzel, mağrur ve güçlü bir ata daha önce buralarda hiç rastlamadıklarını söylediler. Zaten daha önce görülseymiş onu çoktan turistlere kiraladıkları atların arasına katar veya satarlarmış. Acaba senin bahsettiğin Ahal Teke cinsi olmasın bu at?"

Önündeki masada sadece bir bardak su bulunan yaşlı kadın, sanki genç adamı hiç görmemiş, heyecanlı sözlerini hiç duymamış gibi kımıldamadan dimdik oturuyor, derin derin nefes alarak, gözlerini Mardin Ovası'ndan ayırmadan -herhâlde- dua okumaya devam ediyordu. Önce Umay Nine'nin kendisini duymadığını sanarak, sözlerini yüksek sesle yineleyen Doktor Ali, onun uyumadığını anlayıp iştirme engelli olmadığını da hatırlayınca sakinleşti, sonra Umay Nine'nin yanındaki sandalyeyi çekti, oturdu. Çok geçmeden o da gözlerini ovaya dikip derin derin nefes almaya başlayarak, yaşlı kadının duasının bitmesini beklemeye koyuldu. Şimdi onun da nefesi rahatlamış, kasları gevşemişti.

"Gözleri ne renkmış atın?" diye, ona hiç bakmadan ve kımıldamadan sordu Umay Nine.

"Gözleri mi?" diye şaşırdı genç adam. Sesi şimdi daha dingin, hatta uykuluydu. Aslında biraz daha otursa derin bir uykuya dala-cak kadar yorgundu.

“*Ach so!* Onu bilmiyorum ama ben o atı görmeye Dara’ya gideceğim. Sen de benimle gelmek ister misin, diye sormak için uğradım,” diyerek toparlandı sonra. Sözlerini tam bitirmişti ki, burnuna baş döndürücü, muhteşem bir koku geldi: Kahve!

“Şimdi mis gibi bir duble espresso ne iyi olurdu,” diye geçti içinden. Burnundan ruhuna dolan kahve kokusunun üstüne bir de zihnine kahveyi çağrıştıran espresso sözcüğü düşer düşmez içi-dışı, üstü-altı, burnu-ciğerleri o mübarek kahve kokusuyla doldu, yüzüne bir aydınlık, ruhuna bir sevinç yayıldı. Beynin bağımlılık merkezinin nasıl çalıştığını bilen bir psikiyatristin, kendi bağımlılıklarıyla sınırdığı zamanlar hiç kimsenin özeneceği anlar değildir. Oysa otelin mutfağı henüz açılmadığı ve oda servisini aramaya da üşendiği için kahvenin hiçbir çeşidini bulamayacağını, aslında kokuyu da kendi zihninin yarattığını kendine söyleyerek nefisini terbiye etmeye çalıştı Ali Werther. Böylece kahve krizini bir süreliğine erteledi.

“Bak Nene, sana gelmemin asıl nedeni, Defne’nin senin hayvanlarla iletişim kurmakta çok yetenekli olduğunu bana anlatmasıdır. Söylediğine göre, tarihî eser kaçakçıları Defne’yi rehin aldıklarında Çorum’da ortaya çıkan geyikle kurduğun iletişim orada hâlâ anlatılan bir efsane olmuş meselâ. Ben insanlarla hayvanların bir çeşit ortak dil konuşabildiğine şahit olduğum için senin bu hünerini çok önemsiyorum.”

“Şahit oldun mu Oğul?”

“Evet Nene. Arjantinli bir adam var, çok meşhur biri. Hani ‘Atlara Fısıldayan Adam’ diyorlar, işte onun atla konuşabildiğini gözlerimle gördüm.”

“Elbette Oğul. Canı olan her şey canlıdır ve her canlının da kendi ruhu, kendi lisanı vardır. Bu hakikati inkâr eden sadece kör değil, aynı zamanda akılsız ve tabiattan kopmuştur. Adı ne bu adamın?”

“Tamamen katılıyorum sana. Defne’nin Japonya’daki yunus katliamını haber yapmak için ünlü Cove Körfezi’ne gitmesi ve Türkiye’deki Dolfinaryumların kapatılması için mücadele ettiğini öğrenmek beni çok duygulandırdı Nene. Adamın adı mı? Hangi adamın adını sordun sen?”

“Sadece yunus parkları değil Oğul, hayvanat bahçeleri ve sirkler de köle teşhirciliğinden başka nedir ki? Üstüne bilet parası vererek, ilaçla uyuşturulmuş ve zincirlenip hapsedilmiş o canları çoluk çocuk seyretmeye gitmiyor muyuz? Bak sana söyleyeyim, hayvanların lâneti insanın yedi sülalesini mahveder. Bu lânetin yedi kuşak sürdüğü de bilinir. Bakma sen o efsane ve masalların ‘evvel zaman ve kalbur zaman içinde’ geçmesine; vardır hepsinin bir aslı, bir kökü, bir gerçek zamanı... Atlara fısıldayan adamın adını sordum.”

“Dur Nene ya, sen bu yaşta ‘multi tasking’ yapıyorsun ve üstelik beni de sınıyorsun ya! İnanılmazsın sen Nene! Bak müthiş bir şey bu! Aynı anda birkaç farklı iş yapıyorsun, bravo!”

“Abartma Oğul, kullanılan organ körelmez. Alet işler, el övünür. Sen konuyu saptırma ve bana hem atlara fısıldayan adamı hem de şu eski ve güzel ‘hüner’ kelimesini nereden bildiğini de bakayım hele.”

“Okey okey Nene. Atlara fısıldayan Arjantinli adamın adı Martin Tatta.³⁸ Atlarla resmen konuşuyor. Ayrıca, diyorsun ya: ‘Hayvan lâneti yedi insan nesline sürer’ diye. Bak bu tür konular büyük olasılıkla psikosomatik olaylardır ve gerçekleşebilirler.”

“Şamanlar, canlıların birbirleriyle haberleşebildiklerini, hayvanların da ruhları olduğunu, olumsuz davranışların onların

38 Arjantin’de bir çiftlikte büyüyen Martin Tatta, çocukluğundan beri atlarla özel bir bağ kurdu, onlarla konuşup yatıştırarakla dikkat çekti. Artık bir at terbiyecisi olarak çok sevdiği atlarla gösteri yapan Tatta, uluslararası bir üne sahip (Ref: *Cumhuriyet* gazetesi, 16 Nisan 2014).

üzerindeki psikolojik etkilerini binlerce yıl önce anlamıştı Oğul. Şimdiki zamanda nöroloji bilimi bunu artık kanıtıyor. Küçük balıkların, ahtapotların, en minik kuşların bile sinir sistemi var. Bu yüzden Türkçe dilinde canı olan her şey ‘kişi’dir. Zaten insanlık, yosunların, otların, çiçeklerin, zeytin ağaçlarının, yunusların da canı olduğunu unuttuğundan beri lânetlendi, bu sebeple başı felaketten kurtulmuyor!”

“İşte bak sen tıpkı Defne gibi konuştuğun Nenem” diye, özlemle içini çekip kederle gülümsedi genç adam.

Bu söz üzerine nihayet başını çevirip genç adama dikkatle bakan yaşlı kadın, onun yüzünde hiç gizlemeden sergilediği keder, özlem ve sevgiyi apaçık gördü. O zaman elini uzatıp onun elini tuttu ve sevgiyle sıktı. Genç adam, bu beklenmedik ve âni dokunuşla sanki kadının elinden kendi eline, oradan da bedenine sıcak ve güzel bir enerji yayıldığını hissetti. Fakat sonra bundan ürktü, aslında böyle hissetmediğine, sadece öyle sandığına inandırdı kendini.

“Birkaç yıl önce Almanya’da en çok satan kitaplardan biri ne ekonomi ne de siyasetle ilgiliydi,” diye konuyu kendi bildiği alana, elini de kendine doğru çeken genç adam, bu sırada hem kabalık ettiğini düşünerek üzüyor hem de aslında o temas sırasında neden rahatsız olduğunu anlamaya çalışıyordu. Onun bu hareketi kendisine hiç yabancı gelmeyen yaşlı kadınsa, Semahat ile Kadıköy’de ilk tanıştığında da benzer bir tepki almıştı.

“Bu, ağaçların kökleriyle birbirlerine gıda yardımı yaptıkları, yani haberleştiklerini anlatan orman mühendisinin kitabıydı³⁹ Nene. Zaten bütün dünyada *best-seller* oldu sonra. Türkçesini de gördüm.”

39 *Ağaçların Gizli Yaşamı-Ne Hissederler, Nasıl İletişim Kurarlar?*, Peter Wohlleben, Çeviren: Elif Çelik, Kitap Kurdu Yayınları, 2018.

“Aferin o tabiat dostuna!”

“Zaten bizim Almanya, çevre ve iklim konusunu Avrupa’da en fazla ciddiye alan ülkedir. Belki biliyorsun, bizim Yeşiller Partisi güçlüdür ve geçen yıla kadar eş başkanı da Türk asıllıydı. Ben onun ileride Almanya’da bakan olacağını bile düşünüyorum Nene.”

“Zekâ ve bilgi yetmez, insan ancak eğer iyi bir kişiye iyi yönetici olabilir. Kötünün şanlı soyu olsa ne yazar? Yedi kuşak sultandan doğsa, krallardan gelse de korkak ve benciller ya memleketinin anahtarını düşmana teslim eder ya da savaş alanında atını kaybeder.”

Yaşlı kadının gerçek tarihten mi yoksa mîtolojik kurmaca bir kahramandan mı bahsettiğini anlamaya çalışan Ali Werther’in o anda kahve krizi yeniden ortaya çıktı ve onu dişleriyle kemirmeye başladı.

“Sen şu atını kaybeden İngiliz Kralı mı söylüyorsun Nene?” diye sorarken sanki bütün Mardin mis gibi kahve kokuyordu.

“Germenler, Frenkler, Britanya Krallığı, İspanyollar, Batı Roma Krallığı hepsi insanlığa yararlı kıymetli icatlar yapmış, bilginler yetiştirmiş, tarih boyunca kimi eski komşumuz, kimi eski müttefikimiz olmuştur. Fakat şunu sakın unutmayasın: Tabiatı, toprağın altını, üstünü, suyu, hayvanları en fazla tüketen ve kirletenler de daha çok en zengin ülkelerdir. Yoksa sen zaten bunu dün gece söylemiş miydin?”

Sadece ama sadece kahve düşünen genç adam başını sallamakla yetindi. Onun kahve krizi yaşadığını bilmeyen Umay Nine devam etti:

“En çok kirletenlerin, daha az kirleten milletlerden önce yeşil çevre partisi kurmaları bu bakımdan elbette daha olumludur. 1990’larda bizim de bir Yeşiller Partimiz vardı.”

O sırada eğer kahve bulamazsa ölecekmiş gibi içi daralan Ali Werther’in boğazı da kurudu.

“Beri yandan sakın sanmayasın ki, fakir ülkeler daha çevreci oldukları için daha az tüketiyor ha! Yok canım! Fırsatları olsa onlar da aynı açgözlülükle tüketir hemen, çünkü insanın soyu aynıdır, tektir. Hepimiz aynı soyun insanlarıyız. Ama bak, Şamanlar farklıdır.”

“İyi de Nene, herkes de Şaman olamaz ki!” diye gülüverdi genç adam. “Hele günümüzde insanın şimdiki rahatından vazgeçip, interneti, uçakları ve kolay yemekleri bırakıp dijital, sanal dünyadan, her şeyi elle yaptığı için çok zaman harcayacağı manuel çiftçi hayatına geri döneceğine artık kimse inanmaz. Analog ile dijital kamera farkı gibi. Kusura bakma ama bu dediğin hiç gerçekçi değil Nene. Bak şimdi sen Defne’yle görüntülü konuştuğun o akıllı telefonu bırakıp eski model, telli yer telefonuna geçer misin yani?”

“E, tabii oradan bakınca o kadar görüyorsun Oğul.”

“Nereden bakınca?” diye şaşırان Ali Werther, dönüp yanında oturan Umay Nine’ye baktı. Kahveye aşermesi de o anda kayboldu.

“Sen konuya yanlış bir yerden bakıyorsun Oğul,” dedi, gözünü Mezopotamya Denizi’nden ayırmayan yaşlı kadın. “Sen Şamanlığı, şimdi bazıları için moda olduğu üzere haftalık yoga sporu, yıllık Budizm kampına katılmak sanıyorsan yanıliyorsun. Bak vardı öyle biri bizim ailede; Defne’yi bırakıp kalktı taa Tibet’e gitti ama o iş öyle olmuyor işte... Sonunda giderken omuzlarının üzerinde taşıdığı aynı kafayla geri döndü ama artık ne Defne ne de gençliği onu bekliyordu. İnsanın kendi şıfası ve çaresi kendi içinde saklıdır.”

“Dağhan mı?” diye boş bulunup sordu Ali Werther. Onu duyan ama duymazlıktan gelen Umay Nine devam etti:

“Kamlık, tabiat merkezli hayat demektir. Şaman inancında tabiat sadece romantikçe sevilmez. Bir şaman için tabiat hayat demektir. Bu, tabiata samimiyetle saygılı olmayı, ondan sadece ihtiyacın kadar yararlanmayı ve onu mal gibi alıp-satamayacağını

gönülden kabullenme iradesidir. Bu sebeple toprağın, suyun, havanın canlı olduğunu kavramak ve bütün canlılara saygı duymak gerektir. Bu ahlak ancak gönül gözü açık kişilere nasip olacak bir kavrayıştır. Halbuki hızlı, gösterişçi ve gaddarca rekabetçi şimdiki düzende bu zordur.”

“İmkânsız hatta!”

“Hiçbir şey imkânsız değildir Oğul. Zor, insanın zayıf iradesinin öteki adıdır aslında. Evet, tabiata saygılı yaşayabilmek, büyük bir irade, vicdan, zekâ ve inanç işidir. Tabiat merkezli hayat kolay değildir ama karşılığında iç huzuru, sağlık-sıhhat ve mutluluk vaat eder. Ve gelecek nesillerin de güvencesidir.”

“Ohoooo! Ama sen işi basbayağı Platon, Aristoteles, Fârâbî, hatta Heidegger'den Spinoza'ya, katıksız felsefeye götürdün Nene. Oysa Şamanlık denince benim gibi pek çok insanın aklına *new age* törenler, sonra akciğerlere zararlı tütsülerle yapılan ritüeller geliyor. Maalesef bunların bazılarını psikolog ya da doktor olmayan şarlatanlar yapıyor. Açıkçası, insanların iyi niyetini sömüren tüccarlar.”

“O dediğin feylozofların en eskisi taş çatlasa sadece 2500-3000 yıllık genç bilgeler. Ayrıca her işin, her mesleğin ve her ailenin içinde tüccarlar vardır maalesef.”

“Aristoteles mi genç?” diye gülmeye başladı Doktor Ali.

“Elbette, 5-10 bin yılla kıyaslanınca hayli genç sayılır Oğul,” dedi yaşlı kadın sakın ve dostane sesiyle. Onun şaka yapmadığını anlayan genç adam yeniden kahve kokusu almaya başladı.

“Batı uygarlığı, en güçlü olduğu sırada elindeki güçleri kendi inanç şemsiyesi altında birleştirip insan uygarlığının en fazla Yunanistan'a kadar Doğulu olmasına hükmetti. Sonra bunu insanlık tarihi olarak tüm dünyaya dayattı. İşte böylece son 250 yıldan beri, 5000 yıllık Mezopotamya, Orta Asya ve -bize göre hiç de uzak olmayan- Uzak Doğu bilgelikleri tarihe sanki yok-muş gibi

veya ilkel-miş gibi yerleştirildi Oğul. Bir gün insanlık tabiatın intikamıyla yok olmadan önce belki hakiki insan medeniyet tarihi dürüstçe yeniden yazılabilir.”

“Sözlerinde haklılık payı çok Nene. Ama yine de artık insanlık büyük kitlelerce Şaman olamaz.”

“Zaten neden herkes Şaman olsun ki Oğul? Fakat insanlara gerçekler anlatılırsa, tabiata saygı duyan, ihtiyacı olmadan tüketmeyen, gelecek tüm canlı nesillerin hayatını önemseyen vicdanlı kişiler, basit değil ama sade ve hak yemeden yaşamayı belki yeniden başarabilirler. Sen felsefeden anlayan derin bir zihne sahipsin Ali, bu sebeple ‘basit’ ile ‘sade’nin aynı şey olmadığını iyi bilirsin.”

“Ben şimdi anladım seni! ‘*Schlicht*’ und ‘*bescheiden*’ farkı diyorsun yani! Of be Nene, sen beni şimdi rezil ettin yani! Dümdüz oldum! Ama ben bunu hak ettim. İyi ki Defne duymadı beni ya!”

“Gençlikte olur böyle şeyler Oğlum. Hiçbirimiz mükemmel değiliz. Haydi ne oturuyorsun, kalk gidip şu atı bulalım. Bakalım Defnem’in nöbetini mi tutarmış ve bize iyi haberler mi getirmiş?” diye yavaş yavaş oturduğu sandalyeden doğruldu yaşlı kadın.

“Biliyor musun Ali?” dedi, bir yandan yüzde yüz pamuklu kumaştan yapılma pantolonunu eliyle ütölemeye çalışırken. “İnsanlar, kendilerini nedense hayvanlardan daha akıllı sanır. Halbuki insanları kandırmak hayvanlardan daha kolaydır. Çoğu insan, gerçek olmadığını bile bile övülmeye, önemsenmeye ve alkışlanmaya bayılır. Para, şöhret ve alkışla kandırılmayacak çok çok az insan vardır. Erkeklerin pek çoğuysa bu insanî zaafların üstüne bir de cinselliğe karşı çok iradesizdir. Oysa hayvanları kandırmak böyle kolay değildir. Korkunun, yalanın, zalimin kokusunu alır almaz, çeker gider hayvanlar,” diyen Umay Nine, masada duran su bardağını aldı ve suyun hepsini yavaş yavaş içti.

O su içerken Ali Werther artık hemen kahve bulması gerektiğini anlamıştı. Bu tutkuyla ayağı fırladı; hemen kahve bulmalıydı!

“Misk ve bilgi birbirine benzer, insan bunları yanında saklayamaz,” der *Kutadgu Bilig* kitabı. İnsan içindeki iyiliğı ve zekâsını da tıpkı bilgi gibi saklayamaz, onlar misk gibidir, yani mutlaka kokar,” dedi yaşlı kadın, birlikte merdivenlere doğru yürümeye başladıklarında.

“Kahve içmeliyim!” diye mırıldandı genç adam.

“Zekâ ve iyilik, insanın gözlerinden ve dudaklarından taşar, yayılır. Oysa kötülüğü saklamak çok kolaydır. Kokmaz, bulaşmaz! Hatta eskiden bizde insanlar için ‘iyi hâl kâğıdı’ diye bir belge vardı. Hüsnehâl belgesi. İşe girmek, pasaport almak, evlenmek için devlet sabıka kaydı olmayan, temiz geçmiş isterdi. Yani sabıkasız ama kötü bir insana da ‘iyi hâl’ belgesi verilebilirdi. İşte hayvanlar o kâğıda ihtiyaç duymadan, insanın içini sesinden, kokusundan ve gözlerinden anlarlar.”

“Bak bu dediğın, gümrüklerde kaçakçıları koklayarak bulan köpekleri hatırlattı bana. Hayvanlar içinde ilk evcilleştirilen olduğı için empatisi en güçlü olan, köpek deniyor Nene. Bu arada senin bu ‘iyi hâl kâğıdı’ dediğın şey nedir, anlamadım ben?”

“Bana sorarsan insanın ilk hayvan yoldaşı attır. Ama at mevzuundan önce sen söyle bana, nasıl gideceğiz o Dara dediğın yere biz? Bak, eğer motosikletle geldiysen ben ona binemem! Haydi bir on yıl önce olsa denerdim ama şimdi artık yavaşladım Oğul.”

“Yok, merak etme Nene, ciple geldim ben. Fakat gitmeden önce, istersen Dede’ye haber verelim. Bak dün sabah sen Cebbo Amca’ya gittiğinde meraktan çıldırmış zavallı. *Also*, torunun gibi sen de kaybolacaksın diye korkuyor yaşlı adam.”

“Ben onu uyandırmaya kıyamadığım için seninle biraz çıkıp dolaşacağımızı not yazıp başucuna koydum Oğul.”

“Was? Not mu yazdın? Ne zaman yazdın ki o notu sen Nene?”

“Senin gelip beni ata götürmeni beklerken yazdım Oğul,” dedi yaşlı kadın ağır adımlarla merdivene doğru yürürken. Sonra durdu, kendisine hayretle bakan Doktor Ali Werther’e dönüp birden aklına gelmiş gibi sordu: “Bak iyi ki sordun, o konu benim de aklıma takıldı şimdi.”

Yaşlı kadının, kendisi otele gelmeden önce geleceğini, birlikte at aramaya gideceklerini nasıl olup da bildiği ve bunu da bir nota yazdığını anlayamadığı için kafası karışan Ali kahveyi unutmuştu.

“Belki sen biliyorsundur Oğul? Acaba Türkiye’de evlenirken hâlâ ‘iyi hâl kâğıdı’ yani adli sicil kaydı istiyorlar mı şimdi?”

“Ha, sen ‘criminal record’ diyorsun Nene ya! *Ach so!*“ diye güldü Ali Werther. Sonra onun arkasından gelen ‘evlilik’ sözcüğü aklına takıldı. ‘Acaba yanlış mı anladım?’ diye düşünerek başını kaldırıncaya önünde durup ona yaramaz bir kız çocuğu gibi gülerek bakan yaşlı kadının gözleriyle karşılaştı. O zaman, ona daha normal zamanlarda haber vermeyi düşündüğü şeyi onun bildiğini anladı ve canı iyice kahve çekti.

KOCAKARILIK MAKAMI

“Benim bu Türkiye’de hiç anlamadığım bazı şeyler var; meselâ uçan at Pegasus ya da sekiz ayaklı at Sleipner efsanelerini bile biliyorsunuz da kendi Türk mitolojinizdeki o müthiş kanatlı at Tulpar’ı neden hiçbiriniz bilmiyorsunuz be Nene?”

Doktor Ali Werther, bunu sorduktan sonra yanıtını merak etmekten çok sanki uzun zamandır içinde birikmiş bir kızgınlığı nihayet dışavurmanın verdiği rahatlamayla derin bir nefes verdi. Bu soru üzerine aralarında kısa bir sessizlik oldu.

Arka koltuğa bebek sandalyesi monte edilmiş, resimli çocuk kitapları, açılmamış bisküvi, kuru meyve paketleriyle oldukça dağınık görünen arazi cipinin yüksek ön koltuğuna Doktor Ali Werther’in yardımıyla binen Umay Nine, emniyet kemeriyle göğsü arasına elini koyup kemeri biraz gevşetirken sordu:

“Sen Tulpar’ı nereden biliyorsun Oğul? Bak bu yanında oturan ‘Kocakan Bilge Nineniz’ 80 yıldır aynı soruyu sorar ama halktan hâlâ çıt yok! Dur bakayım, yoksa Berlin’de seni Türk masallarıyla büyüten anneciğin mi anlattı uçan atımız Tulpar’ı?”

“Yok ya Umay Nene! Zavallı annem, sık sık hastalanan babama bakmaktan ne ablamla bana ne de kendine ayıracak zaman bulurdu. Evde, kendi geçmişiyile ilgili psikolojik problemler yüzünden kronik depresyon yaşayan karamsar, insomniyak, sosyal hayatı kalmamış, loş bir odada sanki bir misafir gibi kalan babama bakan özel hemşire gibiydi annem.”

“Hımmm...”

“Babam hâlâ iyileşmedi ama onun hayatta kalması için annem kendi hayatından çalıp babama verdi desem, bak bu sözüm yalan olmaz. Biliyor musun, annem benim bildiğim evlilik hayatında babam ölecek diye hep çok korkarak yaşadı ve onun bu çok endişeli psikolojisi bizi de çok etkiledi. Sürekli endişeli olmak, delilik gibi bir şey! Meselâ benim doktor olmaktan başka bir seçeneğim yoktu. Demin sormuştun ya, hüneri nereden biliyorum diye; annemin adı Hüner. Hakikaten hünerlidir kendisi.”

“Demek ki, babanı çok seven bir Hüner Annen var senin.”

“Ben çocukken annem, benden daha çok babamı seviyor diye gizli gizli kıskanırdım. Büyüyünce farkına vardım ki, eğer Almanya’da bir Türk misafir işçinin simsiyah saçlı, kara gözlü kızıysan, seni açık ayrımcılık ve saklı tehditlerden sadece sarışın mavi gözlü bir Alman profesör koca koruyabilir. Koca, eş yani. Anladın mı sen?”

“Anladım Oğul. Senin canını yakan babandan çok, aslında bir hastalık olan ayrımcılık ve yabancı nefreti. Fakat artık büyüdün ve dünyayı geziyorsun, tarih okuyorsun değil mi?”

“Evet Nene.”

“Ve bu yabancı nefreti denen illetin sadece Almanlarda değil, her millette olduğunu anladın herhâlde? Aslı şudur ki, insan türü teknoloji ve bilim dışında hiç gelişmemiştir. İnsan ilkeldir ve hâlâ felsefesi, ‘gücü, gücü yetene!’ düzeyindedir.”

Bir söz çok doğruysa orada söz biter, insanlar susar. İkisi de sustu bir süre.

“Bana sorarsan Oğul, insanın çok savunmasız olduğu taa mağara devrinden kalma o içgüdüsel ‘yabancı korkusu’nu biz şimdi çok ileri sandığımız bu devirde hâlen düzeltemedik. Bu korku içgüdüünü iyi bilen zalim yöneticiler de yüzlerce yıldır bunu bize karşı kullanıp duruyorlar. Böylece bu mesele artık insanlığın zihin hastalıklarından birine dönüşmüş durumda.”

Onu dinlemediği anlaşılan genç adam kendi kaldığı yerden devam etti:

“Yok babam, *Natzi* dedemin günahlarının bedelini ödemek için Berlin’deki işçi Türk kıızıyla evlenmişmiş de, yok ırkçılığa karşı olduğunu bu ‘cross cultural’ evlilikle tüm akrabalarına kanıtlamışmış da... E madem öyle, peki o zaman neden bir Yahudi kızla evlenmedin baba? Bu sorumu babam asla yanıtlamadı, biliyor musun Nene?”

“Kendimize bile veremediğimiz cevapları, evlatlarımıza verebilmek çoğu zaman imkânsızdır Oğul. Umarım bu gerçeği, bir gün kendin tecrübe ederek öğrenmezsin. Gerçi sen psikoloji ve biyoloji okuduğun için bu konularda donanımlısın. Fakat unutma, ‘terzi kendi söküğünü dikemez’ ve ‘kelin merhemi olsa kendi başına sürer’.”

“Psikoloji ve biyoloji değil, tıp ve psikiyatri,” diye onu düzeltti Doktor Ali Werther.

“Temel bilimler, bütün diğer bilimlerin anasıdır. Edebiyat da tüm sanatların anasıdır. Onların hepsi de ilk masallar, hikâyeler, efsanelerden, yani insanın hayal zekâsından doğmuştur. Gerisi boş teselli!” diye kesip attı Umay Nine.

Temel bilim ve sanat konusunda sayısız tartışmaya girmiş olan genç adam, karşısındaki –kendi deyimiyle– ‘Bilge Kocakarı’ ile

özellikle efsaneler ve masallar konusunda, hele ilk şifacılar, otacılar dolayısıyla bilimin ilk uygulayıcıları, öncül hekim ve ilksel eczacılar hakkında tartışma değil, diyaloga bile girmeye cesaret edemedi ve akıllı olduğu için sustu. Onun yerine:

“Sonradan anladım ki, babam devamlı bunalımda kalarak aslında ilgi odağı olma şeklinde bir kazanım elde ediyormuş. Annemse, kendi geniş ailesinde Türk olmayan biriyle evlenen tek kız olmaksızın duyduğu suçluluğun şeyini ödüyormuş... Neydi o? *Redemption*, hani işlediğin bir günahı Tanrı'ya bağışlatmak umuduyla sadaka verirsin ya da oruç tutarsın ya? *Was?*”

“Kefaret mi?”

“Hah! İşte kendi ailesine karşı işlediği günahın kefareti babama hemşirelik, bakıcılık falan yaparak ödüyormuş. Bak, ikisinin de derdi özünde aynıymış: Farklı ırk, farklı din, farklı dil. Sorsan, ikisi de insan insandır, ayırmak günahtır, etik değildir der ama! Sonra da tam bir sembiyotik düzen kurmuşlar ama eyvah! Ortada unuttukları, kendi başlarına büyüyen iki çocukları varmış,” diye homurdandı.

O bunları anlatırken, genç adamın bir yandan babasıyla arasındaki sorunu, dedesinden gelen kötü mirasla bir arada taşıırken, üstüne bir de annesinin kadınlığını yaşayamadığına dair duyduğu vicdan azabını yüklediğini anlayan Umay Nine, şefkatle konuştu:

“İşte o yüzden sen çok iyi bir baba olacak ve üstündeki eksik baba, kötü dede yükünden kurtulacaksın Oğul. Ayrıca çocuğunun annesinin mutluluğunu da önemseyeceksin. Tıpkı Defnem'in de iyi bir anne olup kendi annesinin ondan esirgediği anne sevgisini Nar Çocuk'tan kazanacağı gibi.”

Gözünü yola sabitlemiş, hiç konuşmadan araba kullanan Ali Werther yanıt vermedi.

“Akıllı ve vicdanlı bir insan olduğun için biliyorsun.”

“Neyi?” diye sormadı Ali Werther.

“İnsanın çocukluk yaralarını sarması, içinde sevgi ve hoşgörü olan bir aile kurması için ille biyolojik anne-baba olmasına gerek yoktur,” diye devam etti Umay Nene.

Ali Werther, kendisini dinlediğine dair hiçbir işaret vermese de yaşlı kadın, akıllı insanların kendi hayatlarına ışık tutacak önemli bilgilere ulaştıkları sırada bunu kavrayamasalar da vakti geldiğinde oradan birkaç anafikrin akıllarına düşeceğini biliyordu.

“Dünyada kendilerine anne-babalık edecek insanlara, sevgi ve neşeyle şifa verecek milyonlarca öksüz-yetim çocuk var. İşte bu sebeple şu kocakarı nineniz der ki: Siz aslında birbirinizi o kutlu çocuk aracılığıyla buldunuz ve çocuk sizi, siz de onu mutsuzluktan kurtaracaksınız.”

Doktor Ali Werther neden sonra konuştu:

“Bak Nene, ben şimdi 38 yaşındayım, son yıllarda savaşların ortasında insanın ne kadar çaresiz, aynı zamanda ne kadar zalim ve kötü olabildiğini görüyor, artık dünyayı ve ailemi daha iyi anlıyorum.”

“İnsanı ve dünyayı henüz gençken sahiden görebilmek ne büyük bir armağandır Oğul.”

“Artık ben de genç sayılmam Nene. İki seneye kırk yaşında olacağım. Fakat, bir türlü karar veremiyorum: İnsanın kendi hayatıyla ilgili bazı önemli gerçekleri erkenden görebilmesi acaba lânet mi yoksa armağan mı? Çünkü gerçek, çok sert ve steril, yani duygusuz Nene! *Tja!* Ya, ne diyorum ben ya? Sen zaten bunları çoktan anlamış, bilmiş, görmüş, geçirmiş bir bilgesin. Kocaman bir kocakarısın! Ne demeye açıklıyorum ki sana ben?” dedi.

Sonra Umay Bayülgen’e ‘kocakarı’ diyerek acaba ayıp mı etti diye endişelendi ve toparlamaya çalıştı:

”Kocakarı’yı siz Türkiye’de yaşlı bunak, akılsız kadın, bir çeşit cadı gibi kullanılıyorsunuz ama sen öyle değilsin ki Nene.”

“Olur mu hiç Oğul? Her ikisi de özbeöz Türkçe olan koca ve karı sözcükleri yan yana gelince kadim kültürümüzde ezelden beri var olan ve hep olacak o bilge, güvenilir, saygın, gücü adaletinden ve aklından kök bulan değerli kadın kişilik anlaşılır. Kocamak fiili, yılların tecrübesiyle bilgeleşmek, karı da kadın eş anlamında üşi gücü ve anneliğin sürdürülebilir enerjisini temsil eder. ‘Kocakarılık’ tıpkı ‘cadılık’ gibi yüksek bir makamdır. Akı, tecrübesi ve sorun çözen zekâsı olmayan hiçbir kadın oraya yükselemez. Sadece cahiller bunu bilmez.”

“Hah hah ha! Çok yaşa Kocakarı Nenem!”

“Peki şimdi sen de bakalım, neydi senin gördüğün Oğul? Nedir seni Hüner annenle ilgili olarak üzen gerçek?”

“Söyledim işte Nene. Annem aslında babamın aklına ve kişiliğine tapınmaya yakın, süper bir hayranlıkla bağlıydı. Bu ne demektir? Söyleyeyim: bu, bir erkek için en ideal karı, eş demek yani!”

“Ve sen de buna üzülüyorsun.”

“Üzülme de değil ya... Ben sadece acıyorum anneme ya! Süper hayranlıkla birine bağlanmak aşk değil ki? Aslında babamın narsisist kişiliğini besleyip şişirmeye devam eden annem, evliliklerini bu şekilde korumuş meğer. Karşılıklı Yatırım A.Ş.! Bildiğin efendi-köle ilişkisi bu!”

“Ve sen de bu yüzden kendine, güçlü kişiliği, kendi başarıları olan ve sana ihtiyacı olmadığı halde, seni sadece sen olduğun için seven bir karı-eş arıyordun. Ve artık onu buldun galiba Ali Oğlum.”

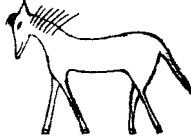
Yaşlı kadınla tanıştığı şu son üç gündür, onun zaman zaman kendisine bir şey mi imâ ettiği, yoksa dalga mı geçtiğini anlamakta güçlük çeken genç adam ellerini direksiyondan, gözlerini yoldan ayırmadan kaşlarını çattı. Daha önce başka bir yerde hiç benzerine rastlamadığı, ileri yaşına rağmen belleği, omurgası, fiziksel

dengesi, fikirleri ve kemikleri güçlü, merakı körelmemiş, hâlâ öğrenme iştahı yüksek ve metafizik kadar bilime de önem veren, girdiği hemen her ortamda saygı ve sevgi gören bu sıra dışı yaşlı kadının kendisini beğenmesini için için arzu ediyor ama bunu henüz kendine bile itiraf edemiyordu.

Dışarıdan bakınca çoğu insanın içinde kopan fırtınaların, hatta çok tehlikeli büyük tufanların bile görülmez olduğunu bizzat yaşayarak çoktan öğrenmiş ‘Kocakarı Makamındaki Umay Nine’ gözlerinden akan sevgiyi gizlemeden yanında oturan genç adamı süzdü. Onun doğduğu ülkede saçının ve gözlerinin rengi yüzünden ilkokulda “yabancı” diye dışlanması kadar, babası ve annesi tarafından sevilmediği duygusuyla hâlâ mücadele ettiğini artık açıkça görüyordu.

Umay Nine, şimdi tüm dikkatini yola vererek iki tarafı yer yer zeytin ağaçları ve düz toprak arazilerle çevrili karayolunda cip süren Ali Werther’i artık kendi torunu olarak kabul ettiğini o sırada kendi akıl defterine kaydetti. Bu arada önlerindeki yol tabelaları, Mardin’in güney ilçesi Nusaybin’e girdiklerini, 1500 yıl önce burada kurulmuş önemli bir Roma sınır şehri olan antik Dara’ya ve şimdiki Suriye sınırına artık çok yaklaştıklarını gösteriyordu.

UÇAN AT TULPAR: PEGASUSUN KIZ KARDEŞİ

“Hani sen yola çıkarken bana dedin ya: Siz neden uçan at Pegasus ve uzak ülkelerin çok ayaklı at efsanelerini biliyorsunuz da kendi Türk mitolojinizin muhteşem kanatlı atı Tulpar’ı bilmiyorsunuz, diye?”

“Evet, dedim Nene. Ve gerçekten ben buna kızıyorum ya! Dünyada kendi anadilinin destanlarını bilmeyen Türklerden başka bir halk var mı ya?”

“Önce şu sekiz ayak konusunu çözelim Oğul. Ben, Yunan mitolojisindeki uçan at Pegasus’u biliyorum ama o sekiz ayaklı dediğin at hangi halkın efsanesinde yaşıyor? Bak onu hiç duymadım.”

“Ha, Sleipner’i soruyorsun sen Nene. Sleipner, Viking mitolojisindeki kahraman attır. Yalnız onun Pegasus veya Tulpar gibi kanatları yoktur, çok güçlü sekiz tane ayağı olduğu için uçuş hızında koşabilir yani.”

“Demek öyle.”

“Evet, öyle. Tulpar’dan farklı olarak o da hem bütün dünyaca tanınıyor hem de İskandinavlar kendi mitolojilerini biliyorlar. Bir tek Türkler kendi mitolojilerini bilmiyor ya!”

“Görüyor musun Oğul? Aslında aynı sihirli at, farklı adlarla, farklı coğrafyalarda iyi insanların yararına, zalim ve kötü güçlülere karşı mücadele ediyor. En cesur ve vicdanlı kahramanları korumak için aynı destansı maceralar yaşıyorlar.”

“Mitolojinin en güzel dersi, karanlık ile aydınlık tarafın bitmeyen mücadelesi bence. Diyalektiğe Giriş gibi bir şey yani.”

“Evet, bizdeki Akkuş ile Karakuş ikiliği, insan medeniyetinin pek çok anlatısında yer alır. Bizim kültürümüzün uçan atı Tulpar’a gelince...”

“Doğrusu ben pek fazla bir şey bilmiyorum hakkında. İtiraf edeyim ki, bu Tulpar’ı ben Defne’den öğrendim Nene. Sonra da Kazakistan ile Moğolistan resmi devlet armalarında grafik çizimi var, onları inceledim.”

“Aferin sana Oğul, burada yaşayıp da bunu hiç merak etmemiş milyonlarca kişi var. Oysa Tulpar, dünyanın en uzun destanı kabul edilen Manas Destanı’nda bahsi geçen, sadece kalbi ve akli kuvvetli olan er veya hatun kişilerin kanatlarını görebildiği, rüzgârdan bile hızlı uçan bir attır.”

“Sağlam bir karakter yani,” diyen genç adam, Umay Nine’nin bir çocuk heyecanıyla kanatlı at Tulpar’ı betimlemesine gülümsedi.

“At deyip geçme, biliyorsun bütün kadim medeniyetlerde at, hem en önemli ulaşım aracı hem de haber taşıyıcısı, senin anlayacağın şimdiki uçak, hatta internet gibi önemli bir anlam taşıyordu. Ata şimdiki zaman aklınla bakmamak gerekir. At, o zamanların insanı için en önemli canlıydı.”

“Ya sen doğuştan hikâyecisin be Nene. Bak sanki olay sırasında oradaymışsın gibi ‘live’ aktarıyorsun yani! Çok güzel oluyor!” diye üzerinde taşıdığı yüklerden şimdilik sıyrılmış gibi hevesle derin bir soluk aldı Ali Werther.

“İnsan, hikâyelerden öğrenen ama tarihten asla ders alamayan bir canlıdır Oğul.”

“Peki o Manas Destanı, Türkçe mi yazılmış? Eğer öyleyse neden siz Türkiye’de bunu çocuklarınıza öğretmiyorsunuz? Yani Türkiye’de insanlar neden kendi mitolojisini bilmiyor?”

“Ah Oğul, ah!”

“Bak meselâ Defne bana Tulpar’ı söylediğinde ben önce onu bir bilgisayar adı sandım. Çünkü böyle bir şey duymuştum.”

“Tulpar’ı bilgisayar adı olarak mı kullanmışlar? Aferin çocuklara, iyi yapmışlar. Her milletin kendi ata-ninelerini, kendi ata-dedelerini destanlarından tanımak ve anlamak hakkıdır. Çünkü kişi kendini ve kültürünü geçmişini anlayarak tanır ve korur. İyi yanlarıyla gurur duyar, zaaflarını düzeltmeye çalışır.”

Onu dikkatle dinleyen genç adam bu sırada gözlerini yoldan ayırmadan uzanıp yaşlı kadının önündeki klima panelinin dışlarını sola, kendine doğru çevirdi.

“Pencereleri kapatıp biraz klima açsam olur mu Nene? Mart ayında klima ihtiyacı olmazdı burada ama ah çok ısıttık dünyayı çok!”

O sıcaktan bahsedince yaşlı kadın bol bol su içmesi gerektiğini anımsadı, çantasındaki cam şişeyi çıkartıp su içti.

“Şu ön paneli kendime doğru çevirdim ki, soğuk hava senin yüzüne vurmasın Nene. Aslında bu paneller otomatiktir ama bozuldu. Bizim Nar kızımız bazen yaramaz oluyor biraz. Bu da böyle manuel artık.”

“Ah, bu klimalar da iklim değişikliğine çözüm değil ki... Sen daha iyi bilirsin ama Oğul.”

“Çok haklısın Nene. Biz insanlar gezegeni gerçekten mahvettik!”

“İşte destanlar bu sebepten önemli, diyorum ya ben. Çünkü destanlar insanlık için derslerle dolu insan hikâyelerdir.”

“Bizim bu sürdürülebilir enerji konusunu, destanlardan yapılmış daha fazla filmler, dizilerle, grafik ve yazılı romanlarla yeniden yeniden anlatmamız şarttır Nene. Ama gençlere değil. Dünyayı mahveden yaşlı kapitalistlere!”

“Aman Oğul, fosil kömür enerjisiyle dünyayı en çok kirleten, meselâ Çin kapitalist mi Allah aşkına?”

“Oldu. Çin basbayağı kapitalist oldu artık Nene.”

“Eh, sen de haklısın aslında...” diye acı acı güldü yaşlı kadın. “Bak Oğul, sadelik içinde yaşamak, ihtiyacından fazlasını tüketmemek destanların en mühim dersidir. Bahsettiğim Manas Destanı, Türk milletlerinden biri olan Kırgızların destanıdır ve Tulpar onun kahramanlarından biri olduğu için Kazakistan devlet armasında yer alır.”

“Ama Türkiye’de adı bile yok. Yok! Sıfır.”

“İşte şimdi geldik o can alıcı soruya. Biz neden Türkiye’de anaokullarından ve ilköğretim okullarından başlayarak çocuklarımıza kapsamlı ve ayrıntılı Türk mitolojileri öğretmiyoruz? İşte bu konuda farklı görüşler var. Bana sorarsan bütün sebepler siyasi.”

“Yapma ya! Fakat ben bunu anlamadım Nene. Mitolojinin nesi ideolojik ki, bunu öğretmiyorlar sizin halka?”

“Bir kültürün anahtarı dilidir Oğul. Eğer bir dili yok edersen, o kültürü kilitler, saklar, ortadan kaldırır, böylece halka kendi masallarını, destanlarını, dolayısıyla kimliğini unutturursun. Böylelikle anadilinin yerine koyduğun başka dile ait kültür yavaş yavaş yerleşir ve birkaç yüzyıl sonra halk kendi özünü hatırlamaz. Türkiye’de yapılan budur. Türklerin eskiden Şaman, yani Kam olduğunu ne biz ne de dünya bilir. Çünkü 600 yıldan fazladır, bize kendi anadilimizle beraber özellikle kültürel kökümüz unutturulmuştur. Biz şimdi mitolojisiz ve kök kültürsüz arada kalmışızdır.”

“İyi de neden?”

“Ah Oğul, dedim ya, konu siyasi diye. Anadolu’daki monarşinin kurucusu Osmanoğulları hanedanının anadili Türkçedir. Fakat sonradan gelen sultanlar, özellikle İstanbul başkent olduktan sonra, 600 yıl boyunca hâkimiyet sağladıkları geniş ve bereketli Osmanlı İmparatorluğu’nda kendi anadilleri Türkçe yerine sadece saraylıların ve iyi eğitilmiş elitlerin anlayabildiği yeni bir dil icat ettiler. 600 yıl dışlanıp, küçümsenip zamanın en önemli sanatı olan şiirde asla kullanılmayan başka bir dil olsaydı çoktan kaybolur, ölürdü ama Türkçe, sentetik Osmanlıcaya rağmen, önemli halk ozanları Yunus Emre, Pir Sultan Abdal, Kaygusuz Abdal gibi anadiline ihanet etmeyen büyük sanatçılar, bilgiler sayesinde yaşadı ve son yüzyılda edebiyatçılarımız, şairlerimizin eserleriyle taptaze filizler vererek büyüdü, yeşerdi, zenginleşti. Çok şükür ki, bu yüzyılın başında Türkçe yazan ve kuzeyde bir krallığın sarayındaki tören konuşmasını da iyi bildiği İngilizce yerine anadili Türkçe yapan bir yazarımız sayesinde dünya edebiyat dillerinden biri olarak tescillendi.”

“Türkçe, aslında çok matematiksel ve çok şiirsel bir dil. Ne zaman hatırlamıyorum ama geçen yıllarda Avrupa’nın en güzel kelimesi olarak *yakamoz* seçilmişti. Bak, tek kelimeyle ayın suya yansması diyorsun: Yakamoz. Muhteşem değil mi Nene?”

“Her anadil güzeldir Oğul. Yapılan en büyük hata şuydu: Eğer bir anadilin yerine sonradan icat edilmiş, doğal olmayan bir dil koyarsan aslında o anadile ait hafızayı siliyorsun demektir. Böylece mitolojimizi, kendi kültürümüzün içinden çıkan kahramanları, tabiata saygımızı ve iyi geleneklerimizi unutmaya başladık.”

“Biliyorsun Nene, ben çift anadilliyim. Bu yüzden, Batı dili olan Almanca bilen biri olarak Türkçenin çok farklı yapısını kavramak benim için daha kolay. Türkçe gramer bakımından sade ve mantıklıdır. Ad çekim ve fiil çekiminin tek kipi vardır. Bak, meselâ şu meşhur örnek vardır: Asyalı Ural-Altay dili olan Türkçe,

‘Türkleştiremediklerimizden misiniz?’ sorusunu, bir Batı dili olan Fransızcada şöyle uzun soruyorsun: ‘Êtes-vous de ceux que nous n’avons pas pu turquiser?’⁴⁰

“Bak bunu bilmiyordum Oğul, çok güzel bir örnekmiş bu.”

“Peki sultanlar neden kendi anadillerini beğenmediler ki? *Warum?* Sonuçta insan anadilini sorgulamaz ki. Anadil insanın saçının rengi, tırnaklarının şekli gibidir, onunla doğarsın. Bak, *Natziler* kullandı diye ikinci anadilim Almancaya düşman değilim meselâ.”

“Türkçe dili ve kültürü yerine Arapça ve Farsçayı benimseyen sultanlar, buna karşılık çoğunlukla Avrupalı, Hristiyan kadınlarla evlenip onlardan doğmalarına rağmen kendilerini tüm Müslüman dünyanın hâkimi kılabilmek uğruna Türklüklerinden vazgeçip anadilleri ve kök kültürlerini bu ihtiraslarına kurban olarak sundu, kefaret olarak ödediler.”

“Off be, bu çok ağır bir bedel olmuş Nene!”

“Ayrıca halkın bilmediği suni bir dil konuştukları için halktan koptular, kendi insanlarıyla iletişim kuramadılar, kendilerini tecrit ettiler.”

“Güçlü ve mantıklı bir tez seninki...”

“Dahası, besbelli Türkçesi zayıf, büyük ihtimalle kendi destanlarındaki Tulpar’ı, Erlik Han veya Bay Ülgen, Umay Ene’yi, kutsal geyiği, Hayat Ağacını, çift başlı kartalı, hatta Dede Korkut Destanı’nı bilmeyen son sultan, imparatorluğunun başkentini işgal eden düşmana karşı ülkesini o destanlardaki kahramanlar gibi savunmak, gerekirse onuruyla ölmek yerine, sessizce terk etmeyi tercih etti. İşte kendi kültürünün mitolojisini, destanlarını bilmeyenler aslında yurtsuzdur Oğul.”

40 Louis Bazin: Grammaire Turque; aktaran Jean Paul Roux, *Türklerin 2000 Yıllık Tarihi*.

“Vay be!”

“Vay ki ne vay ey Oğul! İşte şimdi kendi mitolojisinin binlerce yıllık ‘Orta Dünya’sını Tolkien’in *Yüzüklerin Efendisi*’nden, Su, Toprak, Hava ahlakını Amerikan Yerlileri’nin atasözlerinden öğrenen kimliksiz, kültürsüz kalabalık olduk.”

“Fakat sen ne yaptın yine Nene ya? Nasıl bir kültür teorisi yazdın böyle on dakikada ya! Bak gözüm bir açıldı ki, uyku falan kalmadı bende hani!”

“Aman benim ne işim olur öyle kültür teorileriyle falan Oğul. Ben kendi halinde emekli bir eczacı Kocakarı, tabiata âşık bir otacı, şifacı, iyilerin kötülerden zarar görmemesi için çırpınan bir nineyim sadece.”

“Daha ne olsun Nenem? İnsan uygarlığı hâlâ yok olmadıysa senin ve senin gibi Kocakarı ve Kocakocalar –mı demeliyim?– sayesinde.”

“Aksaçlılar ve Aksakallılar der eski Türkler. Aksaçlılar: nineler, Aksakallılar: dedelerdir. Şimdi sanki bu ikisini de bilge erkeklermiş gibi kullanan cahiller türedi. Bizim kültürümüzde kadınsız dünya yoktur. Aksaçlılar kadın demektir.”

Yaşlı kadının anlattıkları nedeniyle heyecanlandığını ve göğsünün hızla inip kalktığını gören Doktor Ali Werther, cipin kapı cebine koyduğu açılmamış yarım litre suyu çıkarıp gözünü yoldan ayırmadan ona uzattı. Umay Nine suyu aldı ama onun yerine çantasındaki cam şişeyi çıkartıp su içti.

Uzun ve ayrıntılı açıklamaları ve o sözlerin yoğunluğundan yorulduğu anlaşılan yaşlı kadını ona belli etmemeye çalışarak inceleyen genç doktor, yine kapı cebinden bulup çıkarttığı bir lolipopu ona uzattı.

“Biraz şeker al şimdi sen Nene, bu sana şimdi iyi gelir. Bak fazla hızlı nefes alıyorsun sen!” dedi, koruyan, şefkatli doktor sesiyle.

“Bu lolipop Nar Çocuk’un rızkı olmalı,” diyerek, sanki çocuğu görmüş gibi gözleri parlayan yaşlı kadın şekerin jelatinini açıp yalamaya koyuldu.

“Defne, çocuğun şeker yemesine karşı ama çocuk da şeker yemedi çocukluğunu nasıl bilecek?” diye kendi kendine konuşan genç adam, keyifle lolipop yiyen yaşlı kadına baktı. O zaman ikisi de gülmeye başladılar.

“Demek ki, Kocakarı Ninesine çekmiş Nar Çocuk!”

“Şeker yiyebilsin çocuklar Nene ama GDO’suz, kimyasal yolla elde edilen kanserojen olmayan şeker yesinler. Aa, bak bak Nene, keçileri gördün mü? Soldaki tepenin üstünde Mardin’in meşhur keçileri var. Defne çok sever keçileri.”

Gülümseyerek keçilere bakan yaşlı kadın kızılımsı toprakla örtülü kıraç araziye dikkatle seyrederken bir yandan da anlatıyordu.

Bu sırada yolun kenarında küçük bir keçi sürüsüyle yürüyen iki kız çoban gördüler. Ali Werther korna çalarak onlara selam verdi. Kızlar da kıkır kıkır gülererek ona el salladılar.

“Bak ne diyeceğim Umay Nene. Bence tabiata saygılı, tam ekolojik bir siyaset sistemine uygun Şamanizm –ki, ben onun Stoacıları da çok etkilediğini düşünürüm– sadece animistik bir inanç olduğu için değil, asıl kapitalizme karşı bir inanç olduğu için dünyada azaldı ve böylece ana eksenden uzaklaştı, yani marjinalleştirildi. Tıpkı Amerikan yerlileri gibi. Onlar da Şamandı ve beyaz erkek sömürgeciler onları en çok bu nedenle kapitalizme uygun olan tek tanrılı Hıristiyanlığa zorladılar. Ne dersin Nene?”

“Ben bunu yorumlayamam Oğul. Zannımca bu yorum, derin iktisat ve tarih bilgisi ister. Ama şundan eminim; insanlık, önünde sonunda yeniden tabiata ve hayvanlara saygı duymayı hatırlayacaktır Oğlum. Ya da...”

“Ya da bütün medeniyetle beraber bütün insanlık yok olacaktır.”

“Umarım akıllı ve vicdanlı gençler buna engel olacak bir yeni dünya düzeni kurarlar...”

“Uyarlık dedin de Nene, bak şimdi gideceğimiz yer, Dara Antik Kenti, vaktiyle ne şanlı bir yermiş meselâ. Pers İmparatoru Darius’tan Makedonyalı Büyük İskender’e kadar kimler kimler uğruna savaşmış. Romalılar muhteşem eserler kurmuş, saray, çarşı, agora, köprüler, tophane, zindanlar, silolar, su benti yapmışlar. İçlerinde bir su sarnıcı var ki, Defne’nin çok sevdiği yerlerden biridir. 100 yıl Perslerin elinde kalmış. Sonra Emeviler, Abbasîler ve 15. yüzyılda da Osmanlılar gelmiş. Ama şimdi sadece bir açık hava müzesi Dara.”

“Peki bu bahsettiğin at neredeymiş Oğul?”

“At, Dara Harabeleri’ndeki kazı alanında dolaşıyormuş.”

“Özellikle dikilip beklediği bir yer var mıymış acaba? Çünkü Dara kelimesi benim rüyamda duyduğum sese çok benzer.”

“At hakkında fazla bir şey bilmiyorum Nene, eğer atı bulursak bunu da öğreneceğiz. Tabii atın kanatları varsa ve uçarak dolaşan bir Tulpar değilse!” diyerek, zoraki gülümsedi genç adam.

“Eğer Tulpar değilse,” diye onun sözlerini hiç gülümsemeden son derece ciddi bir sesle yineledi Umay Nine.

“Bak aklıma geldi şimdi; Masalcı Kadın da bana başka bir kanatlı attan bahsetmiş, Hazreti Muhammet’in Miraç’ta kanatlı bir atla göğe yükseldiğini anlatmıştı. Yanında Cebrail Meleği olan peygamberin kutsal atının adını da söyledi ama şimdi çıkartamadım Nene.”

“Burak.

“Burak mı?”

“Evet. Hazreti Muhammet’in kanatlı atının adı Burak, Arapça manası Allah’a yaklaştıran demekmiş. Yanlış hatırlamıyorsam yine

Arapça bir kelime olan şimşek manasındaki Berk'ten kaynaklanıyormuş. Rahmetli kocam Korkut Bayülgen kelimelerin köklerine çok düşkündü. Her gün en az beş kelimenin kökünü araştırır ve defterine yazardı.”

“Korkut Dede, kardiyolog operatör olan Defne'nin öz dedesi değil mi?”

“Evet oğlum. Fakat bir çocuğu büyütmek, onu insanlığa ve kendine hayırlı bir kişi olarak yetiştirmek için öz akraba olmak gerekmez. Şimdi sen de bunu biliyorsun artık.

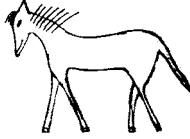
“*Schachmatt!* Haklısın Umay Nene. Evet, aynı öyle. Yine haklısın sen. Şah Mat!”

“Bak orada! Bak gördün mü sen de? Dur Ali! Durdur aracı Oğul! Bak yolun sonunda kızıl donlu bir at gördüm ben.”

Ali Werther, at rengine Türkçe ‘don’ dendiğini bilmediği için Umay Nine'nin ‘kızıl donlu at’ sözünü heyecandan dil sürçmesi sandı.

Mardin'in Nusaybin ilçesine bağlı Dara Antik Kenti'nde henüz turistlerin hatta yerlilerin bile olmadığı sabahın çok erken satinde, bomboş ovada âni bir frenle bir cip durdu. Cipun şoför kapısından hızla fırlayan kıvrıkcık dağınık saçlı, atletik yapılı genç bir adam koşup diğer ön kapıyı açtı ve oradaki zayıf, yaşına göre dinç görünen, beyaz saçlarını iki örgüyle omuzlarına bırakmış yaşlı kadının arabadan inmesine yardım etti. İkisi birlikte bomboş görünen antik kazı alanında hızlı adımlarla yürümeye başladılar. Ali kahveyi artık tamamen unutmuştu.

DEYRULZAFARAN MANASTIRI VE KÂSİMİYE MEDRESESİ

“*Düşman at salar ve senin üzerine yürürse, / Dayan arka verme kendiliğinden dağılır.*’ *Kutadgu Bilig*, B179-2386 numaralı beyit böyle söylüyor,” dedi Semahat. “Ve ben buradaki at dışında hiçbir ipucu bulamıyorum. At da Umay Nine’nin üst üste at rüyası görmesiyle ilgili, yoksa... Ne bileyim, sanki bu sefer ya ben yaşlandım ya da her şey daha karışık,” diye açıklarken uzun uzun esnedi.

“Yani daha önce kaybolduğunda, Defne’nin yolladığı *Kutadgu Bilig* şifrelerinin bi anlamı mı vardı? Bunu mu diyorsun şimdi sen Semahat? Ya, kusura bakmayın ama bu rüya ve *Kutadgu Bilig* işini ben biraz tuhaf buluyorum arkadaşlar! Açıkçası, biz buralarda her sorunumuzda kendi göbeğimizi kendimiz kesmeye alışkınız ama sizinki de biraz... Nasıl desem? Hakikaten soyut ya! Hani böyle şifreler mifrelerle uğraşacağına, nerede saklandığını yazsa daha pratik olmaz mı? Yani...” diye dudak büktü Havinyaz.

“Pes ama, senin kadar zeki birinin bunu söylemesine hayret ettim Havinyaz!” diye sitem etti Semahat. “Bundan önce Defne’nin hayatını tehdit edenlerin ilkin kadın katili bir şerefsiz herif,

sonra tarihi eser kaçakçısı milli servet hırsızları, ardından düşünce özgürlüğüne kasteden nükleer santral destekçileri olduğunu anlattım. Şimdi de arkasında karanlık bir çetenin olduğunu biliyorsun Havinyaz.”

“Evet, bunu biliyorum Semahat ve elbette ciddiye alıyorum.”

“E, o zaman bu tehlikeli heriflerin, velev ki cahil olsalar bile asla aptal olmadıklarını da tahmin edebiliyorsun.”

“Evet, ediyorum ve işte tam da bu yüzden Defne’nin yolladığı o şifremsi şeyleri tuhaf buluyorum.”

“Peki o zaman, bu tehlikeli adamların, Defne’nin hayatı söz konusuysen internetin olanaklarından yararlanacağını da bal gibi bildiklerini neden düşünmüyorsun?”

“Tamam Semahat, tamam anladım! Ben sadece Defne başka bi şifre bulabilir, demek istiyorum,” derken Havinyaz da uzun uzun esnedi.

“Ne meselâ? Aramızda Defne dâhil hiçbirimizin MİT, Mİ6, KGB’de şifre eğitimi almadığı ortadayken, bizim çözebileceğimiz ama onların akıl bile edemeyeceği *Kutadgu Bilig*’i kod kitabı olarak kullanması çok akıllıca değil mi? Çünkü bu adamlar da kolaylıkla Defne’nin sanal dünyaya bırakacağı her izi takip edebilirler.”

“KGB 1991’de Sovyetler’in çöküşüyle kapandı Semahat Abla. Şimdiki Çekist mi, Çeka mı, öyle bir şey galiba?” diye araya girdi eski Komiser Ümit Kaman. O da esnememek için kendini zor tutuyordu.

“Aman bize ne Ruslardan Komserim ya! Ben örnek olsun diye öyle attım kafadan. Ya, ne diyordum ben? Sabah sabah coştum yine...” derken, bu sefer ağzını kapatmaya bile üşenerek esnedi Semahat. “Ha, diyorum ki, Defne’nin şifreleri bence dahiyane bir buluş! Hangimizin aklına, 1000 yıllık bilgiler kitabı *Kutadgu Bilig*’deki eski Karahan Türkçesinin, günümüz Türkiye Türkçesine

çevirisindeki numaraları şifre olarak kullanmak gelir? Bunu kim akıl edebilir? Hiç kimse! Nasıl etsinler ki? Bu millet kendi kültürüne nasıl yabancılaştırılmışsa şu bin yıllık bilgi kitabımız *Kutadgu Bilig*'de ne yazmış, hiç merak edip okumamış ömrü hayatında, ya!"

"İşte sen akıl etmişsin ya akıl küpü Semahat!" diye, hınzır bir gülüşle ona yanıt verdi Havinyaz.

Daha üç gün önce tanıştığında, sevmeyip, hatta tam anlamıyla gıcık olup kıskandığı Doktor Havinyaz Elçi'nin bu sözlerine kızaçağı yerde Semahat de kendini tutamayıp gülmeye başladı. Böylece iki kadın birlikte gülebilenin hazzını kısa bir süre paylaştılar.

Önceki gece Defne'nin bilgisayarına kayıtlı şifreleri bulan Karaca, bu sayıları Amerika'dan yolladığından beri hiç uyumadan anlamlarını çözmeye çalışan Semahat, Havinyaz ve Ümit işin içinden çıkamamış, üst üste içtikleri sert Mirra kahvelerine rağmen sabaha karşı uykuya yenik düşmüşlerdi. Semahat'ın Meridiana Otel'deki odasında çalışırken üçü de sonunda koltukların üzerinde sızıp kalmışlardı ki, sabah çok erkenden Havinyaz'ın telefonu çalmış, genç doktor kadın hastaneden aradıklarını sanarak telefonu açtığında, Deyrulzafaran Manastırı'nda sekreter olarak çalışan çocukluk arkadaşları Rebekka'nın sesini duymuştu.

"Havin *Rojbaş! Brikh safro!* Günaydın! Seni bu saatte rahatsız ettim ama Defne Hanım'ın telefonuna ulaşamadığımız için seni arıyorum."

"*Brikh safro* Rebekka. Hayrola bir şey mi oldu?"

"Bilmiyorum hayır mı, şer mi ama size haber vermek istedik."

"Söylesene Rebekka, ne olmuştur?"

"Bu sabahtan beri bizim manastırın bahçesinde çok güzel kızıl bir at geziyor Havin. Daha önce buralarda böyle güzel bir at görmemiştik. Yalnız at koşumsuz olmasına rağmen boynuna bir şal bağlı. Biz bunun Defne Hanım'ın çok sevdiği Şahmeran desenli

mor şalı olduğunu düşündük. Çünkü ziyarete geldiğinde, bu şalın üzerine farklı renklerde boyalarla kızının sağ el kalıbını çıkarttığını bize göstermişti. Atın boynundaki şalın üzerinde Şahmeran ve çocuk eli motifleri var. İşte o sebeple tanıdık. Acaba Defne Hanım at mı almıştır? Aldıysa at neden başıboştur? Şehirde turist gezdiren atların durumuna üzülyordu, param olsa hepsini alıp Kapadokya'ya salarım, diyordu ya... Merak ettik, arayalım dedik.”

Bunun üzerine Havinyaz, Semahat ve Ümit apar topar Deyrulzafaran Manastırı'na gitmiş ama onlar oraya vardığında at çoktan ortadan kaybolmuş, geldiği gibi sessizce gitmişti. Onlar manastırın bakımlı güzel iç bahçesinde Rebekka'nın ikram ettiği kahveleriyle beraber ev yapımı hibiskus ve mahlep likörü içerken, atla ilgili haberi Umay Nine'ye vermeden önce yaşlı kadının otelinde biraz daha uyuyup dinlenmesini sağlayabilmek için zaman öldürüyorlardı. İçtikleri sert Süryani kahvesine rağmen üçü de esnemeye devam ediyor, gözleri kapanıyordu.

“Süryani kahvesinin içinde özellikle kokan bir baharat var, o nedir acaba?” diye ilgiyle sordu Ümit Kaman, Rebekka'ya.

“Süryani dibek kahvesi çifte kavrulmuş kahveden elde edilir. İçinde ona rayiha veren kakule tohumu vardır. Kakulenin sindirime ve mide bulantısına, hatta iştahsızlık problemi yaşayanlara iyi geldiği bilinir,” diye gururla açıkladı Rebekka.

Onun sesindeki gururlu tonu duyan eski Komiser Ümit Kaman, kendisini Alevî kültürü nedeniyle pek çok ortamda dışlayan, sevdiği kızla evlenmesine yıllarca engel çıkartan egemen kültür yüzünden yaşadıklarını düşününce birden genç kıza dönüp, “Her kültürün kendi gelenek ve değerleriyle gurur duyması kadar insanı insan hissettiren başka bir şey olamaz Rebekka Kardeş,” dedi. Onun neden böyle konuştuğunu anlayamayan Rebekka nezaketen teşekkür etti.

“Otlar ve bitkilerin şifaları hakkında uzman otacımız Umay Ninem şimdi burada olsaydı sana kakule hakkında kim bilir neler anlatırdı. Ama kendisi şu anda otele uyuyor. Biraz dinlensin diye rahatsız etmiyoruz,” diye ekledi Ümit Kaman.

“Aa, Defne’nin anneanesi Umay Nine Mardin’e mi geldi? Bize de bekleriz ziyarete ama,” diye sevindi Rebekka. Belli ki Defne ile Nar Çocuk’un kaybolduğundan henüz haberi yoktu.

Bu sırada manastırın iç bahçesindeki zeytin ağaçlarından birinin gövdesini bir keçiymiş gibi okşayan Havinyaz ile Semahat hâlâ şifreler konusunu konuşuyorlardı.

“Sen siber uzay tehlikesi nedeniyle Defne’nin tuhaf şifreler yolladığını söylüyorsun ama anladığım kadarıyla bu kez onlar da bi işe yaramıyor Semahat.”

“Sen buna mı tuhaf diyorsun Havinyaz?” diye sordu yanlarına yaklaşan Ümit Kaman. Yüzünü yıkamış ama tıraş olmamış haliyle, artık beyazlaşan sakalları, geçen yılların izini şimdi yüzünde ortaya çıkarmıştı.

“Sen, esas onun Marmara Denizi’nde kaybolduğu zaman bizim ne çektiğimizi bir görseydin! Di mi Semahat Ablâ?”

“Aman Havinyaz işi ciddiye almıyor ki,” diye sitem etti Semahat.

Onların durmadan çekiştiğinin farkında değilmiş gibi davranan Ümit Kaman devam etti:

“O yaz ben, iklim değişikliğinin en tepesine vurmuş, ateş gibi sıcak Kadıköy’ün ortasında elimde ne olduğunu anlamadığım sayı ve harflerle dolu, ıslak bir kâğıtla Kutlu Bilge Sahaf dükkânına gittim. O sırada şifrelerin henüz *Kutadgu Bilig*’den olduğunu bile bilmiyorduk. Maşallah bu Semahat Ablam var ya, o zaman da zehir gibi; şöyle bir baktı kâğıda, evirdi, çevirdi, kendi kendine konuştu-kedileriyle de konuşur bu- ve gidip o 1089 sayfalık, 6645 beyitlik

koca *Kutadgu Bilig* kitabını açıp buldu şifrelerin izini. Bu sayılarını nasıl mı ezbere biliyorum? Ya hu, gidip satın aldım sonunda o kitabı çünkü, hah hah ha!” diye gülerken –hazır ağzı açılmışken– kahkahası esnemeye dönuverdi.

“Ama bak, o zaman da beyitlerin anlamlarını öyle şıp diye, çabucak bulamamıştık hani.”

“Ya, kadının dükkânının adı *Kutadgu Bilig*’miş, daha ne olsun yani!” diye güldü Havinyaz. Sonra esneyerek sordu: “Beyit mi beyt mi, o nedir arkadaşlar? Ben sayısalcıyım, bunlardan pek anlamam da.”

“Beyit, iki mısradan meydana gelen nazım, yani şiir parçasıdır. Batı edebiyatında beyte kuple denir,” diye bir yerden okur gibi açıkladı çocuk yaşta cinsel tacize uğradığı için okula gidemeyen ve bu yüzden hayatı karartılıp kendisi ne sözelci ne de sayısalcı olabilen Semahat.

“Şiirin iki satırı yani. *Kutadgu Bilig* şiir formunda yazılmış. Zaten bu bilgece öğütleri zamanın hanına yazan Yusuf Has Hacib de bizzat şairmiş,” diye açıkladı Ümit Kaman gururla.

“Bi zamanlar o devrin has şairinin Türklerin Hanı’na devleti nasıl yönetmesi gerektiği hakkında şiir diliyle öğütler kitabı yazdığına inanmak, 21. yüzyılda burada yaşayan benim için hiç kolay değil. Nereden nereye, yani!” diye acı acı gülümsedi Doktor Havinyaz Elçi.

O zaman Semahat de acı acı gülererek konuştu: “Bir kocakarı sözü vardır: ‘Bir defa yapan, yine yapabilir.’” Kısa bir süre sustu, sonra, “Bu, bir Türk sözü mü, Balkan mı, Kafkas mı, Kürt mü, Laz mı, Arap mı, Süryani mi, Ermeni mi, Fars mıdır, gerçekten hiç bilmiyorum. Ama bizim Anadolu’nun ortak kültüründen kaynaklandığına eminim, çünkü bir kez yalan söyleyen, ihanet eden artık çok daha rahat bunu tekrarlar, anlamına geliyor,” dedi.

“Ah Semahat ah! Bu senin çevik zekân, simsiyah mizahın var ya... Yani ağzımın payını verirken bile öyle zenginsin ki, azarlanırken hoşuma gidiyor be!” diye gülmeye başladı Havinyaz.

“Hah, işte benim Semahat Ablam budur ya! Her konuyu illaki bir kitaba bağlayacaktır. Bana bile kitap okumayı sevdirmiştir ya, deveye hendek atlatmaktan zordur inan,” diye, artık tamamen uykusu açılmış, neşeli bir sesle araya girdi Ümit Kaman.

Onları duymamış gibi davranan Semahat, “*Kanun su gibidir zulümse ateş gibi her şeyi mahveder, / Sen berrak su akıttın ve ateş söndü*” diye cep telefonundan ikinci şifreyi okudu. “Bu da *Kutadgu Bilig*’den C179-3107 numaralı beyit. Bunun içinde hem ateş hem at var ama yan yana bir anlam çıkmıyor benim kafamda,” diye ekledi sonra.

“Hayır, eğer hukuk tanımazların kötülüğünden kaçmak için Beyazsu denen bölgede saklandığını anlatıyorsa, orayı iki kez aradık, değil mi?”

Kimse yanıt veremeyince içini çekerek, mimarisiyle insanı hemen etkileyen, milattan önce Güneş Tapınağı, daha sonra da Romalılarca kale olarak kullanılan, kemerli sütunları, kubbeleri, ahşap el işlemleri ve taş nakışlarıyla büyüleyici üç katlı taş binaya baktı.

“Ne güzelmiş bu manastır. Keşke normal şartlarda gelmiş olsaydım da doya doya gezebilseydim şu hakikaten mucize gibi Mardin’i,” dedi.

“Bu manastırın adı önceleri kutsal kişilerin adıyla anılsa da yanlış anımsamıyorsam 15. yüzyıldan sonra etrafında yetişen safran bitkisi nedeniyle safranın Süryanicesi olan zafaran kelimesiyle Deyrul-zafaran, yani Safran Manastırı deniyor,” diye açıkladı Doktor Havinyaz.

“Helal olsun sana Doktor Hanım! İnsanın kendi şehrinin tarihini bilmesi kadar büyük yurtseverlik olmaz yani Havinyaz kardeş,” dedi Ümit Kaman coşkuyla.

Semahat'ın de kendisini dikkatle dinlediğini görünce, Havinyaz devam etti:

“Şimdi burayı sadece güzel binasıyla değerlendirmeyin. Bence Deyrulzafaran Manastırı'nın asıl önemi, bu bölgede ilk matbaanın kurulduğu yer olmasıdır.”

“Matbaa mı?” diye şaşırdı Semahat.

“Evet ya! Buradaki patriklerden biri İngiltere'ye yaptığı bir ziyaret sırasında satın aldığı matbaa makinelerini 1876'da manastıra getirmiş. Matbaada 1969 yılına kadar Arapça, Osmanlıca, Süryanice, Türkçe kitaplar basılmış.”

“Memleketin tarihiyle ilgili ne önemli bir mekânmış burası meğer!” dedi eski Komiser Ümit Kaman. O böyle söyleyince Rebekka söze karıştı:

“Şu anda Mardin Metropolit'i'nin ikametgâhı da olan Deyrulzafaran Manastırı, dünyanın dört bir yanına dağılmış Süryaniler tarafından dua ve bereket almak için ziyaret edilir. Ayrıca her yıl binlerce yerli ve yabancı turist manastırı ziyaret eder.”

“Vay canına! Ne güzelmış! Öğrenecek ne çok şey varmış Mardin'de. Ah biraz burada kalıp araştırmak, okumak ve bunları derlemek ne güzel olurdu. Belki buraya dair bir kitap derlemek, ne bileyim 'İstanbul'un Mardin İzlenimleri'! falan? Ama artık kim bilir ne zaman? Umarım böyle bir zaman bulabilirim. Hayırlısıyla Defne ile çocuğu bir bulalım da önce.”

“Kal Semahat,” dedi, Havinyaz birden. “Dönme İstanbul'a. Kal burada Semahat.”

Önce Havinyaz şaka yapıyor diye gülen Semahat, onun içtenlik ve coşkuyla kendisine bakan gözlerini görünce şaşırdı, o zaman uykusu sahiden açıldı.

“Hayatta insanın kendi yolunda önemli değişiklikler yapması gerektiğini anladığı anlar vardır Semahat. Örnekse; Defne'nin

Göreme’de Nar bebekle karşılaştığı o an gibi. Ali Werther’in doğup büyüdüğü baba vatanı Berlin’de ötekileştirilmesi yüzünden zengin ve huzursuz bi yabancı doktor olarak yaşamaktansa, Sınır Tanımayan Doktorlar’a başvurduğu an gibi. Benim annesiz büyümemin yasını tutmayı, kendime acımayı artık bırakıp kendi hayatıma ve doktor olmaya odaklanma kararı aldığım lise sondaki uykusuz gecedeki o an gibi... Ya da ne bileyim, Ümit Ağbî’nin Alevî olduğu için evlendirilmediği sevgilisiyle ne pahasına olursa olsun evlenmeye ve uğradığı bazı haksızlıklara dayanamayıp yıllarını verdiği işinden istifa etmeye karar verdiği an gibi... Ve senin Semahat...” Susup yutkundu Havinyaz. O susunca öbürleri içlerini çekti.

“Senin, bana dün anlattığın gibi, çocuk bedenini kendi evinde eril egemen zulmüyle kıran öz akrabın ve bu zulmü sessizlikle örten öz annene rağmen kaçıp tek başına hayatta kalmaya karar verdiğin an gibi Semahat... Seni korumak için akrabalarının yanına İstanbul’a götürmeyi göze alan Ertuğrul Amca’nın buna karar verdiği o an gibi. Geçmişimizdeki büyük dönüşüm anları gibi. Gibi gibi...”

Havinyaz bunları söyleyince Semahat’in gözleri doldu. Günlere yaşadığı gerilim, Defne’nin bir türlü bulunamayışı onu sandığından daha fazla yıpratmıştı. Şimdi bu zeytin ağaçlarıyla düzenlenmiş, tertemiz ve huzur dolu güzel avluda oturmuş, Havinyaz’ı dinlerken, Defne salimen bulunsa bile geçen zaman içinde yaşanan değişimler sonunda artık hiçbirinin hayatının eski düzenine dönmeyeceği gerçeği birden çok net biçimde kafasına dank etti. O zaman, her şey yolunda gitse bile sonunda Defne’nin artık bir ailesi olduğunu ve kendinden ne kadar saklasa da hayatta en çok korktuğu şeyin başına gelmek üzere olduğunu kavradı.

Semahat’in kendini yıllarca içine saklandığı sahaf dükkânındaki yaşantısında olduğu gibi, her akşam alacakaranlık çöktüğünde

evli evine, köylü köyüne dönecek ve o yine yapayalnız kalacaktı. Yalnızlık korkusunu bir fobi gibi yaşayanların bunu yenmeden asla huzura kavuşamayacaklarını hâlâ öğrenemeyen Semahat'ın gözlelerinden yanaklarına iki damla gözyaşı süzüldü. Onları durdurmak için bütün gücünü kullansa da yerçekimi Semahat'ten güçlüydü. Allah gecinden versindi ama Umay Nine de genç değildi artık ve o vefat ettiğinde artık tamamen ve tümünden yine kimsesiz, yine ortada kalacaktı. Üstelik Semahat artık kendini yeniden Kadıköy'deki Kutlu Bilgi sahaf dükkânının bodrum katına hapsedemezdi. Yok, yeniden o dünyadan kopuk, tecrit hapsi gibi hayatı yaşayamazdı. Hayır, bunu bir daha yapamazdı. Burnunu çekip hıçkırdı. Semahat, bencilliği ve yalnızlık korkusuyla yüzleşmesinin şiddetiyle ortalık yerde ağladığı için utanmış, başını yerden kaldıramıyordu. Fakat o anda hiç beklemediği başka bir şey daha oldu. Havinyaz ona sımsıkı sarıldı ve öptü.

“Spas dikim Semahat, arkadaşlığına teşekkür ederim.”

“Ya hu hanımlar yapmayın! Bak beni de ağlatacaksınız ama! Tövbe tövbe!” diye duyulanan Ümit Kaman, cebinden bir kâğıt mendil çıkartıp Semahat'e uzattı.

“Bak bunlar hep o Defne Kaman'ın işleri ha!” dedi, her şeyi anlamış gibi başını sallayarak. “O var ya, o Defnecan, varlığını bırak, ortadan kaybolduğunda bile insanları böyle bir araya toplıştırır, buluşturur, tanıştıtır ve zor zamanlarda dayanışmayı öğretir. Bak hep böyledir. Bak Hızır gibidir şerefsizim. Tıpkı ninesi gibi o kadın da kutludur, uğurludur. Hayırlısıyla onu bulalım artık ya Hızır ya Ali aşkına!”

“Doğru söylüyor Ümit Ağbi. Hadi sil gözlerini. Hem belki senin için de bu dönem bi karar verme zamanıdır Semahat? Belki buraya şanssız bi nedenle gelmen aslında bi şanstır senin için? Elbette Defne ve Nar bulunduktan sonrayı söylüyorum. Hani

büyükler der ya: Hayırlara vesile olsun, diye. Ayrıca bu değişim sadece sana değil, buradaki çocuklara da iyi gelebilir.”

Onların arasında özel bir şeyler yaşandığını düşündüğü için nezaketle bir kenara çekilen Rebekka, şimdi yanlarına gelip üçünü, manastırın iç bahçesinin kemerli sütunlarının altındaki serin alanda bulunan banklardan birine oturmaya davet etti.

“Defne’nin çocuklarına biraz da sen anlatırsın kendi masallarını ve destanlarını Semahat.”

“Hangi çocuklarına?” diye yutkunarak sordu Semahat.

“İşte buradaki öğrencilerine, diyorum ya.”

Onun neden bahsettiğini tam olarak kavrayamamış görünen Semahat’ın gerçekten bir sarsıntı geçirdiğini anlayan Doktor Havinyaz, tane tane anlatmaya koyuldu:

“Yalnızca okul değil ki, ayrıca hazır burada sahafımız varken ve sen de çekirdekten yetişmiş başarılı bir sahafken, orada çalışan gençlere deneyim ve bilgilerinle destek olur, ablalık yapar hem de iyi bi kitapçı olmanın sırlarını öğretirsin. Hem sakın unutma, yıllardır Masalcı Kadın’ın dikkatini çeken çok ender kişilerden biri oldun. Var sende de bi masalcı damarı demek ki! Ayrıca burada kalman için bütün bunlardan daha önemli bi neden daha var.”

“Neymiş o?” diye sordu Semahat, merakını gizlemeden.

“Biraz bencilce olacak ama benim senin gibi sağlam, akıllı ve hoş bir kadın arkadaşına ihtiyacım var,” diye tatlı tatlı gülümseyerek Semahat’ın yanağını okşadı Havinyaz.

Bu sözleri duyan Semahat, önce acaba dalga mı geçiyor diye baktı ona ama genç kadın hâlâ tatlı tatlı gülümsüyordu. Bu davete hazırlıksız yakalanan Semahat, ne diyeceğini bilemeyince telaşlandı, biraz utandı, sonra kızardı, eli ayağına dolaştı ve zaman kazanmak için cep telefonunu açıp oradan üçüncü şifreyi okumaya başladı:

“Şu üç şeye yakın komşu olma; / Yanar ateş, akarsu ve bu beylerin şan ve şöhreti... Evet, bu da *Kutadgu Bilig*’in B295-4097 beyti. Yani elimizdeki son şifre. Şimdi de sudan, kötünden, hukuksuzdan ve sonradan görme, kıçıkırık lümpen, cehaleti savunandan uzaktayım, diyor. Acaba böyle mi diyor? Komserim sen de bir şeyler söylesene ama?”

Bu sırada öz ablası gibi sevdiği Sahaf Semahat’ın, yeni tanışmasına rağmen akıllı ve cesur bulduğu Doktor Havinyaz ile yakınlaşmasını, iki kadın arasında –belki de– uzun ve sağlam bir ilişkinin başlangıcı olacak diye görüp sevinen Ümit Kaman:

“Bak eğer benim düz polis mantığıma ve Defnecan’ı iyi tanımışlığıma güveniyorsanız, bu şifre hakkında yorumum şöyle: Defne, ya yine İstanbul’daki gibi içinde su olan bir yerde saklanıyor ya da onu tehdit edenlerin zulmüne adaletle karşılık veren veya verecek biri tarafından korunuyor. Sanki bize bu beyitlerle bunu anlatıyor. Böyle bakınca da aramızda adaletle ilgili mesleği olan iki kişi mevcut. Bir: eski de olsa ben bir polisim, iki: Kayserili Avukat Kumru Çalikuşu. Ama bahsedilen kurumsal bir şey de olabilir.”

Onun bu sözlerini düşünmeye başlamışlardı ki, Semahat’ın telefonu çaldı. Arayan Defne’nin babası Akın Kaman’dı. Dünn kaybettiği aile yadigârı anahtarlığını Kâsımiye Medresesi’ndeki havuzda bulan medrese görevlisi onu aramış ve bulunan eşyasını almaya davet etmişti. İşin tuhafı Akın Kaman’ın, bir gün önce kızı Aysu’nun orada dua etmek istemesi üzerine gittikleri Kâsımiye Medresesi’nde düşürdüğü anahtarlığında ne adresi ne de telefon numarası vardı.

“Semahat, beni otelden arayan medrese görevlisinin, hangi otelde kaldığımı nasıl bulduğu tam bir muamma! Çünkü müze-medreseden beni kimin aradığını da bulamıyorlar. Arayan numara oraya ait ve geldiğimizde anahtarlığım müze girişindeki masa

üzerinde duruyor. Acaba bunun Defne'nin kayboluşuyla bir ilgisi olabilir mi, diye az önce sana ve Ümit'e danışmak için odalarınıza uğradım, ikinizi de sabahın bu erken saatinde otelde bulamayınca merak ettim. İyi misiniz? Siz neredesiniz çocuklar ya hu?"

"Akın Ağbi, biz iyiyiz. Deyrulzafaran Manastırı'ndayız. Mardin merkezin 4 kilometre kadar doğusundayız. – Değil mi Havinyaz? Tamam, anlatırız sonra detayları ama dur bir dakika... Sen, Kâsimiye Medresesi'nin bir havuzu mu var, dedin şimdi?" diye sordu Semahat.

"Olmaz mı, şahane bi havuzu vardır bizim Kâsimiye'nin. Görünce bayılacak ve Mardin'e yerleşmeye kesin karar vereceksin," diye gülererek açıkladı Havinyaz. Onu duyan Akın Kaman, telefonun öbür ucundan yanıt verdi:

"Doğru söylüyor Doktor Hanım. Kâsimiye Medresesi'nin avlusunda bir çeşme ve büyükçe bir havuz bulunuyor. Çok müthiş bir mimarisi var, mutlaka görmelisin burayı. Önceki gelişlerimde Defne gezdirmişti bana."

"Bu Mardin'de gezecek, öğrenecek çok şey var da işte, Defne ile Nar Çocuk'u bulmadan bize rahat yok Akın Ağbi."

"Alo Semahat? Beni duyabiliyor musun? Alo?"

"Ben seni duyuyorum Akın Ağbi. Alo? Hoppala! Bizimki mi çekmiyor acaba? Alo... Alo?"

Telefon bağlantısı kesilince Havinyaz ile Semahat'e dönen Ümit Kaman, "Madem burada bir şey bulamadık, o zaman biz de Kâsimiye Medresesi'ne gidelim mi hanımlar, ne dersiniz?" diye sordu.

"Gidelim ama dur, Kâsimiye Medresesi'ne bir bakalım önce," diyen Semahat, telefonundan arayıp bulduklarını okumaya başladı:

"Artuklu Dönemi'nde başlanmış ve Akkoyunlu Hükümdarı Cihangiroğlu Kâsım Paşa döneminde tam 400 yıl önce yapılmış

bu medrese. Aaa! Çok tuhafmış bu! Rivayete göre orada katledilen Kâsım Paşa'nın kız kardeşi, onun kanlı gömleğini ağıtlar yakarak eyvanın duvarlarına sürmüş ve şimdi duvarlara su döküldüğünde ortaya çıkan izlerin maktulün kan izleri olduğuna inanılıyormuş."

O sırada bu kez mit Kaman'ın telefonu çaldı. Yine Akın Kaman arıyordu.

"Semahat'ın telefonunda bir sorun oldu mit, sen beni duyuyor musun?"

"Duyuyorum Hocam. Sen şimdi neredesin? Ayperi senin yanında mı, Umay Nine'yle mi yoksa?"

"Ayperi ve Aysu benimle, biz mz Kâsımiye Medresesi'nde yiz."

Onlar bağıra çağıra konuşmaya çalışırken, bu kez Ertuğrul Türel, Semahat'i aradı.

"Günaydın Ertuğrul Amca, nasılsın? Umay Nine mi? Dur bir sakın ol. Yine mi gitmiş? Yine sen uyurken mi gitmiş? Tövbe tvbee! Hiç uyumuyor bu kadın ama! Olmaz ki böyle! şaka değil, yaşı başı var, aşırıyor ya! Bak buraya gelmeden önce de baygınlık geçirdi bahçede değil mi? Efendim? Not mu yazmış? Tamam, dur heyecanlanma, biz geliyoruz yanına. Sen otelden ayrılma!"

"Ne olmuş?" diye, biri telefonun öbür ucundan olmak üzere,  birden bağırdı.

"Umay Nine, Ali Werther ile rüyasındaki atı bulmaya güneye doğru gitmiş!"

"Zaten Türkiye'nin gneyindeyiz, daha bundan güneyi Suriye!"

"Dara'dır orası. Defne, Dara harabelerini ve oradaki Roma Sarncı'nı çok sever," diye açıkladı Havinyaz.

Onlar apar topar Rebekka'ya veda edip ulaşılamayan telefonunu boşu boşuna aradıkları Doktor Ali Werther'i aramaya devam

ederek Deyrulzafaran Manastırı'nın ziyaretçi yolundan çıkarken, Rebekka birden önlerine geçip yollarını kesti:

“Bana neden söylemediniz? Defne ve Nar gerçekten kayıp mı? Öyleyse ne zamandan beri kayıplar?”

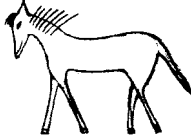
“Bunun şimdilik duyulmasını istemiyoruz Rebekka. Üç gün önceki Beyazsu yangınından beri kayıplar maalesef,” diye fısıldadı Havinyaz.

“Yangın mı?” diye çok üzgün içini çekti Rebekka. “Yangın, hele ağaç, orman yangını çok şaibeli konudur buralarda. Geçen yaz bizim manastırın zeytinliklerinde gece yarısı yangın çıktı. Yüzlerce zeytin ağacımız yandı. Bu manastırın masraflarının bir kısmı o zeytinlerin hasatından karşılanıyor. Çok üzüldük. Tabii insanın aklına neler geliyor. Maalesef yangını çıkartanlar hâlâ bulunamadı.”

O böyle söyleyince üçü üzüntüyle birbirine baktılar.

“Başkalarının canını yakmak için yangın çıkartanlar, yaktıkları her canın bedelini kendi cehennemlerinde yanarak ödemeliler! Adı üstünde baksana: Kundakçı! İster insan, ister ağaç, isterse yılan, canları yakan ateş, sadece düştüğü yeri yakmıyor ki...” diye, çocuk gibi cıtır cıtır çıkan sesine hiç uymayan şekilde öfkeyle ilendi Semahat. “Lânet olsun! O var ya o, kendi de cayır cayır yansın inşallah! Ağaç yakmak insanlık suçu sayılmalı!” diye söylenerek yürümeye devam etti.

KUŞLARIN ADINI BİLEN KADIN

“Eğer şimdi şu anda Mars’taki canlılar ilk kez dünyaya tam buraya, bizim yanımıza inseler ve ilk görecekleri insanlar biz olsaydık, acaba ne düşünürlerdi?”

“Çok yaşa Ayperi, e mi? Sen de aynı Defne Teyzen gibi insanı hiç çalışmadığı yerlerden yakalıyorsun. Marslıları bilmem ama bu benim Mardin’e ilk gelişim ve henüz sadece görünenlere ait yüzey-sel bir izlenimim var. Şehirle biraz tanışmam gerek. Ayrıca insanın bir şehre ne amaçla geldiği de izlenimlerini etkiler.”

“Yok Attila Ağbi, ben diyorum ki, Marslılar meselâ dünyada ilk yer olarak İstanbul’a inse: insanları yoğun trafikte arabaların içinde saatlerce oturan, işte ilk Paris’e inse: müze kuyruklarında bekleyen, Amerika’ya inse: silahla okulları basıp cinayet işleyen ya da ne bile-yim Amazon Ormanları’na inse; ağaçları kesip et üreticilerine hayvan otlağı açan canlılar olarak görecekler, değil mi? İşte benimki bu dizilimde bir soru: Marslılar şimdi Mardin’e inseler, ne göreceklerdi?”

“Hımmm... Peki şöyle yanıtlayayım o halde: Marslılar’ın burada ilk görecekleri; bir: Mardin Kalesi’nin eteklerinden ovaya doğru teraslar halinde sarı kalker taşlardan mücevher gibi işlenmiş müthiş

bir Orta Çağ mimarisi. İki: Yine kayıp gazeteci Defne Kaman'ı arayan dostları!"

"Ama Attila Ağbi, bu yanıt aşırı korumalı ya! Defne Teyzem sana fazla 'temkinli' diyor ya, öyle yani."

"Evet, öyle der ama aynı nedenle de bana çok güvenir Defne Teyzen."

Defne Kaman'ın yirmi yıllık meslektaşları Attila Gültekin, geçen yıl evlendiği yaşıtı gazeteci kadın ve Türkiye Gazeteciler Birliği (TGB) ve üyesi olan, dürüst ve cesur haberciliğe hâlâ devam eden iki saygın gazeteci 'abla' ve üç 'ağabeyi'yle beraber sabah uçağıyla Mardin'e gelmişti. Beşi de geniş halk kitleleri tarafından çok sevilen ve okunan bu duayen gazeteciler, son yıllarda ülkede değişen basın etiği nedeniyle artık 'ana akım medya'da iş bulamadıkları için şimdi dijital medya veya yeni kurulan televizyon ve gazetelerde takipçilerinin desteğiyle çalışmayı sürdürmekteydiler. Zaten hemen her politik liderin kendi medyası oluşmaya başlamış, insanlar âdetâ küçük mahallelerde kendi kendilerine haberleşir olmuşlardı. Bütün bunlar nedeniyle artık bir '*ana akım medya*'dan söz etmek de olası değildi.

Yaşları 70 ve üstü olmasına, üstelik ilkbahar mevsimi normallerinin çok üstünde seyreden sıcaklara ve yoğun çalışma programlarına rağmen bu deneyimli basın emekçileri, sığınmacı çocuklara yardım ettiği için ölümle tehdit edildikten sonra ortadan kaybolan meslektaşları Defne Kaman'a destek için Ankara ve İstanbul'dan kalkıp bu cumartesi sabahı Mardin'e gelmişlerdi. Gelmişlerdi ama az daha kendilerini havaalanında karşılamaya gelecek kimse bulamadığı için orada kalacaklardı.

Ali Werther ile Umay Nine'nin cumartesi sabahı gün doğarken Nusaybin'deki Roma harabelerinde görülen Kızıl Atı bulmak için Dara'ya doğru yola çıktıklarından habersiz olan Semahat, Ümit

Kaman ve Havinyaz da aynı atın peşinden Deyrulzafaran Manastırı'na gitmişlerdi. Bunların hiçbirinden haberi olmayan Akın Kaman, Aysu ve Ayperi de bir gün önce dua etmek için uğradıkları Kâsîmiye Medresesi'nde kaybolan anahtarlığı almak üzere otelden ayrılmışlardı. Bir gün önce kendilerini takip eden kişileri şaşırtmak için Beyazsu'da dolaşan Avukat Kumru ile rehber-pilot Kanat da yorgunluktan baygın düşmüş, otelde uyuyorlardı. Böylece İstanbul ve Ankara'dan gelen gazetecileri havaalanında karşılayacak hiç kimse kalmamış görünüyordu.

Sabah güneş doğarken, dostlarının “*doğru zamanda ve doğru yerde belirip sonra sessizce kaybolan sessiz güç*” adını taktıkları ve sevdikleri Müze Müdürü'ne sesli mesaj bırakan Doktor Ali Werther, eğer kendisi Dara'dan erken dönemezse, Mardin'e gelecek gazetecileri havaalanında karşılayacak birini yollamasını rica etmişti. Henüz kimse pek farkında olmasa da Defne Kaman'ın 'yılın gazetecisi' ödül töreninin Mardin'de yapılması fikri de Ali Werther'e aitti.

Müze Müdürü, uçağın şehre varışından az önce Ali'ye ulaşmayınca, kendisi bizzat havaalanına gidip gazetecileri karşılamış ve Meridiana Otel'e yerleştirmişti. Otele ilk dönen Akın Kaman ve Ayperi, zaten otelde Umay Nine'yi bekleyen Ertuğrul Türel ve Müze Müdürü'yle beraber yeni gelen gazetecilerle sabah kahvesi, çayı içerek sohbet ediyorlardı. Babası ve kızıyla otele dönen Aysu onlarla oturmamış, odasına kapanmıştı.

“Yani her şey, dün öğleden sonra Ali Werther'in seni aramasıyla böyle çarçabuk mu oluştu Attila Ağbi?” diye sormaya devam etti Ayperi.

Defne Teyzesi ile Umay Ninesi'nin evine sık sık ziyarete gelen Attila Gültekin'i küçüklüğünden beri tanıyan Ayperi, şimdi diğerlerinden uzak bir masada onunla oturmuş, olanları anlamaya çalışıyordu.

“Evet, aynen böyle oldu Ayperi. Bu arada, ben Ali Werther ile önceden tanışmıyordum. Bizim camiada Defne’nin bir Alman doktorla evlenip Mardin’e yerleştiği konuşuluyordu. Açıkçası Defne’ye telefon açıp da bunu sormaya çekinmiş, zaten evlenseydi Defne benden bunu saklamazdı, diye düşünmüştüm. Zaten arada telefonlaşıyorduk ama daha çok habercilik camiasını, onun burada bir anaokulunda öğretmenlik yaptığını ve Youtube’daki çevre ve iklim haber kanalı hakkında konuşuyorduk. Ayrıca geçen yıl ben evlenince o aramış, beni kutlamıştı.”

“Biliyor musun Attila Ağbi, ben küçükken Defne Teyzem seninle evlenecek sanıyordum. Bir de sen benimle oyun oynardın bahçede, onu anımsıyorum bak!”

“Ben de öyle sanıyordum ama olmadı işte...”

“Teyzemin Dağhan’la evlendiği zamanı bilmiyorum, ben doğmadan önce kısacık evli kalmışlar. Daha sonra Çorum’da çalışırken onu bu kez de arkeolog Güneş Ağbi ile evlenecek sanmıştım. Hiçbiri olmadı, bir de üstüne gazetede bir yazısı yüzünden işten atıldı, sonra hakkında dava açıldı falan. Hâlbuki o benim çocukluğumdan beri rol modelim, benim starım o! Ona büyük haksızlık yapıyor ya!”

“Defne farklı, çok özel bir insandır Ayperi. Başına ne gelirse gelsin, ona kim ne çamur atarsa atsın, Defne Kaman’ın kalitesi, cesareti ve ahlakıyla yarattığı kendi markasını kimse yıpratamaz. O mesleğimizin gururlarından biri. Ayrıca...” derken susup boğazını temizledi Attila Gültekin. “Ayrıca Defne benim için hep özel bir insan olarak kalacak,” diye içini çekti. Sonra bir çocukla konuştuğunu anımsayıp toparlandı.

“Bak artık sen de büyüyorsun Ayperi. Sana şimdiden söyleyeyim, bu dünyada bir insanın sevdiği kişinin de kendisini seveceğine dair bir kural yok. Bazı aşklar karşılıksız oluyor. Ne yaparsa yapсын

bazen olmuyor işte. Ama insan mutlu olmak istiyorsa kendini seven birini mutlu ederek de bunu başarabiliyormuş,” derken, az ötede, Meridiana Otel’in taş işlemeli teras lokantasında duayen gazetecilerle kahve içerek sohbet eden ve sık sık kendisine bakıp gülümseyen karısına baktı.

“Bu kız seni seviyor Attila Ağbi, bak benimle burada konuşurken bile gözü senin üzerinde. Umarım çok mutlu olursunuz.”

“Ben de onu önemsiyorum ve o mutlu olunca gerçekten mutlanıyorum. Ayrıca içten dileğin için sağ ol Ayperi. Ya, ne çabuk büyüdün sen böyle, acelen ne Allah aşkına senin?” diye gülümsedi Attila.

“Merak etme Attila Ağbi, Defne Teyzem bulunsun da ben yine çocukluğuma dönerim. Şimdilik nöbetçi Defnelik yapıyorum!” diye içini çekti kız.

Üzerinde bermuda şort, göğsünde ‘Su, Toprak, Hava’ yazılı pamuklu bir tişört, başında kova tipi keten şapka, altından sarkan iki örgülü kıvılcık saçlarıyla gerçekten de Defne Kaman’ın minyatürü gibi görünüyordu Ayperi. Attila Gültekin ona sevgiyle bakarken, küçük kız eğilip fısıldayarak açıkladı:

“Biliyor musun, aslında her şey çok hızlı gelişti Attila Ağbi. Biz eğer Mardin’deki yangın haberini almasak, belki burada neler olduğunu hâlâ bilmeyecektik. Sanırım burada gerçekten neler olduğunu bilen sadece iki kişi var: Ali Werther ve Havinyaz. Ha, bir de olayları birbirine bağlayan Masalcı Kadın diye bir fenomenle Cebbo Amca adında, bizim Ertuğrul Amca’yı kıskançlıktan çatlatan Mardin’in ünlü bir terzisi var. Elbette Ateş Kitabı’nı bulup onun sonunda yazarları öğrenen kraliçemiz Umay Ninem başrolde! Ah, bir de ortada çok görünmeyen ama herkesin çok güvendiği gizemli bir adam.”

“O kimmiş bakalım karakter analiz uzmanı Küçük Hanım?”

“Kim olacak, sizi havaalanından almaya gelen Müze Müdürü. Herkes ona güveniyor ve ondan bahsediyor ama adam ortada görünmüyor. Yalnızca...”

“Yalnızca ne?”

“Yalnızca ona ihtiyaç duyulunca ortaya çıkıyor.”

“Takımı bensiz kurmuşsunuz yine, desene.”

“Olur mu Attila Ağbi, bak yine sensiz yapamadık işte.”

“Senden iyi bir dedektif romanı yazarı çıkar Ayperi ama içinde bulunduğumuz durum kurgu değil, ne yazık ki gerçek!”

“Fakat yine de bir kurgu var. Bak eğer sizin kurduğunuz bu ödül töreni planı işlerse gerçekten teyzemi kurtarabiliriz. Ben Defne Teyzem’i salimen bulacağımıza güveniyorum.”

“Ya sen nasıl bir şeysin Ayperi böyle? Hakikaten ne diyeceğimi bilmiyorum. Çocuk musun, yetişkin misin, karıştırıyorum yani.”

“Çocuğum ben Attila Ağbi, sadece büyük rolü yapıyorum.”

Gazeteciler ve Müze Müdürü ile oturan Ertuğrul Türel ve dedesi Akın Kaman, torununun Attila ile eğlendiğini düşünerek onlara gülümsediler az ötedeki masadan.

“Senin o Umay Nine’ne gelince, onun bilmediği ne var ki? Valahi ben o ninenizden çok korkuyorum. Bakınca içimi görüyor gibi hissediyorum. Ben zaten albinoyum diye çocukluğumdan beri çok şeffaf hissederim kendimi.”

“Gerçekten mi Attila Ağbi?” diye güldü küçük kız.

“Gül sen daha! Çocukken albino olmak ne zordur bilmezsin tabii!” diye homurdandı genç adam. “Söyle bakalım şimdi...” diyerek Ayperi’ye doğru eğilip fısıldayarak sordu Attila Gültekin: “Umay Ninen ne biliyor ve nereden biliyor?”

“Ayyy, siz gazeteciler hep aynısınız ya! Aynı Defne Teyzem! O da iki eli bağlı olsa ille referans peşinde, haber peşinde... Gerçeğin tam peşinde!”

“İki eli kanda olsa.”

“Efendim?”

“İki eli bağılı olsa değil, o deyimin doğrusu iki eli kanda olsa, olacak.”

“Ha, öyle mi? Kanlı olunca daha güçlü oluyor tabii... Peki, yazdık kafaya.”

“Bak Ayperi,” diye, fısıldayarak konuşmaya devam etti gazeteci Attila Gültekin. “Doktor Ali Werther, dün beni aradığında bana biraz yazar Bertolt Brecht’ten bahsetti. Hitler’in kitaplarını yaktığı, Finlandiya’ya sürgüne giden önemli Alman yazar. İşte onun meşhur ‘Kurtuluş yok tek başına, ya hep beraber ya hiçbirimiz’ şiirini Defne ile çocuğu kurtarma planının mottosu, parolası yaptık.”

“Dün telefonda bunu mu konuştunuz yani?”

“Önce bunu söyledi, sonra eğer toplumda saygı duyulan ünlü yaşlılar ile gelecek vaat eden gençler bir araya gelip dayanışsak Defne’yi tehdit edenler korkar ve onları bırakabilirler, Defne ile kızı hayatlarını tehlikeye atmadan ortaya çıkabilirler, dedi.”

“Gerçekten mi? Ali Werther bize duygularını pek göstermiyor da...”

“Benimle etkileyici konuştu. Hainler ve zalimler korkaktır. Kötülüğün tek panzehiri iyilerin dayanışmasıdır, falan dedi. Açıkçası adam beni hızlı ve kararlı biçimde ikna etti.”

“Adam psikiyatrist Attila Ağbi. Üstelik sıkı felsefe biliyor. Umay Ninem’i bile etkiledi, düşün yani. Bir de Almanya’da Ali adıyla büyümüş, ‘kara kafalı’ bir Alman olmanın sıkıntılarını çocukken yaşamış işte. Ayrıca bayağı bildiğin savaşın ortasına gidip tanımadığı insanları ameliyat ediyor falan, biraz deli yürek yani!”

“Psikiyatrist ve ameliyat mı yapıyor? Sen de bunu yuttun yani? Hiç yakıştıramadım senin zekâna Ayperi!” diye onu ayıpladı Attila.

“Yok, olur mu hiç Attila Ağbi? Ali Werther, çift anadal yapmış. Ayrıca acayip çevreci yani! Ya adam hem inek hem atılğan. Eğer bu ikisi yan yana nasıl oluyor dersin; bence o tipik *nerd*!”

“Diyorsun ki; adam neredeyse mükemmel!” diye homurdandı Attila Gültekin. Sonra toparlandı: “Yani ilginç bir tip olduğu kesin,” dedi.

Bu sırada, otelin taş merdiveninin basamaklarını ikişer ikişer atlayarak taş avluya çıkan Doktor Ali Werther, doğrudan Attila Gültekin’e doğru seğırtti. Onun koşar adımlarla kendisine yaklaştığını gören Attila ayağa kalktı. Kendisini albino olduğu için hemen tanıdığını düşünen gazeteci, dünkü telefon konuşmasında Brecht’ten bahsettiklerinde kendisinin de onu tanıdığını belirtmek için tıpkı onunkine benzer yuvarlak tel çerçeveli gözlük taktığını Ali’ye söylemiş olduğunu unutmuştu.

İki adam heyecanla el sıkıştı. Bu sırada hiç beklenmedik bir şey oldu; günlerdir Defne ve Nar Çocuk’un kaybolması nedeniyle yaşadığı gerilimden yorgun düşen Ali, kendine dayanacak bir destek arar gibi birden Attila’yı kendine çekip kucakladı.

Bir kolunda Semahat, öbüründe Ümit Kaman ile otelin geniş bir kavisle yükselen tırabzanı taş oymalı merdivenlerini ağır ağır çıkmakta olan Umay Nine, iki genç adamın kucaklaştıklarını gördü. Bunu görünce durdu, gülümsedi ve derin bir nefes aldı. Dua okur gibi dudakları kımıldadı. Başını diğer tarafa çevirdiğinde orada memleketin değerli beş ünlü gazetecisiyle kahve içmekte olan torunlarının babası Çorum İl Halk Kütüphanesi eski müdürü Akın Kaman ile göz göze geldi. Akın Kaman, kayınannesinden çok öz annesi gibi sevdiği yaşlı kadına gülümseyerek başını sallıyordu.

“Hoş gelmişsin, Mardin deyimiyle: başımız gözümüz üstüne gelmişsin Attila Oğlum!” dedi Umay Nine.

“O söz pek öyle değil ama bu da olur elbette,” diye güldü, hemen arkalarından gelen Havinyaz.

Umay Nine’nin elini öperken yeni evlendiği karısını da ona tanıştıran Attila Gültekin’in beden dili, yaşlı kadından gerçekten çekindiğini gösteriyordu. Umay Nine daha sonra torununu kurtarmak için kalkıp cumartesi sabahı Mardin’e gelmiş, hepsini önce okuru olarak, sonra da Defne sayesinde kişisel tanıdığı gazetecilerle el sıkışıp teşekkür etti. Masaları birleştirip yan yana geldiler.

“Yan yana gelmek iyidir. Başımıza gelen belâların çoğu bizi ayrı düşürenlerin işidir,” dedi, Umay Nine, masadaki bardaklardan birini alıp kana kana su içerken. “İnsanın yüreğine ateş düşünce aklı başında kalır mı? Bu sebeple özellikle zor zamanlarda akıllıların yan yana gelmeyi başarması ateşi söndürmek, zoru kolaylaştırmak için çok mühimdir. Sağ olun, var olun! Memleketin en akıllı insanların bazıları aramızda olduğuna göre güçlüyüz.”

Bunun üzerine, bir ara ortadan kaybolup şimdi yeniden ortaya çıkan Müze Müdürü ayağa kalktı, son derece sakın bir sesle konuştu. Müze Müdürü, TGB’nin Defne Kaman’a yılın gazetecisi ödülünü takdim töreni için valilikten akşam 18:00’de sadece bir saatliğine ve müzenin içinde olmak kaydıyla izin aldığı bilgisini paylaştı. Bağımsız gazetecilerin herhangi bir etkinliği için izin almanın artık ne kadar zorlaştığını bildikleri için hepsi bu habere sevindi. Müze Müdürü’nün sadece şehir halkınca değil, yerel yöneticiler tarafından da güvenilen ve önemsenen bir şahsiyet olduğunu düşündüler.

“Bu çok iyi haber ama küçük ve sessiz bir tören amacımıza hizmet etmez. Burada ve kalabalık olduğumuzu duyurmamız şart. Pes etmediğimizi ve dayanıştığımızı görmeleri hainleri korkutacaktır,” dedi Doktor Havinyaz ayağa kalkıp.

“Ayrıca bugün İstanbul’dan gelen değerli gazeteci büyüklerimiz durumun ne kadar çetin ve kritik olduğunu biliyor, değil mi? Defne

ve iki yaşındaki Nar Çocuk üç gündür kayıp. Onlar için gıda, su ve oksijen sorun olabileceği gibi, çocuğun da anne ve babasının gözleri önünde öldürüldüğü Suriye Savaşı nedeniyle psikolojisinin kırılan olduğunu hatırlatmak isterim.”

“Defnecan dayanıklıdır, daha önce İstanbul ve Çorum’da kaybolduğunda bizzat arama ekibinde olduğum için biliyorum. Ancak üç gün, yanında bir çocukla saklanmak için uzun bir süre. Kendisine, bu akşam yapılacak tören ve onu destekleyen insanların varlığı bir şekilde haber edilmeli,” diye konuşan eski Komiser Ümit Kaman’ın polislik günlerini özlediği heyecanından anlaşılıyordu.

“Ben şimdi bir sosyal medya etkinliği başlattım,” diyerek Doktor Ali Werther söz aldı, Ümit Kaman’ın ardından. “Sosyal medya üzerinden üç etiket hazırladım. Sizler de uygun bulursanız hemen yayınlayalım. Okuyorum:

#DefneKamanYılınGazetecisi

#DefneKamanMardindeÖdül

#DefneKamanMardinTöreni

Uluslararası destek için İngilizcelerini de yazdım:

#DefneKamanJournalismAward

#DefneKamanAwardWinner

#DefneKamanMardinCeremony

Eğer bunları beğendiyseniz hepimiz yerli ve uluslararası basın, çevreci, iklimci, fikir ve ifade özgürlüğüyle ilişkili tüm dernek ve kuruluşlara hemen yollayalım.”

Kısa bir tartışmanın sonunda etiketler kabul edildi ve hepsi cep telefonlarını çıkartıp kişisel ve kurumsal sosyal medya hesaplarından bunları etiketlemeye başladılar.

Başparmaklarıyla çok hızlı klavye kullanabilen Ayperi, Semahat ve Havinyaz yaşlı gazetecilere yardım ederek mesaj yollama işlemini hızlandırdılar. Hepsi insanın varoluşundan beri akıl ve beden

sağlığına daima iyi gelen adanmışlık ve dayanışma duygusunun verdiği güç, umut ve enerjiyle gülümsüyordu. Birkaç dakika sonra içlerindeki ünlü duayen gazeteci kadınlardan biri, “Bana kalsa...” dedi. “Bana kalsa henüz 22 yaşındayken bizim –artık– eski gazetemizde işe başladığı günü dün gibi hatırladığım Defne Kaman için başka bir *hashtag* açardım.”

O böyle deyince, hepsi merakla ona döndü.

“Beni tabiata ve hayvanlara bakışıyla daha ilk günden etkileyen en önemli şey, Defne Kaman’ın o sırada Cağaloğlu’nda bulunan gazete binamızın yemyeşil bahçesinde öten tüm kuşları seslerine göre tanıyor olmasıydı. O gencecik kız, İstanbul’un bütün kuşlarının adlarını biliyordu! Hayatında zooloji okumamış şehirli bir gencin tabiatla böyle canlı ilişkisini ne ondan önce ne de sonra gördüm ben!”

“Sadece kuşları olsa iyi,” diye, bu kez duayen erkek gazeteci konuştu. “Yahu bu kız, botanik ya da orman mühendisliği okumamıştı ama bahçedeki bütün ağaçların ve otların da adını biliyordu!”

“Söğüt Serçesi ile Ağaç Serçesi ve Kaya Serçesi’ni tanıyor, Üveyik Güvercini ile Kumru ve Tepeli Guguk ve Gökçe Güvercini’nin aynı familyadan olduğunu biliyordu,” diye açıkladı bir diğeri.

“Bana da birlikte vapurla Kadıköy’den Karaköy’e işe gelirken Karabaş Martı ile Ada, İncegagalı, Karaayaklı ve Küçük Gümüş Martı’nın farklı olduğunu anlatırdı,” diye anımsadı Attila Gültekin.

“Birlikte İstanbul’a gitmedik ama bana İstanbul’da yedi çeşit kartal olduğunu, birinin adının Yılan Kartalı, başkasının Cambaz Kartal ve Şah Kartal olduğunu öğretti,” diye ekledi Doktor Ali Werther.

“Ben de Defne kızımdan İstanbul’da Boz ve Akkarınlı olmak üzere üç çeşit Ebabil Kuşu olduğunu öğrenmiştim. Kendisi, iklim

krizi nedeniyle bu türlerin giderek azaldığını, yakında onları tüm-den kaybedeceğimizi anlatmıştı büyük bir kederle,” dedi, bir süredir onları dinlemekte olan Ertuğrul Amca.

“Siz şimdi İstanbul kuşlarını anlatıyorsunuz ama Defne Mardin’in güvercinlerini de biliyordu. Bilirsiniz, bizim Mardin’in güvercinleri meşhurdur. Güvercinler burada Tanrı’nın bir elçisi, habercisi olarak kabul edilir. Zeytinin ana vatanı saydığımız Mardin’de geleneksel olarak ağzında zeytin dalı olan güvercin doğal olarak barışın sembolüdür. Halen Mardin’de damlarda 3-4 bin kadar güvercin besleyen vardır,” diye konuştu Havinyaz Elçi.

“Dünyanın en güzel ve en pahalı hayvanlarından bir tanesi Taklacı Mardin güvercinidir. Kimi de Performans Güvercini der adına. Tabii Dalıcı, Makaracı, Çember Dövücü, Posta Güvercini gibi çok çeşidi vardır. Bunların diğer güvercin türlerinden en önemli üstünlüğü paçalı bacakları ve havada takla atmalarıdır. Yarışmalarda bir güvercinin bir defada kaç takla attığı kaydedilir. Erkek kuş en az 5, dişi kuş ise 10 takla atmalıdır.”

Bunları anlattıktan sonra boğazı düğümlenmiş gibi üst üste yutkunan genç kadın, bir bardak su içti.

“İşte ‘Kuşların Adını Bilen Defne Kaman’ bizim Mardin güvercinleri hakkında da bilgiliydi. Bize kendi güvercinlerimizin aslında Kaya Güvercini denilen yaban güvercininden geldiğini, kendi aralarında çaprazlama ırklar oluşturduklarını anlatmıştı. Müze Müdürümüzün beslediği o muhteşem Mavsali Güvercinin de aslında bir Jumbo Güvercini olduğunu yine o öğretti bize.”

Bunun üzerine kısa bir sessizlik oldu. Hepsi özlem ve kaygıyla Defne’yi düşünüyordu.

“Bana da adımlı aldığım Kumru’nun ötücü bir tür güvercin olduğunu, dişi ve erkek yan yana gezdiği için âşıklara ‘kumrular gibi’

dendiğini anlatmıştı Kayseri'deyken,” diye konuştu Avukat Kumru Çalıkuşu.

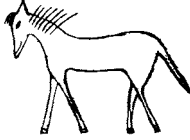
Hüzünlü sessizliği Umay Nine'nin sevgi dolu sesi bozdu:

“Kuşların Adını Bilen Kadın! Evet, torunum Defne için sosyal medyada böyle etiketler açacağımız günler de gelir inşallah. Fakat şimdi içimizi yakan bu ateşi söndürmeliyiz.”

Sonra içini çekerek başını sallayan yaşlı kadın, yanına gelip elini tutan torun çocuğu Ayperi'ye bakıp gülümsedi.

Yarım saat sonra Defne Kaman etiketi sosyal medya Türkiye'de TT olmuştu.

GERÇEK SONRASI TOPLUM

“Korkmuyoruz ve az değiliz!”

“Güzel ama sence de biraz teatral bir seslenme gibi olmamış mı? Durumumuza göre sanki zorlama olmuş.”

“Bak, düş kırıklığı yaşamayı istemem Nene. Defne için bu akşam büyük, gösterişli bir tören hazırlayacak ne bütçemiz ne de zamanımız var. Daha önemlisi herhangi bir toplantı izni almak, Türkiye’de benim hiç anlayamadığım şekilde zor. Bütün bu nedenlerle müzenin toplantı salonunda 30-40 kişilik sembolik bir tören yapacağız. Su, çay-kahve, lokal çiçek-meyve şerbetleri, Süryani çöreği ve şarabı falan, artık eş-dosttan ne bulursak, o kadarcık bir servisimiz olacak. Yoksa ikram mı demeliyim acaba?”

“Daha ne olsun Oğul? Bu akşam asıl önemli olan iyilerin bir araya gelmesi, dayanışmasıdır ki, bu hiç kolay değildir. Çünkü iyiler dağınık halde yaşarlar. Halbuki kötüler, işbirlikçi olduğundan hep beraber yaşarlar. Kötülere meydan bırakmamanın tek yolu iyilerin birleşmesidir.”

“Evet, ben de bunu diyorum kendime. Bu tören aslında sesimizi güçlü olarak duyurabilmek için düzenleniyor. Böylece sığınmacı

problemi hakkındaki yanlış haberlerle karalanan Defne'nin gerçek düşüncelerini ortaya koymuş olacağız.”

“Yalan düzenin basındaki işbirlikçileri kara yalanları öne çekip gerçekleri kıyıya köşeye sıkıştırırlar, değil mi Oğul?”

“Hem de nasıl Nene. Fakat bu rezalet sadece Türkiye’de değil ha! Bak, sahte habercilik ve trolleme metodu artık organize bir iş kolu oldu. Bunlar birini karaladılar mı, o kişinin aklanması artık zor oluyor. Bildiğimiz bütün etik kurallar yıkıldı. Demokratik bilinen ülkelerin başkanları bile artık gangsterler kadar kurnasız, etik dışı *tweet*’lerle politika yapabiliyor Nene! Baksana, Defne’ye ait olmayan düşüncelerle onu karalayıp sanki sığınmacıları Türkiye’ye kontrolsüz olarak o getirmiş gibi hedef haline getirdiler. Bu yüzden bu ödül töreni, Defne ile Nar Çocuk’u kurtarmamız için belki de son şansımız!”

“Dur bakalım. Önce serinkanlı olmalıyız. Kötülerin hile ve yalana çalışan muazzam çamurlu zekâlarını asla hafife almamalıyız. Kurnazlık, iyilerin zayıf olduğu bir alandır. Fakat unutma, gerçeğin daima ortaya çıkma gibi bir huyu vardır,” diye üzüntüyle içini çeken yaşlı kadın, öğle yemeğinden sonra biraz uyumuş, temiz giysiler giymiş, saçlarını yıkamış, örmüş ve bir saat sonra başlayacak Yılın Gazetecisi Ödülü için müzede yapılan hazırlıklara yardım etmek için Doktor Ali Werther ve Gazeteci Attila Gültekin ile müzeye gelmişti.

Acil bir ameliyata girmesi gereken Doktor Havinyaz’ın törene yetişemeyeceği belli olunca Sahaf Semahat onun günlerdir sulamaya vakit bulamadığı çiçeklerini sulamak için evine gitmişti.

Eski Komiser Ümit ile Akın Kaman, şehre sabah gelen kıdemli gazetecilere müzenin bir rehberi eşliğinde kısa bir şehir turu yaptırıyordu; Ayperi, Avukat Kumru, Kaptan Kanat ile Ertuğrul Amca, Defne Kaman’ın da ders verdiği ama üç gündür gidemediği

anaokulundaki çocuklara kitap okumaya ve bitişindeki sahaf dükkânını ziyarete gitmişlerdi. Aysu yine otelde kalmış, günlerdir aralıksız süren gizemli mesajlaşma işini sürdürüyordu.

“Gerçek artık eskisi kadar kolay ortaya çıkamıyor Nene! Şimdi maalesef bütün dünya ‘Gerçek Sonrası Toplum’ çağında yaşıyor. Sen şimdi sosyal medyaya girip TT listesine bakınca kullanıcılar da o sırada hangi konunun popüler olduğunu hemen anlıyorsun. Yalnız...”

“Yalnız çok dolanan haberlerin gerçek olup olmadığı belirsiz, değil mi?”

“Aynen öyle Nene. Dünyanın farklı ülkelerindeki bazı hükümetler, şirketler, güç sahipleri önce sahte haberleri sosyal medyadan yayıp sonra kendi çıkarlarına olan kararlarını haklı çıkartmak için işte bu ‘gerçek sonrası’ maskesini kullanıyor. Halkta gerçekte olmayan bir algı yaratılıyor ve bu kullanılıyor. ‘Post truth society’ işte böyle bir şey Nene.”

“İlâhi Oğul, bu yeni bir şey değil ki! İnsanlık tarihi boyunca kötü krallar ve kötü siyasetçiler hep kendi çıkarlarına uygun yalanlarla kendi halklarını kandırmışlardır. Bunun en eski adına telkin, beyin yıkama, propaganda, algı operasyonu, hatta ‘reklamın kötüsü olmaz’ derler. Bir nevi teknolojik siyasî sahtekârlık yani.”

“O da doğru ya. Demek ki her jenerasyon yeniden keşfediyor kötülüğü işte. Senin daha önce dediğin gibi insan, felaketlerden öğrenemeyen bir canlı maalesef!”

“Ama şimdi halk daha şanslı.”

“Hadi be? Böyle mi diyorsun? Nedenmiş o?”

“Çünkü artık halk da teknolojik imkânlarla sahip!”

“Ama halkın çoğunluğu yine de gerçeğin değil, kendine çıkar sağlayacağını sandığı zalimin peşinde Nene.”

“O daima öyle olur ama bütün bunlar, iyilerin bağımsızlık, hürriyet ve eşitlik hayalinden, tabiatın ve bütün canların, hatta hiç tanımadıkları insanların ve çocuklarının da daha iyi yaşama umudundan vazgeçmesi demek değildir. Eğer öyle olmuş olsaydı, bugün bitişğinde savaş sürerken insanlığın iyiliğine çalışan gazeteci torununu aramaya gelen bu Aksaçlı Eczacı-Otacı Kocakarı ile ateşin ortasına atlayıp çocuk canları kurtarmaya koşan bu yürekli deli-duman doktor şimdi burada olamazdı. Olmazdık Ey Oğul.”

O böyle konuşunca aralarında bir sessizlik oldu.

“Sadece biz değil, bize yardım etmek için işlerini, maaşlarını, huzurlarını tehlikeye atarak, bazıları düne kadar hiç tanışmamış bu kadar insan bir araya gelmezdi. 70 yaşında henüz işinin bitmediğini göstermek için akrabaları bile olmayan bir gazetecinin hakkını savunmaya, hem de bu sıcakta saatlerce süren bu yolculuğa katlanan bu namuslu kişiler burada olmazdı.”

“Sen çok güzel konuşuyorsun ama baksana dört gündür Defne ile Nar Çocuk’u hâlâ kurtaramadık be Nene! *Damn!*”

“E, o zaman vazgeçelim. Haydi herkes evine dağılsın! Öyle mi Berlinli Doktor Ali Werther, hı? Bırakalım mı mücadeleyi yani?”

“Yok canım, öyle demedim tabii... Benim de bazen umudum tükeniyor Nene ya!”

“Hiç sırası değil. Mücadele sırasında moralle ilgilenilmeden yola devam edilir Oğul. Dur bak sana ne anlatacağım: Defnem gazetecilik fakültesinde öğrenciyken bir derste onlara bir fotoğraf gösterilmişti. Yüreğindeki öğrenme sevinci asla sönmeyen güzel torunum, öğrendiği şeyleri hep yaptığı gibi heyecanla bana anlatmaya eve koşmuştu. O fotoğraf, yıllar önce, Sovyetler Birliği döneminde Rusya’da binlerce muhalif yazar, öğretmen, gazeteci, sanatçı ve aydın toplama kamplarında işkence altında öldürüldüğü sırada, Stalin’in güzel bir kız çocuğuyla gülerken çekilmiş mutlu

bir pozuydu. O yıllarda bu fotoğraf bütün dünyaya servis edilmiş, böylece hem Ruslara hem de dünyaya bolluk içinde, müreffeh ve mutlu yaşayan bir Sovyetler Birliği algısı verilmiş. O zaman sosyal medya yokmuş ama zalimler daima propagandanın bir yolunu bulur. Al sana gerçek ötesi haber!”

“Evet, haklısın Nene, insanlar kulaktan duydukları ve sosyal medyada gördüklerini hemen kabullenmek eğilimindedir. Ama bunun tek nedeni kolaycılık ve kötülük olamaz. Sence *Natzi* toplama kamplarından haberdar olmadığını söyleyen Almanlara inanmak mümkün mü yani?”

“Hayır, değil. Bence, ortalama insan zekâsı ortalama her şeyin farkındadır, Oğul. Halka karşı yapılan kötülük ve ihanetlerin tarihteki örneklerine bakınca, bu manevraların öyle çok karmaşık ve incelikli zekâlardan değil, kurnaz ve hınçlı ortalama adamlardan geldiği ortaya çıkıyor. Herkes her şeyi biliyor!”

“Kesinlikle. Bak meselâ bir iklim krizi olduğunu artık çiftçilerden marketçilere, ev kadınından ekonomiste, ortaokul çocukları bile ‘antroposen’in anlamını öğrendi ama bir avuç insan dışında kimse kılını kımılatmıyor. Türkiye’yi Avrupa’nın çöplüğü yapmışsınız, üzülyorsunuz ama bir şey yapmıyorsunuz!”

“Haklısın ama insanın en zor yüzleşmesi, elbette kendi kültürünün, kendi ailesinin yaptıklarıyla oluyor.”

“Hah işte bu akşamki Yılın Gazetecisi Ödül Töreni’nde, Türkiye’de insanların sözlerine güvendiği, kendi kültürünün deneyimli ve ünlü gazetecilerinin yapacakları açılış konuşmaları bu nedenle çok önemli Nene!”

“Doğru dersin Oğul. İnsanlara binlerce yıllık kadim kültürünü, mitolojisini unuttursalar da Aksaçlılar ve Aksakallılar’ın önemli ve saygın olduğu bilgisi, tıpkı çekirdeğimizdeki DNA gibi nesilden nesle akar. Aidiyet korunur. Bu sebepten, Defne’nin ödül törenini

Mardin’de saygın kıdemli gazeteciler eşliğinde yapma fikrin muhteşem oldu Oğul.”

“Senden bravo almak benim için en büyük ödül Nene. Ayıplayacaksın beni belki ama sen beğenince çocuk gibi seviniyorum ya!”

“Ben senin de büyükannenim Oğul, sen bu yüzden seviniyorsun. Hem senin insan üstü çabalarını net olarak görüyor ve torunumun seninle uzun yıllar mutlu olmasını diliyorum.”

“Ah Nene...”

“Ha bir de... Misafirlerin yol ve otel masraflarını senin karşıladığını öğrendim. Bunun yarısını ben sana ödeyeceğim ve bu konuda itiraz istemiyorum. Korkut Dedeleri’nden Defne ve Aysu’ya kalan bir miktar para var. Oradan karşılarım. Zaten ben göçtükten sonra benim birikimlerim de torunlarıma ve çocuklarına mirastır.”

“Bunu daha sonra konuşuruz. Önce onları bulalım Nene. Ama...”

“Ama ne?”

“Ama bir Aksaçlı Bilge Kocakarı olarak söyler misin acaba? Defne ile Nar gerçekten bu dayanışmanın gücünden cesaret alarak ortaya çıkacaklar mı? Bu akşam onlara kavuşacak mıyım Nene?”

“Merak etmeyin!” diye bir ses duyular bu sırada. “İyi olacak.”

İkisi birden dönüp bakınca, müze çalışanlarıyla beraber salona yedek sandalye taşımakta olan Müze Müdürü’nü gördüler. Bu, gerekmedikçe ortada görünmeyen ve gerekmedikçe hiç konuşmayan fakat ihtiyaç duyulduğunda insanların yardımına yetişen, sessiz, sakın, görüldüğünden daha genç olan, burslu arkeoloji eğitimi aldığı Kore’nin dili dâhil üç dil bildiği söylenen adamın kendilerine gülümsediğini ilk kez gördüler.

“Sabah beş ayrı sosyal medyada ve farklı Youtube haber programlarında başladığımız Türkçe etiketlemeye, Attila Gültekin ve müzede çalışan gençlerle beraber uluslararası basın ve çevre

gruplarına yönelik İngilizce etiketlerle devam ettik. Etiketleri hazırlarken evrensel temel hakları ve Defne Kaman'ın habercilik anlayışını kaynak aldık.”

“Güzel konuştun Müdür Bey Oğlum,” dedi, Umay Nine.

Bıraktığı yerden sandalyeyi alan Müze Müdürü, bu sırada yardıma gelen Attila Gültekin’e sandalyeyi uzatırken durdu ve bir açıklama daha yaptı:

“Tanınmış ve değerli beş gazetecinin Mardin’e geldiği haberini alan çevre illerden, özellikle Diyarbakır ve Gaziantep’ten gençler, törene katılma talebiyle müzenin sitesini bir saatte çöktürdüler. Normal şartlarda olsa onları Mardin’de halaylarla karşıladık ama bu şartlarda maalesef katılımlarını reddetmek durumunda kaldık. Fakat tek tek iletişim kurarak hepsinden sosyal medya desteği istedik.”

“Bravo sana Müdür Bey Oğlum. Söylendiği kadar yaman insanmışsın!”

Övülmekten pek hoşlanmadığı anlaşılan Müze Müdürü, yaşlı kadının bu dediğini duymazdan geldi ve sözlerine devam etti:

“Biliyorsunuz, dünyanın ve memleketimizin şu an çok hassas konularından biri sığınmacı ve mülteciler sorunu. Bunlara dokunan konuşmaların yapılacağı bu akşamki yılın gazetecisi törenine bu sebeple sadece kısıtlı katılımcı ve kısıtlı zaman kaydıyla valilikten izin alabildik. Böyle bir ortama geniş kitlelerin katılımı durumunda birilerinin provokasyon iştahının kabaracağını öngörmek için zeki olmaya gerek yok, herhâlde. Bilmem bu fikrime katılır mısınız?”

Yaşlı kadınla yanındaki genç adam önce birbirlerine, sonra mutsuz bir ifadeyle başlarını sallayarak Müze Müdürü’ne baktılar.

O zaman Müze Müdürü’nün içeriği hiç göstermeyen kalın bir perdeyle örtülü yüzünde ilk kez bir ışık yandı ve perdenin

arkasından, kaygısını saklamayan müdüre benzeyen ama daha genç bir adam çıktı:

“Bu yöneticilik, müdürlük falan gibi işler hiç bana göre değil. Küçük bile olsa her iktidar insanı bir süre sonra ‘erk’ten yana kararlar vermek zorunda bırakıyor,” dedi. Sonra yüzündeki kalın perdeyi sıkı sıkı çekip tören salonunu düzenlemeye gitti.

Geride kalanlar onun arkasından bir süre sessizce bakakaldılar. Sonra Umay Nine fısıldayarak konuştu:

“Ali Oğlum, biliyorum zamanı değil ama sana uzmanlık alanında bir konuda danışmak istiyorum. Bana sanki, bugün bundan başka baş başa vaktimiz olmayacakmış gibi görünüyor. Bu hususi bir konu, biraz tenhaya çekilebilir miyiz acaba?”

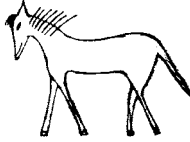
“Elbette Nene. Dinliyorum seni,” derken yaşlı kadının koluna giren genç adam, onu şimdi kapalı olan müzenin hediyelik eşya bölümüne doğru yavaş yavaş yürüttü. Bir ara dönüp yüzüne bakınca, yaşlı kadının dokunsan ağlayacak gibi göründüğünü fark edip endişelendi ve o da fısıldayarak konuşmaya başladı:

“Korkutma beni Nene, başımızda büyük işler var zaten...”

“Ah Oğul, meğer biz buradayken, telaş içindeyken, İstanbul’da da durum çok karışık ve vahimmiş! Bazen bunlara dayanamayacak kadar çok üzülüyorum!” derken gözleri doluverdi.

“Dur Nenem, korkutma beni ya! Ne olmuş İstanbul’da, bir anlatsana bana sen? Ah ağlama Nene, ağlama!”

HATIRLAMAK VE UNUTMAK: CEZA MI, ÖDÜL MÜ?

“Kızım Ayten’in özel bir bakımevine kaldırılması gerekiyormuş! Torunum Aysu’yu kocası terk etmiş. Giderken de oğulları Gökhan’ı yanına alıp yurtdışına götürmüş! Ve bütün bunlar olurken ben onlara hiç yardım edememişim! Ah ben nasıl bir anneyim, ah nasıl bir nineyim? Şimdi burada Defnemle Nar Çocuk da benden yardım bekliyor ama ben dövünmekten başka bir şey yapamıyorum! Ah Oğul Ah!..”

“Dur Nene, dur; sen paniğe kapılmazsın böyle ya! Bırakmazsın sen kendini böyle ya! Sen hem akıllı hem zeki hem de soğukkanlısındır. Biz dağılınca sen bizi toplarsın. Biz çaresiz kalınca sen çare bulursun. Yani Defne hep böyle anlatır seni... Bak ben bile sadece dört günde senin kanatlarının altına girdim ya!”

“Ah Oğul, ben de bir insanım, üstelik anne-insanım ah! İçim yanıyor evlâdım...”

Genç doktor, müzenin hediyelik eşya bölümünde bulduğu bir sandalyeye yaşlı kadını oturttu. Oradaki buzdolabından bir şişe su çıkartıp acele açtı ve kadına biraz içirdi. Sonra bileğinden

nabzını ölçtü. Pantolonunun belini gevşetti. Bacaklarını başka bir sandalyeye uzatıp ayakkabılarını çıkarttı. Klimayı çalıştırdı. Derin nefes almasını istedi. Kasanın yanındaki limon kolonyasıyla onun bileklerini, ensesini ve şakaklarını ovdu. Sonra kendisi de derin bir nefes aldı.

“Çok korkuttun beni Nenem ya! Offf! Bak bizim sana çok ihtiyacımız var, sakın bizi bırakma Umay Nene.”

Sonra orada bir tabure bulup kendisi de oturdu ve kadının incecik, ufacık elini avucunun içine aldı, bir kelebeği tutarmış gibi itinayla ve sevgiyle tuttu. İkisi bir süre orada elele oturdular.

“Dün gece Defnem’in babası bir ara benim kulağıma çok önemli şeyler fısıldadı. Bu zor zamanlarda bir de bunu mesele yapmamak için bütün gün içinde tutmuş bunları Akın. Evet, Ayten her ne kadar beni ve Defnem’i çok üzse de sonuçta o benim evlâdımdır,” diye konuştu bir süre sonra Umay Nine, sesi yorgun çıkmıştı.

“Bazıları bize kötülük yapsa, üzse de hem kanunen hem de biyolojik olarak akrabamız sayılan insanlar var Nene. Meselâ benim faşist dedem gibi. Ne yazık ki, o hep benim dedem kalacak.”

“Akın, Ayperi’yi alıp Mardin’e getirmek için İstanbul’a gittiğinde, biliyorsun Ayten onu tanımamış. Zaten Defne’yi de tanımadığı için bir süredir kızını azarlamadan, aşağılamadan onunla telefonda artık güzel güzel konuşuyormuş, biliyorsun.”

“Fakat sen, kızının hasta olduğunu buraya gelmeden önce biliyordun, değil mi Nene?”

“Belleğinin zayıfladığını biliyordum Oğul, fakat daha bir süre idare eder sanıyordum. Son aylarda sık sık aynı soruları soruyor, bazen kendi büyüdüğü bizim bahçeyi tanımıyor, onların apartman görevlisine su aldırıp paranın üstünü eksik verdi diye haksız yere adamı azarlıyor, ev temizliğine yıllardır gelen hanımı her hafta

yeniden işe alıyormuş gibi sorguluyordu. Bizim evin bitişiğinde çok katlı beton bir apartmanda, Aysu ile aynı katta, karşılıklı dairelerde oturuyor yıllardır. Ona günlük işleri için bir bakıcı tutmuştu Aysu. Evet, biliyorduk rahatsızlığını. Doktoru Demans demişti ama hastalığın bu derece hızla ilerleyebileceğini hiç düşünmemiştim”

“Demans kendi başına bir hastalık değil Nene. Alzheimer gibi farklı hastalıkların beyine verdiği zararların sonucunda meydana gelen semptomların bir toplamı demans. Bahsettiğin belirtiler bunlar işte.”

“Bizim ailede bellek sıkıntısı pek yok, bizde bazı kuşaklarda kemik, iskelet hastalıkları görülmüş. Ninem de otacıydı, o anne tarafımdaki herkesin hastalıklarını kaydetmiş. Fakat rahmetli kocam Korkut, büyük halasında erken bunama olduğunu söylemişti. Arada üç kuşak varken Ayten’in ona çekme ihtimali aklıma bile gelmemişti. İnsan... İnsan, ne olursa olsun evladı için daima en iyisini ister, biliyorsun... Ancak...”

“Was? Ancak ne?”

“Ancak Akın’ın son anlattıkları beni çok üzdü Ali Oğlum,” derken yaşlı kadının yine gözleri doldu. “Bak ben hem 80 yaşımı geçtim, hem de onun annesiyim, büyüğüyüm. Hastalıkların önce beni bulması gerekir, o daha 60 yaşında, bana göre genç sayılır.”

“Nene sen eczacısın, hastalığın yaşa bakmadığını iyi bilirsin. Sen şimdi çok üzgünsün ya, ondan böyle konuşuyorsun.”

“Buna karşılık, benimse neredeyse unuttuğum hiçbir şey yok! Ben her şeyi hatırlıyorum. Bazen buna kendim bile hayret ediyorum. İnsan benim yaşında hem üç yıl önceki hem de üç yaşındaki hatıralarını pırıl pırıl hatırlar mı? Benimki gibi canlı bir bellek bu yaşta bir ceza mı yoksa bir armağan mı Oğul? Ah Oğul, ah!”

“Nenem dur, böyle yıpratma kendini! Bak zaten günlerdir çok yoruldun, Defne’yle Nar Çocuk için çok üzüldün. Mardin hem

çok sıcak hem de bin metre yüksekte bir şehir. Senin İstanbul gibi deniz seviyesinde değil. Sana bir şey olursa ben Defne'ye ne derim? Hem seni tanıyan ve seven herkes gibi ben de senin daha çok uzun yaşamayı diliyorum.”

“Ah Oğul Ah!”

“Lütfen Nenem. Sakin ol, bırakma kendini. Bak Nene, sen bize lâzımsın. Duyuyor musun beni? Nene?”

“Ah ben üzölmeyeyim de kim üzülsün Ey Oğul? Akın, İstanbul'dayken Ayten'in doktoruyla konuşmuş. Doktor, Ayten'in malesef yakın bir gelecekte yemek ve içmek konusunda da sorun yaşayacağını, özel bir bakımevinde yaşamayı gerekeceğini söylemiş.”

“Peki Aysu neden bunu size söylememiş Nene? Sonuçta onun annesi değil mi Ayten Hanım?”

“Aysu, çocukluğundan beri kabul edemediğı gerçekler sanki olmamış gibi inkâr eder. Üstelik kendini realist, kardeşi Defne'yi hayalperest olarak görür. Halbuki Defnem, her zaman çok acı da olsa gerçekleri kabul edip çözümler üretmiştir.”

“Nasıl yani? Aysu bu yaşında, annesinin hastalığını ve ciddiyetini kavrayamıyor mu Nene? Hem sahi, nasıl bir insan o öyle? Bedeni burada ama içi boş gibi... Defne gibi birinin böyle zıt bir ablası olması inanılır gibi değil...”

“Sadece annesinin durumunu değil, Aysu kocası Kudret'in onu bırakıp Avrupa'ya yerleştğini de kabullenemiyor. Baksana, zavallı kız iki gündür süt dökmüş kedi gibi sessiz ve kocasına telefonda mektuplar yazarak onu geri kazanacağını sanıyor.”

“Dur, ben bu dediğini anlayamadım Nene. Karışık geldi bunlar bana.”

“Akın İstanbul'a gittiğinde bir süredir Aysu'nun kocası Kudret'in eve gelmediğini öğrenmiş. Meğer bize son zamanlarda, kocasının sık sık iş gezilerine gidiyor, dediğı şey, aslında evden otele taşınmış bir

kocaymış. Bir yabancı şirkette çalışan Kudret'e şirketin Avrupa'daki merkezinde önemli bir makam teklif etmişler. Terfi yani."

"E, çok güzel işte. 'Promotion', yükselme!"

"Güzel olmayan, Kudret'in Avrupa'daki işe Aysu'yla gitmek istememesi. Onların bir de oğlu var, Gökhan. Ayperi'nin ağabeyi. İçine kapanık bir çocuktur, kimseyle yakınlık kuramıyor. Doktorlara götürdüler, son yıllarda maalesef bağımlılık tedavisi görüyor çocuk."

"Madde bağımlısı mı Nene? Çok üzüldüm."

"Yok, Gökhan bilgisayar bağımlısı."

"Bilgisayar bağımlısı mı? Of! O da fena yaa!"

"İnsan tabiattan koptukça ruhu yalnız kalıp hastalanıyor."

"Bu internet ve sosyal medya bağımlılığı bütün dünyada gençler arasında ciddi bir sıkıntı."

"İyi de bunda çocuklarına zaman ayırmayan ana-babaların da suçu yok mu Oğul?"

"Çocuğun alışkanlıkları ve karakterinde anne-babanın rolü daima çok büyük ama dijital oyunlar, sosyal medya, arkadaşlar arasında popüler olma telaşı derken maalesef her şey tek bir nedene bağlı olmuyor Nene."

"Vah yavrum Gökhan! O hep içine kapanık bir çocuk oldu."

"Dur, üzülme sen. O çocuk daha genç. Yani tedavi edilebilir."

"Babası yurtdışına yerleşmek üzere taşınırken, yanında karısı Aysu'yu değil, oğlu Gökhan'ı götürüyormuş. Bu yıl dil okuluna, seneye iyi bir liseye yatılı kaydettirecekmiş."

"Ayperi'nin bunlardan haberi yok galiba?"

"Yok. Anlaşılan Kudret bir süredir gitmeyi düşünüyormuş ama demek ki, bir türlü karar veremiyormuş. İki gün önce kesin karar vermesi gereken son günmüş ve tam Akın oradayken şirkete yurtdışı görevi kabul ettiğini söylemiş. Yani bunlar Mardin'e gelirken o da Gökhan'la yurtdışına gidiyormuş."

“Demek ki, Aysu’nun hiç durmadan telefonundan yazdığı mesajlar bu yüzdenmiş, diyorsun Nene?”

“Büyük ihtimalle fikrini değiştirmesi için kocasına yazıyor ama hâlâ baskı yaparak onu bunalttığının farkında değil zavallı Aysu torunum.”

“Yani Aysu buraya kız kardeşi Defne’yi merak edip bulunmasına yardım için gelmemiş Nene. O, galiba kendisini terk eden kocasının üzüntüsünü dağıtmaya gelmiş Mardin’e.”

“İnsanlar değişmez Ali Oğlum. Çocukken açgözlü, kıskanç, kindar olan biri büyüdüğünde çok güçlü ve zengin olsa da gözü doymaz. Ne olursa olsun mutlu olmaz, çünkü doymaz.”

“Bak, ben öz kardeşlerin bile çok farklı karakterlerde olmasını, biyolojik olarak farklı genlerle doğmalarını anlıyorum Nene. Fakat aynı evde, aynı odalarda, aynı anne babayla, aynı yemekler, aynı müzik ve aynı kokularla büyüdükları halde iki kardeşin Habil ve Kabil kadar farklı olmasını duygusal olarak kabullenmekte hâlâ zorlanıyorum!” derken, yaşlı kadının hızla inip kalkan göğsünü fark etti. Onu konuşturduğu için suçluluk duyan Doktor Ali Werther, kalkıp yeniden nabzını ölçtü ve ona su içirdi. Umay Bayülgen’in biraz önce geçirdiği küçük krizden sonra daha ufalmış ve daha yaşlanmış gibi görüldüğünü düşünen Doktor Ali Werther’in içi sızladı.

“Senin şimdi biraz uzanıp dinlenmeni istiyorum Nene? *Okey*. Bu yüzden ben seni hastaneye götürüp bir EKG çekeceğim. Ve itiraz istemiyorum!”

“Demek öyle,” dedi Umay Nine. “Ama tek şartla kabul ederim. Hastaneye gittiğimizi kimseye haber vermeyeceksin! Tam şimdi kimseyi heyecanlandırmak ve dikkatleri üzerime çekmek istemem.”

“Anlaştık Nene.”

“Hastane yoluna düşmeden içimde kalmasın diye sana demek isterim ki, ey Oğul, sen Doktor Ali Werther, sen de artık

ailemizden birisin, üstelik sadece kalben değil, resmen de ailedensin, değil mi?”

“Ben mi? Resmen mi? *Officially* yani. Diyorsun ki...

“Değil mi Oğul?”

“Şey... Evet ya! Defne sana bir sürpriz yapmak istiyordu. Biz aslında bir ay sonra Defne’yle bu haberi sana İstanbul’a gelip verecektik Nene. Nar’ı evlat edinmek için evli olmamızın avantaj sağlayacağını düşünerek evlendik Nenem. Yoksa aşkın kaydı gönüldedir.”

“Bana kimse evlendiğinizi söylemedi Oğul. Çok mutluydu torunum. Torunum kadınların aklına değer veren bir adama rastladığı için mutluydu. Nar Çocuk’u evlenince daha kolay evlat edinebileceğinizi de sadece tahmin ettim.”

“Sen çok acayip bir insansın Umay Nene ya! Bak ben dünya gezdim, çok insan tanıdım, empatisi yüksek olduğu için depresyona giren hastalarım oldu ama senin benzerin bir kişiye daha rastlamadım. Senin hayatını yazmalılar, rol model olursun sen.”

“İnsan, yaşarken başkalarına yararlı olabiliyorsa o kendisine yeter. Hayattan beklentiler biriktirmek yerine yola devam önemlidir. Defnemin artık bunları bildiğine, şimdiki zamanda uygulayacağına inanıyorum.”

“Nene, sen bana ne soracaktın sahi? Hani özel bir konu falan demiştin ya?”

“O zor bir soru evlâdım. Ama vakti geldi, artık sorayım.”

“Ama hemen sonra hastaneye gideceğiz, söz verdin bak!”

“Ey Oğul, benim sorum şudur: Hatırlamak insana acı veriyorsa unutmak daha mı iyidir? Kızım Ayten unuttuğu için daha mı mutlu olacak ve ben hiçbir şeyi unutmadığım için acı mı çekeceğim? Hatırlamak mı hediye, unutmak mı ceza? Yoksa tam tersi midir? Sen insan beyni üzerine tahsil etmiş, düşünüp taşınmış bir kişisin. De bana, nedir benim halim Doktor?”

“Çok zor soru sordun be Nene! Ama seni artık biraz tanıdığım için sınavda kopya çekmiş gibi yapacağım. Sorunun tek bir yanıtı yok. Bazen güzel bir şeyi, eğer onu beraber yaptığın kişi yanında yoksa hatırlamak çok acı veriyor. Fakat eğer senin öz annen seni hatırlamıyor ve bu nedenle sana iyi davranıyorsa bile unutmak üzüyor.”

“Bak hakikaten kopya çektin ama!”

“O halde başka örnek vereyim. Hitler veya Stalin’in Toplama Kampları’ndan sağ kurtulup belleğini kaybetse, olanları unutsan bile olanlar gerçektir ama burada unutmak bir hediye olabilir.”

“Bazen hatırlamak, bazen unutmak ceza diyorsun.”

“Ama Türkçe duygu durum sözcükleri bakımından çok zengin bir dil ve bunlar psikolojik olarak tedavi edici değere sahip aslında. Bak meselâ: anmak, hatırd tutmak; bir de Defne’den öğrendiğim var: yâd etmek.”

“Yâd etmek, iyi şekilde hatırlamak manasına geldiği için olumludur, evet sağaltır Oğul. Hem daha bunun hatırlısı, hatırsınası ve hatırsızı da var Oğlum. Bak ben şimdi daha iyiyim, zaten ödül töreni de yaklaşıyor. Şu hastane işini ertelese diyorum Doktor Evlâdım?”

“Yok öyle şey, kalp, yani hatır ertelemeye gelmez Nene. Kalk, hastaneye gidiyoruz! *Schon!* EKG’ne bakıp kalbin ne durumda görelim bakalım. Bir şey geçirdin mi, geçirecek misin, bunu bilmemiz gerek.”

“İyi madem, siz doktorlar daha iyi bilirsiniz. Fakat sonra hemen dönelim müzeye. Eğer Defnem çıkıp gelirse yanında olmam iyi olur. Dur bakayım, senin ellerin niye titriyor Oğul? İyi misin sen evlâdım?”

“İyiyim Nene, fakat çok heyecanlıyım. Endişeliyim, korkuyorum hatta!”

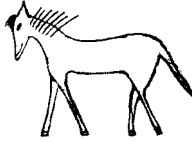
“Korkma Oğul. Hayatta bizim gücümüzü aşan durumlar olduğunda yapacağımız tek şey buna dayanma gücü ve yolları bulmaktır. Başımıza felaketler gelebilir, hiç beklenmedik kayıplar yaşayabiliriz. O zaman yas tutacağız, çok üzüleceğiz ama kendimizi salıp bırakmayacağız. Çünkü geride bir kişi bile kalsa ona sahip çıkmak gerektir. Özellikle çocukların her zaman yardıma ve desteğe ihtiyacı vardır.”

“Haklısın Nene. Ama bu kadar yeter. Şimdi hastaneye gidiyoruz. İtiraz istemiyorum. *Doctor's order!*”⁴¹

Müze Müdürü, onlara kol kola müzenin kapısında rastladığında, “Hastaneye gidip, hemen döneceğiz,” dediler. O, bunu birlikte Doktor Havinyaz’ı getirmeye gidiyorlar şeklinde anladı ve pek anlam veremedi. Çünkü müzeden hastaneye giden yolun tek yönlü olması nedeniyle aradaki mesafe anlamsızca uzundu. Şimdi törene az zaman kalmışken o yolu gidip geri dönmeyi göze almaları tuhaftı. Fakat soru sormadı. “Peki. Öyle olsun,” dedi.

41 Doktorun emri. (y.n)

KÜÇÜK BUZUL ÇAĞI'NDAN BİZE NE?

Hiç de öyle olmadı.

Doktor Ali Werther, müzeden hastaneye giden tek kara yolu tek yönlü olduğu için mecburen dönüp dolaşarak, uzun bir yolculuktan sonra Umay Nine'yi Acil Servis'e götürmeyi başardı. EKG'den önce yaşlı kadının neredeyse bayılacak derecede tansiyonunun düştüğü ve ciddi sıvı kaybı yaşadığı anlaşıncı ona ivedilikle serum bağlandı ve tıbbî gözlem altına alındı. Bu sırada hastanede görevi başında olan Doktor Havinyaz Elçi'nin yardımıyla Acil'de kalmaya zar zor ikna edilen Umay Nine, serum biter bitmez müzeye dönüp ödül törenine katılmaya son derece kararlı görünüyordu. Onu gerçekten iyileşene kadar hastanede kalmaya ikna edebilecek koskoca dünyada yalnızca iki kişi vardı ve o ikisinden şu anda sadece Ayperi mevcuttu.

İki doktor hemen küçük kızın dedesi Akın Kaman'ı arayıp durumu anlattılar. Özellikle ortalığı ayağa kaldırmasından korktukları Ertuğrul Türel'e, Umay Nine ile Ayperi'nin Masalcı Kadın'a uğradıkları hikâyesini uydurmaya karar verdiler. Böylece dedesiyle Mardin Hastanesi'ne gelen Ayperi, kolunda serumla yatan büyük

ninesinin başucundaki sandalyeye yüzünde abartılı bir ciddiyetle oturdu. Ali Werther ile Akın Kaman müzeye döndüler. Ali Werther hastaneden ayrılırken Ayperi'ye eğer ninesinin telefon şifresi gerekirse, bunun İstanbul'un enlem ve boylam koordinatları olan 41 derece Kuzey ile 28 derece Doğu olduğunu fısıldadı. Ali'nin şimdiye dek hiç kimsenin çözemediği Umay Bayülgen'in telefon şifresi 41N28E 'yi şıp diye çözmesi küçük kızın çok hoşuna gitmişti.

Doktor Havinyaz da kendi servis katına çıkarken Ayperi'ye cep numarasını kaydettirdi ve ninesini heyecanlandırmaktan kaçınması için uyardı. Sonra acilde nöbetçi doktor arkadaşına, yaşlı kadına özel ilgi göstermesini sıkı sıkı tembihledi.

"Bak bu Nine, bizim Defne Kaman'ın anneannesidir. Aman sana emanettir, iki gözüm!"

Küçük kız, yaşlı kadınla baş başa kalınca hemen kurallarını sıraladı:

"Bak Umay Nine, burada sen bana emanetsin, tamam mı? O serum bitene dek sen dinleneceksin ve konuşmayacaksın! Bu defa sen benim sözümü dinleyeceksin."

Gözleri kapalı olarak yatmakta olan Umay Nine gülmeye başladı.

"Kurt kocayınca kuzuların maskarası olurmuş, Ayperim," dedi, sesi yorgun ama keyifliydi.

"Bak konuşma dedim ama Nine! Ayrıca, bir kere sen asla bir kurt değil, olsan olsan bir tavus kuşu olursun. Öylesin yani. Neden? Çünkü en zor durumlarda bulduğun çözümlerle ya da en kızdığında bile sözlerinin güzelliğiyle bizi şaşırtırsın. Sanki böyle birden kocaman, rengârenk tüylerini açan bir tavus kuşu gibisin yani. Çünkü senin ancak istediğinde açtığın muhteşem kanatların var."

"Bak sen hele bana! Öyle miymişim ben?" diye, yine keyifli ama yorgun bir sesle mırıldandı yaşlı kadın.

“Bir de sen yaşlandın ama bizimki yetmediği zaman senin hâlâ hepimize verecek aklın var Nine. Baksana, şimdi çabuk iyileş diye ben sana bakıyorum ama sen o yatakta kolunda serumla yatarken bile benden akıllısın. Tavus kuşu yaşlansa da gülünç olmazmış yani.”

Bunları duyan Umay Nine’nin hâlâ kapalı gözlerinden bu kez sevinç gözyaşları aktı. Ayperi, oturduğu sandalyeden kalkıp sırt çantasından bir kâğıt mendil çıkarttı ve ninesinin gözyaşlarını sildi.

“Üzülme Nine,” dedi çok bilmiş bir sesle. “Bunlar geçecek, Defne Teyzem ve Nar Çocuk kurtulacak. Ali Ağbi aileye katılacak. Şeftali Ağacı meyve verecek, martıları, kargaları, sokak köpeklerini ve kedilerini beslemeye devam edeceğiz. Sonra...” derken durdu ve refakatçi sandalyesine dönüp oturdu.

“Sonra annem de iyi olacak. Hem belki böylesi daha iyidir. Belki kendisini mutlu edecek bir iş bulur, daha genç sayılır. Değil mi Umay Nine?”

“Akın Deden’le mi konuştun Ayperim?” diye yumuşak bir sesle sordu, yaşlı kadın gözlerini açmadan.

“Yok, bu sabah beni babam Londra’dan aradı. Biz buraya gelirken o da Gökhan ile Londra’ya gitmiş. Çok acele yola çıkmaları gerektiği için bana veda edememiş çünkü şirket onu bir süreliğine oraya atamış. İstedğim zaman bana bilet yollayacak ve ziyaretlerine gideceğim.”

“Babanın geç de olsa seni bilgilendirmesi iyi olmuş.”

“Babam beni çok sevdiğini ve benimle hep gurur duyduğunu söyledi. Biliyor musun Umay Nine, uzun zamandır babamla böyle konuşmamıştık. Galiba bunları duymayı özliyormuşum. Hoşuma gitti yani.”

Ayperi susup bir süre düşündü.

“Tabii yurtdışına gittiği için üzuldüm ama zaten İstanbul’da da babamı çok az görebiliyordum. Hep ya şirketteydi ya da biz uyurken eve geliyordu.”

“Ben de babanın seninle gurur duymasına sevindim Ayçöreğim. Babaların çoğu, kızlarını sever ama onlara verdikleri değeri belli etmeden yaşlanırlar. O zaman da artık bunu söylemek için çok geçtir. Senin baban iyi adamdır ve sana gerçekten değer verir.”

“Gökhan da belki orada daha iyi olur, değil mi Umay Nine?”

“Umarım kızım. Her zaman yeni yollar aramak ve yeni şifalar denemek, başımıza geleni oturup seyretmekten daha iyidir. Senin bebekliğinden beri, o parlak aklınla birçok meseleyi çözeceğine güvenim tamdır, Ayperim. Sen de Defne Teyzen gibi hayatın önüne çıkartacağı dertlerin üstesinden geleceksin muhakkak.”

“Bunları beni sevindirmek için söylemiyorsun, değil mi Umay Nine? Ben de Defne Teyzem gibi cesur ve bilgili olacak mıyım sence?”

“Elbette cancağızım. Fakat şimdi ben şu ödül törenini kaçıracağız diye üzülüyorum. Defnem’in Nar Çocuk’la beraber gelmesini beklediğimiz töreni...”

“Bak işte beğendiğin aklımla, bu problemi şıp diye nasıl çözdüğümü anlatayım Nine.”

“Nasıl çözeceksin Ayperim? Ben bu serum bitmeden müzeye dönemem, söz verdim Ali’ye.”

“İşte ben çözeceğim o işi Nine.”

“Ayperim ben... Bir de ben böyle uzanıp gözlerimi yumunca ne kadar yorulduğumu hissettim. Meğer ben çok yorulmuşum Peri Kızım. Çok! Biraz daha yatmak istiyor bedenim.”

“Zaten benim sorun çözme planıma göre sen hiç hareket etmiyorsun Umay Nine. Semahat Abla canlı olarak töreni bize gönderiyor. Yani buradan izleyeceğiz ödül törenini ve Teyzem ortaya çıkarsa bunu biz de görebileceğiz.”

“Elbette, neden bunu düşünemedim ben? Aklınızla bin yaşayın! Afferin size.”

“Bizden çok akıllı telefon ve interneti icat edenlere aferin.”

“Seni çok bilmiş, kelime hazinesi zengin peri kızı seni! “

“Biraz şımarayım o halde.”

“Akıllı insanlar şımarmaz, sevinir. Demek naklen yayın yapacaksınız ha! Düşüncesi bile insana hürriyet duygusu veriyor, değil mi kızım? Eğer Korkut Deden bunları görebilseydi çok beğenirdi. Onun teknolojiye büyük hayranlığı vardı Ayperim.”

“Teknoloji güzel ama işte, karbon ayak izimizi çok arttırıyor ve Gökhan gibi aşırıya kaçınca da hem bağımlı oluyor hem de tabiatın yıkımına yol açıyoruz Nine. Bak örneğin nette beş saat dizi izlemek, bundan daha kısa süre bilgisayar oyunu oynamak bile 1 kilometre araba kullanmakla eşit karbon izi demek.⁴² Yani dijital karbon hızını ne yazık ki bizim kuşaklar da çok arttırıyoruz.”

“Sen nereden öğreniyorsun bunları kuzum? İnternette araştırıyorsun değil mi küçük zekâ küpüm benim?”

“Çoğunlukla evet. Bazen de iklim aktivistleri ve çevre bilimcilerle birbirimizle önemli haberleri paylaşıyoruz.”

“Çok iyi yapıyorsunuz. Fakat o dizi izleyen veya Gökhan Ağbın gibi oyun oynayanlara kızsanız da sizin haberleşmeniz de o karbon ayak izi mi, parmak izi mi neyse ona sebep oluyor işte.”

“Hah hah ha! Karbon parmak izi mi? Çok tatlısın Umay Nine...”

“Tatlıyım ama sen anladın benim asıl meramımı değil mi Ayperim?”

“Meram ne demek bilmiyorum ama ne dediğini anladım Nine. Ve evet, haklısın iklim savunucuları olarak biz de bütün insanlar

42 Baran Can Sayın, *Gazete Oksijen*, 03.06.2022.

gibi karbon ayak izinden sorumluyuz tabii. Parmak izi dedin ya, hah hah ha!”

Onlar acil serviste olduklarını unutup gülünce nöbetçi doktor gelip yaşlı kadının tansiyonunu yeniden ölçtü ve serumunu kontrol etti. Ayperi’yi büyükannesinin dinlenmesi gerektiği konusunda uyardı. Doktor gidince bir süre sessiz kaldılar. Sonra Umay Nine, yine gözleri kapalı yatarken fısıltıyla konuştu:

“İnsanların iletişimi daima enerjiye ihtiyaç duydu Ayperi. Bak çok eskiden en kolay iletişim şekli olan dumanla haberleşirlerken bile ateş yakmak zorundaydılar. O da enerji, değil mi?”

“A evet, bunu hiç düşünmemiştim.”

“Bütün mesele insanın enerji kaynağı konusunda akıllı davranması. Maalesef biz sizlere, bize miras bırakıldığı kadar güzel bir dünya mirası bırakamıyoruz.”

“Hah! Bir de bizim kuşaklara bencil, tarih bilmez, cahil, apolitik diyorlar Umay Nine. Biz de yaşlı kuşaklara soruyoruz: Peki siz bunları biliyordunuz da ne yaptınız? Neden ekolojik politikalar üretmediniz? Biz daha bu yaşta iklim krizi için bilinçliyen, yaşlı kuşaklar bizim yaşımızda neden sadece tüketiyordu?”

“Ne desen haklısın Ayperim! Yerden göğe kadar haklısın.”

Ayperi büyük ninesinin kendisine içten hak verışı üzerine biraz yatıştı ve hastanede olduklarını anımsadı. Yine bir süre sustular. Bu sırada bitişikteki yataklara biri çocuk olmak üzere hastalar geldi. Yataklar arasında perde olduğu için gelenlerin sadece seslerini duyuyorlardı.

“Biliyorsun torunum, şimdi internet ve akıllı telefonlardan, ATM, kredi kartları, tabletlerden sinema ve dizi kanallarına abone olup Ingrid Bergman’dan Laurel Hardy’e, Aliye Rona’dan Ayhan Işık’ a kadar her filmi evinde seyredabiliyorsun artık. Bazen diyorum ki, ah bunları büyük deden görseydi! O artık her gece

Kazablanka ile *Rıhtımlar Üstünde*'yi seyrettirirdi bana. Korkut, rahmetli çok severdi o filmleri.”

Yaşlı kadın sustu. Ayperi onun filmleri düşündüğünü sanıyordu ama o bambaşka bir şey sordu:

“Bir de yeni bir şey çıktı: Hani kareli bir kutu var, telefonla okutunca listeler açılıyor içinden, neydi o?”

“Kare kodu, QR kodu Nine. Kü-ar yani.”

“Hah, o işte! Bak, ben onun dışında bütün saydıklarımın hepsini tek başıma kullanabiliyorum. Sonra Youtube'dan Defnem'in çevre haberleri kanalını düzenli izliyorum. Kimseye muhtaç olmadan. E ama artık anlasana Ayperi, diyorum ki, benden daha genç olan 70'liklerin bile beceremediklerini yapıyorum, yani bu konuda takdire açığım.”

“Senin takdire ne ihtiyacın var ki Umay Nine? Zaten sen müthişsin. Senin yüzünden arkadaşlarım kendi anane ve dedelerine bozuluyorlar. Bak dikkatini çekerim, ‘büyük nine’ demiyorum ha! Ayrıca ben sana *QR code* okumayı bu hastaneden çıkınca öğretirim, onun *app*'ini *download* edeceğiz, o kadar.”

“Türkçesi ne?”

“Uygulamasını indirmek yani.”

“Bak ne diyeceğim Ayperim; eskiden icatlar bu kadar hızlı yapılmazdı. Ben küçükken telgraf vardı meselâ, sonra teleks, faks icat edildi. Bunlar arasında uzun zaman aralıkları oldu. Yani insanlar, her yeniliğin hayatlarına girmesine uyum sağlayacak zaman buluyordu. Meselâ telgraf türküsü yapacak kadar o icadı hazmetmişlerdi.”

“Telgraf türküsü mü? Hah hah ha!”

“*Telgrafın tellerine kuşlar mı konar? Herkes sevdiğine canım böyle mi yanar?*”

“Ya çok komikmiş Umay Nine, ya!”

“Gül sen daha, gül! Asıl önemli olan bir icadın şarkıya, şiire falan girecek kadar kullanma zamanı olmasıydı. Radyodan televizyona, bilgisayara bile hızlı geçildi. Şimdi daha cep telefonuna alışalım derken, akıllı telefon geldi, çok fazla hız var ve insan zihni bu hıza uygun hızla gelişmiyor Ayperim. Ve emin ol, bu sizlerin sağlığınıza açısından ciddi bir meseledir.”

“Belki bu da aslında insan evriminin bir parçasıdır Nine? Belki insan yapay zekâyı icat edip kullanmakla aslında kendi evrimini geçirmektedir?”

“Onu artık sizler göreceksiniz Ayperim. Sizler çok yaşayın, bin yaşayın!”

“Biz böyle konuşuyoruz ama Nine, her çocuk benim kadar şanslı değil. Dün Ekoloji Radyosu’nun Çiftçilik ve Gıda programında, tarım işçisi olarak çalışan benim yaşında bir çocuğun traktör çarpması nedeniyle öldüğünü öğrendim. Düşün Umay Nine, bir çocuk yoksulluk nedeniyle okula gidemediği gibi, bir de çocuk işçi olarak çalıştırılıyor ve iş kazasında ölüyor! Ah ya, bütün hayalleriyle beraber ölüyor bir çocuk! Çok üzgünüm Umay Nine!”

O böyle deyince sustular.

“Ben araştırdım...” diye kederli bir sesle ekledi sonra: “Ben araştırdım, dünyada bütün çocuk nüfusuna yetecek kadar gıda kaynağı var Umay Nine.”

Uzun süredir gözleri kapalı yatan yaşlı kadın uykulu bir sesle konuştu:

“Biliyor musun torun çocuğum? Hiç tanımadığı başka kişilerin uğradığı haksızlıklara üzülen bir insan yetiştirebilmek, milyarlarca para, mal, mülk kazanmaktan çok daha büyük zenginliktir. Çünkü, yerinyüzünden göçüp giderken insan yanına hiçbir şey alamaz ama son nefesinde arkasında insanlığın iyiliğine çalışacak bir tek kişi bile bıraktığını bilirse, adına ister sevap de, ister ne dersen de, ben

‘çok şükür yaşamama değmiş!’ huzuru derim. İşte bu şuur, insanın ölüm korkusunu alıp götürür.”

Büyük ninesinin tam olarak ne demek istediğini henüz anlayamayacak kadar genç olan Ayperi, kendi bilgisiyle onu etkilemek amacıyla konuştu:

“İyilik yetmez Umay Nine. Benim gibi düşünen çok genç var. Bizim sınırlar ötesinde birleşmek, dayanışmak ve az tüketimle çok paylaşıma dayalı yeşil politikaları, şimdiki ekonomik sistemin yerine koymamız gerekir. Siz eskiden ‘imece’ dermişsiniz ya, işte o yani.”

“Aslında hiç de fena bir yolculuk değildi benimkisi,” diye onun sözünü kesti yaşlı kadın birdenbire.

“Ne yolculuğu Umay Nine?”

“Hayat yolculuğum diyorum Ayperim. Hiç de fena değildi benimki. İnsan benim gibi bu dünyada 80 yıldan fazla bulununca, sadece bir ömre sayısız teknolojik devrim sığdırabiliyor meselâ. Sayısız rezilliklere ve büyük haksızlıklara şahit oluyorsun, utanmaz ahlaksızların devrine denk düşüyorsun ama bütün sıkıntı ve acılara rağmen bu yolculukta güzel insanlara da rastlıyorsun; aşklar, sevinçler yaşıyorsun. Ve sonunda ne öğreniyorsun, biliyor musun?”

“Ne öğreniyorsun Umay Nine?”

“80 yıl yaşayınca, aslında her ayrılıkta bir beraberlik, her ihanette bir güven ve her kötülükte bir iyilik yaşanmış, sonradan fark edip öğreniyorsun.”

“Ama herkes öğrenemiyor o dersleri işte,” diye mırıldandı Ayperi. Büyük ninesi onu duymamıştı, sözlerine devam etti:

“Sonra bakıyorsun ve bütün kötülüklere rağmen arada bir yerlerde insanlığa hayırlı, güzel çocuklar doğduğunu görüyorsun. O çocuklara el veriyorsan, gitmeden birkaç ağaç dikiyorsan bu, geride kalanlara meyve ve gölge versin, kuşlara, solucan ve mantarlara

yuva olsun diyedir. Eğer birkaç çocuğun önündeki yolu kapatan engelleri açıyorsan, zaten bu dünyada cenneti yaşamışsın demektir. O zaman, işte o zaman güzel torun çocuğum, o zaman şükürler olsun, güzel bir hayat yaşadım ve işe yaradım, diyorsun Ayperim.”

“Ya var ya, hastanede olmasak alkışlardım yani! Kızmasan ‘Oley!’ diye bağırırdım Nine ya! On numara beş yıldız! Müthiş konuştun yine. Keşke kaydetseydim konuşmanı.”

“En iyi kayıt belleğinde kalandır Ayperim. Sen de onu bir gün, büyük ninem söylemişti diye başkalarına taşıyacaksın zaten.”

“İyi de sen demez misin, destanlar yazının icat edilmediği çağlarda dilden dile her anlatışta değişe değişe bize ulaşmıştır, diye?”

“Evet Ayperim, öyle derim.”

“Ama o zamanlar yazı icat edilmiş veya ses kayıt teknolojisi olsaydı, biz o kayıtlardan orijinal destanlara ulaşmış olacaktık Nine. Aslını okuyabilecektik. Yani ben onun için deminki nefis konuşmanı kaydetmeyi istemiştım.”

“Eğer bütün insanlık kendinden önceki hikâye ve masalları aynen tekrar etseydi onlar destan veya masal olamazdı Ayperim. Her nesil, eskiye kendi hikâyesini katmasaydı yenilenmezdik.”

“Hoppala! Neden şimdi bunları anlatıyorsun ki Nine?”

“Çünkü torun çocuğum, hikâye ve masalları nesilden nesle aktaranlar onları bir canlı gibi yaşatarak bize ulaştırmıştır. Destanlar, sanat ve hayal gücünün eserleridir. Bak, hayatta karşına sanat, bilim ve akıllı küçümseyen kim çıkarsa ondan mutlaka uzak dur. Sadece bu nasihatim bile senin ömrünü huzurlu ve değerli kılar akıllı kızım!”

“Ya niye şimdi birden böyle nasihatler ve dilekler bölümüne geçtik Umay Nine ya? Şu serum bitince çıkıp gideceğiz hastaneden. Yok bir şeyin senin. Arada bir oluyor bunlar. İşte, dört gün önce sen, annemin çocukken bahçedeki Şeftali Ağacı’nı yakıp

bunu sakladığını konuşurken, Mardin’de yangın çıktığını duymuş ve orada fenalaşmıştın. Bir de Defne Teyzem Kapadokya’da kaybolunca, kısa bir hastanelik durum olmuştu galiba? Ama hepsini atlattın işte. Sen güçlüsün Nine!”

“Sen beni merak etme Ayperim. Sen kendi istikbaline bakacaksın. Meselâ büyüyünce Defne Teyzen gibi gazeteci olmak istiyorken artık arkeolog olmak istediğini söylüyorsun. Gazeteciliğe olan sevgin, gerçek gazetecilerin başına gelen kötülükleri görmenden mi oldu acaba?” diye konuyu ustaca değiştirdi yaşlı kadın.

“Henüz karar veremedim Nine. Evet, çocukken Defne Teyzem gibi maceracı bir gazeteci olmak istiyordum. Ama şimdi arkeoloji, antropoloji, Orta Çağ tarihi ilgimi çekiyor. Ben işin akademik bölümünde çalışmak istiyorum galiba. Yani ben araştırayım, gazeteciler kullansın gibi. Ama aklımda bir de ekoloji ve biyoloji var. Onlara da çok ilgi duyuyorum.”

“Peki bunların hepsini şemsiyesi altında birleştireceğin bir bilim yok mu çocuğum?”

“Hani ben çok küçükken Defne Teyzem Japonya’daki yunus avı ticaretini araştırmaya gitmiş ya? İşte onu bana sık sık anlatırdı. Sonra Kadıköy’de iskeleye gelen ve teyzem bulunana dek nöbet bekleyen o yunus... O zaman kesin deniz biyoloğu olmak istemiştim... Umay Nine? Uyudun mu?”

“Efendim? Yok, biraz içim geçmiş Ayperim. Sen bana bakma, anlat Peri Kızım. Senin sesinin içinden ninelerimizin ve Defnem’in nefesini duyuyorum. Bu ses bana dünyanın en güzel müziği gibi eşlik ediyor.”

“Yani işte diyorum ki, ‘Biyoeçeşitlilik’ üzerine mi çalışsam? Gıda güvenliği, iklim felaketleri, sağlık, her şey aslında yaşam kaynaklarını korumaya bağlı Umay Nine. Belki de hem gazeteci hem ekolog olmalıyım? Umay Nine? Gene mi uyudun ya?”

“Efendim kuzum? Dalmışım öyle galiba... Sen anlat çocuğum, sen anlat ki, sesin beni korusun, kucaklasın, ninelerimizin sesi yer-yüzünde hiç susmasın.”

“Böyle diyorum ama eğer gelecek 30 yıl içinde karbonsuz enerji kullanımı gerçekleşmezse zaten seçecek meslek falan olmayacak ki! Aslında hayalleri olan bir jenerasyon değiliz biz Nine... Çünkü biz, sizin gibi, bu gezegende büyüdüğümüzde suyun, toprağın ve havanın aynı kalacağına güvenemiyoruz. Umutsuz da değilim ama aptal da sayılmam yani... Umay Nine?”

“Hııı...”

“Peki, o zaman daha kimseye anlatmadığım bir şeyi sadece sana anlatayım mı? Bak aramızda kalsın ama... Yani daha emin olmadan anneme veya Defne Teyzem’e sakın söyleme. Tamam mı? Nine? Ya gene mi uyudun Umay Nine?”

“Efendim kuzum?”

“İşte diyorum ki, bak aramızda kalacak ama ha! İşte geçen hafta tarih öğretmeni bizim kendi tarihimizdeki gizemli bir olayı anlatacağımız bir ödev verdi. Ben tarihin iklim açısından incelenmesini çok seviyorum ya, sonunda öğretmenin bile bilmediği bir şey buldum. Tabii kendisi kabul etmedi ama bence gerçekten bilmiyordu bunu... Sen uyudun mu yine acaba?”

“Konuş... Sakın susma...”

“Şimdi bak, bundan taa 400 yıl önce Avrupa’yı ve Osmanlı Devleti’ni etkileyen ‘Küçük Buzul Çağı’ yaşanmış. O yıllarda yaşanan kıtlık belirtileri ve ağaçların halkaları üzerinde yapılan araştırmalardan bunu anlamışlar. Düşün, ortalama sıcaklıkların sadece 1 santigrad düşmesi yüzünden buzul çağı olmuş, tarım yapılamamış ve gıda sıkıntısı yaşanmış, büyük isyanlar başlamış.”

“Hııı...”

“İşte, 1590 yılıydı eğer yanlış anımsamıyorsam, o dondurucu soğuklar İstanbul’u, bütün Balkanlar’ı ve şu anda bizim bulunduğumuz Mezopotamya bölgesini etkiliyor. Onlar bilmiyor ama bunun adı ‘iklim krizi’ tabii. İklim krizi daima kıtlık yaratır Umay Nine. O zaman Osmanlı’da isyanlar çıkıyor. Bunların en meşhuru da... Şey, adı neydi onun? Dur, bakıyorum Google’a... Hah, buldum, evet, Celâli İsyanları! İşte o isyanlar başlıyor. Bir çeşit içsavaş yani. Benim okuduğum makalede modern tarihçiler, iklim krizi nedeniyle tarım yapılamayınca işsiz ve aç kalan insanların bu isyana katıldıklarını yazıyor. Bak iklim krizi, tarihi böyle etkiliyor işte Nine.”

Bunları söyledikten sonra, telefon ekranında karşısına çıkan sayfaya aklı ve gözü takılan küçük kızın dikkati orada gördükleriyle dağıldı. Ancak birkaç dakika sonra güçlkle toparlandı, anlattığı konuya döndü ve devam etti:

“Artık 21. yüzyıldayız ama benzer şeyler yine oluyor. Şimdi jeolojik hareketler nedeniyle değil, insanın açgözlü tüketimiyle oluyor Umay Nine! Biliyor musun, dikkat çekici olsun diye, ödevimin başlığını ‘Küçük Buzul Çağı’ndan Bize Ne?’ koydum. Bak, iklim krizinin tarihi nasıl değiştirebildiğini anlatıp başlıkta bunu reddediyormuş gibi yaparak zıtlık oluşturdum. Oksimoron gibi, beğendin mi? Umay Nine? Ohoooo! Ben anlatıyorum ama sen mışıl mışıl uyuyorsun...”

O sırada Ayperi’nin telefonu Billie Eilish’in sesiyle çaldı. Arayan Semahat’ti.

“Ayperi merhaba, orada durum nasıl? İyileşiyor mu Umay Nine?”

“Evet daha iyi. Sohbet ettik işte. Çok yorulmuş, uyuyor şimdi,” diye fısıldayarak yanıtladı onu küçük kız.

“İyi, aman uyusun, çok yoruldu Umayımız.”

“Biliyor musun Semahat Abla, Umay Ninem uyurken gülüm-
süyor gibi.”

“Ah canım! O hepimizin Kayın Ağacı, Ulu Çınar’ı, en büyük
dayanağımız.”

“Tören başladı mı Semahat Abla? Defne Teyzem’le Nar Ço-
cuk’tan haber var mı?”

“Tören başlamak üzere. Yerel gazeteciler geldi. Bazı haber
ajanslarının bölge temsilcileri de burada. Attila, Ali ve ben de sos-
yal medya için kısa video ve haber hazırladık, yayınladık. Ertuğrul
Amca’ya senin ve Umay Nine’nin, Masalcı Kadın’ın Şahmeran
Dükkânı’nda çeneye daldığınızı ve gecikince de töreni oradan, te-
lefondan izleyeceğinizi söyledik. Hiç yutmadı ama nedense olay da
çıkarmadı. Hatta bozulmadı bile. Valla hiç anlamadım. Var onda
bir durum ama ne? Şimdilik kontrol altında sayılır.”

“Harika Semahat Abla. Ben de sosyal medyaya yardım edebili-
rim. Ne de olsa iklim aktivistiyim ve Defne Kaman’ın yeğeniyim.”

“Senin şu anda en büyük yardımın Umay Nine’nin yanında
olman. Madem uyuyor, hiç uyandırma. Sen de töreni kulaklıkla
dinle. Haydi dua edelim de az sonra Defne ile Nar Çocuk’u serbest
bıraksın bu hainler.”

“Tamam Semahat Abla. Ben kulaklığımı takıyorum. Sen nasıl-
sa kaydediyorsun töreni, Umay Ninem de sonradan izler.”

“Havinyaz nerede Ayperi? Size göz kulak oluyor mu?”

“Oluyor, merak etme. Şimdi bir hastaya gitti. Uzun sürebilir,
dedi.”

“Ah canım! Onun işi çok zor! İnsanların kendi canlarını emna-
net ettikleri bir işin olması korkunç bir sorumluluk yükü olmalı!
Şimdi kim bilir kimin kalbini açmış, onarmaya çalışıyordur canım
Havinyaz?”

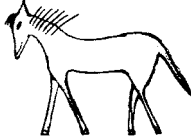
“Benden pek kardiyolog olmaz Semahat Abla.”

“Tamam, mesaj alınmıştır. Haydi görüşürüz Ayperi.”

Annesinin on üç yaşında saydığı ama kendisini on dört yaşında kabul eden Ayperi, telefonuna kulaklığını bağlarken, dönüp yüzünde gülümsemeyle gözleri kapalı hastane yatağında yatan Umay Ninesi’ne sevgiyle baktı.

Yaşlı kadın mışıl mışıl uyuyordu.

**KEINER ODER ALLE. ALLES ODER NICHTS.
EINER KANN SICH DANICHT RETTEN⁴³**

“Sayın Vali, Değerli Gazeteci Büyüklerimiz, Sayın Müze Müdürü ve Değerli Konuklar,

“Öncelikle Türkiye Gazeteciler Birliği’nin geleneksel ‘Yılın Gazetecisi Ödülü’ törenine katıldığınız için teşekkür ederiz. Bugün burada bulunmanız, bizler için çok önemli ve değerli. Hoş geldiniz!

“Cumhuriyetimizle yaşıt, asırlık çınarlarımızdan Türkiye Gazeteciler Birliği bazı yıllar siyasi yasaklar nedeniyle kesintiye uğramış olsa da geleneksel ‘Yılın Gazetecisi Ödülü’nü düzenli olarak devam ettirmeyi önemsemektedir. Bu ödül artık bir ‘*Düşünce ve İfade Özgürlüğü Ödülü*’ olarak da kabul edilmektedir.

“Bu yıl bir ilki gerçekleştirerek, töreni İstanbul yerine, ödüle lâyık görülen değerli meslektaşımız Defne Kaman’ın bir süredir yaşadığı Mardin’de yapıyoruz. Bu, özellikle iklim ve çevre gazeteciliği yaparak, yıllardır halkın iklim, enerji, tarım ve gıda

43 “*Ya hep beraber ya hiçbirimiz. Ya hiçbir şey ya her şey. Kurtuluş yok tek başına.*” Bertolt Brecht.

konularında haber alma hakkına hizmet etmiş Defne Kaman'la dayanışmamızın ve kültürel zenginliğiyle gurur duyduğumuz Mardin'e selam edişimizin bir göstergesidir.”

Gazeteci Attila Gültekin, telefonunun ekranından okuduğu açılış konuşmasını uçakta hazırlamış fakat Mardin'de kayıp gazeteci Defne Kaman'ın içinde bulunduğu tehlikeyi ayrıntılarıyla öğrendikten sonra kısmen değiştirmiş, bazı ekler yapmıştı.

“Sizlerin de bildiği gibi, içinde yaşadığımız bu çağ, dünyada insan tarafından yaratılmış en büyük iklim krizinin bütün belirtileriyle yaşandığı çağdır. Ve eğer siyasi erkleri ivedilikle önlem almaya yönlendiremezsek, iklim değişikliği nedeniyle dünyamız büyük kıtlıklara ve yıkıcı iklim göçlerine sahne olmak üzeredir. Doğanın verdiği tüm felaket sinyallerine rağmen hâlâ sorumsuzca tüketmekte ve karbon enerji kaynaklarını kullanmaktarettiğimiz için yakın gelecekte hepimizin birer *iklim mültecisi* olacağımızı öngörmek kâhinlik sayılmaz. İnsanın ticari çıkarları için doğanın kendi kanunlarını değiştirip ekolojik zinciri bozması, büyük pandemilere de neden olacaktır.

“Değerli meslektaşımız Defne Kaman'ın deyişiyle ‘*Bu çağ, insanlık tarihine insanın kendi evini ateşe verip dünyayı kundakladığı çağ*’ olarak geçecektir.

“Bu yılın gazetecilik ödülünü, yirmi yıla yakın bir süredir halkı, tarım ilaçlarındaki zehirlerin ve GDO'lu gıdaların yol açtığı kanserlere, nükleer santrallerin kâr-zarar gerçeklerine, HES'lerin derelerimize, doğrudan suyumuz ve toprağımıza verdiği geri dönülmez zarara, RES ve GES'lerin bedel ve kazanım raporlarına, Yunus parklarından hayvanat bahçelerine kadar insan-dışı canlıların yaşadıkları insanlık dışı koşullara dikkatimizi çeken Defne Kaman'a verilmesi jürinin oy birliğiyle aldığı bir karardır.

“Türkiye Gazeteciler Birliği, ödülün verilış gerekçesi olarak şu açıklamayı yapmıştır: Defne Kaman, doğanın parçası olduğu halde ona efendilik taslayan insanın, kendi türünün emeğini ve insan-dışı tüm canlılarla doğal kaynakları birer meta olarak sorumsuzca tüketmek yoluyla korkunç bir iklim krizi yarattığını inatla hatırlattığı için bu ödüle lâıyk bulunmuştur. Defne Kaman, gerçek haberin, gazetecilerin vicdanını aydınlatan ateş olduğunu kanıtlamış onurlu bir gazetecidir.

“Değerli başkanımız rahatsızlığı nedeniyle bugünkü törene katılamadı ama Mardin’e gelişleri, sosyal medyada Defne Kaman adıyla beraber TT gündem olan duayen gazeteci Abla ve Ağabeylerimiz sizin de gördüğünüz gibi, şimdi bizlerle buradalar.

“Mesleğimizdeki her çeşit yozlaşmaya ve ödedikleri ağır bedellere rağmen dimdik ve onurlu şekilde ayakta kalan bu değerli, kıdemli gazetecilerimizi şükranla alkışlıyoruz!”

Salonda bulunan 40 kadar insanın alkışlamasıyla, neredeyse 400 kişilik alkış sesi çıkartması, 1895 yılında Antakya Patriği tarafından “Süryani Patrikhanesi” olarak Mardin’in meşhur sarı kalkerli taşından yaptırılmış güzel binanın olağanüstü akustiğinden kaynaklanan küçük bir mucizeydi. Günlerdir kayıp gazeteci kadın ve küçük çocuğun bulunması için umutsuzca arayış içinde olan dostları, artık her çeşit mucizeyi kabul etmeye razıydı ve belki de bu yüzden 400 kişilik ses çıkartan coşkulu alkışlardan heyecanlandılar.

Müze Müdürü’nün uluslararası görgüsü ve vizyonunun katkısıyla Mardin Müzesi, sadece tarihi eserlerin korunduğu ve sergilendiği bir bina olmaktan öte, özellikle çocukları ve gençleri birbirinden ilginç etkinliklerle kucaklamayı başarmıştı. Ayrıca yaşlılar ve engelliler için eğitim olanakları sunan bir sanat kurumuna dönüşen müze, şehrin sosyal iletişim noktalarından biri olmuştu.

Mardin Müzesini yıllardır büyük bir ilgiyle gezen yerli ve yabancı turistler, müze binası ve içindeki tarihi eserlerle ilgili sorular sorarken, şimdiye kadar hiç kimse müze binasının altında ne olduğunu hiç ama hiç sormamıştı. Belki müzede çalışanlar ve Mardinlilerin çoğu da bunu hiç merak etmemişti.

Müzenin toplantı salonunda şimdi, çoğu Defne'nin Mardinli arkadaşları olan Kadın Dayanışması ve El Emeği Kolektifi'nden kadınlar, yerel sanatçılar, Artuklu Üniversitesi'nden gençler oturuyordu. Havinyaz'a annelik eden ablası Dicleçem, ağabeyi Ateşagır ve Polonya'dan Chopin bursu kazanan kuzeni Dilan da törene katılmışlardı. Defne Kaman'ın ailesi, meslektaşları ve hâlâ yaşıyorlarsa onu kaçıranlar dışında kimse gazeteci kadının çocukla beraber dört gündür kayıp olduğunu bilmiyordu.

“Sayın Vali ve Değerli Konuklar! Bugün burada, bu ödül töreni fırsatıyla, günümüzün ‘*hakikat-somrası*’ dünyasında artık sıradanlaşan yalan haber konusuna da değineceğim. Türkiye'nin yaşadığı büyük mülteci ve sığınmacı krizini sanki Defne Kaman tek başına çıkartmış gibi onun hakkında aylardır sistematik bir itibar suikastı, eski adıyla kara-propaganda yapılmaktadır. Herkesin malumu olduğu üzere, ‘trol’ denilen sosyal medyanın maaşlı yalancıları vasıtasıyla, bugün herkes kolaylıkla manipüle edilerek hedef haline getirilip karalanarak hayatı karartılabilir oldu. İletişimin hızlanıp kolaylaştığı bu çağın, aynı zamanda yalanı gerçekten ayırt etmenin de en zor çağı olması ironiktir.

“Biz gazeteciler, tıpkı gerçek peşindeyken olduğu gibi, meslektaşlarımıza atılan iftiraları incelerken de ilkeli olmak zorundayız. Çünkü her mesleğin ilkeleri, ahlakı ve namusu vardır, olmalıdır. Eğer yoksa, yapılan yanlış, yalan ve sahte haberlerle sadece kendi adınızı değil, mesleğinizi de kirletirsiniz.

“Geçici Koruma Statüsündeki Sığınmacıların kontrolsüz şekilde ülkeye girmesine karar ve onay veren gazeteciler değildir. Defne Kaman, savaşta kimsesiz kaldıkları için ülkemize getirilen kimsesiz bebeklere insanî yardım ederken, Türkiye’nin resmî mülteci ve sığınmacı politikasını eleştirdiğini defalarca açıklamıştır. Bakın, bu ikisi farklıdır; biri siyasî, öbürü insanîdir. Biz gazeteciler, siyasi karar veren erki elinde tutan kişiler değiliz. Zaten olmamalıyız. Çünkü siyasi erke yakın olup onun kontrolü altına girenlere gazeteci denmez. Onlar propagandacıdır!”

Konuklar bu sözler üzerine yeniden alkışladılar. Attila Gültekin, Defne Kaman ile Nar Çocuk’un ortaya çıkması için konuşmasını uzatmaya çalışırken, gazetecinin ve çocuğun kaybolduğunu bilmeyen konuklar ödül takdiminin bir an önce başlamasını bekliyorlardı.

“Sayın Vali ve Değerli Konuklar, konuşmalarını yapmak üzere değerli gazeteci büyüklerimizi kürsüye davet etmeden önce sabrınıza sığınarak son bir sözüm daha var.

“Biliyorum açılış konuşmasını uzun tutanlar pek sevilmez ama benim için bir meslektaştan öte, on beş yıldan fazladır güvenilir bir dost olan Defne Kaman ve ondan ayrı düşünemediğim anneannesi Umay Nine, benim kendi ailem gibidir. O yüzden şimdi hem gururlu hem de duyguluyum.

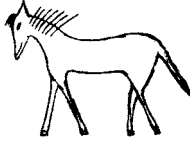
“Bu nedenle yüksek sesle seslenmek ve ‘Defne haydi gel ve ödülünü al!’ demek istiyorum. Çünkü Defne Kaman, sen yalnız değilsin, dostların, sevdiklerin kadar, meslektaşların ve seninle dayanışan binlerce okurun da yanında! Biliyorsun Defne, tıpkı senin de sevdiğin o şairin dediği gibi, hayatta her zaman ve her yerde: *‘Kurtuluş yok tek başına, ya hep beraber ya hiçbirimiz!’*”

Gazeteci Attila Gültekin’in sonlarına doğru heyecandan sesinin titrediği açılış konuşması uzun uzun alkışlandı. Daha sonra diğer

konuşmacıları sahneye davet etmek üzere müze arkeologlarından birine mikrofonu devreden Attila, ikinci sırada oturan ve tören için siyah şık bir elbise giymiş olan karısının yanına döndü. Onun yanındaki sandalyede, Defne Kaman'ı İstanbul'daki SU macerasında birlikte arayıp buldukları eski Komiser Ümit oturuyordu. Attila yanlarına dönünce, Ümit Kaman ayağa kalkıp onu coşkuyla kucaklayarak kutladı.

Onların yanında kırmızı bir tişört, siyah pantolon giymiş olan Sahaf Semahat, telefonunu havaya kaldırmış, töreni müze wifi'ından bağlandığı WhatsApp'tan Ayperi'ye gönderiyordu. Hemen arkalarında Akın Kaman, Aysu ve Ertuğrul Türel ile töreni cep telefonlarına kaydeden Avukat Kumru Çalikuşu ve Rehber-Pilot Kanat Atlar oturuyordu. Bu ikisi töreni hem kendi sosyal medya hesaplarından yayınlıyor hem de Defne Kaman'ı medyadan tanıyıp seven ve sayan ünlü yazar, oyuncu, müzisyen ve siyasetçilere etiketliyorlardı. *#DefneKaman* etiketleri Türkiye'de beş saattir TT idi.

EĞER DEFNE KAMAN'I ÖLDÜRMEĞİLERSE...

“Çekilin yolum üzerinden! Açılın da geçeyim!” diye kalın ve otoriter bir kadın sesi duyulduğunda Mardin Müzesi’nin toplantı salonundaki konuklar heyecanla dönüp girişe doğru baktılar. Ailesi ve dostlarıysa Defne ile Nar geldi sanarak heyecanla ayağa kalktılar. Oysa gelen iki kişi Defne ile Nar değildi.

Yıllardır hiçbir nedenle Şahmeran Dükkânı’ndan dışarı çıkmayan Masalcı Kadın ile artık gözleri iyi görmediği için evinden ayrılmayan Cebbo Amca, törene katılmak için müzeye gelmişlerdi. Mardin’de biri Arap, öbürü Süryani cemaati için önemli, Mardinlilerin saygın, itibarlı bir ‘aksaçlısı’ ile bir ‘aksakallısı’nın bu törene katılması, Defne Kaman’ı tehdit edenlere verilmiş çok önemli ve güçlü bir mesajdı.

Kendisine bu iki önemli kişinin kentteki temsil gücü ve saygınlığı anlatılan Vali, şehrin geleneklerine saygı duymanın bir yönetici için önemini kavrayacak kadar akıllı ve görgülü olduğu için ayağa kalkıp simsiyah giysileri içinde bir kara kraliçe gibi azametle yürüyen Masalcı Kadın ile çok iyi dikilmiş, şık yelekli takım elbisesi içinde bastonuna dayanarak yaklaşan Cebbo Amca’nın elini sıktı.

Sonra onlara yanında oturmaları için yer açtı. Ama o ikisi Umay Nine'nin yanına oturmak istediklerini söylediler. Umay Nine'nin o sırada hastaneden çıkıp müzeye gelmek üzere yolda olduğu kendilerine söylenince Vali'nin yanına oturmayı kabul ettiler.

Mardin'in çok sevilen iki efsanesinin törene katılımı, eskinin 'kulaktan kulağa fısıldama' yönteminin şimdiki yeni şekli olan 'telefonla telefona' mesajla şehirde hemen duyuldu ve büyük heyecan yarattı. Böylece Defne Kaman'a verilen destek, bu geceyi planlayan Ali Werther, Attila Gültekin ve Ümit Kaman'ın umduklarının çok üstünde bir çıtaya yükselmiş oldu ama onlar hâlâ ortaya çıkmayan Defne ve çocuğun hayatından iyice endişelenmeye başlamışlardı.

Gazeteci Defne Kaman'ın aldığı tehditler sonucu sığınmacı öksüz Nar Çocuk'la beraber tam dört gündür ya saklandığı ya da kaçırılıp belki de öldürüldüğü için kendi ödül törenine katılamadığını bilmeyenler için sürekli tekrar eden konuşmalar bir süre sonra sıkıcı olmaya başlamıştı.

Dikkat çekmemeye özen göstererek salondan usulca ayrılan Ümit Kaman kendi rızasıyla saklandığını umduğu Defne ve Nar'ı müzenin ön kapısında beklerken bir süredir bıraktığı sigaraya yeniden başlamıştı. Zaman zaman müzenin arka kapısını da kontrol eden ve hiç konuşmadan bir kolunu duvara dayamış, gözlerini Mezopotamya Ovası'na dikmiş Ali Werther de yanında duruyordu. İki adam da son derece gergin ve endişeliydi. Birbirlerine baksalar ya bağırarak ya da ağlayacaklardı. Defne ve Nar Çocuk törenin kısıtlı süresi yarılanmasına rağmen hâlâ ortada yoktu.

Sonunda konuşmalar bitecek ve sıra ödülü teslim etmeye gelecekti ancak anlaşılan planları işe yaramamış, belki de geç kalmışlardı. Belki de çoğu kez yaptıkları gibi yine, "ülkesinden kaçan korkak gazeteci" yalanıyla Defne Kaman'ı yazılı ve sosyal medyada karalayacak, hakkında kara propoganda yapacak ve bazı faili

meçhul cinayetler gibi yıllar sonra onların da kemikleri bir kuyuda bulunacaktı. Birbirlerinin yüzüne bakmasalar ve hiç konuşmasalar da biri polislik eğitimi almış ve yıllarca polis olarak çalışmış, öbürü Sınır Tanımayan Doktorlar organizasyonunda kanlı çatışmaların göbeğinde çalışmış doktor olan iki adam, aynı dehşet senaryosunu düşündüklerini biliyorlardı.

Ümit Kaman, meslek hayatı boyunca daima masum insanların hayatını korumak ve asayiş sağlamak için çalışmış bir polis olarak dünyadaki tüm suçların kıskançlık, para, intikam, ego ve ideoloji-i-nanç başlıklı beş temel dürtüyle işlendiğini okulda öğrenmişti. Eski Komiser Ümit Kaman, Gazeteci Defne Kaman'ın gerçeğin peşindeyken önüne ne zaman hainler veya hırsızlar, katiller veya çeteler çıksa, akli ve becerileri sayesinde onlardan kurtulduğuna bizzat tanık olmuştu. Bu nedenle onun bir kez daha hayatta kalacağına o kadar inanmıştı ki, şimdi dört gündür kayıp olması ve hâlâ ortaya çıkmadığı gerçeğini kavramakta zorlanıyor, kahroluyordu.

Defne Kaman'ı sık görmese, her gün konuşmasa da onun bir yerlerde yine doğru haberin peşinde inatla koştuğunu bilmek, Ümit Kaman'a memleketteki güven, iyilik ve adalet duygusuna ilişkin bir ümit veriyordu. Defne bir ümitti! Sayısı az da olsa onun gibi güvenilir insanların varlığı temiz hava gibi yaşamsaldı. Defne Kaman aslında varlığıyla her gün gurur duyduğu, gölge ve meyve veren koca bir ağaç gibiydi. Şimdi Ümit Kaman o ağacı korumayı başaramadığı için hainler de belli ki o ağacı kesmişlerdi!

Bu düşüncelerinin acısıyla içi yanarak derin bir 'Ah!' çekti Ümit Kaman. Hayır, öyle kolay pes etmez, mücadeleyi sever, gerektiğinde çok zor kararlar alabilirdi. Henüz genç bir komiserken sevdiği kızın Sünnî ailesi, kendisi Alevî olduğu için evlenmelerine engel olmuş ama o hiç yılmadan yıllarca mücadele ederek sonunda sevdiğine kavuşmuştu. Yıllarını verdiği mesleğinde bazı yozlaşmalar

görünce bunu içine sindirememiş, maddi zorlukları göze alıp karısının da onayıyla, ta çocukken gönül verdiği mesleğinden istifa etmişti. Eski Komiser Ümit Kaman, istifa ettikten sonra karısıyla birlikte memleketi Kırşehir-Kaman'a yerleşip çiftçiliğe başlamıştı. Şimdi iki küçük çocuğuyla yaşadıkları aileden kalma çiftlikte hem son yıllarda Türkiye'nin yerli üreticiye yönelik yanlış tarım politikaları hem de iklim krizi nedeniyle yaşanan kuraklık sonucu durumları hiç iyi değildi. Fakat Defne Kaman'ın kayıp olduğu sırada kendi dertlerini anlatmanın yakışksız olduğunu düşünerek bunlardan hiç kimseye bahsetmemişti.

Onun hemen yanında dişlerini sıkmış, Mezopotamya Denizi'ne gözlerini kilitlemiş, hiç kımıldamadan dikilen Ali Werther, kafasına uygun, gerçekten güvenilecek ömürlük bir arkadaş bulmanın olanaksız olduğunu düşündüğü bir zamanda ve yaşta, aradıklarını Uyumsuz Defne Kaman'da bulmuş, birlikte ölümden dönen bir yavruyu kucaklamışken şimdi onları koruyamadığı için kaybettiğine inanamıyordu. Başka bir deyişle, hiç tanımadığı insanların hayatlarını ateş çemberlerinden kurtarıırken, kendisi için çok kıymetli iki kişiyi koruyamamıştı! Yazıklar olsun! Hem de çok yazıklar olsun! Hatta yuh olsun! *Wehe mir!* Sahi bu kadar ahmak ve beceriksiz olmayı nasıl başaramıştı? Hakikaten bravo! Evet, artık hayatının sonuna dek kendini affetmeyecekti!

“Gelirlerse müze kapısından gelecekler,” dedi ekşi bir sesle Ümit Kaman.

“Gelirlerse müze kapısından gelecekler,” dedi, kuru bir sesle Ali Werther. Sonra yine bir koşu arka kapıya gitti, orada nöbete koyduğu genç arkeoloğa tekrar tekrar kimseyi görüp görmediğini sordu. Dört bir yana bakındı. Ama kimseyi bulamayınca yeniden Ümit'in yanına döndü.

Böylece iki erkek sustular, yan yana sessizce kahroldular ve yine sustular. Birkaç dakikanın birkaç yıl kadar uzun ve çok zor geçebileceğini orada, müze kapısında birlikte yaşadılar. İnsanın insana zulmünün milyonlarca yıllık ağırlığıyla ezildiler. İki erkek, iki kadını diğer erkeklerin kötülüğünden koruyamadıkları için erkekliklerinden, sonra kötülüğün cinsiyeti olmadığı için insanlıklarından utandılar.

“Eğer Defne’yi öldürmedilerse...” diye düşündü Ümit Kaman.

“Eğer Defne ile Nar’ı öldürmedilerse...” diye düşündü Ali Werther.

“Yaşıyorlarsa...” diye kırık bir sesle biri konuştu sonra. “Yaşıyorlarsa ben de bizzat ölümden dönmüş olacağım.”

“Yaşıyorlarsa bizim nefesimiz de açılacak!” dedi öbürü.

İki adam, gözleri kan çanağına dönmüş halde, artık birbirlerine kardeşlerinden daha yakın olduklarını o zaman hissettiler. Ümit yaklaşıp kederden kaskatı kesilmiş Ali’ye sarıldı, birbirlerinin sırtını kemiklerini kıracak kadar sıkı, güçlü ve candan sıvazladılar. Bir derin acıya birlikte dayanacakları ve bunun yasını paylaşacaklarına ilişkin tarihteki en eski ve hâlâ en insanca sözleşmenin bedensel ifadesini imzalamışlardı. Kadınlar kadar açık ve rahat olmasa da erkeklerin doğaya en çok yaklaştıkları zaman acıyı paylaştıkları anlardır.

Bu sırada birden içeriden alkışlar ve sevinçli sesler yükseldi. Ümit ve Ali şaşkınlıkla bakiştılar, koşarak salona döndüler. Orada, üzerinde kendisine bol gelen kırmızı bir elbise giymiş, epeydir yıkanmadığı anlaşılan kızıl saçlarını iki örgü yapmış, ayaklarına büyük gelen beyaz lastik pabuçlarla yorgun ve solgun görünen Defne’yi gördüler. Defne gelmişti! Defne Kaman hayattaydı!

Kadın gazeteci, yanındaki, onun da simsiyah saçları iki örgülü ufacık, tefecik, sıska, minyon Nar Çocuk’un elinden tutmuş, salona

giriyordu. Nar'ın üzerinde de kendisine bol gelen ve göğsünde oğlanların bayıldığı süper kahramanlardan birinin resmi olan bir tişört ve şort vardı.

Ali Werther sanki o sırada en önemli konu buymuş gibi birden yüksek sesle, "İyi de Defne'nin kırmızı elbisesi yok ki?" dedi.

Onun çok geçirdiği için bunu dert edindiğini düşünen dostları, söylediğini duymazdan geldiler. Fakat günlerdir kendini ve geleceğini büyük baskı altında hisseden Semahat de belli ki benzer bir durumdaydı, çünkü Doktor Ali'ye dönüp aynı şaşkınlıkla: "Defne kırmızı elbise sevmez ki. Hem zaten kadının saçları kırmızı! Kırmızı giymek, ailede bana devredilmiştir," dedi.

Onların neden bahsettiklerini bir türlü anlayamamış gibi yüzünü buruşturan Ümit Kaman, Defne'nin hayalini gördüğünü düşünerek, bir yandan da gözlerini kırptırıyordu.

Aile içinde ilk toparlanan Defne'nin babası Akın Kaman oldu. Sevinçten gözleri dolan adam, "Şükürler olsun! Ya Hızır, Ey Yaradan, şükürler olsun!" diyerek ayağa kalktı. Kollarını iki yana açarak kızını bağrına bastı, kalbine soktu. Defne babasının omzuna başını yasladı, yanında oturan Aysu'ya elini uzattı. İki kardeş elele tutuştular.

"Umay Ninem nerede?" diye fısıldadı.

"Geliyor kızım. Umay ile Ayperi yoldalar. Merak etme sen."

Bu sırada içlerinde en sakin görünen Attila Gültekin yanlarına geldi ve sanki her şey normalmiş gibi gülümseyerek Defne'yi elinden tutup sahneye kadar eşlik etti ona. Bu arada dönüp hâlâ çok geçirmekte olan Ali Werther'e gözleriyle çocuğu işaret etti. Ali'yi o zaman gören Nar, "Ali, Canım Ali! Babaaa!" diye sevinçle bağırarak koştu ve onun kucağına bir kedi çevikliğiyle zıplayarak kollarını boynuna doladı. İşte Ali o zaman kendine geldi ve onların salimen geri döndüklerini ancak kavrayabildi.

Her şey çok çabuk, çok hızlı ve birdenbire olmuştu. Günlerdir kırılacak bir yay kadar gerilmiş oldukları için şimdi Defne ile Nar Çocuk'un gerçekten salimen geri döndüklerine hiçbiri inanamıyordu. Öte yandan yaşamsal tehlikesi olan dört günlük kayıp süreci aslında çok uzun ve riskli bir zamandı. Ölüm tehlikesi olan bir saat bile uzundur.

Ödülünü mesleğe başladığında kendisine yol gösteren duayen gazeteci 'abla'sından alan Defne Kaman'a teşekkür konuşması yapması için mikrofonu uzatırlarken salondakiler yeniden alkışlamaya başladı.

"Şükürler olsun! Çok şükür, umudumuzu kaybetmedik. Umay Ninem, çabucak iyileş, kalk gel yanımıza. Bak Defnemiz döndü, iyilik ve hakkaniyet için mücadelemiz devam edecek!" diye dua eden Ümit Kaman'ın da sevinçten gözleri yaşarmıştı. Elinin tersiyle gözlerini silerken, yanına oturduğu ve onun da sevinçten gözleri dolmuş olan Semahat'ın kulağına doğru eğilip sordu:

"Semahat Abla, bunlar müzenin kapısından içeriye girmediler. Biz Ali'yle iki girişi de kontrol ediyorduk. Yoksa o kadar zamandır bu müzenin içinde saklanmış olmasınlar?"

"Aa? Ben onlar kapıdan geldiler sanıyordum Komserim?" diye şaşırdı Semahat, bir yandan sevinçten ağladığı için akan burnunu silerken.

"Yok canım, oradan gelmediler. Yoksa biz kesin görürdük!"

"Bu şehrin altında Orta Çağ'dan kalma birbirine bağlı yollar, geçitler olduğunu duymuştum Komserim. Baksana yerin üstünde bile evlerin altından geçip sokakları birbirine bağlayan kemerli, üstü kapalı güzel geçitler var burada. Abbara mı, Kabaltı mı, öyle bir şey diyorlar bunlara. Sakın bunlar?"

"Olur mu olur! Defne Kaman bu!"

"Yoksa '*Düşman at salar ve senin üzerine yürürse, / Dayan arka verme kendiliğinden dağılır*' şifresinde bunu mu kastetmişti?"

“Ben o kadar derinini anlamam. Herhâlde Müze Müdürü müzesinin altında ne olduğunu biliyordu? Ben gidip ona açık açık soracağım. Nerede kendisi, görebiliyor musun sen?”

“Şimdi buradaydı ama...”

O zaman baktılar ama az önce Defne ve Nar’ın yanında gör­dükleri Müze Müdürü ortada yoktu.

“Biliyor musun Komserim, ben bu Müze Müdürü’nü bir süredir izliyorum. Çünkü kendisi çok enteresan biri,” dedi Semahat burnu­nu çekerek. “Adam dört gündür sadece bir şey söyleyeceği zaman sahneye çıkan, rolü kısaymış gibi görünen ama aslında çok önemli bir karakter oyuncusu gibi bir kişilik. Âdeta yok gibi ama var. Ge­reksiz hiçbir şey yapmıyor, çok ekonomik konuşuyor ve sandığımız­dan çok daha zeki galiba. Yani bu adam aynı zamanda hem başrol oyuncusu hem de oyunun yazarı çıkarsa şaşırmam yani...”

“Dur Semahat Abla ya! Aklımı iyice karıştırdın yine! Ya hu acı bana! Ben senin sahaftan alıp bütün diziyi üst üste yeniden okudu­ğum Matthew Scudder polisiyeleri meraklısı, gariban ‘level’de sade bir vatandaşım ya!”

“Sen geç dalganı benimle! Sen koskoca Komser Ümit Ka­man’sın be!”

“Eski Komiser, eski be Semahat Abla!”

“Bazı şeylerin eskisi olmaz Komserim. Dün bir ara Havinyaz anlattı: Bu Müze Müdürü daha çocukken internetten kendi başı­na Korece öğrenip Kore’de tam burslu arkeoloji okumuş, yüksek lisans yapmış bir halk çocuğuymuş. Adam gösteriş yapmaya gerek duymayacak kadar zeki!”

“Gerçekten mi? Helâl olsun be! Bak, valla adama saygım arttı şimdi ya!”

“Ama bak, eğer biz perperişan Defne ile kızını ararken bu Müze Müdürü onları korumak için bile olsa, saklandıkları yeri

biliyorduysa... Var ya, çok fena bozulurum ben bu adama ha! İnsan bize de söyler, ölüyorduk korkudan be!”

“Eğer! Bak ‘eğer’ diyorsun. Eğer öyleyse... Yani acele karar vermemek lâzım Semahat Abla. Zaten durumu henüz bilmiyoruz. Ayrıca bazen şartlar, operasyondaki kilit kişi hakkındaki gerçeği yakınlarından bile saklamayı gerektirebilir. Ajanın karısı bile onun ajan olduğunu bilmez bazen. Dur, önce ortalık bir durulsun.”

“Sen hakikaten dedektif havasına girdin Komserim!”

“Valla, eğer Defne Kaman ile Nar Çocuk’u korumak amaçlı olarak Müze Müdürü sakladıysa helâl olsun adama! Zaten Korelerde burslu mürslu okumaya cesaret ettiği için iki kere helâl olsun! Ömür boyu minnettar kalırım ona. Bak eğer hükümet gübre ve mazot fiyatlarını düşürürse ve kuraklık da olmazsa Müze Müdürü ve ailesinin organik sebze ve meyvesi artık benden, bilesin Semahat Abla!”

“Bence bu kolektif bir zafer Komserim!”

“İnşallah öyledir Semahat Ablam, umarım sen çok haklısındır. Aramızda kalsın ama ben baba olduktan sonra biraz yufka yürekli oldum biliyor musun? Yani Defnecan nerede saklandıysa ve onu kim saklayıp koruduysa yedi sülalesini iyilik melekleri korusun dilerim!”

“Keşke ben de senin gibi rahat olabilsem Komserim. Halbuki bazen benim aklıma örneğin Defne, Kadıköy vapurunda kaybolduğunda gerçekten Büyükkada’da mı saklandı acaba, diye geliveriyor. Yahut Çorum’da Hitit eserlerini müzeden çalan kaçakçılar peşindeyken aslında neredeydi? Ve Kapadokya’da o mağaraya nasıl çıktı gibi, deli sorular dolaşıyor kafamda.”

“Ah benim güzel Semahat Ablam! Biz Umay Nine ve Defne Kaman’la tanıştıktan sonra onlar hakkında bu tip soruları sormayı bırakmadık mı? Sen dememiş miydin, her hikâyeyi onun kahramanları yazar diye. Sen şimdi bunları bırak ve mutluluğun tadını yaşa. Hem ben şimdi eğer ayıp olmazsa sana bir şey sormak

istiyorum. Yarın hepimiz evlerimize dağılacağımız için belki fırsat bulamam diye...”

“Sor tabii Komserim, sen ailemden birisin artık.”

“Sen buraya taşınmak konusunda ciddi misin be Semahat Abla? Gerçekten İstanbul’u bırakıp Mardin’e mi taşınacaksın yani? Tamam, Doktor Havinyaz iyi bir insan da daha kaç gündür tanıyor-sun ki onu ya hu?”

“Ben onu, ilk görüşte çok kızacak kadar sevdim Komserim. Hem unutma ki, referansı da çok kuvvetli. Havinyaz, neredeyse iki yıldır Defne’nin burada en güvendiği dostlarından biri.”

“Yine de acele karar vermesen diyorum ben.”

“Bak, Defne ile Ali’nin evlendiğini onlar bize açıklamadan söylememek için verdiği sözü tuttu. Ben tesadüfen bunların nikâh fotoğrafını bulmasam hâlâ saklayacaktı. Sözünün eri -er neymiş ya? Sözünün kadınıymış demeliyim!- bir kişi bulmak bu zamanda çok zor Komserim! Ayrıca benim de kendime ait bir hayat kurmamın vakti geçiyor bile...”

“İşte... Ne bileyim... Biraz daha düşünsen mi Semahat Abla?”

“Yıllardır bekliyor, düşünüyorum ben Komserim... Belki nihayet benim hayatım da burada, Mezopotamya’da kendime ait olacaktır? Çünkü benim İstanbul’da bir evim bile yok. Biliyorsun, Defneler’de kalıyorum ben.... Bir de... Nasıl desem ki?”

“Çekinme Semahat Abla, ben senin kardeşimim, aramızda ayıp saklı olmaz bizim. Ne zor zamanlar paylaştık biz seninle.”

“Şöyle diyeyim... Açıkçası yıllardır ilk kez yeni tanıştığım bir insandan kuşkulanmıyorum Ümit. Hatta ona güveniyorum ve bu beni çok heyecanlandırıyor.”

“Ne diyeyim Semahat Abla? Bilmiyorum. Senin adına sevinsem de aslında hüznleniyorum işte... Sanki hepimiz dağıldık, savrulduk bir yerlere...”

“Bu dağılmak değil Ümit. Hayat bu! Umay Nine hep demez mi; yaşayabilmek için gereken devamlı hareket, değişim, devinim, diye. Ayrılıklar gerçek dostlukların test edilmesi değil mi? Bak, birimizin bir derdi olunca hepimiz koşuyoruz yardıma işte!”

“O da doğru ya! Hayırlı olur İnşallah! Sen mutlu ol, benim için önemli olan budur.”

“Biliyorum Komserim. Sen, kendi öz kardeşimin beni asla sevmediği kadar hakiki seversin.”

İkisi de günlerdir yaşadıkları endişe ve gerilim üstüne şimdi gelen âni sevinç yoğunluğundan sersemlemişler, henüz kendi normallerine dönememişlerdi. Bir süre susup, çevrelerindeki sesleri dinleyip Defne’nin kendisine bol gelen kırmızı elbisesi içinde ödülünü alışını gözleri dolarak izlediler.

“Yalnız ben sana bir şey diyecektim Semahat Abla ama bir türlü dilim varmıyor ya...” diye konuştu Ümit Kaman birden.

“Neymiş o?”

“Hani sen Ayperi ve Umay Nine’ye töreni çekiyordun ya? Neden şimdi telefonun kapalı? Onlar da öğrenseydi Defnemiz’in kurtulduğunu ya hu!”

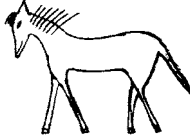
“Ayperi’nin şarjı bitti Komserim. Aniden kesildi telefon bağlantısı. Havinyaz ameliyattan çıkınca zaten beni arar. Merak etme sen.”

“Yapma Semahat Abla ya! Şimdi bu dediklerine sen inanıyor musun yani? Ya, bir kere Ayperi tıpkı teyzesi, cin gibi kız, öyle şarj marj dinler mi hiç? Fişek gibidir maşallah! Mutlaka bir yolunu bulur, sana bir not yazardı! Bir şeyler oluyor o hastanede bence. Aca ba kalkıp gitsek mi oraya? Umay Ninemsiz olmuyor böyle ama!..”

“Dur aman, ağzından yel alsın! Zaten günlerdir gerginiz, bir de içime bu kurdu düşürme Allah aşkına Komserim ya! Şimdi tam Defnemiz’e kavuşmuşken... Sus, lütfen sus!”

“Yok Ablam yok! Ben gayrı duramam burada, sığamam bu müzeye! Siz Defne’yle çocuğa sahip çıkın, ben hastaneye Umay Ninem’e gidiyorum. Hadi eyvallah!”

EKOKIRIM, CİNSKIRIM VE ZENOFOBİ

"Hepinize İyi Akşamlar!"

"Benim baş eğmez, diz çökmez, el-etek öpmez, her şeye rağmen doğru haber peşinde koştukları için çok değerli ve onurlu gazeteci büyüklerim, yönderlerim!"

"Sevgili dostlarım:, Cebbo Amca, Attila Gültekin, Müze Müdürü ve elbette benim geniş güzel aileme dâhil olan tüm dost-akrabalarım!"

"Ve başlangıcımдан beri Ulu Çınarım, Bereketli Zeytinim, Koca Hayat Ağacım: Umay Ninem! –o şimdi yoldaymış, birazdan burada olacak– Seni bekliyoruz!"

"Hepinize burada olup bana destek verdiğiniz için içtenlikle alkışlarımı sunuyorum, kabul edin."

"Bu ödülü beni yetiştiren anneannem Umay Bayülgen, onu büyüten annesi Vesile Otacı ve ninesi Aybilge Huban Hatun, kız yeğenim Ayperi Peker ve kızım Nar Kaman Werther'e armağan ediyorum. Çünkü onlar, çocukken gerçeğin ateşini görüp o günü bir daha asla unutmayanlardır. Gerçek, bazen kuşaklar boyu karanlıkta bekler. Bir gün sadece bir kişinin gerçeği görmesi bile ateşi uyandırmaya yeter ve sonra dünya aydınlanır. Umarım ben de onlara lâyık biri olabilirim."

Defne Kaman oldukça yorgun görünmesine rağmen üzerinde adı yazılı ödülüyle mikrofonun önüne geçip kendisine destek vermek için Mardin Müzesi'ne toplanan insanların enerjisiyle karşılaşınca toparlanmış, doğaçlama konuşmaya başlamıştı. Konuşurken gözleri kapıdan girecek Umay Nine'yi arıyor, bu yüzden dikkati dağıldığı için o sırada kullandığı sözcüğü sık sık tekrarlıyordu. Defne Kaman konuşmasına başlamadan hemen önce, acil bir işi çıkan vali müzeden ayrılmıştı.

"Bu ödül töreninden haberim olduğundan beri katılıp burada konuşabilmeyi istiyordum ama bunun gerçekleşebileceğinden hiç emin değildim. Hayat bazen bir gün sonrasını bile bilinmez kılabilir. İçinde bulunduğum koşullarda bir hazırlık yapmam da olası değildi. Bu nedenle... nedenle konuşmam içerik olarak iyi bir metin olmayabilir ama içinde bulunduğum koşullar onu tarihi yapacaktır.

"İnsan uygarlığı, doğru ve yalan haber mücadelesi üzerine kurulmuştur. İnsanlık tarihindeki küçük veya büyük bütün zalimler ve tiranlar güçlerini yalan haberden alırlar. Yalan haber yaymak, bilinen adıyla sistematik dezenformasyon, dâhili ve harici düşmanlar yaratmaya, halkı korkutmaya, ayrıştırmaya, 'böl ve yönet' zihniyetine en yararlı bir yöntemidir. Her çağda daima işe yaramıştır.

"Yunan Mitolojisi'nin en güçlü tanrısı Zeus da bu nedenle doğru haberin ateşini kaybetmekten çok korkuyordu. Mitologlar, Söylence Bilimciler beni hoş görsünler; çünkü koskoca Zeus'un gücü bile yalan habere dayanıyordu. Bu yüzden doğru haber yapan gazeteciler birer Prometheus'tur.

"Aslında doğru haberi halka iletmek için kahraman olmaya gerek yoktur. Gazeteciler de zaten kahraman olmak yerine işlerini yapmak isteyen sıradan insanlardır. Fakat doğru habercileri kahraman yapan, varlıkları yalan habere bağlı olan Zeusların bizzat kendisidir. Dumanla, davulla, çivi yazısıyla, ulakla, güvercinle, telgrafla, teleksle, faksla, internetle, uyduyla fark etmez; insanlık devam ettiği

sürece zorbalara rağmen, doğru haber ateşini... ateşini taşıyan Prometheus'lar hep olacaktır. Hiç vazgeçmedik, vazgeçmeyeceğiz.

"Şimdi size çok önemli bir doğru haber vereceğim: Ülkemizin kontrolsüz sığınmacı ve mülteci kabul etmeye karar vermesi, tarihimizin en büyük siyasi hatalarından biridir. Hangi nedenle olursa olsun, kontrolsüz mülteci kabulü dünyadaki her ülke için intihardır.

"Bir doğru haber daha vereceğim: İnsanlar doğup büyüdükləri anavatanlarını sadece orada istenmedikleri zaman terk ederler. Sadece orada çeşitli nedenlerle istenmediklerinde!"

"Bir yerde istenmemek' durumu, insanın kuşaklar boyu yaşadığı anavatanında çok farklı biçimlerde baş gösterir ve bu herkesin başına gelebilir. Eğer insan, tamamen doğuştan gelen varlığı, anadili, cinsiyeti, etnik kökeni, manevi değerleri, dini, soyu sopu veya yapmakta olduğu işi, sanatı, zanaatı nedeniyle değersizleştirilir, düşmanlaştırılır ve bunlardan ötürü tehdit edilirse orada istenmemektedir. Bunun için emperyalist düşmanların ülkenizi işgal etmesi veya fethetmesi gerekmez. Meselâ General Franco bir İspanyoldu ama kendi gibi düşünmeyen milyonlarca İspanyolu öldürttü, ölmekten kazara kurtulanlar da istenmedikleri için ülkelerini terk etmek zorunda kaldı.

"Göçlerin tek nedeni diktatörler değil elbette, iklim ve tabiat koşullarına bağlı afetler, açlık ve susuzluk da büyük göçlerin nedenidir. İnsanlık tarihi boyunca daima göçler olmuştur. Görünen o ki, iklim krizi nedeniyle göçler yakın gelecekte çok daha fazla yoğunlaşacaktır. Yani göçlerin nedeni bazı grupların iddiasının aksine doğru haberciler, yazarlar, şairler gibi 'iç güçler' veya hayali 'dış güçler' değildir.

"Ashında olan şudur: İnsanın kurduğu hiyerarşik sistem kendisinin tabiatla ilişkisini bozmuştur. Bu hiyerarşi kalkmadan ekolojik özgürlüğümüz gerçekleşemez.

"Konuşmama 21. yüzyılın kalanında en fazla duyacağımız çok önemli üç kavrama değinerek son vereceğim: Bunlardan biri, yabancı

korkusu ve nefreti: Zenofobi. Bir topluluğun içinde olan ama o topluluğun bir parçası sayılmayan bir gruba karşı duyulan korku. Göçmenler ya da azınlıklar daima hedeftir ama bazen Bosna'daki soykırım gibi, yüzyıllardır bir arada yaşamış komşulara da yöneltilebilir.

"Zenofobi insanlığa asla mutluluk... mutluluk getirmemiştir. Çünkü bugün sana yabancı diye kötülük yapılmasına göz yuman, yarın başka bir yerde yabancı olarak aynı tepkiye maruz kalacaktır. Irkçılık da zenofobinin bir türüdür. Irkçılık bir hastalıktır. Çünkü tabiatta ırk yoktur, sadece tür vardır. Aynı türdeki canlılar birbirini ayırmaz, sarman ile tekir kedi arasında ırkçılık olmaz. Irk, insanları ayırıştırarak kullanmak isteyenlerin uydurmasıdır. Küçük çocukların zihnini büyüklükler zehirlemediği sürece onların birbirlerinin renk farkını görmeden oyun oynadıklarını hepimiz biliriz.

"Irkçılık hastalığı o kadar yaygındır ki, meselâ yakın bir gelecekte tüm insanlığı tehdit eden viral bir pandemi yayılsa, kitlesel ölümleri önleyecek aşırı sadece kendi halkına uygulayıp yabancılara vermeyecek çok gelişmiş (!) milletlerin tavrı bizi hiç şaşırtmayacaktır. Oysa virüsler için ırk, milliyet, din yoktur ve insanlık ailesinden aşılamayarak korumadığınız her insan aslında bir gün size dönecek bir tehlikedir ve aslında intiharınızdır. İnsanlık, kibir ve hırstan dönmüş gözleriyle, aynı ailenin çocukları olduğunu sadece bilimkurgu film ve romanlarda, yine sadece dünya-dışı varlıkların kurgusal saldırılarında anımsayabilmektedir.

"21. yüzyılın kalanında en çok duyulacak bir başka kavram 'Ekokırım'dır. Bu, çevreye ağır, uzun vadeli veya geniş çaplı zarar verme ihtimalinin yüksek olduğunu bilerek, isteyerek üstelik hukuka... hukuka aykırı veya keyfi olarak işlenen suç eylemlerdir. Ekokırım, sınırlı bir coğrafyaya karşı işlendiğinde bile tüm yeryüzüne, evimiz olan dünyaya, tüm canlılara, tabiata ve tüm insanlığa karşı işlenmiş bir suçtur.

"Ve 'Cinskirım'. Cinsiyetlerinden dolayı, sadece kadın olduğu için birçok kadının ve kız çocuğunun öldürülmesidir cinskirım. Son yıllarda

Ülkemizde sistematik olarak... olarak gerçekleşen 'kadın cinayetleri' artık bir kadın kırımıdır ve kadın katillerini kollayanlar tarihimizde bir kara leke olarak gelecek kuaklarca lânetlenecektir.

"21. yüzyıl gibi teknolojinin ve bilimin insanlık tarihinin en ileri döneminde bile insanlığa yakımayan, kendi türümüzü ve evimiz olan tabiatı... tabiatı yok etmek tehlikesiyle mücadele edeğimizi bilmek aka gibi. Ama aka değil. Akıllı insanlar, insanlık tarihinin aslında bir varoluş mücadelesi olduğunu farkındadır. Bu mücadelenin en zor olanı ne tabiat ne de başka canlılarla olanıdır. İnsanın en büyük düşmanı yine kendi türüdür. Ve tarihte sömürüye ve haksızlıklara karşı kazanılan mücadeleler doğru haberle kazanılmıştır. Ve gerçeğin daima ortaya çıkmak gibi bir huyu vardır.

"Prometheus'un bilgiyi, doğru haberi ATEŞ olarak kabul etmesi boşuna değildir. Birçok kültürde olduğu gibi bizim kendi mitolojimizde Ateş kültü, sadece aydınlığı ve umudu temsil etmez. Umay... Umay Ninem'den öğrendiğim gibi Ateş kutsaldır ve arındırır, temizler. Ateş tıpkı su gibi ktlĞ, yalan haberi yunar, yıkar, temizler.

"Bu akam burada bir kez daha gördük ki, kurtuluş gerçekten tek başına kazanılamaz, ancak hep beraber, dayanıarak ve bir arada... bir arada kazanılır. Elimizde doğru haberin ateini taıdığımız sürece ülkemizde, dünyada, tabiatta kazanacağız.

"Bana destek vererek, 'Hep beraber güçlüyüz.' dediniz. Teşekkür ederim."

Defne'nin konuşması bitince salondan cokulu alkışlar yükseldi. nce Mardinli dostları onu tek tek kutlamak ve kucaklamak için yanına kotular. Yorgun görünmesine rağmen bu ilgiden hoşnut olduğu anlaşılan gazeteci kadın, bunlar olurken hâla bir keden Umay Nine çıkıp gelecek umuduyla sürekli onu arıyor, göremeyince üst üste i çekiyordu.

Konuklar yiyecek-içeceklerin bulunduğu masalara yönelince Defne, boynuna tıpkı bir bebek maymun gibi sımsıkı asılmış olan Nar ile yanında sabırla bekleyen Ali'ye döndü. O ikisi, aralarına ölümcül ayrılık korkusu girmiş kişilerin hasretiyle kucaklaştılar. Öyle sımsıkı kucaklaştılar ki, aralarındaki Nar ezilmeye başlayıp çığlık atmasa hiç ayrılmayacak gibiydiler. Sonra sadece bakışarak birkaç dakika sessizce konuştılar. Tek kelime söylemeden birbirlerinin hlini hatırını sordular, sonunda birbirlerine gülümsediler.

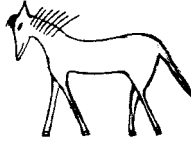
“Başaramadım! Ne yaptıysam vazgeiremedim! 'Artık bize ihtiyaç kalmadı!' dediler ve çekip gittiler,” diyerek yanlarına gelen Semahat'ın kendine özgü küçük bir kız sesine benzeyen sesiyle kendilerine geldiler. “Masalcı Kadın ve Cebbo Amca az önce gittiler. Bekleyin Umay Nine gelsin, öyle gidersiniz dedim ama ne çare! Hani masallarda bir görünüp bir kaybolan güçlü cinler, devler falan vardır ya, bence bunlar aynı böyle! Tutamıyorsun, durduramıyorsun yani!”

Defne ile Ali yine bakışıp bu kez sesli güldüler. Sonra salonun bir köşesinde artık başbaşa kalmanın rahatlığıyla Semahat, Kurnu, Kanat, Attila ve Akın Kaman, Defne'yle tek tek ve uzun uzun kucaklaştılar. Hepsine tekrar tekrar Umay Nine'yi soran Defne, onlardan hep aynı yanıtı alıyordu:

“Doktor Havinyaz, Umay Nine ve Ayperi'yi müzeye getirmek üzereydi.”

Sonunda Defne isyan etti:

“Benden sakladığınız bir şey mi var? Umay Ninem nerede Allah aşkına?”

“Hakikaten anneannem nerede? Kimse bana parmak sallamıyor saatlerdir, hayretler içindeyim,” diye bir ses duyunca hepsi dönüp hâlâ sandalyesinde uyuklayan Ertuğrul Türel’in yanında ona göz kulak olmak bahanesiyle oturup dakikalardır uzak bir memlekete taşınan kocasına kimi tehdit, kimi pişmanlık dolu telefon mesajları yazmaya devam eden Aysu’ya baktı.

Bu sırada, dört günlük uzun bir uykudan uyandığı anlaşılan ve bunun verdiği enerjiyle şimdi salonun bir köşesinden öbürüne koşturup sevinç çığlıkları atan, bir yandan da Semahat’ın ona misafir büfesinden hazırladığı tabaktan hiç doymayacakmış gibi atıştıran Nar Çocuk, bağıra bağıra anlatmaya başladı:

“Ben uyudum Baba. Çok uyudum. Annem elma verdi.”

Ortada bir çocuk varsa büyüklerin sorunları ertelenir. Öyle yaptılar.

Yarım saat sonra misafirler gitmiş, ertesi sabah İstanbul ve Ankara’ya dönecek ünlü kıdemli gazeteciler de dinlenmek üzere Müze

44 Hoş geldiniz. (Kürtçe)

Müdürü tarafından otellerine götürülmüş, salonda sadece aileyi oluşturan yakın dostlar kalmıştı. Artık hepsinin gözü kapıdaydı ve Ümit Kaman ile Doktor Havinyaz'ın Umay Nine ile Ayperi'yi hastaneden müzeye getirmesini bekliyorlardı.

Şimdi kızı Defne'nin elini iki avucunun arasına almış Akın Kaman, onun Ali ve Nar'la beraber bir süre İstanbul'a gidip dinlenmesinin hem kendilerine hem de Umay Nine'ye iyi geleceğini o kendine özgü çelebi üslubuyla anlatıyor, kızını çetelerden uzak tutmaya çalışıyordu. Akın Kaman bu arada Semahat ve Ümit'e Kâsımiye Medresesi'nde anahtarlığını bulup kendisini arayan kişinin oranın çalışanı değil, dışardan gelen bir şahıs olduğunun kesinleştiğini fısıldadı. Bu bilgi ona, kızını tehdit edenlerin son günlerde onun izini bulmak için babasını sınamak üzere bir şaşırtma planı kurmuş olduklarını düşündürüyordu. Defne'nin babası bu yüzden, kızıyla Nar Çocuk'un kaçırılmadıklarına ama saklandıklarına inanıyordu. Semahat ve Ümit de zaten böyle düşünüyordu. Sessizce ona bakıp başlarını salladılar.

Onların yanında oturan Avukat Kumru da Defne'nin uzun süredir ayak basmadığı evine dönüp yüzleşmeyi ertelediği meslekî gerçekleri ve değişimi kabullenmeye artık hazır olduğuna inanıyordu. Pilot Kanat Atlar da Kumru gibi, Defne'nin artık küçük ailesiyle bir süre İstanbul'da yaşamasının küçük kıza ve Ali'ye iyi geleceğini düşünüyordu. Bu konuda şimdilik kararsız olduğu anlaşılan Defne, bu sırada Semahat'ın artık Mardin'de kalacağını, burada anaokulunda ve sahafta çalışacağını duyunca çok sevindi.

Semahat, büyük bir heyecanla Masalcı Kadın'ın Şahmeran Dükkânı'nda cam boyama öğrenmek ve sahafta Osmanlıca ve mitoloji dersleri vermek istediğini anlatmaya başladı. Semahat'ın daha adını anarken heyecanlandığını saklayamadığı Doktor Havinyaz ile Mardin'de bir okuma kulübü kurma planı da vardı. Onun başka hayatların kıyısına, köşesine eklenerek yaşamaya çalıştığını bilen

Defne, Semahat'ın nihayet kendi hayatı için planlar yapmasından gerçekten mutlu olmuştu.

“Ben senin Havinyaz ile iyi anlaşacağını daha onunla tanıştığım da tahmin etmiştim Semahat. Sen nasıl İstanbul'da benim kız kardeşim olduysan, Havinyaz da Mardin'de bana öyle kardeş oldu. İnsanı öldürmeyen büyük acılar onları çok güçlü kılıyor; siz ikiniz de hayatınızdaki olumsuzluklara rağmen kız neşenizi kimsenin öldürmesine izin vermeyecek kadınlarsınız. Çok sevindim,” dedi.

Defne'nin hemen az ötesinde oturmuş telefonundan hâlâ mesaj yazmakla meşgul öz ablasının yanında 'kız kardeşlik'ten bahsetmesi onu tanıyan hiçbirini şaşırtmamıştı. Zaten Aysu kardeşini duymamış, duysa da hiç alınmamıştı.

Bu sırada Aysu'nun yanındaki sandalyede kalabalığa ve gürültüye rağmen bir süredir uyuklamaya devam eden Ertuğrul Türel'in bir gece önce uyuyamamış olduğunu aralarında konuşsalar da işin aslı, hiçbirisi Umay Nine dönmeden onu uyandırmaya cesaret edemiyordu. Gerçek şuydu ki, Ertuğrul Amca'nın abartılı sitem ve gürültülü sevinç ataklarına Umay Nine'den başka hiç kimse aynı hoşgörüyü gösteremiyordu.

Onlar görüşemedikleri zamanda yaşadıklarını birbirlerine anlatırken konferans salonunu ön binaya bağlayan köprü tarafından sesler duyuldu. Hepsi heyecanla çapraz tonozlu o güzel kapıya doğru dönüp bakınca eski Komiser Ümit Kaman'la beraber hastaneden dönen Havinyaz ve Ayperi nefes nefese salona girip Defne'nin gerçekten geri döndüğünü kendi gözleriyle görmek için onun yanına koştular.

Ayperi ile Defne, çok uzun zaman susuz kalmış ve sonunda suya kavuşmuş gibi kana kana sarıldılar. Büyümüş de küçülmüş gibi bilmiş konuşmaya bayılan, kimsenin susturamadığı Ayperi,

Defne Teyzesi'ne kavuşmanın sevinciyle, bir kedi yavrusu gibi mırıltılı sesler çıkartıyordu şimdi.

“Sen ne kadar büyümüşsün canım Ayperi! İnsan bazı şeyleri görünlü telefonda anlayamıyor. Akıllı, güzel, lavanta kokulu yeğenim benim. Saçların ne güzel olmuş ‘Kırmızı kafam’, küçük Ayçöreğim.”

“Hoş geldiniz Canım Defnem, Nar Çocuk! *Hûn bixêr hatin. Ser sera ser çawa ra hatin.*⁴⁵ Vallahi çok korktuk, öldük öldük dirildik be!” diyerek Doktor Havinyaz da Defne'ye sarıldı. İki kadın hasretle kucaklaştı.

Ümit Kaman da sevinçten gözleri dolu dolu, ağlamamak için kendini zor tutarak kucakladı Defne Kaman'ı.

“Bizi çok korkuttun Defnecan ya hu! Çok şükür salimen bulduk sizleri. Ya da Müze Müdürü veya her kimse buldu sizi. Her neyse...”

“Umay Ninem nerede? Arabada mı o?” diye endişeyle sordu Defne Kaman.

“Umay Nine uyuyor Teyze,” dedi Ayperi.

“Bu saatte mi? Nasıl olur? Ninem beni görmeye gelmedi mi yani?” diye son derece büyük bir hayal kırıklığıyla sordu Defne Kaman. “Nesi var Ninemin? Havinyaz, bak ama doğruyu söyle bana. Umay iyi mi?” diye telaşlandı sonra.

“Ali sen söyle! Sen götürmüşsün ananemi hastaneye. Nesi var Ninemin?”

“Yok yok merak etme Defne Teyze,” diye araya girdi Ayperi. “Umay Ninem iyi. Sadece uyuyor. Bana, ‘Bu kadar yorulduğumu yatınca anladım. Biraz dinleneyim, mutlaka yanınıza döneceğim,’ dedi.”

“Ah!” diye inleyerek yanındaki sandalyeye çöken Defne Kaman'ın elini tutan Ayperi, teyzesinin aksine son derece rahat görünüyordu.

45 Hoş geldiniz. Baş göz üstüne geldiniz. (Kürtçe)

Doktor Ali Werther, Nar'ı Semahat'e emanet edip Defne'nin yanına oturdu. Bir kolunu onun sırtına atıp sevgiyle sıvazlamaya başladı.

"Bugün uzun uzun konuştuk Nene'yle. Dara'ya gittik beraber. Ondan çok şey öğrendim. Akşam da burada bana içini döktü. Senin için, çocuğu ve torunları için heyecanlanıyordu. Onu hastaneye gitmeye ben ikna ettim. Tansiyonu düşmüştü ve günlerdir çok yorulmuştu. Onu Doktor Havinyaz'a teslim ettim. Merak etme Defnecim."

"Havinyaz onu en son sen gördün değil mi? Nasıl durumu?"

"Onu en son ben gördüm ama Teyze!" diye yine araya girdi Ayperi.

"Peki sana başka bir şey söyledi mi Ayperi?" diye sordu Defne, ağlamamak için dudaklarını birbirine bastırarak.

"Evet, bana çok güzel bir şey söyledi Teyze."

"Ne dedi Ayperi?" diye üst üste yutkunarak sordu Defne Kaman.

"Umay Ninem'e tansiyonu düştüğü için serum bağlamışlar ve serum bitene dek uzansın diye bir yatağa yatırmışlar. Ben hastaneye yanına gittiğimde, Ninem yatakta gözleri kapalı, gülümseyerek yatıyordu. Ben ona, gözleri kapalıyken neden gülümsediğini sorunca dedi ki: Bizim mitolojimizde bir bebek gülümsediğinde kadınların, çocukların ve tabiatın koruyucusu olan Umay Ana onlara yardım ediyor, demektir. Ama Umay Ana uyurken gülümserse..."

"Umay Ana gülümserse ne olurmuş?" diye telaşla sordu Defne Kaman. Hepsini nefesini tutmuş, hatta küçük Nar bile susmuş, şimdi onları dinliyordu.

"Eğer Tabiat Tanrıçası Umay Ana gülümserse o zaman tabiatın, kadınların ve çocukların geleceği için umut ateşi yanıyor, demektir."

"Ah!" diye yeniden kahroldu Defne Kaman.

“İşte bu sabah sönmek üzere olan ateşin artık yeniden yandığını görüyorum. Hayatta en zor zamanlarda bile bir yol bulunur. Bunu sakın unutma Ayperi!, dedi.”

O zaman gözleri yaşaran Defne Kaman da Umay Ninesi gibi hüznle gülümsedi.

Bu sırada hâlâ uyukladığını düşündükleri Ertuğrul Türel’in yanında hepsinin yine unuttuğu Aysu, oturduğu sandalyeden kalkıp yanlarına geldi. Mardin’e geldiğinden beri gece gündüz çıkartmadığı güneş gözlüğü hâlâ gözünde idi. Onların ne yaşadığını bilmeyen ve bilmeye de hiç istekli olmayan bir sesle konuştu:

“Ertuğrul Bey,” dedi, başı omzuna kaymış uyuklayan yaşlı adamı göstererek, “Ertuğrul Bey, maşallah böyle derin derin sızmadan önce bana şu kâğıdı verdi. ‘Eğer Defne dönerse ona bir sürprizim olacak. Sen sakla bunu, ben heyecandan unutabilirim’ dedi.”

Onun uzattığı kâğıdı heyecanla açan Defne, Ertuğrul Türel’in el yazısıyla yazdıklarını yüksek sesle okudu:

*“prometos, bir hırsız
tanrıları soymuş,
ateşi çalmış
yanar gazı,
sen misin prometos!..
kafkas dağlarında bir
kayaya çakılmış,
karaciğerine de iki kartal,
vur, allah vur!..
mustafa kema’den önce, ilk
kemalistti kendisi, belki de ilk siroz
prometos*

Yazan: Can Yücel”

“Ayy tam kendisine uygun bir şiir bulmuş işte! Aman Defne, sakın diyeyim onu uyandırma! Biricik sultanı gelene dek bekle n’olur! Bak bu da tıpkı Umay gibi devamlı ders veriyor, daraldım yeminle!” dedi Aysu.

“Aldığım en güzel armağanlardan biri bu! Mizahı ateş gibi parlak, zekâsı kâğıt keşiğinden keskin biricik şairden nefis bir Prometheus şiiri. Ah Ertuğrul Amca, ah Semahat’i zulümden, ninemi yalnızlıktan kurtaran iyi insan!” diyerek Semahat’e elini uzatan Defne, ablasını duymazdan geldi. Onlar ele tutuşup hüznle gülümserken Aysu nihayet güneş gözlüğünü çıkarttı. Onun altları mosmor, kan çanağına dönmüş gözlerini gören hepsi irkildi.

Tanıyanlar için her zaman kontrollü, bakımlı, kibirli Aysu’nun ağladığını saklamaması inanması güç bir manzaraydı. Aysu, Defne’ye yaklaşıp hayatında ilk defa kız kardeşine tepeden bakmadan, emir tonunda olmayan bir sesle konuştu.

“Söylemem gereken bir şey var... Anneannem... Anneannemiz buraya gelmeden bir gün önce benimle tartışmıştı. Zaten Ayperi ve diğerleri de bunu biliyor ama düşündüm ki sen de bilmek istersin Defne,” diye, hep yaptığı gibi elini lüzumsuz, değersiz şeyleri işaret eder gibi havada salladı.

Ablasının gerçek sesini yıllardır ilk kez duyan Defne de şaşırmış görünüyordu.

“Çocukken sizin bahçede... neyse işte bizim bahçede o hani senin çok sevdiğin şeftali ağacını benim yaktığıma ve bahçıvanın oğlu Timur’un üzerine attığıma takmıştı kafasını. Biliyorsun, hiçbir şeyi unutmaz o! Nerdeyse otuz beş yıl geçmiş aradan ama asla unutmaz işte!”

“Umay Ninem her şeyi hatırlar Anne,” diye onu desteklemeye çalışan Ayperi, annesinin kan çanağı gözlerine büyük endişeyle ve çok acıyarak bakıyordu. Bir çocuğun hayatında anne veya babasına acımak kadar kederli çok az şey vardır.

“Sonra beni ve Ayperi’yi sizin eve... bizim çocukluk evimize götürdü. İçeride bana kızımın önünde şöyle dedi:

“Biliyor musun Aysu torunum, bu dünyada haksızlığa ve zulme uğramış kişiyi, sadece ona bu gaddarlığı yapan kişinin gerçek pişmanlıkla dilediği özür iyileştirebilir. Kimi buna helalleşmek, kimi yüzleşmek, kimi de özsaygı der. Bunu bir gün başarabilmen senin kurtuluşundur torunum.’ Yani Umay’ın ilâhî nutukları, bilirsin işte.”

Kendisi aralarında olmadığı halde Umay Nine’nin bu sözlerinin ağırlığı aralarına çöktü ve bir sessizlik oluşuverdi. Herkes kendi yaralarını anımsadı, yutkundu, gözler birbirinden kaçırıldı. Sema-hat ve Havinyaz’ın gözleri doldu, Ümit Kaman ile Ali Werther iç çekerek başlarını salladılar.

“Ha şunu söyleyeyim, ben hâlâ bir ağacı yakmanın ya da bir kuşu öldürmenin ya da adını sen koy, ne bileyim dana eti, canlı haşlanmış istakoz yemenin falan öyle cinayet, gaddarlık falan olduğunu kabul etmiyorum. Olur mu canım? İnsan hep etobur olmuştur. Şimdi yalan da söyleyemem sana yani... Ben öyle ota-moka, ağaca-geyiğe, börtü-böceğe sizin gibi kutsallık falan atfedemem Defne. Hiç de etmedim. Moda diye çevreci olanlar gibi ikiyüzlülük yapmıyorum en azından, değil mi? Dürüstüm ben! Ama... Ama eğer işe yararsa...” diye, boğazını temizledi, kendisini çok zorladığını saklamadan ve içini çekerek devam etti Aysu:

“Ama eğer işe yararsa... Tabii eğer kabul edersen ben... O ağacı yaktığım için senden özür dilemek istiyorum Defne... Yani çocuktuk ve çocuklar gaddar olabilir işte... Hele ağaçlarla konuşan bir kardeşin olduğu için okulda devamlı alaya alınıyorsan...”

Ablasını yere bakarak dinleyen Defne, başını yukarı aşağı sallayarak üst dudağını kemiriyordu.

“Ve Ayperi, kızım. Senin balkonda beslediğin martı ve kargalar oraya kaka yapmasın diye demir korkuluğa dikenli tel sardığım, bu yüzden yaralandıkları için de senden özür dilerim.”

“Ama anne kakalarını zaten hep ben temizliyordum!” diye isyan etti Ayperi. Onu duymayan Aysu devam etti:

“Baba, evi Defne yüzünden terk ettiğine inandığım için yıllarca seninle konuşmadığım için senden de özür dilerim. Buna gerçekten inanmıştım. Çocukluk işte...”

Başını sallayarak kızına gülümseyen Akın Kaman’ın da gözleri dolmuştu. Onun da ağlamamak için kendini zor tuttuğu anlaşılıyordu.

“Benim... Benim artık sizlerden başka kimsem kalmadığı için Umay Nine dönünce ondan da özür dileyeceğim.”

“Peki ondan ne için özür dileyeceksin Aysu?” diye merakla sordu Defne. Sesinde ne alay ne öfke ne de kibir vardı. Gerçekten merak etmiş görünüyordu.

“Ya... Ona beni sevmediği için çok sert çıktım. Sonuçta yaşlı kadın. Yarın bir gün ölür falan... Gerçi kimin önce gideceği de belli olmuyor ama... Bak işte annemin durumu malum... Yani anneannem beni sevmese benimle uğraşır mıydı hiç? İnsan sevmediğini terk eder, uzaklara çeker gider, telefonları açmaz, mesajlarına yanıt vermez, umursamaz, artık onu görmezden gelir, değil mi?”

Aysu böyle söyleyince yine bir sessizlik oldu. Bu defaki derin ve çok tedirgin bir sessizlikti. Hiç kimsenin konuşmaya gücü, isteği veya cesareti kalmamış gibiydi. O zaman Defne Kaman konuştu:

“Haklısın Aysu ama insan sevdiğiyle değil, önemsemediğiyle uğraşır. Ya onu üzme, kahretmek ya da ilgisini, sevgisini vermek için,” dedi. “Umay Ninemiz seni sever Aysu. Sen de bilirsin ki, eğer seni üzme isteseydi hayatının sonuna dek seni yavaş yavaş zehirleyecek tek bir cümleyle bunu başarabilirdi.”

Burada susup yanındaki sehpa da duran su dolu bardaktan bir yudum içti Defne.

“Umay Nine, zekâsını ve bilgisini hiçbir zaman hiçbir canlıyı yok etmek amaçlı kullanmadı. Bu onun tercihiydi ve onu sayıp seven herkese de bunu aşıladı. O nedenle merak etme, anneannemiz seni çoktan affetmiştir Abla. Çünkü Umay Ninemiz gülümseyerek uyuyormuş. Ve kadim geleneğimizde tabiatın ve kadınların koruyucusu Ulu Umay Ana ancak bebekler doğarken, yani umut ateşini görünce gülümsermiş.”

“Evet, ben gözlerimle gördüm; Umay Nine gülümseyerek uyuyor,” diyerek kendisi de gülümsedi Ayperi. “Yarın her zamanki gibi tazelenmiş olarak döner yanımıza.”

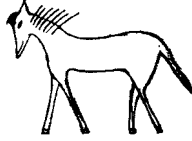
O zaman Umay Nine’yi seven hepsi sessizce gülümsedi.

Bildiğimiz gülümsediler yani.

Onların sessiz ve içli gülümsemesini cıvı cıvı bir çocuk sesi böldü:

“Gel Umay Nine!”

45.
YÂ KEBİKEÇ:⁴⁶
KİTAPLARI KORUYAN PERİ KIZI!

*“Kitap adını Kutadgu Bilig koydum,
Okuyana kutlu olsun ve elinden tutsun.
Ben sözümü söyledim ve kitabı yazdım
(...)”*

Bu sözüm doğru ve dürüsttür”.⁴⁷

Ey, bu kitabın liyakatli, merhametli, vicdanlı, faziletli, başkalarının işine, hayatına ve inançlarına saygılı, gönlüne paha biçilemez, komşusu açken uyuyamayan, aç kaldığında bile zalimlerle işbirliği yapmamış, onurlu okuru!

46 Kebikeç: Süryanice melek anlamına gelen Kebikeç, kitapları güveden, haşerattan koruyan melek veya cindir. Elyazması kitapları güveden korumak için üzerine *Yâ Kebikeç* yazılınca tılsımlı olduğuna inanılan söz. (Ref: *Kubbealtı Lugatı* ve M. Fatih Köksal: *Yâ Kebikeç*, Kesit yayınları)

47 *Kutadgu Bilig*, Yusuf Has Hacib (Türkiye Türkçesine çeviren: Reşit Rahmeti Arat).

Ey, ağaca, börtü böceğe, uçan kuşa, kalede nöbet tutan kartala, yüzen yunusa, kaplumbağaya, koşan geyiğe, şaha kalkan ata, sürünen yılanı, kertenkeleye ve dahi başkasının çocuklarına, kızlı-erkekli gençlere kendi öz evladı gibi bakan gözleri nurlu, ruhu ışıklı okur!

Ey, zamanını ve göz nurunu kitabın ışığına, iç huzurunu hikâyenin engin sularına teslim edecek kadar cesur ve öngörülü okur! Değerini fânilerin çok büyüttükleri bu fâni Orta Dünya malı altın, pırlanta, elmas gibi taş parçalarıyla ölçülemeyecek ey çırağ yürekli okur!

Hiş! Hiş! Sen, evet sen, Değerli Okur! Sana sesleniyorum: Şimdi sessiz ol ve beni son kez dinle. Gördüğün üzere bu kitabın başında sana büyük sırrımı açtım, artık biliyorsun ki, bu mütevacı hikâye anlatıcın Bendeniz, hikâyelerimi, efsane ve masallarımı anlatarak insanların arasında gezip durmaktayım.

Ey, okumak eyleminin biricik işçisi sen Okur! Sürat ve şöret düşkünü 21. yüzyılda erdem, onur, edep, aktöre, etik, ahlak değerlerine sahip olduğun için itilip kakılan, iki araya bir dereye sıkışmış çileli, dertli, tasalı, kederli ama gönlü güzel, gökçek, lâtif, harikulade zevkli, benzersiz insan!

Şimdi birlikte okuyup, gözleyip takip ettiğimiz 'Ateş Maceramız'ın sonuna geldik. Biliyorsun, bizim maceralarımızın sonunda gökten üç elma düşer.

Gökten daima üç elma düşer.

Biri sana, biri bana, biri de anlatana.

Açıkcası elmanın ikisi banadır ama bunca emeğime karşı o elmaları hak ettiğim için şimdiye kadar bu konuda hiçbir şikâyet almadım.

Bizim kültürümüzde, bizim masallarımızda, bizim anlatılarımızda âdettendir; gökten ne armut ne portakal ne de nar, daima

elma düşer. Elmalar hiç değişmez. Çünkü Cennet'ten kovulan Havva ve Âdem'den beri elmanın esiridir insanlık. Yaratılış efsanesinde yenilmesi yasak meyve elmanın insanın cennetten kovulmasına neden olduğuna inanılır.

Ey Değerbilir Okur, maceralarımızın sonunda düşen üç elmanın neden ağaçtan değil de gökten düştüğünü hiç düşündün mü? Ben söyleyeyim: Benim şimdi anlattığım ve senin okuduğun Türkçe dilinde 'Gök' ile 'Kök' aynı kelimedir, aynı yazılır. Ve binlerce yıllık Anadolu kültürlerindeki anadillerde, birçok dünya inancında ve kadim Türk Mitolojisi'nde gökyüzü hep kutsaldır. Yücedir Gök; zira kök ve cennet tahayyülüdür Gök. Bu sebeple cennet meyvesi elmanın gökten gelmesi artık sadece bir tekerleme olmaktan çıkar, o, ciddi ve kutsal bir haberdir şimdi.

Ey gözümün nuru Okur, ey emekçiler için hayatın daima zor olduğu bu Orta Dünya'da, zamanını ve alın terini kitap okumaya ayıran Değerli, Akıllı Okur!

Bilenler bilmeyenlere anlatsın ki, dünyanın bütün okurları bilsin: Elma kelimesi özbeöz Türkçedir ve *Alma* kökünden türemiştir. Başka dilleri o dillerin masalcı ve destancıları söylesin! Bendeniz Türkçe dilinde anlatılan bütün maceralarda neden gökten üç elma düştüğünü bilir ve bunu söylerim.

Çünkü Elma kültürümüzde sadece elma değildir. Alma kelimesi, meyvenin rengi olan "al"- kırmızı renkle ilişkilidir. Al, aynı zamanda kızıl demektir. Hamra kelimesi de Arapçada kıızıdır, kahramanımız Defne Kaman ve yeğeni Ayperi de kızıl, yani al saçlıdır. Kızıl Elma, Kırmızı Elma, Alma birlik ve güç sembolüdür. Kırmızı: ateş, od, yurt, yuvadır. Ateş, arınma ve temizlenme manasına gelir. Senin de anladığın gibi kırmızı, kızıl elma ile âlemin kurucu unsuru Ateş bir araya gelince o artık bizim için kutsaldır. Zaten elmanın anavatanın da Orta Asya ve Kafkaslar olduğu

söylenir. Meyve, sebze ve ağaç hikâyeleri söyleyenlere şimdi artık botanikçi deniyor ama aslı destancı ve feylesoftur.

Ey kalbi güzel Okur! İşte bu sebeple Su ile başlayan, Toprak ve Hava ile devam eden, şimdi Ateş ile sonlanan maceramız biterken yine gökten üç elma düşecekti fakat bu kez öyle olmadı. İlk defa böyle olmadı! Nereden mi biliyorum? İlâhi bahtı açık Okur! Bu hikâyenin anlatıcısı bizzat benim ve elmaları kendi gözlerimle gördüm. Sen, yüzyıllardır Dede Korkut'a, Şehrazad'a, Gılgamış'a, Huban Arığ'a ya da Tolkien ile Evliya Çelebi'ye inanıyorsun da sana yıllardır dört macerada eşlik eden sadık anlatıcın Bendenize mi inanmıyorsun yani? Haydi canım...

Ateş macerasının sonunda gökten üç değil çok elma düştü. Gökten bereketin, bolluğun, baht açıklığının sağlık veren, evlilikte, ömrü uzatmada, mânide, türküde, destanda ve ölümde her zaman yer bulan, şifa kaynağı, maddi ve manevi kültürümüzün variyetli sembolü, ateş renginde çok elma düştü. Ben kendi payımı aldım. Gerisi senindir ey Değerli Okur! Bu elmaları nasıl değerlendireceğin, tıpkı hayatını, aklını ve kaderini nasıl kullanacağını gibi senin elindedir.

Ey hâlâ beni dinlemek nezâketi ve sabrı gösteren Sen vicdanlı, medenî, vefalı ve çelebi Okur!

Şimdi bana müsaade. Benim gidilecek uzun yollarım, anlatacak maceralarım, beni bekleyen muhteşem kahramanlarım var.

Sakın unutma, bundan böyle Uyumsuz Defne Kaman, Umay Nine, Ayperi ve Nar Çocuk ile diğerleri artık sana emanettir. Onlara iyi bak, onları koru ve başkalarına da anlat.

Anlat ki, suyun, toprağın, havanın ve ateşin devr-i daim olsun, çocukların ve torunların nefes alsın, kıtlık çekmesin ve aydınlıkta yaşasın.

Hoşça kal Okur.

Hoşça bak kendine.

Sen âlemin özü değilsin.

Sen evrende sadece bir zerresin.

Böbürlenme, zulmetme, tabiata, hayvana, bitkiye, çocuklara, kadınlara ve diğer insanlara iyi bak.

Kendine: aklına, ruhuna ve vicdanına hoşça bak.

Unutma, *Ateş sadece düştüğü yeri yakmaz. Ateş, düştüğü yerin çevresindekileri de yakar. Yangın, karanlığa gizlenmiş yalan ve sırları ortaya çıkar. Ateşin kayıp ve kazançları ancak söndüğünde anlaşılır.*

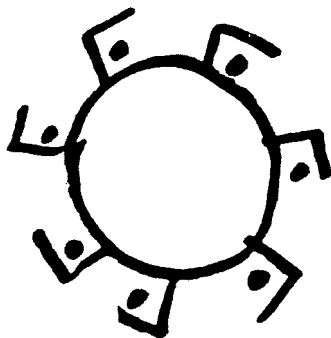
Unutma.

Kim olduğunu sakın unutma.

Unutursan başını dimdik **göklere** kaldırıp bak, çünkü orada **kökünü** göreceksin.

SON

İstanbul 2018-Mardin 2022

Meraklısı İçin Notlar

“Tabiat Dörtlemesi” adını verdiğim *Su, Toprak, Hava* ve şimdi elinizde tuttuğunuz *Ateş* romanlarını 2008 başında yazmaya başladım ve 2022 sonunda bitirebildim. Bana sık sık sorulan “Neden bu romanları yazdım?” ya da “Tabiat Dörtlemesi’ni yazmak için neden 14 yıl çalıştım?” sorularının yanıtlarını burada merak eden okurlarla paylaşacağım.

Eğer bana, 2008’de yola çıkarken hayatımın 14 yılını aynı konuya bağlı kalmak üzere araştırma yaparak ve değerli uzmanlardan destek alarak öğrenmeye çalıştığım Türk, Mezopotamya ve antik Anadolu mitolojilerinin ışığında, ilkençliğimde eğitimini aldığım biyoloji, ekoloji, çevre bilimin de katkısıyla, tabiatı daha iyi anlamaya ve bütün bunları şimdiki zamanda, Türkiye’de, bizim kendi hikâyelerimiz içinde yeniden kurup çağımızın Türkiye Mitolojisi olarak anlatmaya ayıracağımı söyleselerdi inanamazdım. Aslında bir kadın için pek makbul karakter özellikleri sayılmasa da araştırmayı, öğrenmeyi seven, meraklı ve direngen bir kişi olduğumu düşünürüm. Bu yüzden bahsettiğim 14 yıllık çalışmaya hayret nedenim, aynı konu ve karakterlerden örölmüş bir roman dörtlemesine bağlı kalarak bu kadar uzun sabır göstermemle ilgili. Yani en azından ben böyle olduğunu düşünüyor, belki de öyle sanıyorum. Bu durumuma yıllardır bulduğum tek mantıklı açıklama; benim de parçası olduğum insanlığın özellikle son yüzyıllarda

hayvanlara, çocuklara, kadınlara, ağaçlara, suya, toprağa ve havaya, topluca tabiata karşı gösterdiği(miz) saygısız, sevgisiz ve iki yüz-lü (açıkçası: ahlaksız) eylemlere duyduğum öfke ve kederle ilgili çıkıyor. Yine yani, 14 yıllık sabrımın ve çabamın altından benim kendi yaralarım, takıntılarım ve dertlerim çıkıyor. Hepimiz için durum biraz böyle değil midir? Çocukluğumuzdan beri kişisel dert ettiğimiz küçük veya büyük sorunlar bizi yakın çevremizden, hatta öz kardeşlerimizden farklı kılmaz mı? Galiba bana 14 yıl boyunca tabiat merkezli kültürle ilgili çalışma sabrı veya azmi veren şevkin, istemin altında bu konulardaki haksızlıklara duyduğum bu öfke ve keder yatıyor? Çünkü insan haksızlıklara karşı kendi varlığı için büyük sayılacak bir çığlık atmazsa çıldırıyor! Benim çığlığımın hikâyeler kurmak ve onları yazarak anlatmak. Yani ben de aslında “tabiatın sesini duymuş usta yazar” Sait Faik gibi, yazmasam çıldıracaklardan biriyim. Ya da belki hepimiz çoktan çıldırdık ama topluca çıldırdığımız için bunu artık yeni ‘norm’al sanıyoruz?

Edebiyatın oyunbaz bir sanat olmasına çocukluğumdan beri içtenlikle ve gerçekten sevdalıyım ama edebiyatı hiçbir zaman sadece zeki kişilerin estetik kaygılarla yarattığı bir söz sanatı olarak görmedim. Edebiyatın aynı zamanda toplumsal sorumlulukları da olduğuna her zaman inandım. Fakat bu, asla öğreten ve yol gösteren propagandacı bir zihniyet değil, aksine bilinen ve kesin görüneni sarsıp okuru yeni baştan düşünmeye ve görmeye, soru sormaya yönlendiren cesur bir sorumluluktur bence. Bu nedenle, bütün yazdıklarım gibi “Tabiat Dörtlemesi” romanları da ‘hepimizin roman olan hayatlarımız’ın içinden geçtiği çağdaş hikâyelerin ve sorunların tam ortasında yer aldı.

İnsanlığın bir zamanlar kutsal kabul ettiği, uğruna adaklar adayıp dağlara taşlara adını, simgelerini kazıdığı, duyduğu büyük hayranlığın nişanesi olarak onu en değerli varlığı olan annesiyle özdeşleştirip

hemen tüm dünya dillerinde “Tabiat Ana”, “Toprak Ana” diye adlandırdığı, mukaddes gök, aziz su, hayat ağacı gibi hikâyeler kurmuş olduğu tabiata son yüzyıllarda büyük ihanet içinde olması (olmamız), artık sadece akademik alana sıkışıp kalmış bir sorun değil. Çünkü iklim değişikliği ve iklim krizinden artık etkilenmeyen hiç kimse kalmadı. Dünyanın en zengininden en önemsemeyenine, iş insanından çiftçiye, her sınıf ve meslekten her millet iklim değişikliğinin ve olası tehlikelerinin farkında. Bundan en fazla etkilenenlerse yine kadınlar, çocuklar ve insan-dışı canlılar. İklim krizini yaratan açgözlü ekonomik düzen, sınıfsal ve siyasi bir yozlaşmadır, merkezi-ne çevre ve doğayı alan siyasi düzen kurulmadan çözülemez.

Ateş romanı, adı gibi ateşli bir dönemde yazıldı. *Ateş*’i 2018’de yazmaya başladım ama 2020’de insanlığı sarsıp silkeleyen Covid-19 adlı virüsün neden olduğu Korona hastalığıyla dünyanın üzerine ateşli bir hastalık düştü. Milyonlarca insan hayatını kaybetti, hayatta kalan hepimizin hayatıysa altüst oldu. Ben de hem karantinanın izolasyon ıssızlığı hem de bir virüs büyüklüğünde olsa bile tabiatın gücü karşısında acizliğimizle yüzleşmek durumunda kaldım. Açıkçası karantina dönemindeki izolasyon, insan ilişkilerinin olmadığı o süreç, hayatımın en verimsiz yılları oldu. ‘İlham Perisi’ masalına asla inanmamış olan bendeniz, insan uygarlığının en büyük icatlarından olan yazı sanatının insan iletişimi olmadan ne kadar aciz kaldığını da bizzat öğrenmiş oldum.

Bir romanı yazarken insana en büyük destek, elbette günlük hayatını paylaştığı ailesi ve yakın arkadaşlarından geliyor. Bu yüzden oğluma, kızıma ve yakın arkadaşlarıma burada bir kez daha teşekkür edeceğim.

Bu kez *Ateş*’in mekânı olan güzel Mardin’e ve selamımı her defa içtenlikle başları ve gözleri üstüne kabul eden Mardinlilere teşekkürlerim var.

Öncelikle, romanlarımın mekân araştırmaları sırasında bana destek veren kokartlı rehber ve tanıdığım en hakiki gezginlerden biri olan arkadaşım Sevgili Ersin Demirel'e, özellikle Dara gezi ve araştırmalarında bilgisi ve deneyimleriyle her ziyaretimde desteğini eksik etmeyen Mardin Müzesi eski Müdürü, Tasarım Vakfı ve Kùltùrhane kurucusu ve LeyliMuse kurucusu arkeolog Nihat Erdoğan'a, bana müze ziyaretimde eşlik eden Mardin Sabancı Müzesi Müdürü Fırat Şahin'e, haşmetli Mardin kışında bir gece yarısı bana mutfağında sahanda yumurta pişiren, kuzinede kestane kızartan Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı Mardin temsilcisi, Koop Başkanı ve İpekyolu Kadın Kooperatifi Başkanı Berna Yağcı'ya ve akıllı arkadaşım Ali Eren Erdoğan'a, Mardinli fotoğraf sanatçısı arkadaşım Ceylan Amak'a, Mardinli Şahmeran sanatçısı Tacettin Toparlı -Ebuburak'a, Mardin Uçurtma Atölyesi kurucu ve uygulayıcısı, çocuklara rengârenk hayaller kurdurtan, onların gözlerini sevinçle parlatan Zahit Mungan'a, Cercis Murat Konağı kadın şefi, yerel üretime, tarıma, geleneksel yemek kültürüne sahip çıkan, kadın girişimcilere yol açan Ebru Baybara Demir'e, son Mardin ziyaretimde bana eşlik eden sanat tarihçisi Ezgi Tek'e, Süryani Mutfağı Lezzeti'yle hep anacağım Gülşah Hanım'a ve Mardin'de tanışıp şehrin mikro tarihini kendi hikâyeleriyle içtenlikle aktaran Mardinlilere teşekkür ederim.

Ekoeleştiril Edebiyat konusunda uzman olup beni yıllardır ilgi ve destekleriyle onurlandıran Prof. Serpil Oppermann, Prof. Ufuk Özdağ, Prof. Pınar Batur, Doç. Sinan Akıllı, Doç. Meliz Ergin, Doç. Özlem Öğüt Yazıcıoğlu'na teşekkür ederim.

Ateş manifestosunu okuyup bana eleştirilerini yazan *Türk Mitolojisi Sözlüğü*'nün yazarı Prof. İbrahim Dilek'e teşekkür ederim

Tabiata efendilik taslamak yerine onun bir parçası olduğu gerçeğini kabul etmiş Kam Kültürümüzün (Şaman) suya, toprağa,

ağaca, hayvanlara saygılı gelenek ve görenekleri konusunda hem bilimsel araştırmaları hem de bizzat ait olduğu Hakas Türk-Kam (Şaman) deneyimleriyle *Toprak* romanından beri bana destek olan Dr. Timur Davletov'a ulu alkışlar, esenlikler.

Ateş romanı için okumam gereken kitap ve dergileri uzak diyarlardan alan, taşıyan, gönderen, ileten sevgili dostum Sevil Özışık'a da selam ediyorum.

Elbette bana profesyonel destek veren değerli kişileri de unutmayacağım: Romanı didik didik okuyan ve önerileriyle beni ferahlatan editörüm ve arkadaşım değerli çevirmen, yayıncı İlknur Özdemir'e, yıllardır kitap kapaklarımı hazırlayan Mora'nın babası Utku Lomlu'ya, roman konusunda karamsar zamanlarımda telefonun ucunda veya kahvenin yanında bana dayanak olan yayın yönetmenimiz Saadet Özen, Buse Halaç ve Devrim Çakır'a, 1992'de Remzi Kitabevi'nden başlayarak yıllardır Everest Yayınları'nda beraber çalıştığım benim 'iyilik meleğim' Gülcihan Bakioğlu, Bülent Vezir Sarıyer ve Belga Alniak Çavuşoğlu'na içten teşekkürler.

Meraklısı İçin Okuma Listesi

Ateş romanını yazarken birçok kaynaktan yararlandım. Bunların çoğu mitoloji, tarih ve iklim bilimle ilgili araştırmalardı. Bu konulara ilgi duyan okurlar sık sık bana referans ve okunacak kitap sordukları için onlara bir liste hazırladım:

Mitolojiden Alegoriye, Zühre İndirkaş, TekhneYayınları, 2015.

Türk Mitosları, Zühre İndirkaş, İmge Kitabevi, 2007.

Ateşin Kültür Tarihi, Ahmet Uhri, Sakin Kitap, 2021.

Anadolu Mutfak Kültürünün Kökenleri, Ahmet Uhri, Sakin Kitap, 2022.

Ateşin Kökenine Dair Mitler, James G. Frazer, Çev: Deniz Uludağ, DoğuBatı Yayınları, 2018.

Türk Mitolojisi Sözlüğü, Prof. İbrahim Dilek, Türk Dil Kurumu Yayınları, 2021.

Kutadgu Bilig, Yusuf Has Hacib, Türkiye Türkçesine Çev: Reşit Rahmeti Arat, Kabalcı, 2008.

Türklerin 2000 Yıllık Tarihi, Jean Paul Roux, Çev: Aykut Kazancıgil ve Lale Arslan Özcan, 2009.

Alıç Ağacı ile Sohbetler, Hikmet Birand, İş Bankası Kültür Yayınları, 2019.

The New Climate War, Michael E. Mann (The fight to take back our planet), PublicAffairsBooks, 2021.

Zaman ve Suyu Dair- Bir Buzula Ağıt, Andri Snaer Magneson, Çev: K. Yiğit Us, Domingo, 2022.

Yaban Yaşam, George Monbiot, Çev: Muammer Pehlivan, Everest Yayınları, 2018.

- Küçük Buzul Çağı*, Brian Fagan, Çev: Zerin Dirihan, Say Yayınları, 2021.
- Ağaçlar*, Hermann Hesse, Çev: Zehra Aksu Yılmaz, Kolektif Kitap, 2018.
- Ağaçlar*, John Fowles, Çev: Süha Sertabiboğlu, Ayrıntı Yayınları, 2020.
- Walden*, Henry David Thoreau, Çev: Aykut Örküp, Zeplin Kitap, 2019.
- Homo Narrans*, İsmail Gezin, Redingot Yayınları, 2020.
- Ecocritism*, Greg Garrard, Routledge, 2012.
- Rüyalar*, Carl Gustav Jung, Çev: Aylin Kayapalı, Pinhan Yayıncılık, 2015.
- Rüyalar Masallar Mitler*, Erich Fromm, Çev: Aydın Arıtan ve Kaan H. Ökten, Say Yayınları, 2014.
- Türk Canavarları Sözlüğü*, Ahmet Burak Turan, Gerekli Kitaplar Yayınları, 2020.
- Mitolojiler ve Semboller*, Mehmet Ateş, Milenyum Yayınları, 2012.
- Mitlerin Kısa Tarihi*, Karen Armstrong, Çev: Dilek Şendil, MK, 2005.
- Tanrıçalar*, Joseph Campbell, Çev: Nur Küçük, İthaki Yayınları, 2020.
- Kadın Kahramanın Yolculuğu*, Maureen Murdock, Çev: A Deniz Yurdakul, Beyaz Baykuş, 2022.
- İnsan ve Semboller*, Carl G. Jung, Çev: Hatice Mukaddes İlgün, Kabalcı Yayınları, 2020.
- Mezopotamya Mitleri*, Henrietta McCall, Çev: Bircan Baykara, Phoenix Kitap, 2017.
- Kervansaray Ateşlerinin Başında*, Elsa S. Von Kamphoevener, Çev: Aylin Gergin, Mustafa Tüzel, 2020.

- Efsanevî Yaratıklar, Alberto Manguel, Çev: Lale Akalın, YKY, 2020.
- “Şahmeran” hikâyesi, Tomris Uyar, YKY, 2003.
- “Şahmeran” öyküsü, Erhan Bener, Bilgi Yayınevi, 1992.
- Şaman: Doğanın Şifası Uyanınca*, Timur B. Davletov, Asi Kitap, 2017.
- Huban Arığ-Hakas Türkleri Kadın Yiğitlik Destanı*, Türkiye Türkçesi: Timur Davletov, Türksoy, 2006.
- Sibirya’dan Anadolu’ya Türk Şamanizmi’nin Sosyolojisi*, Timur B. Davletov, Urzeni, 2021.
- Şaman Masalları - Üç Âlem Gezgini*, Timur B. Davletov, Asi Kitap, 2018.
- Hakas Türklerinde Şamanizm ve Ölüm*, Nükhet Okutan Davletov, Ötüken Neşriyat, 2021.
- Kün Sarığ Han: Bir Hakas Kadınının Destanı*, Timur B. Davletov ve Nükhet Okutan Davletov, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, 2021.
- Şamanların Erk Hayvanları*, Buffalo ve Firedancer, Hazırlayan ve çeviren: Bülent Uluçer, Okyanus, 2007.
- Shamanism*, Nevill Drury, Element Books Limited, 1996.
- Orta Asya’da Kutsal Bitkiler ve Hayvanlar*, Jean Paul Roux, Çev: Kazancıgil, Arslan; 2005.
- Mitolojiden Masallar*, Müzehher Erim, İmge Kitabevi, 2020.
- Seçme Dünya Masalları*, Der: Nuray Önoğlu, Aylak Kitap, 2020.
- Destanlar*, Hilmi Ziya Ülgen, Haz.: Fatma Artunkal, DoğuBatı Yayınları, 2019.
- Türk Mitolojisi*, Nurer Uğurlu, Örgün Yayınevi, 2012.
- Çocuklar İçin Mitoloji*, Haldun Taner, YKY.
- Deli Dumrul’un Bilinci*, M. Bilgin Saydam, Metis Yayınları, 2011.

- “Kahramanlar, Anti Kahramanlar”, Editör: Hakan Kızıltan, *Suret*, Sayı: 19, İthaki, 2011.
- Manas Destanı*, Wilhem Radloff, Türkiye Türkçesi çeviren: Nurer Uğurlu ve Türkan Andaç, Örgün Yayınevi, 2018.
- Erken Devir Türk Sanatı*, Yaşar Çoruhlu, Kabalcı, 2007.
- Sözcük Hikâyeleri*, Prof. Hatice Şahin, Bilge Kültür Sanat, 2019.
- Efsanelerden Masallara Mardin*, Mesut Alp, Mardin Valiliği, 2015.
- Mitolojiden Masallar*, Müzehher Erim, İmge Kitabevi, 2013.
- Türk Mitolojisinden Masallar*, Sacide Fikret Çobanoğlu, Bilge Kültür Sanat, 2020.
- Mem ile Zin- Ehmedê Xani*, Çev: Selim Temo, Everest Yayınları, 2019.
- Mem û Zin*, Prof. Said R el-Bûtî, Çev: A. Timuttaş, Ağrı Valiliği, 2008.
- Mardin*, Ayşe Üçok, Mardin Büyükşehir Belediyesi, 2017.
- Tarihte Mardin, Itr-el-Nardin fi Tarih Merdin*; Metropolit Hanna Dolebeni- Deyrulzafaran Manastırı, 1972.
- Dara Antik Kenti*, Editör: Nihat Erdoğan, Mardin Müzesi, 2014.
- Bilinmeyen Mardin*, Sadettin Noyan, Kendi Yayını, Sarar Mağazası, Birinci Cad., No. 580, Mardin.

Mardin'de, nedeni bilinmeyen bir yangında Gazeteci Defne Kaman, yanında bir çocukla kaybolur.

Onu aramak için Mardin'e gelen Umay Ninesi ve dostları, Defne Kaman'ın öksüz sığınmacı çocuklara öğretmenlik yaptığı için bir süredir tehdit edildiğini öğrenirler.

Sınır Tanımayan Doktorlar, Sınır Tanımayan Gazeteciler ve Mardinlilerin katıldığı zorlu arama macerası, bu eşsiz şehirde her adımda karşılarına çıkan Mezopotamya Efsaneleri eşliğinde, Türkiye'de binlerce yıldır yaşamış insanları birbirine bağlayan hikâyeleri hatırlamalarına yol açacaktır.

Buket Uzuner, 21. yüzyılın önemli sorunu iklim krizini merkeze aldığı "Tabiat Dörtlemesi"nin son romanı *ATEŞ*'te, kadim geleneklerimizin şimdi unutulmuş 'tabiata saygılı insan' modelini günümüze taşıyor ve modern bir Türkiye Mitolojisi kuruyor.

EVEREST

www.everestyayinlari.com

[f/everestyayinlari](https://www.facebook.com/everestyayinlari)

[t/everestkitap](https://www.twitter.com/everestkitap)

[@everestyayinlari](https://www.instagram.com/everestyayinlari)

9 786051 859286